ମୋ'
ସ୍ୱପ୍ନର
ସହର

ମୋ' ସ୍ୱପ୍ନର ସହର

[illegible]

ପୁସ୍ତକ ଭଣ୍ଡାର କଟକ-୨
ବ୍ରହ୍ମପୁର-୧

ମୋ' ସ୍ୱପ୍ନର ସହର

ଲେଖକ :

ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ନାୟକ

ସ୍ୱତ୍ୱ : ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରମୋଦିନୀ ମହାନ୍ତି

ବ୍ରହ୍ମପୁର

ପ୍ରକାଶକ :

ପୁସ୍ତକ ଭଣ୍ଡାର

ବ୍ରହ୍ମପୁର-୧ : ବାଙ୍କାବଜାର, କଟକ-୨

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ :

ଅଗଷ୍ଟ ୧୯୭୯

ପ୍ରଚ୍ଛଦ ଶିଳ୍ପୀ :

ଶ୍ରୀ ଅସିତ୍ ମୁଖାର୍ଜି

ମୁଦ୍ରାକର :

ନିଉ ଷ୍ଟୋର୍ସ ପ୍ରେସ୍

ବ୍ରହ୍ମପୁର-୨

ମୂଲ୍ୟ — ବତିଶ ଟଙ୍କା

ଶୋଭନ — ପଞ୍ଚତିରିଶ ଟଙ୍କା

Mo Swapnara Sahar

Author :

Laxmidhar Nayak.

Publisher :

PUSTAK BHANDAR

Berhampur-1 : Banka Bazar, Cuttack-2

First Published :

August, 1979

Cover Design :

Sri Asit Mukherjee

Printer :

New Stores Press

Berhampur-2

PRICE : Rs. Thirtytwo only

Bound Rs. Thirtyfive only

॥ ଉତ୍ସର୍ଗ ॥

'ଜାତି ପ୍ରେମ ବହ୍ନି ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ କର'
ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁସୂଦନ ।

ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ କହିଥିଲେ :
"ଯେତେଦିନ ଯାଏ ଭାରତରେ ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିବ, ସେତେଦିନ ଯାଏ ଓଡ଼ିଆ ଅକାରଣ ତାହାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ହରାଇବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । ଓଡ଼ିଆର ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଅଧିକାର ଓଡ଼ିଆ ଯେପରି ପାଇବ, ତାହାର ବିହିତ ପ୍ରତିକାର କରିବା ଦରକାର ।"

ଏଇ ଦୁଇ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରବାଣୀରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଯୋଉ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ଦିନେ ଅନୁଭବ କରିବ—ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ପାଇଁ ନବଜାଗରଣର ବୈପ୍ଳବିକ ସଙ୍ଗଠନ ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ...

ସେଇମାନଙ୍କ ହାତରେ...

ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ନାୟକ

॥ ସୂଚନା ॥

ଏ ଉପନ୍ୟାସର ଘଟଣା ପ୍ରବାହ ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଚରିତ୍ର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କାଳ୍ପନିକ । କେହି ଯେପରି ତା' ଭିତରେ ନିଜ ଜୀବନର ଛାୟା ନ ଦେଖନ୍ତି ।

ଲେଖକ

ଏଇ ଲେଖକଙ୍କର :

କବିତା : ଖୋଲା ଝର୍କା
ସେ'
କ୍ଷତର୍ ଜ୍ୟୋସ୍ନା

ନାଟକ : ନୀଳଗୁବ୍ରକ
ଧର୍ମ ପତ୍ନୀ
ଜମିଦାର

ପ୍ରବନ୍ଧ : ସିଂହଭୂମିର ଗୋପବନ୍ଧୁ
କେବେ କେବେ ଲେଖା

ଜୀବନୀ : ସେ ପାଖେ ଆରମ୍ଭ
ଏ ପାଖେ ଶେଷ

ଗଳ୍ପ : କଙ୍କାଳ
ଗଳ୍ପ-ଗୁଞ୍ଜନ
ଗୋଟିଏ ରାତିର ସାଥୀ

ଉପନ୍ୟାସ : ପଦକ୍ଷେପ
ସର୍ବହରା
ହା'ରେ ଦୁର୍ଭାଗା ଦେଶ
ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ
ମୋ' ସ୍ୱପ୍ନର ସହର
ବର୍ଷାର ଶେଷ
ସୁକାନ୍ତର ସ୍ତ୍ରୀ
ଆସିବ କେବେ ପ୍ରିୟ
ଭୁଲିଲ ସତେ ସଖି
ଶେଷ ଦେଖାପରେ
ସେଇ ସୁନ୍ଦରୀ ତରୁଣୀ
ହେ ବଜପୁରୀ ଙ୍କର
ସେ ମରିନାହିଁ
ଜ୍ୱାଳାର ଅମୃତ
ହୁରନ୍ତ ଯୌବନାଳୟ
ରକ୍ତଝରା ଯୌର
ପ୍ରତିମା କଥା କୁହ
ସୁନା ପ୍ରତିମା

॥ ପଦୁଟିଏ ॥

ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲା ସୁବ୍ରତ ଅନେକ ଦିନୁ, ଅନେକ ରାତର ନିଶୁପ୍ତି ଭିତରେ ।

ସ୍ୱପ୍ନ ବସ୍ତୁତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ବହୁତ ଦିନ । ଅନ୍ଧାରରୁ ଆଲୁଅର ଦୂରତ୍ୱ କତିଟା ବେଶୀ ।

ସୁବ୍ରତ ସ୍ୱପ୍ନର ଆଲୋକ ଚିତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଦାଶ, 'ପୁସ୍ତକ ଭଣ୍ଡାର'ର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା, ଅନେକ ଆଗ୍ରହରେ । ଧନ୍ୟବାଦ ତାଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ୟ ।

ସୁବ୍ରତ ମନର ଭୂଗୋଳରେ କିନ୍ତୁ ଲୌକିକତାର ସନ୍ତକ ନାହିଁ । ଅଛି କେବଳ ବିବର୍ଣ୍ଣିତ ସଭ୍ୟତାର ଧୂମାଳ ସ୍ମୃତି — ଜୀବନ୍ତ ଓ ଦୁମନ୍ତ । ସମସ୍ତର ଚଲନ୍ତା ହାତର ସ୍ୱାକ୍ଷର । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦାଶଙ୍କ ପରି ପ୍ରାଣବନ୍ତ ପୁରୁଷ ପାଇଁ ସେତିକି ଯଥେଷ୍ଟ ।

ଏବଂ ଆଉ ଜଣେ : ଉଷା ରାଗ ପରି ରାତି ଓ ଦିନକୁ ମୁହାଁ ମୁହିଁ କରାଇଥିଲେ, ସୁବ୍ରତର ସ୍ୱପ୍ନକୁ ଦେଖାଇଥିଲେ ପ୍ରକାଶକଙ୍କୁ । ସେ ମୋର ପରମ ସ୍ନେହାସ୍ପଦ ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଜଗଦେବ ।

ହୁଁ, ସବୁତ ହେଲା ।

'ମୋ ସ୍ୱପ୍ନର ସହର' ଗଢ଼ି ଉଠିଲା । ମନ୍ଦିର, ମସ୍‌ଜିଦ୍‌, ଗୁରୁଦ୍ୱାର, ଚେମ୍ନି ଧୂଆଁ, ସ୍ଲୋଗାନ ଆଉ ଘର୍ମଶ୍ୱାସ କୋଳାହଳ ଭିତରେ ।

କିନ୍ତୁ ସୁବ୍ରତର କ'ଣ ହେଲା ? ଯା'ର ସାକାର ସ୍ୱପ୍ନ ଆଜି ତମ ହାତରେ, ମୋ' ହାତରେ; ସେ କାହିଁ ? ସେ କ'ଣ କୋଉଠି ଘୁମେଇ ପଡ଼ିଚି ଥୁଣ୍ଟା ଗଛ କୋରଡ଼ ପାଖରେ ? ନା ଚିମନି ଧୂଆଁକୁ ଗୁଣ୍ଡରେ ଧରି କାଶୁଚି କୋଉ ହସପାତାଲ ଖଟିଆରେ ? ନା, ଠିଆ ହେଇଚି ଖଣ୍ଡିଆ ଟିଣ ଧରି କୋଉ ସରକାରୀ କିରାସିନି ଦୋକାନ ଆଗରେ, ଧାଡ଼ିର ଅନେକ ପଛରେ ?

ଯେଉଁଠି ଥାଉନା କାହିଁକି, ଭାରତୀୟ ସଭ୍ୟତା ଓ ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତିର ସେ ଏକ ଚେତନ ସ୍ରୋତ । ନିଜ ଭିତରେ ସେ ସମନ୍ୱିତ କରେ ସମସ୍ତ ବିରୋଧାଭାସ, ସମସ୍ତ ଆଦର୍ଶ ଓ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା । ତା' ସ୍ୱପ୍ନର ବାସ୍ତବ ପଛଭୂମିରେ ମଣିଷର ଜୟଗାନ, ଲକ୍ଷ ଲୁହର ସ୍ୱୀକୃତି, ପାହାଡ଼ ଓ ଚିମ୍‌ନିର ମିଶ୍ର କାବ୍ୟ, ପ୍ରେମ ଓ ନୈତିକତାର ଅଙ୍ଗୀକାର । ଆକାଶ ପାତାଳ ଆବୋରି ରଖେ ତା' ସ୍ୱପ୍ନର ସୀମାରେଖା, ଅନନ୍ତରୁ ନିତ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ତା'ର ହଳବାଟ। ଅନୁଦାର ସମସ୍ତର ଏକ ଆବଶ୍ୟକତା । ଇତିହାସର ଜାଗ୍ରତ ପର୍ବରେ ଏକ ସଙ୍କଟମୟ ଅନୁଚ୍ଛେଦ, ଚେତନାର ବିସ୍ଫୋରଣରେ ଏକ କଳା ଶୂନ୍ୟତା, ଅନ୍ଧକାରର ମାନଚିତ୍ର ।

ମୋର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ବାସ, ଏ ଜାତି ସୁବ୍ରତକୁ ଖୋଜିବ । ମଣିଷ ତାକୁ ଖୋଜିବ ପାହାଡ଼, ପର୍ବତ, ନଦୀ ଗ୍ରହବ୍ୟୋମ ସଫଳ ପୃଥିବୀରେ, ମନ୍ଦିର ମସ୍‌ଜିଦ୍, କାରଖାନା, କୁଆଁ ତାରା, ସଜଳ ପତ୍ରରେ । ନିତ୍ୟ ନିତ୍ୟ ପଦ ଚିହ୍ନରେ, ସ୍ଲୋଗାନ୍ ହୋ-ହଲ୍ଲା, ହତ୍ୟା ଆଉ ଧର୍ଷଣ ଭିତରେ ।

ଇତିହାସର ଶାପମୁକ୍ତି ପାଇଁ, ଆଉ କିଛି ବାଟ ନାହିଁ ।

୧୫-୮-୭୧ ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ନାୟକ

ମୋ ସ୍ୱପ୍ନର ସମୁଦ୍ର

॥ ଏକ ॥

ଟ୍ରେନ୍ ଠିକ୍ ଦଶଟା ଚାଳିଶ୍‌ରେ ଲାଗିଲା ଷ୍ଟେସନରେ ।

ନାଗପୁର ପାସେଞ୍ଜର ହାଓଡ଼ାରୁ ଛାଡ଼େ ରାତି ନ'ଟା ପଇଁତିଶ୍‌ରେ । ଟାଟାରେ ପହଞ୍ଚେ ଭୋର୍ ଭୋର୍ । ଅଳ୍ପ କିଛି ବେଶୀ ହେଲେ ହେଇପାରେ; ତେବେ ସିଡ୍ୟୁଲଡ୍ ରନ୍ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଘଣ୍ଟା ।

ସୁଟ୍‌କେଶ୍ ଆଉ ଚମଡ଼ା ବ୍ୟାଗ୍‌ଟା ଧରି ଓହ୍ଲେଇବା ଆଗରୁ କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟ୍ ଝରକା ଭିତରୁ ବାହାରକୁ ମୁଣ୍ଡ କାଢ଼ି ଥରେ ପ୍ଲାଟଫର୍ମକୁ ଦେଖିନେଲା ସୁବ୍ରତ । କଙ୍କର ପିଟା ଅଣଓସାରିଆ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଉପରେ ଟାଇଲ ଛପରର ଦି ବଖରା ଛୋଟ ଛୋଟ ଘର । ପଶ୍ଚିମପଟକୁ ଅଲଗା ହୋଇ ଆଉ ବଖରାଏ ଦପ୍ତର । ଛୋଟ ହାଜତ ଘରଟିଏ ଲାଗିଚି ସାଙ୍ଗକୁ । ଲୁହା ରେଲିଂର ଫାଟକିଆ ଦୁଆର ଉପରେ ଝୁଲୁଚି ବେଶ୍ ଓଜନିଆ ହେଇ ଏକ ଆଲିଗଡ଼ ତାଲା । ସାମନାପଟକୁ ଚାରିକୋଣିଆ ହେଇ ବକଟେ ବାରଣ୍ଡା ଲମ୍ବି ଆସିଚି । ପ୍ଲାଟଫର୍ମର ଶେଷ ପ୍ରାନ୍ତରେ ସାଇନ୍‌ବୋର୍ଡ଼ 'ରାଉରକେଲା ଜଙ୍କସନ' । ଛୋଟ ଛୋଟ ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖା ହେଇଚି 'ବ୍ରାଞ୍ଚ୍ ଲାଇନ୍ ଟୁ ବୀରମିତ୍ରପୁର ।'

ବିଶେଷ କିଛି ଜାକ୍ ଜମକ୍ ନାହିଁ ! ଷ୍ଟେସନ ଚେହେରାଟା ବି ନିହାତି ମାମୁଲି ! ସୁବ୍ରତ ଗୋଟାଏ ହାତରେ ସୁଟ୍‌କେଶ୍, ଆଉ ଗୋଟାଏ ହାତରେ ବ୍ୟାଗ୍‌ଟା ଧରି ଠେଲା ପେଲା ହେଇ ଓହ୍ଲାଉ ଓହ୍ଲାଉ ଭାବିଲା, ଚାରିଆଡ଼େ ଏତେ ପରିପ୍ରଚୁର, ଲୁହା କାର୍ଖାନା ବସୁଚି ଶହେ ପାଞ୍ଚଶ କୋଟି

ଟଙ୍କାରେ । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପବ୍ଲିକ୍ ସେକ୍ଟର ଅଣ୍ଡରଟେକିଙ୍ଗସ୍‌ର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଦୁଃସାହସିକ ପଦକ୍ଷେପ । ଖାଁଟି ବ ଆଉର ବଡ ହବ ଆପ୍ଲିକେସନରେ । ପତ୍ର ପତ୍ରିକାରେ ରୋଜ୍ କଟୁଛନ୍ତି କରି ଖବର ବାହାରୁଛି । ଦୁଇତିନ ବର୍ଷରେ ଉତ୍ପାଦନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ । ଲୁହାର ଅଭାବ ଦୂର ହୋଇଯିବ । ଏଇପରି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଯିବା ପରେ, ସବୁଥିରେ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ହୋଇଯିବ ଭାରତବର୍ଷ । ନେହରୁଙ୍କ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିପ୍ଳବର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଯୁଗ ହସି ହସି ଅଭିବାଦନ କରିବ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାରତବାସୀଙ୍କୁ । ଡାକି ନେଇଯିବ ସ୍ୱଚ୍ଛଳତାର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭିତରକୁ ।

ଦରିଦ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ବି ହେବ ଭାଗ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ । ଆଞ୍ଚଳିକ ଖବର-କାଗଜ ମାନଙ୍କରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଛି ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ବିବୃତି । ଓଡ଼ିଶାର ଖଣିଜ ସମ୍ପଦ ଯାହା, ରାଉରକେଲା ପରି ଦଶ ଦଶଟା ଲୁହା କାରଖାନା ବସି ପାରିବ ପ୍ରଦେଶର ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡଯାଏଁ । କେନ୍ଦୁଝରରେ, ନୟାଗଡ଼ରେ, ଯାଜପୁରରେ, ସବୁଠି ଚାଲିଛି ଅନୁସନ୍ଧାନ, । ଲୌହ ବିଶାରଦ ମାନଙ୍କର ଧାଁ-ଧପଡ଼, ଜନାଘନା ଆଲୋଚନା !

ପବଲିକ୍ ସେକ୍ଟର ଅଣ୍ଡରଟେକିଂରେ ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ବସାଇବା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଯେତେବେଳେ ଗ୍ରହଣକଲେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର, ଜର୍ମାନର 'କ୍ରୁପ' କମ୍ପାନୀ ପ୍ରଥମେ ଆଗେଇ ଆସିଲା ଆନ୍ତରିକ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାପାଇଁ । କ୍ରୁପ୍‌ସ କମ୍ପାନୀର ସତ୍ତ୍ୱାଧିକାରୀ ମିଃ ଆଲଫ୍ରେଡ଼ କ୍ରୁପ, ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧରେ ଥିଲେ ହିଟଲରଙ୍କ ଡାହାଣ ହାତ । ନାଜୀ ସରକାରଙ୍କ ଯାବତୀୟ ଯୁଦ୍ଧ ସରଞ୍ଜାମର ନିର୍ମାଣକର୍ତ୍ତା ଥିଲେ ସେ । ଯେଉଁ ଇସ୍ପାତରେ ସେ ତିଆରି କରି ଯୋଗେଇଥିଲେ ଗୁଳି, ଗୋଳା, ବାଏନେଟ୍...ପୃଥିବୀରେ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ବୋଲି ସେ ସବୁ ବିବେଚିତ ହେଲା ପରେ, ଆଲାଏଡ଼ ଫୋର୍ସଙ୍କ ପାଖରେ ଏଇ କାଏଣ୍ଟ ଆର୍ମାମେଣ୍ଟ ମାନୁଫାକ୍‌ଚରଙ୍କର ସମ୍ମାନ ବଢ଼ିଯାଇଥିଲା ସହସ୍ରଗୁଣ ।

ଭାରତର ସୌଭାଗ୍ୟ, ପୃଥିବୀର ସେଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଇସ୍ପାତ୍ ବିଶାରଦ ଆଗେଇ ଆସିଲେ ବନ୍ଧୁତାର ସୌଜନ୍ୟତା ଦେଖେଇ ।

କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖର କଥା, ସାତସମୁଦ୍ର ତେରନଦୀ ସେପାରିରୁ ଗୋଟିଏ ବିଦେଶୀ ବିଶ୍ୱର ବିଖ୍ୟାତ ଫାର୍ମ, ସାହାଯ୍ୟ କରିବାର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଉଦାରତା ନେଇ ଆଗେଇ ଆସିବା ବେଳେ, ଖୋଦ୍ ଭାରତ ବର୍ଷର ପ୍ରଦେଶ ପ୍ରଦେଶ ଭିତରେ ଲାଗିଗଲା ବିଭତ୍ସ ପ୍ରତିଯୋଗିତା । ବିହାର, ବେଙ୍ଗଲ୍, ମଧ୍ୟ-ପ୍ରଦେଶ, ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଛିଡ଼ାହେଲେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ହୋଇ ଓଡ଼ିଶା ବିରୁଦ୍ଧରେ ।

ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଫରେନ୍ ଏକ୍ସପର୍ଟସ୍ । ଘୂରି ବୁଲିଲେ ବଙ୍ଗଳାରୁ ବିହାର, ବିହାରରୁ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ଅଭ୍ୟର୍ଥନାରେ ଅଭିଭୂତ ହେଲେ ସେମାନେ । ଏକ କ୍ଷମ-ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ନେଇ ସେମାନେ ଶେଷରେ ଆସିଲେ ଓଡ଼ିଶା । ସମ୍ବଲପୁରରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ବିଶେଇ । ସେଠୁ ବରସୁଆଁ । ପଶିଲେ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ । ଶାଳ, ପିଆଶାଳର ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟ ! ଚଢ଼ି ଚାଲିଲେ ଅବଲୀଳା କ୍ରମେ, ପାହାଡ଼ ପରେ ପାହାଡ଼ । ଉଠିଲେ ତିନିହଜାର ଫୁଟ୍ ଉପରକୁ । ପାହାଡ଼ର ଶିଖାସ୍ପୃତ ଶୀର୍ଷଦେଶକୁ । ଠିଆ ହୋଇ ଚାହିଁଲେ ବିମୁଗ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିରେ । ଦିଗନ୍ତଲୀନ ସବୁଜ ପ୍ରକୃତି, ମାଇଲ ମାଇଲ ଧରି ବିସ୍ତୃତ । ବେଙ୍ଗଲ୍, ବିହାର, ମଧ୍ୟ-ପ୍ରଦେଶରେ ସେମାନେ ପାଇଚନ୍ତି ମଣିଷର ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା, କିନ୍ତୁ ଏଠି, ଘୁରୁ-କଳା ଜଙ୍ଗଲର ବିଶାଳ ସବୁଜିମା, ଗଛ ପତ୍ର ଲତା ଗୁଳ୍ମର ପୁଷ୍ପିତ ସମାରୋହରେ ସେମାନଙ୍କୁ ହସି ହସି ଯେପରି ଅଭିବାଦନ କରୁଚି !

ନାଚି ଉଠିଲେ ସେମାନେ । ମାଲ ଦିଗନ୍ତର କି ମଧୁର ସ୍ପର୍ଶ ଏଠି ! ପାହାଡ଼ ଆଉ ପ୍ରକୃତି ଭିତରେ ବିଜ୍ଞାନର କି ଅଦ୍ଭୁତ ଉନ୍ମେଷ ! ଏଠି ପାହାଡ଼ ଖାଲି ନିର୍ଜୀବ ପଥରର ସ୍ତୂପ ନୁହେଁ, ଲୁହାର ଖଣି । ମୁଦ୍ରାର ଅସରନ୍ତି ଭଣ୍ଡାର ! ଏଠି ପ୍ରକୃତି କେବଳ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ପସରା ନୁହେଁ, ମଣିଷକୁ କର୍ମଠ ହେବାର ପ୍ରେରଣା ଦେବାରେ ଉଦ୍ଦୀପନାର ବିଦ୍ୟୁତ୍ !!

ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଗୋଟାଏ ଯାଗାରେ ହଠାତ୍ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ିଲେ ସମସ୍ତେ । ସାମନାରେ ଏକ ବିଶାଳ ପ୍ରସ୍ତର ଖଣ୍ଡ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ପ୍ରବଳ ଉତ୍ତେଜନାରେ ଶିଳାଖଣ୍ଡକୁ ଘନ ଘନ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ପାଟିକରି ଉଠିଲେ ଜଣେ ପ୍ରୌଢ଼

ଜର୍ଡ଼ଲଜିଷ୍ଟ—ପୃ: ଲୁହା ର ପାହାଡ଼ ତ ନୁହେଁ, ଏ ଯେ ସୁନାର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ! କି ଭାଗ୍ୟବାନ ଏ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ !!

ତାପରେ...

ସେଇଠି, ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ, ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ଗଳାରେ ଘୋଷଣା କଲେ ସେମାନେ : ଓଡ଼ିଶାରେଇ ବସିବ ଇସ୍ପାତ କାର୍ଖାନା, ଓଡ଼ିଶାରେ... ଓଡ଼ିଶାରେ ।

ସେଦିନ, ଏଇ ଐତିହାସିକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ସେମାନଙ୍କୁ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆ ପୁଅ ଦି'ଜଣ ଆନ୍ତରିକ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ପୃଷ୍ଠଭାଗରେ ଥିଲା ଆଉ ଜଣେ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ପନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ନେତାଙ୍କର ପ୍ରସ୍ତୁତି ଭୂମିକା । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲାବେଳେ ହୀରାକୁଦବନ୍ଧ ନିର୍ମାଣ କରେଇବାରେ ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥିଲେ ସେ । ବୁଡ଼ି ଅଞ୍ଚଳ ଲୋକଙ୍କ ହଜାର ହଜାର ପ୍ରତିବାଦ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆଗେଇ ଯାଇଥିଲେ ତାଙ୍କ ଅଟଳ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ । ହୀରାକୁଦରୁ ଆଜି ପ୍ରଚୁର ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିସିଟି ପାଇବାର ସମ୍ଭାବନା ନଥିଲେ ଇସ୍ପାତ କାର୍ଖାନା ବସିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥାନ୍ତା କେବେହେଲେ ଖଣିଜ ସମ୍ପଦର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱେ ।

ସୁବ୍ରତ ମନେ ମନେ ଭାବିଲା, ଦେଡ଼କୋଟି ଓଡ଼ିଆ ହୁଏତ ଆଶାବାଦୀ ହୋଇ ଉଠିଚନ୍ତି...ଆଜି, ରାଉରକେଲାରେ ଲୁହା କାର୍ଖାନା ବସୁଚି— ଜାତିର ଦୁଃଖ ଯିବ ଏଥର । ଏତେଦିନକେ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିପ୍ଳବ ଆରମ୍ଭ ହେବ ଓଡ଼ିଶାର ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ । ସାହିତ୍ୟ, କଳା, କବିତା ନେଇ ଓଡ଼ିଆ କେବଳ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ଆସିଚି ଆଜିଯାଏଁ, ସାମନ୍ତବାଦୀ ଶତାବ୍ଦୀର । ଏଣିକି କାର୍ଖାନାର କର୍ମ-ପୀଠ ହେବ ତା' ଜୀବନର ସଂଗ୍ରାମ ଭୂମି । ଦେହର ରକ୍ତକୁ ପାଣି ଫଟେଇ, ଝାଳନାଳହୋଇ ସେ ଖଟିବ ମିଲ୍ ଆଉ ଫାକ୍ଟୋରୀରେ । ମେହନତ କରିବ ଆଉ ଉପାର୍ଜନ କରିବ । ତା' ମାଟିରେ ରହିଚି ଓର୍ ଆଉ ମାଙ୍ଗାନିଜର ମାଲାଲ-ସ୍ପର୍ଶ ମାଇନ୍ । ସେ ତାକୁ ଖୋଳିବ, ଆଉ ଫର୍ନେସରେ ପକେଇ ଆଉଟିବ । ଲୁହା ଉତ୍ପାଦନ କରିବ । ଲୁହା ! ଲୁହା !! ସେ ହେବ ଲୌହ-ଯୁଗର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ! ଲୌହ-ମାନବ ।

—କାହିଁ ଯିବେ ବାବୁ ?

ଚମକିଲା ପରି ସୁବ୍ରତ ଚାହିଁଲା ସାମ୍ନାକୁ । ଆଣ୍ଠୁ ଲୁଚୁ ନଥିବା ଖଣ୍ଡିଏ ଲୁଗା, କୋଟଟେ ମଇଳା ଫତେଇ, ଆଉ ମୁଣ୍ଡରେ ଛିଟ କନାର ଠେକାଟାଏ ଭିଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇଛି ଜଣେ ଦରବୁଢ଼ା ଲୋକ । ମୁହଁରେ କିଛି ଦିନର ରୁଢ଼, ନାକ ତଳେ ଦି ପଟା ନଶ ଆଉ କାନରେ ଦିଇଟା ନୋଳି । ଅଭୁତ ଏକ କୁଲିର ଚେହେରା । —କିମିଷ ଧରିବ ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ବୋଝ୍ ଦେବେ ତ...

—କୋଉଠିକା ଲୋକ ତମେ ?

—ପଚ୍ଛିମ୍ କା ବାବୁ !

—କି ଭାଷା କହୁଛ ?

ଲୋକଟା ବକ୍ ବକ୍ କରି ଚାହିଁଲା ସୁବ୍ରତ ମୁହଁକୁ । ଏ ପ୍ରଶ୍ନରୁ ସେ କିଛି ବୁଝିଲା ନାହିଁ । ହୁଏତ ତା କୁଲି ଜୀବନ-ଭିତରେ ଏମିତି ପ୍ରଶ୍ନ ସେ ପ୍ରଥମ ପାଇଁ ଶୁଣୁଛି ।

—ଆଚ୍ଛା, ନେ' । ସୁବ୍ରତ ସୁଟ୍‌କେଶଟା ଟେକିଦେଲା ତା ମୁଣ୍ଡକୁ ।

—ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ୍ କେତେ ଦୂର ଏଠିକି ?

ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ବି କିଛି ଜବାବ ଦେଇପାରିଲାନି କୁଲିଟି ।

ଲମ୍ବା ଟ୍ରେନଟାର ତିନିଭାଗ ଡବା ଖାଲି ହୋଇଗଲା ଏଇଠି । ହାଓଡ଼ାରୁ ଯିଏ ସବୁ ବସିଥିଲେ, ଅଧିକାଂଶ ଓହ୍ଲେଇ ଯାଇଥିଲେ ଟାଟାରେ । ଆଉ ଟାଟାଠୁ ଯେଉଁମାନେ ଉଠିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଟିକଟର ମିଆଦ ଏଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଠେଲାପେଲି ହୋଇ ବାହାରକୁ ଆସିଲା ସୁବ୍ରତ । ଜୁଲାଇର ମେଘ ଜମାଟ ଆକାଶ । କାହାଲିଆ ପବନ ବହୁଛି ଜୋର୍‌ରେ । ହୁଏତ ଟିକକ ପରେ ବର୍ଷା ହବ ।

—ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ୍ କେତେ ଦୂର ? ଆଉ ଜଣକୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ । ଲୋକଟା ବାହାରେ ଠିଆ ହୋଇ ଯେପରି ନିବିଷ୍ଟ ମନରେ କ'ଣ ସବୁ ଦେଖୁଥିଲା ।

—କାହାଁ ସେ ଆଚେ ହେଁ ?

—ଯାମସେଦପୁର ।

—ଠାଠା ? ଟିକଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ଲୋକଟି ।

—ହଁ ।

—ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସରେ କିଏସେ ଅଛି ଆପଣଙ୍କର ? ଏଥର ପ୍ରଶ୍ନଟା ଖାଣ୍ଟି ଓଡ଼ିଆରେ ।

—କିଏସ୍ ଅଛି ନ ଅଛି, ସେଥିରୁ ତମର କ'ଣ ମିଳିବ ?

—ରାଗିଗଲେ ନାଁ କଣ ? ଆସନ୍ତୁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ, ଦେଖେଇ-ଦେବି ।

—ତମେ ଓଡ଼ିଆ ତ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ହଁ ।

—ମୋ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରଶ୍ନରେ ତମେ ମତେ ଟିକକ ଆଗରୁ ହିନ୍ଦିରେ କହୁଥିଲ କାହିଁକି ?

—ଟିକଏ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲାପରି ହସିଲା ଲୋକଟି । ଆପଣ ମତେ ଓଡ଼ିଆରେ ପଚାରିଲେ...ମୁଁ ଠିକ୍ ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ । ଏଠିକି ଆସିଲାଦିନୁ ହରଦମ୍ ହିନ୍ଦି କହିବାକୁ ପଡ଼ୁଚି । ଜଣେ ଦିଜଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଓଡ଼ିଆରେ କଥାଭାଷା ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଚି । ସେମାନେ ଓଡ଼ିଆ ହେଇ ବି ହିନ୍ଦିରେ କହନ୍ତି ।

—ସେମିତି ମୁଁ ଓଡ଼ିଆରେ ପଚାରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ତମେ ମତେ ହିନ୍ଦିରେ କହିଲ ।

ଲୋକଟା ଲାଜରେ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲା ।

—ତମ ନାଁ କଣ ?

—ଗଙ୍ଗାଧର ।

—କେତେଦିନ ହେଲା ଅଛ ଏଠି ?

—ଛ' ସାତଦିନ ହବ ।

—କୋଉଠୁ ଆସିଚ ?

—ଆମେ ବ ଝାଝାରୁ ଆସିଚୁ ।

—ଆମେ ?

—ହଁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଭ୍ରମର ଭାଇ ଅଛନ୍ତି ।

—କୋଉ ଭ୍ରମର ? ଭ୍ରମର ଜେନା ?

—ଆଜ୍ଞା, ଚହ୍ନନ୍ତି ଆପଣ ?

—ଝାଝାରେ କୋଉଠି ଥାଅ ? ରାମଦାସ ଭଞ୍ଜଙ୍କରେ ?

—ଆପଣ ତ ସବୁ ଜାଣନ୍ତି । କୋଟିନିଧି ପାଇଲା ପରି ନକ୍ଷତ୍ରଣ କରି ଗୃହିଁଲା ଗଙ୍ଗାଧର । ପୋଷ୍ଟ ମାଷ୍ଟର ବାବୁ ଆପଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ?

—ମାଉସୀ ପୁଅ ଭାଇ । ଆଉ କେତେ ଦୂର ତା' ଅଫିସଟା ?

—ଏଇ ଆଗ ଘରଟା ।

କାଠ ଲଗ୍ ର କୁଡ଼ ପଛ ପଟେ ଅର୍ଦ୍ଧ ଲୁକ୍କାୟିତ ଏକ ଖପରଲ ଘର । ବାରଣ୍ଡାକୁ ଉଠିଗଲା ଗଙ୍ଗାଧର । ପାଟି କରି ଡାକଲା—ବେହୁରା ବାବୁ, ଦେଖନ୍ତୁ, ଝାଝାରୁ କଏ ଆସିଚନ୍ତି ।

—ବନ୍ଧୁ, ବନ୍ଧୁ କାହିଁରେ ? ପାଟି ଶୁଣେଇଁ ଡାକ ପକେଇଲା ସୁବ୍ରତ ।

ବାରଣ୍ଡାରେ ଠିଆ ହେବାକୁ ଯାଗା ନାହିଁ । ଏଇ ଗାଡ଼ିରେ ଡାକ ଆସିଚି । ଚିଠି ନବାକୁ ଗଦା ହେଇଚନ୍ତି ଅସୁମାରୀ ଲୋକ । ସମସ୍ତେ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଗୃହିଁଲେ ସୁବ୍ରତ ଆଡ଼େ । ଆପଣା ଆପଣା ଭିତରେ ଟିକିଏ ସଙ୍କୁଚିତ ହେଲାପରି ଆଡ଼େଇ ହୋଇ ଯାଇ ରାସ୍ତା କରିଦେଲେ ଘର ଭିତରକୁ ଯିବା-ପାଇଁ ।

ଦୁଆର ମୁହଁରେ କାଠ ଫାଳିଆର ଖଣ୍ଡେ ଗ୍ରେଟ ଫାଟକ, ଲୁହା କଡ଼ାରେ ଛନ୍ଦା ହେଇଚି । ହଠାତ୍ ଘର ଭିତରକୁ କେହି ପଶି ନଯିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ମାମୁଲି ଅବରୋଧ ।

ଘର ଭିତରୁ, ସେଇ ଫାଟକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟେମଷ୍ଟେ ଆସି...ସୁବ୍ରତକୁ ପ୍ରଣାମ କଲା ସମୀର । କୁଲିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲା : ବାରଣ୍ଡା ପାଖ ଘର ଭିତରେ ସୁଟ୍‌କେଶଟା ରଖି ଦେ ।

ବାରଣ୍ଡା ପାଖ ଲାଗି ଡାହାଣ ପଟକୁ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଘର, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଠିକ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ନଥିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଦୁଆରଟା କ'ଣ ଭିତରପଟୁ ଦିଆ ହୋଇଛି ?

—ନାଁ, ଆଉଜା ହୋଇଛି, ଠେଲି ଦେଲେ ଖୋଲିଯିବ । ହେ କୁଲି, ଯା' ରଖିଦେ ଭିତରେ । ଅସ୍ୱସ୍ତି ଗଳାରେ କହିଲା ସମୀର । ଭିତରପଟୁ ଭିଡ଼ ଠେଲି ବାହାରକୁ ଆସିବାକୁ ଯେପରି ସେ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ।

—ଥାଉ, ଥାଉ, ଆସିବା ଦର୍କାର ନାହିଁ । ସୁବ୍ରତ ନିଜେ ଦୁଆର ଠେଲି ଘର ଭିତରକୁ ଗଲା ।

ପାଞ୍ଚ ଇଞ୍ଚିଆ ଇଟା ଉପରେ ଘେରିଆ ହୋଇଛି ବାରଣ୍ଡାଟା । ଖଣ୍ଡେ ଦଉଡ଼ି ଖଟିଆ ଅଣ୍ଟିଲା ପରି ଟିକିଏ ଯାଗା । ଉତ୍ତର ପଟକୁ ଛୋଟ ଝରକାଟିଏ । ଦକ୍ଷିଣପଟକୁ ବି ଦୁଆରଟିଏ । କିନ୍ତୁ ସେଇଟି ସଦାବେଳେ ବନ୍ଦ ରହିଥିଲା ପରି ମନେହେଲା ସୁବ୍ରତର । ଖପରିଲ ଛାତରୁ ଧୂଳି-ଧୁମ କାଳେ ଖସି ପଡ଼ିବ, ବାଉଁଶ ତାଟି ଖଣ୍ଡେ ଝୁଲା ହୋଇଛି ତା' ତଳକୁ ।

ମନ୍ଦ ନୁହେଁ, ଚଳିଯିବ କିଛିଦିନ ପାଇଁ । ସୁବ୍ରତ ଜିନିଷପତ୍ରତକ ରଖି-ଦେଇ, ମନିବ୍ୟାଗରୁ ଚୂରେଣା ପଇସା କାଢ଼ି କୁଲି ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଲା ।

—ଏ କ୍ୟା ଦେତିସ୍ ବାବୁ ? ଅସନ୍ତୋଷ କଣ୍ଠରେ ପ୍ରତିବାଦ କଲା ଲୋକଟି । ନେହିଁ ପୋଷାତା ବାବୁ, ଆଉର ଦେ ନାଁ ଦୋଆନା ।

—ଏଇ ଟିକିଏ ରାସ୍ତାକୁ ଚୂରେଣା ନେଲୁଣି; ଆଉରି ନବୁ ? ଯା, ଯା...ଜଣେ କିଏ ସମବେତ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରୁ ଆକଟିଆ ଗଳାରେ କହିଲା : ପୋଷ୍ଟ ମାଷ୍ଟର ବାବୁଙ୍କ ଭାଇ...ଯାଓ, ଯାଓ...

ସମୀରର ଖାତିର୍ ଅଛି ଏଠି । ସେ କୌଣସି ନୂଆ ଯାଗାରେ, ଷ୍ଟେସନମାଷ୍ଟର, ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର, ଏଇମାନେତ ସମ୍ମାନପ୍ରଦବ୍ୟକ୍ତି । ପ୍ରଥମେ

ଆସି ଯୁଁମାନେ ଓହ୍ଲାନ୍ତି କାମ ବା ବ୍ୟବସାୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ସେମାନେ ଏଇମାନଙ୍କୁ ପଚ୍ଛର ବୁଝି, ଥାଇ-ଥାନ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ଏଇମାନେ ଭବ୍ୟ-ଲୌହ-ନଗରୀର ପ୍ରବେଶ ପଥ । ସମ୍ବାଦ ସରବରାହର ଯୋଗସୂତ୍ର ।

ଆଜର ଦୁ'ଅଣା କୁଳି ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇ, ସୁବ୍ରତ ଗଲା ପୋଷ୍ଟଅଫିସ ଭିତରକୁ । ଏ କ'ଣ ! ଏ ଯେ ଚିଠିର ପାହାଡ଼ ! କେମିତି କ'ଣ କରୁଚ ସମୀର ?

— ଆଜି ତ ଡାକ କମ୍ । ସମୀର ନିଜେ ଚିଠି କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ ସର୍ଟ୍ କରୁ କରୁ କହିଲା,—ସୋମବାରେ ଯେତେ ଚିଠି ଆସେ, ଆପଣ ଦେଖନ୍ତେ ଯଦି...

—ଲୋକ କାହାନ୍ତି ? ଆଉ ଷ୍ଟାଫ୍ ?

— ଲେଖି ଲେଖି ଥକଲଣି । ତେବେ ବି...

—ତୁମେ ଚିଠି ବାଣ୍ଟୁଚ, ମନିଅର୍ଡ଼ର ଦେଖୁଚ, ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ବି ଲେଖୁଚ...ପାର୍ସଲ ଡେଲିଭରି ବି ଦଉଚ, ସେଭିଂସ୍‌ବ୍ୟାଙ୍କ ଆକାଉଣ୍ଟରୁ ଟଙ୍କା କାଢ଼ିବା ପାଇଁ ପାସ୍‌ବୁକ୍ ବି ରଖୁଚ, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ !

—କ'ଣ ଆଉ କରିବ ? ବସନ୍ତୁ । ଫକିର ମା'ଙ୍କୁ କହ ଶୀଘ୍ର ନନାଙ୍କ ପାଇଁ ଜଳଖିଆ ଦେବେ । ନୋଟ ବଣ୍ଡାଟାଏ ଗଣୁ ଗଣୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ବରାଦ୍ କଲା ସମୀର ।

—ନାଁ, ନାଁ, ଦିନ ଏଗାରଟାରେ ଆଉ ଜଳଖିଆ କ'ଣ ? ମୁଁ ଟିକିଏ ବୁଲି ଆସେ ।

— ଗାଧେଇପଡ଼ନ୍ତୁ, ରୋଷେଇ ସରିବଣି ।

—ବଜୁ କାହିଁ ?

—ସ୍କୁଲ ଯାଇଚି ।

—ସ୍କୁଲ ଅଛି ଏଠି ?

—ହିଁ, ଷ୍ଟେସନ ଲଗାଏଡ଼, ଚକଡ଼ାକ ଯାଗା ଭିତରେ, କଣେଇ ରଜାଙ୍କ ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସ, ଡାକବଙ୍ଗଳା, ସ୍କୁଲ, ସବୁ ଅଛି...!

—ଟାଉନ୍‌ଟା କେତେବଡ଼ ?

—ଟାଉନ୍ କାହିଁ ? ଏଇତ ଯାହା ଦେଖୁଚନ୍ତି । ଷ୍ଟେସନ ଆଖପାଖ ଅଧ ଫରଲଙ୍ଗ ଭିତରେ...

—ମୋ ପାଇଁ ଘର କୋଡ଼ର୍ଠିକ୍ କରିଚ ?

—କଷ୍ଟ କରନ । ମେସିନ୍ ପଡ ଆସୁ ।

—କାଲି ତ ଆସି ପହଞ୍ଚିବ । ସାତଦିନ ହେଲା ବୁକ୍ ହେଲାଣି ।

—ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଦେଖିବା । ଘର ତ ମିଳିବନି, ଯାଗା ନେଇ ତିଆରି କରିବାକୁ ହେବ ।

—ଯାଗା ମିଳିବ ?

—ହେବାର ଯାଗା ! ତେବେ ଅମୂଲମୂଲ ଦାମ୍ । ମାରୱାଡ଼ି, ପଞ୍ଜାବୀ ଆସି ମାଡ଼ି ବସିଲେଣି ଗୃହଆଡ଼େ ।

—ଏଇ ଦୁ' ମାସ ଭିତରେ ?

– ଦୁ' ମାସ କ'ଣ କମ୍ ?

—ହଉ ! ମୁଁ ଟିକିଏ ବୁଲିଆସେ । ତମେ କାମ ସାର । କହି ସୁବ୍ରତ ଉଠିଗଲା ବାହାରକୁ ।

କଳାଗୁମ୍ ହୋଇ ମେଘ ଘୋଡ଼େଇଚି ସେଇମିତି ।

—କେତେ ଦୂର ଯିବେ ? ପଚାରିଲା ଗଙ୍ଗାଧର ।

—ତମେ ସେତିକିବେଳକୁ ଠିଆ ହେଇଚ ?

—ହଁ, ଆଜି କାମ କଣ ଏଠି ?

—ଭ୍ରମର କାଇଁ ?

—ଟିକିଏ ଆଗରେ, ଚାଲନ୍ତୁ ।

କାଦୁଅ ପଚ୍ ପଚ୍, ଖାଲ, ଢିପ, କଙ୍କଡ଼ା ଡେଇଁ ଡେଇଁ ସୁବ୍ରତ ପହଞ୍ଚିଲା ଷ୍ଟେସନରୁ ଲମ୍ବି ଯାଇଥିବା ଅଣଓସାରିଆ ରାସ୍ତା ଉପରେ । ଆସି ଟିକିଏ ଠିଆହେଲା । ରାସ୍ତା ଦୁ ପାଖରେ ଲଗାଲଗି ହୋଇ ଇଟା ଯୋଡ଼େଇର ପକ୍‌କା ଘର ଦଶ ବାରଟା, ଖପରଲି ଛପର । ଚୂନ ଉଠି ଉଠି ଯାଇଚି । ଠାଏ ଠାଏ କାନ୍ଥ ଫାଟି, ଇଟାର ରକ୍ତାଭ ରୂପ ଦେଖା ଯାଉଚି ।

ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଗଳିରସ୍ତା, ଦୁଇ ପଙ୍କପାଣିରେ ଆବୁରୁଯାବୁରୁ । ତା'ର ଉପରେ ଦୋହଲି ଦୋହଲି ଚାଲିଚି ଭଙ୍ଗା ଶଗଡ଼ ଆଉ ଦଦରା ରିକ୍ସାରୁ ଦି' ଚାରିଖଣ୍ଡ । ଦି'ଶହ ଫୁଟ ଦୂରରେ ରାସ୍ତାଟା ସରିଗଲା ପରି ଦିଶୁଛି । ସେପଟେ ଘନ ଜଙ୍ଗଲର ବିସ୍ତୃତି ।

—ବାସ୍ ଏତିକି ନାଁ, ଆଉ ସେତିକି ଅଛି ?

—ଚାଲକୁ ଚାଲନ୍ତୁ ଛକ ପାଖକୁ, ଗଙ୍ଗାଧର କହିଲା । ଉଦିତନଗର କଚେରୀ ଆଡ଼କୁ ଯୋଉ ରାସ୍ତାଟା ଯାଇଚି ପଶ୍ଚିମପଟକୁ...ତାରି ଦି ପାଖରେ ଶହେହାତ ଭିତରେ ଚାଲି ଛପରର ଆହୁରି ଦଶ ପନ୍ଦର ବଖରା ଘର । ଚାଲନ୍ତୁ ନାଁ, ଭ୍ରମର କକା ସେଇଠି ବସିଥିବ ।

ଚାଲି ଚାଲି ହୋଇ ଆଗେଇଲା ସୁବ୍ରତ । ଛକ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ଚାହିଁଲା ଦି ପାଖକୁ । ଏ କୋଠାଟା କାହାର ?

—ଘଟିବାଲାର ।

—ଆଉ ଏଁପାଖ କୋଠାଟା ?

—ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଶେଠର ।

—ଏଇ ଡାହାଣ ପଟ ରାସ୍ତାରେ ଯିବା ?

—ହଁ, ପଶ୍ଚିମ ମୁହାଁ...

—କି କଦର୍ଯ୍ୟ, ଏତେ ପାଣି-ପଙ୍କ କାହିଁକି ? କାଲି ବର୍ଷା ହୋଇଥିଲା ନା କ'ଣ ?

—ନାଇଁ, ଆଗରୁ ଝଡ଼ି ଚାଲିଥିଲା । ଦି ତିନଦିନ ହେଲା କମିଚି । ହେଇ ତ କକା ଆସୁଚନ୍ତି ।

—ଭ୍ରମର ? ହଁ, ସେଇତ ! ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ିଲା ସୁବ୍ରତ । କଉ ଜେନାଏ ? ତମେ କେବେଠୁ ଏଠି ?

ପାଖକୁ ଆସି ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣିପାତଟାଏ କଲା ଭ୍ରମର । କହିଲା - ତମେ ଆସିଗଲ ବାବୁ ଖୁବ୍ ଭଲହେଲା । ମ ସେହେଲା ଏଠିକି ଆସି ମୁଁ ଯୋଉ ହଇରାଣ ହଉଚି...

—ମାସେ ହେଲା ?

—ମାସେ ଉପରେ ହେବ ।

—କ'ଣ କରୁଚ ?

—କାଇଁ, କଣ କରୁଚ ? ବସିଚ ଆସି ଏଠି । ପୁଞ୍ଜିପତର ତ କଚ୍ଛି ନାଇଁ, ଦେଖୁଚ କୋଉଠି କେମିତି ଯଦ ଖଣ୍ଡେ ଗୁ' ପକୋଡ଼ି ଦୋକାନ ଦେଇପାରନ୍ତି ।

—ଗୁ' ପକୋଡ଼ି ଦୋକାନ ? ଜାଗା ପାଇଚ ?

—ପାଇଚ ଯେ, ଟଙ୍କା ବହୁତ । ଆଠ ଫୁଟରେ ଦଶଫୁଟ ଯାଗାକୁ ଭଡ଼ା ମାଗୁଚି ପଚଶ ଟଙ୍କା । ତା' ପୁଣି ବାରଣ୍ଡାଟାଏ । ଉପରେ ତଳେଇ କ ଟିଣ ଖଣ୍ଡେ ପକେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । କହି ଟିକିଏ ରହିଯାଇ କହିଲା ଭ୍ରମର, ଆସନ୍ତୁ...ଗୁ' ଖାଇବେ ।

—ତମେ ତ ଦୋକାନ କରନ, ଗୁ' କୋଉଠୁ ଖୁଆଇବ ।

—ଆସନ୍ତୁ ନା, ଆମ ଗାଁ ଆଡ଼ର ଜଣେ ଏଠି ଆସି ଖଣ୍ଡେ ଟୁଙ୍ଗି ପକେଇଚି । ଆଗେ କହନ୍ତୁ ଆପଣ କେମିତି ଆସିଲେ ଏଠିକି ।

—କେମିତି ଆଉ କ'ଣ ? ତମେ ତ ପୁଣି ଆସିଚ...

—ମୋ କଥା ଭିନେ । ଆମେ ବାରବୁଲା ।

—ବ୍ୟବସାୟ ଏଠିକି ଉଠେଇ ଆଣୁଚି ମୁଁ ।

—ଏଁ ! ଭ୍ରମର ଚମକି ଉଠିଲା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ । ଆଚ୍ଛା ବାବୁ, ସେ ଖାନତଲାସି କଥାଟା କ'ଣ ?

—ତମେ କୋଉଠୁ ଶୁଣିଲ ?

—ପନ୍ଦର ଦିନ ତଳେ ମୁଁ ଯାଇଥିଲି ଯେ, ସାକ୍‌ଚରେ କୁହାକୁହି ହଉଥିଲେ । ଖବରକାଗଜରେ ବି ତ ସବୁ ବାହାରିଚି । ଆପଣଙ୍କୁ କୁଆଡ଼େ ଥାନାକୁ ଧରି ନେଇଥିଲେ । କାହିଁକି, କଥା କ'ଣ ? ସେଇ ସର୍ତ୍ତିକଲା ଖରସୁଆଁ ପାଇଁ ତ ?

—ସବୁ କଚ୍ଛି ଶୁଣିଚ ତମେ ଦେଖୁଚ । ଆଗେ ମୋ ପାଇଁ ଘର ଠିକ୍ କର, ମୁଁ ଏଠି ରହେ, ତା ପରେ...

—ମୁଁ ସବୁ ଠିକ୍ କରିଦେବି । ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାଇଁ । ସମୀର ବାବୁ ଆପଣଙ୍କ ଘଇ ପରା ?

—ସେ କଷ୍ଟ କରିବନି । ତାଙ୍କୁ ଫୁରସତ୍ କାହିଁ ?

—ଫୁର୍‌ସତ୍ କ'ଣ ? ସେ କହିଦେଲେ ମିନିଟିକେ ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ । ଏଇଠି ଟିକିଏ ଯାଗା ଅଛି; କହି, ଆଗଚଲା ହୋଇ ଭ୍ରମର ଯୋଉ ଘରଟା ଦେଖେଇଦେଲା, ସେ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ଭଙ୍ଗା କାନ୍ଥର ଗୁହାଳ । ଉପରେ ଛପର ନାହିଁ । ଆଠ ଫୁଟରେ ଦଶ ଏଗାରଫୁଟ ଯାଗାର ଗୋଟିଏ ଘେର । ଦି ଦୁଇଟା ଉଇଲଗା ଖମ୍ବ ପୋଡାହୋଇ ଫଟା ତଳେଇ ଖଣ୍ଡେ ପଡ଼ିଛି । ଭୂଇଁରେ ଠାଏ ଠାଏ ଗାଡ଼ । ଗୋବର ଛିଟଡ଼ା ହୋଇଛି ଚାରିଆଡ଼େ । ଗଙ୍ଗାଧର କହିଲା, ଢଲ୍‌ଦାର ମିଆଁର ଗାଈ ଆଉ ବଛୀ ବନ୍ଧା ହୁଅନ୍ତି ଏଠି । ଛାପାଖାନା କ'ଣ ଏଇଠି ବସିବ ?

ତିଆରି କରିବାକୁ ହବ । ଭ୍ରମର ଗଙ୍ଗାଧରକୁ ବୁଝେଇଲା ପରି କହିଲା, ବାବୁଙ୍କର କଣ ପଇସା ନାହିଁ ? ରାସ୍ତା କଡ଼ ଜାଗା, ଛକ ମୁଣ୍ଡ । ଆଗେ ବସିଗଲେ ପରେ ହବତ ବାବୁ କିଣିନେବେ ଏଇଟା । ଲୋକଟା ବିକିଦବାକୁ କହୁଥିଲା ଦି'ଦିନ ତଳେ । ଶେଠ, ପଞ୍ଜାବୀ ସବୁ ଆସି ସେଣେ କୁଆଡ଼େ କୁଆଡ଼େ ଜବରଦସ୍ତି ମାଡ଼ି ମକଚି ବସିଗଲେଣି । ବାବୁ ସେ ସବୁ ଝିନ୍‌ଝଟ୍ ଭିତରକୁ ଯିବେନାହିଁ । ଏଇ ଭଲ ହବ । ଥରେ ବସିଗଲେ...

—ମନ୍ଦ ନୁହେଁ, ସୁବ୍ରତ ମନକୁମନ ଭାବିଲା, ଏଇଠି ଜାଗାର ହାଲ ହଇକତ । ଏଇଠି ଘର ଦ୍ୱାରର ଅବସ୍ଥା । ଏତେବେଳେ ଖୋଜି ଠିକ୍ କରିବ କୋଉଠୁ ? ରାତି ପାହିଲେ ମେସିନ୍‌ପତ୍ର ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବ ସମୀର ଉପରେ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇ ଭୁଲ୍ ହୋଇଛି ବାସ୍ତବିକ୍ । ସେ ହୁଏତ ଭାବିଲା — ନନା କହୁଚନ୍ତି ମିନା ଆସିବେ ବୋଲି, ହୁଏତ ଶେଷ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରେସ୍ ନେଇ ଆସିବେ କି ନାହିଁ, କିଏ ଜାଣେ ? ଭୋଳାମନ ତ...

— ଢଲ୍‌ଦାର ମିଆଁ ଅଛି କୋଉଠି ଭ୍ରମର ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା— କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବା ତା ସାଙ୍ଗରେ ?

—ଆପଣ ନେବେ ଏ ଯାଗା ? ପସନ୍ଦ ହେଉଛି ଯଦି କହନ୍ତୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସେ ପାଖରୁ ଡାକିବ ।

—ପସନ୍ଦ ଅପସନ୍ଦ କଥା ନୁହେଁ । ମେସିନ୍-ପତ୍ର ଆଣି ଆଗେ ରଖିବାକୁତ ପଡ଼ିବ ।

—ହଉ ଆପଣ ତେବେ ଯାଆନ୍ତୁ; ମୁଁ ପୋଷ୍ଟ ମାଷ୍ଟର ବାବୁଙ୍କ ନାଁ କହି ଡାକ ନେଇ ଯାଉଚି ମିଆଁ ସାହେବକୁ ।

ସୁବ୍ରତ ଫେରି ଆସିଲା ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ୍‌କୁ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଦିଲ୍‌ଦାରକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଭ୍ରମର ପହଞ୍ଚିଲା ଡାକଘରେ । ସମୀର କଥା ବାର୍ତ୍ତା କଲା । ଠିକ୍ ହେଲା ମାସିକ ଭଡ଼ା ତିରିଶ । ଦି ମାସର ଭଡ଼ା ଷାଠିଏ ଟଙ୍କା ଅଗ୍ରୀମ ନେଇ ସେ ଘରଟାକୁ ମରାମତି କରିଦେବ ପନ୍ଦର ଦିନ ଭିତରେ । ରଥ ଯାତ୍ରା ଦିନ ପ୍ରେସ ଆରମ୍ଭ କରିବ ସୁବ୍ରତ । ପାଞ୍ଜିରେ ଅଛି ଗୁଣ୍ଡିଚ୍ଚ ଶୁଭଦିନ ।

॥ ଦୁଇ ॥

ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ ସାମ୍‌ନାରେ ଏକ ଲମ୍ବା ମଟର ଗାଡ଼ି ଆସି ଠିଆ ହେଲା ବଡ଼ସକାଳରୁ ।

ଦୁଆର ଖୋଲି ବାରଣ୍ଡାକୁ ଆସି ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ—କାହାକୁ ଚାହାନ୍ତି ?

—ଆମ୍ଭି ମିଶ୍ରାର ଡାକ୍ତର, ବୋଲୁନ୍ ମିଷ୍ଟର ବେଉଷ୍ଟକେ ।

ଡାକିବାକୁ ହେଲାନାହିଁ । ସମୀର ନିଦ ମଳ ମଳ ଆଖିରେ ଭିତରୁ ଉଠି ଆସି ନମସ୍କାର କଲା ମି. ମିଶ୍ରାରଙ୍କୁ : ଏତେ ସକାଳେ ସକାଳେ ?

—ଟ୍ରଙ୍କ କଲ୍ ବୁକ୍ କରିବାକୁ ହେବ ।

—ଆସନ୍ତୁ ଭିତରକୁ । ଅଫିସ୍ ଘର ଖୋଲିଦେଲା ସମୀର ।

ଚୌକି ଉପରେ ବସିବା ଆଗରୁ ପକେଟରୁ ରୁମାଲଟା କାଢ଼ି ଆଗେ ବୋହେ ଝାଡ଼ି ନେଲେ ମିଃ ମିଶ୍ରାର । ବଡ଼ ଧୂଳି ! ଦି ଚାରି ଦିନ ହେଲା ବର୍ଷା ନାହିଁ...ରାସ୍ତାରେ ମଟର ନେଇ ଚାଲିବା ମୁସ୍କିଲ । ଧୂଳିରେ ପୋତି ହୋଇ ପଡୁଛି ସାରା ଦେହ । ଏମିତି ରହିଲେ ଛ'ଟା ମାସରେ ଥାଇସିସ୍ ! ନାକ-କାନ କେତେ ଘୋଡ଼େଇବ ରୁମାଲରେ ? ମିଶ୍ରାର ମନକୁ ମନ ବକ୍ ବକ୍ ହେଲେ ।

ଶୁଣି ନଶୁଣିଲା ପରି କାନ ପାଖରେ ରିସିଭରଟା ରଖି 'ହଲୋ' 'ହଲୋ' ପାଟିକରି ଚାଲିଥାଏ ସମୀର । —କିଏ କହୁଚ, ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ?

—ଲାଇନ୍ ଠିକ ଅଛିତ ? ପଚାରିଲେ ମିଃ ମିଶ୍ର ।

—ଦେଖୁଛି । ଆପଣ କଲ୍ ବୁକ୍ କରିବେ ଦିଲ୍ଲୀ, ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଷ୍ଟିଲ୍ ଅଫିସ ତ ?

—ଦିଲ୍ଲୀ ଅବଶ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ମିଃ ମଜୁମଦାରଙ୍କ ରେସିଡେନ୍ସ । ଅରଜେଣ୍ଟ କରନ୍ତୁ ।

— ଆଗେ ଲାଇନ୍ ପୋଜିସନ୍ ଦେଖେ । ବଡ଼ ଡିଷ୍ଟରବନ୍ସ ହଉଛି । ସେଣେ ବୋଧହୁଏ ଝଡ଼ ତୋଫାନ ।

—ଓଡ଼ିଶାର ଟେଲିଫୋନ ଲାଇନ୍ ପାଇଁ ଝଡ଼ ତୋଫାନ ସବୁଦିନେ । ଯେତେବେଳେ ଆସୁଛି...କିଛିନା କିଛି ଗୋଳମାଳ । ଆଚ୍ଛା, ମିଃ ମିଶ୍ର କଥାମଝିରେ ହଠାତ୍ ରହିଯାଇ କହିଲେ : ମିସେସ୍‌ଙ୍କଠୁ ଗତକାଲି ଚିଠି ପାଇଛି, ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି ସାତଦିନ ତଳେ ମତେ କଲକତାରୁ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଲେଖିଥିଲେ । ସେଥିରେ ଗୋଟାଏ ଜରୁରି କଥାର ଉତ୍ତର ଚାହିଁଥିଲେ ମୋଠୁଁ । ଉତ୍ତର ନପାଇ ପୁଣି ଚିଠି ଲେଖିଛନ୍ତି । କୁଆଡ଼େ ଗଲା ସେ ଚିଠିଟା ?

—କୁଆଡ଼େ କାହିଁକି ଯିବ ? ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଷ୍ଟିଲ୍‌ର ଚିଠି ଡେଲିଭରି ପାଇଁ ମୁଁ ନିଜେ ଖାସ୍ ଯତ୍ନ ନିଏ । ବିଶେଷତଃ ଆପଣଙ୍କ ଚିଠି, ଭୁଲ୍ ହବାର ତ କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ ।

— ନାଁ, ନାଁ, ଏ ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଭିଯୋଗ । ଆପଣ ଷ୍ଟାଫ୍ ବଢ଼େଇବାକୁ ଲେଖୁନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ? ଏତେ 'ହେଭି' ଅଫିସ୍ । ଦି'ଚାରି ଜଣ ଷ୍ଟାଫ୍‌ରେ ଆପଣ ମାନେଜ କରୁଛନ୍ତି କିମିତି ?

—ଡି. ପି. ଟି. ଅଫିସରୁ କେହି ଜଣେ ଆସିବେ ଦି-ଚାରି ଦିନ ଭିତରେ । ତାପରେ ଯାହା କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବ । ହଲୋ...ହଲୋ...କଥା ମଝିରେ ପାଟି କରି ଡାକି ଉଠିଲା ସମୀର ।

—ଲାଇନ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ? ଦିଲ୍ଲୀ କଲ୍ ଗୋଟାଏ ନିଅନ୍ତୁ । ପି. ପି, ଏସ୍. ଏନ୍. ମଜୁମଦାର...ମ୍ୟାନେଜିଙ୍ଗ୍ ଡିରେକ୍ଟର ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଷ୍ଟିଲ । ହଲୋ, ହଲୋ ହ...ଅ...ଲୋ...ଧ୍ୟାତ୍...

—କ'ଣ ହେଲା ?

—ମୁଁ ଦୁଃଖିତ ମିଃ ମିଶ୍ରାର । ଲାଇନ୍ ଭୀଷଣ ଗୋଲମାଲ । ବୋଧହୁଏ ସେଣେ ବର୍ଷାରେ ଟ୍ରଙ୍କ ଲାଇନ୍ ଝପେ ।

—ନନ୍‌ସେନ୍‌ସ ! ଚଉକିରୁ ଉଠି ଠିଆ ହେଇ ପଡ଼ିଲେ ମିଶ୍ରାର । ମୋଟା ଚୁରୁଟ ଗୋଟାଏ କାଢ଼ି ଦାଆରିଲା ମାରି ଲଗଉ ଲଗଉ କହିଲେ : ଆଜି ସକାଳ ଟ୍ରେନ୍‌ରେ କଲିକତାରୁ ପ୍ରାୟ ପଚିଶ ଜଣ ଷ୍ଟାଫ୍ ଆସୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଜର୍ମାନ ଇଞ୍ଜିନିଅର ସାତ ଜଣ । ଏଠୁ ସେମାନେ ବଣେଇ ଯିବେ । ମୁଁ ଆସିବି ସେମାନଙ୍କୁ ନବା ପାଇଁ । ଦେଖିବେ ତ, ସେତେବେଳେ ଯଦି ଲାଇନ ଠିକ୍ ଥାଏ...ମତେ ଟିକିଏ ଖବର ଦେବେ ।

—ଓଡ଼ିଶାରୁ କେହି ଆସୁଛନ୍ତି ?

—ଡଃ ହରିବନ୍ଧୁ ମହାନ୍ତି ।

—କ'ଣ ଦେଖିବେ ସେମାନେ ?

ଏ ପ୍ରଶ୍ନର କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଲେନାହିଁ ମିଃ ମିଶ୍ରାର । ତରବର ହେଇ ପଶିଗଲେ ଭ୍ୟାନ ଭିତରେ । ଧୂଳି ଉଡ଼େଇ, ହର୍ନ ବଜେଇ ଅଙ୍କେଇ ବଙ୍କେଇ ଗୁଁ କରି ଚାଲିଗଲା ସିଡ଼ାନବଡ଼ି ଡଡ୍‌ଜ ।

ଓ୍ୱାଏରଲେସ ବଟନ୍‌ରେ ଟିପରଖି କଟ କଟ କରି ଗତ ରାତିର ଗୋଟାଏ ଜରୁରି ଟେଲିଗ୍ରାମକୁ ପାଶ କରେଇଲା ସମୀର ।

ବିଛଣାରେ ନଦରେ ନଶୋଇ ସକାଳ ପହରୁ କେବଳ ଧାଇଁ ଆସି ନଥିଲେ ମିଃ ମିଶ୍ରାର ପୋଷ୍ଟଅଫିସରେ ଜରୁରି କଲ୍ କରିବା ପାଇଁ, ଦାନ ଗାଡ଼ିରେ ଜର୍ମାନ ଇଞ୍ଜିନିଅର ଆସିବା କଥା କୋଉ ସୁହୃରୁ ଶୁଣି ଗଙ୍ଗାଧରକୁ ରାତି ତିନିଟାରୁ ଉଠେଇ ଗ୍ଁ ଦୋକାନ ଚୁଲି ଘଟିରେ ଆଞ୍ଚ ଦେବାକୁ ତନାଘନା ବି' ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲା ଭ୍ରମର । ଏଠାର ସକାଳଟା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ବ୍ୟସ୍ତତାର ହୋ-ହାଲ୍ଲା ।

ସୁବ୍ରତର ଛାପାଖାନା ପାଖଲାଗି ଝଙ୍କା ଓସ୍ତଗଛ ତଳେ ଅଣଓସାରିଆ ବାରଣ୍ଡା ବଳକଟେକୁ ତଳେଇରେ ଘେରଉ କରି ଭ୍ରମର ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇ-ଥିଲା ଗୁ-ପକୋଡ଼ିର ଦୋକାନ, ଗଲା କେତୁଦିନ ଧରି । ଗୁରୁବାର, ରବିବାର ଦି ହାଟ ପାଳିକି ହାଟପାଳି, ସଡ଼କ ଉପରକୁ ଟିକିଏ ଲମ୍ବେଇ ବଢ଼େଇ ଓସାର କରି ତକ୍ତପୋଷ ପକେଇ ବରା-ଗୁଲ୍‌ଗୁଲା ଆଉ କଟକି ଝୁଖୁଡ଼ା ହୁଡ଼ୁମୁର ପସରା ମେଲାଦିଏ ଭ୍ରମର । କେହି ଆସି ତା ସାମନାରେ ଠିଆ ହେଲେ, ଆପେ ଆପେ କୁହେ ବେଶ୍ ବନୀ ହଉଚି । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବଢ଼ିବ । ସହର ତ ଆରମ୍ଭ ହେଇନି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଜର୍ମାନ ସାଇବ ଆସୁଚନ୍ତି... ବୁଲୁଚନ୍ତି, ଦେଖୁଚନ୍ତି, ଚାଲି ଯାଉଚନ୍ତି । ଏଇ ବର୍ଷଟା ପୂରାପୂରି କଟିଗଲେ ଏଠି ଆସି ରହିବେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅଫିସର । ତ ପରେ ଠକା ଦିଆଯିବ । ମାଟି ଖୋଳାହବ, ଜଙ୍ଗଲ କଟାହବ । ପାହାଡ଼ ସମତଳ ହବ । କାରଖାନା କାମ ଆରମ୍ଭ ହବ । ଯେମିତି ହେଇଥିଲା ଟାଟାରେ ।

—ଟାଟାରେ ତମେ ଦେଖିଚ ଯେତେବେଳେ କାର୍ଖାନା ତିଆରି ହେଲା ? ଦିନେ ଦିନେ ବର୍ଷା ପାଗରେ ଚୁଲି ମୁଣ୍ଡରେ, ଦେହରେ ଗାମୁଛା ପକେଇ ବେସନ ଗୋଳେଇ ପକୋଡ଼ି ଛାଣୁ ଛାଣୁ ପଚାରେ ଗଙ୍ଗାଧର—କେଉଁ ସନ ତମେ ଆସିଲ କାଳମାଟି ?

—ସନ କଥା ଆଉ କଣ ମନେଅଛି ? ତେବେ ସବୁ ଦେଖିଚି... ଟାଟୁଲଆର, କନନ୍ ସାଇବ ଅମଳ କଥା କହୁଚି...ତୁ ବୁଝିବୁନି... ଦେଖିଥିଲେ ସିନା ବୁଝିଥାଆନ୍ତୁ ।

—ହଉ ଏଇଠି ଦେଖିବା, କଥା ମଝିରେ ଉତ୍ସାହୀ ହେଇ କହି ବସେ ଗଙ୍ଗାଧର । ହବ ଯଦି ତମେ ଦୋକାନ କରିବ କକା...ମୁଁ କୋଉଠି ଗୋଟାଏ ଠିକାଦାର-ଫିକାଦାର ପାଖରେ ଲାଗିଯିବି । ତମର ତ ଏଠି ସଭିଏଁ ଚିହ୍ନା-ପରିଚା ।

—ହଁ, ଆମ ମଦାନ୍ତି ବାବୁ ଅଛନ୍ତି । କହିବି ତାଙ୍କୁ । ସେ କହିଚନ୍ତି କାମ ଆରମ୍ଭ ହଉ, ଯେତେ ଠିକା କାମ ବାହାରିବ ସବୁ ମତେ କରେଇ

ଦେବେ । ସେଇ ଆଶାରେ ମୁଁ ବସିଚି ନାଁ—ଏ ପକୋଡ଼ି ଦୋକାନ କରି କ'ଣ ପେଟ ପୋଷି ହବ ?

—ମହାନ୍ତି ବାବୁ କିଏ ?

—ମହାନ୍ତିବାବୁଙ୍କୁ ଚହ୍ନିନୁ ? ଦି-ତିନି ଥରକେ ଏଠୁ ଆସି ବରା ପକୋଡ଼ି ଖାଇ ଗଲେଣି...ନିଜ ହାତରେ ଦିଆଦେଇ କରୁଚୁ...

—କିଏ ? ସେଇ ଖଦଡ଼ିଆ ଓକିଲବାବୁ ? ଗୋଡ଼ରେ ଯୋତା ନାହିଁ, ଖଣ୍ଡେ ଅଧା କମିଜ ପିନ୍ଧିଥାନ୍ତି ସଦାବେଳେ ଲୁଗାପଟା ଲେମ୍ବୁକୋରୁ ମଇଳା-ମଇଳା ।

—ହଁ, ସେଇ ପୁରୁଣା କଂଗ୍ରେସିଆ । ରଜାଙ୍କ ଅମଲରୁ ଏଠି ନେତା ଅଛନ୍ତି । ଆମ ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁ ବି ଅଛନ୍ତି । ଦେଖିବା...

—ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁ ? ଗଙ୍ଗାଧର ଆଚମ୍ବିତ ହେଲାପରି ପଚାରେ...

—ଆରେ ପଟ୍ଟନାୟକବାବୁ...ଆମ ପ୍ରେସ୍ ବାବୁ...ଠାଠାରୁ ଆସି ନାହାନ୍ତି ।

—ସେ ବି' ତ ସାଦା-ସିଧା ।

—ସାଦା-ସିଧା ହଅନ୍ତେ ନେଇ ଆଜି କଣ ମୁଣ୍ଡରେ ପାଗବାନ୍ଧି ବରଯାତ୍ରୀ ସାଜି ବସିଥାନ୍ତେ ? ଏକ୍ ଓଲୁ ତୁ ।

ବାସ୍ତବିକ୍ ଠିକିଏ ଓଲୁ, ଗଙ୍ଗାଧର । ଓଡ଼ିଆ ଶୁଣିଲେ ହିନ୍ଦିରେ ପଚାରେ । ହିନ୍ଦି ଶୁଣିଲେ ଓଡ଼ିଆରେ ଜବାବ ଦିଏ ।

—ଜର୍ମାନ ସାଇବ୍ ଯଦି ଆସି ଇଙ୍ଗ୍ଲଣ୍ଡରେ ପକୋଡ଼ି ମାଗିବ— କଣ କହିବୁ ? ଟ୍ରେନିଂ ଦବା ଆରମ୍ଭ କରିଦିଏ ପାହାନ୍ତା ପହରୁ ଭ୍ରମର ଜେନା ।

—କହିବ କଣ ? ପକୋଡ଼ିତ ଦେବ, ଆଜ୍ଞା...

—ଦବୁ କେମିତି ?

—କେମିତି କଣ ? ଗଙ୍ଗାଧର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରେ, କୋଇଲି ଆଖି ଦଳ ଦଳ ।

—ଆରେ ବୋକାଠା ନା କଣ ? କୁଉଥିରେ ଦବୁ ?

—ପତରରେ ?

—ଏଇ ତୋର ବୁଦ୍ଧି ? ରାଗିଗଲା ଭ୍ରମର । ଲମ୍ବା ଦାନ୍ତକାଠିଟା ଧରିଥିଲା ଦାନ୍ତ ଘଷିବାକୁ । ସେଇଥିରେ ପକେଇଲା ପାହାରେ । କରେ 'ପିଲେଟ୍' ନାଇଁ ? ସେଇଥିରେ ଦବୁନ ? ଭଲକରି ଧୂଆଧୋଇ କରି ମଜା-ମଜ କରି ରଖ୍ । ଟିକଏ ମଇଳା ଲାଗିଚି ଦେଖିଲେ...ଲାତମାରି ଘାଙ୍ଗି ଦେବେ ଦୋକାନ । ଜାଣୁ, ଜର୍ମାନ ସାଇବ କେମିତି କଡ଼ା ।

—ପାଣ୍ଡମାଙ୍କଡ଼ ପରି ଲାଲମୁହାଁ ପରା ତାଙ୍କର ? କକ ର ରାଗଟାକୁ ଟିକଏ ହାଲୁକା କରି ଦବାପାଇଁ ପଚାରେ ଗଙ୍ଗାଧର ।

—ଯିବେତ ଏଇବାଟେ, ଦେଖିବୁନ ।

—ସେମାନେ ତ ମଟରରେ ସାଇଁ କରି ପଳେଇବେ । ତାଙ୍କୁ କ'ଣ ଦେଖିହବ ? ଗାଡ଼ି ଟାଇମ୍‌କୁ ମୁଁ ଟିକଏ ଟେସନ ଯିବ ।

—ସେତେବେଳେ ବକ୍ଷି-ବଟା ବେଳ, ଟେସନକୁ ଯିବୁ କେମିତି ?

—ନାଁ, ନାଁ, ସେ ହବନି । ଅଧଘଣ୍ଟା ପାଇଁ ତମେ ପଛେ ବସିବ ଟିକଏ...

—ମୁଁ ବସିବ ? ମୋର ପରା ସେଠି କେତେ କାମ । ଟାଟାରୁ ରଣଜିତ୍ ସିଂ ଏଇ ଗାଡ଼ିରେ ଆସିବ, ମୁଁ ଯିବ ତାକୁ ଆଣିବାକୁ । ତା ସାଙ୍ଗରେ ପାନପୋଷ ଯାଏଁ ଯିବ । ଜଙ୍ଗଲ କଟା କାମର ଠିକା ଆଜି । ମତେ ଭାଗୁଆଳି କରିବ, କହିଚି । ହଇରେ, ଗୋଟାଏ କ'ଣ ଜରୁରୀ କଥାକୁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲା ପରି ମନେ ପକେଇଦେଇ, ପଚାରିଲା ଭ୍ରମର, ଆମ ଗାଁ ଆଡ଼ୁ ଶହେ ଖଣ୍ଡେ ମୂଲିଆ ଆସିବେନି ? କୁଲି ସପ୍ଲାଇ କାମରେ ମୁଣ୍ଡପିଚ୍ଛା ଟଙ୍କାଏ ଲାଭ ।

—ଆମ ଗାଁ ଲଗାଏତ ଯେତେ ଲୋକ...ସବୁ ତ ଆସାମ ଧାଆଁନ୍ତି, କେଜାଣି ଖୋଜାଖୋଜି କଲେ ମିଳିବେ ଯଦି...

—ପାଣି ଆଣିଚୁ ?

—କେତେବେଳେ ଆଜି ଗଲା ?

—ଯା, ଯା, ଦଉଡ଼ି, ଦଉଡ଼ି, ଢାବଲଟା ସଫା କରିନେ । ଏତକ-ବେଳେ ପାଣି ନେଇଆ...

—ଆଜ ରବିବାର । ହାଟ ବସିବ । ଏଇ ପାଣି କ'ଣ ଯୋଗେଇ ହବ । ଘରୁଆଲୁ କହିଦଅ ।

—ତିଣି ଦ ଅଣା, ଦଶ ପଇସା । ପାଣିବାଲାକୁ ଦବୁ କେତେ, ଲାଭ କରବୁ କେତେ ? ଭ୍ରମର ପଚାରିଲା ।

—ହଉ, ମୁଁ ପଛେ ପରେ ପାଣି ବୋହିଦେବି । ଗାଡ଼ି ବେଳକୁ କିନ୍ତୁ ଯିବି ଅଧଘଣ୍ଟା-କାଳର...

—ହଉ ଯିବୁ ଯଦି ଯିବୁ । ହରଜନ୍ତ ସିଂ ଠିକାଦାରକୁ ଚହ୍ନିଚୁତ ? ଦେଖିବୁ ଯଦି ଡାକି ଆଣିବୁ ସାଙ୍ଗରେ ।

ପାଣି ବୁହାଇ, ପକୋଡ଼ି, ବରା, ଗୁଲଗୁଲା ଘୁଗୁଣି, ଗାଧୋଇପଡ଼ି, ଦଶଟା ବେଳକୁ ଦୁ' ଖାଇ ସଜବାଜ ହେଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ଗଙ୍ଗାଧର, ଷ୍ଟେସନକୁ । ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଠିକ୍ ଗାଡ଼ି ଆସି ଲାଗିଚି ।

—ଏ କଣ ଏତେ ଭିଡ଼ କାହିଁକି ? ଦଶ-ବାର ଖଣ୍ଡ ମଟର ଗାଡ଼ି । ଧଳା ପେଣ୍ଟ କୋଟ ପିନ୍ଧା ଡ୍ରାଇଭର ଠିଆ ହେଇଚନ୍ତି ସବୁ ଗାଡ଼ି ପାଖରେ । ଆଉ ରାସ୍ତା କଡ଼କୁ ଧାଡ଼ି ଦେଇ ତିନି-ଚାରିଶ ଲୋକ । ତା'ର ପର ସମସ୍ତେ ଆସିଚନ୍ତି ନାଁ କ'ଣ ସାଇବଙ୍କୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ? କକା ତାକୁ 'ଓଲୁ' କହନ୍ତି ସବୁ କଥାରେ, କାହିଁକି ? ଏତେ ଲୋକ ଆସିଚନ୍ତି ଜର୍ମାନ ସାଇବଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ସମସ୍ତେ କ'ଣ ଓଲୁ ?

ଗଙ୍ଗାଧର ମନକୁମନ ଟିକିଏ ହସିଲା । —ଆରେ, ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର ବାବୁ ବି ଆଇଚନ୍ତି ? ଦଲ୍‌ଦାର ମିଆଁ, ତିଲକରାମ ଶେଠ, ଆଉ ହେଇ ଗୋବିନ୍ଦ ପାନ ଦୋକାନୀ ଆଉ ସନିଆ ଗଉଡ଼ ବି ଧାଇଁ ଧାଇଁଆସିଚି ଦେଖିବାକୁ । ତାଜୁବ କଥା ! ସେ ନ ଆସିଥିଲେ ଜୀବନରେ କେତେବଡ଼ ମୌକାଟାଏ ହରେଇ ନଥାନ୍ତା ! ଯା ହେଉ...ତା ଭାଗ୍ୟରେ ଅଛି...

ଜର୍ମାନ ଇଞ୍ଜିନିଅରମାନଙ୍କୁ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଉପରେ ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ଭାଷଣ ଜଣେଇଲେ ମିଃ ମିଠାଇ ।

ଲମ୍ବା-ଚଉଡ଼ା ଶାଳୁଆଗଛ ପରି ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ଭେଣ୍ଡିଆଙ୍କ ଭିତରେ ପାକଲ ମୁଣ୍ଡିଆ...ଚଷ୍ମାଆଖିଆ ଦର ଦର ବୁଢ଼ା ତିନି ଚାରିଜଣ !

ଅବର ସର ଲାଲ ଲାଲ ମୁହଁ । ଚଓଡ଼ା ଚଓଡ଼ା ଛାତି, ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଗୋଡ଼ ଆଉ ମୋଟା ମୋଟା ହାତ । ଯେମିତି ମଜବୁତ୍ ସେଇମିତି ସୁନ୍ଦର । ଗଙ୍ଗାଧର ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ସନିଆ ଗଉଡ଼ ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ କରି କହିଲା : କି ଭୂଷାଳିଆ ଭୂଷାଳିଆ ଲୋକଗୁଡ଼ାକ !

—ଖାଉଚନ୍ତି କ'ଣ ? ଗଙ୍ଗାଧର ପଚାରିଲା...

—କ'ଣ ଖାଇବେ । ଗୋରୁ ମାଉଁସ ତ ।

—ଧେତ୍ ! ଗଙ୍ଗାଧର ଖେଙ୍କାରି ଗୋଡ଼େଇଲା ।

—ଆଉ କଣ ?

—ଫଳ, ଦୁଧ...କିସ୍‌ମିସ୍, ବାଦାମ...

—ସେଗୁଡ଼ାକ ଖାଇ କଣ ଏମିତି ବଦନ ହୁଏ ।

—ଆଉ ?

—ଗୋରୁ ମାଉଁସ ନହେଲେ ଘୁଷୁରି ମାଉଁସ । ବୁଝିଲୁ, ପାନ୍‌ପୋଷ ଖାନ୍‌ସାମା କହୁଥିଲା...

ଏଥର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ସନିଆ ଆଡ଼େ ଚାହିଁଲା ଗଙ୍ଗାଧର ।

ଏତିକିବେଳେ ଫଟ-ଫଟ ଯୋଗା ଶବ୍ଦ କରି ଧାଡ଼ ଧାଡ଼ ପଶିଗଲେ ସମସ୍ତେ ମଠର ଭିତରେ ।

ଧାଇଁଲେ ସମସ୍ତେ ମଠର ପାଖକୁ ।

ଦଶ ବାରଟାଯାକ କାର୍‌ର ହର୍ନ ବାଜି ଉଠିଲା ଆଗ-ପଛ ହୋଇ ।

—ହଟୋ, ହଟୋ, ପାଟିକରି ଉଠିଲେ ପହରାଦାର ପୁଲିସ : ଯାଅ...ଭାଗୋ ଏଠୁ...ଭାଗୋ...

ସେତିକିବେଳେ ହୁଏତ...କାର୍ ଭିତରୁ କୌତୁହଳ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରାସ୍ତା ଉପରେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିବା ଇଣ୍ଡିଆନମାନଙ୍କୁ ଚାହିଁ...ତାଙ୍କ ଦେଶୀୟ ଭାଷାରେ ଜର୍ମାନ ଇଞ୍ଜିନିଅରମାନେ କୁହାକୁହି ହେଉଥିଲେ : ହାପ୍ସୁ, ବପୁରା ଗରିବ ଭାରତୀୟମାନେ ! ସାହେବଙ୍କୁ ଦେଖିବାର କି ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଉତ୍ସାହ ଏମାନଙ୍କର । ଗୋରା ଚମଡ଼ାର ଝଲକ, ସ୍ୱାଧୀନତାର ଆଠ ବର୍ଷ ପରେ ବ...କ ଲୋଭାତୁର କରିରଖିଚ ଏମାନଙ୍କୁ !

ତା ପରେ ହୋ ହୋ କରି ତାନେ ହସ !

ସାଇବଙ୍କ ହସ କି ଚମତ୍କାର !

ଗଙ୍ଗାଧର ଆଜି ସନଆ ଗଉଡ଼ ହାଙ୍କ ହର୍ଷେ ଗୁହାଁ-ଗୁହାଁ ହୋଇ ଭାବିଲେ ମନକୁ ମନ : ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ହେଲେ ଟିକିଏ ସୁଯୋଗ ମିଳନ୍ତା କି ଇମିତି ପାଟି ଆଁ କରି ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସିବାକୁ ।

'ଏ ମନ ଭାବୁ ଥାଇ ଯାହା
କାଳେ ପ୍ରାପତ ହୁଏ ତାହା'

ଭାଗବତ ବଚନ ଗଙ୍ଗାଧର-ସନଆ ହର୍ଷେ ଶୁଣିଚନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସକାଳ ପହରର ଭାବନା ଇମିତି ଝଅଟ ଦିନ ହିପହରକୁ ପ୍ରାପତ ହବ, ଏ କଥା କିଏ ଜାଣିଥିଲା ?

ସାଇବମାନେ ଯିମିତି ଭାରତୀୟମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ହସିବାକୁ ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲେ...ଗଙ୍ଗାଧର ଆଜି ସନଆଁକୁ ସେଇପରି ହୋ-ହୋ କରି, ବୋହେ ହସିବାକୁ ମଜା ମିଳିଗଲା ଗୋରା ସାଇବଙ୍କୁ ଦେଖି ।

ରବିବାର । ଆଖ-ପାଖ ଗାଁ-ଗଣ୍ଡାରୁ ସାଗ-ସବଜି ନେଇ ଆସିଚନ୍ତି ଆଦିବାସୀ ଝିଅ-ବୋହୂ । ବୁଢ଼ା-ଦରବୁଢ଼ା ଭେଣ୍ଡିଆମାନେ ଆସିଚନ୍ତି ବଜାର କରି । ସଫା ପିନ୍ଧି, ତେଲ ଲଗେଇ, ଚହଟ ଚକଣ ହୋଇ ଆସି, ଥୋକେ ବସିଚନ୍ତି ସଦର ରାସ୍ତା ଛକ ସେପାଖକୁ ଦେଶୀ ମଦ ଭାଟି ଆଗରେ । ଭେଣ୍ଡି, ବାଇଗଣ, ଝୁଡ଼ୁଙ୍ଗର ଟୋକେଇ ବୋଝ ଥୁଆ ହୋଇଚି ରାସ୍ତା କଡ଼କୁ । ଦାନ୍ତ କାଠି ଗୋଞ୍ଜି ଧରି ବୁଢ଼ୀ-ବୁଢ଼ୀ ମାଇପେ ଲଙ୍ଗଳା-ଫୁଙ୍ଗୁଳା ଦେହରେ ବେପରୁଆ ବସି ଢୁଳୁଚନ୍ତି । ଭୂଇଁରେ ଅଖା ବିଛେଇ ମୁଢ଼ି, ଚୁଡ଼ା କୁଢ଼େଇ, ବସିଛନ୍ତି ଝାରସୁଗୁଡ଼ା ଆଖପାଖର ସମ୍ବଲପୁରିଆ ତିରିଲମାନେ । ଲୁଗା-ଗାମୁଛା ଗଣ୍ଡିଲି ଫିଟେଇ ଜଙ୍ଗଲୀମାନଙ୍କୁ 'ଆଓ' 'ଲେଓ' ବୋଲି ଡ଼ାକି ଗୁଡ଼ୁଛନ୍ତି ସୋନୁଆ, ମନୋହରପୁରିଆ ମୁସଲମାନ ବେପାରୀ । ବାଉଁଶ ଖାଞ୍ଚରେ ମୁର୍ଗୀ ଭର୍ତ୍ତିକରି ବଣେଇ ଆଡ଼ୁ ଆସିଚନ୍ତି ଆଉରି ଥୋକେ ଦେହାତି ମୁସଲମାନ ।

ଭାଟି ରୋଡ଼ରେ ଚାଲିବାର ଯୁ' ନାହିଁ । ଉଦିତ୍ନଗର ଆଡ଼କୁ ଲମ୍ବି ଯାଇଥିବା ସଦର ରାସ୍ତା, ଗୋରୁଗାଡ଼ି, ରିକ୍ସା, ସାଇକଲ ଆଉ ଟ୍ରକରେ ଯେମିତି ଜାମ୍...ସେଇମିତି ଜମ୍‌ଜମ୍‌ ।

ବର୍ଷା ନାହିଁ କିଛିଦିନ ହେଲା । ଖରାଟିଆ ପାଗ । ଖୁସିରେ ଯେମିତି ଚହଲି ଉଠୁଚି, ପୁରୁଣା ରାଉରକେଲାର ନୂତନ-ପ୍ରାଣ । ଷ୍ଟେସନ ଲଗାଏତ ମାଇଲଏ ଖଣ୍ଡେ ଯାଗା, ଦିନ ଏଗାରଟାଠୁ ହୋ-ହଲ୍ଲା ଭିତରେ ଘାଣ୍ଟି ଚକଟି ହେଇଗଲାଣି । ଭାଟି ରୋଡ଼ରୁ ଷ୍ଟେସନ ଆଡ଼କୁ ଅଣଓସାରିଆ ଗଳି ଭିତରେ ମଦୁଆମାନଙ୍କର ପିଠା-ପିଠି ସାଙ୍ଗକୁ, କସେଇମାନଙ୍କର ଭେଡ଼ି ମାଂସ, ଦୋକାନର କଡାତିଆ ଗନ୍ଧ ଆଉ ରୋହି ମାଛ ପିଠି ଉପରେ ନେଳିଆ ଝିଙ୍କ, ମାଛିର ଭଣ-ଭଣ ଦୃଶ୍ୟ, ଯେତିକି ବିଭତ୍ସ ସେତିକି ବିରକ୍ତିକର ।

ଭ୍ରମରକୁ ଆଜ ଫୁର୍‌ସତ ନାହିଁ । ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ପକେଇ ଥିବା ତକ୍ତପୋଷ ଉପରେ ଗୋଟାଏ କଡ଼କୁ ବସି ବରା ଗୁଲ୍‌ଗୁଲା ବନ୍ଦୀ କରି ଚାଲିଛି ସେ । ଗଙ୍ଗାଧର ଚୁଲି ପାଖରେ ବସି ପକୋଡ଼ି ଛାଣିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ନିଆଁ ତାଉରେ ମୁହଁ ତାର ଲାଲ ଦପ୍ ଦପ୍ । ଗଞ୍ଜେଇ ଖାଇଲା ପରି ଆଖି । ଗାଧେଇଚି ସକାଳେ, ହେଲେ ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡେଇବାକୁ ଫୁର୍‌ସତ୍ ପାଇନି । ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ ବାଳଗୁଡ଼ାକ ପଡ଼ିଚି କପାଳ ଉପରେ । ଆଠ ଦିନ ତଳେ ଝିଅର ହେଇଥିଲା । ଏ ଭିତରେ ରୁଡ଼ି ଉଠି ଆସିଚି । ନିଶ ବିପଟାକ, ଗହଳିଆ ରୁଡ଼ି ଭିତରେ କିନ୍ତୁ ବେଶ୍ ବହଳ ହେଇ ଦେଖାଯାଉଚି ।

—ଛାଣ୍, ବେଗି ବେଗି ଛାଣ୍ ! ବାଇଗଣି ପକା, ବେଶନ ସାଙ୍ଗରେ ସାଗ ମେଞ୍ଚାଏ ଛିଣ୍ଡି, ଗୋଳେଇ ଦେ । ପ୍ରେସ୍ ବାବୁକୁ ଦିଇଟା ଦେଇ ଆସିବା...ଛାଣ୍...ଛାଣ୍... । ହାଟ ଜମି ଆସିଲା । ଆଜ ଦିନକ ରୋଜଗାର । ଯୁଆଡ଼ରେ ସାତ ଦିନ ହାତଟେକି ଚାହିଁଥିବ ଉପରକୁ । ଗୁରୁବାର ଦିନ ଯୁ' ହାଟ...ଖଉଡ଼କ ନୁହେଁ କି ପେଡ଼ିକ ନୁହେଁ । ମନକୁ ମନ ବକ୍ ବକ୍ ହେଲା ଭ୍ରମର ଜେନା । ମନେ ସେ ପାଖରୁ ପଡର ଗୋପ୍ପଳ ଦବୁଛି, ଦନା ସଳି-ଗଲାଣି ଏ ପାଖରୁ ।

—ଦିନ ଗୋଟାଏ ହେଲାଣି, ତମେ ଗାଧେଇବନି, ପଚାରିଲା ଗଙ୍ଗାଧର ।

—ଆଜି ଆଉ ଗାଧେଇବା ଖାଇବା କ'ଣ ? ଦେହଟା କେମିତି ମସ୍ ମସ୍ ଲାଗୁଚି । କାଲି ଗାଧେଇବି । ରାତିରେ ଏଇ ବାହାରଟାରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲି । ସରଦି ଚୁଣ୍ଟି ଦେଇଚି । ଅଦା, ତେଜପତର ପକେଇ ଚା' ଟାଏ କଲୁ...

—ଚା ଏତେବେଳେ ଖାଇବ ?

—ମୁଁ ଆଜି ଚା' ଖାଇ ରହିଯିବି । ପାରିବୁ ଯଦି ଏଇ ବରା-ଗୁଲୁଗୁଲା ଦି'ଚାରିଟା ତୁ ବି' ଖାଇଦେ । ଆଜି ଆଉ ରୋଷେଇ କରିବାକୁ ବେଳ ନାହିଁ ? ଥରେ ଅଧେ ଉପାସରେ କ'ଣ ମଣିଷ ମରିଯିବ ? ପେଟରୁ ନ କାଟିଲେ କ'ଣ ବେପାରରେ ପଇସା ମିଳିବ ?

ଏ ମନ୍ତବ୍ୟଟା କିନ୍ତୁ ଗଙ୍ଗାଧର ମନକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ । କିଛି ପ୍ରତି-ବାଦ ନ କଲା ସଦିଓ, ଶୁଣେଇ ଶୁଣେଇ କିନ୍ତୁ କହିଲା...ମୁଁ ଏ ଗୁଡ଼ାକ ଖାଇ ରହି ପାରିବନି । ପିତ ଉଠିଯିବ ତାଳୁକୁ । ମୁଁ ତ ବକତେ ଖାଏ... ଯାଉଚି ନଇଲେ ମାମା ହୋଟେଲରେ ଡାଲି ଭାତ ଖାଇଦେଇ ଆସିବି ।

—ହଉ ଯା, ଯିବୁ ଯଦି । ତତେ କ'ଣ ଏମିତି ଭୋକ ହେଲାଣି ? କାହିଁ ତୋରି ସାଙ୍ଗରେ ଗଲା ରାତିରେ ଖାଇଥିଲି ମୁଁ । ମୋର ତ ଭୋକ-ଫୋକ କିଛି ନାହିଁ ? ତମେ ସବୁ ବିଦେଶ କରି ପାରିବନି ..ବୁଝିଲ... ସେଇ ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରେ ହଳ-ଶଗଡ଼ ବୁହା ଆରିଏ ତୁମକୁ । କହି ଟିକିଏ ରହିଯାଇ ଥଙ୍ଗେଇ ଥଙ୍ଗେଇ କହିଲା ଭ୍ରମର—ହଉ, ଯିବୁ ତ ହୋଟେଲ, ଯାଉ ଆଉ ଟିକିଏ ।

ନାହିଁ, ସମ୍ଭାଳି ହଉନି ଜମା । ଭୋକରେ ହୁତାଶନ ଜଳିଲାଣି ।

ରାଗି-ମାଗି ଆଉ କ'ଣ କହିଥାନ୍ତା ଭ୍ରମର, ଯୋଗକୁ ସେତିକିବେଳେ ଦୋକାନ ଆଗରେ ଆସି ଠିଆ ହେଲା ସନିଆ । —ଆଜି ପାଣି ଲାଗିବ ? ପଚାରିଲା ।

—ଦି ତିନି ଘର ଲାଗିବ ଆଜି । କୁଆଡ଼େ ବାହାରିଚୁ ?

—ହୋଟେଲକୁ ଯାଉଛୁ ଖାଇବାକୁ । ଆଜ ରବିବାର ବଜାର । ପାଣି ବୋହି ବୋହି ନାକେଦମ । ରୋଷେଇ କରିବାକୁ ଫୁରସତ କାହିଁ ? ତମର ସବୁ ଖିଆ-ପିଆ ସରିଲାଣି ?

—ଯା' ରେ ଯା' ଗଙ୍ଗା, ତୁ ପରା ଖାଇବାକୁ ଯିବୁ ? ଭ୍ରମର ସହାନୁଭୂତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଳାରେ କହିଲା—ନେଇଯା ଦଶଣା ପଇସା । ମାମା ହୋଟେଲ ତ ଚରଣ ଗେଲ୍ଠା । ଦଶଣାରେ କ'ଣ ପେଟ ପୂରିବ ତୋର ?

ଦଶ'ଣା ବଜେଟ ବନ୍ଧା । ତାଠୁ ବେଶୀ ଦେବାକୁ ଭ୍ରମର ନାରାଜ । ଅଧା ପେଟ ପୂରୁ କି ଚଉଠେ ହେଉ...ସେତିକରେ ଯେତିକି ହବ ।

ମନେ ମନେ ରାଗି-ମାଗି ଧଡ଼କନା ଉଠି ପଡ଼ିଲା ଗଙ୍ଗାଧର, ଚୂଲି ମୁଣ୍ଡରୁ ।

ଛଟି ଗେଡ଼ ଭିତରେ ଠେଲ ପେଲ ହେଇ ପଶିଗଲେ ଗଙ୍ଗା, ସନିଆ ଦୁହେଁ । ମାମା ହୋଟେଲ ସେଇ କନ୍ଦରେ ।

କୁଆଡୁ ବୁଲି ବୁଲି ହରଜିତ ସିଂ ଆସି ହାଜର ହେଲା ଭ୍ରମର ଦୋକାନ ସାମ୍ନାରେ ।

—କ'ଣ ସର୍ଦ୍ଦାର ଜି ? ଆଜ ଆସିଚନ୍ତି ? ପଚାରିଲା ଭ୍ରମର । ଗଙ୍ଗା କଣ କହୁଥିଲା ସିଂ ଆସିନି ବୋଲି । ଭୁଛା ବାହାପିଆଠା ।

—ଓ୍ୟାସି କରି ଟେଲି ଯାଇଥିଲୁ ପାନ୍‌ପୋଷ । ଭଙ୍ଗା ଭଙ୍ଗା ଓଡ଼ିଆରେ କହିଲା ହରଜିତ୍ । ସବ୍ ପକ୍କା ହୋଗେଲା । ଅଭି କାମ୍ କୋରିବ ତ ?

—ଠିକା ମିଳିଗଲା ତାହେଲେ ? ମତେ ଡାକିଲନି କାହିଁକି ?

—ତୁମ୍ ଯା କରି କୋଣ କରି ଥାଆଁତା ?

—ମତେ ନେଇଥିଲେ ଜାଣିଥାନ୍ତ ମୁଁ କଣ ମଦତ କରିଥାଆନ୍ତି, ନଥାଆନ୍ତି । ହଉ ବସ ବସ । ଆଗେ ପକୋଡ଼ି ଖାଅ ।

—ଆଗେ ଚନା ଲଆଓ...

—ପକେଇ ଦେଇଚକି ମୁନ୍ଦାଏ ?

— ପୋକେଇ ଦେଇଚ କ୍ୟା ? ନବୁଝିଲା ପରି ପଚାରିଲା ହରଜିତ ।

—ହଁ ମ, ପି' ଦେଇଚ କି ମୁନ୍ଦେ ?

କଣ ଆଉ ଦାଢ଼ିରେ ହାତ ମାରି ମୁଣ୍ଡ ପଗଡ଼ିଟାକୁ ଟିକିଏ ସଜାଡ଼ି ନେଲା ସର୍ଦ୍ଦାରଜୀ । କହିଲା...ଆଜ୍ ଭାରି ମଜା ହୋଲା ଭ୍ରୋମର ବାବୁ, ଜେର୍ମାନ ସାଇବ ଲୋଗନ ବଡ଼ା ମଜାଦାର ଆଦମି ।

—ଏଇ ବାଟେ ଗଲେ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲେଇ । ଦେଖି ପାରିଲ ନାହିଁ । ଚିଏସନରୁ ଦେଖି ଆସିଲା ସେମାନଙ୍କୁ ଗଙ୍ଗା, କହୁଥିଲା କୁଆଡ଼େ ଭାରି ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା ମରଦ ସବୁ ।

—ଟାଟା ମେ ତୁମ୍ ଦେଖା ନେଇଥା କ୍ୟା ? ଏମେରିକାନ ଲୋଗୋଙ୍କା ମାଫିକ୍ ଏ ସବ୍‌ଭି ସଫେଦ୍ ସଫେଦ୍ ।

ହସିଲା ଟିକିଏ ଭ୍ରମର । କହିଲା ଏଠିକି ଯା' ଆସ କରି ଖୁବ୍ ଭଲ ଓଡ଼ିଆ ଶିଖିନେଲଣି ତ ସର୍ଦ୍ଦାରଜୀ !

— ନେଇଁ, ନେଇଁ, ଟାଟାରେ ମୋ ରିସ୍ତାଦାର ଉଡ଼ିଆ ଥା ନାଁ, ଇସ୍‌ଲିଏ...

—ହଁ, କଣ ମଜାକଥା ହେଲା, କହୁଥିଲ ।

—ଆଗେ ପକୋଡ଼ି ଲାଓ । ଖା ଲେନେ ଦେଓ । ବହୁତ୍ ଭୁଖ୍ ।

—ଦଉଚି ଦଉଚି, ଆଗେ ଏ ମାଇପି ଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ବିଦା କରିଦିଏ । କ'ଣ ନବରେ ସବୁ ?

ଆଗରେ ପାଞ୍ଚ ଛ'ଜଣ ଆଦିବାସୀ ମାଇପି...କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକାପକି ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଚନ୍ତି । ଖୋସାରେ ଜଙ୍ଗଲି ଫୁଲର ଡାହ୍ଲି ।

ସେଇମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ କପରି ତନ୍ମୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ କହିଲା ହରଜିତ୍...ଇତ୍‌ନା କାଲା, ଫିର୍ ଭି କିତ୍‌ନା ସୁନ୍ଦର, ଦେଖୋ ତ ଭୋମର ବାବୁ ! ଦେଓ, ଦେଓ, ଆବଗ ଦେଓ ଏ ସବ୍‌କୋ । ମେନୁ ପିଛେ ଦେନାଁ...

- ଈଶ୍, କି ହଇରାଣ୍ । ମନା କରୁଚି, ଗଙ୍ଗାଟାକୁ ଏଇନେ ଯାଆନାଁ...ପଛକୁ ଯିବୁ...ନମାନଲା କଥା । ଯାଇଚି ସେ ଖାଇବାକୁ... ଯାଇଚି...ଦୋକାନରେ ଗରାଖ ଜମିଥିବେ ସେ କଥା କ'ଣ ହୋସ୍ ଥିବ ?

—ଗୋଙ୍ଗା ଖାନେ ଗେୟା ? ଯା କର ବୋଲା ଲାଉଙ୍ଗା ?

ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଝାଳ ନାଳ ହୋଇ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ଆସି ହାଇ ହୁଲୁରି ପକେଇଲା ଗଙ୍ଗା — କକା, କକା, ଧାଇଁ ଆସ ଦେଖିବ । ଏ ଜର୍ମାନ ସାଇବ ସବୁ କଣ କରୁଚନ୍ତି, ଦେଖିବ ଆସ ।

—ଏଁ ! ଚମକିଲା ପରି ଭ୍ରମର ଥକ୍କା ହୋଇ ଅନେଇଲା...
କୋଉଠି, କାହାନ୍ତି ସେମାନେ ?

—ହେଇ, ଘଟି ରୋଡ୍‌ରେ । ଏଇଣିକି ଆଉଚନ୍ତି । ଆସ ଦେଖିବ ଆସ...କେମେନ୍ତ ଚିନାବାଦାମ ଗ୍ରେବୋଉଚନ୍ତି ।

—ଚିନାବାଦାମ ? ଧୁତ୍...

—ଧୁତ୍ କ'ଣ ? ମୁଁ ଟିରୁ ଆଖିରେ ଦେଖିଲି । ମୋର ଆଗରେ କଣି, ପେଣ୍ଟ୍ ପକେଟରେ ଭର୍ତ୍ତି କଲେ ଏତେ ଏତେ । ଗୃଲୁଚନ୍ତି, ଆଉ ପାଟିରେ ପକଉଚନ୍ତି । ଆଉ ଯାଗାଏ ଯାଗାଏ ଠିଆ ଠିଆ ହୋଇ ଫୋଟ ଉଠଉଚନ୍ତି ।

—ଫୋଟ ? କାହା ଫୋଟରେ ?

—କେଜାଣି କାହାର...କହୁ କହୁ ଟଙ୍ଗା ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହେଲାପରି ଆଗ-ପଛ ବି ଗୃରିଥର ଦୋହଲି ଗଲା ।

—କାହିଁ ଗୃଲ୍ ତ ଦେଖିବା । ଏଇଆଡ଼େ ଆସୁଚନ୍ତି ? ପଛର ଦନା ପକେଇ ଦେଇ ହରକିତ୍ ସିଂକୁ ଦୋକାନ ଉପରେ ନଦା ରଖିବାକୁ କହିଦେଇ ଭ୍ରମର ଧାଇଁ ଗଲା ଆଗକୁ ।

ଏତିକିବେଳେ ସନିଆ ଟଉଡ଼ ବି ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ ଛୁଟି ଆସିଲା—ଆସ ଦେଖିବ ଆସ...ମୋମ୍ଫଲି କେମିତି ଗ୍ରେବାଉଚନ୍ତି ପାଣ୍ଡମାଙ୍କଡ଼ଙ୍କ ପରି ! ହେ, ହେ, ହେ...

ଭ୍ରମର ବି ହସିଉଠିଲା ।

ହସି ଉଠିଲେ ରାସ୍ତା ଦୁ'ପାଖରେ ଲୋକେ । ଆରେ ସତରେ ! ଚିନାବାଦାମ ଗ୍ରେବେଇଲା ବେଳେ ଏଗୁଡ଼ାକ ଦେଖା ହଉଛନ୍ତି କେମିତି... ହି...ହି...ହି...

—ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଯାଇଥିଲେ ସେଇ ପାହାଡ଼କୁ । ଜଣେ କିଏ କହିଲା—

—କୋଉ ପାହାଡ଼ ? ପଚ୍ଚରିଲା ଭ୍ରମର ।

—ସେଇ ସାମନା ପାହାଡ଼ । ଷ୍ଟେସନ ଆରପାଖ ଦୁର୍ଗାପୁର ପାହାଡ଼ ।

—କାହିଁକି ଯାଇଥିଲେ ?

— କେଜାଣି କାଇଁକି । ଲୋକେ କହୁଚନ୍ତି, ଚିନାବାଦାମ ଛଡ଼େଇ ଛଡ଼େଇ ଖାଇ ଖାଇ ବୁଲୁଚନ୍ତି ଗୋଟା ପାହାଡ଼ସାକ—ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେମୁଣ୍ଡପାଏ । ପଥର ଗୁଡ଼ାକୁ ଗୋଟେଇ ଗୋଟେଇ କ'ଣ ସବୁ ଦେଖୁଚନ୍ତି...ଆଉ ଭୂତଙ୍କ ପରି ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଠାଙ୍କ ପକେଇ ପକେଇ ଚଢ଼ି ଚାଲଚନ୍ତି ଉପରକୁ ଉପର...

—ଆରେ, ଲୁହା ଦେଖୁଚନ୍ତି, ଲୁହା । ଭ୍ରମର ସବଜାନ୍ତା ପରି କହିଲା...ଏ ସବୁ ଲୁହାପାହାଡ଼ ପରା...

— ଓହ୍ଲପଟିଆ ଖରାରେ ବୁଲୁଚନ୍ତି ଏଗୁଡ଼ାକ, ଗଙ୍ଗାଧର କହିଲା, ଚିନାବାଦାମ ଚୋବାଉଚନ୍ତି...ଛି, ଛି ..

—ହେଁ, ଛତରାଟା କରେ, ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ହସୁଚୁ ? ଭ୍ରମର ଆକଟ କରି କହିଲା ।

—କ'ଣ ହେଲା ? ଆମକୁ ଦେଖି ସକାଳେ ହସୁଥିଲେ...

—ସେମାନେ ହସୁଥିଲେ ବୋଲି, ତୁ ବି ହସିବୁ ? ହେଁ, ଟିକିଏ ଚିହିଙ୍କିଲା ପରି କହିଲା ଭ୍ରମର—ଆମରି ଆଡ଼େ ତ ଆସୁଚନ୍ତି । ଆମରି ଦୋକାନକୁ ଆସିବେ କି କ'ଣ ? ଯା, ଯା, ଦଉଡ଼ୁ—ଦଉଡ଼ୁ । ଗରମାଗରମ ଚାଣ୍ ବାଇଗଲି । ମୁଁ ଡାକିନେଇ ଯାଉଚି...ଯା...ଯା...

ଧାଇଁଲା ଗଙ୍ଗାଧର ଦୋକାନ ଆଡ଼େ ।

ସାହସ କରି ଆଗେଇଗଲା ଭ୍ରମର—ଗୁଡ୍‌ମୋର୍ଣିଙ୍ଗ୍ ସାହାବେ, କୋମ୍ କୋମ୍, ମାଇଁ ସୋପ, କହି ଭ୍ରମର ହାତ ଉଠେଇ ଦେଖେଇଦେଲା ତା ବରା ଗୁଲ୍‌ଗୁଲା ଦୋକାନ ।

—ୟା, ୟା, ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରି ପାହୁଣ୍ଡ ପକେଇଲେ ସାଇବ ଛ'ଜଣ ।

ଭ୍ରମର ଆଗତୁରା ଦୌଡ଼ି ଯାଇଁ ଉଠିଗଲା ଦୋକାନ ଉପରକୁ କୋମ୍, କୋମ୍ ସାହେବେ । କୋମ୍, ମାଇଁ ସପ୍ ଇଏ । କୋମ୍...

—ୟା...ୟା ..। ଦୋକାନ ଆଗରେ ଠିଆ ହେଇ ପଡ଼ି, ମୁହଁ ଆଗରେ କାମେରା ଟେକି ଧରି, ଗୋଟାଏ ପାଖ ଆଖି ବୁଜି, କ୍ଲିକ କରି ବଟନ୍ ଚିପି ଫଟୋ ଉଠେଇ ନେଲେ ଜର୍ମାନ ସାଇବେ ।

ଉଠେଇ ସାରି, ଭ୍ରମର ଆଡ଼େ ଟିକିଏ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି କହିଲେ —ଥ୍ୟାଙ୍କ୍ ଇଉ...

ସୁ୍ଆ ପରେ ଆଉ ଭ୍ରମରକୁ ଦେଖେ କିଏ ! ସାଇବଙ୍କ ପଛେ ପଛେ କିଛି ଦୂର ଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଗେଇ ଦେଇ ଆସି...ଦୋକାନ ପାଖକୁ ପୁଣି ଫେରିଆସିବା କୋଉଁଏ ଭିତରେ ହାତ ଉଠା ଭିତରେ ସେ ବୋଧହୁଏ ତିନିଶ ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲା...ସାଇବଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣି ସେ ତାଙ୍କ ଦୋକାନ ଦେଖେଇଦେଲା । ଏମିତି ଦୋକାନ ଜର୍ମେନିରେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଦେଖି ତାଟକା ହେଇଗଲେ । ଫୋଟ ଉଠେଇ ନେଲେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ । ତାଙ୍କ ଦେଶ ଲୋକଙ୍କୁ ନେଇ ଦେଖେଇବେ । ସେଇମିତି ବଢ଼ିଆ କରି ତା ଦୋକାନ ସଜେଇ ଥିଲବୋଲି ସିନା ! ନଇଲେ ଜର୍ମେନ ସାହେବେ କ'ଣ ଦେଖି ନାହାଁନ୍ତି ଦୁନିଆରେ ? ଏଇ ଦୋକାନଟାକୁ ଲୋଭ କରି ଫୋଟ ଖେଁଚିଥାନ୍ତେ କାହିଁକି ?

ସାରି ବି ପହରଟା ଯାକ ତିନି ଚାରି'ଶ ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝେଇଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ଭ୍ରମରର ମନବୋଧ ହେଲାନାହିଁ । ସେ ଭାବିଲା ଅସଲ ଲୋକ ତ ଜାଣିଲେ ନାଇ ତା'ର ଏ ପାରିବାପଣିଆ କଥା । ଛୁଟିଲା ସେ ପାନପୋଷ । ଘର୍ଘ ଚାରି ମାଇଲ ବାଟ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ।

ଗୋଟି ଗୋଟି ସବୁ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ବିଶଦ ଭାବରେ ବୁଝେଇ କହିଲା ପରେ ବିନମ୍ର ଅନୁରୋଧଟିଏ କଲା । କିଛି ଟଙ୍କା ପଇସା ସାହାଯ୍ୟ କୋଉଠୁ କେମିତି କରେଇ ଦେଲେ...ସେ ଗୋଟାଏ ଭାତ-ଡାଲି ହୋଟେଲ କରନ୍ତା । ବହୁତ ଜେର୍ମାନ ଏଠିକି କାଳକ୍ରମେ ଆସିବେ । ଏଇ ମୌକାରେ ବଡ଼ ହୋଟେଲଟା କରି ବସିଥିଲେ...ଓଡ଼ିଶାର ନାଁ ହଅନ୍ତା ।

—ସେମାନେ କ'ଣ ବରି-ଗୁଲଗୁଲା ଖାଇଲେ ତମ ଦୋକାନରୁ ? ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁ ପଚାରିଲେ ।

—ହିଁ, ଖାଇବେ ଖାଇବେ ହଉଥିଲେ । ଟିକକେ ବିଗିଡ଼ିଗଲା । ଆମ ଗଙ୍ଗାଟା ସବୁ ଭଣ୍ଡୁର କରିଦେଲା ।

—ଗଙ୍ଗା କିଏ ?

—ବଡ଼ ତାଜୁବ୍ କଥା ! ଆପଣ ଆମ ଦୋକାନରୁ ଛନା ଚୁର ଛେଳେ ବାଇଙ୍ଗିଣି-ପକୋଡ଼ ଖାଇଲେଣି...ଆପଣଙ୍କୁ ସେ ଚହ୍ନୁନ...କି, ଆପଣ ତା ହାତରୁ ଏତେ ଛେଳେ ବର-ପକୋଡ଼ ଖାଇଲେଣି, ଆପଣ ବ ଗଙ୍ଗାକୁ ଚହ୍ନୁନାହାନ୍ତି ! ଭାରି ଭୋଳାଲୋକ ତ ଆପଣ !

ମୁରୁକ ମୁରୁକ ଟିକିଏ ହସିଲେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର । କହିଲେ—ହଇହୋ, ଠିକ୍ ମନେ ନାହିଁ ରଖି ପାରେ । କେତେବେଳେ କିଏ କ'ଣ କହେ, କିଏ କ'ଣ ଦିଏ...କିଛି ମନେ ରହେନ । କାଲି ସକାଳେ ସେଇମିତି, ବୋଉ ମତେ କହିଲା, — ରାଉରକେଲା ଯାଉଚୁ ପୁଅ, ପନପରିବା କିଛି କିଣି ଆଣିବୁ । ତରକାରୀ ହେଲେ ପିଲାଏ ଖାଇ ସ୍କୁଲ ଯିବେ । ସକାଳ ଆଠଟାରେ ଗଲି, ଘଣ୍ଟାକ ଭିତରେ ଫେରିବା କଥା । ଯୁ ତା ସାଙ୍ଗରେ କଥା ହଉ ହଉ କେତେବେଳେ ରାତି ଆଠଟା ହୋଇଗଲା କିଛି ଜାଣି ହେଲାନ ହୋ । ଜଣକ ଜିପ୍‌ରେ ବସି ରାଉରକେଲାରୁ ଅଧବାଟ ଚାଲିଆସି ଉଦିତ୍‌ନଗରଠି ହୋଇଚି ହଠାତ୍ ମନେପଡ଼ିଲା...ଆରେ, ଘରକୁ ପରିବା ତ ଆଣିଲି ନାହିଁ । ଇସ କି ଭୁଲଟାଏ ହୋଇଗଲା । ବୋଉ କ'ଣ ମନେକରିବ ? ତୁମ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା । ଭାବିଲି, ଆରେ ଜେନାଏଙ୍କୁ କହିଥିଲେ ତ ସେ ପରିବା କିଣି କାହା ହାତରେ ପଠେଇ ଦେଇଥାନ୍ତେ...

—ଆପଣ ମତେ ହେଲେ ଘର କାମ ବୁଝା ଶୁଝା କରିବାକୁ ରଖୁନାହାନ୍ତି ?

— ଉହୁଁ...ମୋ ଘରେ କାମ କ'ଣ ଜେନାଏ, ତମ ପରି ଲୋକ ବୁଝାବୁଝି କରିବ ? ତାଠୁ ବରଂ ଗୋଟାଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦେଉଚି... ସେଇଥିରେ ଲାଗିପଡ଼ ।

— କି ବ୍ୟବସ୍ଥା ? ଭ୍ରମର ଗୋଟାଏ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଲାଭ ଆଶାରେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଲାଗିଗଲା ।

— ଆସ ଘର ଭିତରକୁ, କହୁଚି...

ଭିତରକୁ ଉଭୟେ ଗଲେ । ସଉପ ଖଣ୍ଡେ ପକେଇ ଆରାମରେ ବସିଲେ । ତା ପରେ, ରାତି ଅଧଯାଏ କ'ଣ ସବୁ ଫୁସୁରୁଫାସ ହୋଇ ଠିକ୍

କଲେ, କେଜାଣି, ତା ଆରଦିନଠୁ...ଭ୍ରମରକୁ ଆଉ ପକୋଡ଼ି ଦୋକାନରେ ବସିବା କେହି ଦେଖିଲେ ନାହିଁ । ଗାମୁଛା ବଦଳରେ ଖଣ୍ଡେ ହାଫ୍ ସାର୍ଟ ଗଳେଇ ଗଙ୍ଗାଧର ଉପରେ ବରା ପକୋଡ଼ି ଛଣା ଦୋକାନଟାକୁ ଚଳେଇବା ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇ, ଭ୍ରମର ଲାଗିଗଲା...ଷ୍ଟିଲ ସାଇଟ୍ ପିପୁଲସ୍ ଫେଡରେସନ୍ ସଭାପତିଙ୍କ ଡେପୁଟି ହିସାବରେ...ନୋଟିସ ବାଣ୍ଟିବାଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବାସଚ୍ୟୁତ ଲୋକଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରି ଚାନ୍ଦା ଆଦାୟ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ପୁଣି ସେଇ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଆନୁସଙ୍ଗିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ, ଆଉ କିଛି ଦିନ ପରେ ଯୁ'ବ ଦେଖାଗଲା, ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନୟନ ପରିକଳ୍ପେ, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀ କୂଳେ, କଲନୀ ଇଟାଭାଟିର ଶୁଭାରମ୍ଭ ହୋଇଚି ବାବୁ ଭ୍ରମର ଜେନାଙ୍କ ଖାସ୍ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ।

॥ ତିନି ॥

ଫେବ୍ରୁୟାରିର ଶୀତ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଗୋଧୂଳି ମଳିନ ପଡ଼ି ଆସୁଥିଲା ।

ବି.ଟି.ଟି. ବଙ୍ଗଲୋ ର ସବୁଜ ଲନ୍ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ୍‌ବଳୟ ଆଡ଼େ ମୁଗ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ଜଣେ ଗୋଲାପବର୍ଣ୍ଣା ସୁନ୍ଦରୀ । ମୁଣ୍ଡର ବବ୍ କରା କେଶ ଗୁଚ୍ଛ ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲା ସନ୍ଧ୍ୟାର ମୃଦୁ ବତାସରେ । ମେରୁନ୍ ରଙ୍ଗର ଗାଉନ୍ ଉପରେ ଅସ୍ତଗାମୀ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଶେଷ ଆଭା ଟିକକ ଝଲମଲ କରୁଥିଲା । ଉଦ୍ୟାନର ପାଦ ଦେଶରେ ପ୍ରବାହିତ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀର ଶୁଷ୍କ ବାଲୁକା ଶଯ୍ୟା ଉପରେ, ସେ ପାଖ ଅରଣ୍ୟର କୃଷ୍ଣ ଛାୟା କପରି ଧିରେ ଧିରେ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଆସୁଚି, ବିଭୋଳ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେଇଆ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁ କରୁ ଗୋଟାଏ ଅଜଣା ପୁଲକରେ ସେ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲେ ।

—ଗୁଡ୍ ଇଭ୍‌ନିଂ ମସେସ୍ ମିଶ୍ର । ଆପଣଙ୍କୁ ଅସମୟରେ ବିରକ୍ତ କଲି, କ୍ଷମା କରିବେ ।

—ଗୁଡ୍ ଇଭ୍‌ନିଂ ! ଚମକି ଉଠିଲା ପରି ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲେ ଶ୍ୱେତାଙ୍ଗୀ : ମିଃ ମାଲହୋତ୍ରା ! ଆପଣ କେବେ ଆସିଲେ ?

—ଆଜି ସକାଳ ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ।

—ଅଛନ୍ତି କେଉଁଠି ?

—ସେଲୁନ୍‌ରେ ।

—କେତେ ଦିନ ରହିବେ ?

—ନାଁ, ଆଜ ଫେରିଯିବ । ଆସିଥିଲି-ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ଆକ୍ୟୁଜିସନ୍ କାମ କେତେଦୂର ଗଲା ବୁଝିବାକୁ ।

—ବୁଝିଲେ କିଛି ?

—ହଁ, ଓଡ଼ିଶା ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ରିକ୍ଲାମେସନ ଅଫିସର ମିଃ ଦାସ୍ ଆସି ଜଏନ୍ କରିଛନ୍ତି ।

—ତା ହେଲେ ତ ଆପଣଙ୍କ କାମ ଆରମ୍ଭ ହବା କଥା ।

—ହଁ, ଆଜ ଫେରିଯାଇ, ଆଠଦିନ ପରେ ମୋ ଷ୍ଟାଫ୍ ନେଇ ଆସିବ ଦିଲ୍ଲୀରୁ । ଆପଣ କେତେ ଦିନ ରହିବେ ଏଠି ? ପଚାରିଲେ ମିଷ୍ଟର ମାଲହୋତ୍ରା ।

—ମୁଁ ତ ଗୋଟିଏ ଦିନ ପାଇଁ ଆସିଥିଲି ଏଠିକି, ମିଃ ମିଠାରଙ୍କ ଜୋର ଜବରଦସ୍ତିରେ କିନ୍ତୁ ସାତ ଦିନ ରହିଗଲିଣି ନର୍ଲିଣୀଙ୍କ ଘର । ତେବେ ବି ଛାଡ଼ି ଯିବାକୁ ମନ ହଉନି । କି ଚମତ୍କାର ଯାଗା...

—ହଁ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର !

—ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ? ଆନନ୍ଦର ଆତିଶଯ୍ୟରେ ମାଲହୋତ୍ରାଙ୍କୁ ବିସ୍ଫାରିତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଲେ ମିସେସ୍ ମିଠାର ।

—ଆଜ ସକାଳେ ବୁଲି-ବୁଲି ହେଇ ଯାଇଥିଲି ପାହାଡ଼ ସେପାଖକୁ ।

— କେତେଦୂର ଯାଇଥିଲେ ?

—ହମିରପୁର ସ୍କୁଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

— କ'ଣ ଦେଖିଲେ ?

—ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟ ।

—ଅରଣ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ, ତେବେ ଭୟଙ୍କର ନା ସୁନ୍ଦର ? ପଚାରିଲେ ମିସେସ୍ ମିଠାର ।

—ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରୁଛନ୍ତି ଆପଣ । ମିଃ ମାଲହୋତ୍ରା କହିଲେ : ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅରଣ୍ୟ ଭୟଙ୍କର ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏ ଅରଣ୍ୟକୁ ଦେଖିଲା ପରେ କାହିଁକି ସେପରି ମନେ ହେଲା, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ନନ୍ଦନ କାନନ କେବଳ ସ୍ୱର୍ଗରେ ନୁହେଁ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ବି ଅଛି ।

—ମତେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ କହୁଚନ୍ତି ନାଁ, ଆପଣଙ୍କ ମନର କଥା ?

—ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ ।

—କେତେ ସମୟ ଆପଣ ରହିବେ ଏଠି ?

—ମିଃ ମିଠାରଙ୍କ ସହିତ ଦେଖା କରିବାକୁ ଆସିଚି । ସେ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କେତେବେଳକୁ ଫେରିବେ ସେ କହି ପାରିବେ ?

—ଠିକ୍ କହିପାରିବିନି । ଗୋଟାଏ କ୍ଲ ଅରଜେଣ୍ଟ କଲ୍ କରିବା ପାଇଁ ଯାଇଚନ୍ତି । ଆସନ୍ତୁ, ସେପାଖ ଲନ୍‌ରେ ଟିକିଏ ବସିବା, କହି ଲୀଳାୟିତ ଭଙ୍ଗୀରେ ଆଗେଇ ଗଲେ ମିସେସ୍ ମିଠାର ।

ନରମ ଗଦି ଅଣ୍ଟା କେତେଖଣ୍ଡ ସୁଦୃଶ୍ୟ ବେତ କୁର୍ଚ୍ଚି ପଡ଼ିଚି ଗୋଟିଏ ଟିପୟ ଚାରିପାଖେ । ସେଇଥିରୁ ଗୋଟିକରେ ବସୁ ବସୁ ମିସେସ୍ ମିଠାର୍ କହିଲେ...ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଅଫିସ୍ କଲିକତା ଉଠି ଆସିବା କଥା କଣ ହେଲା ?

—ଠିକ୍ ନାଇଁ । ମାଲହୋତ୍ରା ନିସ୍ପୃହ ଗଳାରେ କହିଲେ, ମିଃ ମଜୁମଦାରଙ୍କ ଦିଲ୍ଲୀ ମୋହ ପ୍ରବଳ । ସେଠୁ ଦପ୍ତର ଉଠାଇବାକୁ ସେ କେବେ ମଙ୍ଗିବେ ନାଇଁ, ମନେ ହେଉଛି ।

—ଆରେ ମିଃ ମାଲହୋତ୍ରା ଯେ ? ସାହେବଆନା ଟୋନ୍‌ରେ ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇ ଆଗେଇ ଆସିଲେ ମିଃ ମିଠାର । ହାତ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ କର ମର୍ଦ୍ଦନ ପାଇଁ ।

ବାରବଲ ମାଲହୋତ୍ରା ସସମ୍ଭ୍ରମେ ଉଠି ଠିଆ ହେଇ ହାଣ୍ଡସେକ୍ କଲେ ।

—ଆପଣଙ୍କୁ ବହୁତ ବେଳଯାଏଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରଖେଇଲି ଚିଫ୍, କ୍ଷମା କରିବେ । ଏଠିକାର ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ ଗୋଟାଏ ହମ୍‌ବଗ୍ । ଟ୍ରଙ୍କ ଲାଇନ ସବୁବେଳେ ଜଖମ । ତା ପରେ, କୁର୍ଚ୍ଚି ଟାଣି ବସୁ ବସୁ ପଚାରିଲେ ମିଃ ମିଠାର...କେମିତି ଦେଖିଲେ ସେ ପାଖଟା ?

—ଚମତ୍କାର ! ଏ ଅରଣ୍ୟ ଯେପରି ଅପ୍‌ସରାଙ୍କ କେଳିସ କୁଞ୍ଜ !

—ରିଅଲି ! ସନ୍ତୋଷଙ୍କ ଗଳାରେ ତରଙ୍ଗିତ ପରିହାସର ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ ।

ହୋ ହୋ କରି ହସି ଉଠିଲେ ମିଶ୍ରଙ୍କ ସ୍ମାର୍ଟ ସହଧର୍ମିଣୀ... ହସିଲେ : ଏ ଥର କେମିତି ଜବ୍ଦ !!

ବେଶ୍ ଟିକଏ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲା ପରି ଗମ୍ଭୀର ହେଲେ ସନ୍ତୋଷ ମିଶ୍ର । କହିଲେ : ବେତସ କୁଞ୍ଜ ନାଁ ଆଉ କଣ ? ମିଃ ମାଲହୋତ୍ରା, ସତ କହନ୍ତୁ ତ, ମୁଁ ଆସିବା ଆଗରୁ ବୋଧହୁଏ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଏଠିକା ଜଙ୍ଗଲ ପାହାଡ଼ ସାଙ୍ଗ-ରେ ଜନ୍ତୁ ଜାନ୍ତବଙ୍କ ଗୁଣଗ୍ରାମ ବଖାଣି ଆପଣଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା ଲେକ୍‌ଚର ଝାଡ଼ୁଥିଲେ ।

—ନା, ନା, ମୁଁ ନିଜେ, ବନସାର ବୁଲିବାଲା ଦେଖି ଅଭିଭୂତ ହୋଇଯାଇଛି ବାସ୍ତବିକ । ଦୁର୍ଗାପୁର ହିଲ୍ ରେଞ୍ଜ ଉପରକୁ ଉଠିଥିଲି । ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟର କି ଗହଳ ବିସ୍ତୃତି । ଫେବୃୟାରୀର ନୀଳ ନିର୍ମଳ ଆକାଶ ତଳେ ସବୁଜ ସମୁଦ୍ରର ନିସ୍ତରଙ୍ଗ ଲାବଣ୍ୟ...

—ଅଥଚ ଏଇ ଲାବଣ୍ୟକୁ ନିଆଁ ଲଗେଇ କାଳି ପୋଡ଼ି ଧ୍ୱଂସ କରି ଦେବାକୁ ଆସିବେ ଆପଣ ସାତଦିନ ପରେ !! ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଗଳାରେ କହିଲେ ମିସେସ୍ ମିଶ୍ର ।

—ଧ୍ୱଂସ ପରେଇ ତ ସୃଜନ । ମି: ମିଶ୍ର ଆତ୍ମ-ସମାହିତ ଗଳାରେ କହିଲେ...ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଦେଖି ଦେଖି ବିହ୍ୱଳ ହେବାଠାରୁ, ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ବିନିଯୋଗ କରିବା ମଣିଷର ବୋଧହୁଏ ସବୁଠୁ ବଡ ଦାୟିତ୍ୱ ! ଜାଣନ୍ତି, ଖଣିଜ ଆଉ ବନ୍ୟ ସମ୍ପଦର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ବି, ଏ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଦୁର୍ଗତି ଭିତରେ କିପରି ଛଟପଟ ହେଉଛନ୍ତି ।

—ଛଟପଟ ତୁମେ ବି ତ ହଉଛ, ଯେତେ ସଭ୍ୟ, ଶିକ୍ଷିତ ବିଭବଶାଳୀ ବଡ଼ଲୋକ ସବୁ ! ମାସକୁ ହଜାର ହଜାର କମେଇ, ଶୀତ ତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଘରେ ରହି, ମଟର ଚଢ଼ି, ଡିନର୍ ଖାଇ, ରାତିରେ ଆସି ଶୋଇଲାବେଳକୁ... ତୁମେ ସବୁ କ'ଣ କମ୍ ଭାବ ? ବ୍ୟାଙ୍କ ବାଲାନ୍‌ସ କେତେ କମିଗଲା ! ସେ କେମିତି ପୂରଣ ହେବ ! ସେଇ ଚିନ୍ତାରେ ରାତିସାରା କ'ଣ ନିଦ ହୁଏ

ତୁମମାନଙ୍କର ! ଅଥଚ ଏଇ ଅନୁନ୍ନତ ପ୍ରଦେଶର ଜଙ୍ଗଲ ଆଦିବାସୀ, ପତର କୁଡ଼ିଆରେ ରହି, ବିଲର ଧାନ କାଟି, ବାଡ଼ିର ପରିବା ତୋଳି, ଝରଣାର ପାଣି ପିଇ, କନା କତରା ଉପରେ ଶୋଇ, କି ଶାନ୍ତିରେ ନିଶ୍ୱାସ ମାରେ, ଜାଣ ? ମିସେସ୍ ମିଟାର କହିଲେ ।

— ସାତଟା ଦିନ ଭିତରେ ଏତେ ସବୁ ଆପଣ ଜାଣିଲେ କେମିତି ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲେ ଖାରବଲ ମାଲହୋତ୍ରା ।

—କାହାକୁ ପଚାରି ବୁଝିନାହିଁ ଜାଣି ନାହିଁ ମିଃ ମାଲହୋତ୍ରା । ଏଠିକାର ଶାନ୍ତ ପରିବେଶ ଭିତରେ, ଛୋଟ ଛୋଟ ପଲ୍ଲୀର ଆଦିମ ବନ୍ୟ ଚେହେରାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ମୁଁ ଅନୁମାନ କରି କହୁଚି । ଏମାନେ ସୁଖି, ଅସମ୍ଭବ ସୁଖି । ସ୍ପେନ୍‌ରେ ଏଇପରି ଏକ ପାହାଡ଼ିଆ ଗାଁରେ ମୋର ବି ଜନ୍ମ । ମୁଁ ଜାଣେ, ସହରକୁ ଆସି, ପାଠ ପଢ଼ି, ହୁଏତ ଶିକ୍ଷିତ ହେଇ ସଭ୍ୟତାର ଆଲୋକ ଦେଖିପାରିଲି, ସମ୍ପଦର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ, ପିଇ, ନାଚ ଫୂର୍ତ୍ତିର ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ମସଗୁଲ୍ ହେଲି, କିନ୍ତୁ ନିଷ୍ପାପ ଆନନ୍ଦ ଭିତରେ ଅସଲ ଶାନ୍ତି ପାଇଲି କେତେ ?

— ହଠାତ୍ ତୁମ ମୁହଁରୁ ଏସବୁ କଣ ଶୁଣୁଚି ? ବିଲାତ ଫେରନ୍ତା ସଞ୍ଜିତ ମିଟାର ପତ୍ନୀଙ୍କର ଏ ଭାବାନ୍ତର ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଆଚମ୍ବିତ ହେଇଉଠିଲେ । କହିଲେ କଲିକତାରୁ ଆସିବାକୁ ଚାହୁଁନଥିଲ, ଜବରଦସ୍ତ ଟାଣି ଓଟାରି ଆଣିଲି ଦିନକ ପାଇଁ । ଅଥଚ ଏଠିକି ଆସି, ଆଉ ଫେରିଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରୁନ ତୁମେ । ଦିନକ ଜାଗାରେ ସାତଦିନ ରହି, ପ୍ଲାନସ୍ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବନର ସ୍ୱାଦ ଚାଖି ବିଭୋଳ ହେଇ ପଡ଼ିଚ...

— ଦିନକପାଇଁ ଟାଣି ଆଣିଥିଲ ଠିକ୍, କିନ୍ତୁ ମୁଁ କ'ଣ ଜାଣିଥିଲି ଏପରି ଶାନ୍ତ ନିର୍ଜନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ଯାଗା ଇଏ ? ଛୋଟ ଛୋଟ ପାହାଡ଼ ଘେରି ଭିତରେ ଆଦିମ ପଲ୍ଲିପ୍ରାଣ ଏଠି ପ୍ରକୃତିର ଲୀଳା ଭୂମି ଭିତରେ ଇମିତି ସ୍ୱପ୍ନ ମଧୁର ! କହୁ କହୁ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ହେଇ ଉଠିଲେ ମିସେସ୍ ମିଟାର । କଲିକତାର ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଜୀବନ, ହୋଟେଲର ଡାନ୍‌ସ ଡିନର, କକ୍‌ଟେଲ ସବୁ ଏତେ ଅସ୍ୱସ୍ତି କରି ଲାଗେ ବେଳେ ବେଳେ, ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ସେଥିରୁ ଛୁଟିପିଟି ହେଇ ପଳେଇ ଯିବାକୁ ଘର ଭିତରକୁ । ଅଥଚ ଏଠି ଘରର ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ ନିଭୃତ

ଭିତରୁ ପଳେଇ ଆସି ଦେହ ମେଲି ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ...ସବୁଜ ଖୋଲା ପ୍ରକୃତି ଭିତରେ । ମନେହୁଏ, ସତେ ଯେପରି ଅମୃତଲୋକର କାଉଁରୀ ସ୍ପର୍ଶ ଆସି ଲାଗିଚି ଦେହର ସୀମାନ୍ତରେ ।

—ତା' ହେଲେ ଯିବନି ଆଉ ଏଠୁ ? ପଚାରିଲେ ମିଃ ମିଶ୍ରା ।

—ଆପାତତଃ ନୁହେଁ ।

—ତେବେ ଦିଲ୍ଲୀ ଯାଏ ମୁଁ ତମଙ୍କ ସହିତ ।

—ମୁଁ ଏଠି ଏକା ରହିବି କେମିତି ?

—କାହିଁକି ? ହୋ ହୋ କରି ହସି ଉଠିଲେ ସନ୍ତୋଷ୍ ମିଶ୍ରା । ଏକା କାହିଁକି ? ଏଇ ଅରଣ୍ୟର ଅପ୍ସରୀମାନେ ଆସିବେନି ତୁମ ସହିତ ନୃତ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ?

—ପରିହାସ କରୁଚ ? ଅଭିମାନରେ ଓଠ ଫୁଲେଇଲେ ମିସେସ୍ ମିଶ୍ରା ।

—ମୋ ପରିହାସ ଯଦି ଏତେ ବାଧୁଚି, ତାହେଲେ ଯାଅ, ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅ । ଆଜ ମେଲ୍‌ରେ ଇ କଲିକତା ଯିବାକୁ ହେବ । ତୁମକୁ ଗ୍ରାଣ୍ଡ୍ ହୋଟେଲରେ ଛାଡ଼ି ମୁଁ କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଯିବି ଦିଲ୍ଲୀ । ସେଇଠୁ ଚାପ୍ ପକେଇ-ବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନକଲେ ଏ ଓଡ଼ିଶା ସର୍କାର ନାଁ ଜମି ଆକ୍ୱିଆର୍ କରିବେ ନାଁ ଫାକ୍ଟରୀ କନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରକ୍‌ସନ୍ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଆମକୁ ସୁବିଧା କରିଦେବେ । ବୁଝିଲେ ମିଃ ମାଲହୋତ୍ରା, ଆଜ ଜିଲ୍ଲା ହାକିମଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ଯାହା ବୁଝିଲି...ମନ୍ତ୍ରୀ ଏଠିକି ଆସି ଅଧିବାସୀଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ତାଙ୍କ ଦାବୀ ମୁତାବକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ନ ଦେଲେ...ସେମାନେ ଇଞ୍ଚେ ଜମି ବି ଛାଡ଼ିବେନି ।

—କ'ଣ ସବୁ ତାଙ୍କର ଦାବୀ ? ପଚାରିଲେ ମାଲହୋତ୍ରା ।

— ଖାଲି କମ୍ପନସେସନ୍ ଦେଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଜମି ବଦଳି ଜମି, ଘର ବଦଳି ଘର । ତାପରେ ଇସ୍ପାତ କାର୍ଖାନାରେ ଚାକିରିର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ।

—ଠିକ୍ ତ ! ସେମାନଙ୍କ ଦାବୀ ଅନ୍ୟାଯ୍ୟ କ'ଣ ? ଗ୍ରାଣ୍ଡ୍ ହୋଟେଲରେ ତମେ ଭଡ଼ାଘରେ ରହୁଚ କିନାଁ ଗରିବର କୁଡ଼ିଆ ତା ପାଇଁ

କି ସୁଖ-ଶାନ୍ତିର ସ୍ୱର୍ଗ, ତା' ତୁମେ ବୁଝିବ କୋଉଠୁ ? କାର୍ଖାନା ବସିବ, ଲୁହା ଉତ୍ପାଦନ ହେବ, କୋଠା ବାଡ଼ିର ନୂତନ ସହର, ବିଦ୍ୟୁତ ଆଲୋକରେ ଝକ-ମକ କରି ଉଠିବ, ହୁଏତ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ରାଜକୋଷକୁ ଉତ୍ପାଦନର ମୁନାଫାରୁ ଯିବ ଆଉ କେତେ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଆୟ, କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ବାସଚ୍ୟୁତ ଲୋକଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ କ'ଣ ?

—ବାସଚ୍ୟୁତଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ ? କାହିଁକି, ବାସଚ୍ୟୁତ ଲୋକଙ୍କର କ'ଣ ଏ ପ୍ରଦେଶ ନୁହେଁ ? ଏ ପ୍ରଦେଶ କ'ଣ ଭାରତବର୍ଷ ଭିତରେ ନୁହେଁ ?- ଭାରତ ସର୍କାରଙ୍କ ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ହେଲେ ଏ ପ୍ରଦେଶର ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ଭିତରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକେ କ'ଣ ଉପକୃତ ହେବେନି ?

—ହେବେ ଯଦି, ସେଇ ସମ୍ଭାବନାର ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ସେମାନେ ଗୃହାନ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଠାରୁ, ଷଡ଼ି କଣ ?

—ମନ୍ତ୍ରୀ ଅଧିକା କ'ଣ କହିବେ ? ଏ ତ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଯୋଜନା ।

—ବିଲାତ ଯିବା ଆଗରୁ, ତୁମକୁ ବି ତ ଅନେକ କିଛି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ ଭାରତ ସର୍କାର । ପାଇଲ ସେ ସବୁ ?

ଏଥର ଟିକିଏ ଦମି ଗଲେ ମିଃ ମିଶ୍ର । କହିଲେ...ସେ ହେଲା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ କଥା । ଯୋଉଠି ସମୂହର ସ୍ୱାର୍ଥ ଜଡ଼ିତ...

—ବ୍ୟକ୍ତି କଣ ସମୂହ ଭିତରେ ନୁହେଁ ? କପରି ଟିକିଏ ବିରକ୍ତ ଗଳାରେ କଥା ପଦକ ଫୋପାଡ଼ିଲା ପରି କହିଲେ ମିସେସ୍ ମିଶ୍ର । ତା ପରେ ଉଠି ଛିଡ଼ାହେଲେ । ମେଲରେ ଯିବା କଥା ଯଦି, ମୁଁ ତେବେ ଯାଏଁ, ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ।

—ଯାଅ । କିନ୍ତୁ ବିଏକୁ ଟିକିଏ କହିଦିଅ ଦି କପ୍ କଫି ।

—ଆଚ୍ଛା...ଆଚ୍ଛା । ମିସେସ୍ ମିଶ୍ର ଚାଲି ଯାଉଁ ଯାଉଁ କହିଲେ... ଆଉ ବାହାରେ କାହିଁକି ? ଥଣ୍ଡା ପଡ଼ିଲାଣି...ଭିତରକୁ ଡାକି ନେଇ ଆସ ମିଃ ମାଲହୋତ୍ରାଙ୍କୁ ।

—ଚାଲନ୍ତୁ କହି ଉଠି ଛିଡ଼ାହେଲେ, ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟର ନବ ନିଯୁକ୍ତିପ୍ରାପ୍ତ ଚିଫ୍ ଇଞ୍ଜିନିଅର ।

—ଆପଣଙ୍କର ଆଜି କାମ କ'ଣ ?

—ନା ବିଶେଷ କିଛି ନୁହେଁ । ଏଇଠୁ ସିଧା ସଲଖ ଯିବି ଷ୍ଟେସନ । ସେଲୁନ୍‌ରେ ଡିନର ।

ଏତିକିବେଳେ ହଠାତ୍ ବଙ୍ଗ୍‌ଲୋ ବାହାରେ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ହୋ-ହା ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା । ତାପରେ ସମବେତ କଣ୍ଠର ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ସ୍ଲୋଗାନ ।

'ଘର ବଦଳି ଘର ଦିଅ'

'ଜମି ବଦଳି ଜମି ଦିଅ'

'ଆମର ମାଙ୍ଗ୍ ପୂରଣ କର'

'ଜୋର ଜୁଲୁମ ନେହିଁ ଚଲେଗା ।'

—କିଏସ୍ ଏମାନେ, ପଚାରିଲେ ମି: ମାଲହୋତ୍ରା ।

— ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦା ଲୋକ । ଆପଣ ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ଜାଣିପାରି ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ହୋ-ହଲ୍ଲା ! ବେଳ କାଳ ଜ୍ଞାନ କିଛିନାହିଁ, ସନ୍ଧ୍ୟା ସାତଟାରେ, ହେଃ......

—ମୁଁ ଯିବି ? ଦେଖା କରିବି ? ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ?

—ନୋ, ନୋ...ଦର୍ପିତ ଗଳାରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ ସର୍ଦ୍ଦାର ମିଶ୍ରା । ସର୍ଟନଟି ନଟ୍ । ମୁଁ ଥାଉ ଥାଉ ଆପଣ ଯିବେ କାହିଁକି ? ତାପରେ ମି: ମିଶ୍ରା ପାଟିକରି ଡାକ ଛାଡ଼ିଲେ...ଚପରାଶୀ, ଚପରାଶୀ...ଯାଅ, ଫାଟକ ବନ୍ଦକରି ଦେଇ ଆସ । ପହରା କୋ ବୋଲୋ...ଯାଓ, ଜଲ୍‌ଦି ଯାଓ .. କ୍ୱିକ୍, କ୍ୱିକ୍...

॥ ଘୁରି ॥

—ଚାଲ, ଚାଲ, କଡ଼ାକି ଚାଲ । ଏତେ ଦୂରଆ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଛ କାହିଁକି ? ଅଫିସର କ'ଣ ବାଘ ନା ଭାଲୁ ? ହକ୍ ଜମି ଯାଉଛି...କ୍ଷତି ପୂରଣ ପାଇବେ, ସର୍କାର ଟଙ୍କା ଦଉଛି, ଟଙ୍କା ନବ । ଏମିତି ଡର ଡର କାହିଁକି ? ଚାଲ, ମୁଁ ଯାଉଛି, ଚାଲ । ଆସ ମୋ ସଙ୍ଗରେ କହି, ଭ୍ରମର ଜେନା ଦି-ଚାରିଟା ଲୋକଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଜୋନ୍ ଅଫିସରଙ୍କ ଦପ୍ତର ପାଖକୁ ଆଗେଇ ଗଲା । — ଲେଖା ହେଲାଣି ଏମାନଙ୍କ ନାଁ ? ପଚାରିଲା ନମ୍ରଗଳାରେ ।

—ତୁମେ କିଏ ? କଟମଟ କରି ଚାହିଁଲେ କପିଳ ବେବର୍ତ୍ତା ।

—ମୁଁ କିଏ ଆପଣ ଚିହ୍ନି ନାହାନ୍ତି ?

—ଯାଅ, ଯାଅ ଏଠୁ । ଚିହ୍ନେଇବା ଦରକାର ନାହିଁ ।

—କ'ଣ ହେଲା ? ରାତି ପାହାନ୍ତା ପହରରୁ ଧାରଣା ଦେଇ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି ଏମାନେ, ଆସି ଥୁଇ ନେଇଛିଲଣି—ନାଁ ଗାଁ ଲେଖା ହେଲାଣି କି ନାହିଁ ପଚାରିବାରୁ ମୋ ଉପରେ ଚୋଡ଼ !

—ଯାଅ କହୁଛି ଏଠୁ ! ହେ, ଚପରାଶି ।

—ଚପରାଶି ଡାକୁଛ କାହିଁକି ? ହଠାତ୍ ବିଗିଡ଼ିଗଲା ଭ୍ରମର ଜେନା—ହଉ...ମୁଁ ଦୁର୍ଗାବାବୁଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣୁଛି ରହିଥା...

—କୋଉ ଦୁର୍ଗାବାବୁ ହୋ ?

—ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ମହାନ୍ତି । ଆମ ଓକିଲବାବୁ । କଚେରୀରେ ଅଛନ୍ତି ଏଇନା, ମୁଁ ଡାକି ଆଣୁଛି...

—ତାଙ୍କର କ'ଣ ହୁଅ ତମେ ?

—ଡେପୁଟି ।

—ଡେପୁଟି କ'ଣ ? ଗୁମାସ୍ତା ?

—ହଁ, ସେଇ ରକମର ।

—ସେ ପଠେଇଛନ୍ତି ତମକୁ ?

—ପଠେଇବେ କ'ଣ ! ଏସବୁ କାମ ତ ମୋ ମାରଫତ୍‌ରେ । ମୁଁ ତଦ୍‌ବିର କରୁଚି । ସେ ପଠାଇବେ କ'ଣ ?

—କାହା ତରଫରୁ ?

—ଷ୍ଟିଲ ୱେଇଟ୍ ପିପୁଲ ଫେଡେରେସନ । ଜେନାଙ୍କ ଇଂରାଜି ଉଚ୍ଚାରଣ ଶୁଣି ଟିକିଏ ହସିଲେ ମିଃ ବେବର୍ତ୍ତା । କହିଲେ...ହଉ ହଉ ବସ । କେତେଜଣ ଲୋକ ତମର ?

—ମୋର ଦଶ ବାରଜଣ ଅଛନ୍ତି ।

—ସେଇ ଦଶ ବାରଜଣଙ୍କ ନାଁ ନେଇଆସ । ମତେ ଚୁପ୍ କରି ଦେବ । ବୁଝିଲ !

—ଦେଖିଲ, କଥା କହି ନଜାଣି, କ'ଣ ନା ବେବର୍ତ୍ତା ଅଫିସର ଘର ବଦ୍‌ଲିଗି । କରେ, ତମେ ସବୁ ଏଠି ଆସି ହଲ୍ଲା କରିବ ? ଅଫିସର ବସିବେନି ? ଚାଲ...ଚାଲ...ସେପାଟକୁ । ଜେନା ବୁଝେଇଲା ତା ସାଙ୍ଗ ଲୋକଙ୍କୁ ରାସ୍ତା ସେପାଖ ଗଛତଳେ ଆସି ଠିଆହେଲା ଭ୍ରମର । ତା ଚାରିପାଖେ ଘେରି ଠିଆହେଲେ ପଚାଶ-ଷାଠିଏ ଲୋକ । — ତମର ଗଞ୍ଜୁ କାହିଁରେ ?

– ଆସି ଚାଲିଗଲାଣି ।

—ସେ ଗଲାଣି ତ, ତମେସବୁ କାହିଁକି ଠିଆ ହେଇଚ ?

—ସେ କ'ଣ କରିବ ? ଆମର ତା'ଠି ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ।

—ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ? କାହିଁକି...

—ସେ ଦଲାଲି କରୁଚି ।

—କାହାର ଦଲାଲ ?

—ଆମକୁ କହୁଚି...ଟଙ୍କା ପିଚ୍ଛା ଚାରିଶା କମିସନ ନ ଦେଲେ, ଅଫିସର ଟଙ୍କା ନାହିଁଦବ ।

ହଠାତ୍ ଭ୍ରମରର ଆଖିଡୋଳା ଗୋଟାଏ କ ଆଶାରେ ଚକ୍‌ଚକ୍ କରି ଉଠିଲା । ନାଇଁ ନାଇଁ, ଗୃହରଣା କମିସନ ବହୁତ ବେଶି । ତେବେ ଗୃହ-ବାସ୍ତୁ ପାଇଁ ଅଫିସରଙ୍କୁ କିଛି ଦବାକୁ ହବ । ଆଉ ତମପାଇଁ ଖିଜମତ୍ ଯେ କରିବ...

—ହେଲେ, ଦୁର୍ଗାବାବୁ ତ ସେ କଥା କିଛି କହିଲେ ନାଇଁ...

—ସେ କ'ଣ କହିବେ ? ସେ କ'ଣ କିଛି ଜାଣନ୍ତି ? ଖାଲି ଖୁର୍ଚ୍ଚି ଉପରେ ଗୋଡ଼ ପକେଇ ବସି ହୁକୁମ କରିବେ ନାଁ, ତାଙ୍କଦେଇ କ'ଣ ଖଡ଼ା ଶିଝିବ ?

—ଆରେ ହୋ ସୁରଣ ନହେ...ଜେନାବାବୁ ଯାହା କହୁଚ... ସେଇଆ କର । ଆଉ କେତେ ଧାଇଁବା ? ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଗୋଡ଼ରୁ ପାଣି ମଲାଣି । ଯାହା ଖରଚ ହବ ହଉ ପଛେ ଟଙ୍କା କ'ଣ ମିଳୁଚ ମିଳୁ ।

—ହଉ ତେବେ, ଜେନାବାବୁ, ମୁଁ ଶଶୀବାବୁଙ୍କୁ ଡାକ ଆଣୁଚ... ଦୁହେଁ ଆପଣମାନେ ମିଶି...

—କୋଉ ଶଶୀ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲା ଭ୍ରମର...

—ଆମ ହୋତା ଶଶୀ । ବିଚାରା ପନ୍ଦରଦିନ ଧରି...ବହୁତ କୋସିସ୍ କରୁଚ ।

—ଆରେ, ନାଁ ନାଁ, ତା ପାଲରେ ପଡ଼ନା, ତମକୁ ଉବୁଡ଼େଇ ଦବ ନହେ...ଧେଯ୍ୟା-ଗୃସ୍ପା ସବୁ ନାଟରେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ସେ... । ଗୁଲ ଗୁଲ ଦୁର୍ଗାବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ । ସେଠି ଲେଖାପଢ଼ା କରି କାଲକ ଆସିବା ପଛେ । ଆଜ ସଞ୍ଜ ଲାଗି ଆସିଲାଣି—ଏମିତ ଠିଆ ଠିଆରେ ଏସବୁ ହବାକଥା ନୁହେଁ । କହି ଆଗେ ଆଗେ ଗୃଲଲା ଭ୍ରମର ।

—ଆପଣ କିଛି ପାଣିପୁଣା ଖାଇଲେଣି ଜେନାବାବୁ ? ପଚାରିଲା ପୁର୍ଣ୍ଣ ନନ୍ଦ ।

—କିଛିନ ଇଁ, କିଛିନାଇଁ, ଗୃଲ ଆଗ ଦୋକାନକୁ ।

—ଗୃଲନ୍ତୁ ମୁଁ ଯାଉଚ କହି, ନହେ ଟିକିଏ ପଛକୁ ରହିଯାଇଁ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଖି ଠାରିଲେ, କାଢ଼ରେ ଆଠ-ଆଠଣା ! ମୂଠାଏ ଖାଇବାକୁ ଦବନି—ତମ ଖିଜମତ୍ କରିବ କଏସ୍ ?

କଥାଟା ମିଛ ନୁହେଁ । ସମସ୍ତେ ଅଣ୍ଟାରୁ କାଢ଼ିଲେ ଗୁର୍-ଗୁରେଣା... କାଢ଼ି ପୂର୍ଣ୍ଣ ନନ୍ଦଙ୍କ ହାତରେ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଲେ...

କାଳିଆ କାଳିଆ ଦେହ, ଦର ଦର ପାକେଲା ଝୁଣ୍ଡିଏ ଝୁଣ୍ଡିଏ ବାଳ ମୁଣ୍ଡରେ, ମୁହଁରେ ମେଞ୍ଚାଏ ମେଞ୍ଚାଏ ଦାଢ଼ି, ଆଣ୍ଠୁ ଲୁଚିନ ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ମଇଳା କୋଚଟା ଖଦି । ଖାଲି ପାଦରେ ଛ'-ଛ' ମାଇଲ୍ ଚାଲି ଚାଲି ଯାଇଁ ଘରେ ପହଞ୍ଚୁ ପହଞ୍ଚୁ ରାତି...ଘଡ଼ିଏ କି ପହରେ ହୋଇଯିବ । ଏଇ ଏମାନଙ୍କର ନିତିଦିନିଆ କାମିଜମ । ଏଇଠି ଇସ୍ପାତ କାର୍ଖାନା ବସିବା କଥା ଠିକ୍ ହେଲାଦିନଠୁ ଗଲା ଛ'ମାସ ହେଲା ଧାଇଁଛନ୍ତି ଏମାନେ କଚେରୀ ପାଖ ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ଏକ୍ୱିଜିସନ୍ ଅଫିସକୁ । କେତେବେଳେ ଅଫିସରମାନେ ଜିପ୍‌ରେ ବସେଇ ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ବିଲ ମୁଣ୍ଡକୁ । ମାପଚୁପ୍ କରି ଦେଖୁଛନ୍ତି । କେମିତି ଜମି ବୁଝୁଛନ୍ତି । ବୁଝାବୁଝି କରି ପୁଣି ଆସୁଛନ୍ତି ଘର ଭିହ ପାଖକୁ । ତାକୁ ବି ମାପଚୁପ କରି ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଖାତା ପେନ୍‌ସିଲ ଧରି ହିସାବ ଯୋଡ଼ୁଛନ୍ତି । କାହା 'ଗୋଡ଼ା' ଜମିକୁ 'ବେଣା' କରୁଛନ୍ତି, କାହା 'ବାହାଲ' ଜମିକୁ 'ଗୋଡ଼ା' କହୁଛନ୍ତି । କେତେବେଳେ କହୁଛନ୍ତି...ସର୍କାରଙ୍କ ନଥି ପତ୍ରରେ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେତେକ ଜମି ସବୁ ଗୋଡ଼ା । ଏକର ଦୁଇଶ ଟଙ୍କା । ବାହାଲ ଜମି, ସମ୍ବଲପୁରରେ । ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ରେ ବେଣ୍ଟା ଜମି ଅଳ୍ପ କିନ୍ତୁ କୋଉଠି କେମିତି !

ଅଫିସରଙ୍କୁ ଠିକଣା ଜବାବ ଦିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନନ୍ଦ । କହେ ଆପଣମାନେ ତ ଆସିଛନ୍ତି, ପୁରୀ, କଟକ, ଭଦ୍ରକରୁ । ଆପଣମାନେ ଜାଣନ୍ତି କ'ଣ ? ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ରେ ବାହାଲ ବେଣା, ଜମି ଅଛି କି ନାହିଁ ସେ ବିଷୟରେ ଆପଣ-ମାନଙ୍କର ଧାରଣା କୋଉଠୁ ଆସିବ ? ସରକାରୀ ହାକିମ ଆପଣମାନେ, ଗରିବଙ୍କୁ ଠକି, ଧମକା-ଧମକି କରି ତାଙ୍କ ଭିଟା ମାଟି ଦଖଲ କରି, ରାସ୍ତାରେ ଠିଆ କରେଇବା ମତଲବରେ ଆସିଛନ୍ତି ଏଠିକି । ଜାଣି ରଖନ୍ତୁ, ଉଚିତ୍ କ୍ଷତି ପୂରଣ ନପାଇଲେ ଆମେ ମୋଟେ ହଟିବୁନାହିଁ ଘର ଭିହ ଉପରୁ ।

—ଏମିତି କଥା କହନି ନନ୍ଦେ, ଗୁଇନ୍ଦା ବାଲା ଯଦି ଶୁଣିବେ ତ, ତମ ନାଁରେ ଆଗେ ରିପୋର୍ଟ ଦେବେ । ବୁଝେଇ ବସନ୍ତି କପିଳ ବେହେରା ।

—ରିପୋର୍ଟ କ'ଣ ଦେବେ ?

—ତମେ ସବୁ ଅଧିବାସୀଙ୍କୁ ମତଭଡ଼ା ନ ଉଠିବାକୁ ।

—ମତେଇବ କ'ଣ ? ଘରଜମି କାହାର ଆପଣାର ନୁହେଁ ଯେ...

—ଆପଣାର ଯଦି, ଅଧ ଅଧ ଲୋକେ ପଇସା ନେଲେଣି କେମିତି ?

—କାହିଁ, କିଏ ନେଇଚ ?

—ସେକଥା ଆମେ ତମକୁ କହିବୁ ?

—ମତେ କହିଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ?

—କ୍ଷତି କିଛି ନାହିଁ । ହେଲେ, ସରକାରୀ ଅଫିସର ହିସାବରେ ଆମେ ଅଫିସ ଗୁମର ପଦାରେ ପକେଇବୁନି ।

—ତେବେ ଜଣେ ଦି ଜଣଙ୍କ ନାଁ ଅନ୍ତତଃ କହନ୍ତୁ ତ ।

—ଜଣେ ଦି ଜଣ ? ହୋ ହୋ କରି ହସି ଉଠିଲେ ବେବର୍ତ୍ତାଏ । ଦି ଜଣକର କହିବା ଦର୍କାର ପଡ଼ିବନି । ଏକା ମାଧିଆ ବାଇଶ ପଲ ଜଣକ ନାଁ ଶୁଣିଲେ ତମେ ଗୁନିଆ ହେଇଯିବ ।

—କିଏ ଶୁଣେ ? ପୂର୍ଣ୍ଣ ନନ୍ଦ ଆଁ କରି ଅନେଇ ରହିଲା କପିଳ ବେବର୍ତ୍ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ।

—ରାଉରକେଲାର ବଡ଼ ଗଞ୍ଜୁ, ଗୁବଡ଼ି ।

—ତା'ର ତ ବହୁତ ଜମି ।

—କିଛି ଜମିର ଟଙ୍କା ନେଇଗଲାଣି ସେ !

—କିନ୍ତୁ ମୋ ସାଙ୍ଗେ କାଲି ଦେଖା ହେଇଥିଲା, ମତେ ହଲପ କରି କହୁଥିଲା କଚେରୀରେ ଲଢ଼ିବ ।

ଆଉରି ତାନେ ହୋ ହୋ କରି ହସି ଉଠିଲେ ବେବର୍ତ୍ତାଏ । କହିଲେ—ତମ ମୁହଁରେ ଲଢ଼ିବା କଥା କହିବା, ଆଉ ଅଫିସରଙ୍କ ସାମନାରେ ଛିଡ଼ା ହେଇ କଥା କହିବା ଦିଇଟା ଅଲଗା ଜିନିଷ ନନ୍ଦେ, ଲଢ଼ିବା କହିଲେ ଲଢ଼ାଯାଏ ନାହିଁ, ହିମତ ଥିବା ଦର୍କାର, ହିମତ । ତମର ଏଠି ସେମିତି ଲୋକ କିଏ ? କାହିଁ ମୁଁ ତ ଦେଖୁନାହିଁ । ଶେଷକୁ ତୁମମାନଙ୍କର ନେତା, ସେ ବି ତ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଗୋଟିକିଯାକ ।

—କାହା କଥା କହୁଚନ୍ତି ? ଆମ ଦୁର୍ଗା ଉକିଲ ?

ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ବାଖ୍ୟା ମତେ ପଚାରି ବୁଝ ନାହିଁ ନନ୍ଦେ, ମୋର ତ ପୁଣି ଚାକିରି-ବାକିରି ଅଛି ? ସରକାରୀ ଗୁଇନ୍ଦା ଯଦି ଜାଣିବେ...

—ସେମାନେ କିଏ ? ପୁଣି ନନ୍ଦ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲା ।

—ସାତ କାଣ୍ଡ ରାମାୟଣ ବୁଝେଇବାକୁ ସମୟ ଅଛି ମୋର ? ସବୁ ତମେ ଆପେ ଆପେ ବୁଝିବ । କିନ୍ତୁ ବୁଝିଲାବେଳକୁ ନେଡ଼ିଗୁଡ଼ କହୁଣିକି ବୋହି ଯାଇଥିବ । ନେତାଗିରି ନ ଦେଖେଇ ଏତିକିବେଳେ କିଛି ରୋଜଗାର କରିନିଅ ତମେ ।

ରୋଜଗାର-କଥା ଶୁଣି ନନ୍ଦ ଟିକିଏ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲାପରି ଗୁଣ୍ ଗୁଣ୍ ହେଲେ — ସେ ଆପଣଙ୍କର ଦୟା ହଜୁର୍ । ଦ ବଡ଼ ଗଞ୍ଜୁ ମାଗୁଣି, ଗୁରାଡ଼ି ଯଦି ଜମି ଛାଡ଼ିବାକୁ ବସିଲେଣି...ମୁଁ କାହିଁକି ଶୁଖିଲରେ ବାଳିଆ ପିଟିହେବ ? ଯାହା କହିଲେ, ମୁଁ ବି କିଛି କମେଇ ନେବା ଉଚିତ୍ ଏଇ ମୌକାରେ । ଆପଣତ ମଦତ କରିବେ କହୁଚନ୍ତି ।

—ମଦତ କରିବ ଠିକ୍ । ହେଲେ ତମ ଛଡ଼ା ଯେମିତି ଆଉ କେହି ନ ଜାଣେ । ଟଙ୍କା ପିଛା ଚାରେଣା ମୋର...ବା’ଅଣା ତମର ।

—ମୋର ଟିକିଏ କମ୍ ହେଇ ଯାଉଚି ।

—ନାଁ ନାଁ କମ୍ କାହିଁକି ? ଅସଲରେ ଦାୟିତ୍ୱଟା ତମର କ’ଣ ? ତମେ ଯାହା ଜମିବାଲାଙ୍କୁ ଉକାଉଜ କରି ଆଣିବ । ଗୋଡ଼ାକୁ ବେର୍ଣ୍ଣୀ, ବେର୍ଣ୍ଣୀକୁ ବାହାଲ କରି ବେଶୀ ଟଙ୍କା ଦିଆଇବା ସେ ତ ଆମ କାମ ।

—‘ଆମ’ କହୁଚନ୍ତି ଯେ ? ଆଉ ସବୁ କେହି ଅଛନ୍ତି ଆପଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ?

—ନ ରହିଲେ ଚଳିବ ? ଏ କ’ଣ ଜଣକ କାମ ? ସମସ୍ତେ ଏତେ ଦୂରରୁ ପେଟପାଟଣା ପାଇଁ ଆସିଚନ୍ତି ବେବର୍ତ୍ତ କହିଲେ । ଦରମା ପାଉଚନ୍ତି କେତେ ? ବଜାର ଦର ତ ଯାହା ଦେଖୁଚ । ଲୁହା କାର୍ଖାନା ବସିବ ବୋଲି ହଲ୍ଲା ଶୁଣି ଦୁନିଆଁ ତମାମ୍ ଲୋକ ଆସି ଠେଲ୍-ପେଲ୍ । ଟଙ୍କାରେ ପାଞ୍ଚପା ଚାଉଳ ।

—ଚାଉଳ ଆପଣ କିଣୁଚନ୍ତି ହାଟରୁ ? ନନ୍ଦ ପଚାରିଲା କାହିଁକି ମତେ କହିଲେ ତ ମୁଁ ପଠାଇ ଦିଅନ୍ତି ।

—କାହିଁ ଆଉ ଦଉଚ ? ବେବର୍ତ୍ତାଏ ଏଇ ମୌକାରେ ଆଦାୟ କରିବାକୁ ଯିବାଲେ ଗୋଟାଏ ବସ୍ତା ସରୁ ଉଷୁନା ଚାଉଳ ଆଉ ଅଧବସ୍ତାଏ ଖଣ୍ଡେ ବାସ୍ନା ଅରୁଆ ।

ଉପୁରି ଆଦାୟ କରିବାରେ ଖାଲି କପିଳ ବେବର୍ତ୍ତାଏ ଧୁରନ୍ଧର ନୁହନ୍ତି, ଏ ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ଅନୁନ୍ନତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ହିସାବରେ ଯେ ଆସିଚି, ସେ ହାକିମ ହେଉ କି ବାଇଶ୍ ଟଙ୍କିଆ ପିଅନ ହେଉ, କିଛି ନାଁ କିଛି ଫନ୍ଦି ଫିକରରେ ଉପୁରି ଦି'ପଇସା କମେଇବାରେ ପାରଙ୍ଗମ ।

ଫନ୍ଦି କିଛି ଲୁଗୁ-ଛପା ନୁହେଁ, ବେଶ୍ ଖୋଲମଖୋଲା । ଡାକହାକ କରେଇ ।

ଯେପରି ଉପୁରି କମେଇବାର ହକ୍ଟା ଗୋଟାଏ ରାଷ୍ଟ୍ରଗତ ଅଧିକାର ।

ଏ ଅଧିକାରର ପ୍ରଥମ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ସୁବ୍ରତ ଶୁଣିଲା ଜୀବନ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମୁହଁରୁ ।

'ଧରିତ୍ରୀ' ସିରିଜ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖୁଥିଲା ସୁବ୍ରତ । ପ୍ରେସ୍‌ଘରେ ସକାଳ ଦଶଟାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଚୌଧୁରୀ ।

ଗୋଟାଏ ସାଲ ଘୋଡ଼ାଘାଡ଼ି ହୋଇ, ମୁଣ୍ଡରେ ମଫଲର ବାନ୍ଧି, ଚଟି ଫଟ ଫଟ କରି ପଶି ଆସିଲେ ଭିତରକୁ—ଆଣନ୍ତୁ, ଚା'ପକୋଡ଼ି, ବରା-ଗୁଲୁଗୁଲା...ଗରମା-ଗରମ କିଛି ମଗାନ୍ତୁ । ଦଶ ପନ୍ଦରଦିନ ହେଲା ଯୋଉ ଶୀତ ପଡ଼ିଚି, ରୋଜ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଆସିବି ଆସିବି ବୋଲି ଯେତେଥର ବାହାରିଚି, ଶୀତ ଦ ଉରେ ଆଉ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ହୋଇନି । ଦିନ ପହରରେ ହେଲାଣି ଆସି, ତଥାପି ଦେଖନ୍ତୁ କି ଶୀତ !

ଚୌଧୁରୀବାବୁଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଭ୍ରମର ବି' ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା...କହିଲା, କ'ଣ ? ପକୋଡ଼ି ନାଁ ବାଇଗଣି ?

—ଯାହା ଆଣୁଚ ଆଣ ହୋ, ଏତେ ପଚରା-ଉଚରା କାହିଁକି ? ସୁବ୍ରତବାବୁଙ୍କର କ'ଣ ପଇସା ଦବାରେ ହେଲାଅଛି ?

—ବାବୁ ପଇସା ପାଇବେ କୋଉଠୁ ? ଭ୍ରମର କହିଲା, ଆପଣଙ୍କର ସରକାରୀ ଆମଦାନୀ, ଆପଣ ସିନା ଆମବାବୁଙ୍କୁ ଖୁଆଇବେ ?

—ଆମର ସରକାରୀ ଅମଦାନୀ ? ବ୍ରଜନବାବୁ କଟମଟ କରି ଚାହିଁଲେ ଭ୍ରମର ମୁହଁକୁ, ଆଚ୍ଛା ଲୋକ ତମେ ! କ'ଣ ଆମର ସୁନ୍ଦି ଗୋଟାଏ ସରକାରୀ ଆମଦାନୀ କ'ଣ ? ଶହେ-ପାଞ୍ଚଶ' ଦରମାର ଚାକର,...ନିଜ ରକ୍ଷଣ ଅସମ୍ଭବ ..

ଚୌଧୁରୀ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ମଫସଲିଆ ଢଗ ଆବୃତ୍ତି କଲେ...

—ହଁ, ଶହେ ଟଙ୍କାରେ ଚାକିରିଆ ହେଲେ କ'ଣ ହେବ ? ଯେତେ ହେଲେ ଅଫିସର୍ ତ ! ଆପଣଙ୍କ ନାଁରେ ଏସି. ଡ଼ି. ଓ. ଥରହର ।

ଏଥର ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମୁହଁ ଟିକିଏ ପ୍ରସନ୍ନ ଦେଖାଗଲା । କହିଲେ ଜେନାଙ୍କ କଥାରେ ପରିହବନାହିଁ...ହଉ, ଗଲ ତମେ ଗଲ, ଆଗ ବରା ପକୋଡ଼ି କ'ଣ ଆଣିଲ...

ଜେନାଏ ଉଠିଗଲାରୁ, ଚୌଧୁରୀ ଟିକିଏ ସଜ ହୋଇ ବସିଲେ ଚୌକିରେ । କହିଲେ...କ'ଣ ଲେଖା ଚାଲିଛି ?

—ଉପନ୍ୟାସ । ସୁବ୍ରତ କହିଲା ନିମ୍ନଗଳାରେ ।

—ଆପଣଙ୍କର କେତେଖଣ୍ଡ ବହି ଅଛି, ଆମ ରିଡ଼ିଂ ରୁମ୍‌କୁ ଦେଉନାହାନ୍ତି ?

—ରିଡ଼ିଂରୁମ୍ ? ସୁବ୍ରତ ଟିକିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା ।

—ଯାଉନାହାନ୍ତି ପରା କେବେ ?

—ଥରେ ଯାଇଥିଲି ।

—ହଁ, ହଁ, ଯୋଉ ଦିନ ବଡ଼ ମାଛଟାଏ ଆଣି ତରକାରୀ କରିଥିଲି । ବଡ଼ ମାଛଟାଏ କାଟି ଖୁଆଇଥିବା କଥା ଚୌଧୁରୀ ମନେପକେଇ ଦେଲେ...

—ହସିଲା ଟିକିଏ ସୁବ୍ରତ । କହିଲା...ସେଦିନର ମାଛଭଜା ମୁଁ ମନରୁ ଭୁଲିବି ନାହିଁ ।

—ଆଣିବା ଆଉ କେବେ ।

—କୋଉଠୁ ଆସେ ସେ ମାଛ ?

—ବଣେଇ ନଦୀ ମାଛ ସେ । ଆଜକାଲି ଏ ପାଖକୁ ଆଉ ଆସୁ ନାହିଁ । ସେଇ ପାନପୋଷ୍ ଛକ ପାଖରେ ମାରି ଦଉଚନ୍ତି ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍ ବାବୁଭାୟା । କହି ଟିକିଏ ରହିଯାଇଁ, ନମ୍ର କଣ୍ଠରେ କହିଲେ ବିଜନ୍‌ବାବୁ, ଗୋଟାଏ ଜରୁରି କାମରେ ଆସିଥିଲି...

—କ'ଣ କୁହନ୍ତୁ ।

—ଅଶିଟା ଟଙ୍କା ଧାରୁ ଦେଇଥାନ୍ତେ । ମୁଁ ଦରମା ପାଇଲେ ଦେଇ ଦେବି । ଛନି ଗୃହଦାନ ପାଇଁ । ନଦେଲେ ଆଜ ମୋର ଇଜତ୍-ମହତ୍ ଆଉ ରହିବ ନାହିଁ ।

—ଟଙ୍କା ? ସୁବ୍ରତ ଟିକିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଗଳାରେ କହିଲା, ମୋର ଅବସ୍ଥା ତ ଦେଖୁଚନ୍ତି...

—ଆଃ, ଆପଣଙ୍କ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ? ଗୋଟାଏ ତ ପ୍ରେସ୍, ବହୁତ କାମ ପାଉଥିବେ...

—କାହିଁ, କି କାମ ?

—ହବ, ହବ, ବହୁତ କାମ ହବ । ଖାଲି କନଷ୍ଟ୍ରକ୍‌ସନ୍‌ଟା ଆରମ୍ଭ ହେଇଯାଉ । ଆମ ପ୍ରପ୍ଟର ବଙ୍ଗରେ ତ ବହୁତ ଛପାଛପି କାମ ହବ । ଦିଅନ୍ତୁ, ଦିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ନିଜେ ଆଣି ଦି-ଗୃହଦାନ ଭିତରେ ଦେଇଯିବି । ବେହୁରଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲି...ସେ କହିଲେ ନନାଙ୍କଠୁ ନେଇଯାଇଥାନ୍ତୁ...

—ସମୀର କହିଲା ?

—ନହେଲେ ମୁଁ କାହିଁକି ଆସିଥାନ୍ତି ?

ସୁବ୍ରତ ମନକୁମନ ଭାବିଲା ବାସ୍ତବକ, ସମୀରର ନନା ବୋଲି, ସେଦିନ ଚୌଧୁରୀବାବୁ ମାଛ ତରକାରୀ ଖାଇବାକୁ ଡାକିଥିଲେ ସିନା, ନଇଲେ ସୁବ୍ରତକୁ ଡାକି ଖାତିର କରି ଖୁଆଇବାରେ ସେଦିନ ବିଜନବାବୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇଥାନ୍ତେ କାହିଁକି ? ସେଇ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମୀର କଥାରେ ଟଙ୍କା ଧାରୁ

ମାଗିବାରେ ଆଜ ବଜନ ବାବୁଙ୍କର ଯଥାର୍ଥତା ଅଛି ବୋଧହୁଏ । ପକେଟରୁ ମନୋଯୋଗ କାଢ଼ି ସୁବ୍ରତ ଅଣିଷ୍ଟା ଟଙ୍କା ଗଣିଦେଲା ।

– ଯା ହେଉ ଇଜ୍ଜତ ରଖିଦେଲେ । ଘରଭଡ଼ା ପାଇଁ, ସକାଳ ପହରୁ ମୋ ସାଙ୍ଗେ ଆସି ହୁଜତ୍ ଲଗେଇଚ ସୌକତ୍ ମିଆଁ । ସୁବିଧା ପଡ଼ିଲେ ମୁଁ ବ ତାକୁ ଦେଖିଦେବ ସେ । ମନକୁମନ ଗୋଟାଏ କ ରୁଦ୍ର ଶପଥର ଶ୍ଳୋଗାନ ଆବୃତ୍ତି କଲେ ବଜନ ଚୌଧୁରୀ ।

ଗରମାଗରମ ପକୋଡ଼ି ଆଉ କିଛି ଚିନାବାଦାମ୍ ନେଇ ପହଞ୍ଚିଲା ଭ୍ରମର । କହିଲା : ଖାଆନ୍ତୁ ।

—ତମେ ଦଉଡ଼ଚତ ? ପଚାରିଲେ ଚୌଧୁରୀ ।

—ହଉ ଖାଆନ୍ତୁ । ଭ୍ରମର ଜେନା ଖାଇବାକୁ ଦବାରେ କୁଣ୍ଠିତ ନୁହେଁ ।

—ଇଟା ଭାଟି କେମିତି ଚାଲିଚ ? ଚିନାବାଦାମ୍ ଛଡ଼େଇ ପାଟିରେ ପକଉ ପକଉ ପଚାରିଲେ ବଜନବାବୁ ।

—କୋଉଠି ଆଉ ଚାଲିଚ ? ଟଙ୍କା ପଇସା ଦେଖାନାଇଁ, ଦୁର୍ଗା ବାବୁଙ୍କର ସବୁଥିରେ ବହୁ ଆଡ଼ମ୍ବର, ଲଘୁକ୍ରିୟା...

—ଆରେ, ସେଇ ତ ଜଣେ ଏଠି ଅଛି, ଆଉ କଏ କଣ କରୁଚ ?

—ନାଇଁ, ନାଇଁ, ମୁଁ ଭାବୁଚ, କାମଫାମ ଖଣ୍ଡେ କଲେ ସୁବିଧା ହୁଅନ୍ତା । ଆପଣ କୁଉଠି ମତେ ଲଗେଇ ଦିଅନ୍ତୁନା ।

—ତମେ କାମ କରିବ ?

—କାଇଁକି କରିବନି ?

—ଆଚ୍ଛା, ଆମ ଶୁଟିଂ ସିନେମା କାମରେ ରହିବ ?

—ଦଉନାହାନ୍ତି ।

—କାମ କ'ଣ ଜାଣ ?

—ଜାଣିବ କ'ଣ ? ମୋତେ କ'ଣ କିଛି ବଳେଇଯିବ ।

—କେଜାଏ ପାରିବେ ସେ କାମକୁ ? ଚୌଧୁରୀ ସୁବ୍ରତ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ ବଗ ଚୋବୋଉ ଚୋବୋଉ ଗଙ୍ଁଆ ସ୍ୱରରେ ପଚାରିଲେ ।

— ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରଚାର ବିଭାଗ ପାଇଁ ଭ୍ରମର ଖୁବ୍ ପାରଙ୍ଗମ । ରଖନ୍ତୁ ।

— ଆମ ବାବୁ କ'ଣ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ? ଝାଟାରେ...ସବୁ କାମରେ ମୋ ଛଡ଼ା ଆଉ କୁହାବୋଲା କରି ଚାନ୍ଦା ଆଦାୟ କରୁଥିଲା କିଏ ?

—ଚାନ୍ଦା ଆଦାୟ କରୁଥିଲେ ? ଚୌଧୁରୀ ପଚାରିଲେ...କି ଚାନ୍ଦା ?

—ଏଇ ସଭା ସମିତି ପାଇଁ ଚାନ୍ଦା । ବାବୁଙ୍କର ତ ସାହିତ୍ୟ ସମିଳନୀ ହୁଏ... ସେଥିପାଇଁ ଚାନ୍ଦା । ଉତ୍କଳ ଆସୋସିଏସନ୍ ଘର ତୋଳା ହେଲା, ସେଥିପାଇଁ ଚାନ୍ଦା । ତିନି ତିନିଟା ନଈବଢ଼ି ପାଇଁ ଶହ ଶହ ଟଙ୍କା ଚାନ୍ଦା, କ'ଣ ବାବୁ ? ଭ୍ରମର ସୁବ୍ରତ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ, ସୁପାରିଶ ଲେଉଡ଼ିଲା ।

—ଆରେ ସେ କଣ ଚାନ୍ଦା ଉଠାଇବା ପାଇଁ...ତମ ଯୋଗ୍ୟତା ଜାଣିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ? ତାଙ୍କର ହେଲା ପ୍ରଚାର କାମ...ସୁବ୍ରତ କହିଲା... ପବ୍ଲିକ୍ ରିଲେସନ୍ସ ଅଫିସର । କାମ କ'ଣ ଚୌଧୁରୀବାବୁ, ମୁଁ ବି ତ ସଠିକ୍ ଜାଣେନାହିଁ ।

—ଆମ କାମ, କହନ୍ତୁନା, କହନ୍ତୁନା । ଖଟି ଖଟି ମଣିଷର ପ୍ରାଣ ଗଲାଣି ।

—ତେବେ...

—କ'ଣ ସେଗୁଡ଼ା କହିବ ? ଆସନ୍ତୁ ମୋ ଅଫିସକୁ ଦେଖିବେ ମତେ କ'ଣ ଫୁରସତ୍ ଅଛି ?

ସୁବ୍ରତ କିଛି ନ ବୁଝିଲା ପରି କାବା ହେଇ ଅନେଇଲା ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମୁହଁକୁ ।

କହି ଚାଲିଲେ ବିଜନ୍ ଚୌଧୁରୀ...ଜମି ଆକ୍ୟୁଆର ହେବ, ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ପାଇଁ । ଏସ୍. ଡ଼ି. ଓ. ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନନେଲେ ସେ ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ପଶି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଲୋକଙ୍କୁ ମଗେଇ, ବୁଝେଇ, ତାଙ୍କ ଗଣ୍ଡାକ ସୁରୁଖୁରୁରେ ନେଇ ଜମି ଛୁଡ଼ାଇଅନ୍ତୁ, ଏତକ ବି ସେଇ ଚୌଧୁରୀ ଦ୍ୱାରା କରେଇବେ ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ରିକ୍ଲେମେସନ୍ ଅଫିସର । ଏଣେ, ହାକିମ-ହୁକୁମା, ଏଠିକା

ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ଜୋର୍ ଜୁଲୁମ୍ କରୁନାହାନ୍ତି, ଏ କଥାର ଲୁଚେଇ ଛପେଇ ରିପୋର୍ଟ ଦବାକୁ ହବ ସରକାରଙ୍କୁ । ଏଣେ ହବ, ସେଣେ ବି ହବ । ତା' ଛଡ଼ା ସିନେମା ନେଇ ବୁଲିବ ଗାଁ, ଗାଁ । ମେଳା ମଉଛବ ବସେଇବ, ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଯୋଗାଡ଼ କରେଇବ, ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଡାକିବ, ସେ ଆସିବାର ହେଲେ ତାଙ୍କ ଗୁଣଗ୍ରାମ ଆଗରୁ ଡ଼ାକ ବାଜା ଯନ୍ତ୍ରରେ ବୁଲି ବୁଲି ପ୍ରଚାର କରିବ । କ ଓ ଏସବୁ କାମ ଗୋଡ଼ରେ ଚାଲି ଚାଲି କେମିତି ହବ ? ଗାଡ଼ିଫାଡ଼ି ଖଣ୍ଡେ ଦିଅ ! ଲେଖି ଲେଖି ହାଇରାଣ ହେଲିଣି । ଶେଷରେ ସେତିକି ମୋର ଅକ୍ତିଆର ଥିଲା ବୋଲି, ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ସାତଦିନ ବସି ରହି ଗୋଟାଏ ଗାଡ଼ି ଆଣିଲି । ଆଣିଲି ଯେ, ତା ଉପରେ ସବୁ ହାକିମଙ୍କ ଲୋଭ । ସେଥିରେ ପୁଣି ବଦନାମ, ମୁଁ ପେଟ୍ରୋଲ ଚୋରିକରୁଚି ! ଶଳ୍ଡ଼ଂ ତୁମ୍‌କୁ କିରସିନି ଆସୁଚି...ସେଥିରୁ ଚୋରି କରୁଚି । ଗୋଟାଏ ଡ୍ରାଇଭର ମଢେ ଦେଇଛନ୍ତି... କହନ୍ତୁନା ତା' କଥା ! ଆମ ହାକିମ ବଧିର ବୋଷଙ୍କ ଗାଁ' ଗଣ୍ଡାର କୁଆଡ଼େ । ଏତେ ଉଦୁବାର୍ଯୀ ହେଇଚି, ତାକୁ ନ ଚଢ଼ାଇଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ହାତ ଗୋଡ଼ ସବୁ ଅଚଳ । କ'ଣ କରିବ କୁହନ୍ତୁ...

—ତା ହେଲେ ଭ୍ରମର ଜେନାଙ୍କୁ କୋଉ କାମରେ ରଖିବେ ବୋଲି ଭାବୁଚନ୍ତି ?

—ନାଇଁ ସେ ହବନି । ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି ଏ ଯଦି ଡ୍ରାଇଭର-ଫ୍ରାଇଭେରି ଜାଣିଥାନ୍ତା, ଇ-ଠ କରି...ସିନେମା ମେସିନ୍‌ଟାକୁ ଅପରେଟ୍ କରି ପାରୁଥାନ୍ତା ...ତା' ହେଲେ ସେ ବଙ୍ଗାଳିଟାକୁ ବାହାର କରି ଏଙ୍କୁ ରଖି ଦେଇଥାନ୍ତି ।

ଭ୍ରମର ଉଠି ଠିଆ ହେଲା । ଯୋଉ ଉତ୍ସାହରେ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମହାଭାରତ ସେ ଶୁଣୁଥିଲା...ସେ ଉତ୍ସାହ ସିନେମା ମେସିନ୍ ଅପରେଟର ହବା କଥା ଶୁଣି...ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହେଇଗଲା...

—ଏ ତ ସରିଗଲା, ଚୌଧୁରୀ କହିଲେ, ଆଉ କ'ଣ ଆଣ । ପ୍ଲେଟ୍‌ରେ ଭଙ୍ଗା ପକୋଡ଼ିର ଗୁଣ୍ଡରୁ କେତେଟା ନେଇ ପାଟିରେ ପକେଇଲେ ରଞ୍ଜନବାବୁ...

—ଆଉ କିଛି ନାଇଁ, ଭ୍ରମର କହିଲା, କହିବେ ଯଦି ଚ'ବାଲାକୁ କହିଦେବ ।

—ନାଇଁ, ନାଇଁ ମୋର ଟ୍ରଂ'ଫା ଚଳେନ । ତେବେ ଖଣ୍ଡେ ଦିଖଣ୍ଡ ପାନ...ଟିକେ ଚୂଆପକା ଗୁଣ୍ଡି ବେଶୀକରି ଦବ...କହି ଚୌଧୁରୀ ଉଠୁଉଠୁ ହଉଚନ୍ତି, ଏତିକିବେଳେ ଗରମ ସୁଟ୍ ପିନ୍ଧି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଆଉ ମହାପାତ୍ର । କହିଲେ—ଆପଣ ଏଠି ଗପ ଲଗେଇଚନ୍ତି...ମୁଁ ସେଣେ ଖୋଜି ଖୋଜି ହଇରାଣ !

—କାହିଁକି ? କ'ଣ ହେଲା ? ଉଠିଲାଠୁ ପୁଣି ବସିପଡ଼ିଲେ ଚୌଧୁରୀ ।

—ମନ୍ତ୍ରୀ କେବେ ଆସୁଚନ୍ତି ?

—କିଛି ଠିକ୍ ନାଇଁ ।

—ଆଉ, ଗର୍ଜନ ଗାଁ ଲୋକେ କ୍ଷତିପୂରଣ ନେଲେଣି ନାଁ ନାଇଁ ?

—ଚାଲିଚି, କଥାବାର୍ତ୍ତା । ସବୁ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଚି ।

—କାଲି ଗୋଟାଏ କ'ଣ ପ୍ରୋସେସନ୍ ବାହାରିଥିଲା ? ପଚାରିଲେ ମହାପାତ୍ରେ ।

—ହଁ, ସେଗୁଡ଼ାକୁ କିଏ ଖାତିର୍ କରୁଚି ? ଶର୍ମା ଗୋଟାଏ ନେତା...ଦସ୍ୟୁ ଗୋଟାଏ ଲିଡ଼ର ! ଚୌଧୁରୀ ଓଠ ନେଫେଡ଼ିଲେ...

—ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି, କାଲି କାହା ପ୍ରୋସେସନ୍ ବାହାରିଥିଲା, ସୁବ୍ରତ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ ପଚାରିଲେ ମହାପାତ୍ରେ ।

—ଚାହ୍ଲା ପଇଟ ଅଛି ତ ? ଚୌଧୁରୀ କଥା ମଝିରେ ଭୂମିକା ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ବସିଲେ ।

—ହଁ, ଖୁବ୍ ଅଛି ! ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର ବାବୁଙ୍କ ଘରେ ପ୍ରଥମ ଚାହ୍ଲା-ପଇଟ...ଯୋଉ ଦିନ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇଲେ । ମହାପାତ୍ରେ ସଗର୍ବେ ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ କହିଲେ, ସୁବ୍ରତବାବୁଙ୍କୁ ନଜାଣେ କିଏ ?

—ଆପଣ ମତେ ଜାଣନ୍ତି...କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଥରେ ଦିଥର ଦେଖିଚି ସିନା, ହେଲେ ଆପଣଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଶେଷ କିଛି ଜାଣେନାଇଁ କହିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ସେଇଆଡ ମୁଁ କହୁଚି । ଉତ୍ସାହୀ ହୋଇ କହିଲେ ଚୌଧୁରୀ, ଇଣ୍ଟେଲିଜେନ୍ସ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଇନ୍ସପେକ୍ଟର ! ମହା ଚାଲୁ ଲୋକ...

—ବୁଦ୍ଧି ପାଇଁ ଗୃହକର ଯାହାର, ସେ ତ ଗୃହଲୁ ହବାର କଥା, ସୁବ୍ରତ କହିଲା, ତେବେ ଏଠି ଆପଣଙ୍କ କାମ କ'ଣ ?

—କାମ ? ଆଜ୍ଞା ମହାପାତ୍ରେ ହସିଲେ ଟିକଏ ।

ଚୌଧୁରୀବାବୁ ବି ମୁରକି ମୁରକି ହସିଲେ । ଉଭୟଙ୍କ ହସରୁ ସୁବ୍ରତ ବୁଝିଲା, ତା' ପ୍ରଶ୍ନଟା ପୃଥିବୀର ନବୁଝିଆ-ପଣିଆର ଗୋଟାଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ନମୁନା ।

ଉଠି ଛିଡ଼ାହେଲେ ଚୌଧୁରୀ : ଗୃହ କ'ଣ କାମ ଅଛି ପରା ?

—ଗୃହ ଆଗରେ, ମୁଁ ଯାଉଚ, କହି ମହାପାତ୍ରେ ପକେଟରୁ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ୍ କାଢ଼ି ସୁବ୍ରତ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ ।

—ଚା' ଖାଇବେ ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ହେଲେ, ଚଳିବ । ଚା' ଖାଇବ ବସ ହେ ଚୌଧୁରୀ !

—ନା, ନା, ମୁଁ ଯାଏଁ । ବଜାର ଉଠିଗଲେ ଚଟି ଫଟ୍‌ଫଟ କରି ।

—ଜନ୍ ? ମେସିନ୍‌ମ୍ୟାନ୍‌କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଡାକିଲା ସୁବ୍ରତ, ଗଙ୍ଗାଧରକୁ କହତ ଭଲ ଚା' କପେ ଆଣିବ ।

—କେମିତି ଚାଲିଚି ପ୍ରେସ୍ ? ପଚାରିଲେ ମହାପାତ୍ରେ ।

—ଚାଲିଚି...

—ଚାଲିବ, ଖୁବ୍ ଚାଲିବ । ବ'କଲ ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣି କହିଲେ ମହାପାତ୍ରେ, ଦୁର୍ଗାବାବୁ କାଲି ଏଠିକି ଆସିଥିଲେ ?

—କାହିଁ, ନାଇଁତ...

—ଚିନ୍ମୟ ଶର୍ମା ? କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗ ଦଉଚ । ସେ କୁଆଡ଼େ...

—ମାନେ ? ସୁବ୍ରତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲା ।

—ଦୁର୍ଗାବାବୁ କହୁଥିଲେ, ଷ୍ଟିଲ ସାଇଟ ପିପଲସ୍ ଫେଡ଼େରେସନର ଶ୍ରମିକ ସଂସ୍ଥାରେ ଶର୍ମା, ପି. ଏସ୍. ପି. ଛାଡ଼ିଆସି ଯୋଗଦବ ବୋଲି କ'ଣ କଥା ହେଇଚ...

— କହି ପାରିବିନି ।

—ଏଁ, ଆପଣ ତ ସବୁ ମୂଳରେ...

—ମୁଁ... ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲାପରି ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ବ. ବ. ଦାସ ଏଠିକି ଆସିଥିଲା ?

—ଦାସ ? ନ ବୁଝିଲାପରି ସୁବ୍ରତର ଓଲଟା ପ୍ରଶ୍ନ ।

—ସେଇ ହୀରାକୁଦବାଲା !...ଦାଢ଼ିଆ ।

—କେମିତି ଲୋକ ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଖୁବ୍ କାମିକା । ଜୟକୃଷ୍ଣ ବି କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ ।

—କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଜୟକୃଷ୍ଣ ?

—ହଁ, ସେ ବି ତ ହୀରାକୁଦରୁ ଆସିଚି ଏଠିକି । କରନ୍ତୁ ଆପଣ ଗୋଟାଏ କିଛି । ଡାଟାରୁ ଆସିଚନ୍ତି । ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ିବା ଅଭିଜ୍ଞତା ଅଛି ଆପଣଙ୍କର; କହି ଟିକିଏ ରହିଯାଇ ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନକଲେ ଆବୁଶେଖର, ଡାଟାରୁ ତ ବହୁତ ଲୋକ ଆସୁଚନ୍ତି ଏଠିକି ।

—ବହୁତ କିଏ ?

—ନାଇଁ, ଶୁଣୁଥିଲି, କିଏ ଜଣେ କହୁଥିଲା, କହି କଥା ମଝିରେ ହଠାତ୍ ଉଠିପଡ଼ି ଛିଡ଼ାହେଲେ ମହାପାତ୍ରେ । କହିଲେ : ଦୟା ରଖିଥିବେ ।

—ଦୟା...? ସୁବ୍ରତ କାବ୍‌ବା ହୋଇ ଅନେଇଲା ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ମୁହଁକୁ...

ମାନେ ଏଇ...ମଝିରେ ମଝିରେ ଟିକିଏ ଖବର-ଫବର ପାଇଲେ ଦେବେ । ତା'ପରେ ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ଫସ୍ କରି ଘର ଭିତରୁ ବାହାରିଗଲେ ଆବୁଶେଖର ।

ଆବୁଙ୍କ ଗତିପଥକୁ ସ୍ଥିର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନେଇ ସୁବ୍ରତ ମନକୁମନ କ'ଣ ଭାବୁଚି, ସାମନା ରାସ୍ତା ଉପରେ ପାନ୍‌ପୋଷ୍ ଆଡ଼ୁ ଗୋଟାଏ ଇଟା ବୋଝେଇ ଟ୍ରକ ଆସି ଠିଆହେଲା । ଜଣେ ପେଣ୍ଟ-କୋଟ୍...ହାଟ ପିନ୍ଧା ଲୋକ ଓହ୍ଲାଇପଡ଼ି ସିଧା ମୁହାଁଇ ଆସିଲା ପ୍ରେସ ଘରଆଡ଼େ ।—ଗୁଡ୍ ମର୍ଣ୍ଣିଂ ମିଃ ପଟ୍ଟନାୟକ, କ୍ଷମା କରିବେ । ଆପଣଙ୍କୁ ବିରକ୍ତ କରୁଚି । ଏଠି ସଜନୀବାବୁ କୁଉଠି ରହନ୍ତି ?

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ସୁବ୍ରତ ! ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ସେ ଚିହ୍ନେନା । ଅଥଚ ବହୁତ ଦିନର ଜଣା-ଶୁଣା ପରି ନାଁ ଧରି ସମ୍ବୋଧନ କଲେ, ସ୍ଯା' କେମିତି ? —ଆପଣଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ପାରୁନି ତ...ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ହୋଇ କହିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଓଃ, ଆପଣ ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି, ମୁଁ ଲେଫ୍‌ଟେନେଣ୍ଟ ମହାନ୍ତି । ଦେଖା ହୋଇଥିଲି ସେଦିନ ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟରଙ୍କ ଘରେ । ଆପଣ ତାଙ୍କ ଘର, ନା ?

—ବସନ୍ତୁ, ସୁବ୍ରତ ସସମ୍ମାନେ ଅନୁରୋଧ କଲା ।

—ନା, ବଡ଼ ତରବରରେ ଅଛି । ସଜନୀ ବାବୁ ଏଠି କୋଉଠି ରହନ୍ତି ? ଲୋକତନ୍ତ୍ର କାଗଜର ରିପୋର୍ଟର ।

—ହଁ, ରହନ୍ତି ଏଇ ପାଖରେ । ଏଇ ସାମ୍ନା ଘଟି ରୋଡ଼ରେ ।

—ଆଚ୍ଛା ଆସେ, ପରେ ଦେଖାହେବ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କଠାରୁ ବହୁତ କିଛି ବୁଝିବି । କହି ଏକ ଗତି ପ୍ରମତ୍ତ ଟ୍ରକ୍ ପରି, ବୋଁ କରି ଚାଲିଗଲେ ଲେଫ୍‌ଟେନେଣ୍ଟ ମହାନ୍ତି ।

ପୁରାପୁରି ମିଲିଟାରୀ ମିଜାଜ ! ଫୋ-ଫା କଥାବାର୍ତ୍ତା ! ଠୋ-ଠୋ ଜବାବ ! ଆରାମ ନାହିଁ ଆଳସ୍ୟ ନାହିଁ । ବନ୍ଧୁକ ପରି ଉଦ୍ଧତ ! ସିଧା ଆଉ ସ୍ମାର୍ଟ । କାମ ସରିଲା, ବାସ୍, ଗୁଡ୍ ବାଏ !

ସୁବ୍ରତ ବି ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା, ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖା ବନ୍ଦ କରି ।

ପ୍ରେସ୍ ମେସିନ୍‌ଟାକୁ ଖଟ୍ ଖଟ୍ କରି, ପାଇଡ଼ଲ କରି ଚାଲିଚି ଜନ୍ ।

ଷ୍ଟିକ୍ ଧରି ସୁବ୍ରତ ନିଜେ କମ୍ପୋଜ କରି ବସିଲା ଗୋଟିଏ ଲେଟର ହେଡ଼ । ଥଣ୍ଡାମି କମ୍ପାନୀର ଖଞ୍ଜାଞ୍ଚି ଆସି ପହଞ୍ଚିବେ ଏଇକ୍ଷଣି ପ୍ରୁଫ୍ ଦେଖିବା ପାଇଁ । ଇଟାଭାଟିର ଆଉରି ଦି'ଜଣ ପଞ୍ଜାବ ଠିକାଦାର । ସେମାନଙ୍କର ବି ଅଛି, ବିଲ୍, ଭାଉଚର ଆଉ ଲେଟର ହେଡ଼ର ଫର୍ମାସୀ । ପ୍ରେସ୍‌ରେ ଲୋକ ନାହିଁ, ସୁବ୍ରତ ନିଜେ ସବୁ । କମ୍ପୋଜିଟର, ମାନେଜର, ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର...

ଦୁଃଖ ନାହିଁ । ଖଟି ଖାଇବାରେ ତାର ଆନନ୍ଦ ।

ହଜାର ହଜାର ଲୋକଙ୍କ ଖଟେଣି ଉପରେ ଗଢ଼ା ହେବାକୁ ଯାଉଚି ନୂତନ ସହର । ଗଲା ଦଶମାସ ଭିତରେ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରୁ ଆସି ଜୁଟି ହଉଚନ୍ତି ଅସୁମାରି ଲୋକ । ସୁଦୂର ପଞ୍ଜାବର ଅମୃତ ସହରରୁ ଆସିଚନ୍ତି

କପୁର୍, ସୋଖି, ଲାଲ୍ ଆଉ ଭୈଗ୍ରା । ଦକ୍ଷିଣରୁ ଆସିଚନ୍ତି ରାଓ, ଆପ୍ପଙ୍ଗାର, ରେଡ୍ଡି ଆଉ ମେନନ୍ । ଗୁଜରାଟରୁ ଲୁଗା ଦୋକାନ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ଆସିଚନ୍ତି ସେଠି ଆଉ ଦେଶମୁଖ । ଶେଠ୍ ଅଗ୍ରୱାଲ, ମାରୱାଡ଼ରୁ ଆସି ଜାଗା ଖୋଜୁଚନ୍ତି ଡାଲି ଗୁଡ଼ଲ ଗୋଦାମ ଖୋଲିବାକୁ । ପେଶାୱାରରୁ କାବୁଲି ଆସି ବୁଲି ଗୁହିଁ ଦେଖି ଗଲେଣି ଟଙ୍କାର ସୁଧ ଲଗେଇବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ସୁବିଧା କେମିତି ହେବ । କଲିକତାରୁ ବଙ୍ଗାଳିଏ ଆସି ଦେଖି ଗଲେଣି ଏମ୍ପ୍ଲଏମେଣ୍ଟ୍ ଏକ୍ସଚେଞ୍ଜ ଖୋଲା ହେଲାଣି କି ନାହିଁ । ରାଞ୍ଚି ହଜାରିବାଗରୁ ସିଂ, ପ୍ରସାଦ, ଚୌବେ ଆସି କଥା ବାର୍ତ୍ତା କରି ଗଲେଣି ଜଙ୍ଗଲ କଟା ଠିକା ନବା ପାଇଁ ଇଞ୍ଜିନିଅର ମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ।

ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶରୁ ଆସିଚନ୍ତି ଜଗମୋହନ । ପେନ୍‌ସନ୍ ନେଇ ଘରେ ବସି ରହିବାକୁ ସୁଖ ମଣିଲେନି ସେ । ଖଟି ଖାଇବା ହିଁ ମଣିଷର ଧର୍ମ । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ, ନିର୍ମାଣ ପଥରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଚି । ମାଟି ଉପରେ ଠିଆ ହେଇ ମେହନତ୍ କରୁ କରୁ ଯଦି ସେ ଟଳିପଡ଼ନ୍ତି ତାହେଲେ ସେଇଥିରେ ତାଙ୍କର ଆନନ୍ଦ । ଦେଶକୁ ଗଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ କେତେଜଣଙ୍କ ଭାଗ୍ୟରେ ମିଳେ ? ମିଃ ଜଗମୋହନ କେବଳ କର୍ମଠ ନୁହନ୍ତି, ସଚ୍ଚୋଟ ଆଉ ନିରପେକ୍ଷ । ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍ ଇଞ୍ଜିନିଅର ଭାବରେ ଏତେ ବର୍ଷ କାମକରି ସେ ଘୁଷ୍—ରିସପତ କ'ଣ ଜାଣି ନାହାନ୍ତି । ଜାତି ଭେଦାଭେଦର ବହୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ସେ । କାର୍ଯ୍ୟର ଦକ୍ଷତା ଉପରେ ସେ ତଉଲ କରନ୍ତି ମଣିଷର ପାରିବା ପଣିଆଟାକୁ ! ତାଙ୍କ ତଳ ଇଞ୍ଜିନିଅର ମାନଙ୍କୁ ଡାକି କହନ୍ତି... ଭାରତ ସର୍କାର ଆମ ଉପରେ ଗଭୀର ବିଶ୍ୱାସ ରଖି ଏ କାର୍ଖାନା ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟର ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇଚି । ଆମକୁ କର୍ମଠ ଆଉ ଆସ୍ଥାଭାଜନ ହେବାକୁଇ ପଡ଼ିବ । ଜଙ୍ଗଲ ସାଫ୍ ହବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ତିଆରି କାମ ଆରମ୍ଭ ହେବା ଉଚିତ ।

ଦୁଇ ତିନି ବର୍ଷ ଭିତରେ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କରିବାକୁ ହେବ । ଦାୟିତ୍ୱବୋଧର କଠିଣ ଶପଥରେ ମିଃ ଜଗମୋହନ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରି ତୋଳିଲେ । କଥାରେ ନୁହେଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହିଁ ଆଗେଇ ଚାଲିଲା ପ୍ଲାଣ୍ଟ ତିଆରି କାମ କ୍ଷିପ୍ର ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ।

ବୁଲ୍‌ଡୋଜର, ଟ୍ରାକ୍ଟର ଆଉ ଟ୍ରକ୍‌ର କାନ-ଅତଡ଼ା-ଗର୍ଜନରେ ସହରର ଦକ୍ଷିଣ ପଟ ଜଙ୍ଗଲ ହୁଲସ୍ଥୁଲ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଆକାଶ ଗୁଡ଼ି ହୋଇଗଲା ଧୂଳି ଧୂମର ଝଡ଼ରେ । ଦିଗନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଅରଣ୍ୟର ଘୁମନ୍ତ ଆତ୍ମା ଆର୍ତ୍ତନାଦ କରି ଉଠିଲା । ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଆଦିମ ବନ୍ୟ ଜୀବନର ଶୁପ୍ତି । ନିର୍ମାଣ ମୁଖି କାର୍ଖାନାରେ ଅନାଗତ ସ୍ୱପ୍ନ, ହସି ଉଠିଲା କର୍ମଠ ପ୍ରାଣର ଚଞ୍ଚଳ ବ୍ୟସ୍ତତାରେ ।

ବାନାର୍ଜି, ଇଞ୍ଜିନିଅରଙ୍କୁ ଡାକି କହିଲେ ମିଃ ଜଗମୋହନ...ଏ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ ମାଟି କାମରେ ଖୁବ୍ ପାରଙ୍ଗମ ଦେଖୁଚି । କୋଉଠୁ ଆସିଚନ୍ତି ଏମାନେ ?

—ଗଞ୍ଜାମ, ବରହମପୁର ।

—ଅଥଚ, ଏମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରମ କାତର ବୋଲି ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି...?

ବାନାର୍ଜି ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲେ ।

ବୁଲି ବୁଲି ହେଇ ଶ୍ରମିକ କୁଲିମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ, ମିଃ ଜଗମୋହନ କିଛିକ୍ଷଣ ସେମାନଙ୍କର ଘର୍ମାକ୍ତ ଶରୀରର ସ୍ଫୀତ ମାଂସ ପେଶୀ ଆଡ଼େ ପ୍ରଶଂସିତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ । କହିଲେ : ଛତିଶ ଗଡ଼ ଲୋକଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଏମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ଚତୁର ।

—କିନ୍ତୁ, ବାନାର୍ଜି ଆପତ୍ତି କରି କହିଲେ, ଏମାନେ ଆଠଘଣ୍ଟାରୁ ବେଶୀ ଖଟି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

—ତମେ କଣ ଏମାନଙ୍କୁ ଗଧ ବୋଲି ଭାବୁଚ ବାନାର୍ଜି ? ଆଠଘଣ୍ଟାରୁ ଚାରି ଘଣ୍ଟା ତୁମେ ଫାଙ୍କି ଦଉଥିଲାବେଳେ...ସେମାନେ ଆଠଘଣ୍ଟା ହାଡ଼ଭଙ୍ଗା ପରିଶ୍ରମ କରିପାରୁଚନ୍ତି; ଏ କଣ ପ୍ରଶଂସାର କଥା ନୁହେଁ ତୁମ ମତରେ ? ଛତିଶଗଡ଼ ଲୋକ ଅବଶ୍ୟ ଦିନ ରାତି ଖଟିପାରନ୍ତି... କିନ୍ତୁ ଗଞ୍ଜାମ ଲୋକ ଆଠଘଣ୍ଟାରେ ଯାହାକରେ...ଛତିଶଗଡ଼ କୁଲି ଷୋଳ ଘଣ୍ଟାରେ ତାର ଅଧେ କାମ କରେ କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ । ମୋ'ର ତ ମନେ ହୁଏ, ଛତିଶଗଡ଼ର ମାଇପି ମାନେ...ମରଦଙ୍କ ତୁଳନାରେ ବେଶୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷ...

ବାନାର୍ଜି ଗୋଟିଏ କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ, ମିଃ ଜଗମୋହନ କହିଲେ,—ତୁମ ପ୍ରଦେଶର ଦଶଜଣ ଲୋକ କିନ୍ତୁ ଏମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣଙ୍କ ସହିତ ବି କାମରେ ମୁକାବିଲା କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ପ୍ରବୀଣ ଇଞ୍ଜିନିୟରଙ୍କ ମୁହଁରେ ଓଡ଼ିଶା ଲୋକଙ୍କର ସୁଖ୍ୟାତି, ମିଃ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ କେମିତି ଖଟକା ଲାଗିଲା । ବେଶ୍ ହେମନ୍ତ ବାବୁ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ବାହାରୁଛନ୍ତି ମିଃ ଜଗମୋହନ ଆହୁରି ଉତ୍ସାହୀ ହୋଇ କହିଲେ, ସବୁ ଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ଏ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଆଗୁଆ ହୋଇ ବାହାରିବେ ମିଃ ଚୌଧୁରୀ, ଏମାନଙ୍କୁ ଯଦି ଟିକିଏ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଏ...

—ସୁଯୋଗ ନବାର ବୁଦ୍ଧି ଏମାନଙ୍କର ଥିଲେ ତ !

ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ ବୋଲି କାହିଁକି ଭାବୁଛ ଏମାନଙ୍କୁ ? ତମକୁ ଏଠି ଆସି ଇଞ୍ଜିନିଅର ହବା ପାଇଁ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ? ଉଦାରତା ଗୁଣରେ, ଭାରତର ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକଙ୍କୁ ଏଠି ବଡ଼ ବଡ଼ ହାକିମ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କର ହୁକୁମ ଜାହିର କରିବା ଔଦ୍ଧତ୍ୟକୁ କ୍ଷମା କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଏମାନେ ?

—କ୍ଷମା କ'ଣ କରିବେ ? କପାଳ ଟିକିଏ ଶ୍ଳେଷ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ ମିଃ ସମର ଚୌଧୁରୀ । ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକ ଏଠି ଆସି ଯୋଉ କାମ୍ କରୁଛନ୍ତି...ସେଥିପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଲୋକ ଥିଲେ ତ !

—ଲୋକ ନାହାନ୍ତି, ତମକୁ କିଏ କହିଲା ? ହୁଏତ ସଂଖ୍ୟାରେ କମ୍ ହୋଇ ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯେତିକି ଅଛନ୍ତି, ସେତିକି ଭାରତର ଯେକୌଣସି ପ୍ରଦେଶର ବିଦ୍ୱାନ୍ ଆଉ ବୁଦ୍ଧିଜୀବିଙ୍କଠାରୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତାରେ ଯେ ଯଥେଷ୍ଟ ବେଶୀ, ଏହା ମୁଁ ବାଜିମାରି କହିବି । ଇଞ୍ଜିନିଅର ପାଣିଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ ହୋଇଚି ତୁମର ?

—ହୋଇଚି, କପାଳ ଟିକିଏ ଲଜ୍ଜିତ ଗଳାରେ କହିଲେ ମିଃ ଚୌଧୁରୀ । ହିରାକୁଦରୁ ଆସିଚନ୍ତି ତ ?

—ହଁ, ସାଇକୁଦରୁ । ଖାଲି ସାକ୍ଷାତ ହୋଇଛ ନା, କଥାଭାଷା କରି ଦେଖିଛ ?

—ନା, ଆଳାପ କରିବାର ସୁବିଧା ହୋଇନି ।

—ସୁବିଧା କରିନିଅ ମିଃ ଚୌଧୁରୀ ସୁବିଧା କରିନିଅ । ଦେଖ ସେ ଏକ କି ଅସାଧାରଣ ପ୍ରତିଭା ! ଇଞ୍ଜିନିଅରିଂ ବୁଦ୍ଧିର କି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସ୍ତମ୍ଭ !

ସମର ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମୁହଁ ଲାଲ ପଡ଼ିଗଲା । ମିଃ ଜଗ୍‌ମୋହନ ଏଇ ଧରଣର ଲୋକ । ଯେଉଁଠି କାମ, ଯେଉଁଠି ଦକ୍ଷତା...ସେଇଠି ସେ ପ୍ରଶଂସାରେ ଶତମୁଖ । ସେ ଜାଣନ୍ତି...ଭାରତୀୟ ମାତ୍ରେ ଏକ, ସେ ଯେଉଁ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକ ହୋଇନା କାହିଁକି ! ପ୍ରତିଭା ଆଉ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଯାହା ପାଖରେ, ସେ ପୂଜ୍ୟ ଆଉ ସମ୍ମାନାସ୍ପଦ, କାରଣ ଭାରତର ଭବିଷ୍ୟତ ନିର୍ଭର କରୁଛି, ଶ୍ରମ ଆଉ ସାମର୍ଥ୍ୟର ବିନିଯୋଗରେ... ।

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକବାଦର ଯୁଗ ଚାଲିଯାଇଛି । ଜଗତ୍‌ମୋହନ ଥରେ ଥରେ ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ଯୁବକ ଇଞ୍ଜିନିଅର ମାନଙ୍କୁ । ସାରାଦିନ ଧରି ହାଡ଼ଭଙ୍ଗା ଖଟଣୀର କ୍ଲାନ୍ତି ପରେ, ସନ୍ଧ୍ୟାର ନିର୍ଜ୍ଜନତା ଭିତରେ, ଟେଣ୍ଟର ଅଣଓସାରିଆ ଆବେଷ୍ଟନୀ ଭିତରେ...ଗୁ' ଖାଇ ଖାଇ କହନ୍ତି ମିଃ ଜଗ୍‌ମୋହନ, ଊଣେଇଶ' ଶହ ସତଚାଳିଶ ପରଠୁ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା ଦିନଠୁ, ଆମେ ପୁନଃ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଛୁ ଏପରି ଏକ ଭାରତରେ ଯାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ, ମହାଭାରତର ପୌରାଣିକ ଯୁଗର ଧର୍ମାନ୍ଧତା ନୁହେଁ, କି ବ୍ରିଟିଶ ଅମଳର ଗୋଲାମସାହି ମନୋବୃତ୍ତିର ନିସ୍ପୃହା ଭାରତବର୍ଷ ନୁହେଁ । ଏପରି କି ମହାତ୍ମାଙ୍କ ଅହିଂସାବାଦ ଦର୍ଶନ ବି ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରଠୁ ଆଉ ଚଳିବାର କଥା ନୁହେଁ । ଏ କେତୋଟା ବର୍ଷ ଭିତରେ ଆମେ ପୁରାପୁରି ନ ହେଲେ ବି ଅନେକାଂଶରେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ଉଠିଛୁ । ନେହେରୁର ଭାରତ ଆଜି କର୍ମ ଆଉ ନିର୍ମାଣର ଭାରତ । ଶିଳ୍ପ ଆଉ ସଂସ୍କୃତିର ଶୌର୍ଯ୍ୟ ଭୂମି । ଏଠି ଆଜି ଧର୍ମ ହେଲା କର୍ମ, ଆଉ ମନ୍ଦିର ହେଲା ମିଲ୍ । ଧର୍ମ ଆଉ କର୍ମର ସମନ୍ୱୟରେ ଏଠି ଆଜି କଥା କହୁଛି ଏପରି ଏକ ସଂସ୍କୃତି, ଯାହା ମାନବିକ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତାର ନୂତନ ଆଲେଖ୍ୟରେ ଜୀବନ୍ତ ଆଉ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ସୃଜନୀ ଶକ୍ତିର ସାର୍ଥକ କର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ମହାଭାରତୀୟ ଜୀବନଧାରା ଆଜି ଯେଉଁ

ବଳିଷ୍ଠ ପଦକ୍ଷେପରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଚି, ସେ ଜୟଯାତ୍ରାର ପଦଧ୍ୱନି ଆପଣମାନେ ଆଜ ଶୁଣୁଚନ୍ତି ଏଇ ଜଙ୍ଗଲ ପାହାଡ଼ ଘେରା ଅନୁନ୍ନତ ଅଞ୍ଚଳରେ । ଏଠି ଆଜ ଦେଖା ଦେଇଚି ଏପରି ଏକ ଦୃଢ଼ମନସ୍କ ମଣିଷ ଯେ ଜଙ୍ଗଲ କାଟି ଫର୍ନିସ ବସେଇବା ପାଇଁ ପ୍ଲିନ୍ଥ୍ ଖୋଳୁଚି । ପାହାଡ଼ ଫଟେଇ ଓର୍ କାଢ଼ୁଚି ଫର୍ନିସ ଗଢ଼ୁଚି, ଲୁହା ଆମଦାନୀ ପାଇଁ । ବଞ୍ଚିବାର ସଂଘର୍ଷ ଭିତରେ ଏଠି ଜୀବନ୍ୟାସ ପାଇଚି ଏପରି ଏକ ବଳ-ବିକ୍ରମର ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ମଣିଷ; ଯେ ଲୌହଯୁଗର ଅପରାଜେୟ ସୈନିକ ଭାବରେ...ଦିନେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ଜୟ କରିବ ଶକ୍ତି ଆଉ ସମ୍ପଦର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟରେ । ସମ୍ପଦ ଯଦି ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ, ତା'ହେଲେ ଅଜସ୍ର ଡଲାରର ବଳଶାଳୀ ଆମେରିକା, ସେ ବି ଦିନେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇବ ସୁନାର ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ପାଖରେ ।

ମିଃ ଜଗମୋହନଙ୍କ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ତରୁଣ ଇଞ୍ଜିନିଅର ଦଳ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହେଇ ଉଠନ୍ତି ଦେଶାତ୍ମବୋଧର ବେଗରେ ।

—*—

॥ ପାଞ୍ଚ ॥

ଏକ୍ ପ୍ରକାର ଜୋର୍ ଜବରଦସ୍ତି ସୁବ୍ରତକୁ ଧରିନିଆ ଯାଇଥିଲା ସେଦିନ ସଭାକୁ ।

କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଗନ୍ଧ ନାହିଁ । ସ୍ଥାନୀୟ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର ଆଲୋଚନା ହେବ ସଭାରେ । ସୁବ୍ରତ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ନାମଙ୍ଗ ହେଉଥିଲା । ଏ ସବୁ ସଭା ସମିତି ଜୀବନରେ ସେ ବହୁତ କରିଚି । ଫଳ ବି ହେଗିଚି ଯଥେଷ୍ଟ ।

—କିନ୍ତୁ, ଚିନ୍ମୟ ବୁଝେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲା, କିଛି ଆନ୍ଦୋଳନ ଯଦି ନହୁଏ, ଅନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିବାଦ, ଅତ୍ୟାଚାରର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଯଦି ସଭା ସମିତିରେ ଜନମତ ସୃଷ୍ଟି କରା ନ ଯାଏ, ତାହେଲେ ଜୋର ଜୁଲୁମ୍‌ର ଶେଷ ହେବ କୋଉଠି ? ସରକାର ଯାହା ଚାହିଁବେ ତା' କରି ଯିବେ ମନଇଚ୍ଛା । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଦେଶରେ ଲୋକମତକୁ ଜାଗ୍ରତ କରାଇବା ହିଁ ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ସକାଳ ଦଶଟା ପ୍ରାୟ । କିଛି ଛପା ପ୍ରଚାରପତ୍ର ରଖା ହୋଇଥିଲା ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ । ପ୍ରେସ ଘରର ଛୋଟ ଦପ୍ତରରେ ଚାରି ପାଞ୍ଚଖଣ୍ଡ ଚୌକି ଉପରେ ବସି ଯୁକ୍ତିତର୍କ କରୁଥିଲେ ପି. ଏସ୍.ପି.ର ଚିନ୍ମୟ ଆଉ ଲୋକତନ୍ତ୍ର କାଗଜର ସାମ୍ପାଦକ ସଜନୀକାନ୍ତ । ଶୁଣାଳି ଭିତରେ ଭ୍ରମର ଜେନା ଆଉ ପାଖ ଗୁଡ଼ଆଦୋକାମା ରାଧାଶ୍ୟାମ ।

ସଜନୀକାନ୍ତଙ୍କୁ ବହୁବର୍ଷ ଧରି ଜାଣେ ସୁବ୍ରତ । କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ତଳେ ଠାଠାରେ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା 'ବଛିନ୍ନା', ସଜନୀକାନ୍ତ

ଲେଖୁଥିଲା କବିତା । ତା ଭିତରେ ଥିଲା ବିଦ୍ରୋହର ସୁର । ଦଳିତ ନିଷ୍ପେଷିତ ପାଇଁ କିଛି ବେଦନାବୋଧର ସହାନୁଭୂତି । ସୁବ୍ରତକୁ ଭଲ ଲାଗିଥିଲା ।

ବହୁବର୍ଷପରେ ଦେଖା ସଜନୀକାନ୍ତ ସହିତ । ଲୋକତନ୍ତ୍ର କାଗଜର ରିପୋର୍ଟର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇ ଏଠି କେତେମାସ ଆଗରୁ ସେ ଆସି ରହିଛି ।

ପ୍ରଥମ ଦେଖାରେ କିନ୍ତୁ କାହିଁକି କେଜାଣି ସୁବ୍ରତ ଆଶାହତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ସଜନୀକାନ୍ତ ସମ୍ପର୍କରେ । ଏଇ ଲୋକଟି କ'ଣ ସେଦିନ ଲେଖୁଥିଲା ବୈପ୍ଳବିକ କବିତା ? ସୁବ୍ରତ ମନକୁମନ ପ୍ରଶ୍ନ କରି ସାମାନ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା । ହତାଶ ବି ହେଲା...କବିତାର ଛନ୍ଦ ସହିତ ତା' ଚେହେରାକୁ ମିଶେଇ ଦେଖି । ଲେଖା ଆଉ ଭାବ-ଭଙ୍ଗୀରେ ଏତେ ତଫାତ୍ ?

ରୁକ୍ଷ ଆଉ କର୍କଶ କଥା ଭାଷା । କବି ଅପେକ୍ଷା ସାମ୍ବାଦିକ ହବାର ଚେହେରା ବରଂ ବେଶୀ ପାଇଛି ସଜନୀକାନ୍ତ । କିନ୍ତୁ ଚିନ୍ମୟର ଚେହେରା ଆଉ ବ୍ୟବହାରଟି ବେଶ୍ ମିଠା । ଖଦଡ଼ ପାଇଜାମା, ପଞ୍ଜାବି, ଆଉ ଜହର ଜ୍ୟାକେଟର ଶୁଭ୍ର ପରିଚ୍ଛନ୍ନତା ଭିତରେ...ନମ୍ରଗଳାରେ ମଠେଇ ମଠେଇ କଥା କହିବାର ଶୈଳୀ, ଖୁବ୍ ପସନ୍ଦ ହେଲା ସୁବ୍ରତର । କହିଲା : ଲୋକମତକୁ ଜାଗ୍ରତ କରାଇ ଦେବାଟା ଖୁବ୍ ସହଜ ଚିନ୍ମୟ ବାବୁ, କିନ୍ତୁ ତାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଏକ ସାଂଘାତିକ ଦାୟିତ୍ୱ ।

ଏଥର ସଜନୀକାନ୍ତ ଗୋଟାଏ ଦୁଃସାହସିକ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇ ବସିଲା । କହିଲା : କିଛିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କଏ ଅଛି ଆଉ ଏଠି ?

—ଆପଣ କ'ଣ କହୁଚନ୍ତି ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ସବୁକୁ ଭୁଲନ୍ତୁ ଆପଣ ।

ପାହାଡ଼ ସେପାଖ ହାମିରପୁର ଅଞ୍ଚଳ ଲଗାଏତ ଗହନ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ଗୋଟିଏ ସରୁ ନାଲି ରାସ୍ତା । ସେଇ ରାସ୍ତା କଡ଼କୁ ଲାଗି ଆମ୍ବ-ପଣସର ଚକଡ଼ାଏ ଯାଗା...ସବୁଜ ଛାୟାର ସ୍ନିଗ୍ଧ ଆଉ ସୁନ୍ଦର । ଚିନ୍ମୟ ଦୁଇଦିନ ଆଗରୁ ସେଇ ଆଖପାଖ ଗାଁ ଗଣ୍ଡାର ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଁ ବୁଝେଇ ବାଝେଇ ଆସିଥିଲା । ଜମି, ଜଙ୍ଗଲ, ଘର ଦ୍ୱାର ସବୁ ଯିବ

ସେମାନଙ୍କର । କ୍ଷତିପୂରଣ ଯାହା ଦବାକୁ ଯାଉଚନ୍ତି ସର୍କାର, ତା' ଉଚିତ ମୂଲ୍ୟର ଚାରିଭାଗରୁ ଭାଗେ ବି ନୁହେଁ । ନିଜର ହକ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଦାବୀ କରିବା-ପାଇଁ ସେମାନେ ବି ସମସ୍ତେ ଖୋଜି ବୁଲୁଥିଲେ ଗୋଟାଏ ନେତୃତ୍ୱ । ଚିନ୍ମୟ ଠିକ୍ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଯାଇ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା ।

ଖଣ୍ଡିଏ ରିକ୍ସାରେ ସଜନୀକାନ୍ତ ସହିତ ହଲି ଦୋହଲି ସୁବ୍ରତ ଯେତେ-ବେଳେ "ଆମ୍‌ବାଗାନ୍"ରେ ପହଞ୍ଚେ...ଦୁଇ ତିନିଶ' ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଚିନ୍ମୟ ସେତେବେଳେ ଟେବୁଲ ଚାରିପାଖେ, କିପରି ଖୁର୍ଚି ପକେଇ ସଭାପତି ଆଉ ବକ୍ତାଙ୍କ ଆସନ ସୁରକ୍ଷିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ସେଇସବୁ ଆୟୋଜନରେ କେତେଜଣଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଥିଲା ।

ସୁବ୍ରତକୁ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ଧାଇଁ ଆସି ସେ ପାଛୋଟି ନେଇଗଲା ।

ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ।

ଚିନ୍ମୟ ବକ୍ତୃତା ଦେଲା ହିନ୍ଦିରେ । ମର୍ମ ହେଲା...ମାଙ୍ଗ୍ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ସଂଗଠନ ଦର୍କାର । ମଜବୁତ୍ ହୋଇ ଠିଆ ନହେଲେ... ଆଇନର ଧକ୍କା ସମ୍ଭାଳିବା ମୁସ୍କିଲ । କିଛି ପାଇବାକୁ ହେଲେ କିଛି ଦେବାକୁ ହୁଏ । ଏଠି ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ଲୁହା କାର୍ଖାନା ବସିବ ଯେତେବେଳେ, ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କୁ କିଛି ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ହେବ...କିଛି ଦବାକୁ ହେବ । କିଛି ଦବାର ଅର୍ଥ ଯଦି ହୁଏ...ରାସ୍ତାର ଭିକାରୀ ସାଜିବା...ବା ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟକୁ ବଳିଦେଇ ଅନାହାରରେ ଛଟପଟ ହୋଇ ମରିବା ତା'ହେଲେ ଏ କାର୍ଖାନା ବସୁଚି କାହିଁକି ? ଏ ଅନୁନ୍ନତ ଅଞ୍ଚଳର କେତେକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିବାର ଅଧିକ ସୁଖୀ ହେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଯଦି ଲଙ୍ଗଳା ଭିଖାରୀଙ୍କ ପରି ବଣ ଜଙ୍ଗଲରେ ଛୁଆ ପିଲା ନେଇ ଘୁରି ବୁଲିବେ ତା'ହେଲେ କି ମହତ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧିତ ହେବ, ଆଉ କେତେଜଣଙ୍କୁ ଧନୀ କରିବା ପାଇଁ, ଏମାନଙ୍କୁ ଏଠୁ ତଡ଼ିବାରେ ।

—ଠିକ୍ କଥା, ସୁବ୍ରତ ତା ଭାଷଣରେ କହିଲା : ଓଡ଼ିଆ ଗରିବ, ଆଉ ଓଡ଼ିଶାର ଏ ଅନୁନ୍ନତ ଅଞ୍ଚଳରେ...ଲୁହା କାର୍ଖାନା ବସାଇବା ମୂଳରେ ପ୍ରଧାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଏ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକଙ୍କୁ ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧିଶୀଳ ପ୍ରଦେଶ ସହିତ ସମକକ୍ଷ କରିବା । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ହୁଏତ ଅନେକ ଦିଆଯାଉଚି

କଥାରେ ଆଉ ଲେଖାରେ । ଏ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ରହିଛି । ଏ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ମାଲିକ ଆଉ ଅଂଶୀଦାର ଏଇ ଜିଲ୍ଲାର ଲୋକ । ଏମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁଠୁ ବଳି ପଛୁଆ ଲୋକ, ଶିକ୍ଷାରେ, ସଭ୍ୟତାରେ, ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱଚ୍ଛଳତାରେ । ଏମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି ଦର୍କାର । ଏଇମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏ କାର୍ଖାନା । କିନ୍ତୁ କେବଳ କଥାରେ ଘାମେଲା-ଘାମେଲ କରି...ସେମାନଙ୍କୁ ଘର-ଦ୍ୱାର, ଜମି-ବାଡ଼ିରୁ ଉଚ୍ଛେଦ କରେଇ...ଶେଷକୁ ଯଦି କାମ ଦବୁ ଦବୁ ବୋଲି ନାକେଦମ୍ କରାଯାଏ, କାମ ଖଣ୍ଡିଏ ପାଇଁ ସେମାନେ ଯଦି ଦ୍ୱାର ଦ୍ୱାର ଘୂର୍ଣ୍ଣି ପିଣ୍ଡା ହୁଅନ୍ତି, ତାହେଲେ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ ବିଚାରିବା କଥା । ଏମିତି ଯାହା ମାଣେ କଣେ ଅଛି ସେଚେକ, ଦେଶାତ୍ମବୋଧରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହେଇ ଗୁଡ଼ବେ, ଆଉ ସେଣେ ବଣଜଙ୍ଗଲରେ ଗଛ କାଟି, ଗୋଡ଼ି ପଥର ସଫାକରି, ଜମି ଆବାଦ କରିବେ । ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କରିବେ ସେଇ ନିର୍ଜନ ବନ୍ୟ ଜୀବନ । ନିକାଞ୍ଚନ ପଲ୍ଲି ପାହାଡ଼ର ଝରଣା, ଫସଲ ନ ହେଉଥିବା ପାହାଡ଼ିଆ ଜମିରେ ଝାଳନାଳ ହେଇ ପୁଣି ଖଟି ଖଟି ମରିବେ, ତୋଳାଏ ଧାନ ପାଇଁ...

—ନାଇଁ ବାବୁ, ଆମେ ଜମି ଛାଡ଼ିବୁ ନାଇଁ । ସଭାରେ ସମବେତ ଜନତା ଭିତରୁ ଜଣେ କିଏ ପାଟିକରି ଉଠିଲା । ସରକାର...ଆଗେ ଆମକୁ ଭଲ ଜମି ଦେଖେଇ ଦେଉ, ଘର-ଦ୍ୱାର ତୋଳି ଦେଉ...ତେବେ ଆମେ ଏଠୁ ଉଠିବୁ, ରୁଣ୍ଡ ହେଇଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଛିଡ଼ାହେଇ ପଡ଼ି କହିଲା ।

—କିଏସ୍ ତମେ, ଏଠିକି ଆସ । କିଛି କହିବ ଯଦି କହ । ସୁବ୍ରତ ହାତ ଠାରି ଡାକିଲା : ଆସ...କୁହ କ'ଣ କହିବ ।

କଳା ମଚ ମଚ ଛ'ହାତିଆ ମରଦ ଭେଣ୍ଡିଆ ଜଣେ ଆଗେଇ ଆସିଲା ଟେବଲ ଖୁର୍ଚି ଯୋଉଠି ପଡ଼ିଛି । ଯୋଉଠି ବସିଥିଲେ, ଚନ୍ଦ୍ରସୂ ଆଉ ସଜନୀକାନ୍ତ । କହିଲା : ମତେ କହି ଆସେନାଇଁ ବାବୁ !

—ଏଇ ତ ବେଶ୍ କହୁଚ, ତୁମ କଥା ତୁମେ କହିବ, ଆସିବ ନାଇଁ କାଇଁକି ? ସୁବ୍ରତ ତା ହାତଟା ଧରି ପାଖକୁ ଟାଣିନେଇ ଛିଡ଼ା କରେଇଲା । କହ କ'ଣ କହିବ...

ସହରରେ ଚାଲି ପଡ଼ିଲା ।

—କ'ଣ ତୁମ ନାଁ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଠୁବୁରୁ ଓରାମ ।

—ନାଁଟା ସାଙ୍ଗିଆ ସହିତ ପୂରା ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବାରୁ ଟିକିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ସୁବ୍ରତ । ଲେଖା-ପଢ଼ି କରିଛ ବୋଧହୁଏ ?

—ହଁ ବାବୁ...

—ପଢ଼ିଛ ତ ଭୟ କାହିଁକି ? କହ, ଯାହା କହିବା କଥା । ସୁବ୍ରତ, ଠୁବୁରୁର ପିଠି ଆପୁଡ଼େଇ ହିମତ ଦେଲା ।

(ଶିକ୍ଷାର ଗୋଟାଏ ମହିମା ଅଛି । ସେ ଅଳ୍ପ ହେଉ ବେଶୀ ହଉ, ସାହସ ଦବାରେ ପଛାଏ ନାହିଁ ।) ଠୁବୁରୁ ଟିକିଏ ଆଗେଇ ଯାଇ, ଜନତାକୁ ନମସ୍କାର କଲା । ତାପରେ ସ୍କୁଲ ପଢ଼ା ସାହିତ୍ୟ ବହି ଭାଷାରେ କହି ଚାଲିଲା —ଆମମାନଙ୍କୁ ସର୍କାର ଚାଲିଯିବାକୁ କହୁଅଛନ୍ତି । କାର୍ଖାନା ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ମନସ୍ଥ କରିଅଛନ୍ତି । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଲ କଥା । ଯୀଶୁଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ସମସ୍ତେ ସମାନ ଅଟନ୍ତି । କାର୍ଖାନା ସ୍ଥାପନ କରିବା ସକାଶେ ପୁରୁଷ-ସ୍ତ୍ରୀ ମାନଙ୍କର ତ ଅବଶ୍ୟ ଦରକାର ପଡ଼ିବ । ତେବେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଏ ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଯିବାକୁ କି କାରଣରେ କହୁଅଛନ୍ତି । ଅତଏବ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସୁଦୃଢ଼ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତେଣୁକରି ଚିନ୍ମୟବାବୁ ଯାହା କହୁଅଛନ୍ତି...ଅବଶ୍ୟ ତାହା ପ୍ରତିପାଳନ କରିବାକୁ ହେବ ।

କହିଲାବେଳେ ଠୁବୁରୁକୁ ବେଶ୍ ଟିକିଏ ଉତ୍ତେଜିତ ବି ଦେଖାଗଲା ।

ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଭିତରେ, ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟାୟ ହବାକୁ ଯାଉଥିବା ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦ କରିବାର ଶକ୍ତି ଜାଗ୍ରତ କରାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ସଭା ଡକା ଯାଇଥିଲା । ଚିନ୍ମୟ କହିଲା : ପ୍ରଥମ ସଭା ଏପରି ସଫଳ ହେବ ଆଉ ଏତେ ଲୋକ ଆସି ଏକଜୁଟ ହେବେ...ମୋ'ଠେ ଆଶା କରାଯାଇନଥିଲା ।

ସଭା ଶେଷ ହେଲା, ତଥାପି ଫିଙ୍ଗା ଫିଙ୍ଗା ହୋଇ ଲୋକେ ସୁବ୍ରତ ଆଉ ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରୁ ଆଡ଼େ ଅନେଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ସଜନୀକାନ୍ତ ଗୋଟାଏ ଖାତା ଆଉ ପେନ୍‌ସିଲ୍ ନେଇ କ'ଣ ସବୁ ଲେଖି ଚାଲିଥାଏ । ମିଟିଙ୍ଗ୍‌ର ରିପୋର୍ଟ ତା' ଦୈନିକ ଲୋକତନ୍ତ୍ର ପାଇଁ । ସଭାରେ ସେ ବି ଓଜସ୍ୱିନୀ ଭାଷାରେ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇଛି ଟିକିଏ ଆଗରୁ । ଏ ଜାଗାକୁ ଅନୁନ୍ନତ ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳ କୁହାଯାଏ । ଆଦିବାସୀମାନେ, ସ୍ଥାନର ପୁରାତନ ବାସିନ୍ଦା ! ଯିଏ ମୂଳ ଲୋକ ସେ ଏଠୁ ଯିବେ, ଅଥଚ ବାହାରୁ, ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରୁ, ଏଠିକି ଲୋକ ଆସି... କୋଠାଘରେ ରହି କାର୍ଖାନା ନିର୍ମାଣ କରି ସୁଖ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବେ, କ'ଣ ଯା'ର ଅର୍ଥ ? ଅବଶ୍ୟ ଇଞ୍ଜିନିଅର୍, ଟେକ୍‌ନିସିଆନସ୍, ଯୋଉମାନେ ଏ ପ୍ରଦେଶରେ ନାହାନ୍ତି, ଆସନ୍ତୁ ସେମାନେ ବାହାରୁ । କିନ୍ତୁ କୁଲି ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ, କିରାଣି, ଡ୍ରାଇଭର, ହେଲ୍‌ପର, ଯାବତୀୟ କାରିଗରି ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ, ଯୋଉମାନେ ଏ ଜିଲ୍ଲାରେ ଆଉ ଏ ପ୍ରଦେଶରେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ବେକାର ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି କାମ ଦିଆ ନଯିବ ?

ଯୁକ୍ତି ଦେଖେଇ ଦାବୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କଲା ପରେ ଦେଶବତ୍ସଳ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଯଦି ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ହକ୍ ଦେଇ ଦେଉଥାନ୍ତେ, ତା'ହେଲେ କଂଗ୍ରେସ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ମହାତ୍ମାଙ୍କ 'ରାମରାଜ୍ୟ' ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଆକାଶକୁସୁମ, ସପନ ପରି ଦୁରୂହ ହୋଇ ଉଠିନଥାନ୍ତା ।

ଚାଲି ଚାଲି ହୋଇ ସୁବ୍ରତ ରିକ୍‌ସା ଆଡ଼େ ଆସୁଥିଲା । ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ ଆଗେଇ ଯାଇ ଠୁବୁରୁ ଅନୁରୋଧ କଲା, ମୋ ଘରଆଡ଼େ ଟିକିଏ ବୁଲି ଯିବେନାଇଁ ? ଏଇ ଟିକି ଟହଲ ଭିତରେ, ହେଇ ସେପାଖେ ଦେଖାଯାଉଛି ।

ଶାଳ ପିଆଶାଳର ଗଛ ସନ୍ଧି ଭିତରେ ଦେଖାଯାଉଛି ଧାନର ସବୁଜ କିଆରି । ହଞ୍ଜିର ଗୋଧୂଳି ଆଲୁଅରେ ଝକ୍‌ମକ୍ କରୁଛି ତା ବୁଦାଳ ବୁଦାଳ କେଣ୍ଡା । ସେଇଆଡ଼େ ଥରେ ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ କହିଲା ସୁବ୍ରତ : ଗଲେ ଫେରିବା କେତେବେଳେ ?

—ଏଇ ତ ବାଟ, କହି ଆଗେଇଗଲା ଠୁବୁରୁ । ଟିକିଏ ଚା ଖାଇ ଯିବେ, ଦି ପାହୁଣ୍ଡ ରାସ୍ତା ତ !

ନିଷ୍କପଟ ଉତ୍ସାହ ! ଆଘାତ ଦେବାର ସାହସ ହେଲାନାଇଁ ସୁବ୍ରତର । ଚନ୍ଦ୍ରମୁ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କଲା...ଚାଲ ସମସ୍ତେ ତା ହେଲେ ।

ସମ୍ବାଦ ପଠାଇବାର ଆଳ ଦେଖାଇ ସଜନୀ ସେଇ ରିକ୍ସାରେ ଉଠି ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ୍ ଚାଲିଗଲା ।

ଠୁବ୍ରୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ ଦଶ ପାଞ୍ଚଜଣ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଗହଣରେ ଚନ୍ଦ୍ରମୁକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଆଗେଇଲା ସୁବ୍ରତ ।

ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ସରୁଗଳି ରାସ୍ତା ଦେଇ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ମନେହେଲା ଯେପରି ସବୁଜ ନିର୍ଜନତା ଭିତରେ ନିରୀହ ବନ୍ୟ ମହିଷର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଆତ୍ମା ସନ୍ଧ୍ୟାର ମଳିନ ଛାୟା ଭିତରେ ବିଳାପ କରୁଛି ।

॥ ଛଅ ॥

ଅରଣ୍ୟର ନିର୍ଜନ ଆତ୍ମା ଯେତେବେଳେ ବିଳାପ କରୁଥିଲା ପାହାଡ଼ର ଗୋଟାଏ ପାଖରେ, ଆକାଶର ଶୂନ୍ୟତାକୁ ଅଟ୍ଟହାସ କରି, ଆଉ ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ଗର୍ଜି ଉଠୁଥିଲା ବିଶାଳକାୟ ବୁଲ୍‌ଡୋଜର । ଓସ୍ତ, ପିଆଶାଳ, କୁରୁମ ଗଛର ପୃଥୁଳିତ ଔଦ୍ଧତ୍ୟକୁ ଧକ୍‌କା ମାରି, ତଳେ ପକେଇ, ତା ଉପରେ ଚଢ଼ିଯାଇ, ଦଳି ଚକଟି ମାଡ଼ି ଯାଉଥିଲା ସେ ବେପରୁଆ ଭଙ୍ଗୀରେ । କାହାକୁ ଖାତିର ନାହିଁ ଭିଳେହେଲେ । ପାହାଡ଼କୁ ତାଡ଼ି, ଖାତକୁ ପୋତି, ଢିପକୁ ସମତୁଲ କରି ସେ ଆଗେଇ ଯାଉଥିଲା ଉଦ୍ଧତ ପାହୁଲ ପକେଇ ପକେଇ...

ଧୂଳି ଧୂମରେ ଘୋଟି ଯାଇଥିଲା ଝରିଆଡ଼ । ଅନ୍ଧାରର ଝଡ଼ ଯେମିତି ସୁ ସୁ ହେଇ ବୋହିଚାଲିଚି । ତା'ରି ଭିତରେ, ଅଣ୍ଟା ନୁଆଁଇ, ବାହା ଦୋହଲେଇ, ଗୋଡ଼ ଫୁଲେଇ, କୋଦାଳ ଧରି ଝୁଡ଼ିରେ ମାଟି ବୋହି, ଚାଲିଛନ୍ତି ହଜାର ହଜାର ମଜଦ । ଅସୁମାରି ମାଇପେ, ପଲ୍ଲ ପଲ୍ଲ ହେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ଝୁଡ଼ି ଧରି ବି ଧାଇଁଛନ୍ତି ଏପାଖ ସେପାଖ । ଧାଡ଼ିବାନ୍ଧି ଠିଆ ହେଇଥିବା ଟ୍ରକ୍ ଲୋଡ଼ କରିବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଶାବଳ ଧରି କିଏ ପଥର ତାଡ଼ି ଚାଲିଚିତ, କିଏ ଡାଇନାମାଇଟ ଲଗେଇ ପାହାଡ଼ ମୁଣ୍ଡିଆ ଫଟେଇ ଚାଲିଚି । ଗୁଡ଼ୁମ୍ ଗୁଡ଼ୁମ୍ କରି ଫୁଟୁଚି ବାରୁଦର ଗୋଳା, କାନ ଅଚଡ଼ା ପଡ଼ିଯାଉଚି । ବିସ୍ଫୋଟର ଧୂଆଁରେ ଫାଟିପଡ଼ୁଚି ଝରିଆଡ଼ ।

ହେଲେ କାହାର କୌଣସିଟି ପାଇଁ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନାହିଁ । ଯେଝା କାମରେ ସେ ବ୍ୟସ୍ତ । ବ୍ୟସ୍ତତାର ହୋ-ହଲ୍ଲା ଭିତରେ, ମାଟି ବୋହୁ ବୋହୁ ମୂଲିଆଣୀମାନେ ଗୀତ ଗାଉଛନ୍ତି । ହସି ହଲ୍‌ଗି ଭିତରେ ପଞ୍ଜାବୀ ଡ୍ରାଇଭର ଟ୍ରକ ଛୁଟେଇ ଚାଲିଚନ୍ତି । ମୁହଁରୁ କାହାର ଝାଳ ବୋହୁଚିତ, କାହାର ଠେକା

ଖସି ପଡ଼ୁଚି ମୁଣ୍ଡରୁ । ସେଇ କାମ ଭିତରେ ଟିକିଏ ଫୁରସତ୍ କରିନେଇ କାନମୁଣ୍ଡାରେ ଖୋସା ଦରପୋଡ଼ା, ଖଣ୍ଡିଆ ବିଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଧରେଇ କିଏ ଢ଼'କଲ ଟାଣି ନେଉଚି । କିଏ ଚୂନ ପକେଇ ଖଇନି ରଗଡ଼ି ଜିଭତଳେ ରଖୁ ରଖୁ ନେଣ୍ଡାଏ ନେଣ୍ଡାଏ ଛେପ ପକଉଚି, ଆଉ ଖରାତେଜ ଆଡ଼କୁ ଅନେଇ ସମସ୍ତ ଅଟକଳ କରୁଚି । ମୂର୍ଛନା ଜନଲଣି । ଭୋଖରେ ଆଉଟ୍‌ପାଉଟ୍ ଖଟି ଖଟି ।

ମେହେନତି ମଣିଷର ବିଶାଳ ସମୁଦ୍ର ଆଡ଼େ ଚାହିଁ, କିଛିକ୍ଷଣ ଠିଆ-ହେଇ ରହିଲା ସୁବ୍ରତ । ସାଙ୍ଗରେ ସଜନୀକାନ୍ତ । ହାତରେ ତା'ର ଗୋଟାଏ ନୋଟ୍ ବହି । ସମ୍ବାଦିକତାର ସେ ଏକ ଜୀବନ୍ତ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି । ମିଲ୍ ମିଲ୍ ଝଁଗରବାହାଲରେ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଚି ଗତ ରାତିରେ । ଗାତ ଭିତରେ ପଶି ଖୋଳୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ, ଉପର ମାଟି ଧସେଇ ପଡ଼ିଚି, ଶହେ ଦେଢ଼ଶ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ । ଚାଳିଶ ପଚାଶ ଜଣଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ସାଂଘାତିକ । ସାତ ଆଠ ଜଣ ସେଇଠି ମରି ପଡ଼ିଚନ୍ତି । ଆଉ କେତେଜଣଙ୍କର ପତ୍ତା ମିଳୁନାହିଁ । ରାତାରାତି ମୁର୍ଦ୍ଦାର ନେଇ କୁଆଡ଼େ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଚି କଂଟ୍ରାକ୍ଟର । ଘଟଣା ସ୍ଥଳକୁ ଯାଇ, ତନଖି କରି ଦେଖି ରିପୋର୍ଟ ଦେବାକୁ ହବ ଖବର କାଗଜକୁ । କିନ୍ତୁ ଯିବ କେମିତି ଏ ଧୂଳିଝଡ଼ ଅତିକ୍ରମ କରି ?

—ଆପଣ କ'ଣ ଯିବେ ଏତେଦୂର ଚାଲି ଚାଲି ? ପଚାରିଲା ସଜନୀକାନ୍ତ ?

—ତମେ ?

—ମତେ ତ ଯିବାକୁଇ ହବ । ଆମ କାଗଜର ସମ୍ପାଦକ ବଡ଼ ପର୍ଟିକୁଲାର ଏ ସବୁ ସମ୍ବନ୍ଧରେ । ଇଂରେଜୀ କାଗଜ ତ ଆହୁରି ବେଶୀ ।

—ହଲ୍ଲୋ ? ଗୋଟାଏ ଜିପ୍ ଭିତରୁ କିଏ ଜଣେ ପାଟିକରି ଉଠିଲା । ଇଉ ଆର ଅଲ୍ ହିଅର ? ପ୍ରଶ୍ନଟା ଉପର ଠଉରିଆ ଗଳାରେ ପଚାରିଦେଇ ଚାଲିଗଲା ଭଲ୍‌କା ଗତିରେ । ସୁବ୍ରତ ହାବ୍ବା ହେଇ ସଜନୀକାନ୍ତ ଆଡ଼େ ଚାହିଁଲା ।

—କିଏସ୍ ଚିହ୍ନିଲେ ? ପଚାରିଲା ସଜନୀକାନ୍ତ ।

—ନାଁ ।

—ମିଃ ବଦ୍‌ଓ୍ୱାଲା, ସାମ୍ବାଦିକ । 'ସ୍ପୋକସ୍‌ମ୍ୟାନ' କାଗଜର ଲୋକାଲ କରସ୍‌ପୋନ୍‌ଡେଣ୍ଟ ।

ସଜଣୀକାନ୍ତଙ୍କ କଥା କହିବା ଶୈଳୀରେ, ଟିକିଏ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସିଲା ସୁବ୍ରତ । — ବଦ୍‌ଓ୍ୱାଲା କ'ଣ ଓଡ଼ିଆ ?

—ଓଡ଼ିଆ ସେ କେବଳ କେତେଘଣ୍ଟା ପାଇଁ ଘରେ । ବାହାରେ କେତେବେଳେ ଚଣ୍ଡୀଗଡ଼ର ପଞ୍ଜାବୀ ତ, କେତେବେଳେ ଇଉ. ପି. ର ସିନ୍ଧି । ଦର୍କାର ପଡ଼ିଲେ ବମ୍ବେର ଆଙ୍ଗ୍ଲୋଇଣ୍ଡିଆନ୍ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିବାରେ ପଛୁନ୍ତ ନାହିଁ, କକ୍‌ଟେଲ୍ ପାର୍ଟିରେ ।

—ଆପଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ କେମିତି ପଟେ ?

—ସାହେବ କାଗଜର ପ୍ରତିନିଧି କି ନାଁ ! ଆମମାନଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କଟା ଖୁବ୍ ଜୋର, ଦିନ ଅଧିକ ପାଇଁ । ବେଶୀ ନଦଘସ ହେଲେ ଉପୁଣି ରୋଜଗାରର ଗୁମର କାଲେ ପଦାରେ ପଡ଼ିଯିବ ଏଇ ଭୟରେ ସଦାବେଳେ ଚଫାଟ୍ ଚଫାଟ୍...

କିଛି ମନ୍ତବ୍ୟ ନକରି ସୁବ୍ରତ ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ହେଲା । ତାପରେ ନିର୍ଲିପ୍ତ ଗଳାରେ କହିଲା—ଆପଣ ତା'ହେଲେ ଯିବେ ନିଶ୍ଚୟ ?

—ହଁ ଯିବାକୁଇ ହବ । ମୁଁ ଯାଏ । ଆପଣ ମଧ୍ୟ ଏଇଠୁ ଫେରି ଯାଆନ୍ତୁ । ନାହିଁ ଯଦି ଦେଖିବେ, ଆସନ୍ତୁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ । ସେପାଖେ ଜର୍ମାନ-ମାନେ କେମିତି କାମ କରୁଚନ୍ତି ଦେଖିବେ ଆସନ୍ତୁ । ବ୍ଲାଷ୍ଟ୍ ଫର୍ନିସ୍ ଆଉ ହଟ୍ ଷ୍ଟ୍ରିପ୍ ମିଲ୍‌ର କାମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଅନେକ ଆଗେଇ ଗଲଣି...ସେପାଖେ ଅଫିସରଙ୍କ ପାଇଁ ପାଞ୍ଚ ନମ୍ବର ସେକ୍ଟରରେ ବଙ୍ଗଲୋ ପାର୍ଟନର ଘର ଧମାଧମ୍ ତିଆରି ଚାଲିଚ ।

—ନାହିଁ ଆପଣ ଯାଆନ୍ତୁ । ମୁଁ ଯାଇ ଟାଉନସିପ୍ ଆଡ଼େ ଟିକିଏ ଚକ୍କର ମାରିଆସେ । ସେକ୍ଟର ପାଞ୍ଚ କୁଆଡ଼େ କମ୍ପ୍ଲିଟ ହୋଇସାରିଲାଣି । ଭୁମ୍‌କେଲା, ଝୀରବନ୍ଧର ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାସନ କେବେଠୁ ଉଠେଇ ଦିଆହୋଇ

ତିନି ଚାରି ନମ୍ବର ସେକ୍ଟରର ଘର ତିଆରି ଅଧାଅଧି ହେଇଆସିଲାଣି । ସେ ପାଖଟା ଗୋଟାଏ ଦେଖିବାର ଦୃଶ୍ୟ ହେଇଚି କୁଆଡ଼େ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା ।

—ଯାଆନ୍ତୁ ତା'ହେଲେ, ସଜନୀକାନ୍ତ କହିଲା ।

ଟିକ୍‌ସା ଧରି ସୁବ୍ରତ ଚାଲିଲା ଟାଉନସିପ୍ ଆଡ଼େ ।

ପାହାଡ଼ ସେପାଖେ ତିଆରି ଚାଲିଛି ସୁଦୃଶ୍ୟ କୋଠାର ସ୍ୱର୍ଗପୁରୀ, ଅଥଚ ଏପାଖେ ପୁରୁଣା ସିଭିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ର ନୂଆଣିଆ ଟିଣ, ଖପରଲି ଝୁମ୍ପୁଡ଼ିର ଆବୁରୁ ଜାବୁରୁ ଭିତରେ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି ନର୍କର କୁତ୍ସିତ ଅନ୍ଧକୂପ । କେନ୍ଦ୍ର ସର୍କାରଙ୍କ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର ଚାଲିଚି ପାହାଡ଼ ସେପାଖେ, ଆଉ ଏପାଖେ ବର୍ଷାର ପଚୁପାଣି, ପଙ୍କ କାଦୁଅ ଧୂଳି ଧୂମର ଆବର୍ଜନା ଭିତରେ ପ୍ରାଦେଶିକ ସର୍କାରଙ୍କ ଖାଲ-ଖମା ସରହଦର ବିସ୍ତାର ଚାଲିଚି ବେପରୁଆ !

ଷ୍ଟେସନ ପାଖର ଅଳ୍ପକେତୋଟି ଟିଣ ଖପରଲି ଘରଗୁଡ଼ିକ ଏ ଭିତରେ ପ୍ରସାରିତ ହେଇଚି । ବିଶ୍ରାବେଡ଼୍ କଣ୍ଡ଼ କଡ଼େ, କୁକୁର, ବିଲେଇ କୌଣସି ହୋଟେଲ ଘରର ବାସି ଖାଇ ମନଇଚ୍ଛା ଏଠି ସେଠି, ବାନ୍ତି କୁଢ଼େଇଲା ପରି, ଝାଟି ମାଟି କାନ୍ଥ ଉପରେ କେଉଁଠି ଚଲେଇ ଦିଖଣ୍ଡ ପଡ଼ିଚି ତ, କେଉଁଠି ଚାବଲ କଟା ଅଣଓସାରିଆ ଟିଣ ଚଙ୍କା କେତେଖଣ୍ଡ କାଠ କେବଳ ପଡ଼ିଚି । ବିରି ଗୁଲ୍‌ଗୁଲାର ଚା'ଦୋକାନ ପାଖକୁ କେଉଁ ଶେଠ୍‌ର ଶସ୍ତା ରେଡ଼ିମେଡ଼ ଦୋକାନ ଖଣ୍ଡେ ତ କେଉଁଠି ଶାଗ ପରିବାର ଉଠା ଦୋକାନ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ । ଡାଲି ଚାଉଳ ତେଲ ଲୁଣର ଦୋକାନ ପାଖକୁ ଭଙ୍ଗା ସାଇକେଲ ରିପେଆର ଚାଳଆଟାଏ; ଆଉ ସେଇ ସବୁ ଅନ୍ଧ ସନ୍ଧି ଭିତରେ ଅଧା ଲୁଚି ଅଧା ଦେଖାଗଲା ପରି, ମହୁଲି ମଦର କାରବାର ପାଇଁ ଅବକାରି ବିଭାଗର ହାକିମଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଅନ୍ଧାରିଆ ଘେର : ସରକାରୀ ହାକିମଙ୍କ ନଜରରେ ନପଡ଼ିଲେ ହେଲା, ପଡ଼ିଗଲେ ଚାକିରି ରହିବ ନାହିଁ, ଆମ ଚାକିରି ଖଣ୍ଡିକ ବଞ୍ଚେଇ ବାଞ୍ଚେଇ ଯାହା କରୁଚ କର । ଟଙ୍କା ଚୁଣ ଯେତେ ପାରୁଚ । ଆମକୁ ବି ଦିଅ । ଏତେ ଦୂର ଦେଶରୁ ଆସିଚୁ ବଦଳି ହେଇ ଉପୁରି କମାଣି ଅଛି ବୋଲି ତ ! ବିଲାତି ମଦଦୋକାନ ସିନା ବଡ଼ ବଡ଼ ହାକିମଙ୍କ ପାଇଁ...ତଳ ଶ୍ରେଣୀଆ ପୁଲିସ ପାଇଁ...ଏଇ ସ୍ଲେଟ ସ୍ଲେଟ

ଝୁମ୍ପୁଡ଼ିର ଉଠା ମଦ ଦୋକାନ ଛଡ଼ା ଆଉର ପନ୍ଥା କ'ଣ ? ସେଇଥିପାଇଁ ଖାଲି ବଡ଼ ବଡ଼ଆଙ୍କ ନଜରରେ ନପଡ଼ିଲା ପରି ସା' ପାରୁଚ କରିଯାଅ । କେବେ କୋଉ ହାକିମ ଯଦି ଅଗ୍ନିକର ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି ଚଟାପଟ ଗାଏବ କରି ଦେଇପାରିବ ଯେପରି ଭାଡ଼ ମାଠିଆ ଗୁଡ଼ାକୁ, ତାହେଲେ ଇ ହେଲା ।

ଆଜି ସେଇ ଝୁମ୍ପୁଡ଼ି ପାଖାପାଖି ଲଗି ରହିଛି କଡ଼କୁ କଟ୍ଟି କଟ୍ଟି ତଫାତ୍‌ରେ, ଦିନରେ ତିନ୍‌ପତି ତାଆସର ଆଡ୍ଡା ! ଶନିବାର ରବିବାର ଦିଇଟା ଦିନ ସପ୍ତାହରେ । ହାଟର ଗୋ-ଘା ଭିତରେ, ଚହଟ ଶକଣ ରେଜା କୁଲିଙ୍କର ମାତାଲ ରୂପ ! ପୁରୁଣା ରାଉରକେଲା ଡେଲିମାର୍କେଟ୍ ପାଖରୁ ଉଦିତ୍‌ନଗର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେପରି ଏକ ଯାନ-ଯାତ୍ରାର ପର୍ବ ! ମାତାଲାମିର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ । ଟଙ୍କାର ଅଭାବ ନାହିଁ । ଠିକାଦାରଠୁ ମିଳିଚି ଛ' ଦିନ ଖାଟେଣୀର ପଇସା, ବଡ଼ା ବଡ଼ା ନୋଟ । ମରଦ-ମାଇପ ସମସ୍ତେ ଖଟି ଖଟି ରୋଜଗାର କରୁଛନ୍ତି । ଦିନସାରା ମାଟି ବୋହାଇ ବୋହାଇ, ହାତ ଗୋଡ଼ ଅବଶ ! ଦେହ ମୁଣ୍ଡ ଦରଜ । ଟୋପାଏ ନପି'ଲେ ଦେହର ମଜରା କଟିବ କେମିତି ? ସାତ ଦିନରେ ଟିକିଏ ଆନନ୍ଦ, ଟିକିଏ ଫୁର୍ତ୍ତି ! ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ କାମକୁ ଗଲାବେଳକୁ ଦେଢ଼ପା' ମହୁଲିମଦ, ଆଉ ସଞ୍ଜରେ ଘରକୁ ଫେରିଲା ବେଳକୁ ପାଏ-ଅଧପା ତାଡ଼ି, କୋଉଠିକି ପାଏ ସେତକ ? ରବିବାର ଗୋଟାଏ ଦିନ ସାତଦିନରେ, ପେଟଭରି ପି'ବାକୁ ହେବ । ଖାଲି ଚାଉଳ ଗଣ୍ଡାକ ସାତଦିନ ପାଇଁ କିଣିନେଲା ପରି ଟଙ୍କା ରଖି ଆଉ ସବୁ ଉଡ଼େଇଦେଲେ ପରବାଏ ନାହିଁ । ତା' ବି ଯଦି ନରହେ...ନରହୁ । ଭେଠ ଅଛି । କାଲି-ବାସି ଦିବ । ହପ୍ତା ଶେଷରେ ନବ, କିଛି ସୁଧ କଲନ୍ତର ମିଶେଇ । ଖାସା ଜୀବନ, ଖାଅ-ପିଅ-ଉଡ଼ାଅ । ଯେ ଖଟେ, ଯେ ମେହନତ କରେ, ଯେ ମାଟି ଖୋଳେ, ବୋଝ ବୋହାଏ, କାରଖାନା ଚଳେ, ଝାଲନାଳ ହେଇ...ତା'ର ଅଭାବ କ'ଣ ପଇସାର ? ଲୁହା କାରଖାନା ବସୁଚି । ଯେ ଯେଉଁଠି ଅଛି ଲାଗିଯାଅ କାମରେ । ଠିକାଦାର ପାଖରେ ରୋଜଗାର କର । କମାଅ, ଖାଅ, ପିଅ, ଜୁଆ ଖେଳ । ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟ ଅଫିସର ଅଫିସରଆଣୀମାନେ, ଜର୍ମାନ ସାହେବ ମେମ୍‌ଙ୍କ ଗହଣରେ'ବ୍ରାହ୍ମଣୀ କ୍ଲବ୍'ରେ, ମଦରେ ଗାଧେଇ, କକ୍‌ଟେଲ୍ ପାର୍ଟିରେ ନାଚୁଛନ୍ତି । ଡେଲିମାର୍କେଟ୍‌ର ଗ୍ରିନ୍‌ବାର୍‌ରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ବାବୁଭାୟା,

କଂଟ୍ରାକ୍ଟର ଦଳ ପି' ଉଡ଼ାଉଛନ୍ତି, ବୋତଲ ବୋତଲ ରମ୍, ହୁଇସ୍କି, ଜିନ୍, କଣ୍ଟି-ନେଇ ଘରେ ମୁର୍ଗି କାଟି ମଉଜ କରୁଛନ୍ତି । ବାନ୍ଧବୀ ନେଇ ସିନେମା ଦେଖୁଛନ୍ତି । ରେଜା କୁଲି, ମେଟ୍ ସବୁ ତାଙ୍କ ଦର୍ମା ଟଙ୍କା, ସିରାଜ ଗଫୁର ଭାଟିରେ କଷ୍ଟ ନ ଉଡ଼େଇଲେ ତ,...ଦୁଇଶହ କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ଜର୍ମାନ କୋଲାବରେସନ୍‌ରେ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନର ବେକାର ସମସ୍ୟାକୁ ସମାଧାନ କରିବାପାଇଁ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଓ୍ୱାନ ମିଲିଅନ୍ ଟନ୍ ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟର ସାର୍ଥକତା କେଉଁଠି ? ଭାରତର ଗରିବ, ଦୀନଦୁଃଖୀ, ଖାଇ-ପି' ମଉଜରେ ରହିବେ, ସମାଜର ଆଉ ଦଶଜଣ ଥିଲାବାଲାଙ୍କ ପରି, ଏଇତ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଭିତରେ ଭାରତକୁ ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ କରିବାର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ । ସୁଖୀ ହବାର ଅଧିକାର ଅଛି ସମସ୍ତଙ୍କର । ଯେ ଆସୁଛି ରାଉରକେଲା, ସେ ରୋଜଗାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି, ଶହ ଶହ, ହଜାର ହଜାର ଲକ୍ଷାଧିକ ଗୁଣରେ । ଉଡ଼େଇବାକୁ ବି ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ସେଇପରି ଦିଲ୍‌ଦାର ଖିଆ ପିଆରେ, ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦରେ । ମଦ, ମାଇକିନିଆ ଆଉ ଜୁଆର ତୋଫାନି ଖର୍ଚ୍ଚରେ ।

ଦୀର୍ଘ ପ୍ରସ୍ଥ ପନ୍ଦର ଷୋଳ ମାଇଲ୍ ବ୍ୟାପି ନିର୍ମାଣମୁଖି ସହର, କର୍ମ ବ୍ୟସ୍ତତାରେ ଦିନସାରା ଯେପରି ମୁଖର, ସନ୍ଧ୍ୟାର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ, ରାତିର ନିର୍ଜନତା ଭିତରେ ସେଇପରି ମସ୍‌ଗୁଲ...ନାଚ, ଗୀତ, ଫୁର୍ତ୍ତିର ବ୍ୟଭିଚାରରେ ।

ଆଉ କେଉଁଥିରେ ହେଉ ନହେଉ, ଅନ୍ତତଃ ପାହାଡ଼ ସେପାଖ ଷ୍ଟିଲ୍ ଟାଉନ୍‌ସିପ୍‌ର ନୂଆ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ସହିତ, ପାହାଡ଼ ଏପାଖ ସିଭିଲ ଟାଉନ୍‌ସିପ୍ ପୁରୁଣା ରାଉରକେଲା ଲୋକଙ୍କର, ଏଇ ମୌଜ, ମଜଲିସ୍‌ରେ ବେଶୀ ପାରିବାରପଣିଆ ଦେଖେଇ ହବାର ଯେ ଗୋଟିଏ ବାହାପିଟା ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଚାଲିଛି...ସୁବ୍ରତର ସଚେତନ ଦୃଷ୍ଟି ତା' ବେଶ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ନେଇଛି ପ୍ରଥମରୁ ।

ସୁବ୍ରତର ସେଇ ଧାରଣାକୁ ଦିନେ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ କଲା ଆସି ଠୁବୁରୁ ଓରମ୍ ।

ଠୁ ବୁରୁର ଘର ଭାଂଗି ଦିଆଯାଇଛି । ଦରଆବାଦୀଙ୍କରୁ ଉଠେଇ ଦିଆ ଯାଇଛି ତାକୁ ପୁଲିସ ଫୌଜ ଦେଇ । ହୀରପାଣି ସେଟେଲମେଣ୍ଟ କଲୋନୀରେ ଖଣ୍ଡେ ଜାଗା ଦିଆଯାଇଛି । ସେଠି ଖଣ୍ଡେ ଚାଳେଇ ପକେଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ପରି ସେ ବି ଅଛି । ବନସାଗ୍ରି ଠିକାଦାର ପାଖରେ କାମ କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି କଲୋନୀର ଲୋକେ, ମରଦ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ । ପିଲା, ଛୁଆ ବୁଢ଼ା, ବୁଢ଼ୀ ଜଗି ରହୁଛନ୍ତି ହାଣ୍ଡି କୁଣ୍ଡେଇ ଦି'ଖଣ୍ଡକୁ । ଏ ଅବସ୍ଥା ଭିତରେ ଆମ ଇଜ୍ଜତ ମହତ ଉପରେ ଯଦି ଚଢ଼ଉ ପଡ଼େ, ଠୁ ବୁରୁ ପଚାରିଲା : କ'ଣ କରିବୁ ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତୁ ।

—କ'ଣ ହୋଇଛି, ସୁବ୍ରତର ସରଳିଆ ପ୍ରଶ୍ନ ।

—ମୋ ସାଙ୍ଗେ ଆଜି ଦଶ ବାରଜଣ ଅଛନ୍ତି । ଡାକେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ।

—କାହାନ୍ତି ?

—ରାସ୍ତା ସେପାଖେ ବସିଚନ୍ତି ।

—ସେପାଖେ କାହିଁକି ?

—ସେମାନଙ୍କର ବଡ଼ ଭୟ ।

—ମତେ ?

—ନା, ଆପଣଙ୍କୁ ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ତେବେ, ଆମମାନଙ୍କ ଉପରେ ଓଡ଼ିଶାର ବାବୁଭାୟା ହାକିମଙ୍କର ଯୋଉ ଜୁଲୁମ୍ ! ଡରିଗଲେଣି ଆମେ ସମସ୍ତେ । ଟିକିଏ କଥାରେ ଲଠିଆଳ ପୁଲିସ ଯାଇ ହାଜର ହୋଇ ଯାଉଚନ୍ତି ଆମ ଦୁଆରେ ।

—ଜମି, ଘର ଦ୍ୱାର ସବୁତ ଛାଡ଼ିଦେଲ । ପୁଣି କାହିଁକି ପୁଲିସ ଯାଉଚନ୍ତି ତମ ପାଖକୁ ?

ଠୁ ବୁରୁ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ପକେଇଲା । କହିଲା : ଗାଁଲୋକେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଧନୁ ଶର ଧରି ତିଆରି ରହିଚୁ । ଆପଣଙ୍କଠୁ ଶୁଣିଲେ ଦେଖିଲା କାମ କରିବୁ ।

—କ'ଣ ହୋଇଛି ?

— ଗଲା ଦି'ଦିନ ଧରି ଆମ କଲୋନୀରୁ ସାତ ଆଠଟା ଯୁଆନ ଝିଅଙ୍କ ମିଳୁନାହାନ୍ତି । ପୁଲିସରେ ଯାଇ ଖବର ଦେଲୁ । ସେମାନେ ଓଲଟା ଆସି ଆମକୁ ହଇରାଣ କରୁଛନ୍ତି । କହୁଛନ୍ତି ଖର୍ଚ୍ଚା ଆଣ । ଖାଲି ଖର୍ଚ୍ଚା ନୁହେଁ, ସେମାନେ ବି ଯାଇ ଆଖି ପକାଉଛନ୍ତି ବସ୍ତିର ଆଉ ଆଉ ମାଇଝିମାନଙ୍କ ଉପରେ ।

ପ୍ରେସ୍ ମେସିନ୍ ଖଟ୍ ଖଟ୍ କରି ଜନ୍ ଗୁପି ଚାଲିଥିଲା, ମଜ୍ଦୁର ସଭାର ହାଣ୍ଡବିଲ୍ ! କେତୁଟା ଆର୍ଜେଣ୍ଟ କାମର ପ୍ରୁଫ୍ ରଖା ହୋଇଥିଲା ଟେବଲ୍ ଉପରେ । କେତେଜଣ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟରଙ୍କ ମାଷ୍ଟ୍ରୋଲ ଫର୍ମର ଡେଲିଭରି ଦିନ ଆଜି । ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ନେବେ ଆସି ସମସ୍ତେ ।

ଦି ଚାରିଟା ପାର୍ଟି ଆସି ବକେୟା ବିଲ୍ ର ପେମେଣ୍ଟ୍ କରିବାର କଥା । ତଥାପି ସୁବ୍ରତ ଉଠି ଛୁଡ଼ି ଦେଲା । ଅପର୍ତ୍ତିଙ୍କୁ କହିଲା ଅଫିସ୍ ଘର ଉପରେ ନଜର ରଖିବାକୁ । ତା'ପରେ ପଞ୍ଜାବୀ ଖଣ୍ଡେ ଗଳେଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ପ୍ଲାଣ୍ଟ ସାଇଟ୍ ଥାନାକୁ ।

—ଏଇମାନଙ୍କ କଥାରେ ଆପଣ ଆସିଚନ୍ତି ଏଠିକି ? କହିଲେ ଥାନା ଅଫିସର । ଚାରିଜଣ ମାଇପିଙ୍କର ସନ୍ଧାନ ମିଳିଚି । ଆସନ୍ତୁ ଏ ପାଖକୁ ମୁଁ କହୁଚି ସବୁ ।

ଥାନା ଅଫିସ ପଛପଟେ ଗୋଟାଏ ଅଣଓସାରିଆ ବାରଣ୍ଡା କଡ଼କୁ ଡାକିନେଇ କହିଲେ ହୁଣ୍ଡି ବାବୁ—ଆପଣ ଚିହ୍ନନ୍ତୁ ଏ ଚାରିଜଣଙ୍କୁ ।

ମୁଣ୍ଡରେ ଓଢ଼ଣା ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ କି ଗନ୍ଧା ବାସ୍ନା ତେଲରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଚି ଜୁଡ଼ା । ନାଲି ପାଡ଼ର ହଳଦିଆ କସ୍ତା ସାଙ୍ଗକୁ ଫୁଲ ଫୁଲପକା ସିଲ୍କ ବ୍ଲାଉଜ୍ । ଗୋଡ଼ରେ ପାତଳା ପାତଳା ରଙ୍ଗୀନ୍ ଚମଡ଼ାର ଚଟି । ପାନ ପିକରେ ଓଠ ଲାଲ୍ ଲାଲ୍ । ଆଖିରେ ସୁରୁମା । ହାତରେ ରଙ୍ଗୀନ୍ ନାଇଲନ୍ କାଚ । ସୁନାପାଣିଦିଆ ପିତଳ ମୁଦି ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ଦି'ଚାରିଟା...ଫେସନ-ଫାସନ, ଚକ୍‌ଚକଣ-ଚିକଣ କଳା ଦେହରୁ ଯେମିତି ଝରିପଡୁଚି ଯୌବନର ସୁର । ଦୁଃଖର ଲେଶ୍ ନାହିଁ ମୁହଁରେ, ବରଂ...

—ପଚ୍ଚରନ୍ତି ସ୍ୱାଙ୍କୁ ? ଥାନା ଅଫିସର ଖଣ୍ଡେ ପାଚଲା ବେତ ବାଡ଼ରେ ଠେଲାଦେଲେ ଗୋଟାଏ ମାଇପିକୁ—କ'ଣ ଲୋ ତୋ ନାଁ ?

—ଫୁଲ୍‌ମନି ।

—ତୋ ଭାଇ ତତେ ନବାକୁ ଆସିଚି, ଘରକୁ ଯିବୁ ?

—ନାଇଁଯିବି ।

—ଶୁଣିଲେ ତ ? ପଚ୍ଚରନ୍ତି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ । ଏ ଲୋ ରୈବାରି, ଯିବୁ ?

ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ ଅସମ୍ମତି ଜଣେଇଲା ରୈବାରି ।

ଅଫିସ୍‌ଘରେ ଫୋନ୍ ବାଜି ଉଠିଲା । ଥାନା ବାବୁ ତର ତର ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ ଫୋନ୍ ଆଟେଣ୍ଡ କରିବାକୁ ।

ଜଣେଇ ଜଣ ଚାହିଁଲେ ସୁବ୍ରତକୁ ସମସ୍ତେ । ଚାରିଜଣଙ୍କ ଭିତରେ ଫୁଲମଣିଇ ବେଶୀ କୁହାଳିଆ । ହଠାତ୍ କ'ଣ ଭାବି, ଉଠି ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ିଲା ଫୁଲମଣି । ନମସ୍କାରଟାଏ କଲା ଚାହିଁଲା ପରେ । ପଚାରିଲା, ମୋ ଭାଇ ଆଇଚି କି ଆପଣ ପାଖକୁ ?

—ଭାଇ କିଏ ?

—ଠୁବ୍ରୁ ।

—ଠୁବ୍ରୁ ଓଁମ ତମ ଭାଇ ?

ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ ସମ୍ମତି ଜଣେଇଲା ଫୁଲ୍‌ମଣି ।

—ମତେ ଚିହ୍ନ ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଚିହ୍ନେ । ମିଟିଂ ସାର ଆମ ଘରକୁ ଯାଇଥିଲ ସେଦିନ ଶର୍ମାବାବୁ ସାଙ୍ଗରେ ।

—ସେ ତ ପ୍ରାୟ ଦୁଇବର୍ଷ ତଳର କଥା...ଏତେ ଦିନ କଥା ମନେଅଛି ?

—ଅଛି...

—ଘରକୁ ଯାଇନ କାହିଁକି ଦୁଇଦିନ ହେଲା ?

—କାମ ପଡ଼ିଥିଲା ।

—କୋଉଠି କାମ କରୁଚ ?

—ଠିକାଦାର ପାଖରେ ।

—ଏମାନେ ସବୁ କୋଉଠି କାମ କରୁଚନ୍ତି ?

—ଗାଡ଼ିରେ ।

—ଗାଡ଼ି ମାନେ ? ଟ୍ରକ୍ ?

—ହଁ, ଟରକ୍ ।

—ଘରକୁ ନଗଲ ଯଦି, ଖବର ପଠେଇଲନି ?

—କାଇଁକି ଖବର ଦବୁ । ଖାଇବାକୁ କ'ଣ ଅଛି ଘରେ । ଯାହା ଦଗାର ପାଉଚୁ ନେଇ ବାପା-ଭାଇଙ୍କୁ ଦେଲେ ତ, ସବୁ ପି' ଦଉଚନ୍ତି...ଏଠି ତ ମେଟ୍ ପାଖରେ ଖାଇ ପି' ସୁଖରେ ଅଛୁ । ଶାଢ଼ୀ, ସେମିଜ୍, ବ୍ଲାଉଜ୍ ସବୁ କିଣି ଦେଇଚି ମେଟ୍ ।

—ସେମାନଙ୍କୁ କିଏ ଦେଇଚି ଲୁଗାପଟା ?

—ଡ୍ରାଇଭର ।

—କି ଜାତି ସେ ?

—ପଞ୍ଜାବୀ । ଗୁରୁଦ୍ୱାରରେ ନେଇ ସାଦି କରିକି ସେମାନଙ୍କୁ କରୁଚି ।

—ଆଉ ତୋ ମେଟ୍ ? ସେ କି ଜାତି ?

—ବିହାରୀ ।

—ତମ କଲୋନୀର ଆଉରି ତିନି ଚାରିଜଣ ମାଇପି ମିଳୁନାହାନ୍ତି ଜାଣିଚ ?

—ଜାଣେ ।

—ଥାନାରେ କହିଚ ?

—ନା

—କାଇଁକି କହିନ ?

—କହିଲେ ବି ତାଙ୍କର କ'ଣ କରିବେ ପୋଲିସ୍ ? ଆମକୁ ସିନା ଝିଙ୍କିଆଣିଲେ, ତାଙ୍କୁ କ'ଣ ଧରି ଆଣିବା ହେମତ୍ ଅଛି ?

—କାହିଁକି ନାହିଁ ?

—ସେମାନେ ସବୁ ଜର୍ମାନ ସାଇବ ପାଖରେ ।

—ଜର୍ମାନ ସାଇବଙ୍କ ପାଖରେ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—କ'ଣ ଜର୍ମାନ ସାଇବ ? ପାଖ ଅଫିସ ଘରୁ ପଚାରି ପଚାରି ଆଗେଇ ଆସିଲେ ଥାନା ଅଫିସର—କ'ଣ ସବୁ କହୁଚନ୍ତି ଆପଣଙ୍କୁ ?

—ହଁ, ଏଇ ମୁଁ ପଚାରି ବୁଝୁଚି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ, କହିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ବୁଝନ୍ତୁ ବୁଝନ୍ତୁ । ଏଥିରେ ପୁଲିସର ଦୋଷ କେଉଁଠି, ବିଚାର କରନ୍ତୁ । କାମ କରିବାକୁ ପଠେଇବେ ଏମାନଙ୍କ ବାପ-ଭାଇ । ମନ ଇଚ୍ଛାରେ ଏମାନେ ଯାଇ ପ୍ରେମ କରିବେ ପଞ୍ଜାବୀ ଡ୍ରାଇଭର, ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ ମେଟ୍ ଆଉ ମାଡ୍ରାସି ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ । ଫେସନ୍ ହେବେ, ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିବେ, ମଦ ପିଇ ମସ୍‌ଗୁଲ୍ ହେବେ । ପଡ଼ିରହିବେ ସେମାନଙ୍କ କ୍ୟାମ୍ପରେ । ଏଥିରେ ଆମର ଦୋଷ କ'ଣ ? ଟଙ୍କାର ନିଶା ଲାଗିଚି । ବଡ଼ା ବଡ଼ା ନୋଟର ମୋହ କ'ଣ ସହଜରେ ଛାଡ଼ିପାରିବେ ଏମାନେ ? ଟଙ୍କାର ସୁଅ ଛୁଟିଗଲାଚି ଏଠି । ସେ ସୁଅରେ ଏମାନେ ବି ଭାସି ଚାଲିଚନ୍ତି । ଆଇନ୍‌ର କି ଶକ୍ତି, ସେ ସୁଅର ଚୋଖ ମୁହଁରେ ବାଧା ଦେବ ? ପଚାରନ୍ତୁ ଏମାନଙ୍କୁ ଘରକୁ ଫେରିଯିବେ କି ନାହିଁ ? କିଲୋ ଫୁଲ୍‌ମଣି, ଯିବୁ ଘରକୁ ? ତୋ ଭାଇ ବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ଫେରାଦ ହେଇଚି...କହ, ଆମର କିଛି ଦୋଷ ଅଛି ?

—ନାହିଁ ବାବୁ ।

—ସେଇକଥା ତୁମ ବାପ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ତାହେଲେ କହ । ଯାଅ ସେପାଖକୁ ।

ନାହିଁ ବାବୁ, ଆମକୁ ନଅନାହିଁ ତାଙ୍କ ଆଗକୁ, ତମକୁ ଜୁହାର ହଉଚୁ ।

ଫୁଲ୍‌ମଣି ଲମ୍ୱହେଇ ପଡ଼ିଗଲା ଥାନା ଅଫିସରଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳେ । ଫୁଲ୍‌ମଣି ଦେଖାଦେଖି ଆଉ ତିନିଜଣ ବି ତଳକୁ ନଇଁପଡ଼ି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲେ ।

ସାଇଁ ସାଇଁ ପାହାରେ ପାହାରେ ପିଟିଦେଲେ ବେତରେ ମି. ହୁଣ୍ଡୁ । ଚାଲ ଚାଲ ସେପାଖକୁ ସବୁ । ତମେ ସବୁ ପେରେଡ୍ କରିବ, ପୁଲିସ ଡିପାର୍ଟର ହବ ବଦନାମ ? ଡ୍ରାଇଭର, ମେଟ୍, ହେଲ୍‌ପରଙ୍କୁ ବାହା ହବତ ବାପ-ଭାଇଙ୍କୁ କହିପୋଛି ବାହା ହଉନ । ଗୋଟାଏ ନବରଙ୍ଗ ଲଗେଇଚ ଏଠି ନା...? ହେଇ ପହରା, ଡାକ ଉଠିଲେ ବଡ଼ ପାଟିକରି ଥାନା ଅଫିସର । ହାବିଲଦାର କୁଆଡେ ଗଲ ? ଆଣ ସେ ଡ୍ରାଇଭର ତିନଟାଙ୍କୁ । ମେଟ୍‌ଟାକୁ ବି ଧରି ନେଇଆସ ହାଜତ ଭିତରୁ । ଏମାନଙ୍କୁ ବି ଧର ସେପାଖ ଅଫିସ ବାରଣ୍ଡାକୁ । ସେମାନଙ୍କ ବାପ ଭାଇଙ୍କ ହାତରେ ନେଇ ଧରେଇ ଦିଅ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ।

ସେ ଏକ କିମ୍ଭୂତ କିମାକାର ଦୃଶ୍ୟ !

ଠୁବ୍ରୁ ଓରମକୁ ପାଖକୁ ଡାକି କହିଲେ ଥାନା ଅଫିସର— ଆସିତ ତ ନିଅ ତମ ଝିଅ, ଭଉଣୀମାନଙ୍କୁ । ସେମାନେ କେହି ଫେରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି-ନାହିଁ ଘରକୁ । ହେଇ, ଏଇମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସବୁ ରହିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । କ୍ୟା ହେ ତୁମ୍‌ଲୋକ କା ନାମ୍ ?

ହାବିଲଦାର ପାଖରେ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଠିଆ ହେଲେ ଆସି ତିନି ଜଣ ଶିଖ୍ ଡ୍ରାଇଭର...ଆଉ ଜଣେ ଚୁଟିରଖା ବିହାରୀ ।

—ତୁମ୍ ଲୋକ୍ ସାଦି କରେଗା ଏମାନଙ୍କୁ ? ଥାନା ଅଫିସରଙ୍କ ଅଦ୍ଭୁତ ହିନ୍ଦି !! ସୁବ୍ରତ ମୁରକି ମୁରକି ହସିଲା ଟିକିଏ ।

ଠୁବ୍ରୁ କମ୍ପୁ ରାଗରେ ଥର ଥର ।

କାହା ମୁହଁରେ କିଛି କଥା ନାହିଁ ।

—ବୋଲ୍‌ତା ନେହିଁ କାହେ ? ହେ, ହରବଂଶ ସିଂ ?

—ହା ହୋ

—କ'ଣ କରୁଚ ତୁମେମାନେ ? ଠୁବ୍ରୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆସିଥିବା ବରବୁଢ଼ା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଧମକ ଦେଲାପରି ପଚାରିଲେ ଥାନା ଅଫିସର...

ଯାଅ, ନେଇଯାଅ ଯେଝା ଯେଝା ଝିଅ, ବୋହୂମାନଙ୍କୁ । ଝାମେଲା ହଟାଅ ଏଠୁ ! ମିଆଁ ଝବ ରାଜି ତ କ୍ୟା କରେଗା ଖାଜି । ରେଜ୍ ଓଜନ ଓଜନ କେସ୍ ଏମିତି । ମଣିଷ କ ହଲା ପଟାରେ ପଡ଼ିଛି ! ବୁଝିଲେ ସୁବ୍ରତବାବୁ... ଆଛା ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ହେଲା ଏଠି, ଖୁଣିମାନଙ୍କୁ ଧରିବୁ, ନା ଗ୍ରେର ଡକାଏତଙ୍କ ପଛରେ ଧାଇଁବୁ ? ଜୁଆଡ଼ିମାନଙ୍କୁ ଚଲାଣ କରିବୁ, ନା ଗଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡା କିଡ଼୍-ନାପିଙ୍ଗ୍ କେସ୍‌କୁ ରଫାଦଫା କରିବୁ ? ଏଫ୍. ଆଇ. ଆର୍. ଲେଖି ଲେଖି କ ହା କଥେଇ ଗଲାଣି । ସେଥିରେ ପୁଣି ଷ୍ଟାଫ୍ ସର୍ଟ୍ । ଟାଟା, କଲିକତାର ମାର୍କାମରା ଗୁଣ୍ଡା ସବୁ ଆସି ପଇଁତରା ମାରୁଛନ୍ତି ଘୁରିଆଡେ । ଦିନ ଦି ପହରେ ଡକାଏତି କରି ଜିପ୍‌ରେ ବସି ଯେତେବେଳେ ଗୁଣ୍ଡା ଧାଇଁ ପଳାଉଛି, ଆମ ପୁଲିସିଏ ଲାଠି ଦି ଗୁଟିଖଣ୍ଡେ ଧରି ସେମାନଙ୍କ ପଛରେ ଗୋଡ଼େଇଚନ୍ତି । ଖୁବ ବେଶୀ ହେଲେ ଭଙ୍ଗା ସାଇକେଲ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଦେଇଚନ୍ତି ସରକାର । ସେଥିରେ ଚଢ଼ି ଜିପ୍ ପଛରେ ଧାଇଁ ଡକାଏତ ଯାହା ଧରାଯାଏ ଅନୁମାନ କରିପାରୁଥିବେ । କୁହନ୍ତୁ କୋଉଆଡ଼େ ସମ୍ଭାଳିବୁ । ସେଥିରେ ପୁଣି ଆପଣ-ମାନେ ଅଛନ୍ତି ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ରିପୋର୍ଟ ଝାଡ଼ିବାକୁ କାଗଜରେ । ଦେଖନ୍ତୁ ଏଇ କେସ୍‌ରେ...ଆମେ କ'ଣ କରି ପାରିବୁ ? ଖାଇ-ପି ମଜାରେ ରହିବାକୁ କିଏ ନ ଚାହିଁବ ? ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କୁ ଖଟିବାକୁ ପଠେଇ ଦେବେ ଏମାନେ । ଠିକା ଆଣି ଯାହା ଦେବେ...ସେତକ ପି-ଖାଇ ଦେଇ ଆମ୍ବିଳା ହାକୁଟି ମାରିବେ । ତାଙ୍କ ପେଟ ପାଟଣାକୁ ଦେଖନ୍ତେ ଯଦି, ମୁଠାଏ ଭଲକରି ଖାଇବାକୁ, ଆଉ ଖଣ୍ଡେ ସଫା ଶାଢ଼ୀ କପ୍ତା ପିନ୍ଧିବାକୁ ଦିଅନ୍ତେ ତାହେଲେ ଯାହା ବା ହୁଅନ୍ତା ! ସେକଥା ନାହିଁ । ଝିଅ ବୋହୂ ପଳେଇବେ ଯଦି, ନିଜ ରାଜରେ ଯାଇ ରହିବେ, ପଞ୍ଜାବୀ, ବିହାରୀ, ତେଲଙ୍ଗାଙ୍କ ପାଖରେ, ଆମ ଉପରେ ଦୋଷ ଲଦିଦେବେ କ'ଣ ନା—ଆମେ ବଦମାସ୍‌ଙ୍କଠୁ ଘୁଷ୍ ନେଇ ତାଙ୍କ ଝିଅ ବୋହୂମାନଙ୍କୁ ଖୋଜି ବାହାର କରୁନୁ ।

ଠୁବୁରୁ ବାଧା ଦେଲା : ଆପଣମାନେ ଯଦି କିଛି ପାରିବେନି, ଆଇନ୍ ଧରି ବସିଚନ୍ତି କାହିଁକି ? ଆମେ ଖାଇବାକୁ ଦେଇପାରୁନୁ, ଏଠି ଲୁହା କାର୍ଖାନା ହେଲା ଦିନଠୁ ନା ତା ଆଗରୁ ?...ଏଠି ତ ପୁଣି ଆଦିବାସୀ ତିରିଲା ମାଇପେ ଥିଲେ । ଯାହା ଘରେ ଖାଇବାକୁ ନାହିଁ ଦି'ବେଳା... ସେମାନଙ୍କ ଝିଅ ବୋହୂ କାମ କରିବାକୁ ଯିବେ ବୋଲି କ'ଣ ତାଙ୍କୁ

ପଇସାବାଲା ଲୋକେ ଲୋଭ ଦେଖାଇ, ଟାଣି ନେଇଯିବେ ଘର ଭିତରକୁ ? ବୁଢ଼ୀ ଦରବୁଢ଼ୀ ବି ତ ଅନେକ କାମ କରୁଛନ୍ତି ଠିକାଦାର ପାଖରେ । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦୟା ଦେଖେଇ ଟଙ୍କା ଦେଇ ଶାଢ଼ୀ ବ୍ଲାଉଜ୍ କେହି କିଣି ଦେଉନ ? ଏଇ ଟୋକିଲା ମାଇଝିମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଦୟା ଧର୍ମ ଦେଖେଇ ହଉଚନ୍ତି କାହିଁକି ? ଗୁଡ଼ଦଅ ଏମାନଙ୍କୁ । ଏକା ଘଣ୍ଟାକେ ଆମେ ଯୁଆଙ୍କର ରସିକ ପଣିଆ ଛଡ଼େଇଦବୁ ।

—ହିଁ, ଛଡ଼େଇ ଦବୁ । ପାଟିକରି ଉଠିଲେ ଠୁବ୍‌ରୁ ଓରାମ ସାଙ୍ଗରେ ·ସେତେକ ଲୋକ । ଗୁଡ଼ଦଅ, ଶର ବନ୍ଧ ଜାନ୍ ନେଇନବୁ ଏକା ମିନଟକେ ।

ଅବସ୍ଥା ସାଂଘାତିକ ହେଇ ଉଠିଲା । ଥାନା ଅଫିସର, ହାବିଲ୍‌ଦାରକୁ ଆଖିରେ କ'ଣ ସଙ୍କେତ ଦେଲେ । ବହାଣ୍ଡ ଆଉ ତିନିଜଣ ଶିଖ୍‌ଙ୍କୁ ଝିଙ୍କିନେଇ ପୁଣି ହାଜତ ଘରେ ଲକ୍‌ଅପ୍ କରିଦେଲା ପହରାବାଲା ।

ପିଞ୍ଜରା ଭିତରେ ସର୍କସ ବାଘ ପରି ଏପାଖ ସେପାଖ ହେଇ ସେ ଜାଗାଟା ମନ୍ଥି ପକାଇଲା ଠୁବ୍‌ରୁ ଓରାମ । ପାଟି ଶୁଖେଇ ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ପଚାରିଲା : ଏବେ—କ'ଣ କରିବା ?

—କ'ଣ ଆଉ କରିବା ? ବଦଲା ନେଇନବା ଏମାନଙ୍କଠୁ ସମସ୍ତ ଆସିଲେ । ତା'ପରେ ଫୁଲମଣି ପାଖରେ ଠିଆ ହେଇଥିବା ଗୋଟାଏ ଅଧା ବଇସର ମାଇପିକୁ ଟାଣିନେଇ ଗୁମ୍ ଗୁମ୍ କରି ବସେଇ ଦେଲା ବଇଠା ବିଧା ପିଠି ଉପରେ । କହିଲା : ଏଇମାନେ ତ ବଦମାସ, ହାରାମଜାଦା । ସେମାନଙ୍କୁ କ'ଣ କହିବା । ନେଇଗଲ ଏମାନଙ୍କୁ ରସିକଆଣୀ ପଣିଆ ଛଡ଼େଇ ଦବା ଆଜ ।

ଟାଣି ଓଟାରି ହେଇ ଥାନା ଅଫିସରଙ୍କୁ ପୁଣି କାକୁତି ମିନତି ହେଇ କହିଲା ରୈବାଗି—ବାବୁ, ଏମାନେ ମାରି ପକେଇବେ ଆମକୁ ଘରେ, ଆମେ ପଛେ ଜଙ୍‌ଲରେ ରହିବୁ...

—ତମ ଘରଚାମାନେ ଜେହଲରେ ରହିଲେ ବୋଲି ତମେ ବି ସବୁ ରହିବ ନା ? ଏରକ୍ ଲକଗ ଖେଁକାରି ଉଠିଲା : ଚାଲୁଚ ସବୁ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଇଜ୍ଜତ ନେଇ, ନା ଶର ବନ୍ଧ ଖତମ୍ କରିବୁ ଏଇଠି ତୁମମାନଙ୍କୁ ।

—ହେ, ମସ୍ତମର କରୁଚ କାଇଁକ ? ବୁଝେଇ ବାଝେଇ ନିଅ ଏମାନଙ୍କୁ । ଯାଅ-ଲୋ...ଯାଅ, ଘରକୁ ଯା' ବେଗମନ୍ତ । ଆଜି ତୋ ନାଁ କ'ଣ ଲୋ ? ଉପର ଠାକୁରଆ ଖବରେ ପଚାରି, ଥାନା ଅଫିସର ଖସିଗଲେ ଅଫିସ୍‌ଅଡ଼େ ।

ଠୁକ୍ରୁ, ସୁବ୍ରତ ଆଡ଼େ ଚାହିଁଲା ।

ଫୁଲମଣି ଠିଆ ହୋଇ ହୋଇ ଡାହାଣ ଗୋଡ଼ ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ଭୂଇଁରେ ମାଟି ଖୋଳୁଥିଲା । ସୁବ୍ରତ ଡାକିଲା—ଫୁଲମଣି ?

—ବାବୁ

—ଘରକୁ ଯା

—ଏମାନେ ଆମକୁ ମାରି ପକେଇବେ ବାବୁ ।

—ନା, ମାରିବେନି ।

—ତମେ ଜାଣନା ବାବୁ । ଆମକୁ ଏମାନେ ଧରମ୍, ଇଜ୍ଜତ ଜଗିବା କଥା କହୁଚନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆମ ଗୀର୍ଜାର ପାଦ୍ରୀ ଏଠି କ'ଣ କରୁଛି ଜାଣନ୍ତି ?

—ହେଇ, ଫୁଲମଣି ? ପାଟିକରି ଉଠିଲା ଠୁକ୍ରୁ । ଚୁପ୍ କର ! ଆଉ ବେଶୀ କିଛି କହିଚୁ ତ ଜାନ୍ ନେଇଯିବ ।

—ଘରି ନେଲାବାଲାଟା...ବାବୁକୁ ଡାକି ଆଣିଚୁ ଯଦି, ମୁଁ ବି ସବୁକଥା କହିବ ।

—ଆଗେ ଘରକୁ ଚାଲ୍...

—ବାବୁ ବି ଚାଲୁ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ।

ରଞ୍ଜିନ୍ ଆଉ ଠୁକ୍ରୁ ଦୁହେଁ ଆଗେଇ ଆସି ଧରିଲେ ସୁବ୍ରତର ହାତ : ଆଜ୍ଞା, ଟିକିଏ ଚାଲନ୍ତୁ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ । ଆଜି ସବୁ କଥାର ଫଏସଲା ହୋଇଯିବ ।

ହଠାତ୍ ଝଡ଼ ବେଗରେ ଛୁଟି ଆସିଲା ଧଳଟା ଜିପ୍ ! ଆସି ଠିଆ ହେଲା ଥାନା ଆଗରେ । ଖାକି ପୋଷାକ ପିନ୍ଧା ଜଣେ ଗୋରା ତକ ତକ ଅଫିସର କିଏ ଓହ୍ଲେଇ ପଡ଼ିଲେ । ଅଫିସ ଘର ଭିତରୁ ହୃଷି ବାବୁ, ଏ. ଏସ୍. ଆଇ. ହାବିଲଦାର ପ୍ରଭୃତି କେତେଜଣ ବାହାରି ଆସି, ବୁଟ୍‌ରେ ବୁଟ୍ ଠୁକି ଆଟେନସନ ପୋଜ୍‌ରେ ସଲାମ ଠୁକିଲେ ।

ଆଗନ୍ତୁକ ଜଣକ ବୋଧେ ଡ଼ି. ଏସ୍. ପି. । ଅର୍ଡର ଦେଲେ—ପଠାଅ ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ କନେଷ୍ଟବଲ । ରାଇଫଲ୍ କେତୋଟା ଅଛି ? କାଢ଼ି ରଖ ଜିପ୍‌ରେ । ବସ ବସ ଶୀଘ୍ର । ତାପରେ ହଠାତ୍ ଚମକି ଉଠିଲା ପରି କହିଲେ : ଆରେ, ସୁବ୍ରତ ବାବୁ ଯେ...

ସୁବ୍ରତ ଟିକିଏ ଚାଲି ଚାଲି ହୋଇ ଆଗେଇ ଆସିଲା : ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ କାହିଁକି ?

—ଚାଲନ୍ତୁ ଦେଖିବେ, କେମିତି ମଜା କେସ୍ । ଆପଣଙ୍କ ପରି ଖବର କାଗଜବାଲାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ମିଳିବ । ମିଃ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ଖବର ଦିଆ ହୋଇଛି । ସଜନୀ ବାବୁଙ୍କ ଫୋନ୍ ନମ୍ବରଟା କେତେ, ହୃଷି ବାବୁ ? ବଡ଼ପାଟି କରି ଡାକି ଉଠିଲେ ଡ଼ି. ଏସ୍. ପି....ସଜନୀ ବାବୁଙ୍କୁ ଖବର ଦିଅ, ତାଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଆସ, ପାଞ୍ଚ ନମ୍ବର ସେକ୍ଟରରେ ସେଇ ଜର୍ମାନ ଫିଟରସ୍ ହଷ୍ଟେଲକୁ । ତା'ପରେ ସୁବ୍ରତର ହାତ ଧରି ଜିପ୍ ଭିତରକୁ ଟାଣି ନେଇ ନେଇ ଅନ୍ୟ ଜିପ୍‌ଆଡ଼େ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପଚାରିଲେ : ସମସ୍ତେ ବସିଲେ ତ ?

—ହଁ ହଜୁର, ଜଣେ କିଏ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

ଷ୍ଟିଏରିଂ ପାଖରେ ବସି ନିଜେ ଷ୍ଟାର୍ଟ୍ ଦେଲେ ଡ଼ି. ଏସ୍. ପି. ।

ଠୁବ୍‌ରୁ ଓରମକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲା ସୁବ୍ରତ—ଚାଲ ତୁମେମାନେ । ମୁଁ ପାଞ୍ଚ ନମ୍ବର ଜର୍ମାନ ହଷ୍ଟେଲରୁ ପିବ ତୁମ ଝୀରପାଣି କଲେଣି ।

॥ ସାତ ॥

ଜୁଲାଇର ଏକ ମଳିନ ଅପରାହ୍ଣ ।

କଲିକତା ଫେୟାରଲି ପ୍ଲେସର ଏକ ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଅଫିସ ଘରେ ବସି ଚୁରୁଟ ଟାଣୁଥିଲେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଯମାନାର ଜଣେ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଆଇ. ସି. ଏସ୍. । ଲମ୍ବା-ଚଉଡ଼ା ଗୋରା ତକ ତକ ଚେହେରାର ଭଙ୍ଗୀ ଯେମିତି ନାଥିଙ୍କ ସେମିତି ମାଜେଷ୍ଟିକ୍ । ସାମନାରେ ବଡ଼ଟ ସେକ୍ରେଟେରିଏଟ୍ ଟେବଲ୍ । ବିଦ ସ୍ଥାନ ଷ୍ଟିଲର କେତେଟା ଫାଇଲ ଥୁଆ ହୋଇଚି ଗୋଟାଏ କଡ଼କୁ । କେତେଖଣ୍ଡ ଟାଇପ୍ କରା ଜରୁରୀ କାଗଜପତ୍ର ଆଖି ଉପରେ ବୁଲେଇ ଆଣୁ ଆଣୁ ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଯାଗାରେ ଚମକିଲା ପରି ପାଟିକରି ଉଠିଲେ ସାହେବ : ସେଲିନା ?

—ସାର୍ !

—ଦାଶଗୁପ୍ତ

ଲେଡ଼ି ଷ୍ଟେନୋଟାଇପିଷ୍ଟ ମିସ୍ ସେଲିନା ସବ୍ୟସ୍ତେ ଉଠିଗଲେ ଅଫିସ ହଲ୍ ଭିତରକୁ ।

ମିସ୍ ସେଲିନାଙ୍କ ଚେହେରା କ୍ୱଚିତ୍ କେହି ଦେଖେ ଅଫିସ ଭିତରେ । ଲିଫ୍ଟରେ ସେ କେତେବେଳେ ଯେ ମାନେଜିଂ ଡ଼ିରେକ୍ଟରଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସି ଖାସ୍ କାମରା ଭିତରେ ପଶନ୍ତି...ଆଉ କେତେବେଳେ ଯେ ବାହାରି ଯାଆନ୍ତି...କେହି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଯଦି କେବେ ହଠାତ୍ ଆଇ ସି. ଏସ୍. ମହାଶୟ ନିଶା ଭୋଳରେ, କଲିଂ ବେଲ୍ ଟିପି ଅଫିସ ବଏକୁ ଡାକିବା କଥା ଭୁଲି ଯାଆନ୍ତି, ପାଟିରୁ ତାଙ୍କର ବାହାରି ପଡ଼େ —'ସେଲିନା' । ଆଉ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସେ ଡାକ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେଇ ସେଲିନା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବେଗରେ ଛୁଟିଯାଏ ପାଖ ହଲ୍ ଘର ଭିତରକୁ । ଆସି, କେତେବେଳେ ଫାଇଲ, କେତେବେଳେ ବାନାର୍ଜି, ଚାନାର୍ଜି, ଗୁପ୍ତ-ପୁପ୍ତ କାହାକୁ ହେଲେ

ଗୋଟାଏ ଟିକ୍କି ଓଟାର୍ ନେଇ ସାହେବଙ୍କ ପାଖେ ହାଜର କରାଏ । ଆଉ ନଜେ ଛୁଡ୍ଡା ରହେ ନୋଟ୍‌ବହି ଧରି । ଆଇ. ସି. ଏସ୍.ଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ, ଦେହକୁ ଦେହ ଘଷି ହେଲାପରି ।

ସେ ଫାଇଲ ନେଇ ଆସିଥାଏ, ସେ ବରଡ଼ାପତ୍ର ପରି ଥରବା ଅବସ୍ଥାରେ ସ୍ମରଣ କରେ ମା କାଳୀ, ବା ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ଅଷ୍ଟୋତ୍ତର ନାମ ।

—ଦାଶଗୁପ୍ତ ? ଚିଠିଟାକୁ ପୁଣି ଥରେ ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ପଚାରିଲେ ମାନେଜିଂ ଡିରେକ୍ଟର...

—ସାର୍ !

—ରାଉରକେଲା ଅଫିସ୍‌କୁ ମୁଁ ଯେଉଁ ଆଗ ଅର୍ଡ଼ରଟା ଦେଇଥିଲି ଲିଖେଇଣ ଛପନ, ପେବ୍ରୁଆରୀ ଏକୋଇଶିରେ, କାଇଁ ପଢ଼ ତ...

—ହଁ ସାର୍......charged establishment should be eligible for also promotion to regular cadre if they are otherwise qualified in preference to fresh recruitment in order to encourage them to do good work.

—ସେତକ ଥାଉ !

ଦାଶଗୁପ୍ତ ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ରହିଗଲେ ।

—ଏ ଚିଠି କଏ ପଠେଇଥିଲା ? ପଚାରିଲେ ଆଇ. ସି. ଏସ୍. ସାହେବ ।

—ଆଜ୍ଞା ମୁଁ

—ପଠେଇଲାବେଳେ କ'ଣ ଭୁସ୍କି ଖାଇଥିଲ ?

—ସାର୍

—ମାତାଲ ହେଇଥିଲ ପଠେଇଲାବେଳେ ?

—ସାର୍, ଆପଣ ଡିକ୍ଟେସନ ଦେଇ କହିଥିଲେ......ସେଇଭଳି ଡାକରେ ଡିସ୍‌ପାଚ୍ କରି ଦବାକୁ ।

—ମୁଁ କହିଥିଲି ବୋଲି, ତମେ ପଠେଇଦେଲ ? ଜାଣ ସ୍ମାଁ ଫଳରେ ଅଣଓଡ଼ିଆ, ଖାସ୍‌କରି ବଙ୍ଗାଳିମାନଙ୍କର କି ଅସୁବିଧା ହେଲା ଚାକିରି ପାଇବାରେ ?

—ସାର୍...

—ଜାଣ, ଆଜି ପର୍ସନାଲ ଅଫିସର୍ ଫୋନ୍‌ରେ କ'ଣ କହିଚନ୍ତି ? ଏ ଅର୍ଡର ନ ବଦଳିଲେ...ହି ଇଜ୍ ଅନ୍‌ଡ଼ନ ! କୌଣସି ଉପାୟରେ ସେ ବଙ୍ଗାଳିଙ୍କୁ ପୂରେଇ ପାରିବେନି ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ରେ । ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ସେଠି ଏମ୍ପ୍ଲୟମେଣ୍ଟ ଏକ୍‌ସଚେଞ୍ଜରେ ଲେଫଟନେଣ୍ଟ କ୍ୟାଡ଼ରର ଗୋଟାଏ କୋଉ ମିଲେଟେରିମ୍ୟାନଙ୍କୁ ଆଣି ଥୋଇଚି, ସେ ଜିଦ୍‌ଧରି ବସିଛନ୍ତି—ରିକ୍ରୁଟ୍‌ମେଣ୍ଟ, କି ପ୍ରମୋଶନ, କୋଉଥିରେ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କାହାକୁ ଚାନ୍‌ସ ଦିଆ ଯିବନାହିଁ । ନନସେନସ୍ ! ସେ ଜାଣିବା ଉଚିତ୍ ମୁଁ ସେଇ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଅମଳର ବଙ୍ଗାଳି ଆଇ.ସି.ଏସ୍. ! କହି ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସି କ'ଣ ଚିନ୍ତା କଲେ ମନକୁମନ । ତା'ପରେ ଚୁରଟ୍‌କୁ ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ଥରେ ଦି'ଥର ଟାଣିନେଇ କହିଲେ—ଦାଶଗୁପ୍ତ, ତମେ ବାନାର୍ଜିଙ୍କୁ କୁହତ, ଇଣ୍ଡିଅନ ଇସ୍ପାତ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଫାଇଲଟା ନେଇଆସିବ ଶୀଘ୍ର ।

ସମର ବାନାର୍ଜି ଫାଇଲ ନେଇଆସି ସଲାମ ଦେଲେ ।

—ପଢ଼ ତ, ଲୋକସଭାରେ ମଇ ଛବିଶ ତାରିଖରେ ଷ୍ଟିଲ୍ ମିନିଷ୍ଟରଙ୍କର ଷ୍ଟେଟ୍‌ମେଣ୍ଟଟା । କ'ଣ ? ଅଛି ତ ସେଇଟା ?

— ଅଛି ସାର୍ ।

— ପଢ଼ ।

ଫାଇଲର କେଉଁଟା କାଗଜଫର୍ଦ୍ଦ ଓଲଟ-ପାଲଟ କରି ପଢ଼ିଲେ ସମର ବାନାର୍ଜି...All vacancies arising in Central Government Offices and establishments (except those that are filled through the Union Public Service Commisson) shall be notified to appropriate exchanges. No office establishment of the Central Government shall fill a

vacancy by direct recruitment unless Employment Exchanges certify that they are unable to supply suitable candidates.

—ବେଶ୍, ଆଇ. ସି. ଏସ୍. ସାହେବ ମନକୁମନ ଶପଥ ନେଲାପରି ଉଚ୍ଚାରଣ କଲେ : ମୁଁ ଜାଣେ ଏ ଅର୍ଡରଟାକୁ କିପରି ଅକାମି କରିଦେବାକୁ ହେବ । ଯାଅ ତମେମାନେ, ଫାଇଲଟା ଏଠି ରଖି ଦେଇଯାଅ !

ବାନାର୍ଜି ଆଉ ଦାଶଗୁପ୍ତ ଚାଲିଗଲା ପରେ ସାହେବ ଡାକିଲେ ମିସ୍ ସେଲିନାକୁ । କହିଲେ : ଫେବୃୟାରୀ ଏକୋଇଶ ତାରିଖ ଚିଠିର ଗୋଟାଏ ଆମେଣ୍ଡମେଣ୍ଟ ଲେଖ । ଆଗ ଚିଠିରେ ଅଛି...In preference to fresh recruitment in order to encourage them to do good work...

—ହଁ ସାର୍ ! ସେଲିନା ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲା ନମ୍ର ଗଳାରେ ।

—ବେଶ୍, ଏଥିରେ ଲେଖ we would promote them based on merit to vacancies in permanent cadre. ବୁଝିଲ ସେଲିନା, ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ ହସିଦେଇ ସାହେବ କହିଲେ : ଏଥିରେ ଦୁଇଟା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ହେଲା । ମେରିଟ କଥା ବିବେଚନାକୁ ନେଇ ଯେତେକ ଓଡ଼ିଆ ଅନନ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ସାବ୍ୟସ୍ତ କରି ଆମେ ସିଧା ସଳଖ ନିଯୁକ୍ତି ଦେଇପାରିବା ଏଇ କଳିକତାରୁ । ମୁଁ ଦେଖିବି, ସେ ଲେଫ୍‌ଟେନେଣ୍ଟ୍ କ'ଣ କରିବ ? ଯାଅ, ଶୀଘ୍ର ଟାଇପ୍ କରି ଆଣ । ଆଜି ଡାକରେ ଯେପରି ଡିସ୍‌ପାଚ୍ ହୁଏ ।

ସେଲିନା ତରବରରେ ଉଠି ଚାଲିଗଲା ।

ଗୋଟାଏ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ସ୍ଲିପ୍ ନେଇ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା ଅଫିସ୍ ବଏ । ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖିଦେଇ ବାହାରି ଆସୁଚି, ସ୍ଲିପ୍ ଉପରେ ଆଖି ପକେଇ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ମାନେଜିଂ ଡିରେକ୍ଟର : ଆସିବାକୁ କହ ।

ବଏ ଆସି ନର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲାମାତ୍ରେ, ଦୁଆର ଠେଲି ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ ଜଣେ ଆମେରିକାନ୍ ଟୁଇଡ୍ ପିନ୍ଧା, ପାଞ୍ଚଫୁଟ ଦଶ ଇଞ୍ଚ ଉଚା ମଝିଆଁଲିଆ ଧରଣର ସାହେବଟିଏ ।

ସେଇ ବସିରହିବା ପୋଜ୍‌ରେ, ହାଣ୍ଡସେକ୍ କରିବାକୁ ହାତ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ ଆଇ. ସି. ଏସ୍. ସାହେବ । କହିଲେ : ବସନ୍ତୁ ।

ବଏ ଆଣି କଫି ଦେଇଗଲା ।

—ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଆଜ ସକାଳେ ଆସିଲେ ? ଗ୍ରାଣ୍ଡ୍ ହୋଟେଲରେ ଉଠିଚନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ ? ପଚାରିଲେ ସାହେବ ।

—ହଁ ।

—ଷ୍ଟର୍ଜ୍ କେବେ ନେବେ ମୋଠୁ...?

—ଥରେ ରାଉରକେଲା ବୁଲି ଫେରିଆସେ ।

—ବେଶ୍, ଟ୍ରଙ୍କ୍ କଲ୍ କରି କହି ଦେଉଚି ମୁଁ ମି. ମିଟାରଙ୍କୁ ।

—ନା, ନା କିଛି କହିବେନି । ମୁଁ ହଠାତ୍ ଯାଇଁ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହେଁ ।

ପୂର୍ବପୁରୁଷ ବଣିଆ ବୁଦ୍ଧି ! ମନେ ମନେ ଟିକିଏ ହସିଲେ ଆଇ.ସି.ଏସ୍. ସାହେବ । କହିଲେ : ଆପଣଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତାର ବ୍ରିଲିଏଣ୍ଟ୍ ରେକର୍ଡ଼ ମୁଁ ଦେଖିଚି । ମୋ ମତାମତ ଯେତେବେଳେ ପଚାରିଲେ ଷ୍ଟିଲ ମିନିଷ୍ଟର, ମୁଁ ଯାହା ଲେଖିଚି, ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ ?

—ଜାଣେ !

—ଆପଣଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତିରେ ମୁଁ ବିଶେଷ୍ ଖୁସି କାହିଁକି ଜାଣନ୍ତି ? ଆପଣଙ୍କ ମିସେସ୍ 'ବାଙ୍ଗାଲର ମେୟେ' ।

—ସାର୍

—ଆସିଚନ୍ତି ମିସେସ୍ ଜଗତ୍ ଆପଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ?

—ନାଁ ସେ ବମ୍ବେରେ ଅଛନ୍ତି ।

—ଆଜ୍ଞ ଡିନ୍‌ର ଚାହାହେଲେ ମୋ ପାଖରେ ?

ମିସ୍ ସେଲିନା, ଟାଇପ୍ ହୋଇଥିବା ଚିଠିଟି ଆଣି ରଖି ଦେଇଗଲା ଟେବଲ ଉପରେ ।

କାଗଜ ଉପରେ ଟିକିଏ ଆଖି ବୁଲେଇ ନେଇ ସହି କରୁ କରୁ କହିଲେ ମିଃ ମଜୁମ୍‌ଦାର, ରାଉରକେଲାରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହବାକୁ ପଡ଼ିବ ମିଃ ଜଗତ୍ ! ସେଠି ଲୋକେ ବେଶୀ ପ୍ରାଦେଶିକ ମନୋଭାବାପନ୍ନ । ଏମ୍ପ୍ଲଏମେଣ୍ଟ୍ ଏକ୍‌ସଚେଞ୍ଜ ଅଫିସର୍ ଏକ ନାଗ୍ଲୋଡ଼ବନ୍ଧା ଲୋକ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ତୁଳନାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉଦାର । ବ୍ୟାକ୍‌ଓ୍ୱାର୍ଡ ଷ୍ଟେଟ୍ ତ ! ଦିଲ୍ଲୀ ସର୍କାରକୁ ବଡ଼ ଭୟ ଓଡ଼ିଶାର କଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନଙ୍କର । ତା'ର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବି ଜଣେ ବଙ୍ଗ-ଲଲନା ବିବାହ କରିଚନ୍ତି ତା ବୋଧହୁଏ ଜାଣନ୍ତି ଆପଣ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଯାହା ଯେତେବେଳେ କହିଚି କୌଣସିଥିରେ ବାଧା ଦେଇ ନାହାନ୍ତି ସେ । ତେବେ ତାଙ୍କ ରାଜୁତି ସରିଆସିଲା ପ୍ରାୟ । ଏବେ ଯେ ଆସୁଛନ୍ତି ସେ ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୁଡ଼ ପଲିଟିସିଆନ୍ । ସେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, କେନ୍ଦ୍ରରୁ କେତେକ ସ୍ପେଶାଲ ପାଓ୍ୱାର ରାଉରକେଲା ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ, ଖବର ପାଉଚି । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଟାକ୍ଟଫୁଲ୍ ହୋଇ କାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଓଡ଼ିଶା ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟରେ ଥିଲାବେଳେ ଯାହା ଜାଣେ, ଏ ଯେଉଁ ମହାତ୍ମା ଆସୁଚନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ପଟେଇ ରଖିପାରିଲେ, ଯେତେ ଇଚ୍ଛା ସେତେ ଓଡ଼ିଆ ବିରୋଧୀ କାମ କରେଇ ନେଇହବ । ଯୋଉଲୋକ କେନ୍ଦ୍ରରେ ବଡ଼ ଚାନ୍‌ସ ପାଇବ ବୋଲି, ନିଜ ପ୍ରଦେଶରୁ ଖଣ୍ଡେ ବାହାରକୁ ଦେଇ ଦେଇପାରେ...

—ଇଉ ମିନ୍ ସାର୍, ସଡ଼େଇକଳା ଖରସୁଆଁ ?

—ହଁ, ସିଂଭୂମ୍ the land of the lions, କହି ଟିକିଏ ହସିଦେଲେ ମିଃ ମଜୁମ୍‌ଦାର ।

—ମତେ ଖାଲି ଗୋଟାଏ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ ସାର୍... ଆପଣଙ୍କ ଅମଳରେ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ପରସେଣ୍ଟେଜ୍ କେତେ ?

—ପ୍ରକୃତରେ ଶତକଡ଼ା ପନ୍ଦର । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଗୋଟାଏ ବୋଗସ୍ ଫିଗର ଦେଇଚୁ... । ଓଡ଼ିଆ ଅଫିସର ଶତକଡ଼ା ବାର, ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ କର୍ମଚାରୀ ଶତକଡ଼ା ଚଉବିଶ ଆଉ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀ ଶତକଡ଼ା ଛପନ । ସେଠାରେ ଗୋଟାଏ ଓଡ଼ିଆ ସାପ୍ତାହିକ କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ହୋ ହଲ୍ଲା କରୁଚି ଏଇ ନିଯୁକ୍ତି ନେଇ । କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ ବ୍ଲାକ୍ ଅଫିସର୍ ଅଛନ୍ତି ଆମ ଅଫିସ ଭିତରେ । ନିଯୁକ୍ତି ଫାଇଲର ଭିତରି ଖବର ଯୋଗାଇ ଦଉଚନ୍ତି ସେମାନେ କାଗଜକୁ । ସେମାନଙ୍କୁ ଆଗେ ଯାଇଁ ବାହାର କର ।

—କେତେ ଜଣ ଜର୍ମାନ ଆସିଚନ୍ତି ବର୍ତ୍ତମାନ ?

—ପ୍ରାୟ ତେର ଶ' ।

—ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଶୁଣି ଆସିଲି, କୋକୋଭାନ୍ସ କାମ ସରିବା ଉପରେ । ଆସନ୍ତା ମାର୍ଚ୍ଚ ବେଳକୁ ଇନାଗୁରେସନ୍ ହେବ...

—ଯାଇଁ ଦେଖି ଆସ ଥରେ । ଏଇ ମାସକ ଭିତରେ ତ ଅଫିସ୍ ଏଠୁ ଉଠିଯିବ । ତୁମକୁ ସୁବିଧା ହବ ସେଠି ଉନ୍ନତି କାମର ସ୍ପିଡ୍ ବଢ଼େଇବା । ମୁଁ ପଅର ଦିନ ସକାଳେ ଦିଲ୍ଲୀ ଯାଉଚି । ଫେରି ଆସିଲା ବେଳକୁ ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ରାଉରକେଲାରୁ ଫେରି ଆସିଥିବ ?

—ଆଶା କରୁଚି । କହି ମିଃ ଜଗତ୍ ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ ।

—ଆଜ ରାତି ଡିନରର କଥା ମନେ ଅଛି ତ ? ପୁଣି ଥରେ ପଚାରିଲେ ମିଃ ମଜୁମ୍‌ଦାର ।

—ସାର୍ ! ମିଃ ଜଗତ ନମସ୍କାର କରି ଚାଲିଗଲେ ।

ଆଉ ଗୋଟାଏ ଚୁରୁଟ ଲଗେଇଲେ ମିଃ ମଜୁମ୍‌ଦାର । ଟିକିଏ ହାଲ୍‌କା ଗଳାରେ ଡାକିଲେ : ସେଲିନା...

—ସାର୍

—ଆଉ କିଛି ଅଛି ?

—ଅଛି ସାର୍ ।

ନେଳ କାଚ ଗ୍ଲାସରେ ରକ୍ତାଭ ପାନୀୟରୁ କିଛି ଢ଼ାଳ ସାହେବଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େଇ ଦେଲା ସେଲନା...

ପାଞ୍ଚତାଲା ଝର୍କା ଭିତରୁ କଲିକତାର ଗୋଧୂଳି ଆକାଶକୁ ତନ୍ମୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁରହି ପାନୀୟ ଟିକକ ଗୋଟିଏ ଢୋକରେ ନିଃଶେଷ କରିଦେଲେ ଭାରତୀୟ ଆଇ. ଏ. ଏସ୍. ସାହେବ । ତା'ପରେ ଅର୍ଦ୍ଧନିର୍ବାପିତ ଅବସ୍ଥାରେ ରଖା ହେଇଥିବା ମୋଟା ଚୁରଟ୍‌ଟାକୁ ଆସ୍‌ଟ୍ରେ ଉପରୁ ଉଠାଇ ନେଇ ଓଠ ତଳେ ଚାପିଧରି ଦି'କଳ ଟାଣି ନେଲେ ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ ।

॥ ଆଠ ॥

ଯେତେ ଟ୍ରେନ୍ ଯୋଉଆଡ଼ୁ ଆସୁଚି, ସବୁ ଖାଲି ହୋଇଯାଉଚି ଖଇରକେଲାରେ । ଶହ ଶହ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ଓହ୍ଲେଇ ପଡ଼ୁଚନ୍ତି ଲୋକ । ଯାହାର ଯୋଉଆଡ଼େ ଇଚ୍ଛା ସିଆଡ଼େ ମାଡ଼ି ଯାଉଚି । ଚାକିରି ପାଇଁ ଆସୁଚି ଯିଏ, ଷ୍ଟେସନରେ ମୁହଁ ହାତ ଧୋଇ, ବଣ୍ଡା ଟ୍ରେଡ଼ର ମାଡ୍ରାସି ଦୋକାନରେ ଚା' ଖାଇ ଦିନ ଆଠଟାକୁ ଯାଇଁ ପହଞ୍ଚି ଯାଉଚି ଏମ୍ପ୍ଲଏମେଣ୍ଟ ଏକ୍‌ସଚେଞ୍ଜ ଅଫିସ ସାମ୍ନାରେ । ବ୍ୟବସାୟ କରିବାକୁ ଆସୁଚି ଯିଏ, ଏଣେ ସେଣେ ଦି ତିନି ଥର ଚକର କାଟି, ଦରଘାଇ ମିଆଁ ପାଖରେ ଯାଇଁ ଶରଣ ପଶୁଚି ତ, କେତେବେଳେ ନେହୁରା ହେଉଚି ଗଞ୍ଜୁ ଗଉଁଡ଼ଙ୍କ ପାଖରେ । ଭଲରେ ଭଲରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ହୋଇ ପାରିଲେ ଯଦି, ଯାଇଁ ବସି ଯାଉଚି ବିଲ ମଝିରେ, ପୋଖରି ହୁଡ଼ାରେ, ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ । ମେଳା ମଇଦାନ ପଡ଼ିଚି ବଣ୍ଡା ଟ୍ରେଡ଼ ଦି ପାଖଟାରେ । ମହୁଲପାଲି, ଦୁର୍ଗାପୁର ଗାଁ ଦିଖଣ୍ଡକୁ ଗଲା ଦି' ବର୍ଷ ଭିତରେ ଚଞ୍ଚାଚଞ୍ଚ ସଫା ସୁତୁରା କରି ନେଇ ଯିଏ ଯାହା ମନଇଚ୍ଛା ଦଖଲ କରି ବସିଗଲେଣି । ଆଦିବାସୀ ଜମି, ଆକ୍ୱାଏର୍ଡ଼ ଏରିଆ । ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ ନିଦ ! ସେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବ ଯେତେବେଳେ ଦେଖାଯିବ । ମିଃ ଭାଜ୍ ପ୍ଲାନ ତିଆରି କରିବେ, ସିଭିଲ ଟାଉନସିପ୍ ବସିବ । ଝୁମ୍ପୁଡ଼ି ଯେତେ ଉଠିଯିବ, ସ୍କୁଲ ଆରମ୍ଭ ହେବ, କ୍ଲବ ହେବ, ଡାକ୍ତରଖାନା ହେବ, ସିଭିଲ ଲାଇଫ୍ । ଝଲମଲ୍ ହେବ ପରିଚ୍ଛନ୍ନତାର ଧୋବ ଧାଉଳାରେ । ହବ ଯେତେବେଳେ ହବ । ଦେଖାଯିବ ସେତେବେଳେ । କିଏ କେମିତି ଉଠେଇ ଦବ, କାହାକୁ, ଦେଖାଯିବ । ଉଠିଲେ ସମସ୍ତେ ଉଠିବେ, ଗଲେ ସମସ୍ତେ ଜେଲ୍ ଯିବେ । ଲାଠି କି ଗୁଳି ଖାଇ ମଲେ ସମସ୍ତେ ମରିବେ । ଡ଼ର କାହିଁକି ?

ଗୁରୁଦ୍ୱାରର ସେକ୍ରେଟେରୀ ଗୁର୍‌ବଲ୍ ସିଂ ବୁଝାଏ ପଞ୍ଜାବରୁ ଆସିଥିବା ଶିଖ୍‌ଭାଇମାନଙ୍କୁ । ଏ ମୂଲକ୍ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ କା । ସମସ୍ତଙ୍କର ଏଠିକି ଆସିବାର ଅଧିକାର ଅଛି । ସମସ୍ତଙ୍କର ଅକ୍ତିଆର ଅଛି ଏ ଜାଗା ଜମିନ୍ ଉପରେ । ଯାଅ, ବସିଯାଅ ଯିଏ ଯୋଉଠି ପାରୁଛ । କଞ୍ଚା ଇଟାରେ ତେର ନଅ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଘର । ପକେଇଦିଅ ଚଲେଇ ଟେମ୍ପରେରି ଷ୍ଟ୍ରକଚର୍‌ର ନାଁ'ରେ । କରିଚାଲ ଆବାଦ । ଏନ: ଏ: ସି ଅଫିସର ବଢ଼ିଆ ଲୋକ । ସଲାମ୍ ଠୁକ୍ ଯାଇଁ ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା । ସନ୍ଧ୍ୟା ପରେ, ରାତିର ନଗୁଟିଆରେ ଯାଇ ଦେଖା କର । ଆଇନର ଧମକ ସେ ଦିଅନ୍ତି ଠିକ୍ ! କିନ୍ତୁ ସେଇଟା ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଇଁ । ଅଣଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଦରଦ ବହୁତ । ନାଁ ପଚାରିବେ, ଗାଁ ଦେଶ ଜାତି ଧର୍ମ ସବୁ ପଚାରିବେ । ବହୁତ ବଢ଼ିଆ ଲୋକ । ଡରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ଫଟାଫଟ୍ କଥା ଚାଲିଲେ ଭାରି ଖୁସ୍ ହୁଅନ୍ତି ଭୃଙ୍ଗରାଜ ସାହେବ । ସବୁ ଶୁଣି ବାଁ ହାତ ବଢ଼େଇଦେବେ । ସିଗାରେଟ ମାଗିବେ । ପ୍ୟାକେଟ ଭିତରେ ଆଗରୁ ନମ୍ବର ଖଣ୍ଡେ ଗୋଞ୍ଜି ଗାଞ୍ଜି ରଖିଥିବ । ବଢ଼େଇଦବ । ଟେମ୍ପରେରି ଷ୍ଟ୍ରକଚର ନାଁରେ ପରମିସନ ମିଳିଯିବ ତର୍ବ ଆବେଦନ ଏନ୍. ଏ. ସି ଅଫିସରୁ । ମେଠି ବ କିଛି ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଦେବ । ଚା-ପାଣି ନାସ୍ତା ନିଏ । ଖାଲି ହାତରେ ଯଦି ଆସିଚ ପଞ୍ଜାବରୁ, ଗୁରୁଦ୍ୱାର ଫଣ୍ଡରୁ ନିଅ ଟଙ୍କା ! ବ୍ୟବସାୟ କର ସୁଝି ଦବ । ଧର୍ମ ସଂସ୍ଥାର ପଇସା । ମୁନାଫା ହେଲେ ଦବ କିଛି । ଏତେ ଶୁଣିଲା ପରେ ଯଦି ଶେର୍‌କା ବଚ୍ଚା ଶିଖ୍ ହେଇ ଡର ଡର ହଉଚ, ତାହେଲେ ଯାଇଁ ଦେଖାକର ବଣ୍ଡାବୋଡ଼ ଛକ ପାଖରେ ବଳବନ୍ତ ସିଂକୁ...କରିଚି ଲେଥ୍ କାର୍ଖାନା । ତା ପାଖକୁ ସେର୍ ସିଂ କରିଚି ମଟର ଗ୍ୟାରେଜ । ତାଠୁ କିଛି ଦୂରରେ ମାଲକ୍‌ରାମ୍ କରିଚି ୱେଲଡ଼ିଂ ଦୋକାନ । ଧର ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ କାହାକୁ । ନଇଲେ ଧର ଯାଇଁ ସର୍ଦ୍ଦାର ଅର୍ଜୁନ ସୋଢ଼ିକୁ । ଟକ୍‌ସା ଗ୍ୟାରେଜ୍ କରିଚି । ଭୃଙ୍ଗରାଜ ସାହେବକା ଏକ ପ୍ୟାର ଦୋସ୍ତ୍ ଅଛି ପ୍ରାଣ୍ଟ ସାଇଟ ରୋଡ଼ରେ । ଭୋକାଲ ସାହେବ । ବଡ଼ା ଚଲତା-ପୁର୍‌ଜା ଆଦ୍‌ମି ! ଖର୍ଚ୍ଚ କିଛି ବେଶୀ ଲାଗିବ । କମିଶନ୍ ମାହା ଚଢ଼ା ଭୋକାଲବାବୁକା । କିନ୍ତୁ କାମ ଅଲବତ ହାସଲ ହେବ । ଟଙ୍କାଦେଇ ବେଧଡ଼କ ଛାତିଫୁଲେଇ ଚାଲିପାରିବ । ନାହିଁ ଯଦି ଏ ସବୁକୁ ସାହାସ ନାହିଁ, ସିଧା ଚାଲିଯାଅ...ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଭିତରକୁ ।

ଅମୃତସରରୁ ଆସିଚି ଅଜବ ସିଂ ସୋଢି । କୋକଓଭନସ୍ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ନେଇଚି । ପ୍ରିତମ ସିଂ ଢିଲ୍ଲ ବି ଆସିଚି । କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କାର ଠିକା ନେଇଚି ସେ । ଯେତେକ ବଡ଼ ବଡ଼ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟ କାମ ପ୍ଲାଣ୍ଟର...ସବୁତ ଆମ ପଞ୍ଜାବୀ ଭାଇ ବିରାଦରଙ୍କର । ଇଟା କ୍ଲିନକ୍ କାମ ଜଣା ଅଛିକି...ଚାଲିଯାଅ କପୁର-କପୁର ଆଣ୍ଡ କୋଃ ପାଖକୁ, ନଇଲେ ସର୍ଦ୍ଦାର ପୁରନସିଂ ପାଖକୁ । ଯାହା ପାରୁଚ କର । ପନ୍ଦର ଦିନ, ମାସେ, ଦି ମାସ, ଯେତେବେଳଯାଏ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନହେଉଚି, ଗୁରୁଦ୍ୱାର ଅଛି...ଖାଇ ପି'ଶୋଇବ ଆସି ଏଠି । ଯାଅ...

ଗୁରୁଦ୍ୱାର ସେକ୍ରେଟେରୀ ବୀରବଲ ସିଂ ସବୁ ନବାଗତ ପଞ୍ଜାବୀ ଭାଇଙ୍କୁ ଏଇ ସବୁ କଥା କହି ସାହାସ ଦିଅନ୍ତି । ଶିଖ୍ ପୁଅ, ହେମତ୍ ବାନ୍ଧ, ହେମତ ବାନ୍ଧ, ମୁଛରେ ତାଓ ଦେଇ କାମରେ ଲାଗିଯାଅ । ଅନ୍ୟତ୍ର ହେଇ ବି ବିଲାତ ଆଉ ଆମେରିକାରେ, ଆମେ ବିରାଟ ଶିଖ୍ କଲୋନୀ ଗଢ଼ିନେଇଚୁ, ଆଉ ଏ ତ ରାଉରକେଲା । ଓଡ଼ିଶା ମୁଲକ୍ । ଡରପୋକ୍ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକ କ'ଣ କରିବେ ଆମର ? ଭୁଲ୍-ଭଟ୍‌କାରେ କେବେ କୌଣସି ବିଷୟରେ ସଲା ନବନି ତାଙ୍କଠୁ । ତାଙ୍କ ଅଫିସରଙ୍କୁ ଗୁଣ୍ଡକା—ମାର୍ ଦେଇ କାମ ଆଦାୟ କରି ନେବ ପଛେ ଭୁଲ୍‌ରେ ମଦତ୍ ଗୁହାରିବନି । ତା'ହେଲେଇ ଚଢ଼ିବସିବେ ସେମାନେ ନିଜେ ଡରୁଆ ବୋଲି...ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡରେଇ ଥରେଇ ବେକୁବ୍ ବନେଇବା ତାଙ୍କର କାମ । ଯାଇଁ ଦେଖ, ଦି ତିନି ବର୍ଷ ଭିତରେ ସାରା ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନର ଲୋକେ ଆସି ଏଠି ବସିଗଲେଣି । କିଏ ଠିକାଦାରୀ, କିଏ ବ୍ୟବସାୟ; କିଏ ଭଲଭଲ ଚାକିରି ନେଇ ରହିଲେଣି । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଯାଇଁ ଦେଖ, ଖାଲି କୁଲାଗିରି ଛଡ଼ା, ଆଉ କ'ଣ ? ବେଖାତିର୍‌ରେ ଦାଢ଼ିରେ ହାତ ବୁଲାନ୍ତି ବୀରବଲ୍ ସିଂ । କହନ୍ତି : ଦି'ବର୍ଷ ତଳେ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଥମେ ଏଠିକି ଆସିଲି ଅମୃତସରରୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ପ୍ୟାରସିଂଙ୍କ ହୁକୁମ୍‌ରେ,...ଆସି ଦେଖିଲି ଷ୍ଟେସନ ପାଖ ଲଗାଏତ ବସ୍ତିର ଦି ଚାରିଟା ଝୁମ୍ପୁଡ଼ି ଥାଏ । ଏଇଠି ଆମ ବଗିଚା ଭିତରେ, ଖୋଜି ଖୋଜି ଆସି ବସିଗଲି । କାହାକୁ ପଚାରି-ଉଚାରି ନାହିଁ । ଏଇଠି ଥିଲା ଶାଳ ଗଛର ବଣ । କାଟିପକେଇଲି ନିଜେ ଦଶ ବାରଟା ଗଛ । ମାଟି ଖୋଳି ପୋତିଲି । ଆଉ ଆସ୍ଥାନ ଜମେଇଲି । ଜଣେ ଅଧେ ଓଡ଼ିଆ ଡରେଇଲେ,

ପୁଲିସ ଧରିବ । ହଟ୍, ପୁଲିସ ? ଆସୁ କିଏ ଆସୁଚି ମୋ ସାମ୍ନାକୁ, ଦେଖିନେବ । ଗୁରୁଦ୍ୱାର କରିବ...ଧର୍ମର ଗ୍ରନ୍ଥ ବସେଇବ...ପଞ୍ଜାବୀ ଶିଖ୍, ତାକୁ ଉଠେଇଦବ, ସାରା ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନରେ ଏମିତି ପାରିବାର ପୁଅ ଅଛି କିଏ ? ବେପରୁଆ ବସିଗଲି । ଆସିଲେ ଜଣେ କେତେ ଅଫିସର । ଭୁରଡ଼ମାରି ଉଡ଼େଇଦେଲି । ହଟୋ, ହଟୋ, ଖୁଣ ବହିଯିବ ଏଠି, ଯଦି କିଏ ଆସି ଠିଆହେବ । ଆସିବେ କିଏ କ'ଣ, ଓଲଟି ମଦତ୍ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେତେବେଳେ ଯାହା ଦର୍କାର ପଡ଼ିଚି । କହି ଟିକିଏ ରହିଯାଇ ପୁଣି ଦାଢ଼ୀ ସାଉଁଳନ୍ତି ସାରବଲ ସିଂ । କହନ୍ତି : ଏଇ ଗୁରୁଦ୍ୱାର ଖଣ୍ଡିଏ କରିଥିଲି ବୋଲି...ଆଜି ଏଠି ହଜାର ହଜାର ପଞ୍ଜାବୀ......ଠିକାଦାରୀରେ, ବ୍ୟବସାୟରେ...... ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟର ବଡ଼ ବଡ଼ ଚାକିରୀରେ ଅଛନ୍ତି ! ତୁମେ ଠିକାଦାରୀ କର, ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା ଜୁଆନ ଅଛ । ମେହନତ୍ କର...ଶିଖ୍ ମେହନତି ଜାତି; ମେହନତ୍ ତାର ଆଦର୍ଶ । ଠିକାଦାରୀ କରି, ପଇସା ଅଛି । ଦି' ଚାରିଟା ବର୍ଷରେ ବଡ଼-ଲୋକ ହେଇଯିବ । ଆମ ଜାତିକି ବଡ଼ ହବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପାକିସ୍ଥାନରେ ସବୁ ଗଲା ଆମର, ଘର, ଦ୍ୱାର, ଦୌଲତ । ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା...ପଞ୍ଜାବ ଭାଗ ଭାଗ ହେଲା......ସାରା ଭାରତରେ......ସ୍ୱାଧୀନତାର ମୂଲ୍ୟ ଯଦି କେହି ଦେଇଚି ସେ ହଉଚି ଶିଖ୍... । ସେ ଛନ୍ନ-ଛନ୍ନାନ୍ତ ହେଇଯାଇଚି । ତାକୁ ଦଶଟା ବର୍ଷ ଭିତରେ ପୁଣି ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ ଠିଆ ହବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବଙ୍ଗଳା ବି ଭାଗ ଭାଗ ହେଲଚି । ସେ ଜାତିର ନେତାଏ, ତାକୁ ଦେଇଛନ୍ତି...ସାହସ, ସାରା ଭାରତ, ସାରା...ଦୁନିଆ ବ୍ୟାପିଯାଇ...ଯେତେ ଯେଉଁଠି ବଡ଼ ବଡ଼ ଚାକିରୀ ଅଛି ସବୁଥିରେ ପଶି ଦଖଲ କରିବାପାଇଁ । ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ଅଛି । ଆମେ ସବୁ ଅନ୍‌ପଢ଼ । କିନ୍ତୁ ଆମର ଶକ୍ତି ଅଛି, ସାହସ ବି ଅଛି । ବାହୁରେ ବଳ ଅଛି । ଆମକୁ ବି ସାରା ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ବ୍ୟାପି ଯିବାକୁ ହବ । ସବୁ ରକମର ବ୍ୟବସାୟକୁ କରଗତ କରିବାକୁ ହବ । ଏଠି ସବୁ ରକମର ସୁବିଧା ଅଛି । ସର୍ଦ୍ଦାର ସ୍ୱରଣ ସିଂଙ୍କ ମଦତ୍ ବି ଅଛି ଆମ ପଛରେ ।

ସାବାସ୍ ପଞ୍ଜାବ ଜୁଆନ୍ । ଏଠି ବି ଆସି ସେମାନେ ପଞ୍ଜାବୀ ପିଣ୍ଡିମିଡ଼ି ତିଆରି କରି ନେଇଛନ୍ତି । ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ ଠିକାଦାରୀ କାମ କରିବାକୁ ଯହିଁ...ପଇସା ପତ୍ରର ଅଭାବ ହବ ନାହିଁ । ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଡ଼ିଭିଜନର ସବୁ

ଡ଼ିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ଆମ ଶିଖ୍ ଭାଇ । ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଡ଼ିଭିଜନର ମାଲିକ୍ ଚିଫ୍ ଇଞ୍ଜିନିଅର...ସେ ହେଉଛି ପଞ୍ଜାବୀ । ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡିଂ ଇଞ୍ଜିନିଅର ସେ ବି ଅଧା ପଞ୍ଜାବୀ, ୟୁ. ପି. ର ରହେନେବାଲା । ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକାଲ ଡ଼ିଭିଜନରେ କ୍ଷେତ୍ରୀ । ଖାନା, ଇକବାଲ ସିଂ, ଲାଲ, କପୁର, ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଭାଇ, ବିରାଦର, ଶସ୍ତାଦାର । ବାହାରେ କାମ କରାଇବା ପାଇଁ, କାମ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଏମାନେ ଅଛନ୍ତି ଫିଲଡ୍ ଷ୍ଟାଫ୍ ଭାବେ । ଆଉ ଭିତରେ କାମକୁ ସଜାଡ଼ିବାକୁ, କାମକୁ ଯୋଗାଡ଼ିବାକୁ, ବିଲ୍‌କୁ ବଢ଼େଇବାକୁ, ଅଛନ୍ତି ସ୍ୱୟଂଶକ୍ତିମାନ ଆକାଉଣ୍ଟସ୍ ଅଫିସର ମିଃ ଧୀମନ ମେହେରା । ଖୁବ୍ ଜବରଦସ୍ତ ଲୋକ । ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ସର୍କାରଙ୍କ ଅର୍ଥ ବିଭାଗରେ ସେକ୍ସନ ଅଫିସର ଗ୍ରେଡ଼୍ ଥାର୍ଡରେ ଏ ଥିଲେ ଜଣେ ମାମୁଲି ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ । କିନ୍ତୁ ଏଠି ଆସି ଏକାବେଳେ ଏକାଉଣ୍ଟସ୍ ଅଫିସର । ପଛରେ ୟାଙ୍କୁ ମଦତ୍ ଦେନେବାଲା ଦିଲ୍ଲୀ ଦପ୍ତରର କ୍ୟାବିନେଟ୍ ପାୱାର ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ । ସେ ଆସି ଭେରା, ଖାନା, ଲାଲ, ସବୁ ଶିଖ୍ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ଗୋଟେଇ ଗାଟେଇ ଆଣି ପୂରା ଏକାଉଣ୍ଟସ୍ ଡ଼ିପାର୍ଟମେଣ୍ଟକୁ ଅକ୍ତିଆରରେ ରଖି ସାରିଲେଣି । ଠିକାଦାର ବନେ, କହନ୍ତି ଖାରବଲ ସିଂ । ଯାହା ମଦତ୍ ଦରକାର, ମୁଁ କରେଇ ଦେବି, ସମସ୍ତେ ଆସନ୍ତି ଗୁରୁଦ୍ୱାରକୁ ଗ୍ରନ୍ଥ ଶୁଣିବାକୁ ।

ଶହ, ଶହ, ହଜାର, ହଜାର ଶିଖ୍‌ଭାଇଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଇ ମଦତ୍‌ର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ସର୍ଦ୍ଦାର ଖାରବଲ୍ ଯେତେବେଳେ ପଠେଇ ଦିଅନ୍ତି କର୍ମ କ୍ଷେତ୍ରକୁ, ଷ୍ଟେସନରେ ତେଲେଙ୍ଗା, ମାଡ୍ରାସୀ, କେରଳୀ ଯଦି କେହି ଓହ୍ଲାନ୍ତି, ଚାକୁ ଯାଇ ଡ଼ାକି ଆଣନ୍ତି...ବଣ୍ଡାରେଡ୍ଡିର ସାଉଥ୍ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ହୋଟେଲର ମାଲିକ ରାମଲୁ ନାଇଡୁ । ନଇଲେ ଟାଉନସିପ୍‌ରେ କେରଳୀ ମେସ୍‌ର ଭିରମୁଲ ରେଡ୍ଡି ବା ଗୁରୁ ନମ୍ବର ମାଡ୍ରାସୀ କ୍ୟାଣ୍ଟିନର କ୍ରିଷ୍ଣା ଆଏଙ୍ଗାର । ଆଣି, ବି ଗୁରୁଦିନ ଖାଇବା ପିଇବା ଦେଇ ନେଇ ହାଜର କରେଇ ଦିଅନ୍ତି ପର୍ସନାଲ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସୁବ୍ରମଣ୍ୟଙ୍କ ପାଖରେ । କିରାଣୀ, ଟାଇପିଷ୍ଟ ବା ଅଫିସ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ... କୌଣସି ନା କୌଣସି ଗୋଟାଏ କାମରେ ଲାଗିଯାଏ ସେ । କିଛି, ବା ମାଡ୍ରୁଆଲ ଯଦି କେହି ଉତ୍ତରୁ ଗାଡ଼ିରୁ ...ସେ ଖୋଜି ଖୋଜି ଆସି ପହଞ୍ଚେ ମାରୱାଡ଼ି ବା କାଜଉଞ୍ଜଙ୍କ ଲୁଗା ଚଦରେ ।

ବିହାର ବା କଲିକତାର ମୁସଲମାନ ଯଦି କେହି ଓହ୍ଲାଏ ଗାଡ଼ିରୁ, ସେ ଖୋଜି ଖୋଜି ଆସି ପହଞ୍ଚେ ମହାତ୍ମା କପୁରଙ୍କ ମଞ୍ଜିଲ୍‌ରେ...ତାଙ୍କୁ ବି ଖୋଜି ଖୋଜି ଡାକି ଆଣିବାପାଇଁ ଯାଇଥାନ୍ତି...କେହି ନା କେହି ହଜ୍ ଫେରନ୍ତା ମୌଲବୀ ।

କଲିକତାରୁ ବଙ୍ଗାଳୀ ଯଦି କେହି ଆସେ...ତା' ପାଇଁ ଆଗରୁ ଷ୍ଟେସନରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଏ ତାଙ୍କର ଲେଖା-ଯୋଖା ଦାଦା, ମାମା, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ କେହି । ଆଗରୁ ଚିଠି ଲେଖି ପ୍ରୋଗ୍ରାମ କରି ଆସନ୍ତି ସେମାନେ ...କାରଣ ଫେୟାର୍‌ଲି ପ୍ଲେସରୁ ସିଧାସଳଖ ଆପଏଣ୍ଟମେଣ୍ଟ ସ୍ଲିପ୍ ମିଳିଯାଏ ସେମାନଙ୍କୁ ।

ଆଜି ଓଡ଼ିଆ...

କଲିକତାରୁ ଆସି 'ନାମନ୍ତ' ଯୋଉମାନେ ତାଙ୍କୁ ଟେଢେଗିରୁ ଠେଲିଦେଇ ନେଇ...ଯାଇ ଅଭିବାଦନ ଜଣାନ୍ତି ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଗୁଇନ୍ଦା ବିଭାଗର ଦେଶବତ୍ସଳମାନେ । ଆଗ୍ରା ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ତଳିଆ ଲୋକ । ଗାଁ, ନାଁ, ଜାତି ଧର୍ମ ସବୁ ପଚାରି ନେଇ ଟିପିଟାପି ରଖନ୍ତି । ଠାଠା ବାଲାଙ୍କୁ ଗୁଣ୍ଡା, କଲିକତା ବାଲାଙ୍କୁ ନୁଙ୍ଗୁରା, ବାଲେଶ୍ୱର ଭଦ୍ରକିଆଙ୍କୁ ଦଗାବାଜ୍, କଟକିଆଙ୍କୁ ଗୁରିଶବର୍, ପୁରୀବାଲାଙ୍କୁ ବଦମାସ, ବରହମପୁରିଆଙ୍କୁ ଗୈର ଖବରେ, ଡ଼ାଏରୀ ବହିରେ ଟିପିରଖି ପଠେଇ ଦିଅନ୍ତି ଘରେଇ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଯେତେକ ଖବର, ଇନ୍ ଆଡ୍‌ଭାନ୍‌ସ ।

ସର୍ବଭାରତୀୟ ସହର ହବାକୁ ଯାଉଚି ରାଉରକେଲା । ଯଦି କେବେ ଦଙ୍ଗା ହେଙ୍ଗା କିଛି ଲାଗେ ତ...ଲଗେଇବେ ଏଇ ଓଡ଼ିଆଏ । ଗାଁ'ରେ କ'ଣ ଘର, ଦୁଆର, ଜମିଜମା ନାହିଁ ? ଆସୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ଏତେ ଦୂର ଦେଶକୁ ? ମତଲବ କ'ଣ ଆସିବା ପଛରେ ଗୋଳମାଳ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଛଡ଼ା ? ଓଡ଼ିଶାରୁ ଅଣଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ପିଟି ବାହାର କରିଦେବୁ । ରାଉରକେଲା ହେଲା-ଦିନୁ ଗୋଟାଏ ସୋର୍ ଉଠିଚି ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ମୁହଁରେ । ହକ ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି ଅଣଓଡ଼ିଆଏ ! ଆରେ ତମ ହକ୍ କଣ ? ଏ ତ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଟଙ୍କାରେ ଗଢ଼ା ହେଉଚି । ଇସ୍ପାତ୍ କାର୍ଖାନା ତ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସଂସ୍ଥା । ଏଥିରେ ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ କଣ ? ଠାଠା ଓଡ଼ିଆଏ ନଧିମୁ ପ.ଜି । ସେଠି

ସିଂଭୂମ ସିଂଭୂମ କରି ବିହାରୀଙ୍କଠୁ ମାଡ଼ ଖାଇ ଏଠି ଆସି ଗୋଳମାଳ ସୃଷ୍ଟି କରି ଓଡ଼ିଶା ସର୍କାରକୁ ଜବତ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ସେଠି ସିନା ବିହାରୀ ଗୋଇନ୍ଦାଙ୍କୁ ହାଇକୋର୍ଟ ଦେଖେଇଲ...ଏଠି ଆମକୁ ଫାଙ୍କି ଦେବା ସହଜ ନୁହେଁ ବାପ !—କେବେ କେବେ ଷ୍ଟାଫ୍‌ମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଦମାକ ଦେଖେଇ କହନ୍ତି ଆବ୍ରୁ ମହାପାତ୍ରେ । ଘରଦ୍ୱାର, ନାଡ଼ି ନକ୍ଷତ୍ର ସବୁ ଆମର ଜଣା । ଏମିତି କାମ କରି ରଖିଥିବୁ ଆମେ, ତମ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରେମ ପଛରେ ଅଚଞ୍ଚା ବାଁଉଶ ଠେଲା ରଖି ଦେଇଥିବୁ । ହେଃ...

ଆବ୍ରୁ ମହାପାତ୍ରେ ପ୍ରାୟ ସର୍‌ପ୍ରାଇଜ ଚେକ୍‌ରେ ଆସନ୍ତି ଷ୍ଟେସନକୁ ଗାଡ଼ିବେଳ ଉଣ୍ଡି । ଷ୍ଟାଫ୍ ସବୁ କେମିତି କାମ କରୁଛନ୍ତି ଦେଖିବାକୁ । ଭିଜିଲାନ୍‌ସ ଡ଼ିପାର୍ଟ୍‌ମେଣ୍ଟରେ, ଚାରି ପାଞ୍ଚଟା ବର୍ଷ ଭିତରେ ଯୋଉ ଉନ୍ନତି କରିଛନ୍ତି, ସେ କେବଳ ତାଙ୍କର ଅନ୍ତଃଦୃଷ୍ଟି ଆଉ ଦୂର ଦୃଷ୍ଟି ଯୋଗୁଁ ସିନା ! ଷ୍ଟାଫ୍‌ମାନଙ୍କୁ ଇନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରକ୍‌ସନ୍ ଦିଅନ୍ତି ମହାପାତ୍ରେ : ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯିଏ ସିଧା ସଳଖ ଗେଟ୍ ଆଡ଼କୁ ନ ଯାଇ...ଏପାଖ ସେପାଖ ଲଙ୍ଗର ପଙ୍ଗର ହେବ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଉପରେ, ଥକ୍କା ଥକ୍କା ହେଇ ଚାହିଁବ ଷ୍ଟେସନର ସାଇନବୋର୍ଡକୁ, ଆଉ ଲାଇଟପୋଷ୍ଟକୁ, କୁଲି ସାଙ୍ଗେ ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ ହେବ ଚା ବାଲା ପାଖରେ ଠିଆ ଠିଆ ହବ...ପାନବାଲାଠୁ ଖିଲିପାନ କିଣି ଖାଇବ, ପଇସାକର ବଡ଼ ମାଗିବ, ପଇସାକର ବଡ଼ ନାହିଁ ବୋଲି ପାନବାଲା କହିଲେ ଦି ପଇସ ର ମାଗିବ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ବର୍ଣ୍ଣରେ, ଜାତିରେ, ଗୋତ୍ରରେ ନରେଲା ଓଡ଼ିଆ ।

ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତି ମହାପାତ୍ରେ; ପଚାରିବ ତାକୁ...ଗାଁ, ନାଁ, ହାଲ ହକିକତ । କି ମତଲବରେ ଆସିଚ, କୁଆଡ଼େ ଯିବ ? କଣ କରିବ ? ଯେ କିଛି ନ କହି ଗୁଁ ଗୁଁ ହବ...ଜାଣିବ ସେ ଆସିଚ ଚୋରି କରିବାକୁ । ଯେ ଫୋ ଫୋ କରି କହିବ,...ସେ ଆସିଚ ଗୁଣ୍ଡାଗିରି କରିବାକୁ । ଯେ ଜଣେଇ କରି ଚାହିଁବ ସେ ଆସିଚ ରାଜନୀତି କରିବାକୁ ଆଉ ଯେ ଗଣ୍ଠିଲି ଖଣ୍ଡେ ଧରି ଫଡ଼ ଫଡ଼ ଚାଲିଯିବ ସେ ଆସିଚ କୁଲିଗିରି କରିବାକୁ । ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଖାସ୍ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଜଣେ କେତେ ବାବୁ ବା ଇଞ୍ଜିନିୟର ଯଦି ଆସିଥିବେ...ସେ ତ ନିଶ୍ଚୟ ପିନ୍ଧିଥିବେ ସୁଟ୍ । ଓଡ଼ିଆରେ ପଚାରିଲେ

ଇଂରାଜୀରେ ଜବାବ ଦେଉଥିବେ । ଜନନୀ ହବାପାଇଁ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ସେକ୍ରେଟେରିଏଟରୁ ଆସିଥିବେ ଯେ ଲିଅନ ସର୍ଭିସରେ, ସେ ଦଳକୁ ନର୍ତ୍ତକୀ ଜଙ୍ଗଲକୁ ମୁହଁ ଟେକି ଚାଲୁଥିବେ । ବ୍ୟବସାୟୀ ମତଲବରେ ଆସିଥିବେ ଯେ କେତେଜଣ, ନମ୍ର ମଧ୍ୟବିତ୍ତ, ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ଜମି ବିକି ଟଙ୍କା ନେଇ ଆସିଥିବେ । ଭିଡ଼ରେ କାଳେ ପକେଟମାର୍ ହେଇଯିବ ଏଇ ଭୟରେ ସବା-ପଛରେ ଯିବାପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରିବେ ଗୁପ୍ତ ପକେଟ ଉପରେ ହାତ ରଖି । ତାଙ୍କୁ କେବଳ କିଛି ଦୂର ଫଲୋଅପ୍ କରି ଦେଖିବ । କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ସେମାନେ ? ବଜାର ପାଖ ଗୁପାଖାନାବାଲାଙ୍କ ପାଖକୁ ନା, ଉଦ୍ଧବନଗରର ଓକିଲ ବାବୁ କଂଗ୍ରେସୀ ନେତା ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ । ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯଦି ଯାଆନ୍ତି ଆମର ଆଶଙ୍କାର କାରଣ କିଛି ନାହିଁ । ସେ ଠିକ୍ ରାସ୍ତା ବତେଇ ଦେବେ ସେମାନଙ୍କୁ । ଯେମିତି ଭୂଆଁ ବୁଲୁଥିବେ ତବଣ ଘଣ୍ଟେ ଖୁବ୍ ଚତୁର ଲୋକ ସେ । କଟକିଆ କି ପୁରୀଆ ଆଗ ପଚାରି ନେବେ । ବ୍ରହ୍ମପୁରିଆ ହୋଇଥିଲେ ପଠେଇଦେବେ...ନଗର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ପାଖକୁ । କଟକିଆ, ପୁରୀଆଙ୍କୁ କେବଳ ତାଙ୍କର ଡର । ହାତେ ମାପି ଚାଖଣ୍ଡେ ଚାଲନ୍ତି ସେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ । ସେ ନିଜେ ପୁରୀଜିଲାର ଲୋକ କିନା ! ଠିକ୍ ଜାଣନ୍ତି ସେ ପୁରୀଆଙ୍କ ଚାଲିଚଳନ । କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଧରି ସେ ସୁନ୍ଦର-ଗଡ଼ରେ ରହି...କୁଆଁରମୁଣ୍ଡିଆ ହେଇଗଲା ପରେ ନିଜକୁ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ଦାୟାଦ ବୋଲି ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠତା ହାସଲ କରିଛନ୍ତି, ନଇଲେ ଚାରିଶ ବିଶ୍ କାହିଁକି ଆଠଶ ଚାଳିଶ ହିସାବରେ...ମନସ୍ତାପର ଶେଷ୍ ନଥାନ୍ତା ତାଙ୍କର । ସେ ଠିକ୍ ଉତ୍ତର ଦିଅନ୍ତି କଟକିଆ, ପୁରୀଆଙ୍କୁ । ବ୍ୟବସାୟୀ କରି, ସେମାନେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ିଆଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ମାରିବାକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ଚାକିରି କରିବାକୁ ଆସି, ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଦାନାପାଣିରେ ଧୂଳି ଦେବାକୁ ଭାବିଛନ୍ତି । ଠିକଣା ଜବାବ ଦିଅନ୍ତି ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁ । କହି ଦିଅନ୍ତି ଚାଲାଖି କରି, ଯାଅ ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଫେରି ଯାଅ କଟକ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସୁପାରିଶ ଆଣ, ମହତାବଙ୍କଠୁ ଦସ୍ତଖତ ଆଣ, ଗାଉରିନ ଦାଦାଠୁ ହେମନ୍ତ ଆଣ ।

ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁଙ୍କ କଥାରେ ଫେରିଯାଇ...ସୁପାରିଶ, ହେମନ୍ତ, ଦସ୍ତଖତ୍ ନେଇ ଆସିବା ଆଗରୁ ଆଜି କାହାକୁ ଧରି ଧରି କରି କୋଉଠି କେମିତି ଲାଗି ଯିବାକୁ ଯୋଉମାନେ ଟିକିଏ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି, ସେମାନେ

ଘାଇ ବସ୍ତରର ଖୋଜା ଖୋଜ ହୋଇ ଘୁରି ବୁଲନ୍ତି । ସମ୍ବଲପୁରିଆ ଖୋଜେ କଟକିଆକୁ , ଭଦ୍ରଖିଆ ଖୋଜେ ବାଲେଶ୍ୱରିଆକୁ । ଗଞ୍ଜାମିଆ ଖୋଜେ ବରହମପୁରିଆକୁ । ସରେଇକଲିଆ ଖୋଜେ ସିଂହଭୂମ୍ବିଆଁକୁ । ଆଉରି ଟିକିଏ ବେଶୀ ଚାହିଁ ଖରଚ ଦର୍କାର ପଡ଼ିଲେ, ମହାନ୍ତି ଖୋଜେ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ , ଚଷା ଖୋଜେ ଖଣ୍ଡାଏତକୁ, ବାଉରି ଖୋଜେ କଣ୍ଡରାକୁ । (ଓଡ଼ିଆକୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାବ ଗ୍ରହଣ କରିବା, ନ ସାହାଯ୍ୟ ସହାନୁଭୂତି ଦେଖେଇ ଥାଇଥାନ କରେଇବା, ବା ଗୁଜରାଟି ଖଣ୍ଡେ ଖୋଜ ଦବା କ ବେପାର ବାଣିଜ୍ୟରେ ମଦତ କରିବା ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ କ୍ୱଚିତ ଦେଖାଯାଏ ଏଠି ।)

ସେଥିପାଇଁ ପୁରୁଣା ରାଉରକେଲାରେ ଅଛନ୍ତି ପ୍ରବୀର ଦାସଙ୍କ ସେକ୍ରେଟେରୀ ଚୈତନ ମହାନ୍ତି । 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ' ବାର୍‌ରେ ବ୍ରାଣ୍ଡି ପେଗ୍ ପକାଇ... ଧନରାଜ ସୋସାଲ ଓ୍ୱାର୍କରେ ଲଗିଥାନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ଫଶାନ୍ତି ଜୁଆଡ଼ିଙ୍କ ପାଖରେ । ଗୃହପ୍ରକୋଷ୍ଠ, ପାନ ଦୋକାନ କରେଇ ଦେଇ ବ୍ୟବସାୟୀ ହବା ପାଇଁ ରାସ୍ତା ବତେଇ ଦେବା ଆଳରେ ଯାଙ୍କର ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟମାନେ ଛୁରି ଦେଖେଇ ମଦ ପିଇବା ପାଇଁ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରନ୍ତି । ଅଣଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ଧମକେଇ ଚମକେଇ ପ୍ରବୀର ଦାସଙ୍କ ପାଖକୁ ଡାକ ନେଇ ମୋଟା ଚାନ୍ଦା ଆଦାୟ କରନ୍ତି...ଅନାମିଆଁ ଗାଁରେ ବେନାମିଆ ସ୍କୁଲ ପାଇଁ । ଚାନ୍ଦା ବି ଉଠାନ୍ତି ହଜାର ହଜାର । ଦର୍କାର ପଡ଼ିଲେ ମାଡ଼ଗୋଳ ବି କରନ୍ତି । ଜେଲ ବି ଯାଆନ୍ତି । ଜେଲ୍ ଯିବାରେ ଭୟ ନାଇଁ...। ମିଃ ପ୍ରବୀର ଅଛନ୍ତି । ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ନୁହନ୍ତି ତ କେବଳ, ଖୋଦ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏକପ୍ରକାର । ଉଦିତ ନଗର କଟେଜର ଯେତେକ ହାକିମ, ରାଉରକେଲାର ଯେତେକ ପୁଲିସ, ଅବକାଶ ଡ଼ିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଯେତେକ ଅଫିସର ସବୁ ତାଙ୍କ ଇଙ୍ଗିତରେ ଉଠ୍ ବସ । ସମସ୍ତେ ଆସି ଦଣ୍ଡହାତ ଦୂରରୁ ସଲାମ କରନ୍ତି । କାରଣ ମିଃପ୍ରବୀର ଚାହିଁଲେ ଏକାରାତିକେ ଏସ୍. ଡ଼ି. ଓ.କୁ ବଦଳି କରାନ୍ତି । ସି. ଏସ୍. ଓ.ଙ୍କୁ ସସ୍‌ପେଣ୍ଡ କରାନ୍ତି, ଏସ. ପି ଙ୍କୁ କ୍ଷମା ମଗାନ୍ତି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ।

ଓଡ଼ିଶା ସର୍‌କାରଙ୍କ ଘରୋଇ ବିଭାଗ ଆଡ଼ମିନିଷ୍ଟ୍ରେସନ ସମଗ୍ର ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲା ପାଇଁ ଏଇଠୁ ଏକପ୍ରକାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ, ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଆଉ ପରିକଳ୍ପିତ ।

॥ ନଅ ॥

ସେପଣେ ହାମିରପୁର ମିଶନ ହତାରେ ହଜାର ହଜାର ଆଦିବାସୀ ମହିଳା ଧୋବ ଫର ଫର ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି, ହାତରେ ଫୁଲମାଳ ଧରି ଯୀଶୁଙ୍କ କ୍ରୁଶ ଝୁଲେଇ ବେକରେ, ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି ମିଃ ମଜୁମଦାରଙ୍କ ଆଗମନକୁ । ଆଉ ଏଣେ ଚିଫ୍ ଇଞ୍ଜିନିଅରଙ୍କ ଅଫିସ ବାରଣ୍ଡା ଜଗି ରହିଛନ୍ତି ସାମ୍ବାଦିକ ଦଳ । ଆଗରେ ପର୍ସନାଲ୍ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ମିଃ ସୁବ୍ରମଣ୍ୟମ ଆତଙ୍କରେ ଥରହର ଏକପ୍ରକାର । ଘଡ଼ି ଘଡ଼ି ଟେଲିଫୋନ୍ କରୁଚନ୍ତି ଏସ୍. ପି.ଙ୍କୁ । ଶାନ୍ତି ଭଙ୍ଗ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ।

ମ୍ୟାନେଜିଂ ଡିରେକ୍ଟର ମିଃମଜୁମଦାର ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ ଜର୍ନାଲିଷ୍ଟଙ୍କୁ ମୁଲାକତ କରିବା । ଅଥଚ ବାବୁ ସକମାକାନ୍ତ, ଆଉ ମିଃବର୍ଡ୍‌ୱାମ୍ ଏକାବେଳେ ନାଗ୍ଲେଡ଼ବନ୍ଧା । ମିଃ ମଜୁମଦାର ମ୍ୟାନେଜିଂ ଡିରେକ୍ଟର ପଦନ୍ତୁ ଅବ୍ୟାହତି ନେଇଯାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ରାଜୁତି ଭିତରେ ଗଲା ଦ ବର୍ଷରେ ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟର ପ୍ରୋଗ୍ରେସ୍ କ'ଣ ସେମାନେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ।

—ଆଗରୁ ଯେତେଥର ଆସି ଜିଦ୍ ଧରିଛନ୍ତି, ସେତେଥର କହି ଦେଇଚି ସେମାନଙ୍କୁ, କଲିକତା ଯାଅ, ମିଃ ମଜୁମଦାରଙ୍କ ଦପ୍ତର ଫେଏରଲି ପ୍ଲେସରେ । ଫୋନ୍‌ରେ ଥର ଥର ଗଳାରେ ଏସ୍. ପି.ଙ୍କୁ ଜଣେଇଲେ ମିଃ ସୁବ୍ରମଣ୍ୟମ : କିନ୍ତୁ ଆଜି ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନ ମିସ୍‌ନାରି ତରଫରୁ ଆୟୋଜିତ ବିଦାୟ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ସଭାକୁ ମି. ମଜୁମଦାର ଯାଉଥିବା କୋଉ ସୂତ୍ରରୁ ଜାଣି, ମୋ ଅଫିସ୍ ପାଖରେ ପଏନ୍ତରା ମାରୁଚନ୍ତି ଦି ତିରିଜଣ ଜର୍ନାଲିଷ୍ଟ । ପୁଲିସ ପଠେଇ ଭଗେଇ ଦିଅନ୍ତୁ ଏମାନଙ୍କୁ ।

—ଅସମ୍ଭବ, ଉତ୍ତର ଦେଲେ ଏସ୍. ପି । ସେମାନଙ୍କୁ ଆପଣ ମୁଲାକତ କରି ବୁଝେଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ସୁବ୍ରମଣ୍ୟମ ବାହାରକୁ ଆସିଲେ ଅଗତ୍ୟା —ହାଲ୍ଲୋ, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ କୁହନ୍ତୁ...କ'ଣ ଦର୍କାର ?

—ମାନେଜିଂଡ଼ିରେକ୍ଟରଙ୍କୁ ଦେଖାକରିବୁ...କହିଲା ସଜନୀକାନ୍ତ ।

—ମି. କାନ୍ତ ! ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ଗଳାରେ ସୁବ୍ରମଣ୍ୟମ କହିଲେ : ମି. ବିଦର୍ଭୀ ଆମ ମତେ ସକାଳେ ଟେଲିଫୋନ୍ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସବୁ କଥା ବୁଝେଇ କହିଥିଲି । ସେ ଏକ ପ୍ରକାର ମାନି ଯାଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଆପଣ ବୋଧହୁଏ ତାଙ୍କୁ ହୁସ୍‌କେଇ ଡାକି ଆଣିଛନ୍ତି । ଆଚ୍ଛା ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଜବାବ ଯଦି ଅନ୍ ବିହାଫ୍ ଅଫ୍ ମାନେଜିଂ ଡ଼ିରେକ୍ଟର ଦିଏ; ଚଳିବନି ?

—ନା ।

—ମୁସ୍କିଲ ! ସୁବ୍ରମଣ୍ୟମ ଇତଃସ୍ତତଃ ହେଲେ । ଅଫିସ ଭିତରକୁ ଗଲେ । ବାହାରକୁ ଆସିଲେ । ବାହାର...ଭିତର, ଭିତର...ବାହାର, ଶେଷରେ ଯାଇଁ ଛିଡ଼ାହେଲେ ଆଇ. ସି. ଏସ୍.ଙ୍କ ସାମ୍‌ନାରେ—ସାର୍...

—ଏସ୍, ମିଃ ମଜୁମଦାର ଗୋଟାଏ ରିପୋର୍ଟ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ନେଉ ନେଉ କହିଲେ : ଦି ସ୍କାଉଣ୍ଡ୍ରେଲ୍ସ । ଜର୍ନାଲିଷ୍ଟଙ୍କୁ ତମେ ଭୁଲେଇ ପାରିଲ ନାହିଁ ସୁବ୍ରମଣ୍ୟମ ? ଆଚ୍ଛା ଡାକ ଡାକ ସେମାନଙ୍କୁ ମୋ ସାମ୍‌ନାକୁ । ଦେଖ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ କେମିତି ଜବ୍‌ଦ କରୁଚି । ଦି ପ୍ରେଜେଣ୍ଟ ଡ଼ିୟରିଙ୍ଗ୍ ଦି ଡ଼ିସକସ୍‌ସନ ।

—ସାର୍ ।

—ଡ଼ାକ ସେମାନଙ୍କୁ ।

ଇତଃସ୍ତତଃ ହେଇ ଦୌଡ଼ୁଥିଲେ ମିଃ ସୁବ୍ରମଣ୍ୟମ ବାହାରକୁ । ପଛରୁ ଡ଼ାକିଲେ ମିଃ ମଜୁମଦାର—ହ୍ୱାଟ ଏ ଫୁଲ୍ ଇଉ ଆର । ନିଜେ କାହିଁକି ଧାଇଁଚ । ଅଫିସ୍ ବିଏ ନାହିଁ ?

—ସାର୍...

ଚୁରୁଟ୍ ଟାଣି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସିଲେ ମି. ମଜୁମଦାର ।

ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇଁ ମିଃ ବଦଓ୍ୱାମା ହାତ ବଢ଼େଇ ଦେଲା କର-ମର୍ଦ୍ଦନ ପାଇଁ ।

ସେ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ନ କଲା ପରି, କହିଲେ ମିଃ ମଜୁମଦାର : ବସନ୍ତୁ ଆପଣମାନେ ।

ବଦଓ୍ୱାମା ଅଫେଣ୍ଡେଡ୍ ହେଲାପରି ବଢ଼େଇଥିବା ହାତ ଓ୍ୱାପସ କରିନେଲେ । ସଜନୀକାନ୍ତ ଟିକିଏ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲା । ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ସଙ୍କୁଚିତ ହେଲାପରି ଡରି ଡରି ହୋଇ ବସିଲେ ଖୁର୍ଚ୍ଚି ଉପରେ ।

—କ'ଣ ଜାଣିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ଆପଣମାନେ ।

—ଆପଣଙ୍କ ସମୟ ଭିତରେ ପ୍ଲାଣ୍ଟ କନଷ୍ଟ୍ରକସନର ପ୍ରୋଗ୍ରେସ୍ କ'ଣ ?

—ପ୍ଲାଣ୍ଟ ସାଇଡ଼କୁ ଯାଇ ଦେଖନ୍ତୁ ! ମିଃ ସୁବ୍ରମଣ୍ୟମ, ଟେକ୍ ଦେମ୍ ଇନ୍ ଏ ଜିପ୍ । ସୋ ଦେମ୍ ଆଓ୍ୱାର ପ୍ରୋଗ୍ରେସ୍ ।

—ସେ ତ ଆମେ ଦେଖିଚୁ...

—ଦେନ୍, ହ୍ୱାଟ...

...ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟ କାମରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପୋଷ୍ଟରେ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପରସେଣ୍ଟେଜ କେତେ ?

—ଓଃ ! ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ମତେ ପଚାରିବା ଆଗରୁ ଆଗେ ତମ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ପଚାର, ଓଡ଼ିଶା ସରକାରୀ ଚାକିରିରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପୋଷ୍ଟରେ କେତେ ପର୍ସେଣ୍ଟ ଓଡ଼ିଆ ଅଛନ୍ତି । ତୁମେ ଦି ଚାରିଜଣ କାଗଜବାଲା ଏଠି ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ ପାଟି କରୁଚ । ମେ ଆଇ ନୋ ହୁ ଇଜ୍ ଦି ଏଡ଼ିଟର ଅଫ୍ "ଜାତିର ଡାକ ।" ଘରରେ ଚୋ-ନାଲି ମୋ-ନାଲି ଆଇ. ମିଃ ଏସ୍ ସାହେବ ।

—ସେ ଆସି ନାହାନ୍ତି ସଜନୀକାନ୍ତ କହିଲା : ମୁଁ ସେ କାଗଜର ଯୁଗ୍ମ ସମ୍ପାଦକ ।

—ଓ. ଆଇ. ସି ! ତାହେଲେ, ଫର୍ ଇଓର ଇନ୍‌ଫରମେସନ୍...
କାରଖାନାର ସାଧାରଣ ଶ୍ରମିକ ଗ୍ରୁପ୍‌ରେ ଆମେ ଅଶୀ ପର୍ସେଣ୍ଟ ଓଡ଼ିଆ ନେଲୁଣି । ଏଇଟା କ'ଣ ଏକା ଓଡ଼ିଶାର କାରଖାନା ଯେ ଏଠି ଆଉ ବେଶୀ ଭାଗ ଦାବୀ କରୁଛ ? ଜାଣନ୍ତୁ ଆପଣମାନେ...ମୁଁ ଏଠି ତିନି ଦିନ ଅଛି । ଗତକାଲି ଗୋଟାଏ ଜାଗାକୁ କାମ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲି । ସେଠି ଦେଖିଲି ଯେତେକ କୁଲି, ସବୁ ଓଡ଼ିଆ । ଅବଶ୍ୟ ମି: ଜଗମୋହନ କହିଲେ : ଓଡ଼ିଆ କୁଲି ଛତିଶଗଡ଼ିଆ କୁଲିଙ୍କଠୁ ବେଶୀ ପାରଙ୍ଗମ ।

—ମି. ମଜୁମଦାର, ସଜନୀକାନ୍ତ ସପ୍ରତିଭ ଗଳାରେ କହିଲା : ଆପଣ ଏଥର କଲିକତାରୁ ଆସିଲାବେଳେ ବୋଧହୁଏ କୌଣସି ବଙ୍ଗଳା ଫିଲ୍‌ମ୍ ଦେଖି ଆସିଛନ୍ତି ?

—କାହିଁକି ?

—ତା ନ ହେଲେ କୌଣସି ବିଖ୍ୟାତ ବଙ୍ଗଳା ଲେଖକଙ୍କର ଉପନ୍ୟାସ ରେଳ ଡବା ଭିତରେ ପଢ଼ି ପଢ଼ି ଆସିଚନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ...

—ନୋ, ନୋ...

—ନାହିଁ ଯଦି, ସଜନୀକାନ୍ତ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି ହସି କହିଲା : ଓଡ଼ିଆ ଲୋକଙ୍କୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ କୁଲି ଭାବେ ଦେଖି ଏବଂ ତାଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମି. ଜଗମୋହନଙ୍କଠୁ ସୁପାରିଶ ଶୁଣି...ଆପଣଙ୍କ ମନରେ ଏତେ ସନ୍ତୋଷ ଆସିଲା କାହିଁକି ?

ନାଲି ପଡ଼ିଗଲା ମଜୁମଦାର୍‌ଙ୍କ ଗୋରାମୁହଁ । ମନକୁମନ ଭାବିଲେ ସଜନୀକାନ୍ତ ଲୋକଟା କି ସାଂଘାତିକ ! କଥା ଗୁଡ଼ାକ କି ତେଜ୍ ! କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଫୋ କରି କହିଦେବାକୁ ଯାଉଥିଲେ ହଠାତ୍ ସଂଯତ କରିନେଲେ ନିଜକୁ । ଏ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଯାଉଥିବାବେଳେ ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କୁ ଆଘାତ ଦେଇ ଯିବା ବୁଦ୍ଧିମାନର କାମ ନୁହେଁ । ପଚାରିଲେ : ଆଉ କିଛି ପ୍ରଶ୍ନ ଅଛି ?

—ଅଛି, ମି. ବଡଓ୍ୱାଲା କହିଲା : ଆପଣ ଯଦି କହୁଛନ୍ତି ଓଡ଼ିଆ କୁଲି, କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷ, ଏବଂ ତାଙ୍କର ନ୍ୟାଯ୍ୟଦାବୀ ହେଲା କେବଳ କୁଲିକାମ

ପାଇବା, ତା'ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ଟଙ୍କାଏ, ବା ଟଙ୍କାଏ ଗ୍ରେଣାରେ ନ ଖଟାଇ ଆପଣ କାହିଁକି ଟଙ୍କାଏ ତେରଣା ମଜୁରିରେ ଘର, ପାଣି, ଆଲୁଅର ଅଧିକ ସୁବିଧା ଦେଇ ଗୋରଖପୁରରୁ ଦୁଇହଜାର ଶ୍ରମିକ ଆମଦାନି କରିବାର ମସୁଧା ଚଳେଇଛନ୍ତି ?

ହଠାତ୍ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ମିଃ ମଜୁମଦାର । ହାତ ଘଣ୍ଟାକୁ ଦେଖି କହିଲେ : ମତେ ହାମିରପୁର ମିଶନ ସ୍କୁଲକୁ ଟିକିଏ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ...

ରଜନୀକାନ୍ତ ନାଛୋଡ଼ବନ୍ଦା । କହିଲା : ଆଉ ଦୁଇଟା ପ୍ରଶ୍ନ । ମିଶନ୍ ହତାରେ ଆପଣଙ୍କୁ ବିଦାୟ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦେବାପାଇଁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନ ମିସନାରୀ ତରଫରୁ ଯୋଉ ଆୟୋଜନ ହେଇଚି, ତା ପଛରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ କହି ପାରିବେ ?

ଚୁରୁଟ୍‌ରେ ଟାଣ୍ ଦେଇ ଦେଇ ତେର୍ଚ୍ଛା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଲେ ମିଃ ମଜୁମଦାର—ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ କିଛି ଖବର ଅଛି ?

—ଅଛି । ସେମାନେ କୁଆଡ଼େ ଆପଣଙ୍କୁ ଟ୍ରକ୍ ଖଣ୍ଡେ ଫୁଲମାଳ ପିନ୍ଧେଇ ନୋଟିଫାଏଡ ଏରିଆ ଝରପାଣି ଗାଁରେ ଆଉ କୋଡ଼ିଏଟା ପ୍ଲଟ ନେଇନେବେ ବୋଲି ମସୁଧା ଚଳେଇଛନ୍ତି ।

—ତୁମ ଅନୁମାନ ଠିକ୍ ମି. କାନ୍ତ୍ । ମୁଁ ବଡ଼ ଖୁସି, ଇଉ ଆର ଅଲ, ସୋ ଓ୍ୟେଲ ଇନଫରମଡ଼ !! ଥ୍ୟାଙ୍କ୍ ଇଉ ଅଲ...

ତାପରେ ଫସ୍ କରି ଅଫିସ୍ ଭିତରୁ ବାହାରି...ଚାଲିଗଲେ ବାହାରକୁ ।

ବାହାରେ ବରାଟ ପ୍ଲାଇମାଉଥ୍ ଗାଡ଼ି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା, ଇଣ୍ଡିଆନ ଆଇ ସି. ଏସ୍ ସାହେବଙ୍କ ପାଇଁ ।

———

॥ ଦଶ ॥

ପ୍ରଥମେ ହୋ ହା ।

ତାପରେ ଲାଉଡ଼ ସ୍ପିକର ଲଗେଇ ରେକର୍ଡ଼ ଗୀତର ହଲ୍ଲା ।

ଗୀତ ପରେ ଜଣେ କିଏ ବଡ଼ ପାଟିରେ ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଲା— ଇନକ୍ଲାବ ଜିନ୍ଦାବାଦ ।

ଗୁଡ଼ାଏ ଗଳା ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—ଜିନ୍ଦାବାଦ, ଜିନ୍ଦାବାଦ ।

ଆଉରି ଜୋର୍‌ରେ...ଆଉରି ଜୋରରେ, ଏକାସାଙ୍ଗରେ ଆରମ୍ଭ କରି କହିବାକୁ ହବ...ଜିନ୍ଦାବାଦ !

—ଜିନ୍ଦାବାଦ ! ଜିନ୍ଦାବାଦ ।

ରବିବାର ସକାଳ । ପ୍ରେସ୍ ଘରେ ବସି ସୁବ୍ରତ 'ଜାତିର ଡାକ' ପାଇଁ ସମ୍ପାଦକୀୟ ଲେଖୁଥିଲା । ବାହାରକୁ ବାହାରି ଆସି ଅନାଇଲା । ରାସ୍ତା ସେପାଖେ ଇଉନିଅନ ଅଫିସ ଆଗରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଲୋକ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଛନ୍ତି । ଦି ଗୋଟା ଟ୍ରକ୍ ଠିଆ ହୋଇଚି । ସେଥିରେ ବନ୍ଧା ଝୁଲୁଚି ଇଉନିଅନର ନାଲି ପତାକା । ଜଣେ, ଦିଜଣ ଲୋକ, ସମବେତ ଜନତାକୁ ଧାଡ଼ି କରେଇ ଠିଆ କରେଇବାରେ ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ । ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ପତାକା । ଛୋଟ ଛୋଟ ଚାରି କଣିଆ ବାଉଁଶ ଉପରେ କାଗଜ ମଢ଼େଇ ଲେଖା ହୋଇଚି କେତୋଟି ସ୍ଲୋଗାନ । ହିନ୍ଦିରେ ଆଉ ଇଂରାଜିରେ । ମଜ୍‌ଦୁର ଏକ୍ ହୋ । ଆଦିବାସୀ ଏକ ହୋ ! ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ କାମ ଦିଅ, ଜୁଲୁମ୍ ନାହିଁ ଚଲେଗା ..

ହାଟ ଯମିନ । ପନ ପରବା ଧର ପାଖ ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରୁ ଆଦିବାସୀ ତରକୀ ମରଦ କେତେଜଣ ଆସି ରାସ୍ତାକଡ଼ରେ ବସିଛନ୍ତି । ଟାକ୍ସ କଲେକ୍ଟର ଟିକଟ ବଢ଼େଇ ଦେଇ ପଇସା ନଉଚି । ସେ ପାଖେ ଇଲଆସ ଟୋପୋର ଚା ଦୋକାନରେ ବଗ ଛଣା ଚାଲିଚି । ଟ୍ରକ ବ ଚାଲିଛି ଭଙ୍ଗା ଇଟା ନେଇ ଧାଁ ଧପଡ଼ କରୁଚି । ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ ଲଗିଛନ୍ତି ଟିକିଏ ଦୂରକୁ ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ । ଛୁଟି ଦିନ ହେଲେ ବ ଜରୁରୀ ଡାକରେ ରେଜା—କୁଲି ଆସି ପାଣି, ବାଲି ବୁହାଇ ଲଗିଛନ୍ତି । କନ୍ଥ୍ରା ବେଶୀ ଦବାକୁ ଲୋଭ ଦେଖେଇଚି ଅଗ୍ରୱାଲ ଶେଠ୍ !

ଚାରିଆଡ଼େ ଆଖି ବୁଲେଇ ନେଇ ଘର ଭିତରକୁ ଫେରି ଆସୁଥିଲା ସୁବ୍ରତ, ହଠାତ୍ ସେଇ ପଟୁଆର ଭିତରୁ ଜଣେ କିଏ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲାପରି ଜଣା ପଡ଼ିଲା ତାକୁ । — ଆରେ, ଠୁବ୍ରୁ ଯେ...ତମେ ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଆଜ୍ଞା ।

—କୋଉଠି କାମ କରୁଚ ।

—ଏଠି, ସେଠି, କହିଲା ଠୁବ୍ରୁ ।

—ଏଠି ସେଠି କ'ଣ ? ଠିକ୍ ବୁଝିପାରିଲା ନାଇଁ ସୁବ୍ରତ ।

—କେତେବେଳେ ଜର୍ମାନ ହଷ୍ଟେଲରେ କେତେବେଳେ ଇଉନିଅନର ପଟୁଆରରେ ।

—ଏ ପଟୁଆର କାଇଁକି ?

— ଦି ଶହ ଲୋକଙ୍କୁ ଛାଟେଣି କରିଚି ଡୁଗଲ କମ୍ପାନୀ ।

—ତୁମେତ କାମ କରୁନ...ଏ ଇଉନିଅନରେ ଆସି ସାମିଲ ହେଇଚ କେମିତି ? ଇଉନିଅନର ମେମ୍ବର ?

—ନା ।

— ଆସିଚ କାଇଁକି ?

—ମତେ ଡାକି ଆଣିଚନ୍ତି, ପଇସା ଦେବେ । ପଟୁଆର ଟିକିଏ ବଡ଼ ଦିଶିବ ବୋଲି, ଆମ ଝିରପାଣୀ ବସ୍ତିରୁ ଆସିଚନ୍ତି ଦି'ଶ ଲୋକ ।

—ଏତେ ବାଟ ଚାଲି ଚାଲି ଆସିଚ ? କେତେ ପଇସା ମିଳିବ ।

—ଆଠଣା କରି ଜଣକୁ ।

—ପ୍ରୋସେସନ୍‌ରେ ଶ୍ଲୋଗାନ ଦବାପାଇଁ ଜଣକା ଆଠଣା ? ସୁବ୍ରତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଚାହିଁଲା ସତ୍ତା ସେ ପାଖ ପଟୁ ଆଉ ଆଡ଼େ ହଉ, ଯାଅ ଯାଅ, ଆଗେ ସେ କାମ କର ।

—ନାଇଁ, ଆଉ କିଏ ଯାଉଚି । ଠୁବ୍‌ରୁ ଓଠ ନେଫେଡ଼ି କହିଲା ।

—ଯିବ ନାଇଁ ?

—ନା, ମୋର ଟିକିଏ କାମ ଅଛି ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ।

—କାମ ଅଛିତ ପରେ ଆସି କରିବ । ପଇସା ନେବ, ଆଗେ ପ୍ରୋସେସନ୍‌ରେ ଯାଅ ।

—ପଇସା ନେଇ ସାରିଚି ଆଗତୁରା ।

—ଆଗତୁରା ନେଇଚ ବୋଲି, କ'ଣ ଫାଙ୍କି ମାରି ଚାଲି ଆସିବ ?

—ଫାଙ୍କି ମାରି ଇଉନିଅନବାଲା ହଜାର ହଜାର କମଉଚନ୍ତି । ମୁଁ ତ ଗୁର ଆଠଣା । ପଇସା କ'ଣ ହାତରୁ ଦଉଚି ଇଉନିଅନ ?

—ତେବେ ?

—ଇମିତି ପ୍ରୋସେସନ କାଢ଼ି, କମ୍ପାନୀକୁ ଧମକ୍‌ଦେଇ ନୋଟିସ ଦେଲେ, ଇଉନିଅନ ବହୁତ ଟଙ୍କା ପାଏ କମ୍ପାନୀ ମାଲିକଠୁ ।

—ମାନେ, ସୁବ୍ରତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲା ।

—ଧରନ୍ତୁ, ପଥମେ ଚାରିଜଣଙ୍କୁ ସସ୍‌ପେଣ୍ଡ କରିଥିଲା କମ୍ପାନୀ, ସେମାନେ କାମରେ ଫାଙ୍କି ଦଉଥିଲେ । ଆସି ଫେରାଦ ହେଲେ ସେମାନେ ଇଉନିଅନ ପାଖରେ । ସେକ୍ରେଟେରୀ କହିଲେ : ଆଗେ, ଇଉନିଅନ ହେଲା ଦିନଠୁ, ଚାରି ବର୍ଷର ସାଲନା ଚାନ୍ଦା...ଛ'ଛ' ଟଙ୍କା, ମୋଟ ଚବିଶ ଟଙ୍କା ଦାଖଲ କରି ରସିଦ ନିଅ । ତାହେଲେ ତମ କେସ୍ ନବୁ । କମ୍ପାନୀ ସାଙ୍ଗେ ଲଢ଼ିବୁ । ଟଙ୍କା ଦେଲେ ସେମାନେ । କମ୍ପାନୀକି ନୋଟିସ ଦେଲା ଇଉନିଅନ । ଏମାନଙ୍କୁ କାମରେ ନନେଲେ ଷ୍ଟ୍ରାଇକ୍ ହବ । ନୋଟିସ ଦେଇ ଦି ଦିନ

ଷ୍ଟ୍ରାଇକ ବି କରିଦେଲା । ଅଧା ଅଧି ଲୋକ ଗଲେନାହିଁ କାମକୁ । ଲେବର୍ ଅଫିସର କନସିଲେସନ ହେଲା । ଝିଙ୍କା ଓଟରା ଚାଲିଲା । କମ୍ପାନୀ ଦେଖିଲା... ବେଶୀ ଜିଦ୍ ଧରି ବସିଲେ ତାଆରି କ୍ଷତି । ଇଉନିଅନ ସେକ୍ରେଟେରୀଙ୍କୁ ବାହାରକୁ ଡାକି ଦେଇ କ'ଣ ଫୁସ୍ ଫାସ୍ ହେଲା । ତାପରେ ରଫା ଦଫା ହେଇଗଲା, ମାସେ କାଳ କାମରୁ ବସି ଭୋକ ଉପାସରେ ମରୁଥିଲେ ଯେ ଚାରିଜଣ, କାମରେ ପୁଣି ନିଆ ହେଇଯିବେ ବୋଲି ଜାଣି, ଖୁସି ହେଇଗଲେ । ଏଣେ କମ୍ପାନୀକୁ .ମାସ ମାସକର ଦରମା ଦବାକୁ ନ ପଡ଼ିବାରୁ......ସେ ଦେଇଦେଲା ସାଢ଼େ ତିନିଶ ଟଙ୍କା, ଚାରିଜଣଙ୍କର ମାସକର ଦରମା ମୋଟ ସାତଶ ଟଙ୍କାର ଅଧାଅଧି । ଆଉ ଯୋଉ ଦି ଦିନ ଷ୍ଟ୍ରାଇକ୍ ହେଇଥିଲା... ସାତ ଶହ ଲେବରଙ୍କ ଦରମା,...ପ୍ରାୟ ଆଠ ନ ହଜାର ଟଙ୍କା...ସେ ବାବଦକୁ...

—ଥାଉ, ଥାଉ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା, ତୁମର କ'ଣ ଦର୍କାର ଥିଲା ପରା, କୁହ ।

—ଆଜ୍ଞା ।

—ଆସ ଭିତରକୁ ।

ଖୁର୍ସି ଉପରେ ସଜବାଜ ହେଇ ବସିଲା ଠୁବୁରୁ ଓରାମ ।

—ଚା ଖାଇବ ?

—ନାହିଁ, ଇଉନିଅନ ଅଫିସ୍‌ରେ ଏଇକ୍ଷଣି ଖାଇ ଆସିଛି ।

—ଚା' ଦିଏ ଇଉନିଅନ ଅଫିସ୍ ?

— ହଁ ଆଜ୍ଞା, ନାସ୍ତା ବି ହେଇଛି ।

—ବାଃ, ଟିକିଏ ହସିଲା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ହଁ, ସେଦିନ ତମ ଘରକୁ ଯାଇପାରିଲି ନାହିଁ ଠୁବ୍ରୁ...

—କୋଉ ଦିନ ?

— ସେଇ ତୁମ ଭଉଣୀ ଫୁଲମଣିକୁ ଯୋଉଦିନ ଥାନାରୁ ମୁକୁଳେଇ ନେଇଗଲ ।

—ସେ ତ ଅନେକ ଦିନ ତଳ କଥା ।

— ହିଁ ଦେଢ଼ବର୍ଷ ପ୍ରାୟ ହବ ।

—ଆଉର ବେଶୀ ହବ ଆଜ୍ଞା ।

—ହିଁ ହେଇପାରେ । ଫୁଲମଣି କାମ କରୁଚି ?

—ନାଇଁ ଆଜ୍ଞା, ସେ ସାଦି କରିଚି ।

— ଭଲ କରିଚି, ତୁମେ ସାଦି ଦିଆଇଚ ତ ?

—ଆମେ ଦେଇନୁ ଅଜ୍ଞା...

—ଆଉ ?

—ସେ ନିଜେ କରିଚି ।

—ସେଇ ବିହାରୀ ମେଟ୍‌କୁ ?

—ନାଇଁ ଆଜ୍ଞା ବିହାରୀ ମେଟ୍‌କୁ ସାଦି କରେଇ ଦିଅନ୍ତି ମୁଁ ?

—ତେବେ ?

—ଜର୍ମାନ ସାଇବକୁ । କହି ଟିକଏ ରହିଯାଇ ଠୁକ୍‌ରୁ ଗୋଟିଏ ଗ୍ଲୋଟ ଗିଳି କହିଲା ପରି କହି ଚାଲିଲା : ଥାନାରୁ ସେଦିନ ଫୁଲମଣିକୁ ନେଇ ଯାଇ ମୁଁ ତାକୁ ପନ୍ଦର ଦିନ ବନ୍ଦୀ କରି ରଖିଲି ଘର ଭିତରେ । କୁଆଡ଼େ ଛାଡ଼ିଲି ନାଇଁ । ଦିନେ ବାପା କୋଉଠୁ ଖବର ପାଇଲା—ଜର୍ମାନ ସାହେବ ଆୟା ଖୋଜୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ବଙ୍ଗଲାରେ ରହିବାପାଇଁ । ମୁଁ ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଫେରି ଆସିଲା ବେଳକୁ ଦେଖେ ଫୁଲମଣି ନାଇଁ । ତାପରେ ସେଇଦିନ ରାତି ଗୋଟାକରେ ଖବର ପାଇଲି ଫୁଲମଣି ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ ତିନିଜଣ ଆଦିବାସୀ ଝିଅଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ଲୋଭ ଦେଖାଇ ବଙ୍ଗଳାକୁ ଡାକିନେଇ ଗୋଟାଏ ଘରେ ଭର୍ତ୍ତିକରି ରେପ୍ କରିଛନ୍ତି ଦିଜଣ ଜର୍ମାନ । ଉଠିଲୁ ଆମେ ଗାଁଟା ଯାକ ଲୋକ ଧନୁଶର ଧରି । ସେଇଦିନ ସବୁ ଜର୍ମାନଗୁଡ଼ାକ ଏଇଠି ଖତମ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତେ । କେମିତି କେଜାଣି ଆମ ଗୀର୍ଜାର ପାଦ୍ରୀ ଖବର ପାଇଗଲେ । ସେଇ ଆସି ବାଧା ଦେଲେ, କହିଲେ : ରଫା ଦଫା କରିନିଅ ।

—ପାଦ୍ରୀ ତୁମର ଏ କାମ ବି କରନ୍ତି ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

ଅପମାନିତ ହେଲାପରି ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲା ଠୁବୁରୁ ଓରାଓଁ ।

—ଗୀର୍ଜାରେ ବାହା ହେଇଚ ଜର୍ମାନ ସାହେବ ଫୁଲମଣିକ ?

— ନାଇଁ, ଘର ଭିତରେ ପାଦ୍ରୀ ବାଇବେଲ ପଢ଼ି ବାହା କରେଇ ଦେଲେ । ଭୋଜ ଭାତ ହେଲା...ମତେ ଏଇ ସୁଟ୍‌ଟା ପିନ୍ଧେଇଲା ସାଏବ । ଫୁଲମଣିକ ଦେଖିଲେ ଆପଣ ଆଉ ଚିହ୍ନି ପାରିବେନି । ଗାଉନ ପିନ୍ଧୁଚି ଫୁଲମଣି । ଖୁବ୍ ସଫା ହେଇଯାଇଚି । ପ୍ରତି ରୈବାର ଆସେ ବଜାର କରିବାକୁ ସାହେବ ସାଙ୍ଗେ ଗାଡ଼ିରେ ବସି । ଆଜି ତ ରୈବାର । ଆଜି ବି ଆସିବ କହି କାନ୍ଥ ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁ କହିଲା...ଏଇନା ନ'ଟା ବାଜିଚି । ସେ ଆସିବ ଆଉ ଘଣ୍ଟାକ ପରେ । ଦିନ ଦଶଟା ଏଗାରଟା ଭିତରେ । ଡାକି ଆଣିବି ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ । ସେଦିନ ଆପଣ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଯାଇଥିଲେ ଗୋଟାଏ କିଛି ଫଏସଲା ହେଇଥାନ୍ତା । ଆପଣଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ମାନେ ଫୁଲମଣି । ଆପଣ ଗଲେ ନାଇଁ, ଫୁଲମଣି ରାତିରେ ଶୋଇଲା, ବଡ଼ ଭୋରୁ ଉଠି ଗୀର୍ଜା ପଳେଇଲା ପାଦ୍ରୀ ପାଖକୁ । ସେ ଆସି ଆମକୁ ବୋଧ ଶୋଧ କରିଦେଲେ । କହିଲେ ଫୁଲମଣିର ଭାର ମୋ ଉପରେ । ହିନ୍ଦୁ ସାଙ୍ଗରେ ପଳେଇବା ଅପେକ୍ଷା, ମୁଁ ତାର ଯଦି କିଛି ଗୋଟାଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦିଏ ? ଆମେ ସବୁ ରାଜି ହେଇଗଲୁ । ତିନି ଚାରି ଦିନ ପରେ.....ଏଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ନେଇ ଆସିଲେ ଧର୍ମାବତାର...

— ଫୁଲମଣି ସାଙ୍ଗେ ଆଉ ଯୋଉ ତିନିଜଣ ଥିଲେ ରୈବାଣ୍ଡି, ବେଗମତି, ଏଲିଜାବେଥ୍ ?

—ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଏଲିଜାବେଥ୍‌କୁ ପାଦ୍ରୀ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଜର୍ମାନ୍ ଜିମା କରି ଦେଇଚନ୍ତି, ରୈବାଣ୍ଡି ଆଉ ବେଗମତି, ସେମାନେ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କୁ ବାହା ହେଇଚନ୍ତି, ବାପ ମାଙ୍କ ରାଜି-ଖୁସିରେ ।

—ଏଲିଜାବେଥ୍‌କୁ ଜିମା କରି ଦେଇଚନ୍ତି କ'ଣ ?

—ଜିମା ମାନେ, ଏକ ପ୍ରକାର ଆୟା ଭାବରେ । ଖାଲି ସେ ନୁହେଁ...ବମ୍ବେରୁ ବହୁତ ଝିଅ ବୋହୁଙ୍କୁ ଆଣି...ଏକ ପ୍ରକାର, କହୁ କହୁ ହଠାତ୍ ରହିଗଲା ଠୁବ୍ରୁ...

—ଏକ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସାୟ ?

ଲାଜରେ ମୁହଁ ପୋଡିଲା ଠୁବ୍‌ରୁ...

—ଆଚ୍ଛା ଜାଣ କିଛି ? ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ, ଜର୍ମାନ ଫିଟରସ୍ ହଷ୍ଟେଲରୁ, ଡ଼. ଏସ୍. ପି ଯୋଉ ଗୁରୀଟା ଆଦିବାସୀ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନ ଝିଅଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କଲେ, ଗୁରି ପାଞ୍ଚଦିନ ଧରି ବନ୍ଦ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ସେମାନେ ଘର ଭିତରେ, ମୋ ସାମନାରେ ମୁକୁଳେଇ ହିଆଗଲା ସେମାନଙ୍କୁ, ବାପ ଭାଇ ତାଙ୍କର ନେଇଗଲେ...ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି ଜାଣିଚ ?

—ଜାଣେ । ସେ ସମସ୍ତେ ଆସୁ। ଭାବରେ ଅଛନ୍ତି । ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାଟିରେ ସିନା ପୁଲିସ ଡରରେ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତା' ପରେ, ମନ ଭିତରେ ସେମାନେ ଜର୍ମାନ ସାହେବଙ୍କ ପାଖରେ ରହିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ବୋଲି କହି ଗୁଲିଗଲେ ବାପ-ମା...ଭାଇଙ୍କୁ ବେଖାତିର କରି ।

—ତା ହେଲେ ଫୁଲମଣି ଖୁବ୍ ସୁଖରେ ଅଛି ?

—ହଁ ଆଜ୍ଞା ! ଫୁଲମଣି ବେଶ୍ ସୁଖରେ ଅଛି । ମଝିରେ ମଝିରେ ମା'କୁ ଆଣି ଟଙ୍କା ପଇସା ଦେଇଯାଏ ଲୁଚେଇ ଛପେଇ । ତା' ହାତରେ ବହୁତ ଟଙ୍କା ।

ଟଙ୍କା, ଟଙ୍କା ! ଟଙ୍କା ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ରାଉରକେଲାରେ । ଏତେ ଅସୁମାରି ଟଙ୍କା କେବେ ଦେଖି ନଥିଲେ ଏଠିକା' ବାସିନ୍ଦା । ମହୁଲି ମଦ ବୋତଲ ଛ'ଣା—ସାତ'ଣା ଥିଲା ଯେତେବେଳେ, ଟୋପାଏ ପିଇବାକୁ ତାଟିଆ କଂସା ବନ୍ଧା ପକାଉଥିଲେ ମୁଖଲମାନ ଭାଟିବାଲା ପାଖରେ । ଗାଁ' ଗଣ୍ଡାରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଜମି ନିଲାମ କଲା ପରି ଶହ ଶହ ଟଙ୍କାର ଜମି ନେଇଯାଇଛନ୍ତି ପାଞ୍ଚ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କାରେ ଭାଟିବାଲାମାନେ । କ'ଣ ଥିଲା ଆଉ ଏଠିକା' ଆଦିବାସୀଙ୍କ ପାଖରେ ? ଏ କାର୍ଖାନା ନହୋଇ ଥିଲେ, ଠିକାଦାର ନ ଆସିଥିଲେ, ଏ ଲୋକେ ସବୁ ଆଉ କିଛି ଦିନ ପରେ ମରିଥାନ୍ତେ ଭୋକରେ ଆଉଁଟୁ ପାଉଁଟୁ ହୋଇ । ଯୋଗକୁ ମିଶନବାଲା ଆସି କିଛିଟା ହେମତ୍ ରଖି ଦେଇଥିଲେ । ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରେ ଜର ହେଲେ ଔଷଧ ବାଣ୍ଟିବା, ପୁଅ-ଝିଅଙ୍କୁ ମାଗଣା ସ୍କୁଲରେ ନେଇ ପଢ଼େଇବା, ହଉ ଦଟେ ତାଙ୍କର କିରସ୍ତାନ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସର୍ତ୍ତ ରଖି ସବୁ ସାହାଯ୍ୟ ଦବା । କିରସ୍ତାନ ହୋଇ ତ ଆଜି

ସେମାନେ ବ' ଅକ୍ଷର ପଢ଼ିଛନ୍ତି ! ତାଙ୍କ ଝିଅମାନେ ସଫା ସୁତୁରା ହେଉଛନ୍ତି...ହେଉଛନ୍ତି ବୋଲତ, କାହିଁ ଜର୍ମାନ ଦେଶର ଗୋରା ସାହେବ ତାଙ୍କ ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କୁ ଲୋଭେଉଛନ୍ତି । ପ୍ରେମ କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରେମ କରିବା ପାଇଁ ଶହ ଶହ ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ଢାଳି ଦେଉଛନ୍ତି । ଭଉଣୀକ ପ୍ରେମ କଲେ ବାପ ଭାଇଙ୍କୁ ବି ଭଲ ଭଲ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧଉଛନ୍ତି । ରୈବାର ଦେଖି ତାଙ୍କ ବଙ୍ଗଲୋରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ 'ବିଅର' ଦେଉଛନ୍ତି । ଜର୍ମାନ ବିଅର ଭାରି ବଢ଼ିଆ...! ସେ ବିଅର ପିଇବାକୁ ପାଗଳଙ୍କ ପରି ଶହ ଶହ ଟଙ୍କା ଉଡ଼ଉଛନ୍ତି ଇଣ୍ଡିଆନ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟରମାନେ ଜର୍ମାନ କ୍ଲବରେ । ବିଅର ଆଉ ଟଙ୍କା, ଟଙ୍କା ଆଉ ବିଅର, ଦେଦାର ରାଉରକେଲାରେ ! କମେଇ ପାରିଲେ ହେଲା, ପି' ପାରିଲେ ହେଲା । କମେଇ, ପି' ଉଡ଼େଇ ପାରିଲେ ହେଲା । ଏତକବେଳେ ଯଦି କମେଇବନି, ପି'ବନି, ଫୁର୍ତ୍ତି କରିବନି...ଆଉ କରିବ କେତେବେଳେ ? ବୁଢ଼ବକ୍ ଯେ ସେ କେବଳ ଚୁପ୍ ଚାପ ବସି ରହିବ । ସୁବ୍ରତ ତ ଖୁବ୍ ଚାଲାକ ଲୋକ, ନେତା ଲୋକ । ଚୁପ୍ ଚାପ୍ ସେ କାହିଁକି ଏଠି ବସି ମାଳ ଗଡ଼ଉଚି ?

ଠୁବ୍ରୁ ମନକୁମନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉ ଥାଏ, ସେଇ ଯେତେବେଳେ ଦେଖା ହୋଇଥିଲା ମିଣ୍ଟିଂ ବେଳେ ତିନି ଚାରିବର୍ଷ ତଳେ, ଆମ୍ବାଗାନରେ, ସେତେବେଳେ...ଜଙ୍ଗଲ ଥିଲା ଚାରିଆଡ଼େ । ଏ ଭିତରେ.....କେତେ ଘର ହୋଇ ଗଲଣି ? ପାଞ୍ଚ ନମ୍ବର ପରେ ଚାରି ନମ୍ବର, ତିନ୍ ନମ୍ବର । ସୀମା-ବନ୍ଧରେ ଅଠର ନମ୍ବର ପରେ.....ପୁରୁଣା ପାଣିରେ ଷୋଳ, ଉଣେଇଶ୍, କୋଡ଼ିଏ ନମ୍ବର, ତାପରେ ଦୁଇ, ଛ', ସାତ । ଆଉ ଏ ପାଖ, ପ୍ଲାଣ୍ଟ କାମ ବି ତିନି ଚାରି ବର୍ଷ ଭିତରେ କେତେ କୁଆଡ଼େ ମାଡ଼ିଗଲାଣି ! କୋକୋଭେନ୍ସ ପରେ ବ୍ଲାଷ୍ଟଫର୍ଣ୍ଣେସ୍...ବ୍ଲାଷ୍ଟଫର୍ଣ୍ଣେସ ପରେ ଷ୍ଟିଲମେଲଟିଙ୍ଗ୍ ସପ । ଏଣେ ସାତ ତାଲା ଆଡ଼୍ମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟିଭ ବିଲ୍ଡିଙ୍ଗ୍ । କଲିକତା ଅଫିସ ଉଠିଆସିଲା..... ବଙ୍ଗାଳି, କେରଳି, ପଞ୍ଜାବୀରେ ଭରିଗଲା ରାଉରକେଲା । ଟ୍ରକ୍, ଜିପ୍, କାର୍, ସାଇକଲରେ ବାଟ ଚାଲିବା ମୁସ୍କିଲ । ଅଥଚ ଏ ସୁବ୍ରତ ବାବୁଟା ବସିଚି କାହିଁକି ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ବୋକାଙ୍କ ପରି ? ଝାଟିମାଟିର ଫାଟା ଦଦରା କାନ୍ଥ ଉପରେ ଭାଙ୍ଗି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା ପରି ଖପରଲି ଚାଳ ଖଣ୍ଡେ ଥୁଆ ହୋଇଚି ।

କେବେ ତୋଫାନ୍ ଆସିଲେ ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ । ଲୋକଟା କ'ଣ କରୁଚି ବସି ବସି ? କ'ଣ ସବୁ ଲେଖୁଚି ? କ'ଣ ପାଇଁ ବା ଲେଖୁଚି ? "ଜାତିର ଡାକ" । ଡାକ—ହାକ କ'ଣ ? କାହାକୁ ବା ଡାକୁଚି ? ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର ହଉଚି ଡାକ ପକେଇ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲା ଠୁବ୍‌ରୁ—କାହାକୁ ଡାକୁଚନ୍ତି ଆପଣ ?

—ଡାକୁଚି ? ସୁବ୍ରତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲା ।

—ହଁ, 'ଜାତିର ଡାକ' ବୋଲି କ'ଣ କାଗଜ କରି ଡାକୁଚନ୍ତି ପରା ? କାହାକୁ ଡାକୁଛନ୍ତି ?

—ତମମାନଙ୍କୁ ! ସୁବ୍ରତ ମୂରକ ମୂରକ ହସି କହିଲା, ପଢ଼ିଚ ସେ କାଗଜ ?

—ଆଜ୍ଞା, ପଢ଼ିଚି ଖଣ୍ଡେ ଦିଖଣ୍ଡ । ପଣ୍ଡାବାବୁ ନେଇ ଦେଇଥିଲେ ।

—କୋଉ ପଣ୍ଡା ?

—ଆମ ବାସୁଦେବ କମିଟିର ସେକ୍ରେଟେରୀ ।

—ପଢ଼ିଚ ତାହେଲେ ?

—ଆଜ୍ଞା ପଢ଼ିଚି । ସେ କାଗଜରେ କାହାକୁ ଡାକୁଚନ୍ତି କହିଲେ ?

—ତମମାନଙ୍କୁ !

—ଡାକ କ'ଣ ମିଳିବ ବାବୁ ? କେହି କ'ଣ ଟଙ୍କା ଦେବେ ?

—ଏଠି ସମସ୍ତେ ଟଙ୍କା ନଅନ୍ତି ଠୁବ୍‌ରୁ । ଟଙ୍କା କେହି ଦିଏନି । ଯିଏ ଯୋଉଆଡ଼ୁ ଆସିଚି, ସେ ଆସିଚି ଗୋଟିଏ ମତଲବରେ...ଟଙ୍କା ନବାପାଇଁ, ଲୁଟି କରି ନେବାପାଇଁ, ଶହ ଶହ, ହଜାର ହଜାର, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ । ନବାକୁ ଆସିଚନ୍ତି ସମସ୍ତେ ନଉଚନ୍ତି...ମତେ ଦବ କିଏ ?

—ତାହେଲେ କାହିଁକି ଏସବୁ କରୁଚନ୍ତି ଆପଣ ?

—ସେ ମୋର ଗୋଟାଏ ବେମାରି ଠୁବ୍‌ରୁ । ଏଠିକି ଆସିଲି ଯିନୁ ଡାକିବା ଆରମ୍ଭ କରିଚି ନଅ ନଅ ଖଣ୍ଡେ, କହି ଟେବୁଲର ଡାହାଣ ପାଖରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା ଖଣ୍ଡେ ନାଲି ହେଡ଼ିଙ୍ଗ୍ ଛପା ଖବରକାଗଜିଆ କାଗଜ ଠୁବ୍‌ରୁ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େଇ ଦେଲା ସୁବ୍ରତ ।

କାଗଜ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ନେଇ ଅର୍ଦ୍ଧ ସ୍ୱଗତ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ଠୁବ୍ରୁ : ମହତାବ ଆସୁଛନ୍ତି ?

—ହଁ, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ବି ଆସୁଚନ୍ତି । ବ୍ଲାଷ୍ଟଫର୍ନିସ୍ ଉଦ୍‌ଘାଟନ-ହବ ।

—ଏଇଥି ଲାଗି ତେବେ ପଣ୍ଡାବାବୁ ଆମକୁ କହିବାକୁ ଯାଇଥିଲା ? ପ୍ରୋସେସନ ହବ, ଦାବୀପତ୍ର ନେଇ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପାଖରେ ହାଜର ହବାକୁ ପଡ଼ିବ ଆମକୁ ! କହି ଟିକଏ ରହିଯାଇ ପଚାରିଲା ଠୁବରୁ : ଏ କାଗଜ ଖଣ୍ଡିକ ନେଇଯିବି ? ତାପରେ ହଠାତ୍ ଚମକିଲା ପରି କାଗଜ ପଚ୍ଛପାଖ ଓଲଟେଇ ଅର୍ଦ୍ଧ ସ୍ୱଗତ ଗଳାରେ ପଢ଼ିଲା 'ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଖୋଲା ଚିଠି' ।

ପଢ଼ିସାରି କାବ୍‌ବା ହୋଇ ସୁବ୍ରତ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା : କହିଲା ଏ ରାଉରକେଲା ବାସିନ୍ଦା ସବୁ କଏ କଏ ଆଜ୍ଞା, ନିବେଦନ କରିଛନ୍ତି ?

—କଏ ସବୁ ଆଉ ଠୁବୁରୁ ? ତୁମେ ଆଉ ମୁଁ । ଆଉ ମୋ ପରି ଯେତେ ସବୁ ନିଃସହାୟ ଓଡ଼ିଆ । ଏ ସହରକୁ ନେଇ, ବଡ଼ ହବାର, ଧନୀ ହେବାର, ସୁଖି ହବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଚନ୍ତି, ଅଥଚ...

ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ କାବ୍‌ବାହୋଇ ସୁବ୍ରତ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ଠୁବୁରୁ ଓରାମ ।

—*—

॥ ଏଗାର ॥

ଡେଲି ମାର୍କେଟ୍ ପାଖ ଛାପାଖାନା ସାମନା ରାସ୍ତା ଆରପାଖେ ଠିଆହେଲା ଆସି ଗୋଟିଏ ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗର ଜର୍ମାନ କାର୍ ଟିଏ । ଠିଆହେଲା ମାତ୍ରେ ରାସ୍ତାଯାକର ଲୋକ ଯେମିତି ଚମକି ଉଠିଲେ । ଛ'ଫୁଟ ଦୁ'ଇଞ୍ଚ ଲମ୍ବର ବୃଷାଳକାୟ ଜର୍ମାନ ଯୁବକ ଜଣେ, ଆଉ ଦପ୍ ଦପ୍ ବର୍ଣ୍ଣ, ଟକ ଟକ ଓଠ ଆଉ ନେଳି ଆକାଶରେ ଦିନ ଏଗାରଟାର ଖରା ତେଜ ପରି ଚକ୍ ଚକ୍ ଚାହାଣୀ ନେଇ ଦୁ'ଜଣ ଦୀର୍ଘଦେହୀ ତରୁଣୀ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ୁ ନ ପଡ଼ୁଣୁ ଯେତେ ଲୋକ ଯା'ଆସ କରୁଥିଲେ...ଥକ୍କାହୋଇ ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ିଲେ ।

ଯୁବକମାନ ଟିପ୍ପଣୀ କାଟିଲା—ସଇସମ୍ଭାଳି ଚାଲ ତୁମେ ଦୁଇଜଣ ।

—କାହିଁକି ? ପଚାରିଲା ହେଲନା ହାଓଲେ !

—କାହିଁକି ବୁଝିପାରୁନ, ତୁମ ଦୁହିଁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡର ରେଶମୀ ବାଳ ।

—ଓଃ, ଗୋଟାଏ ଆନନ୍ଦସୂଚକ ଧ୍ୱନି କଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ।

—ଇସ୍ କି ବକଲଆଙ୍କପରି ଚାହିଁଛନ୍ତି ଏ ଲୋକଗୁଡ଼ାକ !

—ଚାହାଁନ୍ତୁ ଚାହାଁନ୍ତୁ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଆଖି ପଡ଼ୁ ହେଲନାର ମୁହଁ, ଦେହ ଆଉ ବାଳ ଉପରେ । ଭାରି 'ମଜା ଲାଗୁଚି ଏ ଅନୁଭୂତି । ଏଠିକି ଆସିଲା ଦିନୁ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବି ତୃଷାର୍ତ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିର ଶୋଷଣରୁ ମୁକ୍ତି ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ବାହାରକୁ ବାହାରିବ...ଦେଖିବ...ଶହ ଶହ ଲୋକ ଅନାଇଚନ୍ତି ତମକୁ, ତମ ଚାଲି, ତମ ହସ, ତମ କଥା ସବୁକୁ ଯେମିତି ଭୋକିଲା କୁକୁର ପରି ଗୁଡ଼ି ଦବାକୁ ଜିଭ ଲହ ଲହ କରୁଚନ୍ତି ।

—ତୁମ କାମେରାଟା କାଢ଼ ରୁଜମାନ୍, ଫଟୋ ଉଠାଅ ସେ ମାଇକଲଆଗୁଡ଼ାଙ୍କର । ଗୁହ୍ୟରେ ଲୁଗା ନାହିଁ, ଅଥଚ ମୁଣ୍ଡରେ ଫୁଲ ।

ରୁଜମାନ କ୍ଲକ୍ କରି ଗୋଟାଏ ଫଟୋ ଉଠେଇନବା ଆଗରୁ କଣେଇ କରି ଗୁହିଁଲା ହେଲନା ଆଡ଼େ । କହିଲା ଜାଣ, ମୋ ବନ୍ଧୁ ମିଃ ଟାଉବେ ସ୍ୟାଙ୍କର ଜାତର ଗୋଟାଏ ଝିଅକୁ ବାହା ହେଇଚ ?

—ତୁମେ ବି ଗୋଟାଏ ବାହା ହବନା କ'ଣ ? ସଶବ୍ଦେ ହସି ଉଠିଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର । ଯାଅ, ପ୍ରପୋଜ୍ କର, ଯାଅ...

ଗୋଟାଏ ଥାପଡ଼ ଖାଇଲାପରି ଲାଲ୍ ପଡ଼ଗଲା ରୁଜମାନ୍ ।

ହଠାତ୍ ଟିକଏ ଚଡ଼ାଗଲାରେ ପାଟିକରି ଉଠିଲା ହେଲନା... ଦେଖ, ଦେଖ, ରୁଜମାନ୍...ସେଇ ବାର୍ ପାଖେ ଯୋଉ କାର୍‌ଟା ଆସି ଠିଆହେଲା ସେଇଟା ପିଟ୍‌ନାଇକ୍‌ର ନା ?

—ବୋଧହୁଏ...

—ହେଇ, ବାର୍ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା ପିଟ୍‌ନାଇକ୍ । ଆଖିର ଶାଣିତ ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରସାରିତ କରି କହିଲା ହେଲନା ।

—ବୋଧହୁଏ କାହିଁକି କହୁଚ ? ଶିମ୍ନ ପିଟ୍‌ନାଇକକୁ ଚିହ୍ନିବାରେ କ'ଣ ତୋର ଭୁଲ୍ ହବ ?

ଲାଜରେ ଗୋଲାପି ପଡ଼ଗଲା ହେଲନା ହାଓ୍ୱକେ, ପଚାରିଲା—ଯିବା ନାଁ କ'ଣ ବାର୍‌କୁ ?

—ସମସ୍ତେ ଯିବା ଯଦି, କହିଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ।

—ନା ନା ସମସ୍ତେ କାହିଁକି ? ସେଠି ବସି କ'ଣ ଡ୍ରିଙ୍କ୍ କରିହବ ? ଭାରି ଖରାପ ଯାଗା, ରୁଜମାନ୍ ଓଠ ନେଫେଡ଼ିଲା ।

—କାହିଁକି ହବନ ? ଶିମ୍ନ ଯାଇଚ । ନିର୍ଜନ ନିଭୃତ ଯୋଗାଡ଼ କରିଦେବ, ଚାଲ, ଚାଲ, ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ଆଖିମିଟିକା ମାରି ଥଟ୍ଟାଳିଆ ଗଳାରେ କହିଲା ।

—ପିଟ୍‌ନାଇକ୍ ବଢ଼ିଆ ଜର୍ମାନ କୁହେ, ଜାଣୁ ? ହେଲନା ଉତ୍ସାହିତ ଗଳାରେ କହିଲା ।

—ସେ କ'ଣ ବଙ୍ଗାଳି ? ପଚାରିଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ।

—ନୋ, ନୋ, କଲିଙ୍ଗ, ବିଜୁସ୍'ମ୍ୟାନ୍ ।

—ବିଜୁ ପିଟ୍ଟନାଇକ ?

—ହଁ । ବାର୍ ଭିତରକୁ ଯିବ ତା'ହେଲେ, ପଚାରିଲା ରୁଜମାନ୍ ।

—ନିଶ୍ଚୟ ଯିବା, ତରବର ହୋଇ ଆଗେଇ ଚାଲିଲା ହେଲନା । ଯାଇ ପଶିଗଲା ବାର ଭିତରେ : ହଲୋ ମିଃ ପିଟ୍ଟନାଇକ, ପାଟିକରି ଡାକ ଛାଡ଼ିଲା ।

—ହଲୋ, ହଲୋ, ଦୁଆର ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଆସି କରମର୍ଦ୍ଦନ କଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ । ରୁଜମାନ୍‌କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି କହିଲା...ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ଆଜ ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ?

ମିସ୍‌ବ୍ଲାଟରର ମୁହଁ ଲାଜରେ ଲାଲ ପଡ଼ିଗଲା, କହିଲା : ମୁଁ ରୁଜ୍‌ମାନ୍ ସାଙ୍ଗରେ...ନା ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ରୁଜ୍‌ମାନ୍ ?

ହେଲନା ମୁହଁରେ ରୁମାଲ ରଖି ହସିଉଠିଲା, କହିଲା : ବେଶୀ ଚାଲାକ କରି କଥା କହିବାକୁ ଯାଇଁ, ଧରାପଡ଼ିନା ବ୍ଲାଟର । ପିଟ୍‌ନାଇକ୍, ତେର ସବୁ ଖବର ରଖେ ।

—ଉହୁଁ, କଣେଇ କରି ସତକତ ଠାଣୀରେ ଚାହିଁଲା ମିସ୍‌ବ୍ଲାଟର, ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ଆଡ଼େ ।...ସବୁ ଖବର ରଖେ, କାହିଁକି ?

—କାଇଁକି ତୁ କ'ଣ ଜାଣୁନା ? ଜର୍ମାନରୁ ଯେତେ ଝିଅ ଆସିଚନ୍ତି ଏଠିକି ସବୁଠୁ ତୁ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦରୀ କି ନା ?

ମୁହଁ ଉପରେ ଖସି ପଡ଼ୁଥିବା ରେଶମି ବାଳକୁ ହାତରେ ସଜାଡ଼ି ଦେଉ ଦେଉ ନଲଠା ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ବ୍ଲାଟର : ପିଟ୍‌ନାଇକ, ତମେ ହେଲନା କଥାକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଚ ?

—ନା,

—ନା ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଚାହିଁଲା ହେଲନା ।

—ନା, ରମଣୀ ପୁଣି ଥରେ ଦୃଢ଼ ଗଳାରେ କହିଲା ।

—ତା'ହେଲେ କ'ଣ ହୋଇପାରେ କାରଣ ? ପଚାରିଲା ହେଲନା ।

—କାରଣ ପଚାରିବା ଆଗରୁ, ଆଗେ କୁହ ତମେ କେବେ ଶୁଣିଚ ମୋ ମୁହଁରୁ, ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରଙ୍କୁ ମୁଁ ଏଠିକି ଆସିଥିବା ଶହ ଶହ ଜର୍ମାନ ତରୁଣୀଙ୍କ ଭିତରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରୂପସୀ ବୋଲି କହିଚି ?

ରୁଜମାନ୍, ହେଲେନା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ, ହା, ହା, କରି ହସିଉଠିଲା : ଦ୍ୟାଟ୍'ସ୍ ଫାଇନ୍, ଦ୍ୟାଟ୍'ସ୍ ଫାଇନ୍, କହି ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ପିଠିରେ ଖୁସିରେ ଏକ ଚପଟାଘାତ କରି କାନ ପାଖକୁ ମୁହଁ ନେଇ ଖୁବ୍ ଆନ୍ତରିକ ସ୍ୱରରେ ଭଙ୍ଗା ଭଙ୍ଗା ଇଂରାଜୀରେ ଆଉ କ'ଣ ପଦେ ଦି'ପଦ କହିଲା ।

—ଓ. କେ. ଓ. କେ । ଆଗେଇଗଲା ଦି'ପାହୁଣ୍ଡ ରମଣୀବଲ୍ଲଭ, ପ୍ରଭାକର ଦାସଙ୍କ ଆଡ଼େ । କହିଲା : ସେ ପାଖେ କ୍ୟାବିନ୍ ଫ୍ୟାବିନ୍ କିଛି ଅଛି ? ଆମ ଲେଡ଼ି ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍ ମାନେ ଟିକିଏ ନିଭୃତ ଖୋଜୁଛନ୍ତି ।

—ମୋ ଅଫିସ ଘର ଭିତରକୁ ଆସନ୍ତୁ ନା, କହିଲେ ମି. ଦାସ୍ : ଆରାମରେ ବସି ପିଇବେ । ଖୁସି ଗପ ବି କରିବେ ।

—ଓଃ, ଆପଣଙ୍କୁ ପରିଚୟ କରେଇ ଦେଇନି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ : ମିଃ ରୁଜମାନ୍, ହଟ୍ ଷ୍ଟ୍ରିପ୍ ମିଲ୍ କନ୍ଷ୍ଟ୍ରକ୍ସନ୍ ଏକ୍ସପର୍ଟ, ଏ ମିସ୍ ହେଲେନା ହାଓ୍ୱେ, ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟର ଜି. ଏମ୍. ଙ୍କ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ସେକ୍ରେଟେରୀ ଆଉ ମିସ୍ ଜେସ୍ମିନ୍ ବ୍ଲାଟର, ହେଲେନାଙ୍କର ବାନ୍ଧବୀ, ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରକ୍ଷାକରି ଭାରତବର୍ଷକୁ ବୁଲି ଆସିଚନ୍ତି । ଜର୍ମାନ୍ କୋଲାବୋରେସନ୍‌ରେ ଗଢ଼ିଉଠୁଚି ଯେଉଁସବୁ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ଭାରତବର୍ଷରେ ତାକୁ ବୁଲି ଦେଖିବେ ଆଉ ତା ଉପରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖି ପଠେଇବେ...

—ବ୍ଲାଟର, ଏ ଜର୍ନାଲିଷ୍ଟ, ସଂଯୋଗକଲା ରୁଜମାନ୍ । ରୁରକେଲା ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଉପରେ ଦୁଇଟି ଆର୍ଟିକଲ୍ ଏ ଭିତରେ ତାଙ୍କର ବାହାରିଗଲାଣି ଜର୍ମାନର ଦଇଟା ବଡ଼ ବଡ଼ ସାପ୍ତାହିକ କାଗଜରେ ।

—ଆଉ, ଏ ମିଃ ପ୍ରଭାକର ଦାସ ଓଡ଼ିଶାର ଜଣେ ଉଦୀୟମାନ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଆଲିଷ୍ଟ୍, ବାର୍ ଓନର, ଟ୍ରକ ଓନର, କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର, ଲାଣ୍ଡ ଲର୍ଡ...

—ଲାଣ୍ଡ୍ ଲର୍ଡ ? ହ୍ପି...ଇ...ଇ...ଇ : ଖୁସିର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଧ୍ୱନି କରି ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ହାତ ବଢ଼େଇଦେଲେ......କରମର୍ଦ୍ଦନ କରିବାପାଇଁ ମି. ଦାସଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ । ଡାହାଣ ହାତ ସିଗାରେଟ୍‌କୁ ବାଁ ହାତକୁ ନେଇ ହାଣ୍ଡସେକ୍ କରି ଚାଲିଲେ ମିଃ ଦାସ । ଜର୍ମାନ ଲେଡ଼ି ଦୁଇଟିଙ୍କ ନରମ ପାପୁଲିର ସ୍ପର୍ଶ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କ ଆଖିର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବନ୍ୟା ଯେପରି ଉଜାଣି ସୁଅରେ ଭସାଇ ନେଇଗଲା ମିଃ ପ୍ରଭାରଙ୍କୁ କେଉଁ ସ୍ୱପ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ଫୁଲ ବଗିଚ୍ଚ ଆଡ଼େ ।

ଗ୍ଲେଟ ଅଫିସଘର ମଝିରେ ମିଃ ଦାସଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଅଣ୍ଡା ଆକୃତିର ଟେବଲ ଚାରିପାଖେ ଚାରି, ଛ'ଟି,ଚେୟାର । ଗୋଟିଏ କ'ଣକୁ ଗ୍ଲେଟ ଟେବଲ ଉପରେ ଟାଇପ୍‌ରାଇଟର ମେସିନ୍ । 'ଲୋକା' 'ଲୋକା' ବୋଲି ଦୁଇଥର ନମ୍ରସ୍ୱରରେ ଡାକପକେଇ ମିଃ ଦାସ ନିଜେ ଖୁର୍ଚ୍ଚିଗୁଡ଼ାକୁ ସଜଡ଼ା ସଜଡ଼ି କରି ଜାଗା କରିଦେଲେ ଚାରିଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ।

ବାର୍ ଭିତରୁ ବଏ ଆସି ସଲାମ ଦେଲା ।

—ଚାରିଟା ବିଅର, ଅର୍ଡ଼ର ଦେଲା ରମଣୀ ପଟ୍ଟନାୟକ । ✓

ବିଅର ଆଉ କଟ୍ଟି କାଜୁ ବାଦାମ, ଆଣି ରଖିଦେଇଗଲେ ଦୁଇଜଣ ବେଏରା ।

—ଚପ୍, କଟଲେଟ୍ କଣ୍ଟି ଲାଗିବ ? ପଚାରିଲେ ମିଃ ଦାସ ।

—ସେ ସବୁର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଏବେ କଲେଣି ନା କ'ଣ ? ପଚାରିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ।

—ସେଇ ପୁରୁଣା ଖାନ୍‌ସାମାଟା ପୁଣି ଫେରି ଆସିଚି । କହିଲେ ମିଃ ପ୍ରଭାର ଦାସ ।

—ଭଲ, ଭଲ । ଆଉ କେବେ ଆସିଲେ ମୁଁ ଚାଖିବି । ଏମାନଙ୍କର ବୋଧହୁଏ...

—ତୁମେ, କି ଭାଷା କହୁଚ ମି. ରମନ୍ ? କାଲିଙ୍ଗା ? ପଚାରିଲା ରୁଜ୍‌ମାନ୍ ।

—ନୋ, ନୋ, କଥା ମଝିରେ ବାଧାଦେଇ କହିଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର, ମୁଁ ଭାବୁଚ...'ଉରରସା' ।

—ତୁମେ କେମିତି ଜାଣିଲ ? ରୁଜମାନ୍ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ।

—ହ୍ୱାଇ, ତୁମେ ଜାଣ ରୁଜମାନ୍, ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ଜର୍ନାଲିଷ୍ଟ ପରା !

ପ୍ରଭାର ଏଇଠି ପଦେ କଥା କହିଲା...ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରଙ୍କ ମୁହଁରେ "ଉରରସା" ଶବ୍ଦଟା ଖୁବ୍ ଚମତ୍କାର ଶୁଣାଗଲା ତ !!

—ଓଡ଼ିଆ ଭଳି ବୋଧହୁଏ ହେଲେ, ମିସବ୍ଲାଟରଙ୍କୁ ଆହୁରି ଚମତ୍କାର ଦେଖାଯାଆନ୍ତା କହି ହେଲନା ହସି ଉଠିଲା ।

—ହା ହା ହା ହା, ସଶବ୍ଦେ ହସି ଉଠିଲା ରୁଜମାନ୍, କଣେଇ କରି ଚାହିଁଲା ରମଣୀ କଲ୍ଲିଙ୍କୁ...ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଆ ପ୍ରସ୍ତାବ, କ'ଣ କହୁଚ ଶମ୍ଭୁ ?

—ଏ ଖପରାଖାଇ କନ୍ୟା ଯାହା ଘରକୁ ଯିବ ତାର ସର୍ବନାଶ ନକରି ଛାଡ଼ିବନି, କହି ମୁରକି ମୁରକି ହସିଲା ପଟ୍ଟନାୟକ ।

ପ୍ରଭାର କିନ୍ତୁ ଭାବୁଥିଲା, କଥା ପଦକ ତାକୁଇ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି କୁହାହୋଇଥାଆନ୍ତାକି ?

—କ'ଣ କହୁଚ, ଇଂରାଜୀରେ କୁହ । ଆମେ ଯେ କିଛି ବୁଝିପାରିଲୁ ନାହିଁ । ମିଃ ଦାସ, ରୁଜମାନ୍ ବିଅର ଗ୍ଲାସରୁ ମୁହଁଟେକି ପଚାରିଲା : ଆପଣ ଆମକୁ ବୁଝେଇ ଦିଅନ୍ତୁତ ଇଂରାଜୀରେ । ସ୍ତ୍ରୀ ଘଟିତ ବ୍ୟାପାରରେ ଶମ୍ଭୁ ବଡ଼ ରହସ୍ୟମୟ ସବୁବେଳେ...

—ସୁନାମ ନାଁ ଦୁର୍ନାମ ଅଛି ସହରରେ ? ପଚାରିଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ ?

—ସୁନାମ ଅଛି ତରୁଣୀ ମହଲରେ, ଦୁର୍ନାମ ଅଛି ତରୁଣ ଗୋଷ୍ଠିରେ । ମୁରକି ମୁରକି ହସିଲା ହେଲନା ।

—ତାହେଲେ ସୁନାମ-ଦୁର୍ନାମ ଉଭୟ ମଧ୍ୟ ଥିବ କାହା କାହା ପାଖରେ, ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ମନ୍ତବ୍ୟ କଲା ।

—ହଁ, ଅଛି । ଅଛି ବୋଲି ତ, ସେ ଦିନ ଆଉ ରାତି ପରି ଧଳା ଆଉ କଳା, ଆଲୁଅ ଆଉ ଅନ୍ଧାର, ଭଲ ଆଉ ମନ୍ଦ, ରହସ୍ୟମୟ ତା ଚରିତ୍ରର ଖୋଲା-ଛପା ଭିତରେ !!

—ବାଃ, ତୁମେ ବି ଛାତ୍ର ଜୀବନରେ କବିତା ଲେଖୁଥିଲ ନାଁ କ'ଣ ଜୁଜମାନ୍, ଜେସ୍‌ମିନ୍ ପଚାରିଲା ।

—କବିତା ଲେଖି ନଥିଲି, ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ତୁମରି ପରି ଜଣେ ବ୍ଲଣ୍ଡ ପଢ଼ୁଥିଲା...ସେ ମତେ କବିତା ଲେଖି ଉପହାର ଦଉଥିଲା । ଆଜି ରେଷ୍ଟୋରାଂରେ ତାକୁ ନେଇ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଜିନ୍ ପିଆଉଥିଲି... ସେତେବେଳେ ସେ ମୋ ଚରିତ୍ରକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି......ଏଇପରି ମନ୍ତବ୍ୟ କରୁଥିଲା ।

ସମସ୍ତେ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ହସି ଉଠିଲେ ।

କାଜୁବାଦାମ ପ୍ଲେଟ୍ ସରି ଆସିଥିଲା ।

ବିଅର ବୋତଲ ବି ନିଃଶେଷ ।

—ବଏ, ଡାକ ପକେଇଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ।

—କାହିଁକି ଡାକୁଚ ? ପଚାରିଲା ହେଲନା ।

—ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ପେଗ୍ ଜିନ୍ ଆସୁ ।

—ଥାଙ୍କ୍‌ସ । ତୁମର ଏଇ ଅନୁରୋଧ ଯେପରି ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ପାଇଁ ନହୁଏ...ମିଃ ପିଟନାଇକ । ଦିନ ଏଗାରଟା । ହୋଟେଲରେ ବସି ବର୍ତ୍ତମାନ କଡ଼ା ଡ୍ରିଙ୍କସ୍‌ର ସମୟ ନୁହେଁ ।

—ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଏଠି ଇଣ୍ଡିଆନମାନଙ୍କ ଡ୍ରିଙ୍କ୍ କରିବାର ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଢଙ୍ଗ ଦେଖୁଚି ହେଲନା, ସେମାନେ ଥରେ ବାର୍ ଭିତରେ ପଶିଲେ... ପକେଟରେ ଯେତେ ଟଙ୍କା ଥିବ ସବୁ......ଉଡ଼େଇ......ମାତାଲାମିରେ ବେହୋସ ନ ହେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଠିବେନି ।

—ଇଣ୍ଡିଆଟା ଟ୍ରପିକସ୍ କନ୍ତାଁ । ଏଠା କ୍ଳାଇମେଟ୍ ଏକସ୍‌ଟ୍ରିମ୍ ! ଏଠିକା ଲୋକେ ଚରମପନ୍ଥୀ । ସବୁ କଥାରେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୌଡ଼ ଏମାନଙ୍କର, ରମଣୀ କହିଲା ।

—ଉହୁଁ, ତୁମେ ଭୁଲ୍ କହିଲ ପିଟନାଇକ୍ । ଜେସ୍‌ମିନ୍ ବ୍ଲାଟର ଜିନ ଗ୍ଲାସରେ ଟିକିଏ ଚୁମ୍ବକ ଦେଇ କହିଲା : ତୁମ ନେହେରୁଙ୍କୁ ଆମେ

ପୃଥିବୀର ଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ବିପ୍ଳବୀ ବୋଲି ଭାବିଥିଲୁ...ଜଣେ ଏକ୍‌ଷ୍ଟ୍ରିମିଷ୍ଟ କାରେକ୍ଟର । କିନ୍ତୁ ସେ ନନ୍‌ଆଲାଏନମେଣ୍ଟ ପଲିସି ଗ୍ରହଣ କଲା ପରେ ଜର୍ମାନୀର ସବୁ ଲୋକଙ୍କ ଧାରଣା ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ବଦଳିଗଲା । ତୁମ ଦେଶର ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ।

—ଦପ୍ତାକର ଗଜମାନ୍ତ ଭିତରକୁ ଟାଣିବନ ମନେ ମିସ୍ ବ୍ଲାଠର, ରମଣୀବଲ୍ଲଭ କହିଲା, ମୁଁ ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟର ଅଫିସର । ଜଣେ ଉଚ୍ଚପାହ୍ୟାର ଅଫିସର ହେଲେ ବି...ମୁଁ ଜାଣେ ପରିଶ୍ରମ କରି ବଞ୍ଚିରହିବା ହେଉଚି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶ ଲୋକର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ସ୍ୱାଧୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରର ପଲିସି ବି ହେଉଚି...ନିଜ ଶ୍ରମ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ନିଜର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ବଜାୟ ରଖିବା । ଖଣ୍ଟି ଖାଇବା ଲୋକର କୌଣସି ପକ୍ଷ ନାହିଁ, ଦରିଦ୍ରର ନିରପେକ୍ଷ ହୋଇ ରହିବାଇ ବୁଦ୍ଧିମାନର ଲକ୍ଷଣ । ଆମ ଦେଶକୁ ଉନ୍ନତ ହେବାକୁ ହେବ । ଏତେଦିନ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାରର ଗୋଲାମ ହୋଇ ରହି ଆମେ ଅନ୍ତମାହାରେ ନୌକରଧାନ୍ଦି ମିଞ୍ଜାସର ହୋଇଯାଇଥିଲୁ । ସେ ଅଧଃପତନରୁ ଆମକୁ ଉପରକୁ ଉଠିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଉଠିବାକୁ ଯେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ଆମକୁ ସେ ବ୍ୟକ୍ତି-ବିଶେଷ ହେଉ ବା କୌଣସି ଦେଶର ରାଷ୍ଟ୍ର ହେଉ, ସେ ଆମର ବନ୍ଧୁ ।

—ଏଇ ତ ନେହେରୁଙ୍କୁ ସୁନ୍ଦର ବାଖ୍ୟା କରି ବୁଝେଇଦେଲ, ରୁକ୍‌ମାନ୍ କହିଲା : ନେହ୍ରୁଙ୍କ ଉଗ୍ର ମତବାଦ କମି ଯାଇଥିଲେ କ'ଣ ହେଲା...ତାଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ତୀବ୍ର ଆଉ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଚି ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠୁ । ସେ ଖୁବ୍ ସହନଶୀଳ ହୋଇ ଯାଇଚନ୍ତି...ପୃଥିବୀର ସବୁ ଦେଶକୁ ପରସ୍ପରର ମିତ୍ର କରିଇବାରେ । ଜର୍ମାନୀରେ, ତାଙ୍କର ଏଇ ବିଚକ୍ଷଣତା ପାଇଁ ଖୁବ୍ ତାରିଫ୍ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ।

—କିନ୍ତୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୱ ଦେଶର ଅଧିକାଂଶ କାଗଜର ଧାରଣା, ନେହେରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଟଳ ରହିପାରିବେନି ତାଙ୍କର ଏ ନନ୍-ଆଲାଏନମେଣ୍ଟରେ ।

—ଜୀବନଟା ଗୋଟାଏ ଏକ୍‌ସପେରିମେଣ୍ଟ । ପଲିଟିକ୍‌ସ ବି ସେଥିରୁ ବାଦ୍ ଯିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ, ରମଣୀବଲ୍ଲଭ କହିଲା ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ । ତା'ପରେ ହାତଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁ କହିଲା...ବାରଟା !!

ମନିବ୍ୟାଗ୍‌ରୁ ଟଙ୍କା କାଢ଼ି ଟେବଲ୍ ଉପରେ ରଖିଦେଲା ରୁକ୍‌ମାନ୍ ।

—ଏତେ କାହିଁକି ? ପଚାରିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ।

—ବାକିଟା ଏମାନଙ୍କର ବକ୍‌ସିସ୍, କହି...ବୟମାନଙ୍କୁ ଦେଖେଇ ଦେଲା ରୁକ୍‌ମାନ୍ । ତା'ପରେ ସିଗାରେଟ କେଶ୍ ଖୋଲି ବଢ଼େଇଦେଲା ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ।

ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ ଲଗେଇ ଅଫିସ ଘର ଭିତରୁ ବାହାରକୁ ବାହାରି ଯାଉ ନଯାଉଣୁ, ମିଃ ପ୍ରଭାକର ଦାସ ଟେବୁଲ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ଦଶଟଙ୍କିଆ ନୋଟରୁ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ତରବରରେ ଉଠେଇ ଗୁଞ୍ଜି ପକେଟରେ ଗେଞ୍ଜି ଦେଇ, ତିନିଖଣ୍ଡ ବଳ୍‌ ସହିତ ପଠେଇଦେଲେ କାଉଣ୍ଟରକୁ । ବୟ କୁ କହିଲେ...ଟଙ୍କାଏ ଦିଟଙ୍କା ଯାହା ବଳୁଚି ରଖି ଦିଅରେ । ଶେଷରେ ସବୁ ବକ୍‌ସିସ୍ ଟଙ୍କାକୁ ମୋଟକରି ବଣ୍ଟା ବଣ୍ଟି କରିବ ।

ବାର୍ ସାମନା ରାସ୍ତା ଉପରେ ଠିଆ ହେଇଥିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭର ଗ୍ରିନ୍ ଫିଏଟ୍ । ମୁହଁ ଉପରେ ଅଜାଡ଼ି ହେଇ ପଡ଼ୁଥିବା ଝାଁପୁରା ବାଳକୁ ଗୋଟାଏ ହାତରେ ପଛକୁ ଠେଲି ଦେଇ, ଡାହାଣ ହାତରେ ରମଣୀ ପଟ୍ଟନାୟକର ବାହା ଟାଣି ଧରି କାର୍ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା ହେଲିନା । ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲା...ତୁ ଯା' ରୁକ୍‌ମ୍ୟାନ ସାଙ୍ଗରେ । ମି. ପିଟନାଇକ ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ଲାଣ୍ଟର କେତେଟା ଜରୁରୀ କଥା ହେଇ, ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଫେରିବି ବଙ୍ଗ୍‌ଲୋକୁ । ଆଶାକରୁଚି ତୋର କିଛି ଅସୁବିଧା ହବ ନାହିଁ ।

ହାତ ହଲେଇ ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭକୁ ବିଦାୟ ସଙ୍କେତ ଦେଲା । ତାପରେ ରୁକ୍‌ମ୍ୟାନ ଆଡ଼େ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି ଟିକିଏ କଣେଇ କରି ଗୁହିଁ କହିଲା...ଆମ ଗାଡ଼ିଟା ସେଇ ମାର୍କେଟ ପାଖରେ ନାଁ...

—ଯାଇ ପାରିବ ଏତିକି ବାଟ ? ଏଇଠି ଅପେକ୍ଷା କର ଗାଡ଼ିଟା ନେଇ ଆସୁଚି, କହିଲା ରୁକ୍‌ମାନ୍ ।

ଜେସମିନ୍‌ର ଚାଲିବା ଶକ୍ତି ନଥିଲା । ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟା ତା'ର ବାଁ-ଡାହାଣ ପଡ଼ୁଥିଲା । ରାସ୍ତାପାଖ ଫଳ ଦୋକାନ ପାଖକୁ ଯାଇଁ ସେ କିଛି କମଳା କିଣି ଫେରି ଆସିଲା ବେଳକୁ ଦେଖିଲା ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ ଗାଡ଼ି ପାଖରେ ଆସି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି ଗଦାଏ ଲୋକ ।

ଗାଡ଼ିର ଦୁଆର ଖୋଲି ଦେଇ ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ ଡାକିଲା : ଆସ ଶୀଘ୍ର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସ, ନହେଲେ...ଆଉ ଟିକିଏ ବାଦ୍ ଗାଡ଼ି ନେଇଯିବା ମୁସ୍କିଲ୍ ହେବ ।

—କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦେଶ ! ଜେସ୍‌ମିନ୍ ପଛ ସିଟ୍‌ରେ ବସି କହିଲା... ନିଶାଟା ମତେ ଟିକିଏ ବେଶୀ ଧରିଚି ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ, ଈଶ୍ୱର ଉପରେ କିନ୍...! ମଦ ଖାଇବାରେ ପିଟନାଇକ୍‌ର ଚେଷ୍ଟା କି ଅଭୁତ !

—ପିଟନାଇକ୍‌ର କିନ୍ତୁ ମଦ ପିଇବାରେ ସୁନାମ ଏଠି ଅଛି ବ୍ଲାଟର, ଲୋକଟା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ରୋମାଣ୍ଟିକ । ଆମ ଜର୍ମାନ ସୋସାଲ ସେଣ୍ଟରର ସେ ଜଣେ ଧୁରନ୍ଧର ମେମ୍ବର । ହେଲିନାକୁ ନେଇ ସେ ଖୁବ୍‌ମଜା ନାଟକ କରି ଚାଲିଛି କ୍ଲବରେ ।

—ମୁଁ ଜାଣେ । ହେଲିନାକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ସେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଚି ।

—ଫୁ ! ଗୋଟାଏ ଉପହାସ ସୂଚକ ଧ୍ୱନି କରି କହିଲା ରୁଜମ୍ୟାନ : କିମ୍ନ ବାହା ହବ ହେଲିନାକୁ ? ତା' ହେଲେ ମିସେସ୍ ମୁଖାର୍ଜି କ'ଣ କରିବେ ? ଲେଡ଼ି ଡାକ୍ତର ଚନ୍ଦ୍ରିକା କାଓର, ପର୍ସନାଲ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ମିସ୍ ଦାସ୍, ରିସେପ୍‌ସନିଷ୍ଟ ବିଳାତା ମହାପାତ୍ର, କ'ଣ କରିବେ ଏମାନେ ?

— ତୁମେ କେମିତି ଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜାଣିଲ ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ ?

—ଆମ ଜର୍ମାନ କ୍ଲବ କୁ, ପ୍ରତି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ନୂଆ ନୂଆ, ଜଣ ଜଣକୁ ନେଇ ଆସି ପରିଚୟ କରେଇ ଦିଏ ସେ ।

—ସାମ୍‌ନାରୁ ଗୋଟାଏ ସ୍କୁଟର ଆସୁଚି ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ, ଟିକିଏ ହୁସିଆର, ପଛ ସିଟ୍‌ରୁ ଜେସ୍‌ମିନ୍ ହାତ ବଢ଼େଇ ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନର କାନ୍ଧ ହଲେଇ ଦେଲା ।

—ଭୟ ନାହିଁ, ମୁଁ ଠିକ୍ ଅଛି ।

ଓ୍ୱେଣେଇଶ୍ ନମ୍ବର ସେକ୍ଟରର ଗୋଟିଏ ଫ୍ଲେଟ ବାଙ୍ଗଲେ ସାମନାରେ ଗାଡ଼ି ଠିଆ ହେଲା ଆସି ।

—ଏଇଟା ତ ତୁମ ବଙ୍ଗଲେ, କହିଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର : ମତେ ଆଗେ ନେଇ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଆସ ଘରେ ।

—ଏକୁଟିଆ ସେଠି କରିବ କ'ଣ ? ହେଲାନା କ'ଣ ଯିବ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ପିଟନାଇକ ପାଖରୁ ? ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ କହିଲା : ତା'ଠୁ ବରଂ ଗ୍ଲବ୍ କ୍ଲବକୁ । ସ୍ୱିମିଙ୍ଗ୍ ପୁଲ୍‌ରେ ଥଣ୍ଡା ହୋଇ ଗାଧୋଇ ପାଧୋଇ ଆଜ ଲଞ୍ଚ ଖାଇବ ସେଇଠି । ମୁଁ ଫୋନ୍ କରଦେଇ, ବ୍ୟାଜିଙ୍ଗ୍ କଂଘିଆଟା ନେଇ ଆସୁଚି ।

—ତୁମେମାନେ ଖୁବ୍ ମଜାରେ ଏଠି ଇଣ୍ଡିଆରେ ଆସି ଅଛ, ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ, ଖୁବ୍ ଆରାମରେ ।

ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ କଣେଇ କରି ଟିକଏ ଚାହିଁଲା ବ୍ଲାଟରକୁ । ତା'ପରେ ପଶିଗଲା ଘର ଭିତରେ ।

ଫୋନ୍ କରି ଦେଇସାରି, ଗାଧୋଇବା ଲୁଗାପଟା ନେଇ ଗାଡ଼ି ପାଖକୁ ଫେରିଆସିଲା ଯେତେବେଳେ ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ୍, ଦେଖିଲା, ପଛ ସିଟ୍‌ରୁ ଚାଲିଆସି ଆଗରେ ବସିଚି ଜେସ୍‌ମିନ୍ ।

ଷ୍ଟିଏରିଂ ପାଖରେ ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରକୁ ଦେଖି ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ୍ ହା, ହା କରି ହସି ଉଠିଲା । କହିଲା ଦ୍ୟାଟସ୍ ଫାଇନ୍, ଦ୍ୟାଟସ୍ ଫାଇନ୍ ।

—*—

॥ ବାର ॥

କେତେ ଘଣ୍ଟା ପାଇଁ ରାତିରେ ଶୁଏ କେଜାଣି ରାଉରକେଲା : ଭଲ କରି ଫରକ୍ ନ ହେଉଣୁ ରାତି ଚାରିଟାବେଳକୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ ଉଠିପଡ଼ିବାର ଉପକ୍ରମ । ହଠାତ୍ ଯେମିତି ନିଶା ମସ୍‌ଗୁଲ ନିଦଟା ଚୁଉଁକରି ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି । କ'ଣ ଗୋଟାଏ ସପନ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଚମକି ଉଠିଛି ବିଛଣା ଉପରେ । ତା'ପରେ ଆଖି ମଳି ମଳି ଅନେଇ ଦେଖୁଛି ଚାରିପାଖକୁ । କାନ ଡେରି ଶୁଣୁଛି ଦୁମ୍ ଦାମ୍, ଭୁସ୍ ଭାସ୍ ଶବ୍ଦ !

ବଣ୍ଡା ରୋଡ଼୍ ଛକ ଆଡ଼ୁ ଧାଇଁ ଆସୁଛି ଟ୍ରକ । ଯାଉଛି ପାନପୋଷ୍ ନଦୀ କୂଳକୁ । ନିସ୍ତବ୍ଧ ରାତିରେ ଇଞ୍ଜିନ୍‌ର ଗର୍ଜ୍ଜନ । ଶବ୍ଦଟା ସେଇଥିପାଇଁ ଖୁବ୍ ଭୟଙ୍କର ।

ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଈକୂଳେ ଇଟାଭାଟି । ସେଠୁ ଇଟା ବୋଝେଇ କରି ଟ୍ରକ ଯିବ କୋଡ଼ିଏ ନମ୍ବର ସେକ୍ଟର । ଧମାଧମ୍ କାମ ଚାଲିଛି ସେଠି । ବାରଶହ ଘର ତିଆରି ହବ, ତିନିମାସ ଭିତରେ । ଭଙ୍ଗାରୁଜା ଇଟା ଯେତେ ଯାହା ଯୋଉଠି ପଡ଼ିଥିଲା, ସବୁ ପାର୍ ହୋଇଯିବ ଏଇ ମୌକାରେ, 'ଏ' କ୍ଲାସ ଇଟା ଭାବରେ । କେତେ, ଠେଲି ଦିଆଯାଉଛି କେଜାଣି ଇଞ୍ଜିନିଅର ପକେଟ ଭିତରକୁ ! ଭାରି କପାଳିଆଟା ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ୍ କମ୍ପାନୀ ! ଆସିଥିଲା, ଖଣ୍ଡେ ପାଇଜାମା, ହାଫ୍‌ସାର୍ଟ ଆଉ ମଇଳା ପଗଡ଼ିଟାଏ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୁଡ଼େଇ । ପାଞ୍ଚ ଛ'ଟା ବର୍ଷ ଭିତରେ, କି ତଗ୍‌ଦିର୍ !!

କ୍ଲଚ ଚପି, ଆଉରି ଜୋରରେ ସ୍ପିଡ଼ ଦିଏ ଟ୍ରକରେ ସୌକତ ଅଲ୍ଲି । ଫାଙ୍କା ରାସ୍ତା । ଘଣ୍ଟାକେ ଶଏ ମାଇଲ ସ୍ପିଡ଼ରେ ଚଳେଇଲେ ବି ଧରିବାକୁ

କଏ ଅଛି ? ପାଟିକରି ଡାକ ପକାଏ ସୌକତ : ହେ ଚୁଜ୍‌ମିନ ? ଗାନା ଗାଓ, ଗାନା ଗାଓ, ଓଇ ଲାରେ ଲପା, ପା...ପା...ପା ।

ସରୁମିହି ଗଳାରେ ଗୀତ ଭସି ଆସେ ସେଇ ଜାଲୁ ଜାଲୁଆ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ।

ଶେଯ ଉପରେ ଶୋଇ ଶୋଇ ଆଖି ବୁଜ ଶୁଣେ ସୁବ୍ରତ । ଚଦରଟାକୁ ପୁଣି ଥରେ ଦେହ ଉପରକୁ ଟାଣି ନଏ । ପ୍ରେସ୍‌ର ଗୁଡ଼ାଏ କାମ ଅଧା ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଉଠି ପଡ଼ିଲେ ହୁଅନ୍ତା । ମୁଣ୍ଡ ପାଖକୁ ଭଙ୍ଗା କଉସିମା ପଟାର ଯୋଡ଼ଆ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ଝୁଲୁ ହୋଇଥିବା ଝର୍କାଟାକୁ ଟିକଏ ସେ ପାଖକୁ ପେଲଦେଇ ସୁବ୍ରତ ଚାହେଁ ରାସ୍ତାଆଡ଼େ । ଆଉରି ଗୋଟାଏ ଟ୍ରକ ଧାଇଁ ଆସୁଚି ଝଡ଼ ବେଗରେ । ପରେ ପରେ ଆଉରି ଦୁ ଚାରିଟା ବାଦ-ବୁଦଆ ହୋଇ, ପ୍ରାଣ ମୂର୍ଚ୍ଛା ସ୍ପିଡ଼ରେ ।

ମୁହଁ ସୋଢ଼େଇ ହୋଇ ଶେଯ ଉପରେ କେପ୍‌ଟି ପଡ଼େ ସୁବ୍ରତ : ଏଃ । ଅନେକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଅଛି, ତେବେ ବ ପଇସା ରୋଜଗାରର କ ନିଶା ଧରିଚ ଏଠିକା ଲୋକଙ୍କୁ ।

ରିକ୍‌ସାବାଲାର ପାଟି ଶୁଭେ ପ୍ରେସ୍ ଘର ରାସ୍ତା ଆର ପାଖରୁ । ଲେଠା ରାମ ପାଟିକରି ଡ଼ାକେ : କାହାଁ ଯାଇଏଗା ବାବୁ ? ଟିଏସନ୍ ? ଆଓ, ଆଓ...

—କେତେ ନା ?

—ଯୋ ମୁନାସିଫ୍, ଆଓ ବୈଠୋ । ଟାଇମ୍ ହୋ ଗେୟା ବାବୁ, ପହୁଁଚ୍ଚ ଦେଗା ଠିକ୍ ଟେମ୍‌ପର । ଆଓ...

ଠଣ୍ ଠଣ୍ ଘଣ୍ଟି ବଜେଇ, ସଓ୍ୱାରି ନେଇ ଚାଲିଯାଏ ଲେଠା ରାମ ।

—ହେଁ, ମୋ ଯାଗାରେ କଏ ଝୁଡ଼ି ରଖିଦେଇ ଯାଇଚ ? ପ୍ରେସ୍ ସାମ୍‌ନା ଫୁଟ୍‌ପାଥ କଡ଼ରେ ପାଟିକରି ଉଠେ ଧମନ ସିଂ ।

—ମୁଁ ରଖିଚ, କାଇଁକ ?

—ସବୁଦିନ ତ ମୁଁ ଏଠି ବସୁଚି, ଯଦୁସାନ୍ତରା କହିଲେ : ଆଜ କାହିଁକି ଜବରଦସ୍ତି କରୁଚୁ ?

—ସବୁଦିନ ? ଘଣ୍ଟା ନେଇଯାଇଚୁ ନା କ'ଣ ?

—ପ୍ରେସ୍ ବାବୁର ଏ ଯାଗା, ତୁ ଏଠି କିଏ ?

—ଆରେ ଯା, ଯା । ପ୍ରେସ୍ ବାବୁକୁ ମୁଁ ବି କହିଚି । ବସ ଯାଇଁ ସେ ପାଖକୁ । ଏତେ ଯାଗା ତ ପଡ଼ିଚି ।

—କାହିଁ କେତେ ଯାଗା ? ହେଇ, ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଅଖା ପକେଇ ଦେଇ ଯାଇଚନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ଭୋର ଗାଡ଼ି ଲାଗିଗଲାଣି । ବଣ୍ଡାରୁ ଜଙ୍ଗଲ ମାଇପିମାନେ ଆସିପିବେ ଏଇନା । ସେମାନେ କୋଉଠି ବସିବେ ? ହଟା ତୋ ଝୁଡ଼ି ଏଠୁ, ହଟା । ନଇଲେ ଫିଙ୍ଗିଦେବି ରାସ୍ତାକୁ ।

—ଫିଙ୍ଗିଲୁ , କେମିତି ଫିଙ୍ଗିବୁ ? ଦେଖିବି ଶଳାଠି କେତେ ଦମ୍ ।

—ହେଇ, ଶଳା କାହାକୁ କହୁଚୁ ବେ ?

— ତତେ ।

—ଆରେ, କାହିଁ ଝଗଡ଼ା ଲଗାଚେ ହୋ ? ଦାଢ଼ିଆ ବାବାର ଅଫିମ ଖିଆ ଗଳାର ଘାଘଡ଼ା ଆବାଜ ।

—ହେଇ, ଧରନା ମୋ ଝୁଡ଼ି, ଯଦୁ ସାନ୍ତରା ହୁସିଆର କରେଇ ଦିଏ ।

ଧମନ ସିଂ ଖଟେଇ ହୁଏ । ମାରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଇଠା, ପରିବା ଝୁଡ଼ିକି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି । ତା'ପରେ ହୋ ହୋ' ନଧୁମ ହଲ୍ଲା ।

ପାଖ ଦୋକାନରେ, ହରିରାମ ମାରୱାଡ଼ି ପାଟିକରି ଉଠେ : ହେଇ ଧମନ, ଚୁପ୍‌କର । ଆରେ ଲାଠି-ପାଠି ଧରୁଚ ସବୁ କାହିଁକି ? ରହ, ଆଜ ଉଠୁ ପ୍ରେସ୍ ବାବୁ ତମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଜ ନିକାଲିବ ଏଠୁ ।

ଶୋଇ ରହିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏନା ସୁବ୍ରତ ପକ୍ଷରେ । ଉଠି, ବସି ପଡ଼େ ଶେଯ ଉପରେ ।

ଫୁଟ୍‌ପାଥ ଉପରେ ଦଶ ବାର ଜଣ ଡିରିଲା । ପନ୍ଦର କୋଡ଼ିଏ ମରଦ । ଆଳୁ, ପିଆଜ, ବାଇଗଣ, କଖାରୁ ଝୁଡ଼ି ଗଦା ହୋଇଚି ପାହାଡ଼ ପ୍ରମାଣ । ଠେଲା-ପେଲା ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ । କିଏ ଆଗ ଯାଗା ନେଇ ପ୍ରେସ୍ ଫାଟକ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ବସିବ । ହିନ୍ଦି ଆଉ ଓଡ଼ିଆ, ଆଉ ସାଦ୍ରୀ ଭାଷାର ସେତେକ ଗାଳି ଫଜତ୍ ସବୁକିଛିର ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ମିଶ୍ରଣ ।

—ଯାଉଚି ଧଡ଼ିରାମକୁ ଡାକି ଆଣିବି । ଧମକ୍ ଦେଇ ଚାଲିଯାଏ ଯଦୁ ସାନ୍ତ୍ରା ।

—ଯାଓ, ଯାଓ, କେତନା ଧଡ଼ିରାମ ଦେଖା ହୈ । ମେ ହି ହଜାରିବାଗ କା ଗୁଣ୍ଡା ।

—ଆଚ୍ଛା ! ଚଦ ମର୍କଟି ହୋଇ ଚାଲିଯାଏ ସାନ୍ତ୍ରା । ଟିକକ ପରେ ଶୁଭେ ଧଡ଼ିରାମର ଗଳା : କା'ବେ ବଦମାସ୍ ଗୁଣ୍ଡା ? କ'ଣ କହୁଥିଲୁ ତୁ ସାନ୍ତ୍ରକୁ ? ମତେ ଦେଖିବୁ ? ଧରିପକାଏ ସେ ଧମନ୍ ସିଂର ମୁଣ୍ଡ ବାଳକୁ, ହାତ ମୁଠାରେ କଷିକରି କହେ : ହଟା, ହଟା ଏଠୁ ଝୁଡ଼ି ! ଛୁଡ଼ ସାନ୍ତ୍ରର ଯାଗା । ଏହିପୋ, ବଦମାସ୍ଏ ଏଠି ଆସି ଗୁଣ୍ଡାଗିରି ଦେଖାଉଚ ?

—ଆପ୍ ଇସ୍‌ମେ କାହେ ଟାଙ୍ଗଡ଼ି ଫଁସାତେ ହୋ ?

—କ'ଣ କହିଲୁ ଟାଙ୍ଗଡ଼ି; ମୁଁ କାହିଁକି ଫସାଉଚି ? ଢପଟା ନିଶ ରଖିଚୁ ବୋଲି ତୁ ଓଡ଼ିଆ ବେପାରୀଙ୍କୁ ମାରଧର୍ କରି କିଲ୍ଲ ମାତ୍ କରିବୁ ?

—ପ୍ରାନ୍ତ କା କାମ୍ କାହେ ଲେତେ ହେଁ ? ମହାଦେବ ଗୋବେ କହିଲା : ଆମେ କ'ଣ ଆଉ ବଦମାସ୍ ହୋଇ ଅଛୁ ଏଠି ? ସମସ୍ତେ ତ ଆସି ଓଡ଼ିଆ ହେଲୁଣି । ଚୁଟ୍‌ହେଇ ଶୁଟ୍‌ହେଇ କହିଲା ଗୋବେ : ଝାମେଲା ବଢ଼େଇ ଲାଭ କ'ଣ ? ହଟେଇନେ ତୋ ଝୁଡ଼ି ଧମନ୍, ଆଣ୍ ମୋ ପାଖକୁ । ଗୋବେ, ନିଜେ ଟେକି ଧରେ ଧମନ ସିଂ ର ବାଇଁଗଣ ଝୁଡ଼ି ।

—ନା, ତୁ ଉଠେଇ ପାରିବୁନି । ସେଇ ଧମନ ଉଠେଇ ନେବ ତା' ଝୁଡ଼ି । ଏତେ ଢମାକ ? ଧମନରାମ ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ।

—କ'ଣ କରିବୁ ନ ଉଠେଇଲେ ?

ଠାସ୍ କରି ଗୋଟାଏ ଥାପଡ଼ କଷିଦେଲା ଧଡ଼ିରାମ, ଧିମନ ଗାଲରେ : ହୁଁ—ଚା' ରେ-ଶା କ'ଣ କରୁଚୁ ବେ ? ପୈସାକା ଗରମ୍ ? କାହିଁ ଦେଖେ କେତେ ଅଚ୍ଛି ତୋ ପକେଟରେ ? ଜବରଦସ୍ତ ହାତ ଭର୍ତ୍ତିକଲା ଧଡ଼ିରାମ, ଧିମନର କାମିଜ ପକେଟରେ । ଖୁଚୁରା ପଇସା କଚ୍ଛି ଆଉ ତିନଖଣ୍ଡ ଟଙ୍କିକିଆ ନୋଟ ।

—ଦେଓ ହମରା ରୁପେୟା, ଲାଓ...

—ହଟ୍ ବେ ! ଫସ୍ କରି ଚୁଙ୍ଗାଟାଏ କାଢ଼ି ଦେଖେଇଲା ଧଡ଼ିରାମ !

—ହେ ଦେଖୋ, ପେରଧାନ ବାବୁ ଆଗେୟା ! ଧାଇଁଲା ଜଣେ କିଏ ସେଇମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ।

ଫର୍ଚା ହେଇ ଆସିଲାଣି ।

ଆକୁଳ ସିଗାରେଟ ଟାଣି ଟାଣି ସିଧା ଉଠି ଆସିଚି ଘର ଭିତରୁ ! ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ଇଟାଭାଟି ପାଖକୁ ଯିବ ଟ୍ରକ୍ ସାଙ୍ଗରେ । ଯାଉ ଯାଉ ଠିଆ ହେଇପଡ଼ିଲା କହିଲା : କିଓ ଧଡ଼ିବାଜ୍ ! ଗାଁ ନ ପାଉଣୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲ ରୋଜଗାର ? ବାଃ ସାବାସ୍ !

—ହଜୁର ! ଆପ୍ ଫଏସଲା କର୍‌ଦିଜିଏ । ଧିମନ୍ ସିଂ ହାତ ଧରି ପକେଇଲା ଆକୁଳ ପ୍ରଧାନର ।

ଧଡ଼ିରାମ ଆଡ଼େଇ ଆଡ଼େଇ ଠିଆହେଲା । କହିଲା : କର୍ ଫଏସଲା କର । କଲୁ ସ ନ୍ୟରା ଅଲବତ୍ ଚା' ଦୋକାନ ଏଇଠି ଲଗେଇବ । ଦେଖିବ, ତାକୁ କିଏ ହଟେଇବ ।

—କ'ଣ, ମାମଲା କ'ଣ ? ପଚାରିଲା ଆକୁଳ ପ୍ରଧାନ ।

ଧିମନ୍ ସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହିଲା : ଶୁଣିସାରି ଚମ୍ପସାପ ପରି ଗର୍ଜନ କରି ଧାଇଁଗଲା ଆକୁଳ ପ୍ରଧାନ । ଯେତେ ପଶରା ଝୁଡ଼ି ଗଦା ହେଇଥିଲା ସବୁନେଇ ଫିଙ୍ଗିଦେଲା ରାସ୍ତା ଉପରକୁ : ଭାଗୋ ଭାଗୋ ଇହାଁସେ ସବ୍ । ଯାଅ ମାର୍କେଟ ଭିତରକୁ । ଫୁଟପାଥ୍ ଉପରେ କାହାରି ଦୋକାନ ଲାଗିବନି । ଯାଅ, ହଟୋ । ପ୍ରେସ୍ ବାବୁକା ଏ ଯାଗା । ମୁଁ ଠିକା ନେଇଚି ।

ଯାଅ ହଟୋ : ଆଜ୍ଞା ? ପ୍ରେମ୍ ଫାଟକ ଖୋଲି ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା ଆକୁଳ । ପାଟି ଶୁଣେଇ ଡାକିଲା : ଆଜ୍ଞା ଉଠିଲେଣି କି ?

ଘର ଭିତରୁ ନିଦ ମଳ ମଳ ଆଖି ମକଚି ମକଚି ସୁବ୍ରତ ଆସିଲା ବାହାରକୁ ।

—ଆଜ୍ଞା, ଦୁଆର ମୁହଁରେ, ଖଣ୍ଡ ନପାହୁଣୁ, ଝାମେଲା ଲଗେଇଚନ୍ତି ଶଳାଏ । ସବୁ ପରବା ଝୁଡ଼ି ଫିଙ୍ଗି ଦେଲି ରାସ୍ତା ଉପରକୁ । କାହାକୁ ବସିବାକୁ ଦିଆ ହବନି ଏଠି । ଏଇଟା ଦୁର୍ଗାମଣ୍ଡପ ଯାଗା । ଦିଅନ୍ତୁ ଦୁର୍ଗାଫଣ୍ଡକୁ ଏମାନେ ଦଶ ଦଶ ଟଙ୍କା । ଯାଉଚି ମୁଁ ଡାକି ଆଣିବି ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ । ଫୋନ୍‌କରି ଡାକି ଦବ ପୁଲିସ । ମଜା ବାହାରିଯିବ ସମସ୍ତଙ୍କର ।

ରାଗରେ ଗମ ଗମ ହେଇ ଚାଲିଗଲା ଆକୁଳ । ତା' ପଛେ ପଛେ ଯେ ଯାହାର ପରବା ଝୁଡ଼ି ଟୋକେଇ ନେଇ ମାର୍କେଟ ଭିତରକୁ; ନଇଲେ କିଛି ଦୂର ଗୁଡ଼ ଘୁଷୁରି ମାଉଁସ ଦୋକାନ କଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ । ପ୍ରେସ୍ ଦୁଆର ଆଉଜେଇ ଦେଇ ସୁବ୍ରତ ଫେରି ଆସିଲା ଘର ଭିତରକୁ, ଆସିବା ଆଗରୁ ଦେଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲା ଧଡ଼ବମ ଅଛି ନା ଗଲାଣି । କିନ୍ତୁ ସେ ଯେ କେତେବେଳୁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଇସାରିଚି, କେହି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିନ ।

ଆକୁଳ ଯାଇ 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ' ଦ୍ୱାର ଆଗରେ ଠିଆ ହେଲା । 'ଘୋଷ୍', 'ଘୋଷ୍' ଉଠବେ ! ଟ୍ରକ ଯିବପରା ଇଟା ଭାଟି ? ରାତି ତିନଟାରୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଟ୍ରକ ଚାଲିଲାଣି, ବଙ୍ଗାଳି ପୁଅର 'ଘୁମ୍' ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ନାଇ ଏତେବେଳ ଯାଏଁ ।

ଆଖି ମଳି ମଳି ବାରୁ ଅଫିସ୍ ଘର ଦୁଆର ଖୋଲିଲା, ଖଗେନ୍ ଘୋଷ ।

ପାନ ସିଗାରେଟ ଦୋକାନ ଖୋଲିଲା ବାରୁ ସେପାଖ ରାସ୍ତା ପାଖରେ । ଚ'ପକୋଡ଼ ଦୋକାନ ଖୋଲିଲା ଜଗବନ୍ଧୁ ଶେଠ୍‌ର । ପେଟ୍ରୋଲ ଦୋକାନ ଫିଟିଲା ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଗୁପ୍ତାର, ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ହେଇ ଖୋଲି ଖୋଲି ଚାଲିଲା ବଣ୍ଡା ଶେଡ଼ ଦ ପାଖ ଲଗାଏଚି, ଲୁଗା, ରେଡ଼ିଓ,

ଓ଼ାଲ ଗୃଜଲ, ଲେଥ ମେସିନ୍, ଓ୍ୱେଲଡିଙ୍ଗ୍, ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ୍ ରିପେରିଙ୍ଗ୍ ଦୋକାନ ସବୁ ।

ଷ୍ଟେସନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାସ୍ତା ଦୁ'ପାଖେ ଧାଡ଼ି ହୋଇ ଦୋକାନ ପରେ ଦୋକାନ, ତାପରେ ସବା ଶେଷକୁ ବିଗ୍ରା ଷ୍ଟୋର୍‌ର ଗୋଲେଇ ଛକ ।

ରାସ୍ତା ଏଇଠି ତିନି ଭାଗ ହୋଇ ଲମ୍ବି ଯାଇଚି, ଗୋଟାଏ କଣ୍ଡମୁଣ୍ଡା ମାର୍ଶାଲିଂ ୟାର୍ଡ଼ ଆଡ଼େ, ପୂର୍ବପଟକୁ । ଗୋଟାଏ ଗଡ଼ି ଯାଇଚି ଦକ୍ଷିଣମୁହାଁ ହୋଇ କାର୍ଖାନା ଆଡ଼େ । ଆଉ ଗୋଟାଏ ଉଠି ଯାଇଚି ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ, ପାହାଡ଼ ସନ୍ଧି ଭିତରେ ଟାଉନ୍‌ସିପ୍ ଆଡ଼େ । ସେଇ ପାଖରୁ ମାଡ଼ି ଆସୁଚି ଜନତାର ଢେଉ । ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ସାଇକଲ୍ । ଜିପ୍ ଆଉ କାର୍ କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ ତା' ପଛକୁ ତା'ପଛ, ଛୁଟି ଚାଲିଚି ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଭିତରକୁ ।

ମଜ୍‌ଦୁର ମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ନେଇ ଛାଡ଼ି ଦେବାପାଇଁ ନାଲି ନାଲି ରଙ୍ଗର ବସ୍ । ସେ ବି ଚାଲିଚି । ରେଳ ଲାଇନ ଉପରେ ଓଭର ବ୍ରିଜ୍ । ତା'ର ଉପରୁ ଗଡ଼ି ଆସିଚି ରାସ୍ତା ଏ ପାଖକୁ । ସେ ପାଖକୁ ବି ଗଡ଼ି ଯାଇଚି ବେଶ୍ ଓସାରିଆ ହୋଇ, ଅଙ୍କେଇ ବଙ୍କେଇ ପାହାଡ଼ ମଝି ଦେଇ ଟାଉନସିପ୍ ଆଡ଼େ ।

ଇନ୍ଦିରା ପାର୍କ, ଏଇପଟୁ ଦୁ ଭାଗ ହୋଇ ଗୋଟାଏ ପାର୍କର ପୂର୍ବପଟେ, ଗୋଟାଏ ପଶ୍ଚିମ ପଟେ, ପାଞ୍ଚ ନମ୍ବର, ଚାରି ନମ୍ବର ସେକ୍ଟର ମଝିରେ । ପୂର୍ବପଟ ରାସ୍ତାଟା ଯାଇଚି ଜେନେରାଲ ହସପିଟାଲ ଆଉ ସେ ସାଲ ସେଣ୍ଟର କଡ଼କୁ ଲାଗି ଲାଗି ଏକାବେଳକେ ରାଉରକେଲା କ୍ଲବ ଦେଇ, ଊଣେଇଶ ନମ୍ବର ସେକ୍ଟର ପାଖେ ପାଖେ ସିଧା ସଳଖ ସତର ନମ୍ବର ଅଠର ନମ୍ବର, ସାତ ନମ୍ବର, ଛ' ନମ୍ବର ସେକ୍ଟରକୁ ଛୁଇଁ ଚଉଦ ନମ୍ବର ହାଇସ୍କୁଲ ଆଡ଼େ ।

ସକାଳ ହେଉ ନ ହେଉଣୁ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ଲୋକ ଭରନ୍ତି ବୁଲିଆଡ଼େ ।

କେତୋଟା ବର୍ଷ ଭିତରେ କୁଆଡ଼ୁ ଯେ ଏତେ ଲୋକ ଆସି ଜମାଟ ବାନ୍ଧିଲେ ଏଠି, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବାସ୍ତବିକ୍ ।

ଆଉରି ଟିକଏ ବେଳ ହେଲେ, ସୂର୍ଯ୍ୟ କିଛି ଦୂର ଉଠିଲେ ଆକାଶରେ, ଧାଡ଼ ଲାଗିବେ ଆଉରି ଦଳେ ଲୋକ । ଏମାନେ ସବୁ ଅଫିସ୍ କିରାଣୀ । ବାବୁ ଭାୟା ! ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ପାହ୍ୟାର ମୋଟା ଦରମା ପାଉଥିବା ଲୋକ । ଏମାନଙ୍କ ଧାଁ ଧପଡ଼ ଚାଲିବ ଦିନ ନଅଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ତା'ପରେ ହାତରେ ଥଳି ଧରି କାଁ ଭାଁ ଜଣେ କେତେ ଆସିବେ ଟାଉନସିପ୍‌ରୁ ପୁରୁଣା ଡେଲି ମାର୍କେଟକୁ, ଆଉ ପୁରୁଣା ରାଉରକେଲା ଆଡ଼୍‌କୁ କେତେକ ଯିବେ ଟାଉନସିପ୍ ସେକ୍ଟର ଆଡ଼େ । ଇଷ୍ଟେଟ ଅଫିସ୍, ନହେଲେ ଏନ୍. ଏ. ସି. ଅଫିସ, ନହେଲେ ଆମ୍‌ବାଗାନ ମାର୍କେଟ । ଭେଣ୍ଟି, ଭାକୁର ମାଛ ସେପାଖେ ମିଳେ ଦିନ ଗୋଟାଏ ଯାଏଁ । ଅଫିସରଙ୍କ ଘର ବଜାର ହୁଏ ଦିନ ଏଗାରଟାକୁ । ମେମ୍ ସାହେବ ଆସନ୍ତି ମଟର ଚଢ଼ି, ସାଙ୍ଗରେ ଆୟା ନହେଲେ ଖାନ୍‌ସାମାକୁ ଧରି । ବଜାର କରି ନଅନ୍ତି । ମୂଲ ଚାଲି କରି, ଭାଉ ଉଟକାରେ ଝିଙ୍କା ଓଟରି କରି ପଇସା ଦିଅନ୍ତି ଦୋକାନିମାନଙ୍କୁ । ଏମାନଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୁଏ ସେଇ ଦିନ ଦୁଇଟାକୁ । ଅଫିସ୍‌ରୁ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟାଲ କାର୍ ବା ଜିପ୍ ଧରି ଆସନ୍ତି ଦେଢ଼ଟା ବେଳକୁ । ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ସାରି ଟିକଏ ଆରାମ କରି ପୁଣି ଯାଆନ୍ତି ଦିନ ତିନଟାକୁ । ଟିକଏ ଏପାଖ ସେପାଖ ଟହଲ କରି, ପାଞ୍ଚଟା ବାଜୁ ନ ବାଜୁଣୁ ପୁଣି ଫେରି ଆସନ୍ତି ବଙ୍ଗ୍‌ଲୋର ନିଭୃତ ଭିତରକୁ ।

ତା'ପରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ପରେ, କମ୍ୟୁନିଟି ସେଣ୍ଟରରେ କୋଉଠି ଥିଏଟର ତ କୋଉଠି ବିଚିତ୍ରା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଅଭିନୟ ଦେଖା । ଖୁବ୍ ବଡ଼-ବଡ଼ିଆ ଯୋଉମାନେ, ଯାଆନ୍ତି ରାଉରକେଲା କ୍ଲବ, ନହେଲେ ଜର୍ମାନ ସୋସାଲ ସେଣ୍ଟର । ଖେଳ ଆଉ ନାଚ ଆଉ ଡ୍ରିଙ୍କ୍ ! ଯଦି ବେଶୀ ଟିକଏ ଫୁର୍ତ୍ତିର ଦରକାର ହେଲେ, ଜଣେ ଜଣେ ମିସେସ୍ ମାନଙ୍କୁ ଧରି ସିଧା ସଳଖ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ କ୍ଲବ । ସେଠି ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ହାକିମ ହୁକୁମାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କୋର୍ଟସିପ୍, ଫ୍ରେଣ୍ଡସିପ୍ କମ୍ପା ଆଉ କିଛି ଆରେଷ୍ଟକ୍ରେସି ଦେଖେଇ ହବାର ଦିଲ୍‌ଦାର ମଜଲିସ୍ ।

ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାର କୋମଳ ଆହ୍ଲାଦ ଭିତରେ, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଭେଟିଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରକୁ, ଜର୍ମାନ କ୍ଲବର ହଲ୍ ସଲଗ୍ନ ଚଓଡ଼ା ବାରଣ୍ଡା

କଣ୍ଠରେ । ପଚ୍ଚାରିଲା : ହଲୋ ଜେନ୍, ରାଇନ୍‌ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ରାତିଟା କେମିତି ଲାଗୁଛି ତୁମକୁ ?

—ଫାଇନ୍ ! ଜେସ୍‌ମିନ୍ ଉତ୍ତର ଦେଲା : ଆସ, ବାର୍ ଭିତରକୁ । ଟିକିଏ ଖୁସି ଗପ କରିବା । କହି, ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ହାତ ଧରି ସେ ଟାଣି ଆଣିଲା ବାର୍ ଭିତରକୁ । ଆସି ବସିଲା ହଲ୍‌ର ଗୋଟିଏ କଣକୁ । ଟିକିଏ ନଚେଇଲାରେ । ପଚ୍ଚାରିଲା : ତୁମେ ତ ଜର୍ମାନୀ ବହୁତ ଥର ଗଲଣି, ଫ୍ରାଙ୍କ-ଫର୍ଟର କୌଣସି ବଡ଼ ରେସ୍ତୋରାଂରେ କେବେ ସନ୍ଧ୍ୟା କଟେଇଚ ?

ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ କୌତୁହଳ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ଆଡ଼େ । କହିଲା : ନିଶ୍ଚୟ ! କିନ୍ତୁ ସେଠି ତୁମପରି ସୁନ୍ଦରୀର ଦେଖା ପାଇନି କେବେ ।

— ଯାଃ, ଖୁସାମତିଆ କଥା ଯେତେ ସବୁ ! ମୁଣ୍ଡର ଝାଁପରା ବାଳକୁ ଇଚ୍ଛାକରି ମୁହଁ ଉପରକୁ ଖସେଇ ଆଣି ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ କରି ହସି ଉଠେ ବ୍ଲାଟର । କହେ : ତୁମକୁ ଦେଖିଲେ 'ଓରିଶା' ବୋଲି ମନେ ହୁଏନି ପିଟ୍‌ନାଇକ, ତୁମେ ଅଦ୍‌ଭୁତ !

—'ଓରିଶା' ନୁହେଁ 'ଓଡ଼ିଆ' । ଏଥରକୁ ନେଇ ସାତଥର ମୁଁ ସଂଶୋଧନ କଲିଣି ତୁମ ମୁହଁରେ ଏ ଶବ୍ଦଟାକୁ, ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ହସି ହସି କୁହେ : ପୁଣି ଯଦି ଭୁଲ୍ ହୁଏ...

—ନା, ଆଉ ହବନି' ଆଶା କରୁଛି ।

—ସିଓର !

—ସିଓର ।

—ଯଦି ହୁଏ ? ପଟ୍ଟନାୟକ ପଚ୍ଚାରେ ।

—ତା'ହେଲେ, ମୁଁ ତୁମକୁ ଜର୍ମାନୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଡ଼ିବାର ଯେତେ 'ମାର୍କ' ଲାଗିବ, ଫାଇନ୍ ସ୍ୱରୂପ ଦେବି ।

—ଭୁଲ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ଗ୍ରହଣ କରିବା ମନୋବୃତ୍ତି କାହିଁକି ତୁମମାନଙ୍କର, ଅର୍ଥର ମୂଲ୍ୟ'ରେ ।

—ଅର୍ଥଠୁ ବଳି ଆଉ ବଡ଼ ଜିନିଷ କଣ ଅଛି ନାଇ ପିଟ୍‌ନାଇକ ! ଜାଣ, ଭାରତବର୍ଷ ସହିତ ଜର୍ମାନ ଦେଶର ବନ୍ଧୁତା ମୂଳରେ ଏଇ ଅର୍ଥ ନେଣ ଦେଣ ଛଡ଼ା ଆଉ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ କ'ଣ ଅଛି ? ଆମ ଲୁବ୍‌କେ ସର୍କାର ତୁମ ଦେଶକୁ 'ମାର୍କ' ଦେଇ ରାଉରକେଲା ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟ ବସେଇବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିଲା ବୋଲି ସିନା ଜର୍ମାନୀକୁ ତୁମେ ଆଜି ବନ୍ଧୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଚ ।

—ଦେଖୁଚ, କେବଳ ଆମେରିକା ନୁହେଁ, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ, ଧନ ଦୌଲତର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ମାନ ସମ୍ମାନ କଥା ବିଚାର କରନ୍ତି ।

—ଭାରତରେ ? ପଚାରିଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର୍ ।

—ଏଠି ଆମମାନଙ୍କ ବିଚାରଧାରା ହେଲା 'ସଂସ୍କୃତି' ।

—ଭାରତର ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି ଅଛି, ମୁଁ ଜାଣେ । କିନ୍ତୁ ଆଜିର ବିଜ୍ଞାନ ଯୁଗରେ ତା'ର ମୂଲ୍ୟ କ୍ରମଶଃ କମି କମି ଯାଉଚି ପିଟ୍‌ନାଇକ୍ !

—ତୁମେ ତା' ହେଲେ ଭାରତ ଆସିଚ କାହିଁକି ?

—ମାନେ ?

—ମାନେ, ଅର୍ଥ ଗର୍ବରେ ତ ଯଥେଷ୍ଟ ଅହଙ୍କୃତ ତୁମେମାନେ, ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ ପରଠୁଁ ଧ୍ୱଂସାବଶେଷ ଜର୍ମାନୀକୁ ଯେପରି ଭାବରେ ଗଢ଼ି ନେଇ ପାରିଚ ଶିଳ୍ପ ସମ୍ପଦରେ, ସେ ଦକ୍ଷତାର ତୁଳନା ନାହିଁ ପୃଥିବୀରେ, ଆମେ ମାନୁଚୁ । ତେବେ ଭାରତବର୍ଷକୁ କ'ଣ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଲ ? ଏଠି ତ ସବୁ ନିର୍ମାଣ ଅବସ୍ଥାରେ ।

—ହଁ, ଠିକ୍ ପଚାରିଚ । ତୃତୀୟ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଶେଷରେ ଭାରତର ଶିଳ୍ପାୟନୀ ଅଗ୍ରଗତି ଦେଖିବାକୁ ଆସି ନାହିଁ ନିଶ୍ଚୟ, ଆସିଚି ଗୋଟାଏ ଝୁଙ୍କରେ । ଆମର ସେପାଖେ ଗୋଟାଏ ଫେସନ୍ ହେଇଚି, ପ୍ରାଚ୍ୟ ବୁଲି ଆସିବା । କେତେ ବର୍ଷ ତଳେ ଆମେ ସବୁ ଗୁହିଁ ବସିଥିଲୁ ଇଉରୋପ ଆଡ଼େ । ଆମ ଭିତରେ ଯୋଉମାନେ ଟିକିଏ ଆଧୁନିକ, ସେମାନେ ଯାଉଥିଲେ

ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଚ୍ୟ । ତୁର୍କୀ, ଲେବାନନ୍, ଗ୍ରୀସ ଇତ୍ୟାଦି । ଏବର ଫେସନ୍ ହୋଇଚି, ସୁଦୂର ପ୍ରାଚ୍ୟ । ଇଣ୍ଡିଆ, ଜାପାନ, ହଂକଙ୍...

—ତା' ମାନେ ମନ ଖୁସିରେ ବୁଲି ବୁଲି ଦେଖିବାକୁ ଆସିଚ ?

—ଏକ ପ୍ରକାର ।

—ଲଭ ?

—ଲାଭ, ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ! ଏଠୁ ଫେରିଗଲେ, ଜର୍ମାନୀର ଯୁବକମାନେ ମୋ ମୁହଁରୁ ଭାରତର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଶୋଭା ଦେଖିବାକୁ ଘରପାଖେ ଆସି ରୁଣ୍ଡ ହେବେ । ଭାରତବର୍ଷର ଆକାଶ, ମାଟି, ପ୍ରକୃତି, ଏ ସବୁର ଖୁବ୍ ସୁଖ୍ୟାତି ଅଛି ଆମ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକଙ୍କ ଭିତରେ ।

—ଆଉ ତୁମେ ଏଠି ଭାରତବର୍ଷରେ କ'ଣ ଖୋଜୁଚ ? ପଚାରିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ।

—କହିଲି ତ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ । ତେବେ କିଛିକ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ଛଡ଼ା, ଆଉ କ'ଣ କିଛି ଖୋଜ ଦେଖିବାକୁ ନାହିଁ ? ଏ ପ୍ରଶ୍ନଟା ବି ଖୁବ୍ ଭାବ ଦେଖିଲାପରି । ଆଚ୍ଛା, ଆଣ ତ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ । ନା, ନା, ସିଗାରେଟ ହବ ନାଇ, ଗୋଟାଏ ପେଗ୍ ହୁଇସ୍କି ମଗାଅ, ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର କହିଲା : ତେବେ ସ୍କଚ୍ ନୁହେଁ, ତୁମେମାନେ ଗୋଟାଏ କି ଶସ୍ତା ହୁଇସ୍କି ଖାଅ ଏଣେ, ସେଇଟା !

ହସି ଉଠିଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ । କହିଲା : କିଛି ମନେ କରିବନି ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର, ଏଇ ହେଲା ତୁମ ସଂସ୍କୃତି ! ତୁମେ କ'ଣ କରିବାକୁ ଚାହଁ ଜୀବନରେ, ଜାଣନି । ଲକ୍ଷ୍ୟ ତୁମର କ'ଣ, ତା'ବି ଠିକ୍ ବୁଝନା । କେବଳ ଖୁସି ଆଉ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ । ଚାଲିଚାତ ତ ଚାଲିଚ ! ଗତିହିଁ ତୁମମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ପରିଣତି କଥା ପୁରାପୁରି ବାଦ୍ ତମମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ସଭ୍ୟତା ଭିତରୁ ।

—ନା, ନା, ତା' ନୁହେଁ, ଜେସ୍‌ମିନ୍ ପ୍ରତିବାଦ ଜଣାଇଲା । କହିଲା : ଗତିର ପରିଣତି ନାଇ କିଏ କହିଲା ? 'ପ୍ରଗ୍ରେସ' ଶବ୍ଦଟା ଏତେ ବ୍ୟାପକ ଯେ 'ପରିଣତି' ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼େନା । 'ଗତି' ହିଁ 'ଇଭଲ୍ୟୁସନ' ।

—ହଁ, ରିଭଲ୍ୟୁସନ । ବିପ୍ଳବ ! ବିପ୍ଳବ !! ବିପ୍ଳବ କଥା ତୁମେ-ମାନେ ଚିନ୍ତା କରିପାରି ଖୁବ୍ ସହଜରେ । କିନ୍ତୁ 'ଶାନ୍ତି' କଥା ନୁହେଁ ! ଭାରତର ଲକ୍ଷ୍ୟ କିନ୍ତୁ ଶାନ୍ତି । ଉଇ. ଆର. ଡେଡ଼ିକେଟେଡ୍ ଟୁ ପିଇସ୍ ।

—ହଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାରତବାସୀ, ନେହେରୁଙ୍କୁ ଖାଲି 'କପି' ଆଉ 'କୋଟ୍' କରିବାକୁ ଚାହେଁ । କିନ୍ତୁ ଜାଣ, ଜଣକର ଚିନ୍ତାଧାରା ଯଦି ପଚିଶ କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ସଂକ୍ରାମିତ ହୁଏ । ତା' ହେଲେ ସେ ଏକ ନ୍ୟାସନାଲ କ୍ରାଇସିସ୍ ! ନେହେରୁଙ୍କ ପରେ କ'ଣ ହେବ ? ତୁମେ କ'ଣ ଭାବୁଚ, ସେ ଲୋକଟା ସବୁଦିନ ରହିଥିବ, ତୁମମାନଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧି ଦବାକୁ ?

—ନାରହୁ । ଆମେ ତ ଭାବୁଚୁ ଗୋଟାଏ ନେହେରୁ ପରେ ଭାରତର ପଚିଶ କୋଟି ଲୋକ, ପଚିଶ କୋଟି ନେହେରୁ ହୋଇ ବାହାରିବେ ।

ହି...ହି...କରି ହସି ଉଠିଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର । କହିଲା : ଅତି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ ତୁମମାନଙ୍କର !!

—ହଁ ଜେନ୍ ! ଅତି ଅଦ୍ଭୁତ ବିଶ୍ୱାସ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କର । ସେମାନଙ୍କର ଏଇ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ହଉଚି, ଅଦ୍ୱିତୀୟ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ମଣିଷ ଇତିହାସରେ ।

—ଏଇ ବୋଧ ହୁଏ ତୁମମାନଙ୍କର ସଂସ୍କୃତି ?

—ହଁ, ଅହିଂସାର ସଂସ୍କୃତି, ଶାନ୍ତି, ମୈତ୍ରୀ ଆଉ ମାନବିକତାର ସଂସ୍କୃତି ! ଯୋଉ ସଂସ୍କୃତି ଗୋଟାଏ ଲଙ୍ଗଳା ଫକୀରକୁ ତା ଅହିଂସାବାଦରେ ଅଟଳ ରଖେଇଲା ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଯୋଉ ସଂସ୍କୃତି ପାଖରେ ହାରି ମାନିଲା, ପୃଥିବୀର ତିନି ତିନିଟା ବଡ଼ ବଡ଼ ଶକ୍ତି ଭିତରୁ ମହାପ୍ରତାପୀ ଗ୍ରେଟବ୍ରିଟେନ, ତାହାଠୁ ବି ତୁମ ଦେଶ ଶିଳ୍ପ, ଶିକ୍ଷା ଆଉ ମିଲିଟେରି ପାୱାରରେ ଯଥେଷ୍ଟ ବଡ଼ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହେଇଗଲା ।

—ଆଚ୍ଛା, ପିଟନାଇକ୍, କଥା ନହସରେ ପଚାରିବାକୁ ଭୁଲି ଯାଉଚି, ତୁମେ ମତେ ଟିକକ ଆଗରୁ କ'ଣ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କଲ ? ଜେନ୍ ?

—ହଁ

—ମୋ ଜେସ୍‌ମିନ୍ ନାଁଟାକୁ ସ୍ନେହକରି ଉଚ୍ଚାରଣ କଲି ନା ?

—ହଁ

—ବାଃ, ଭାରି ଚମତ୍କାର ତ ! ମତେ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏମିତି ସୁନ୍ଦର ନାଁରେ କେହି ସମ୍ବୋଧନ କରିନଥିଲେ ପିଟ୍‌ନାଇକ୍ ! ଏ ନାଁଟା ହଠାତ୍ କେମିତି ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିଲ ତମେ 'ଶମ୍ମା' ।

—ଇସ୍, ତୁମେ ବି ମୋ ରମଣୀ ନାଁଟାକୁ ସ୍ନେହକରି 'ଶମ୍ମା' ବୋଲି ଡାକିବାକୁ ବାହାରିଲ ନା ? ଜାଣ, ଆମର ଇଆଡ଼େ 'ଶମ୍ମା' ନାଁଟା ସାଧାରଣତଃ ଗୋଟାଏ ଝିଅର ନାଁକୁ ବୁଝାଏ ।

—ସତେ ? ସୋ' ସରି ! କ୍ଷମାକର ପିଟ୍‌ନାଇକ୍, ମୁଁ ଅତିଶୟ ଖୁସିରେ ତୁମ ନାଁଟାକୁ ଏମିତି ସୋହାଗୀ ମନରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିପକେଇଲି, କହି ରମଣୀବଲ୍ଲଭର ହାତକୁ ଧରି ପକେଇଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର । କହିଲା : ଆଜଠୁ ମତେ 'ଜେନ୍' ବୋଲି ଡାକିବ ତୁମେ, ଭାରି ଚମତ୍କାର ଶୁଣାଯାଉଚି । ଖୁବ୍ ପସନ୍ଦ ମୋର ଏ ନାଆଁଟି ।

—ହଲୋ ବ୍ଲାଟର ! ପଛପଟୁ ଆସି ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇଲା ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ୍ । ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ସାଙ୍ଗରେ କରମର୍ଦ୍ଦନ କଲା । କହିଲା : ପରିଚୟ କରାଇଦିଏ ମୋ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ଏ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ । ମିଷ୍ଟର ଟାଉବେ ଆଉ ତାଙ୍କର ସହଧର୍ମିଣୀ ମିସେସ୍ ଫୁମନଟାଉବେ ।

ଚାବକା ହୋଇ କିଛି ସମୟ ଚାହିଁ ରହିଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ମିସେସ୍ ଟାଉବେ ମୁହଁକୁ । ମନକୁ ମନ ମନେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା, ଗୁରି ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ତଳର ଗୋଟାଏ ଘଟଣା । ଟାପରକୁ ଅର୍ଦ୍ଧସ୍ୱଗତ ଗଳାରେ କହିଲା : ଓଃ, ଫୁଲମଣି ଓରାମ । ଠୁବ୍ଲୁର ଭଉଣୀ ? ବାଃ, ବେଶ୍ ସଫା ହୋଇଗଲଣି ତ ଏ ଭିତରେ ।

ଫୁଲମଣିକୁ ନରେଣ୍ଡି ଜଂଗଲି ଦେଖିଥିଲା ବି ଜେସ୍‌ମିନ୍ ବ୍ଲାଟର । ରଙ୍ଗ କଳା ହେଲେବି 'ଫୁମ୍‌ନି' ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଛାଏ ବାଳ । ମୁହଁର ଗଢ଼ଣଟା ବି ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ।

ହଲ୍ ଘରେ ଅର୍କେଷ୍ଟ୍ରା ବାଜି ଉଠିଲା । କିଏ ଜଣେ ଗୀତ ଗାଇବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ଗିଟାର ବଜାଇ ଗୋଟାଏ ଟୋକା ଦୋହଲି ଦୋହଲି ନାଚିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ତା'ପରେ ହଠାତ୍ ଫୁଲମଣିର ହାତ ଭିଡ଼ିନେଇ ହଲ୍‌ଘର ମଝିକି ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା ଟାଉଟବେ । ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା ଟ୍ୱିଷ୍ଟ ନାଚ । ଗିଟାରର ତାଳେ ତାଳେ, ଫୁଲମଣିର ହାତ ଧରି ଗୋଟାଏ ଆର୍ଟିଷ୍ଟିକ୍ ଭଙ୍ଗୀରେ ତଳକୁ ଉପରକୁ କରି ଟାଉଟବେ ବୁଲି ଯାଉଥାଏ ଚକ୍‌କର କାଟି କାଟି ।

ଟାଉଟବେ ଦେଖା ଦେଖି ଆଉରି ତିନି ଚାରିଜଣ ଅବଲୀଳା କ୍ରମେ ନାଚି ଯାଉଥାନ୍ତି, ଅଣ୍ଟାଠୁ ବେକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହଲେଇ ଦୋହଲେଇ, ଏ ପାଖରୁ ସେ ପାଖକୁ ।

ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ ଡାକିଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରକୁ : ଆସ ନାଚିବା !

—ନା, ମୁଁ ଟିକିଏ ପିଟନାଇକ୍ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବି ବାହାରକୁ, ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର କହିଲା ।

କଣେଇ କରି ଚାହିଁ, ଫାଏଁ କରି ହସି ଉଠିଲା ରୁଜମ୍ୟାନ । କହିଲା : ଯାଅ, ଯାଅ ।

ରମଣୀବଲ୍ଲଭର ହାତ ଟାଣି ଧରି ବାହାରକୁ ଝିଙ୍କି ନେଇଗଲା ବ୍ଲାଟର । କହିଲା : ଏଇ ରାତିଟା ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର । ଚାଲ, ବୁଲି ବୁଲି ଦେଖିବା ସହରଟା ।

—ବୁଲି ଦେଖିନ ଆଜିଯାଏଁ ? ରାଉରକେଲା ରାତି...

କଥା ମଝିରେ ବାଧା ଦେଇ କହିଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ : ନା, ଦେଖିନି ।

—ତା' ହେଲେ କ'ଣ ଦେଖିଚ ଏତେ ଦିନ ?

—ସବୁ ଦେଖିଚି ମୋ ଆଖିରେ । କୌଣସି ପୁରୁଷ ସାଙ୍ଗରେ ସେ ଦେଖା ସବୁ କିଛି ନୂଆ ଅନୁଭୂତିରେ ରସାଣିତ ହୋଇ ଉଠିବ, ଆଶା କରୁଚି । ବିଶେଷ୍ କରି ତୁମପରି ଜଣେ ରୋମାଣ୍ଟିକ ଚରିତ୍ରର ଯୁବକ ସାଙ୍ଗରେ...

—ଆମର ଇଆଡ଼େ, ଏ ଧରଣର କଥା, ଜଣେ ପୁରୁଷ କହନ୍ତା, ସ୍ତ୍ରୀକୁ । ପ୍ରେମର ପ୍ରଥମ ଭଲ ପାଇବାର ଉନ୍ମେଷ ହୁଅନ୍ତା ଯଦି...

—ତୁମର ଏପାଖେ, ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷକୁ ପ୍ରେମ ନିବେଦନ କରିବାଟା ସାମାଜିକ ଅଶ୍ଳୀଳତା ନା ? ପଚାରିଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ।

—ଠିକ୍ ଅଶ୍ଳୀଳତା ନୁହେଁ, ଅସ୍ୱାଭାବିକତା, କହିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । ସାଧାରଣତଃ, ପୁରୁଷ ଇ ଆଗଭର ହୋଇ କୌଣସି ତରୁଣୀର ମନ ଜୟ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରେ ।

—ତୁମ ଦେଶରେ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଖୁବ୍ ଲଜ୍ୟାଶୀଳା ।

—ଲଜ୍ୟା ହିଁ, ନାରୀ ଜାତିର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ।

—ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ! ଫିକ୍ କରି ହସି ଦେଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ ! ଆମେ ସବୁ ଅସୁନ୍ଦରୀ ତୁମମାନଙ୍କ ଆଖିରେ ନା ? ଆମମାନଙ୍କର ଲଜ୍ୟା ଅଂଶଟା ଖୁବ୍ କମ୍ ଚାଲ ଚଳଣରେ । ନା, ନା, କମ୍ କହୁଚ କାଇଁକି, ହୁଏତ ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ନାଇ ।

ଫିଏଟ ଗାଡ଼ିର ସାମ୍ନାପଟ ଦୁଆର ଖୋଲି ଦେଇ, ପଚାରିଲା ପଟ୍ଟନାୟକ : କୁଆଡ଼େ ଯିବ ?

ଗାଡ଼ି ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ, ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇଥିବା ଆଲ୍‌ରୁ ବାଲ୍‌ରୁ ବାଳ ଗୋଚ୍ଛାକୁ ହାତରେ ସଜାଡ଼ି, କାନ ସେପାଖକୁ ପକେଇ ଦେଇ ପଟ୍ଟନାୟକ ମୁହଁକୁ ମୁଗ୍‌ଧ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଲା ଟିକଏ ବ୍ଲାଟର । କହିଲା : ଯୋଉଆଡ଼େ ନେଇଯିବ, ତୁମ ଇଚ୍ଛା । ଏଇ ନିଅନ ଆଲୁଅର ତୋଫାନ ଯେତେ ଦୂରକୁ ଲମ୍ବି ଯାଇଚି...ଚାଲ, ଭଡ଼ି ଚାଲ

—ଆମ' ଭାରତୀୟ ତରୁଣୀ ହୋଇଥିଲେ କହିଥାନ୍ତା : ଚାଲ ଯେଉଁଠି ନଗ୍ନ ନିର୍ଜନ ଅନ୍ଧାର..

—କେଉଁଟାକୁ 'ତୁମେ' ପସନ୍ଦ କର ? ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର 'ତୁମେ' ଶବ୍ଦ ଉପରେ ଟିକଏ ଜୋର୍ ଦେଇ ପଚାରିଲା ।

—ଆଲୁଅର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଅଛି । ଅନ୍ଧାରର ଅଛି ଆନ୍ତରିକତା । ମୁଁ ଦୁଇଟା ଉପଭୋଗ କରି ପାରିଲେ ଖୁସି ହେବ ।

—ଓଃ, ତୁମେ ଚାହଁ, ପ୍ରାଚ୍ୟ ଆଉ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ, ଉଭୟ ?

—ହଁ ସେଇଆ ଇ ଚାହେଁ, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ବସି ଷ୍ଟାର୍ଟ ନେଇ କହିଲେ : କାରଣ, ପ୍ରାଚ୍ୟ ଆଉ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଉଭୟଙ୍କୁ ନେଇ ପୃଥିବୀ ।

—ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ପରେ, ତୁମେମାନେ ଏଇ ବିଶ୍ୱମୈତ୍ରୀ ଭାବଟା ପ୍ରଚାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଚ ।

—କ୍ଷତି କ'ଣ ?

—କ୍ଷତି କିଛି ନାଇ, ଜେସ୍‌ମିନ୍ କହିଲା : ଅସଲରେ ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମିତ୍ର କରିବାକୁ ଚାହେଁ, ସେ ଠିକଏ ଭାବ ଦେଖିବା ଉଚିତ୍, ତାକୁ ଅନ୍ୟମାନେ ମିତ୍ର ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି କି ନା ।

—ଭାରତକୁ କେହି ମିତ୍ର ରୂପେ ପାଇବାକୁ ଚାହିଁବେ ନାଇ, ସେ ତ ଜଣା କଥା । ଷାଠିଏ ମାଇଲ ସ୍ପିଡ଼୍‌ରେ ଗାଡ଼ି ଛୁଟେଇ ଦେଇ କହି ଚାଲିଲେ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ : ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ଆଉ ମାରଣାସ୍ତ୍ର ଉତ୍ପାଦନର ଅହଙ୍କାର ସତ୍ତ୍ୱ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ ଏତେ ବେଶୀ, ତୁମେମାନେ ଭାବ—କ'ଣ ଅଛି, ମାତ୍ର କେତୁଟା ବର୍ଷର ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତରେ ? ଅଜ୍ଞତାର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ, ଅସ୍ଥି କଙ୍କାଳ ସାର ମଣିଷର ହା'ଅନ୍ନ ଚିତ୍କାର ଛଡ଼ା କ'ଣ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିବ ସେଠି ?

—ଏ ତୁମର ଅଭିମାନ କଥା ପିଟନାଇକ୍, ଆମ ଦେଶ କ'ଣ ତୁମକୁ କମ୍ ସାହାଯ୍ୟ ଦଉଚି ?

—ଦଉଚି, ଶହେ ଗୁଣରେ କିଛି ମୁନାଫା ନେବା ପାଇଁ । ତୁମ ଦେଶଠୁ ଆମକୁ ଅନେକ ବେଶୀ ଦଉଚି ଆମେରିକା । ଆଉ, ଆମେରିକା ଦଉଚି ବୋଲି ତୁମ ଜର୍ମାନୀ, ଗୋଟାଏ ଜିଦ୍‌ରେ ଦବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିଚି, ମୁଁ କହିବ । ପୁଣି ଯାହା ଦଉଚି, ତାର ସୁଧ କଳନ୍ତର କଷି କାଷି କେତେ ଆଦାୟ କରିବ ତା'ର ହିସାବ କରିଚ ?

—ସେ ଅର୍ଥନୀତି ମୁଁ ବୁଝେ ନାଇ, ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ନିସ୍ତେଜ ଗଳାରେ କହିଲା : କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ କଥା ତମେ କ'ଣ ଅସ୍ୱୀକାର କରିବ । ତମ ଭାରତରେ ଜର୍ମାନର ଶହ ଶହ ଇଞ୍ଜିନିଅର, ଟେକ୍‌ନିସିଆନ୍‌ସ ଆସି ଏଇ

ଯେଉଁ ବିରାଟ ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଗଢ଼ି ଦେଇ ସାଉଚନ୍ତି, ଏ କ'ଣ ଜର୍ମାନ ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ କେବଳ ? ମୋଟା ଟଙ୍କା ଲାଳସାରେ ଏତେ ଦୂରଦେଶକୁ ଆସି ଉଡ଼ୁଛି ବଳେଇ ଗୃଲିଯିବାର ଗୋଟାଏ ଗତାନୁଗତିକ ମତଲବ୍ ? ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଆନ୍ତରିକତା ନାହିଁ ରାଉରକେଲା ପ୍ରତି ?

କାରର ଝାପସା ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ହସିଲା ଟିକଏ ରମଣୀବଲ୍ଲଭ । କହିଲା : ରାଉରକେଲା ପ୍ରତି ଜର୍ମାନ କାରିଗରଙ୍କ ଆନ୍ତରିକତା ? କ'ଣ କହୁଛ ତମେ 'ଜେନ୍' .? ଯୋଉମାନେ ଶର୍ଦ୍ଦି, କାସ ଟିକଏ ହେଲେ, ଇସ୍ପାତ ହସପିଟାଲରେ ଇଣ୍ଡିଆନ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଦେଖାଇବାକୁ 'ବିଲୋ ଡିଗନିଟି' ବୋଲି ଭାବନ୍ତି, ଯୋଉମାନେ ଏଠିକି ଆସିବା ଆଗରୁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ତିଆର କରେଇଲେ ଡାକ୍ତରଖାନା, ତିଆର କରେଇଲେ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ପାଇଁ ସୋସାଲ ସେଣ୍ଟାର, ନିଜର କ୍ଲବ, ବାର୍, ଏପରିକି କଲୋନୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ସେମାନେ ରାଉରକେଲାକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ? ଭାରତୀୟଙ୍କ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଆନ୍ତରିକତା ଅଛି ? ଯୋଉମାନେ ଏତେ ଦୂର ସୂଚୀବାୟୁଗ୍ରସ୍ତ, ଇଣ୍ଡିଆନଙ୍କ ସହିତ ଗୋଟିଏ ବସ୍‌ରେ ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍ ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ ଯେଉଁମାନେ ଘୃଣା କରନ୍ତି, ସେମାନେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଟଙ୍କା ଲୋଭରେ ରାଉରକେଲା ଆସି ନାହାନ୍ତି ତ ଆଉ କ'ଣ ଏଠିକା ଲୋକଙ୍କୁ ଭାଇ ଆଉ ବନ୍ଧୁ ଭାବରେ ଭଲପାଇ ବିଶ୍ୱମୈତ୍ରୀ ଭାବକୁ ସାର୍ଥକ କରିବାକୁ ଆସିଛନ୍ତି ?.

—କିନ୍ତୁ, ଜେସ୍‌ମିନ୍ ବାଧା ଦବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା, ରମଣୀବଲ୍ଲଭ କୁହାଇ ଦେଲାନାଇ କହୁ । କହିଲା : ଶୁଣ ଆଗେ ମୋ କଥା । ତୁମକୁ ଆଉର କିଛି ଅପ୍ରିୟ ସତ୍ୟ କହିବି, ସହ୍ୟ କରି ପାରିବ ତ ?

—କୁହ, ପାରିବ । କୁହ, କୁହ...

—ରୁଜ୍‌ମ୍ୟାନ ଯାହାକୁ ଆଣି ପରିଚୟ କରେଇ ଦେଲା ଆମମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ, ତାକୁ ଚିହ୍ନ ତମେ ?

—ନା, ଚିହ୍ନି ନଥିଲି । କିନ୍ତୁ ମୋ ବାନ୍ଧବୀ ହାଉକେ ଠାରୁ ତା' ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବହୁତ କିଛି ଶୁଣିଛି । ଟାଉବେ ଏଠିକି ଆସି ଇଣ୍ଡିଆନ ଝିଅ

ବିବାହ କରିଚି । ସେଇ ଝିଅଟି ଯେ ଆସିଥିଲା ତା' ସାଙ୍ଗରେ, କ'ଣ କହିଲି ତା' ନାଆଁଟି ପାଶୋରି ଦେଲି ।

—ତା' ନାଁ, ଜୁଜମ୍ୟାନ କହିଲା 'ଫୁମନି' । କିନ୍ତୁ ତା'ର ଅସଲ ଓଡ଼ିଆ ନାଁ ଟି ଉଚାରଣ କଲେ ହବ 'ଫୁଲମଣି' । ଜାଣ, ଫୁଲମଣିକୁ ମିଷ୍ଟର ଟାଇବେ ବାହା ହବାର ଇତିହାସ ?

—ବାହା ହେଇଚି କ'ଣ ଗୀର୍ଜାରେ ? ମିସ୍ ବ୍ଲାଟଉ ପଚାରିଲା ।

—ହଁ, ମିସନ୍ ଗୀର୍ଜାରେ ଗୋଟାଏ ଲୋକ ଦେଖାଣିଆ ବାହାଘର । କିନ୍ତୁ ତୁମେ କ'ଣ ଭାବ, ସେ ତାକୁ ଜର୍ମାନୀ ନେଇଯିବ ?

—ସାଙ୍ଗରେ କ୍ଲବକୁ ଆଣୁଚି ତ !

—ଆଣୁଚି ଗୋଟାଏ 'ଏକ୍‌ଜିବିଟ' ହିସାବରେ ।

—କାହିଁକି କହୁଚ ଏକଥା ?

—କହୁଚି କାରଣ, ଏଇ ଯୁବତୀଟିକୁ ସେ ଦିନେ, ତା'ର ଚାରିଜଣ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ନେଇ ରେପ୍ କରିଥିଲା !

—ରେପ୍ ? ପାଟିକରି ଉଠିଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ !

—ହଁ 'ଜେନ୍' ! ରେପ୍, ଅମାନୁଷିକ ଧର୍ଷଣ ।

—ଧର୍ଷଣ !

—ହଁ, ଏଥର ବୁଝ, ଫୁଲମଣିକି ଯଦି ବିବାହ କରିଥାଏ ଟାଇବେ, ସେଇଟା ପଛରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ତାକୁ ଗୋଟାଏ ଏକ୍‌ଜିବିଟ୍ ହିସାବରେ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଆଉ ଦଶଜଣଙ୍କୁ ଦେଖେଇବା ଛଡ଼ା, କ'ଣ ହେଇପାରେ ?

—ହେଲେ, ବିବାହ କରିଚି ତ !

—ବିବାହ କ'ଣ ଭଲ ପାଇ ? ଭଲ ପାଇବାରେ ପାଗଳ ହେଇ ? ବିବାହ କରିଚି ଗୋଟାଏ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ି । ଫୁଲମଣିର ଭାଇ ଠୁବ୍ରୁ, ସେ ଯେତେବେଳେ ତା' ଆଦିବାସୀ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ମଟେଇ, ଖାଇ ବାନ୍ଧିବାକୁ ବସିଲା ସବୁ ଜର୍ମାନମାନଙ୍କୁ, ସେତେବେଳେ ତୁମ ରେସିଡେଣ୍ଟ

ଇଞ୍ଜିନିଅର ଯାଇ ଶରଣ ପଶିଲେ ମିଶନ ପାଦ୍ରୀଙ୍କଠାରେ । ପାଦ୍ରୀ ସାହେବ ଏମିତି ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ । ଗଦାଏ ଟଙ୍କା ଦବାକୁ ପଡ଼ିଲା ଗୀର୍ଜା ଫଣ୍ଡକୁ । ତା'ପରେ ପାଦ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ । ଟାଉବେଙ୍କୁ ଦେଲେ ଧମକ । ଫୁଲମଣିର ବାପ ମା'ଙ୍କୁ ଦିନେ ଫାଇନ୍ ମର୍ନିଂରେ ଟାଉବେ ଯାଇଁ ସମ୍ବୋଧନ କଲା 'ଡାଡ଼୍', 'ମାମି' । ତୁମ କବରେ ଯେତେକ ବିଅର ବୋତଲ ଥିଲା ସବୁ ନେଇ କୁଢ଼େଇଲା ହାମିରପୁର ଗୀର୍ଜା ସେପାଖ ବସ୍ତିର ଖପରଲ ଘର ଭିତରେ । ଲଞ୍ଚ ହେଲା, ଡିନର ହେଲା । ତା'ପରେ ଗୋଟାଏ ଲୋକ-ଦେଖାଣିଆ ବାହାଘର ଗୀର୍ଜା ଘରର ନିଭୃତରେ । ଏତକ ନ ହେଇଥିଲେ 'ଟାଉବେ'ର, ଦିନକୁ ଦେଢ଼ଶ ଟଙ୍କା ଆଲାଉନ୍ସ ପାଇବା ଚାକିରି ଖଣ୍ଡିକ କେବଳ ଯାଇ ନ ଥାନ୍ତା, ଏଠି କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟ ସମୟୁତକ ପରେ ଜର୍ମାନୀ ଫେରିଯାଇ ଯୋଡ଼ ହଜାର ହଜାର ଗଚ୍ଛିତ 'ମାର୍କ' ସେ ପାଇଥାନ୍ତା, ରାଉରକେଲାରେ ତା'ର ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ଚାକିରି ପାଞ୍ଚଟା ବର୍ଷର ସର୍ଭିସ ପାଇଁ, ସେତେକ ହେଇଥାନ୍ତା ବାଜ୍ୟାପ୍ତି । ହୁଏତ ପାଞ୍ଚଟା ଝିଅ ପୁଅର ମା' ମିସେସ୍ ଟାଉବେ ବି ସେପାଖେ ଛାଡ଼ପତ୍ର ଦେଇ ଭରଣ ପୋଷଣ ଦାବୀ କରିଥାନ୍ତେ କୋର୍ଟରେ ।

—ଟ୍ରୁ ! ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ଅପ୍‌ଶୋଷର ଛୋଟ ଅକ୍ଷରଟିଏ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି କହିଲା : କିନ୍ତୁ ଚାରିଜଣଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ରେପ୍ କରିବାର ବ୍ରୁଟାଲ ମନୋବୃତ୍ତି କାହିଁକି ହେଲା ଟାଉବେର, ମୁଁ ସେଇକଥା ଭାବୁଚି ।

—ବ୍ରୁଟାଲ ତ ସାରା ଜର୍ମାନ ଜାତି ! ବ୍ରୁଟ୍ କ'ଣ ଖାଲି ଟାଉବେ ଏକା ? ରାଉରକେଲାକୁ ଯେତେକ ଜର୍ମାନ ଆସିଚନ୍ତି, ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସମସ୍ତଙ୍କର ସେଇ ହିଂସ୍ର ମନୋଭାବ । ବାହାରେ ଗୋଟାଏ ସଫା ଚମଡ଼ା ଯୋଗୁଁ କିଛି ବୁଝି ହୁଏ ନାହିଁ ।

—ସମଗ୍ର ଜାତିଟାକୁ କାହିଁକି ନିନ୍ଦା କରୁଚ ପିଟନାଇକ୍ ?

—କରୁଚି, ସେଥିପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣ ଅଛି ମୋ ପାଖରେ । ତୁମ ନୃଶଂସ ହିଟଲର ସମଗ୍ର ଜର୍ମାନ ଜାତିଟାକୁ ଏପରି ଯୁଦ୍ଧଖୋର କରି ଗଢ଼ି ଦେଇଯାଇଚି, ମଣିଷକୁ ପେଷଣ କରିବା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ

ସେମାନେ । ସେଇଥିପାଇଁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ 'ମରାଲିଟି' ଶବ୍ଦଟା ଗୋଟାଏ 'ଭେଗ୍ କନସେପ୍‌ସନ'। ତରୁଣୀକୁ ପ୍ରେମ କରିବା ଗୋଟାଏ ଢଙ୍ଗ ଆଉ ଫାର୍ସ ।

—କ'ଣ କହୁଚ ସବୁ ପିଟନାଇକ ! ଜେସ୍‌ମିନ୍ ଉହସ୍ୟସ୍ନିଗ୍ଧ ଗଳାରେ କହିଲା : ମୋ ଜାତିର ଚରିତ୍ରଗତ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଖୁବ୍ ମଜା ଲାଗୁଚି ତୁମ ମୁହଁରୁ ଶୁଣିବାକୁ । ତମେ ଏତେ ଭାବିଚ ? କିନ୍ତୁ ଆମ ଦେଶରେ 'ପ୍ରେମ'ଟାକୁ ଏତେ 'ସିରିଅସ୍‌ଲି' ଗୁରୁତ୍ୱ ସହକାରେ କେହି ଭାବି ଚିନ୍ତି ଦେଖେ ନା ।

—ଭାବି ଦେଖିବାକୁ ସମୟ ଦିଏ କୋଉଠି ତୁମ ରାଷ୍ଟ୍ର ? ଯେଉଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ତା ଲୋକବାକଙ୍କୁ ଦିନରାତି ଗୋଲା ବାରୁଦ କାର୍ଖାନାରେ ମାରଣାସ୍ତ୍ର ତିଆରି କରିବାକୁ ଶିଖାଏ, ପଡ଼ୋଶି ରାଷ୍ଟ୍ରର ମଣିଷ ସମାଜକୁ ଧ୍ୱଂସ କରିବାକୁ ତାଲିମ ଦିଏ, ମେସିନ୍ ପରି ମେକାନିକ୍ ମାଇଣ୍ଡେଡ୍ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରାଏ, ସେ ଜାତିର ସୂକ୍ଷ୍ମ ରୁଚିବୋଧ ଜ୍ଞାନ ଆସିବ କୋଉଠୁ ? ସେ ସମୟ ପାଇବ କୁଆଡ଼ୁ 'ପ୍ରେମିକ' ହବାପାଇଁ ? ଅଭିସାର, ବିରହ, ବେଦନା, ଏ ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକର ମାର୍ମିକ ଅର୍ଥ ବୁଝିବାକୁ ଅବକାଶ ଆସିବ କୋଉଠୁ ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କ ଜୀବନରେ ? ସେଇଥିପାଇଁ ତ 'ଭଲପାଇବା' ପଛରେ ସମସ୍ୟାର ସାଧନା ଆଉ ସ୍ୱାର୍ଥର ତ୍ୟାଗ ନଥାଏ ବୋଲି ତୁମ ଦେଶରେ 'ଡାଇଭର୍ସ'ଟା ଏପରି ସହଜ ଆଉ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ । ଟିକିଏ ରହିଯାଇ କଥା ମଝିରେ, କାରର ସ୍ପିଡ୍ ଆଉରି ଟିକିଏ ବଢ଼େଇ ଦେଇ କହିଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ : ଦେଖା ହେଉ ହେଉ ପ୍ରେମ, ତା'ପରେ ଦୈହିକ ମିଳନ । ସେଇଥିପାଇଁ ବୁଏତ 'ପ୍ରେମ'ର ଯେତେକ 'ଗ୍ଲାମର' ସବୁ ନିଃଶେଷ ହେଇଯାଏ ପଦିଏ ପଦିଏ କଥାରେ ଝିଙ୍କା ଝିଙ୍କିରେ । ଶେଷ ପରିଣତି, କୋର୍ଟର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେଇ ପୁରୁଣାପରର ପଦ୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧ କରିବା ହିଁବେ, ହିସେଇନ ଭାବରେ ! 'ପ୍ରେମ'ଟା ଗୋଟାଏ ଫାର୍ସ ନୁହେ ତୁମ ସମାଜରେ ତ ଆଉ କ'ଣ କୁହ ?

—କିନ୍ତୁ ସ୍କା'ର ଗୋଟାଏ ଭଲ ଦିଗ ବି ଅଛି, ସ୍ୱୀକାର କରୁଚ କି ନାଇ ? ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ଟିକିଏ ଚିନ୍ତା କଲାପରି ରହି ରହି କହିଲା : ଆମ ଦେଶର ତରୁଣ ତରୁଣୀ, ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକା ହବାରେ, ବେପରୁଆ ବୋଲି ସିନା,

କର୍ମଠ ଆଜ ଦୁଃସାହସୀ ! ତମ ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଯୁବକ ଯୁବତୀମାନେ ଖୁବ୍ 'ଲଭ୍‌ସିକ୍' ବୋଲି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶ୍ରମକାତର । ଅଳସୁଆ ଆଉ ଆରାମ ପ୍ରିୟ । ଫାଙ୍କିବାରୁ ପଳେଇ ଆସିବା ହେଲା ସେମାନଙ୍କର ଏକ ଚରିତ୍ରଗତ ବ୍ୟାଧି । ଆଠଘଣ୍ଟାର ଡ୍ୟୁଟିରେ ବି ଛ'ଘଣ୍ଟା ଫାଙ୍କି ଦିଅନ୍ତି ।

ହସିଲା ଟିକଏ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । କହିଲା : ଆମ ଦେଶର ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାଙ୍କ ଖବ୍ରପ ଦିଗଟା ତୁମକୁ କେହି କଦର୍ଥ କରି ବୁଝେଇଛି 'ଜେନ୍' । ଅସଲରେ କାମ ଉପରୁ ଆମ ଦେଶର ଶ୍ରମିକ ଫାଙ୍କି ଦବାର କାରଣ 'ହୋମ୍ ସିକ୍‌ନେସ୍' ନୁହେଁ । ଅସଲ କାରଣଟି ହେଲା—ବିଦେଶୀ ଶାସନ ଭିତରେ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ନିଷ୍ପେଷିତ ହେଇ, ଆଜିର ଭାରତୀୟ ତା'ର ପରିଶ୍ରମ କରିବାର ଶକ୍ତି-ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ହରେଇ ବସିଛି । ଏ ଜାତି ଯଦି ଫାଙ୍କି ଦେଉଥାନ୍ତା ଖାଟେଣୀରେ, ଶ୍ରମ ବିମୁଖ ହୋଇଥାନ୍ତା, ତା'ହେଲେ ତାଜମହଲ, ଶ୍ରୀ ମନ୍ଦିର, କୋଣାର୍କ ପରି ପ୍ରସ୍ତର ଶିଳ୍ପର ଏତେ ବଡ଼ ବଡ଼ ସ୍ଥାପତ୍ୟ କଳା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାନ୍ତା କପରି ଭାରତ ବର୍ଷରେ ? ସୋଉ ଶିଳ୍ପ ସମ୍ଭାରକୁ ଦେଖି ସମଗ୍ର ଇଉରୋପ ଆଜ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ-ସ୍ତବ୍ଧ ! କହି, ଟିକଏ ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ହେଇ ଜେସ୍‌ମିନ୍ ମୁହଁକୁ ସିଧା ସଳଖ ଚାହିଁ କହିଲା : ଅପେକ୍ଷା କର, ଆଉ କୋଡ଼ିଏ ତିରିଶଟା ବର୍ଷ, ଦେଖିବ ଭାରତର କାରିଗରଙ୍କୁ ଯଦି ତୁମ ଜର୍ମାନୀରେ ନ ଡାକବେ, ପାହାଡ଼ ଦେହରେ ପଦ୍ମ ଫୁଟାଇବା ପାଇଁ !

—ତା' ହେଲେ ଜର୍ମାନମାନଙ୍କୁ ତୁମେ ଘୃଣା କର । ଶିଳ୍ପ କର୍ମରେ ସେମାନେ ନିକୃଷ୍ଟ ବୋଲି ମନ୍ତବ୍ୟ କରୁଛ ।

—ଠିକ୍ ଘୃଣା କରୁନି, କି ନିକୃଷ୍ଟ ବୋଲି ମନ୍ତବ୍ୟ କରୁନି, ତେବେ...

—ନା ନା, ତେବେ ଆଉ କ'ଣ ? କଥା ବାଁରେଇଦବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନା ଶମ୍ଭୁ ! ମୁଁ ବରଂ ପଚାରିବି, ତା'ହେଲେ ଆମ କାରିଗରମାନଙ୍କୁ ତୁମେମାନେ ସହ୍ୟ କରୁଛ କାଇଁକି ?

—ନିହାତି ପ୍ରୟୋଜନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ । ବିଶ୍ୱାସ କର, ଏ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ତିଆର କାମ ସରିଗଲେ, ଜଣେ ହେଲେ କୌଣସି ଜର୍ମାନକୁ ଦିନକ ପାଇଁ ବି ସହ୍ୟ

କରିବେ ନାହିଁ ଏଠିକା ଲୋକେ । ଏ ମାଟିରୁ, ଜର୍ମାନୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କୁଶଳୀ କାରିଗରର ଶେଷ ବିଦାୟ ଦିନରେ ଟୋପାଟିଏ ହେଲେ ଲୁହ ଗଡ଼େଇବେନି କେହି ମନ ଦୁଃଖରେ ।

—ଆଚ୍ଛା, ହଠାତ୍ କପଟ ସ୍ତବ୍ଧ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ : ଆଚ୍ଛା, କୁହତ, ମୁଁ ଏଠୁ ଯୋଉଦିନ ଶେଷ୍ ବିଦାୟ ନେଇଯିବି, ତୁମ ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହବ ନାହିଁ ଲୁହରେ ?

—ଯଦି ତୁମେ ମତେ ଭଲ ପାଇଥାଅ, ନିଶ୍ଚୟ ହବ । କିନ୍ତୁ ଖେଳେଇ ଖେଳେଇ, କୌତୁହଳ ନେଇ ଯଦି ମିଳାମିଶା କରୁଥାଅ, ପ୍ରତିଦାନରେ କ'ଣ ପାଇବ ତୁମେ ମୋଠୁ ?

—ମାନେ ?

—ମାନେ, ତୁମକଥା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ହୋଇପାରେ କେଜାଣି, କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣତଃ, ଇଉରୋପରୁ ଯୋଉମାନେ ଆସନ୍ତି ଭାରତକୁ, ସେମାନେ କେବଳ ଭାରତବର୍ଷ ବୁଲି ଦେଖିବାର କୌତୁହଳ ନେଇ ଆସନ୍ତି, ଉପର ଠାଉରିଆ ମନୋବୃତ୍ତି ନେଇ । ଆନ୍ତରିକ ମମତା ଦେଇ ଜାଣିବାକୁ ନୁହେଁ । ଯଦି ବା କେହି ଆସେ, ତା'ର ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥାଏ, ଆମର ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ଜାଣିବା । ଆମର ଅଜ୍ଞତା, ଆମର ଧର୍ମଭୀରୁତା, ଆମର କୂପ ମଣ୍ଡୁକତାକୁ ଚତୁରତା ସହ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି, ତା ଉପରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖିବା, ବ୍ୟଙ୍ଗ ବିଦ୍ରୂପ କରି । ଏପରି ଲୋକ ଖୁବ୍ କମ୍ ଆସନ୍ତି ଯେ' ଭାରତବର୍ଷକୁ ମାର୍ମିକ ବେଦନା ନେଇ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ନିଷ୍କପଟ ଆଗ୍ରହ ଆଉ ଗଭୀର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଇ ପଚାଶକୋଟି ଲୋକର ବିଶାଳ ପ୍ରାଣ ସମୁଦ୍ରରେ ଡୁବି ମଣି ମୁକ୍ତା ଆହରଣ କରିବାକୁ ଆସିବା ଲୋକ ହୁଏତ ଜଣେ ଅଧେ ବି କେହି ନୁହନ୍ତି ।

—ତୁମେ ବଡ଼ ଦୁର୍ମୁଖ ପିଟନାଇକ୍ ! ତୁମର ଏ ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା ଭିତରେ ଏତେ ନିର୍ମମ ନିଷ୍ଠୁରତା ! ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହଉଚି, କି କଡ଼ା ଆଉ କଠିଣ ତୁମେ ?

—କଡ଼ା ଆଉ କଠିଣ ?

—ହଁ ରମମ୍ମା, ବଡ଼ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ତୁମେ ! କହି, ଗାଡ଼ିର ଝାପ୍ସା ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ମୁହଁ ଉପରେ ଖସି ପଡ଼ିଥିବା କେଶଏ ବାଳକୁ ନିଜ ହାତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୋହାଗରେ ସଜାଡ଼ି ଦେଇ ଉପରକୁ ଟେକିଦେଲା ଜେସ୍ମିନ୍ । କହିଲା : ପୁରୁଷର ନିର୍ଦ୍ଦୟତା କିନ୍ତୁ ତା ମୁହଁର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ! ତୁମଠୁ ଏ ଧରଣର କଥା ଶୁଣିଲା ପରେ, ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହଉଚି ତୁମକୁ । ଠିକଏ ଗାଡ଼ି ଛିଡ଼ା କରିବ, ପିଟନାଇକ୍ ?

—ନା, ନା, ମଝି ରାସ୍ତାରେ ରସିକଆଣି ପଣିଆ ନୁହେଁ । ଚାଲ ଆଉ କିଛି ବାଟ । ଏରୋଡ୍ରୋମଟା ସାମ୍ନାରେ । ଯିବ ସେଠିକି ? ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ପଚାରିଲା ।

—ଏତେ ରାତିରେ ଖୋଲାଥିବ ? ପ୍ଲେନ୍ କ'ଣ ଆସେ ଏଠିକି ରାତିରେ ?

—ଆସୁଥିବ ହୁଏତ, ମୁଁ ଠିକ୍ ଜାଣେନା । ତେବେ ଫାଟକ ଖୋଲେଇ ଭିତରକୁ ଯିବାରେ କଷ୍ଟ ହବନାଇ ମୋ ପକ୍ଷରେ ।

—ତୁମେ କ'ଣ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ, ମତେ ନେଇ ଏଠିକି ଆସୁଚ ?

—ନା, ଆଗରୁ ବହୁତ ଥର ଆସିଚି ।

—ଏକା ?

—ନିଶ୍ଚୟ ନୁହେଁ ।

—ଚରିତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତୁମେ ଖୁବ୍ ନିର୍ଭୀକ ତ ।

—ମାନେ ?

—ସାଧାରଣ ଭାରତୀୟ ଚରିତ୍ରର ବ୍ୟତିକ୍ରମ !

—ଭାରତୀୟଙ୍କର କି ଚରିତ୍ର କଥା ତମେ ଜାଣ ?

— ଇଃ, ପୁଣି ମତେ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଚ ?

—ଭୟ ହେଉଚି ?

—ସ୍ୱାଭାବିକ ।

—ତା’ହେଲେ ଏଇଠୁ ଗାଡ଼ି ଫେରାଅ...

—ଫେରାଅ ।

—ବେଶ୍ ଫେରେଇଲା । କଣ୍ଟ୍ରୋଲ ଷ୍ଟିଏରିଂ ମୋଡ଼ି ଗାଡ଼ି ବୁଲେଇଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ । ପଚାରିଲା : ଏଥର କୁହ, କୋଉଠିକି ଯିବ ?

—ତୁମ ଘରକୁ ?

—ମୁଁ ତ ବାଚେଲେର । ଅବବାହିତ । ବାହାରେ ବାହାରେ ଘୁରି ବୁଲେ ।

—ଶୋଇବାକୁ ଫେରି କେତେ ରାତିରେ ?

—ହଁ ଫେରେ, କିନ୍ତୁ କେତେ ରାତିରେ, କେବେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଦେଖିନି ହାତ ଘଡ଼ିକୁ ।

—ଅନ୍ଦାଜ ?

—କାହାକୁ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହଁ ? ପଚାରିଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ।

—ଆଚ୍ଛା, ଥାଉ, ଥାଉ !

ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଶୂନ୍‌ଶାନ୍ ଭାବ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ । କେବଳ ଫିଏଟ୍ ଇଞ୍ଜିନ୍‌ର ଘୁଡ଼୍ ଘୁଡ଼୍ ଶବ୍ଦ ।

ସ୍ପିଡ୍ ଅଶି ମାଇଲ୍‌ଠୁ ବେଶୀ ବୋଧହୁଏ ।

—ଏତେ ଜୋର୍‌ରେ ଛୁଟାଉଚ କାହିଁକି ? ଜେସ୍‌ମିନ୍ ପଚାରିଲା : ମତେ ଶୀଘ୍ର ଓହ୍ଲେଇ ଦେଇ ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଯିବ ବୋଧହୁଏ ?

—ଯାଇପାରେ ।

—କୋଉଠିକି ?

—ତମେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହଁ କାହିଁକି ?

—ଚାହେଁ, ଏମିତି ଭଲ ମନରେ ! ଆଚ୍ଛା, ମୋ ସାନିଧ୍ୟ ଭଲ ଲାଗୁନି ତୁମକୁ ?

—ଭାବି ଦେଖିନି ।

—ଏତେ ସମସ୍ତ ଧରି ରହିଲ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ...

—ସେଇଟା ତ ପ୍ରୟୋଜନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ।

—କି ପ୍ରୟୋଜନ ?

—ଜଣେ ଜର୍ମାନ ତରୁଣୀକୁ ଗଭରକେଲ୍ଲ ସ୍ୱଦିଚି ଉପଭୋଗ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ଦବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ...

—ତା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ ?

—ନା ।

—ଆଉ ଥରେ ଭାବି ଦେଖି ଉତ୍ତର ଦିଅ ।

—ଭାବି ଦେଖିବାର କିଛି ନାହିଁ । ତୁମେ ମାସକ ପାଇଁ ମାତ୍ର ଆସିଚ । ମୋ ପାଇଁ ରହିପାରିବ ତମେ ଏଠି ?

—ନରହି ଯଦି ଏମିତି କିଛି ହେଇଯାଏ ?

—ମୁଁ କିନ୍ତୁ ନୁହେଁ ଜେନ୍, ବିରହ ମୁଁ ପସନ୍ଦ କରେନା ।

—ତେବେ, ଗୋଟିଏ କଥା ପଚାରିବି ?

—ପଚାର ।

—ମୋ ବାନ୍ଧବୀ ହେଲନାକୁ ତୁମେ ଭଲପାଅ ?

—ବିଶ୍ଲେଷଣ କରି ଦେଖିନି ।

—ହେଲନା କିନ୍ତୁ ତୁମକୁ ଭଲପାଏ ମୁଁ ଜାଣେ ।

—ହେଇଥିବ ।

—ତୁମେ ଜାଣ ନା ?

—ନା ।

—ସେ ତୁମକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ, ତୁମେ ରାଜି ହବ ?

—ନା ।

—କାହିଁକି ?

—ମୋ ସାମାଜିକ ଜୀବନ, ମୋ ସଂସ୍କୃତି, ହେଲନା ସାଙ୍ଗରେ ମୋ ବିବାହକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିବ ନାହିଁ ।

—ହେଲନାର ପ୍ରେମକୁ ?

—ତା' ତ କରୁଚ ଏତେ ଦିନ ଧରି ।

—ଦୁର୍ନାମ ନାଇ ?

—ଅଛି ।

—ସାମାଜିକ ଅସୁବିଧା କିଛି ଦେଖା ଦେଇନି ?

—ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା'ର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଇନି, କହି ଟିକିଏ ଚିନ୍ତା କଲାପରି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇ, ପଚାରିଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ : କୁହ କେଉଁଠିକି ଯିବ ? ମିସ୍ ହାଜିକେର ଫ୍ଲାଟରେ ତୁମକୁ ଛାଡ଼ିଦେବ ?

—ନା, ତା'ଠୁ ବରଂ କ୍ଲବ୍‌ରେ ।

—ହାଜିକେ ଦେଖି ପଳେଇବାର ଭୟ ଅଛି ?

—ଅଛି ତ ନିଶ୍ଚୟ । ସେ ଯେତେବେଳେ ତୁମକୁ ଭଲପାଇଚି, କେବଳ ଭଲପାଇବା ତ ନୁହେଁ, ତୁମକୁ ବିବାହ କରିବ ବୋଲି ଦିନକେ ଶହେ ଥର ଯେତେବେଳେ ଆଲୋଚନାକରି ବସୁଚି ମୋ ସାଙ୍ଗରେ...

—ତୁମେ ବାନ୍ଧବୀଟିକୁ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେବାକୁ କହିଦିଅ 'ଜେନ୍', ଅନ୍ତତଃ ମୋ ତରଫରୁ ।

—ସତରେ ! ହେଲନାକୁ ଭଲପାଆନା ତମେ ?

—ତୁମ ଦେଶରେ "ଭଲ ପାଇବା" ଅର୍ଥ ଯାହା, ହୁଏତ ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭଲପାଏ ଅଳ୍ପ ବହୁତ ।

—ମାନେ, ଏଣେ ତେଣେ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ବୁଲିବା, ଆଉ କ୍ଲବରେ ଆଡ୍ଡା ଦେବା ?

—ହିଁ ସେଇ ରକମର କିଛି ।

—ଏକ୍‌ଜିବିଟ୍ ?

—ତା ବି କହିପାରି ।

—ତା'ହେଲେ ତ ଟାଉନ୍‌ହେର ସାଙ୍ଗ ଘାଇ । ଅନ୍ୟ କଥାରେ । 'ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ'

—ଖାଲି ଟାଉନ୍‌ହେ ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀତା ନୁହେଁ, ଏଠିକାର ଯେତେ ଜର୍ମାନ ସାଇବ ଅଛନ୍ତି...ସେମାନଙ୍କଠୁ ପ୍ରତିଶୋଧ ।

—ସାଂଘାତିକ ! ତୁମେ ବଡ଼ ଜିଦ୍‌ଖୋର ପିଟନାଇକ୍ ।

—ଓଡ଼ିଆ ପୁଅ ଦେହରେ ବି ରକ୍ତ ଅଛି ଜେନ୍ । ସେ ରକ୍ତ ତୁମର ଯେ କୌଣସି ଜର୍ମାନ ଯୁବକର ରକ୍ତଠୁ କିଛି କମ୍ ଲାଲ୍ ନୁହେଁ । କମ୍ ଗରମ ବି ନୁହେଁ ।

—ଉ-ଉ ପିଟନାଇକ୍ ! ଇଉ ଆର ସୋ ବ୍ଲଣ୍ଟ !! ଇଉ ସାଉଣ୍ଡ ସୋ ହ୍ୱରେଇକ୍ !! ରମଣୀବଲ୍ଲଭ କାନ୍ଧରେ ହାତ ଗୁଡ଼େଇଦେଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ : ଆଇ ନିଡ୍ ଏ ପେଗ୍ !

—କ୍ଳବକୁ ତ ଯାଉଚ ।

—ନା ନା ତମ ଘରେ । ମୁଁ ତୁମ ବେଡ୍‌ରୁମ୍ ଦେଖିବାକୁ ଚାହେଁ ।

ହୋ ହୋ କରି ହସି ଉଠିଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ । କହିଲା : ଇଣ୍ଡିଆନ୍‌ଙ୍କ ବେଡ୍‌ରୁମ୍‌ରେ ମଦ ବୋତଲ ରହେନାଇ ଜେନ୍, ରହେ ଡ୍ରଇଂରୁମ୍‌ରେ ।

—ଫରକ୍ କ'ଣ ? ଡ୍ରଇଂ ରୁମ୍‌ରେ ଆଉ ବେଡ଼୍‌ରୁମ୍‌ରେ ରଖିବାରେ ?

—ସେ ଏକ ଗମ୍ଭୀର ଦର୍ଶନ ! ଆଉକେବେ ବୁଝେଇ ଦେବି ।

—ବେଶ୍, ତୁମ ଡ୍ରଇଂରୁମ୍‌ରେ ସାମାସ୍ତ୍ର ଅଛି ତ ?

—ଅଛି ।

—ଏଇ ତ, ବଙ୍ଗଳେ ତୁମର, ସାମ୍ନାରେ ।

—ମୋ ବଙ୍ଗ୍‌ଲେ କେମିତି ଦେଖିଲ ?

—ହେଲିନା ଦିନେ ଦିନ ତଳେ ଆଣି ଦେଖେଇ ଦେଇଥିଲା ।

—ଓହ୍ଲାଅ । ଗାଡ଼ିରେ ବ୍ରେକ କଷି, ବଙ୍ଗଳେ ସାମ୍ନାରେ ରଖିଦେଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ । ତରବର ହୋଇ ଓହ୍ଲେଇ ପଡ଼ି ଆଗୁଆ ହୋଇ ପଶି ଯାଉ ଯାଉ ଅର୍ଦ୍ଧ ସ୍ୱଗତ ଗଳାରେ କହିଲା : ଏ କ'ଣ, ମୋ ବେଡ୍ ରୁମ୍‌ର ଲାଇଟ୍ କିଏ ଜାଳିଲା ?

ପାହାଚ ଉଠି, ଡ୍ରଇଂରୁମ୍‌ର ପର୍ଦ୍ଦା ଆଡ଼େଇ ଦେଇ, ଚମକି ପଡ଼ିଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ : ଆରେ ! ନଳି, ତୁମେ ? ଆସ, ଆସ, ଜଣକ ସହିତ ପରିଚୟ କରେଇ ଦିଏ । ଇଏ, ମିସ୍ ଜେସ୍‌ମିନ୍ ବ୍ଲାଟର । ଜି. ଏସ୍. ଅଫିସ୍‌ରେ କାମ କରୁଥିବା ମିସ୍ ହେଲନା ହାଉକେଙ୍କର ବାନ୍ଧବୀ । ଦୁଇ ତିନିଟା ଜର୍ମାନ କାଗଜ ପାଇଁ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖନ୍ତି ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ । ଜର୍ନାଲିଷ୍ଟ । କହି, ଜେସ୍‌ମିନ୍ ଆଡ଼କୁ ବୁଲି କହିଲା : ଇଏ ମୋର ଲେଡ଼ି ଫ୍ରେଣ୍ଡ, ମିସ୍ ମାଳମା ମିଶ୍ର । ଏଠି ପର୍ସନାଲ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ କାମ କରନ୍ତି । ଆସନ୍ତା ବର୍ଷ ତୁମ ଜର୍ମାନ ଯିବ, ବୁଲି ଆସିବାକୁ । ଆଶା କରୁଚି, ସେତେବେଳେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ତାଙ୍କୁ ।

—ବଡ଼ ଖୁସି ହେଲି ତୁମ ସହିତ ଆଳାପ କରି, କହି ହାତ ବଢ଼େଇ ଦେଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ କରମର୍ଦ୍ଦନ ପାଇଁ ମାଳମା ଆଡ଼କୁ ।

ମାଳମା କିନ୍ତୁ ତା ପୂର୍ବରୁ ଦି' ହାତ ଏକାଠି ଯୋଡ଼ି ନମସ୍କାର କରି ସାରିଥିଲା ପକ୍‌କା ଭାରତୀୟ ମହିଳାଙ୍କ ପରି । ପରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ହାଣ୍ଡସେକ୍ କରିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିଲା ଦି ପାହୁଣ୍ଡ ।

—ତୁମର ବି 'ଭାରତ'ରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଚି ବୋଲି ଭାରି ଗର୍ବ ନା ମିଷ୍ଟର ପିଟ୍ ନାଇକ ପରି ! ହସି ହସି ମନ୍ତବ୍ୟ କଲା ବ୍ଲାଟର ।

—ନିଶ୍ଚୟ । ତୁମର ଯଦି, ଜର୍ମାନ ହୋଇ ବୋଲି ଅହଙ୍କାର ଅଛି, ମୋର ବା କାହିଁକି ନହେବ ।

—ଭଲ । ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି ଇଣ୍ଡିଆନମାନଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଇନ୍‌ଫିରିଅରିଟି କମ୍ପ୍ଲେକ୍ସ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସେ ଧାରଣା ମୋର ଭାଂଗିଗଲା, ପିଟ୍ ନାଇକ୍ ! ତୁମେ ଆଉ ତୁମର ଲେଡ଼ି ଫ୍ରେଣ୍ଡ, ଉଭୟଙ୍କୁ ମୋର ବହୁତ ବହୁତ ଧନ୍ୟବାଦ ।

—ତୁମମାନଙ୍କ ମନରେ ସେ ଧାରଣାଟାକୁ କୌଣସି ଭାରତୀୟ କେବେ ଜବରଦସ୍ତ ପୂରେଇ ନଥିବ, ମାଳମା କହିଲା : ସେପରି ଧାରଣା ପୋଷଣ କରିବା ତୁମମାନଙ୍କର ଗୋଟାଏ ପ୍ରକୃତିଗତ ଅହଙ୍କାର ।

—ଠିକ୍ କଥା, ମୁଁ ଏଥର ଜର୍ମାନ ଫେରିଯାଇଁ ତୁମ ମନ୍ତବ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଗୋଟାଏ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖିବି ।

—ଦୟାକରି ମତେ ଖଣ୍ଡେ କପି ପଠେଇବେ, ମାଳମା କହିଲା ହସ ହସ ଗଳାରେ ।

—ମିସ୍ ମିଶ୍ର ତ ଖୁବ୍ ସ୍ମାର୍ଟ ! ଜେସ୍‌ମିନ୍ କହିଲା ।

—ମୁଁ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ନାକକାନ୍ଦୁଣୀ ବୋଲି ସଦାବେଳେ କୁହେ, ରମଣୀ କହିଲା : ବଡ଼ ଅଭିମାନିନୀ ମଧ୍ୟ ।

—ସେଇଟା ପ୍ରେମର ଭାଷା । ଜେସ୍‌ମିନ୍, ହି, ହି କରି ହସି ଉଠିଲା । ତା'ପରେ ଗମ୍ଭୀର ହେଇଯାଇ କହିଲା : ତୁମକୁ ଆଉ ମୁଁ ଅଧିକ ବିରକ୍ତ କରିବିନି ପିଟନାଇକ୍, ମତେ ଟିକିଏ କଷ୍ଟକରି କ୍ଲବ ଘରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଆସ, ପ୍ଲିଜ ! ଏବଂ ଯଦି ମିସ୍ ମିଶ୍ରଙ୍କର କିଛି ଅସୁବିଧା ନହୁଏ, ତାଙ୍କୁ ବି ଅନୁରୋଧ କରିବି, ଆମ' ସାଙ୍ଗରେ ଗାଡ଼ିରେ ଆସିବାପାଇଁ । ମତେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଫେରି ଆସିବାବେଳେ, କାର ଭିତରେ ତୁମେ ବୋର୍ ଫିଲ୍ କରିବ-ନାଇଁ, ସେଇ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ।

—କିନ୍ତୁ ଯୋଉଥିପାଇଁ ମୋ ବଙ୍ଗ୍‌ଲୋକୁ ଆସିଥିଲ ? ରମଣୀ ଘସ୍ୱରିଲା ସ୍ନିଗ୍ଧ ଗଳାରେ : ମୋ ବେଡ୍ ରୁମ୍ ଆଉ ଡ୍ରିଙ୍କ୍ସ ?

—ଥାଉ, ଧନ୍ୟବାଦ ! ସେ ଆଉ ଦିନେ । ଆଗଭୁଙ୍ଗ୍ ପାହାଚ ଉପରୁ ତଳକୁ ଡ଼େଇଁପଡ଼ି ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ଯାଇଁ ବସିଲା କାର୍‌ର ପଛ ସିଟ୍‌ରେ ।

ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ପଛେ ପଛେ ଗାଡ଼ି ପାଖକୁ ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା ମାଳମା । ବୋଧହୁଏ ଆଗ ସିଟ୍‌ରେ ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ପାଖରେ ସେ ବସିବା କଥା ଭାବୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଇଙ୍ଗିତ ଦେଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ : ପଛରେ ବସ । ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ।

—ସେ ବୁଦ୍ଧି ମୋର ଅଛି, ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ କହିଲା ମାଳମା ମିଶ୍ର ।

କାର୍‌ରେ ଷ୍ଟାର୍ଟ ନେବା ଆଗରୁ, ପକେଟରୁ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ କାଢ଼ି ଲଗେଇଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ । ଖଣ୍ଡେ ବଢ଼େଇଦେଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ହାତକୁ ।

—ଧନ୍ୟବାଦ, ଗ୍ରେଟ ମନ୍ତବ୍ୟଟିଏ ଦେଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ ।

—ତୁମେ ବି ଖଣ୍ଡେ ଖାଅ, ଅଛାନିଆ ଗଳାରେ କହିଲା ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ମାଳମା ମୁହଁକୁ ବଙ୍କେଇ କରି ଗୃହିଁ ।

—ହଁଉ ଥାଉ ଥାଉ, ଖୁବ୍ ବଦାନ୍ୟ ଭାବ ଦେଖେଇଚ, ଧନ୍ୟବାଦ । ମାଳମା କଡ଼ା ଗଳାରେ ବିପଦ କହି ମୁହଁ ହାଣ୍ଡି ପରି କରି ବସିଲା ।

ଗାଡ଼ି ଚାଲିଲା କ୍ଲବ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ।

।। ତେର ।।

ସିଗାରେଟ ଖଣ୍ଡେ ଧରେଇ, ଟାଇପିଷ୍ଟକୁ ଡିକ୍ଟେସନ୍ ଦେଉଥିଲା ଶୁଭେନ୍ଦ ବଦଓ୍ୱାନ । ଅଠର ନମ୍ବର ମାର୍କେଟ ବିଲଡିଂର ତି'ମହଲା ଦୋକାନଘର ପଛପଟକୁ ଗୋଟିଏ ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ମେସିନ୍ ଲଗେଇ ଫ୍ଲେଟ ଅଫିସ୍ ରୁମ୍‌ଟିକୁ ସଜେଇଛି ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର କରି ବଦ୍‌ଓ୍ୱାନ । ଆଠ ଫୁଟ୍‌ରେ ଦଶଫୁଟ ବଖରାଟି ଭିତରେ ମେହେଗାନି କାଠର ଟେବଲ, ଗଡ଼ରେଜ କମ୍ପାନୀର ବେତ ସିଆଁ ଷ୍ଟିଲ ଚେୟାର, ପ୍ରତିଦିନର କାଗଜ ସାଇତି ରଖିବାର ଦୁଇଟି ର୍ୟାକ୍, ଟାଇପରାଇଟର ମେସିନ୍, ମେସିନ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଫ୍ଲେଟ ଟେବଲ୍, ଆଉ ଟାଇପିଷ୍ଟ ପାଇଁ ହାତ ନଥିବା ଗୋଟିଏ ଖୁର୍ଚ୍ଚି ! ଫୋନଟି ରଖିବା ପାଇଁ କାନ୍ଥ ଦେହରେ ଖଣ୍ଡେ କାଠ ପଟା । ଟେବଲ ପାଖକୁ ଲାଗି ଟିପଏ ଉପରେ ରଖା ହୋଇଛି, ଫେମିନା, ଲିଙ୍କ୍, ଇଭସ୍ ଓ୍ୱିକ୍ଲି, ଆଉ କେତୋଟା ବଙ୍ଗଳା ସାପ୍ତାହିକର ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ନମୁନା କପି । ବମ୍ବେରୁ ପ୍ରକାଶିତ ବ୍ଲିଜ୍ ଆଉ 'କରେଣ୍ଟ କାଗଜ ମଧ୍ୟ ଥୁଆ ହୋଇଛି ।

ବଦ୍‌ଓ୍ୱାନ କେବଳ ସାମ୍ବାଦିକତା କରେ ନାଇ, ଦୈନିକ, ସାପ୍ତାହିକ, ଆଉ ମାସିକ ପତ୍ର ପତ୍ରିକାର ଏଜେନ୍‌ସି ନେଇ ଫ୍ଲେଟ ବଡ଼ ବ୍ୟବସାୟ ବି କରେ । ପାଞ୍ଚ ଦଶ ଜଣ ହକର୍ ରଖିଛି । ଖଣ୍ଡେ ସ୍କୁଟର, କୁଆଡ଼େ ଧାଁ-ଦଉଡ଼ କରିବା ପାଇଁ ।

ଦେହର ରଙ୍ଗଟା ତା'ର ସାହେବ କାଗଜର ମାଲିକଙ୍କ ପରି ସଫା, କିନ୍ତୁ ଦେହର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ଏକାବେଳେ ଚୀନା ଲୋକଙ୍କ ପରି ହାସ୍ୟକର

ଆଇନାରେ ନିଜ ଚେହେରାଟାକୁ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ଥରେ ଦେଖିବା, ବିଦ୍ୟୁସ୍ୱାମୀର ଗୋଟାଏ ବଦାଭ୍ୟାସ । ଥରେ ତା'ର କୌଣସି ବନ୍ଧୁ ତାକୁ ତାଗିଦ୍ କରିଥିଲା : ସକାଳୁ ଉଠି ନିଜ ଚେହେରାଟା ବାରମ୍ବାର ଦର୍ପଣ ଆଗରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଦେଖିବା ଖୁବ୍ ମାରାତ୍ମକ । ତା' ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚତା ବଢ଼ିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଦିନକୁଦିନ କମିଯାଏ । ବରଂ ଆଦୌ ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନଦେଲେ ଛ'ଟା ମାସରେ, ମାସକୁ ଅଧଇଞ୍ଚ କରି ବଢ଼ିଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖର କଥା, ବନ୍ଧୁର ଏ ପରାମର୍ଶଟା, ବିଦ୍ୟୁସ୍ୱାମୀର ମନେ ପଡ଼େ, ସକାଳ ଶେଯରୁ ଉଠି, ବେଡ଼ରୁମ୍ ଆଇନାରେ ନିଜ ଚେହେରାଟା ଦେଖି ସାରିଲା ପରେ ।

ଡିକ୍ଟେସନ ଦେଉଥିଲା ବିଦ୍ୟୁସ୍ୱାମୀ : ଇଞ୍ଜିନିଅର ଷ୍ଟିଲ ମିନିଷ୍ଟର ମିଷ୍ଟର ସୁବ୍ରମନିୟମ, ଇନାଗୁରେଟିଙ୍ଗ୍ ଦା, ଦା, ଦା...

ଏତିକିବେଳେ ଝିଂ ଝିଂ ଝିଂ କରି ଫୋନ୍ ବାଜି ଉଠିଲା ।

—ଟିକିଏ ! ନଟରାଜନ, ଡୋଣ୍ଟ ମାଇଣ୍ଡ । ଡିକ୍ଟେସନ ନେଉଥିବା ସର୍ଟହାଣ୍ଡ ଟାଇପିଷ୍ଟ ଭଦ୍ର ଲୋକଟି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ କଥା କେତେ ପଦକ କହି, ଫୋନର ରିସିଭରଟା ଉଠେଇ ନେଲା ବିଦ୍ୟୁସ୍ୱାମୀ । କହିଲା : ହଲୋ, କିଏ କହୁଚନ୍ତି ? ଆଜ୍ଞା, ଆଜ୍ଞା, ନମସ୍କାର ! ହଁ, ଆପଣଙ୍କୁ ଫୋନ୍ କରିଥିଲି ଗତ କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ । କିଏ ଜଣେ କହିଲା ଆପଣଙ୍କ ଅଫିସ୍‌ରୁ, ଡି. ଏମ୍. ଚାଲିଗଲେଣି ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ । ମୁଁ କହିଲି : ନନ୍‌ସେନ୍‌ସ ! ହୋଇପାରେନା । ବିଶ୍ୱାସ କରିବିନି । ଏଁ ? ଆଜ୍ଞା, ହଁ, ଆଜି ସକାଳେ ପ୍ରେସ୍ କନଫରେନ୍‌ସରେ ମୁଁ ଯାହା କହିଥିଲି : ଚିନି ଆଉ ଗହମ ମିଳୁନି ଏଠି, ଅଥଚ ଡିଲରମାନେ ବ୍ଲାକ୍ କରୁଚନ୍ତି ଶହ ଶହ ବସ୍ତା । ଆପଣ କହିଥିଲେ : କନ୍‌ଫିଡେନ୍‌ସିଆଲି ଆପଣଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ନାଁ ଦେବାକୁ । ସେ ସବୁ ଦେବି କି ? ସଂଗ୍ରହ କରି ରଖିଚି । କେବଳ ନାଁ ନୁହେଁ, କିଛି ଚିଠା, ଡକୁମେଣ୍ଟ ହିସାବରେ, ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର । ତା'ବି ମୁଁ ରଖିଚି । କ'ଣ କହିଲେ ଆଜ୍ଞା ? ସି. ଏସ୍. ଓ. କୁ ପଠେଇବେ ମୋ ପାଖକୁ ? ଆଜ୍ଞା, ସପ୍ଲାଇ ଅଫିସର୍ ତ ନିଜେ ସେଥିରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ! ହଁ, ସେ ବି ସମ୍ପୃକ୍ତ, ଆପଣ ବୁଝନ୍ତୁ ...ସେ ସବୁର ପ୍ରମାଣ ବି ମୋ ପାଖରେ ମହଜୁଦ୍ ଅଛି । ହଲୋ, ହଲୋ;

ଆରେ ଲାଇନ୍‌ଟା କଟିଗଲା କାହିଁକି ? ହଲୋ, ଟ୍ରଙ୍କ୍...ଟ୍ରଙ୍କ୍ । ୟୁଁ... ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ କଲ୍ ଆସିଚି ? ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠୁ ? କୋଉ ମନ୍ତ୍ରୀ ? ହଲୋ, ସାଂସ୍କୃତିକ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ?...ହିଁ, ହିଁ ଦିଅନ୍ତୁ, ଦିଅନ୍ତୁ । ଆଜ୍ଞା...ଆଁ...ଆଁ । ହିଁ, ମୁଁ କହୁଚି, ମିଷ୍ଟର ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ବାମ୍ନି ! ହଁ, ସାର୍, ଭଞ୍ଜ ଜୟନ୍ତୀରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଚିଫ୍ ଗେଷ୍ଟ ହେବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରି ଚିଠି ଯାଇଥିଲା ଏଠୁ, ତା'ର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ମତେ କହିଥିଲେ ଆପଣଙ୍କୁ ଫୋନ୍‌ରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରି ପୁଣି ଥରେ ଅନୁନୟ ବିନୟ କରିବାକୁ । ହିଁ, ଆଜ୍ଞା ! କଣ କହିଲେ ? ଆକ୍‌ସେପ୍ଟ କଲେ ? ଆସିବେ ? ଧନ୍ୟବାଦ, ଧନ୍ୟବାଦ । ଆପଣ ଆମ ସମ୍ବଲପୁରର ଲୋକ, ଆପଣ ମୋ ଅନୁରୋଧକୁ ଏଡ଼ି ଦେବେ ନା ? କାର୍‌ରେ ଆସିବେ ତ ? ହିଁ, ଆଜ୍ଞା ଖୁବ୍ ବଡ଼ଠ ଆୟୋଜନ କରାଯାଉଚି । ହିଁ, ଆଜ୍ଞା, ଆଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ଖୁବ୍ ଜାକ୍‌ଜମକ୍‌ରେ କରାଯିବ ସବୁ, ମୁଁ ଅଛି, ଆପଣ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରୁହନ୍ତୁ । ଆରେ, ଆରେ ! ହଲୋ, ଟ୍ରଙ୍କ୍ ? ମିନିଷ୍ଟର ଛାଡ଼ିଦେଲେ ନା କ'ଣ ? ଆଚ୍ଛା, ଆଚ୍ଛା, ଠିକ୍ ଅଛି ! କହି ରିସିଭରଟା ରଖିଦେଇ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲା ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ବାମ୍ନି ।

ନଟରାଜନ୍ ମନେ ପକେଇଦେଲା : କୁହନ୍ତୁ, ତାପରେ...

—କ'ଣ କହିବ ? ନ୍ୟୁଜଟା ? ଦେଖୁଚ ତ ଝାମେଲା ! ମୋର ଆଉ ବେଳ ଅଛି ନା ଷ୍ଟେଟମେଣ୍ଟ ଦବାକୁ ? ଗୋଟାଏ କଥା କର । 'ହିନ୍ଦ୍ ସମାଚାର'ର ରିପୋର୍ଟର ଆସିବ ଏକ୍ଷଣି । ତାକୁ କହିବ...ସେ ଷ୍ଟେଟମେଣ୍ଟ ଦେଇ ଦେବ । ସେ ଦେବ କ'ଣ ତାକୁ କୋଉ ଇଂରେଜୀ ଆସେ, ଛେନା ଗୁଡ଼ । ଧରାଧରି କରି ସାମ୍ବାଦିକ ବନିଚନ୍ତି ମୁଁ ସବୁ ଜାଣେ । ବରଂ ତା'ଠୁ ଖବରଟା ବୁଝିନେଇ ତୁମେ ଲେଖି ଦିଅ ଗ୍ରେଟ କରି । ସୁବ୍ରମନୟମଙ୍କ ସ୍କ୍ରିପ୍ଟ । ସାହେବଙ୍କ କାଗଜ । ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା ଇଂରେଜି ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନାଇ ସେମାନେ । ମୁଁ ଟିକିଏ ଜର୍ମାନ କ୍ଲବକୁ ଯାଉଚି । ସେଠି ଆଜି ଡିନର । ଯାଉଚି, ବୁଝିଲ । ଆଉ କିଏ କିଏ ସବୁ ରିଙ୍ଗ୍ କରି ଖୋଜିବେ ମତେ ନାଁ ଟିପି ରଖିବ କାଗଜରେ । ମିସେସ୍‌କୁ ନେଇ ମୁଁ ଯାଉଚି । ଫେରିବାକୁ ଟିକିଏ ଡେରି ହେବ ନିଶ୍ଚୟ । ତୁମ ଉପରେ ସବୁ ଦାୟିତ୍ୱ । କ'ଣ କହୁଚ ?

—ଯିବେ ତ ଯାଆନ୍ତୁ । ନଟରାଜନ୍ କହିଲା : ସବୁ ତ ମୁଁ ଲେଖି ପଠାଉଚି, ଏଇଟା କ'ଣ ବଳେଇଯିବ ।

—ହଁ, କଲିକତାରୁ ଯଦି ଟ୍ରଙ୍କକଲ୍ ଆସେ, କର୍ମାନ ସୋସାଲ ସେଣ୍ଟରକୁ ଫୋନ୍ କରିବ । ମୁଁ ସେଠି କହି ରଖିଥିବି କହି ଫୋନ୍‌ର ଡାଏଲ୍ ଘୁରେଇ ବଦର୍ଓ୍ୱାମା ଡାକିଲା ଉପର ମହଲାକୁ : ଶ୍ୱେତା, ରେଡ଼ି ? ହର୍ଲିକ୍ସ ଖାଇଚ ? ମୋ ପାଇଁ ? ନା, ନା, ଦର୍କାର ନାହିଁ । ଶୁଣ, କୋଉ ଶାଢ଼ୀଟା ପିନ୍ଧିଲ ? ନେକ୍‌ଲେସ୍‌ଟା ଲଗେଇଚ ତ ? କୋଉଟା ? ଆରେ, ମୁସ୍କିଲ ! କୋଉଟା ପଚାରୁଚ କ'ଣ ? ସେଇ ଯୋଉଟା ପ୍ରେଜେଣ୍ଟ ମିଳିଚି ଆଜି ସକାଳେ । ପିନ୍ଧ । ଦେଖିବା ସେଇଟାକୁ କେମିତି ପସନ୍ଦ କରୁଚନ୍ତି ଆଜି ଡିନରରେ ଅଫିସରଙ୍କ ମିସେସ୍‌ମାନେ । ହଉ, ରଖିଲି । କ'ଣ କହୁଚ ? ମତେ ଡାକୁଚ ଉପରକୁ । ଆଚ୍ଛା, ଆଚ୍ଛା ! ଯାଉଚି, ଚାଲ ।

ରିସିଭରଟା ରଖିଦେଇ ବଦର୍ଓ୍ୱାମା ଉଠିଗଲା ଉପର ମହଲାକୁ । ସୁନ୍ଦରୀ ମିସେସ୍ 'ଶ୍ୱେତା' ମୁହଁକୁ ଥରେ ମୁଗ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ଦାନ୍ତ ନକୁଟି ହସି ଦେଲା । ତା'ପରେ ଡ୍ରଇଁରୁମ୍ ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ଇଂଲିଶ୍ ଟୁଇଡ୍‌ର ସୁଟ୍‌ଟା ପିନ୍ଧି ଆଇନା ଆଗରେ ଚେହେରାଟା ଦେଖିନେଲା । ଶ୍ୱେତାର ହାତ ଧରି ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆଣିଲା । ସ୍କୁଟର କାଢ଼ିଲା । ପଛରେ ବସେଇଲା ମିସେସ୍‌କୁ । ଷ୍ଟାର୍ଟ ନେଲା । ଗଳି ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲା ସଦର ରାସ୍ତା ଉପରକୁ । ଶ୍ୱେତା ବଦର୍ଓ୍ୱାମାର ଚକୁର ଗନ୍ଧରେ ମହକି ଉଠିଲା ଷ୍ଟିଲ ଟାଉନ ସିପ୍‌ର ମୂଲଏମ ରାତି ।

—ହାରଟା କଏ ପ୍ରେଜେଣ୍ଟ କଲା ତୁମକୁ, ପଚାରିଲା ଶ୍ୱେତା । ସ୍କୁଟର ପଛରେ ବେଶ୍ ସଜାଡ଼ି ସୁଜଡ଼ି ହୋଇ ବସି, ଶାଢ଼ୀଟାକୁ ଟାଣଟୁଣି, କାନ୍ଧ ଉପରେ ପକେଇ ଦେଲା ଗୋଟାଏ ପାଖକୁ ।

—ସେଇ, ଆମ ମାର୍କେଟର ମଇଦା, ସୁଜି, ଚିନି ଡିଲର ମଙ୍ଗତ ରାମ ।

—ସେ ତ କାଲି ଆମକୁ ବି କଣେ ଚିନି ଦେଇ ନଥିଲା । ଚାକରକୁ ଫେରେଇ ଦେଇଥିଲା, ଭୁରୁଡ଼ି ମାରି । ଶ୍ୱେତା କହିଲା ।

—ଆଜ ମଜାଟା ପାଇଗଲ । ସକାଳେ ପ୍ରେସ୍ କନଫରେନ୍ସରେ ଜନ୍ ହ'କମଙ୍କ ପାଖରେ ଯେମିତି କହି ଦେଇଚି ତା' କଥା, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, କେମିତି ଜାଣିଲା ସେ କେଜାଣି, ବୋଧହୁଏ ସି. ଏସ୍. ଓ, ଠୁ, ଯେ କହିଲ କହିଥାଉ ପଛେ, ମୁଁ ପରୱାଏ କରେନା । ଛୁଟି ହରଡ଼ଙ୍କମ ଏକାବେଳେ । ଛ' ସାତଶ ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ନେକ୍‌ଲେସ୍‌ଟାଏ ପ୍ରେଜେଣ୍ଟ ସ୍ୱରୂପ ପଠେଇ ଦେଇଚି । ହୁଁ, ଏତକରେ ମୁଁ ତାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେବ ନା କ'ଣ ? ଶଳା, ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ବ୍ଲାକ୍ କରି ଘର-ଭିତରେ ପୋତିଚି, ଆମକୁ ଟଙ୍କା ସାତ ଆଠଶ'ରେ ଠକ ଦବାକୁ ବସିଚି । ଗୋଟାଏ ଆମ୍ବାସାଡ଼ର ଗାଡ଼ି ପାଇଁ ଅଧେ ଟଙ୍କା ଯଦ ନ ଛାଡ଼ିଚ ! ହେ, ଖବରଦାର, ତାଗିଦକରି କହିଲ ମିସେସ୍‌କୁ ବଦଓ୍ୱାମା : ଆଜକା ପାର୍ଟିରେ କାହାକୁ କହି କହିବନ ଏସବୁ କଥା । ମିତ ପଟ୍ଟନାୟକର ସ୍ତ୍ରୀ ଭାରି ଚାଲାକ୍ । ମିତ ସିକ୍ୟୁରିଟି ଅଫିସ୍‌ରେ ରହି ଗୁଇନ୍ଦାଗିରି କରୁଚି । ଖୁବ୍ ସାଂଘାତିକ ! ସେ ଗୁଇନ୍ଦାଗିରି କରୁଚି ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଭିତରେ । ଆଉ ତା ମିସେସ୍ ଝିଅଁକୁ ମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀ ହେଇ ସ୍ପାଇଙ୍ଗ୍ କରୁଚି ଟାଉନ୍ ସିପ୍‌ରେ ।

—କଏ ରହୁଚା ?

—ହଁ, ହଁ, ରହୁଚା, ସେଇ ହସ୍‌କୁରା ମୁହିଁ ।

—ତମ ପାଖକୁ ମିତ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏତେ ଧାଏଁ କାହିଁକି ଉଦଗାନ୍ତ ?

—ମତେ ସେ ଶଳାଟିର ଭାରି ଡ଼ର । କହି ଦେଇଚି : କରଣୀରୁ ଉଠି ଅଫିସର୍ କେମିତି ହେଲୁ, ସବୁ ଜାଣେ ମୁଁ । ସିକ୍ରେଟ ମନ ଯାହା ମିଳୁଚି ଖବରା ଖବର ଆଦାୟ କରିବାକୁ, ମାହାଳିଆରେ ମୋଠୁ ସବୁ ପଚରା ପଚରି କରି ବୁଝିନେଇ ଚାଲାକ କରି, ତୁ ଏକୁଟିଆ ଯେତେକ ପକେଟସ୍ଥ କରି, ଗାଡ଼ି କିଣି ଘିର୍ ଘିର୍ ହେଇ ବୁଲିବୁ ମିସେସ୍‌କୁ ପାଖରେ ବସେଇ, ସେ 'ଘମଣ୍ଡ' ମୁଁ ରଖେଇଦେବିନ । ମତେ ଖାତିମତ ପୂଜାପୂଜ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯାହା ମାରୁଚୁ ସେଥିରୁ ବ ମତେ ସେୟାର ଦେ ଖାତିମତ । ଯୋଉ ଦିନଠୁ କହିଚି, ସେବୁଠୁ ବଡ଼ଗ ଦଉଚି, ଖୁବ୍ ଦଉଚି । ଆମ ଆଡ଼କା ଲୋକ, ତାକୁ ଟିକଏ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ, ଆମରି ଲାଭ । କହି, ସ୍କୁଟର ସ୍ପିଡ଼୍ ଟିକଏ ବଢ଼େଇ ଦେଇ ପଳେଇଲ ବଦ୍‌ଓ୍ୱାମା : ଆଚ୍ଛା, ତା ଟଙ୍କା ତକ ଅଲଗା କରି ରଖୁଚ ତ କ୍ୟାସ୍ ବାକ୍ସରେ ?

—ହଁ, କହିଥିଲି ତ ରଖିବାକୁ, ସ୍ୱତା କହିଲା ।

କେତେ ହେଲାଣି ସବୁ ?

—ଗଲାବର୍ଷ ଦେଇଥିଲି ମୋଟ ଚବିଶ ଶହ । ଏ ବର୍ଷ ଆସି ଅଧାଅଧି ହେଲାଣି, କାଇଁ, କିଛି ତ ଦେଇନି ଏ ଯାଏଁ ।

—ହଁ, ହଁ । ଗୋଟାଏ ଲିଫ୍ଟ ପାଇଚି ଦେଢ଼ ମାସ ହେଲା । ମୋଠୁ ଗୋଟାଏ ସିକ୍ରେଟ ଖବର ନେଇ ସିଧା ସଲଖ ଜେନେରାଲ ମାନେଜରଙ୍କୁ ଦେଇଦେଲି । ଓଡ଼ିଆ କେତେଜଣ, ବଙ୍ଗାଳୀଙ୍କୁ ମାରଧର କରିବାକୁ ମସୁଧା କରୁଥିଲେ ।

—ତମେ କେମିତି ଜାଣିଲ ?

—କେମିତି ଜାଣିଲି ? ଆମ୍ବବାଗାନ ଛକ ପାଖରେ, ଇସ୍ପାତ ହସପିଟାଲ ଆଡ଼ୁ ଆସୁଥିବା ଗୋଟାଏ କାର୍‌କୁ ପାଶ ଦେବାକୁ, ସ୍କୁଟରର ସ୍ପିଡ଼୍ ଟିକିଏ ଧିମେଇ ଦେଇ ପୁଣି ସାଇଁ କରି ଛୁଟେଇ ଦେଇ କହିଲା : ତିନି ତିନିଟା ଦୈନିକ କାଗଜର ସମ୍ବାଦଦାତା ମୁଁ, ଆଠଟା କ୍ଲବ ଭିତରୁ, କାହାର ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ ତ କାହାର ସେକ୍ରେଟେରି । କାହାର କୋଷାଧ୍ୟକ୍ଷ ତ କାହାର ପରାମର୍ଶଦାତା । କାହାର ଆଜୀବନ ସଭ୍ୟ ତ ଆଉ କାହାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକ । ମତେ ବିଶ୍ୱାସ ନକରେ କିଏ ? ମତେ ନପଚାରି କିଏସ୍ କ'ଣ କରିପାରିବ ଏଠି ? ଯେ ଟିକିଏ ବାଁ ଖାଉଆ ହବ, ତା ପଛରେ ଲାଗି ଏମିତି ଚକଚଲାକ୍ତ କରି ଛାଡ଼ିବି ମୁଁ...

—ନା, ନା, ଏ ଗୁଡ଼ା ଭଲ କାମ ନୁହେଁ ।

—ହ୍ୱାଟ ! ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ବଦ୍‌ଓ୍ୱାମି ! ସ୍କୁଟରର ସାମ୍ନାରୁ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ପଛକୁ ଗୃହିଁଲା ସ୍ୱତା ଆଡ଼େ । କହିଲା : ମତେ ପରାମର୍ଶ ଦବ ତମେ ? ଭଲ କ'ଣ ମନ୍ଦ କ'ଣ ମୁଁ ଜାଣିନାଇ ? ରାଉରକେଲାକୁ ସମସ୍ତେ ଆସିଚନ୍ତି ରୋଜଗାର କରିବାକୁ । ଯେ ଯେତେ ପାରିବ କମେଇ ନବା କଥା । ମିଡ ପଟ୍ଟନାୟକ କାଲିକା ଟୋକା । ଚୁଗୁଲି ଗୃପଟ କରି ଅଜି ଅଫିସର ବନିଲାଣି । ଗାଡ଼ି କିଣି ସାହେବ ପାଲଟିଲାଣି । ଆଉ ମୁଁ ସେ ସୁବ୍ରତ

ପଟ୍ଟନାୟକ ପରି ଭଙ୍ଗା ଖପରଲ ଘରେ ରହି ଅନାହାରର ବର୍ଣ୍ଣିକା ଦେଖିବ ନା କ'ଣ ?

—ସୁବ୍ରତ କ'ଣ ସାମ୍ବାଦିକ ?

—ହଁ, ସେ ଗୋଟାଏ, ସଜନୀକାନ୍ତ ଗୋଟାଏ । କିନ୍ତୁ ସଜନୀକାନ୍ତ ସୁବ୍ରତ ପରି ଅଲଣା ସାମ୍ବାଦିକ ନୁହେଁ । ସଜନୀ ଖୁବ୍ ଚାଲାକ ।

—ସେଇ ସାବ୍‌ନା ଲୋକଟା ? ପଚାରିଲା ଶ୍ୱେତା ।

—ସାବ୍‌ନା କୋଠରି ? ପୁରାପୁରି ଡାର୍କ ।

—ଆଜ ଏତେ ଗାଡ଼ି କାହିଁକି ବାହାରେ ଲନ୍‌ର ଫେନ୍‌ସିଙ୍ଗ୍ ଭିତରକୁ ସ୍କୁଟରଟା ପଶିପାରୁଁ ନାହିଁ ପ୍ରଶ୍ନକଲା ଶ୍ୱେତା ବଦ୍‌ଓ୍ୱାମୀ ।

—ଆଜି, ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଡିନର ଦିଆ ଯାଉଚି, ଏଠିକା ଜର୍ମାନମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ।

—ସୁବ୍ରମନିୟମ ଚାଲିଗଲେଣି ?

—ହିଁ, ଆଜି ସକାଳେ ଏୟାର ଷ୍ଟ୍ରିପ୍ କୁ ଯାଇଥିଲି ପରା ତାଙ୍କୁ ସି-ଅଫ୍ କରିବାକୁ । ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଭୁଲିଗଲ ?

—କେଜାଣି, ମୋର ମନେ ରହୁନି କିଛୁ ।

—ହେଇ, ଗେଟ୍ ରେଡ଼ି ! ସ୍କୁଟରଟାକୁ କଡ଼େଇ କରି ଗୋଟାଏ ପାଖକୁ ଛିଡ଼ା କରି, ବଦ୍‌ଓ୍ୱାମୀ କହିଲା : ରୁମାଲଟା କାଢ଼ି ମୁହଁଟା ପୋଛି ନିଅ ଶ୍ୱେତା । ଛାତି ପାଖର ଶାଢ଼ୀଟା, କାନ୍ଧ ଉପରକୁ ଟେକି ଦେଇଚ, ଟିକିଏ ଖସେଇ ଦିଅ ତଳକୁ । ହାରଟାକୁ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଅ ସମସ୍ତଙ୍କୁ । ଇଟ୍ ମଷ୍ଟ ବି ଆର୍ଟିଷ୍ଟିକ୍ !

—ଏଇଟା କ'ଣ ଆର୍ଟ ?

—ସଟ୍ ଅପ୍ ! ଦୁଆର ପାଖରେ ହଠାତ୍ ରଗି-ମାଗି ଲାଲ ପଡ଼ିଗଲା ବଦ୍‌ଓ୍ୱାମୀ । କହିଲା : ଚାଲ ଚାଲ, ଆଗରେ ଚାଲ । ହେଇ ମିସେସ୍ ରାଓ ଆସୁଚନ୍ତି, ଉଇସ୍ କର । ହେଇ ସେପାଖେ ମିସେସ୍ ମୁଖାର୍ଜୀ, ଯାଅ,

ଯାଅ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଅ । ମୁଁ ଟିକଏ ଏପାଖେ ଦେଖେ, କଏ କଏ ସବୁ ଆସିଚନ୍ତି ।

ଟ୍ରେ ଉପରେ ସୁଦୃଶ୍ୟ କାଚ ଗ୍ଲାସରେ ଦାମୀ ପାନୀୟ ଢ଼ାଳି ପରିବେଷଣ କରୁଚନ୍ତି ଧଳାପୋଷାକ ପିନ୍ଧା ଓ୍ୱେଟରମାନେ ।

ହଲ୍ ମଝିରେ ଲମ୍ବା ଟେବଲ୍ ସଜା ହୋଇଚି । ତା’ ଚାରିପାଖେ ଟିକଏ ଦୂର ଛଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଚି କେତେ ଖଣ୍ଡ ଚେୟାର୍ । ତୋଫା ଆଲୁଅରେ ଝଲମଲ କରୁଚି ଚାରିଆଡ଼ । ପାନୀୟର ସଦ୍ ବ୍ୟବହାର ପରେ ଆରମ୍ଭ ହେବ ଭୋଜନର ପାଳି-ବଫେ ଡିନର !

ଷ୍ଟିଲ୍ ଟାଉନସିପ୍‌ରେ ଏଇ ମୌଜ ମଜଲିସ ସମ୍ଭବ ଟକ୍କର ଦେବା ମତଲବରେ, ସେପାଖେ ସିଭିଲ ଟାଉନ ସିପ୍‌ରେ ‘ବଫେ’ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ, ସ୍ପିରିଟ ବାର୍ ମାଲିକ ମିଷ୍ଟର ପ୍ରବୀର ଦାସ, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ କ୍ଲବ୍‌ରେ, ଜଣେ ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ଡି. ଏକ୍‌ଜିକ୍ୟୁଟିଭ୍ ଇଞ୍ଜିନିଅରଙ୍କ ରାଉରକେଲା ପରିଦର୍ଶନ ଉପଲକ୍ଷେ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଥିଲେ ଅବକାରୀ ବିଭାଗର ବଡ଼ ହାକିମ ଆଉ ରାଉରକେଲା ପ୍ରଶାସନିକ ବିଭାଗର କେତେଜଣ ନାମଜାଦା ଅଫିସର । ସି. ଏସ୍. ଓ. ମଧ୍ୟ ଆସିଥିଲେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ରୁ । ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ମହତ୍ ପ୍ରାଣଙ୍କର ଯୋଗାଯୋଗ ଖୁବ୍ କ୍ୱଚିତ୍ ଘଟେ ରାଉରକେଲା ଭାଗ୍ୟରେ ।

ଡିନର ପାର୍ଟିର ତଦ୍‌ବିର କରୁଥିଲେ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ, ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ଶ୍ରୀମାନ ଆକୁଳ ପ୍ରଧାନ, ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କର ଦେହରକ୍ଷୀ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀ କୂଳେ, ପାନପୋଷର ଏଇ କ୍ଲବ୍ ଘରଟି ରାତିର ନିସ୍ତବ୍ଧତା ଭିତରେ ଖୁବ୍ ଆରାମ ଦାୟକ । ବଣେଇ ରଜାଙ୍କ ଅମଳର ସେଇ ବୁଢ଼ା ଖାନ୍‌ସାମା ଏବେ ବି ଅଛି । ‘ମେନୁ’ର ଆଇଟମ୍ ବେଶୀ ନୁହେଁ, ସୁପ୍, ପଲାଉ, ଚିକେନ କରି ଆଉ ଗୋଟାଏ ରାଇତା । ତା ସାଙ୍ଗକୁ କଞ୍ଚା ଫ୍ରୁଟ୍ ସାଲାଦ ।

ରାତି ନଅଟା ପାଖାପାଖି ।

ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଗାଡ଼ି ଆସି ଲାଗିଲା କ୍ଲବ ଚୌହଦ୍ଦି ଭିତରେ । ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ତରଫରୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କ୍ଲବ ବାରଣ୍ଡାରେ ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ଭାଷଣ ଜଣେଇଲେ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ : ଆସନ୍ତୁ ଆପଣମାନେ, ମିଷ୍ଟର ଦାସ ଏଇକ୍ଷଣି ଆସି ପହଞ୍ଚିବେ । ଗୋଟାଏ କଲ୍ ଆସିଥିଲା ହୋମ ମିନିଷ୍ଟରଙ୍କ ଠାରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ । ସେଥିପାଇଁ ଅଟକି ରହି ଯାଇଚନ୍ତି ।

—ହଉ, ହଉ, କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାଇ, କହିଲେ ସିଭିଲସପ୍ଲାଇ ଅଫିସର । କେବଳ ଡ୍ରିଙ୍କସ୍‌ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦିଅନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ । ଆସନ୍ତୁ ମିଷ୍ଟର ଦାସ, ଯେତେବେଳେ ଆସିବେ । ଆପଣ ତ ଅଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଭୃତ୍ୟ, ନା, ନା, ଆଇ ମିନ୍ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ବନ୍ଧୁ । କିଛି ମନେ କରିବେନି, ହଠାତ୍ ଜିଭ ଖସିଗଲା ।

ଚୌଧୁରୀଏ ବି ହସି ଦେଲେ ଟିକିଏ । କହିଲେ : ମୁଁ ଜାଣେ ଆପଣ ଥଟ୍ଟା ଟାପରା କରି ସେ ପଦକ କହିଚନ୍ତି । ହଁ, ମୁଁ ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କର ବନ୍ଧୁ କେବଳ ନୁହେଁ, ଭୃତ୍ୟ ମଧ୍ୟ । ମାନେ ଅନୁଚର । ତାଙ୍କର ଅନୁଚର ହେବା ତ ଏକ ଭାଗ୍ୟର କଥା । କାରଣ, ସଦରଜେଲ ପାଇଁ, ମିଷ୍ଟର ଦାସ ତ ଏକପ୍ରକାର ଡି-ଫାକଟୋ ହୋମ୍ ମିନିଷ୍ଟର ।

—ଆସ୍ତେ, ଆସ୍ତେ, ସମସ୍ତେ ଶୁଣିପିବେ କଥାଟା, ସପ୍ଲାଇ ଅଫସର ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ କରି କହିଲେ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ କାନରେ । ଆପଣଙ୍କ ସମ୍ପର୍କଟା ପ୍ରଭାର ବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କିପରି ଘନିଷ୍ଠ, ମୁଁ ସବୁ ଜାଣେ କି ନା !

ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ହିଃଖାସ୍ କଷ୍ଟି ହସଟାଏ ହସିଲେ, ଆଖି ମିଟ୍ ମିଟ୍ କରି ।

—ଟିକିଏ ବେଶୀ ପଡ଼ଯାଇଚି ନା ? ପଚାରିଲେ ସପ୍ଲାଇ ଅଫିସର ।

—ହିଁ, ମିଷ୍ଟର ଦାସ ଡବଲ ଡୋଜ ଷ୍ଟିମୁଲେଣ୍ଟ ଦେଇଦେଲେ ମତେ ଏଠିକି ପଠେଇଲା ବେଳେ । କହିଲେ : ସେଠି ଅନେକ ପରିଶ୍ରମ ପଡ଼ିବ । ଟିକିଏ ବେଶୀ ମାତ୍ରାରେ ପକେଇ ଦେଇ ଯାଇଥାଅ । ଅନୁରୋଧଟା, ମାନେ ପରାମର୍ଶଟା ଭାଙ୍ଗି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ବେଶୀ ଡେରି କଲେ ନାହିଁ କନ୍ତୁ ପ୍ରଭାର ଦାସ । କଣ୍ଟାରେ କଣ୍ଟା ଠିକ୍ ଦଶଟାରେ, ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ପାର୍ଟିରେ ଆଖି ଢୁଳୁ ଢୁଳୁ, ପାଦ ଟଳୁ ଟଳୁ ବେଶ୍ ଝୁଲି ଝୁଲି ଆସି ଗୁଣ୍ଡୁଚି ହାତିଟି ପରି, କରମର୍ଦ୍ଦନ କଲେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ : କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଉନି ତ ଆପଣମାନଙ୍କର, ପଚାରିଲେ ସୌଜନ୍ୟ ଦେଖେଇ ।

—ନା, ନା, ଆପଣଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଚୌଧୁରୀ ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦେଇଚନ୍ତି, ଅବକାଶ ବିଭାଗର ଫୁଲାମୁଣ୍ଡିଆ ହାକିମ କହିଲେ, ଖାଲି ଆପଣଙ୍କର ପ୍ରେଜେନ୍ସଟା ଦର୍କାର ଥିଲା ।

—ହଁ, ଖୁବ୍ ତ କହୁଚନ୍ତି ଟେକା ଟେକି କରି ମୋ ମୁହଁରେ । ସେଣେ ମୋ ବ୍ୟବସାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନାନା ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ।

—କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କ'ଣ ?

—କିଛି ନ ଜାଣିଲା ପରି କ'ଣ କହୁଚନ୍ତି ? ପ୍ରଭାର କହିଲେ : ତିନି ତିନିଟା ବାର୍ ହେଇଗଲା ରାଉରକେଲାରେ, ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ନୁହେଁ ?

—ସେ ତିନିଟା ଯାକ ତ ତିନି ଜଣ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସୁପାରିଶରେ, ଆମେ ହୁକୁମ୍ ତାମିଲ୍ କରିବା ଲୋକ । ମୋର କରିବାର କ'ଣ ଅଛି କୁହନ୍ତୁ । ଯେତେଦିନ ଥିଲା ମୋ ହାତରେ, ଆପଣଙ୍କ ଭାଗ୍ୟ କରିଦେଇଚି ।

—ହଉ, ହଉ, ଆନ୍ତରିକ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଅବକାଶ ହାକିମଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକେଇ ଦେଲେ ମିଷ୍ଟର ଦାସ୍ । ତା'ପରେ କ'ଣ ପଦେ ତାଙ୍କ କାନରେ ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ କରି କହି ଆଗେଇ ଗଲେ ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ଡି. ହାକିମଙ୍କ ପାଖକୁ, ତା'ପରେ ସି. ଏସ୍.ଓ. ତାପରେ ଏକ୍‌ଜିକ୍ୟୁଟିଭ ଅଫିସର ଏନ୍.ଏ.ସି., ତାପରେ ଏସ୍. ପି. ତାପରେ, ତାପରେ : ଓଃ ! ସମସ୍ତେ ଆପଣମାନେ ଆସିଚନ୍ତି ଦେଖୁଚି, ନମସ୍ତେ !

ହଁ, ରାଉରକେଲାରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଲୋକ ହିସାବରେ ତାଙ୍କର କଦରଟା କେତେ, ଥରେ ଥରେ ଦେଖେଇ ଦିଅନ୍ତି ମିଷ୍ଟର ଦାସ, ଜିଲ୍ଲାର ପ୍ରଶାସନିକ ହାକିମମାନଙ୍କୁ ! ବାଭ ଆଜି ମିରିଗକୁ

ଏକା ଘାଟରେ ପାଣି ପିଆଇଲା ପରି, ସର୍କସର ରିଙ୍ଗ୍ ମାଷ୍ଟର ଭାବରେ ମୁହାଁମୁହିଁ କରେଇ ଦିଅନ୍ତି, ଏକଜିକ୍ୟୁଟିଭ ଅଫିସର ସାଙ୍ଗରେ ଏସ୍. ପିଙ୍କୁ । ଅବକାଶପ୍ରାପ୍ତ ହାକିମଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ । ଥରେ, ଖବର ପଠେଇଦିଅନ୍ତି ଯଦି ଆସିବାକୁ ଲଞ୍ଚ ବା ଡିନର ପାର୍ଟିକୁ, ନ ଆସିବାର ହିମ୍ମତ ନାହିଁ କୌଣସି ହାକିମର । ହୁକୁମ୍ ଅବଜ୍ଞା କଲେ ଫଳ କ'ଣ ହେବ ଜାଣନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ଅର୍ଡର୍ ନା ଆସିଯିବ ହୋମ୍ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରୁ, ଜିଲ୍ଲା ପାର ହୋଇଯିବାକୁ ଚବିଶଘଣ୍ଟା ଭିତରେ !

ମହା ପ୍ରତାପୀ ପ୍ରଭାର ଦାସ ।

ରାଉରକେଲାରେ, ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟର ଡିଫାକ୍‌ଟୋ ଘରୋଇ ମନ୍ତ୍ରୀ, ମହାମାନ୍ୟବର ପ୍ରଭାର ଦାସ !!

ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ, ଆଗେଇ ଆସିଲା, ଦାସଙ୍କ ସାମ୍ନାକୁ, ଆଦେଶ କ'ଣ ବୁଝିବା ପାଇଁ ।

—କ'ଣ ଦେଇଚ ଏମାନଙ୍କୁ ? ବ୍ଲାକ୍ ନାଇଟ ? ପଚାରିଲେ ପ୍ରଭାର ଦାସ ।

—ଆଜ୍ଞା । ଚୌଧୁରୀଙ୍କର ସ୍ପଷ୍ଟ ଉତ୍ତରଟିଏ ।

—ନା, ନା, ଧଳାଘୋଡ଼ା ଦିଅ, ଧଳା ଘୋଡ଼ା । ପ୍ରଭାର ମୁର୍କି ମୁର୍କି ହସି କହିଲେ : ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତାପୀ ଅଫିସର ଗୋଷ୍ଠି ! ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ନେ ବାଲା ସମସ୍ତେ । ଦିଅ, ଦିଅ, ହ୍ୱାଇଟ ଲେବଲ । ଆଣ, ମତେ ଟିକିଏ କମ୍ କରି ଦିଅ । ମୁଁ ଗୁଡ଼ ଦେଇଚି ଆଜି କାଲି ।

ହୁକୁମ ତାମିଲ କରିବାକୁ ଆଗେଇଗଲା ଚୈତନ । ତା ପଛେ ପଛେ ଧାଇଁଲା ଆକୁଳ ପ୍ରଧାନ ।

—ଆରେ, ଏଇଟାକୁ କାହିଁକି କହୁଚ ଦବାକୁ ? ଯୁ। ଗୋଡ଼ ଦଇଟା ଠେକୁଚି । ହାତରୁ ଗିଲାସ ଖସି ପଡ଼ିବ କି କ'ଣ ? ଆଗରୁ ଆସି ଚଢ଼େଇ ଦେଇଚି ପରା !

ନଇଁପଡ଼ି ଜୁହାର କଲା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆକୁଳ ।

ଧଳା ଚପ୍‌କନ ପିନ୍ଧା ବୁଢ଼ାଳିଆ ବୁଢ଼ାଳିଆ ବୟସର ଖାନସାମା ବି ତିନିଜଣ ଗିଲାସରେ ହ୍ୱିସ୍କି ଢ଼'ଳ ପେଗ୍ ଦେଇ, ସୋଡ଼ା ଢାଳି ଦିଅନ୍ତି ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ । ଅବକାଶ୍ପ ହାକମ କହନ୍ତି : ନା, ନା, ମୋର ସୋଡ଼ା ଲାଗିବନି । ଟିକିଏ ପାଣି...

ଯୋଡ଼ା ଯୋଡ଼ ହେଇ ଲମ୍ବିଥିବା ଟେବୁଲ ର ପାଖେ ଧାଡ଼ ହେଇ ବସି ପଡ଼ନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ମିଷ୍ଟର ଦାସ କିନ୍ତୁ ଠିଆ ହେଇ ରହି, ଯିଏ ପାଖରୁ ତା' ପାଖକୁ ଯାଇଁ ସିଗାରେଟ ଅଫର କରନ୍ତି : ମୁଁ କ୍ୟାପ୍‌ଷ୍ଟେନ ଖାଏ, ଆପଣମାନଙ୍କର ଇଏ ଚଳିବ ନା ଗୋଲ୍ଡ୍ ଫ୍ଲେକ୍ ?

—ଚ୍ୟାରମିନାର, ଚ୍ୟାରମିନାର ! ପାଟିକରି ଉଠନ୍ତି ଏନ୍.ଏ.ସି. ଅଫିସର । ମୁଁ ହାଇଦ୍ରାବାଦ ନିଜାମ ବନିବାକୁ ଚାହେଁ ।

ଏସ୍. ପି. ହସି ଉଠନ୍ତି ! ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହନ୍ତି : ମାଖାଟା ସୀମା ଟପି ଯାଇଚି ।

ହୋ ହୋ କରି ହସି ଉଠନ୍ତି ଅନ୍ୟମାନେ ।

ଆକୁଳ ଦୌଡ଼େ ଗାଡ଼ ନେଇ ପାନପୋଷ ଛକ ପାଖକୁ, ପ୍ୟାକେଟେ ଚ୍ୟାରମିନାର ସିଗ୍ରେଟ ପାଇଁ ।

ଚାଲିଚି ପେଗ୍ ପରେ ପେଗ୍ ।

କ୍ଲବର ଆକାଉଣ୍ଟାଣ୍ଟ ଆସି କହିଲା : ଆଜ୍ଞା, ହ୍ୱାଇଟ ଲେବଲ ଆଉ ନାଇଁ । ଛ'ଟା ବୋତଲ ନିଃଶେଷ ।

—ନାଇ ? ପଠାଅ ମୋ ଗାଡ଼ ନେଇ ବାରୁକୁ ।

—ବ୍ଲାକ ନାଇଟ୍ ଚଳିବ ନି ?

—ପଚ୍ୟୁର, ପଚ୍ୟୁର ।

—କ'ଣ, କଥା କ'ଣ ? ଝନେଇ ଝନେଇ ପଚାରନ୍ତି ସପ୍ଲାଇ ହାକମ୍ ।

—ବ୍ଲାକ୍ ନାଇଟ ?

ଯାଉଛି । ହଁ, ହଁ, ପନ୍ଦର ମିନିଟ ଭିତରେ । କ'ଣ କହୁଚ ? ଯିବା ଡେରି ହେଲେ, କଲିକତା ପଳେଇବ ? କେମିତି ଯିବ ? ମେଲ୍‌ରେ ? ମେଲ୍ ଟାଇମ୍‌ଟା କେତେବେଳେ ? ରାତି ବାରଟା ଚାଳିଶ ? ସବୁ ମନେ ରଖିଚ ତମେ ? କିନ୍ତୁ ମୋର କିଛି ମନେ ରହେନି କାହିଁକି କେଜାଣି ! କ'ଣ କହୁଚ ? ବକ୍ ବକ୍ ହଉଚି କାହିଁକି ? ନା, ନା, ଏଇ ମୁଁ ଯାଉଚି, ଡାର୍ଲିଙ୍ଗ୍, ଏକସ୍କ୍ୟୁଜ୍ ମି । ମୋ ରାଣ, ଗାଳି ଦିଅନା । ଏଇ ଚାଲିଲି...

ଫୋନ୍ ରଖି ଦେଇ, ବାହାରକୁ ଆସି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶୁଣେଇ ଶୁଣେଇ କହିଲେ ପ୍ରବୀର : ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠୁ ଟ୍ରଙ୍କ୍‌କଲ୍ ଆସିଚି ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ । ମୁଁ ଯାଉଚି । ଚୌଧୁରୀ, ଆଜି କ'ଣ ଲାଗିବ ସବୁ ଦେଖ । ଆକୁଳ, ତୁ ଆସ୍ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ, କହି, ସିଧା ସଳଖ ଯାଇଁ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ବସିଲେ ମିଷ୍ଟର ଦାସ ।

ସାଏଁ କରି ଗାଡ଼ି ଛୁଟି ଚାଲିଗଲା ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ । ଦୀର୍ଘ ଛ ମାଇଲ୍ ବାଟ ଅତିକ୍ରମ କଲା ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍‌ରେ । ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା ବାର ଏଇ ପଟେ, ଦ' ଶହ ଗଜ ତଫାତ୍‌ରେ ।

ଫୁଟପାଥ୍ ଉପର ଦୋକାନ ସବୁ ଅନେକ ବେଳୁ ଉଠିଯାଇଚି । ବଜାର ଭିତରଟା କିନ୍ତୁ ପୂରାପୂରି ନିଘୁଟିଆ ହେଇନି । ଦୂର ଦୂର ଛଡ଼ାରେ ରାସ୍ତାର ବତି ଖୁମ୍ବର ଆଲୁଅ କେମିତି ମଇଳା ଦେଖା ଯାଉଚି ଗାଡ଼ି ଯୋଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା, ସେଠିକି, ଆଲୁଅ ଯେମିତି ପହଞ୍ଚି ପାରୁନାଇଁ, ଝାପ୍ସା ଅନ୍ଧାର ।

କାର୍ ପଛ ସିଟ୍‌ରୁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇ ପଡ଼ି ପ୍ରବୀର ଡାକିଲେ ଆକୁଳକୁ । ସାମ୍ନା ସିଟରେ ଡ୍ରାଇଭର ପାଖରେ ବସିଥିଲା ଆକୁଳ ପ୍ରଧାନ ।

ଆକୁଳ ଓହ୍ଲେଇ ଆସି ହାତ ମକଚି ମକଚି ଠିଆ ହେଲା ଦାସଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ।

ଏ ପାହୁଣ୍ଡ ଗାଡ଼ି ପଛପଟକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲେ ପ୍ରବୀର ଦାସ । ଡ୍ରାଇଭର କାଳେ ଶୁଣି ପକେଇବ, ଖୁବ୍ ଧୀର ଧୀର ଗଳାରେ କହିଲେ : ଯାଅ, ଚୁପ୍ କରି, ଖଗେନ୍‌କୁ ପଚାରିବ, ମା' କ'ଣ ଖୁବ୍ ରାଗିଚନ୍ତି ? ଯଦି ସୁବିଧା ହୁଏ, ଡାକି ଆଣିବ ଖଗେନ୍‌କୁ ମୋ ପାଖକୁ ।

ଆକୁଳ ଚାଲିଗଲା । ପ୍ରଣବ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ ଲଗେଇଲେ । ଆଗକୁ ପଛକୁ ହେଲେ ସଡ଼କ ଉପରେ । ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଖୁବ୍ ବୋକା । କେତେ ଡେରି କରି ଆସିବ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ କ୍ଲବ୍‌ରୁ କେଜାଣି । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ଖିଆଲ ପଶିଲା ମୁଣ୍ଡକୁ, ଆସିଲେ ଗାଡ଼ି ପାଖକୁ । କହିଲେ : ଡ୍ରାଇଭର, ଶୀଘ୍ର ଯା' ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ନେଇ ଚାଲି ଆସିବୁ । ଆଣିବୁ ସେଇ ବଗିଚା ଘରକୁ, ବୁଝିଲୁ ।

—ଆଜ୍ଞା ! ଗାଡ଼ି ଛୁଟି ଚାଲିଲା ପଶ୍ଚିମ ମୁହାଁ ।

ଆକୁଳ ଏକା ନୁହେଁ, ଖଗେନ ବି ଆସିଲା ।

ଟିକିଏ ଦୂରେଇ କରି ଡାକି ନେଇଗଲେ ଖଗେନ ଘୋଷ୍‌କୁ ପ୍ରଣବ ଦାସ । ପଚାରିଲେ : ମା'ଙ୍କ ମନର ଅବସ୍ଥା କେମିତି ?

—ଖୁବ୍ ଖାରାପ୍ ! ବଙ୍ଗାଳି ଢଙ୍ଗରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲା ଖଗେନ୍ ।

—କ'ଣ କହୁଥିଲେ ? ପ୍ରଣବଙ୍କ ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରଶ୍ନ ।

—କହୁଥିଲେ ମେଲ୍‌ରେ କଲିକତା ପାଳିଏ ଯାବେନ୍ ।ଝାପସା ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ମନକୁ ମନ ହସିଲେ ଟିକିଏ ପ୍ରଣବ । କହିଲେ : ମା' ରାଗିଲେ ସବୁବେଳେ କଲିକତା ପଳେଇବାର ଧମକ ଦିଅନ୍ତି ନା ?

—ସାର୍ !

—ହଉ, ଶୁଣ, ଆଜି ବର୍ଣ୍ଣୀ କେତେହେଲା ବାର୍‌ରେ ?

—ନ' ଶହ ଅଠେଇଶି ଟଙ୍କା ଛବିଶ ପଇସା ।

—ବକ୍‌ସିସ୍ କେତେ ପାଇଚ ?

—ପ୍ରାୟ ଚଲିଶ୍ ଟାକା ।

—ଟାକା କ'ଣ ? ଟଙ୍କା କହିପାରୁନ ? ଆକଟିଆ ଗଳାରେ କହିଲେ ପ୍ରଣବ : ମୋ ପାଖରେ ଏତେଦିନ ରହିଲଣି, ଓଡ଼ିଆ ସାଙ୍ଗରେ ବଙ୍ଗଳା ମିଶାଇବା ବଦଭ୍ୟାସ୍‌ଟା ଛାଡ଼ି ପାରିଲନି ? ଆଚ୍ଛା, ଶୁଣ ! ବକ୍‌ସିସ୍ ମିଳିଥିବା ଟଙ୍କା ଗୁଡ଼ାକୁ ଆଗେ ମା'ଙ୍କୁ ନେଇ ଦେଇଦେବ । ତାପରେ ବର୍ଣ୍ଣୀ ହେଇଥିବା ଟଙ୍କାତକ ବସି ବସି ଗଣେଇବ । କହି ଟିକିଏ ରହି ଯାଇଁ ପଚାରିଲେ : ମେଲ୍ ଟାଇମଟା କ'ଣ ?

—ବାରଟା ଚଳିଶ୍ ।

—ଏଇନା ସାଢ଼େ ବାରଟା ପାଖାପାଖି । ଆଜି ଦଶ ପନ୍ଦର ମିନଟ ଟଙ୍କା ଗଣେଇବାରେ ମା'ଙ୍କୁ ମସ୍‌ଗୁଲ୍ କରି ରଖେଇ ପାରିବନି ?

— କେନୋ ପାରବୋନା ।

—ପାରିବ ଯଦି, କାଲି ପନ୍ଦର ଟଙ୍କା ବଢ଼େଇ ଦେବି ତୁମ ଦରମା ।

—ଆଜ୍ଞେ ।

—ଯାଅ ଶୀଘ୍ର ।

ଖଗେନ୍ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା । ପୁଣି ପଛରୁ ଡାକିଲେ ପ୍ରଭାତ । ପଚାରିଲେ : କେତେ ଟଙ୍କାରେ ମୁକରର ହୋଇଥିଲ ପ୍ରଥମେ ?

—ଷାଠ୍ ।

—ତିନି ବର୍ଷରେ କେତେ ବଢ଼ିଚି ?

—ତିନଶ' କୁଡ଼ି ।

—ଏ ପନ୍ଦରକୁ ମିଶେଇ କହୁଚ ?

—ନା ସାର୍ ।

—ମିଶେଇଲେ କେତେ ହଉଚି ?

—ତିନ୍‌ଶୋ ପାଁଏତିରିଶ୍ ।

—ଖୁସି ଚ ?

—ହଁ ଆଜ୍ଞା । ଖାଲି...

—କ'ଣ ଖାଲି ? ଓଃ, ଅଢ଼େଇ ବର୍ଷ ହେଲା ବଢ଼ିଚି ଦରମା ଟଙ୍କାଟାର ହିସାବ ହେଇନି ପରା !

—ଆଜ୍ଞା ।

—ଆଚ୍ଛା, କାଲି ସକାଳେ । ଓଃ, ସକାଳେ ବୋଧହୁଏ ମୁଁ ଟାଉନ୍‌ସିପ୍ ଯିବି । ଆଚ୍ଛା କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ।

—ଆଜ୍ଞା, କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଏକଟା ପାର୍ଟିଆଛେ ଆପ୍‌ନାର ।

—ଆଚ୍ଛା, ବି ଶୁଭଦିନ ପରେ ତେବେ ।

—ସାର୍ ।

—ଯାଅ, ଯେମିତି କହିଲି...

—ସାର୍, ଛୋଟ ଶବ୍ଦଟିଏ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଚାଲିଗଲା ଖଗେନ୍ ।

—ଆକୁଳ ? ପ୍ରବୀର ଡାକିଲେ ଧୂସର ଗଳାରେ ।

ବି ହାତକୁ ମକଚି ମକଚି ସାମ୍ନାରେ ଆସି ଠିଆ ହେଲା ଆକୁଳ ।

—ଖଗେନ୍ ପଛେ ପଛେ ଯାଅ । ପ୍ରବୀର ଆଦେଶ କଲେ : ଜିନ୍ ବୋତଲ ଚାରିଟା ମାଗି ନେଇ ଆସିବ । ଆଉ ତୁମେ ଦିହିଙ୍କ ପାଇଁ, ଚିକେନ ବି ଆସିବ ଏ'କ୍ଷଣି, ଗାଡ଼ି ପଠେଇ ଦେଇଚି, ଗୋଟାଏ ବ୍ରାଣ୍ଡି ନେଇ ଆସିବ । ଆଉ ଶୁଣ, କହି ଦେଇ ଯାଅ ସେ ପଞ୍ଜାବୀ ଦୋକାନରେ, କିଛି କଷା ମାଂସ...

—ଆଜ୍ଞା ।

—ମୁଁ ବଗିଚା ଘରକୁ ଯାଉଚି । ତୁମେ ଆସ ।

ଅନେକ ଗୁଡ଼ାଏ ଯାଗା ଘେରିଆ ହୋଇଚି ଇଟା ପାଚେରୀ ଉଠେଇ । ତୋଳା ହୋଇଚି ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ହାତିଶାଳ ପରି ବିରାଟ ବିରାଟ ହଲ୍ । ତିରିଶ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚା, ପଚାଶ ଫୁଟ ଚଉଡ଼ା । ଲୁହା ଏଙ୍ଗେଲ କାଇଞ୍ଚି କରା ହୋଇ ଟିଣ ଚଦର ପଡ଼ିଚି । ପାଞ୍ଚଟା ଗୋଦାମ ଘର । ଗୋଟାକରେ ସିମେଣ୍ଟ, ଗୋଟାକରେ ଲୁହା ଛଡ଼, ଗୋଟାକରେ ଗହମ, ଚିନି, ଓଗେର ଆଉ ଦୁଇଟାରେ କ'ଣ, କେବଳ ପ୍ରବୀର ଦାସ ଜାଣନ୍ତି ସେ ରହସ୍ୟ ।

ଗୋଦାମ ଘର ଶେଷକୁ ଗୋଟାଏ ଟାଇଲ୍ ଉପରର ଖୋଲା ସେଡ୍ । ତା' ପାଖକୁ ଲାଗି ଲାଗି ଦଶ ବାରଟା ଝୁମ୍ପୁଡ଼ି । ନୂଆଁଣିଆ, ନୂଆଁଣିଆ ଚାଳର ଛୋଟ ଛୋଟ ବଖୁରିକା ଘର । ଟ୍ରକ ଆଉ ଇଟାଭାଟିର କୁଲି, ମୂଲିଆଣି ରହନ୍ତି ଏଠି ।

ଠିକା କାମରେ ଲାଗିଥିବା ମୂଲିଆ ମୂଲିଆଣି ଯେତେ, ସେମାନେ ବି ଅଛନ୍ତି ଏଇଠି ।

ବଗିଚ୍ଚର ପୂର୍ବପଟକୁ ବେଶ୍ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ଗ୍ଲେଟ ଅଫିସ୍ ଘରଟିଏ । ଘର ଭିତରେ ଟେବୁଲ ପଡ଼ିଚି । ଦୁଇଟା ଖୁର୍ଚ୍ଚି । ଖଣ୍ଡେ ଦଉଡ଼ି ଖଟିଆ । ଖଟିଆ ତଳେ ଢ' ଗୁରଟା ଛିଣ୍ଡା ଦରଛିଣ୍ଡା ଯୋତା ଆଉ ଚପଲ । ଇଲେକ୍ଟ୍ରି ଲାଇନ ଅସିନ ଏଠିକି । ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଘରଟା ମାସକେ ପଚିଶ ଦିନ ଘୁମେଇଲା ପରି ନିସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଥାଏ । କେବେ କେମିତି କାଁ ଭାଁ, ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ଉପରେ ମିସେସ୍ ବିଗିଡ଼ନ୍ତି ଯେତେବେଳେ, ଆକୁଳ ଆସି ତାଲା ଫିଟାଏ ଏଇ ବଖରାଟିର । ଚୌଧୁରୀ ଚୈତନ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଥମେ ତାଙ୍କ ପାନମା ସିଗାରେଟ ଲଗାଇ, ପରେ ଲଣ୍ଠନ ଖୋଜି, ବାହାରି କରି, ହଲେଇ ହାଲେଇ ଦେଖନ୍ତି, କିରାସିନ ଅଛି କି ନାଇଁ । ନଥିଲେ ଆକୁଳ ଦୌଡ଼ି ଯାଏ ଗୋଦାମ ସେପାଖ କୁଲି ସର୍ଦ୍ଦାର ମେଟ୍ ପାଖକୁ । ତା ଡବରୁ ତେଲ ନିଗାଡ଼ି ଆଣି ଭରତି କରେ ଲଣ୍ଠନରେ । ତା'ପରେ ଖଟିଆ ଉପରେ ଆସି ବସନ୍ତି ପ୍ରଭାର ଦାସ । ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖା ହୁଏ ଦୁଇଟା ଗ୍ଲାସ । ଢ଼ାଳେ ପାଣି, ଜିନ୍ ଆଉ ବ୍ରାଣ୍ଡି ବୋତଲ ରଖିଦେଇ, ଆକୁଳ ଦୌଡ଼ିଯାଏ କଷା ମାଂସ ଆଣିବାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ହୋଟେଲରୁ ।

ଆଜ ବି ସବୁ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଆଣି ରଖିଲା ଆକୁଳ ପ୍ରଧାନ ।

ଠିକକ ପରେ ଗାଡ଼ି ଫେରିଲା । ଆସିଲେ ଚୈତନ ଚନ୍ଦ୍ର ଚୌଧୁରୀ ।

ଲଣ୍ଠନ ଲାଗିଲା । ଖଟିଆ ତଳୁ ଝାଡ଼ୁଣି କାଢ଼ି, ଟେବୁଲ ଉପରେ ଜମିଥିବା ଧୂଳି ତକ ସଫା ସୁତୁରା କରି ଝାଡ଼ିଲା ଆକୁଳ । ଚଟାଣ ଉପରେ ଏପାଖ ସେପାଖ ହୋଇ ଗଡ଼ୁଥିବା ଖାଲି ବୋତଲ ଗୁଡ଼ାକୁ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ଜମେଇ ଦିଆଗଲା ଗୋଟାଏ କଣକୁ ।

ଅଣଓସାରିଆ ବାରଣ୍ଡା ଉପରୁ ଘର ଭିତରକୁ ଆସିଲେ ପ୍ରଭାର ଦାସ । କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଚିନ୍ତା କଲା ପରି ପଦଚାରଣ କଲେ ଏ କାନ୍ଥ ପାଖରୁ ସେ କାନ୍ଥ ପାଖକୁ । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ କ୍ଲବରେ ନେଇଥିବା ସାମାନ୍ୟ ହୁଇସ୍କିର ନିଶାଟା ଏ ଭିତରେ ମଗଜ ଭିତରେ ମିଳେଇଗଲାଣି କୁଆଡ଼େ । ଏଇ କେତୋଟି ମିନଟ ପାଇଁ ମିଷ୍ଟର ଦାସ ଅନୁଭବ କରୁଚନ୍ତି, ସେ ଖୁବ୍

ହୋସ୍‌ରେ ଅଛନ୍ତି । ଯାହା ଭାବୁଛନ୍ତି ସବୁ ଠିକ୍ ! ଯାହା କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ସବୁ ଆଇନାନୁମୋଦିତ । ତାଙ୍କର ବିବେକ, ରାତିର ଏକ ନିଶୁତି ପ୍ରହର ଭିତରେ ବେଶ୍ ଆନ୍ତରିକ ହୋଇ ଆଳାପ ଆଲୋଚନା କରୁଛି । ହଁ ସ୍ୱୀକୃତି ଜଣାଉଛି—ସେହିଁ ପ୍ରବୀର ଦାସ । 'ମିଷ୍ଟର ପ୍ରବୀର ଦାସ' ! ରାଉରକେଲାର ବିଖ୍ୟାତ ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟବସାୟୀ । ଦରିଦ୍ର ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ଆଶା ଭରସାର ସ୍ତମ୍ଭ । ତିନିଶ' ମାଇଲ ଦୂରରେ ଥିବା ଓଡ଼ିଶା ରାଜଧାନୀର ମନ୍ତ୍ରୀ କେତେ ଜଣଙ୍କର ବିଶ୍ୱସ୍ତ ପ୍ରତିନିଧି ! ସର୍ବଭାରତୀୟ ଶ୍ରମିକ ସହରରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଶାସନ-ଶୃଙ୍ଖଳାର ନିୟାମକ । ଜିଲା ହାକିମଙ୍କ ପରାମର୍ଶଦାତା, ଏସ୍. ପି. ଙ୍କ ହୁକୁମ ଦାତା, ସି. ଆଇ. ଡି. ମାନଙ୍କ ଗୁପ୍ତ ରିପୋର୍ଟର ତତ୍ତ୍ୱ ବିଧାରକ । ଛ' ସାତ ବର୍ଷ ଭିତରେ ରାଉରକେଲାକୁ ଆସିଲା ଦିନଠୁ, ଯାହା ସବୁ କଲେଣି, ଯାହା କରୁଛନ୍ତି, ପୁଣି ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯାହା ସବୁ କରିବେ ବୋଲି ଯୋଜନା କରିଛନ୍ତି...ସବୁ କିଛି, ଓଡ଼ିଶାର ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳରେ, ତାଙ୍କର ହୁକୁମରୁ । ତାଙ୍କର ଇଙ୍ଗିତରୁ । ତାଙ୍କର ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରତିପତ୍ତିକୁ ଜାହିର କରି ରଖିବାର ଏକ ସୁଚିନ୍ତିତ ପ୍ଲାନ ଆଉ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ଯେହେତୁ ସେ ଓଡ଼ିଆ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ସମଗ୍ର ଜାତିର ଦୁଃଖ ଯିବ ସବୁଦିନ ପାଇଁ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ ? ହଁ, ଠିକ୍ ତ, ବୃହତ୍ତର ଓଡ଼ିଶାର ସୁନାମ ଅର୍ଜନ ପାଇଁ ସେ କି ଅସାଧାରଣ ତ୍ୟାଗ ନକରି ରହୁଛନ୍ତି, ବାସ୍ତବିକ । ବିଲାତି ମଦ ଦୋକାନଟିଏ କରି ହଜାର ହଜାର କମଉଛନ୍ତି, ସେ କ'ଣ କେବଳ ତାଙ୍କର ପାଇଁ ? ସେ ଟଙ୍କାର ମୋଟା ଅଂଶଟା, ଭୋଟ ଲଢ଼େଇବେଳେ ଡୋନେସନ ଆକାରରେ ଦେଇ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଜିତେଇବା ପାଇଁ କ'ଣ ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁନାହାନ୍ତି ? କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟ କରି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କମଉଛନ୍ତି...ସେ ଲାଭର ବଳକା ଅଂଶଟା ତାଙ୍କ ଗୁରୁଙ୍କ ଖବର କାଗଜକୁ ସମୟ ଅସମୟରେ ସାହାଯ୍ୟ ଆକାରରେ କ'ଣ ଦିଆ ଯାଉନି ? ଗହମ, ଚିନି, ସିମେଣ୍ଟ, ଲୁହା ଛଡ଼ର ଏଜେଣ୍ଟ ହୋଇ ଏକଚାଟିଆ କାରବାର କରୁଛନ୍ତି, ପ୍ରଶାସନିକ ବିଭାଗର ହାକିମ ହୁକୁମାଙ୍କୁ ଡରେଇ ଥରେଇ । ବ୍ଲାକ୍ କରି କଳା ବଜାରରୁ ଯେତେ ରୋଜଗାର କରୁଛନ୍ତି, ସବୁ କ'ଣ କେବଳ ଜମେଇ ରଖୁଛନ୍ତି ନିଜର ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ପାଇଁ ? ହାକିମ ହୁକୁମାଙ୍କୁ କ'ଣ ଦଉ ନାହାନ୍ତି ସେଥିରୁ କିଛି କିଛି ମୁନାଫା ! ଏ ସବୁ

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମୂଳରେ କ'ଣ ରହିନ, ଦରିଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଦୁଃଖ ମୋଚନର ବ୍ୟବସ୍ଥା !!

ଆତ୍ମ-ସନ୍ତୋଷରେ ଫୁଲି ଉଠନ୍ତି ପ୍ରଭାର ଦାସ । ବେଶ ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲିତ ଗଳାରେ ଡାକନ୍ତି : ଚୌଧୁରୀ ?

—ଆଜ୍ଞା...

—ଶୁଣ, ଏଠିକି ଆସ ।

—ଆଜ୍ଞା, ଦଉଚି ।

—କ'ଣ ଦଉଚ ? ଓଃ, ଷ୍ଟିମୁଲେଣ୍ଟ । ଆଚ୍ଛା, ଦିଅ, ଦିଅ ।

ଚୌଧୁରୀ ବଢ଼େଇ ଦିଏ ବ ପେଗ୍ ଜିନ୍ ।

ଢ଼କ ଢ଼କ କରି ଏକା ଢ଼ୋକକେ ପି' ଦିଅନ୍ତି ପ୍ରଭାର ଦାସ । ଏଃ, ଏଃ । ଖାସି ଉଠନ୍ତି ଥରେ ଦିଥର । ପଚାରନ୍ତି : ତମେ ନେଲ ତ !

—ନଉଚି ।

—କୁଆଡ଼େ ଗଲ ଆଜୁଲ ?

—ବାହାରକୁ ।

—ତାକୁ ବ ଦିଅ ।

—ଅଛି ତା' ପାଇଁ । ଚୌଧୁରୀ କହିଲା ।

—ମାଂସ ଆଣିଚ ?

— ଆଜ୍ଞା ।

—ଆଣ ତ ଗୋଟାଏ ପ୍ଲେଟରେ । ଗରମ ଦେଇଚ ? ମତେ ଏଇଠିକି ଦିଅ, ମୋ ହାତ ପାଖକୁ । ଏଇ ଘର ଭିତରେ ବୁଲି ବୁଲି କରି ଖାଇବାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗୁଚି ।

ପ୍ଲେଟ୍‌ରେ କଚ୍ଛି କଷା ମାଂସ କାଢ଼ି ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଲା ଚୌଧୁରୀ ।

—କ'ଣ କହୁଥିଲ କ, କଥା ମଝିରେ ଟିକଏ ଅଟକି ଯାଇ, ମାଂସରୁ ଟିକଏ ଚୁଣି ନେଇ ପଚାରିଲେ ପ୍ରଭାତ ଦାସ : ତୁମେ କେତେ ଦିନ ହେଲା ଆସୁଚ ମୋ ପାଖକୁ ?

—ହେଇଗଲା ସାତ ବର୍ଷ ।

—କ'ଣ ଦେଖୁଚ ?

—ଆଜ୍ଞା ? କଥା ପଦକ ଠିକ୍ ବୁଝିନପାରି କାବ୍‌ବା ହେଇ ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ଚୈତନ ଚନ୍ଦ୍ର ।

— କ'ଣ ଦେଖୁଚ ମାନେ, ମୋ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରୁ କ'ଣ ଦେଖୁଚ ?

ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ତଥାପି ବୁଝିପାରିଲା ନାହିଁ ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ମର୍ମ ।

—ଏଃ, ତୁମେ ଏବେବେଳଯାଏଁ ନେଇକ ପରି ! ସେଇଥିପାଇଁ ମୋ କଥାର ମର୍ମ ଠିକ୍ ଧରି ପାରୁନ । ନିଅ, ନିଅ, ଢାଳ ନିଅ ବି ପେଗ୍ । ତମମାନଙ୍କ ପାଇଁ କ'ଣ ଆଣିଚ ?

—ବ୍ଲାକ ନାଇଟ ।

—ସେଇ ବ୍ଲାକ ନାଇଟ ? ହଇଓ, ଆଜ ପରା ଅମାବାସ୍ୟା ?

— ଆଜ୍ଞା ?

—ଅମାବାସ୍ୟାର ରାତି କ'ଣ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ? ରାତିରବେଳକୁ କଳା କଟକଟ କରିଦବା ପାଇଁ, ଆଉରି ବ୍ଲାକନାଇଟ୍‌ର ଦର୍କାର ପଡ଼ୁଚି ?

—ସାର୍...

— ମତେ ଜନ୍ ଦେଇଚ ତ ?

—ଆଜ୍ଞା

— ଠିକ୍ କରିଚ, ତୁମର କଳାକୁ ମୋର ଧଳା । ବୁଝିଲ କେମିତି ପ୍ରଭେଦ ଦେଖୁଚ, ତୁମ ମୋ ଭିତରେ ।

ପ୍ରଭାତଙ୍କ ହାତରୁ ଖାଲି ଗ୍ଲାସକୁ ନେଇ, ଚୈତନ ଢାଳି ଦେଲା ଆଉରି ବି ପେଗ୍ ଜନ୍ ।

—ଏ ପ୍ରଭେଦଟା ଭଲ ନା ଖରାପ ?

—ଆଜ୍ଞା, ଖରାପ ।

—ଖରାପ ? ଢ଼କ୍ ଢ଼କ୍ କରି ଏକା ନିଶ୍ୱାସକେ ବି ପେଗ୍ ନିଃଶେଷ କରି, ବସି ପଡ଼ିଲେ ଖଟିଆ ଉପରେ ହ୍ରିଗ୍ଧାର ବାସ । କହିଲେ : ଖରାପ ? ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଏତେ ବର୍ଷ ଏକାଠି ବଧା ଉଠା କରି, ମୋ କଥାର ଟେଣ୍ଡ୍ଟା ଧରିପାରିଲନି ଚୌଧୁରୀ ? ମୂର୍ଖ ହେଲେ କ'ଣ ହେଲା, ଆକୁଳଟା ଢ଼େର ଗ୍ଧଳକ ତୁମଠୁ ।

ନିରୁତା ବ୍ଲାକ୍ ହାଇଟ ବି ପେଗ ଢାଳି ନେଇ ପ୍ରୀତାରଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଟିକଏ ଗ୍ଧହିଁଲ ଚୈତନ ।

ଅନେଇଲେ ମିଷ୍ଟର ଦାସ । କହିଲେ : ଢାଳି ନେଇ ବସିଲ କାହିଁକି ? ପି'ନିଅ । ଓ ଙ୍କସ୍ ଟେବଲ ଉପରେ କୌଣସି ଅନୁମତି ନେବାକୁ ହଉନା । କାଢ଼ ସିଗାରେଟ କାଢ଼ । ନିଅ ମୋ ଲାଇଟର ଟା, ଲଗାଅ ।

ଚୈତନ ସିଗାରେଟ ଲଗାଇଲା ।

କ୍ୟାପ୍‌ଷ୍ଟାନ ଲଗେଇଲେ ମିଷ୍ଟର ଦାସ, କହିଲେ : ମୋ କଥାର ଟେଣ୍ଡ୍ଟା ଧରିପାରିଲ ନାଇ ଦେଖୁଚି । ମୁଁ ଧଳା, ଆଉ ତୁମେ କଳା ପ୍ରେଫର କର ବୋଲି ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ଭିତରେ ଏତେ ଆକର୍ଷଣ । ଅନଲାଇକ ପୋଲସ ଆଟ୍ରାକ୍ଟ ।

—ହଁ ସାର୍, ଚୈତନ ହସିଲା ଏଥର ନିର୍ଭୟରେ ।

—ମୁଁ ତୁମକୁ ଗୋଟାଏ ଦାୟିତ୍ୱ ଦବାକୁ ଗ୍ଧହେଁ । ସାତ ଆଠ ବର୍ଷ ହେଲା ମିଶିଲଣି ମୋ ସାଙ୍ଗରେ । ଗୋଟାଏ ରିପୋର୍ଟ ତିଆରି କର । କ ରିପୋର୍ଟ ଜାଣ ?

— ସାର୍...

—ଖାଲି ସାର୍ ସାର୍ ହଉଚ, ଜବାବ ତ ଦଉନ କିଛି ମୋ କଥାର ! ଏଁ ? 'ରିପୋର୍ଟ'ଟା କୋଉ ଢଙ୍ଗରେ କିଛି ବୁଝିପାରୁଚ ? ମାନେ, ସେଇଟା ହବ, ମୋର ଏଠିକା ଆକଟିଭିଟିଜ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ । ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଁ ଯାହା ଯାହା ସବୁ କରୁଚି, ସେଇ ସବୁର ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା ରିପୋର୍ଟ । ହୋମ ମିନିଷ୍ଟରଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠେଇବାକୁ ହବ, କନ୍‌ଫିଡ଼େନସିଆଲ ରିପୋର୍ଟ !

—ଗୋଟାଏ କପି ଟୁ ଚଫ୍ ମିନିଷ୍ଟର, ସଂଯୋଗ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ।

—ଧେତ୍ ! ସେଇଟା କଏ ?

—ନା, ନା, ଭୁଲ୍ କହିଲି । ବାସ୍ତବିକ ସେଇଟା କଏ ? ହୋମ୍ ତ ସବୁ । ଚୌଧୁରୀ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କଥାକୁ ସଂଶୋଧନ କରିନେଲା ।

—ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରିବ ?

—ପାରିବି ।

—ଶୁଣ, ସେଥିରେ ସବୁ ତ ଲେଖିବ, ଖାସ୍ କରି ମୋର ଦୁଇଟା କୃତିତ୍ୱ କଥା, କାଲେ ଛୁଡ଼ି ଦେଇ ବସିବ, ସେଇଥିପାଇଁ ଟିକିଏ ସୂଚନା ଦେଇ ରଖୁଛି । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି ଯେପରି, ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ଦାୟିତ୍ୱ ମୁଣ୍ଡାଇବା ପାଇଁ, ଭାରତର ପଚିଶ କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଜବାହରଲାଲଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରିଦେଇ ଗଲେ, ମୁଁ ସେଇପରି ହୋମ୍ ମିନିଷ୍ଟରଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ନେଇ ଏଠାରି ଭାବୀ ଓଡ଼ିଆ ନେତା କିଏ ହେବ ତାକୁ ତାଲିମ ଦେଇଯାଉଛି, ଆଉ ଠିକ୍ ସମୟରେ ତା' ପ୍ରକାଶ କରିବ...

—ଆଜ୍ଞା ।

—କ'ଣ ଆଜ୍ଞା ? ସେ କିଏ କହିପାରିବ ?

—ଆଜ୍ଞା ! ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ହେଲା ଚୌଧୁରୀ ।

—କହିପାରିବ ନି ?

—ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ କିଛି ଭାବି ପାରୁନି ।

—ଭାବ, ଭାବ, ଭାବି ଦେଖ ।

—ଆଜ୍ଞା, ଭାବି ସାରିଲି ।

—ଭାବି ସାରିଲ ?

—ଆଜ୍ଞା !

—କିଏସ୍ ସେ ।

—ଆଜ୍ଞା ଆକୁଳ ପ୍ରଧାନ । ଚୌଧୁରୀ ଆଖି ମିଟ୍ ମିଟ୍ କରି କହିଲା ।

—ଆକୁଳ ? ମିଷ୍ଟର ଦାସ ଭାବନା ରାଜ୍ୟରେ ଘୁରୁ ଘୁରୁ ହଠାତ୍ ଚମକି ଉଠିଲେ । ଦ'କଳ ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣିଲେ । କହିଲେ : ହଁ, ଆକୁଳଙ୍କୁ ପୁରାପୁରି ବାଦ ଦିଆଯାଇପାରିବନି ଅବଶ୍ୟ । ରାଉରକେଲାର ଓଡ଼ିଆ ଜାଗ୍ରତା ରକ୍ଷା ଇତିହାସରେ ତା'ର ଗୋଟାଏ ବିଶେଷ୍ ସ୍ଥାନ ଅଛି । ରିପୋର୍ଟରେ ସେ କଥା ଉଲ୍ଲେଖ କରିପାରି ତୁମେ । ତାକୁ ଦେଇପାରି ଓଡ଼ିଆ ଗୁଣ୍ଡାର ସ୍ଥାନ । ସେ ଆଜି ତା'ର ଦଳ ଏଠି ଘାଟି, ଜୁଟି, ଧରି ନବାହାରୁ-ଥିଲେ, ପଞ୍ଜାବି, ମୁସଲମାନ, ତେଲେଙ୍ଗା, ବଙ୍ଗାଳି ଏମାନେ ସବୁ କ'ଣ ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ଏଠି ରଖେଇ ଦଉଥାନ୍ତେ । ସେ ଏକ୍ ହିରୋ ! ତାକୁ ମୁଁ ଗଢ଼ିଚି 'ହିରୋ' କରି, ଲେଖିଦବି ରିପୋର୍ଟରେ । ଆଜି ନେତା କରି କାହାକୁ ଗଢ଼ୁଚି କହିପାରିବ ?

ନିଶା ଟୁଳୁ ଟୁଳୁ ଆଖି ପତାକୁ ପାରୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉପରକୁ ଟେକିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରି ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ପ୍ରବୀରଙ୍କୁ ଚାହିଁଲା ଅବାକ୍ ହୋଇ ।

—କ'ଣ ବୁଝୁଚ ? ପାଟିକରି ଉଠିଲେ ପ୍ରବୀର ଦାସ । କହିଲେ : କାହାକୁ ନେତା କରି ଗଢ଼ୁଚି ଜାଣ ? 'ମିଷ୍ଟର ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ।' ତୁମକୁ ଚୌଧୁରୀଏ, ତୁମକୁ ! କହି, ଧଡ଼ାସ୍ କରି ଗୋଟାଏ ଥାପଡ଼ କଷି-ଦେଲେ ଚୌଧୁରୀର ବେକ ମୁଣ୍ଡାରେ ।

ଚମକି ଉଠିଲା ଚୌଧୁରୀ ।

—ରାଉରକେଲାର ଭାବୀ ଓଡ଼ିଆ ନେତା ତୁମେ ! କହିଲେ ପ୍ରବୀର ।

କାବ୍ବା ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଲା ଚୌଧୁରୀ ।

—ବୁଝୁଁଚ କ'ଣ ? ଭାବୁଚ ପରିହାସ କରୁଚି ?

—ନା ସାର୍ ।

—ବିଶ୍ୱାସ କରୁଚ ମତେ ?

—ହଁ, ସାର !

—ବାସ୍, ଏଥର ଯୋଉ ଏନ. ଏ. ସି ଇଲେକ୍ସନ୍ ହବ, ସେଥିରେ ଚେୟାରମ୍ୟାନ ହବା ପାଇଁ ଲଢ଼ିବ ତମେ ।

—ସାର୍ ।

—ମୁଁ ତୁମକୁ ଜିତେଇ ଦେବ । ମାନେ ମୁଁ, ମୁଁ ପ୍ରଭାତ ଦାସ ।

ହଠାତ୍ ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁ ପ୍ରଭାତ ଦାସଙ୍କ ପାଦ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଲା ଚୈତନ । କହିଲା : ସାର୍, ଏତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ମତେ ଆପଣ, ଜାଣି ନଥିଲି ।

—ଏଥର ଜାଣିଲ ?

—ଆଜ୍ଞା, ଆପଣଙ୍କ ଆଶ୍ରାରେ ପଡ଼ି ରହିଚି...

—ପଡ଼ି ରହିଚ ବୋଲି ତ ତୁମକୁ କପର ଏଠି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରେଇବି, ତା'ର ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସାରିଲିଣି ।

—ସାର୍, ମୁଁ ଯଦି ଏନ୍. ଏ. ସି.ର ଚେୟାରମ୍ୟାନ ହେବି, ଆଗାମୀ ଇଲେକସନ୍‌ରେ ଆପଣ ଚା'ହେଲେ ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ. ହେବା ପାଇଁ ଲଢ଼ିବେ ।

—ଲଢ଼ିବ ଗୋଟାଏ କାହା ସାଙ୍ଗରେ ?

—ହଁ ଆଜ୍ଞା, ତା ବି ଠିକ୍ ଆପଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଲଢ଼ିବାକୁ ସାହସ କରିବ କିଏ ? କଲେ ଗଚାଗଚ ମର୍ଡ଼ର ।

—ଚୁପ୍, ଚୁପ୍ ! କାନ୍ଥର ବି କାନ ଅଛି । ଏମିତି କଥା ସବୁ ଖୋଲି ଖୋଲି କହନ୍ତି ?

—ସାର୍, ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ ।

—ମୋ ଆଗରେ ହେଲେ ବି କ'ଣ ହେଲା ? ଦୁନିଆରେ କାହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ ନାଇ, କହି ଆଉ କିଛି ପାମାସ୍ୟ ପାଇଁ ଗ୍ଲାସ ଟାକୁ ଚୌଧୁରୀ ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇ କହିଲେ ପ୍ରଭାତ : ଆଗରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅ, ଯେପରି ଜିତିବ ଶହେରେ ଶହେ ଭୋଟ ପାଇ । ଆଉ ଶୁଣ, କଂଗ୍ରେସର ସେକ୍ରେଟେରୀ ଭାବରେ ଶୀଘ୍ର ଯାଇ ଦେଖାକରି, ରାଉରକେଲା ଆଫାଏର୍ସ ମିନିଷ୍ଟରଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ।

—ଯିବ ?

—କାଲି ଯାଅ । ଜିପ୍‌ଟା ନେଇଯିବ ।

—କାଲି ହବନାଇ ସାର୍ ।

—ହିଁ, ରିପୋର୍ଟଟା ଆଗେ ତିଆରି କର । ଆଉ, ଏଠି ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଶତ୍ରୁ କିଏ, କିଏ, ସେ କଥା ବି ରିପୋର୍ଟରେ ଲେଖିବ ତ ?

—ହିଁ ସାର୍, ସେ କଥା ତ ନିଶ୍ଚୟ ରହିବ ।

—କୁହତ, ସେମାନେ ସବୁ କିଏସ୍ ?

ଚୈତନ ଚାରିପାଞ୍ଚଥର ଭସ୍ ଭସ୍ କରି ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ିଲା । କହିଲା : ଅନେକ ଅଛନ୍ତି ।

—ଧେତ୍, ଅନେକ ଅଛନ୍ତି ଲେଖିଲେ, ମନ୍ତ୍ରୀ କଣ ଭାବିବେ କହିଲ ? ଭାବିବେ, ଆମର ଏଠି କିଛି ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ଆଉ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ନାଇ । ଆମେ ଘର ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ଜବ୍ଦ କରି ପାରୁନାହୁଁ ।

—ଠିକ୍ କଥା ଆଜ୍ଞା ।

—ଶୁଣ, ଜଣେ ଦି ଜଣଙ୍କର ନାଁ ଦିଅ ! ବାକି ଯୋଉମାନେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଏଇଠି ଦେଖିନେବା ।

—ଠିକ୍ କଥା ।

—ସବୁ ତ ଠିକ୍ କହୁଚ । କହିଲ, ସେ ଜଣେ ଦିଜଣ ଏଠି କିଏ, କିଏ ?

—ତିନିଟା ଲେବର ଇଉନିଅନର ତିନିଜଣ ନେତା ।

—ଧେତ୍ ! ସେମାନେ ତ ରହିବେ । ଯୋଉଠି ପନ୍ଦର କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ଶ୍ରମିକ ରହିଲେଣି, ସେଠି ତିନି ଚାରିଟା ଶ୍ରମିକ ଇଉନିଅନ ରହିବନି, ତାର ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ଶ୍ରମିକ ନେତା ରହିବେ ନି, ଇଏ କେମିତି କଥା ? ତେବେ ସେମାନେ ଆମ କଥାରୁ ବାହାର ହେଲେ, ମୋର ଅସ୍ତ୍ର ଅଛି । ଆଇ. ଏନ୍. ଟି. ୟୁ. ସି.ର ନେତା ଏଠି ଯିଏ, ସେ ତ ମୋର ବଟ୍‌ଲର । ତାପରେ ଲେବର ମିନିଷ୍ଟର ତ ମୋ ଲୋକ ।

—ତା'ହେଲେ ପହିଲା ନମ୍ବର ଶତ୍ରୁ, ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ମହାନ୍ତି ।

—ଆରେ ! ସେଇଟାକୁ ଡର କ'ଣ ? ଗାଈ ନୁହେଁ କ ମାଈ ନୁହେଁ । ଘଡ଼ିକେ ପହରକେ ଆଖି ମିଟ୍ ମିଟ୍ କରି ପଦେ ଅଧେ କଥା କୁହେ । ଅଭାବୀ ଲୋକ, ଶହେ, ଦି ଶହ ଟଙ୍କା ସମୟବେଳେ ଦେଇଦେଲେ ଥୋମଣି ବନ୍ଦ ।

—ହଁ ସାର୍, ଆପଣଙ୍କୁ ବଡ଼ ଭୟ ତା'ର । ନହେଲେ କଂଗ୍ରେସ ପାର୍ଟିର ନେତା ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ଭୟରେ ଘୁନଆ ହୋଇ ଆପଣଙ୍କୁ ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ, ମତେ ସେକ୍ରେଟେରି କରିଚି ।

—ସବୁ ତ ଜାଣିଚ । ଏଥର କୁହ, ଅସଲ ଶତ୍ରୁ ଆମର କିଏ ?

—ତା' ହେଲେ ସେ ପାଖେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦଳର ଓକିଲ ।

—ହେଃ, ସେଇଟା ତ ଏକ ନମ୍ବର ଅର୍ଥ ଲୋଭୀ । ଗୋଟାଏ କେସ୍‌ରେ ମେଞ୍ଚାଏ ଟଙ୍କା କରେଇ ଦେଲେ, ବାର୍‌ରେ ଆସି ପଡ଼ିରହିଥିବ ଦିନ ରାତି ।

—ଲୋକତନ୍ତ୍ର କାଗଜର ସମ୍ପାଦକ, ଭାବି ଭାବି କହିଲେ ଚୈତନ ।

—ସଜନୀକାନ୍ତ ? ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ବୁଦ୍ଧି ନାଇ ତୁମର, ପ୍ରବୀର ଦାସ ଖେଙ୍କାରି ଗୋଡ଼େଇଲା ପରି କହିଲେ : ସେ ପରା ମୋଠୁ ମାସକୁ ପଚିଶ ଟଙ୍କା କରି ଭତ୍ତା ନିଏ । ରାସ୍ତାପାଖ ଭାଟି ରୋଡ଼ରେ ମଦ ଦୋକାନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏତେ ଲେଖୁଚି, ଅଥଚ ମୋ 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍'ଟା ଏକାବେଳେ ସଦର ରାସ୍ତା ଉପରେ, କୋଉଦିନ ସାହାସ କରିଚି ପଦେ ଲେଖିବାକୁ ?

—ପଚିଶ ଟଙ୍କା ନିଏ ଆପଣଙ୍କଠୁ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲା ଚୈତନ ।

—ମଝିରେ ମଝିରେ ଆଉରି ବି କିଛି କିଛି ନିଏ । କହି ଫୁ ଫୁ କରି ଦି ଚାରିଥର ସିଗାରେଟ ଟାଣି ନେଇ କହିଲେ ପ୍ରବୀର : ତା' ଛଡ଼ା, ସମ୍ପାଦକ ଗୁଡ଼ାକ କଣ କରିବେ ? ସେ ଗୁଡ଼ାକ ତ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପଛରେ ଗୋଡ଼େଇବା ଲୋକ । ଏ ଦେଶରେ ତମେ ବି ଦିନେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବ । ଏବେ

କଂଗ୍ରେସ ସେକ୍ରେଟେରୀ ହୋଇଛ । ତମେ ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକ ମୋ ତରଫରୁ ଗୋଟାଏ ପ୍ରେସ୍ କନ୍‌ଫରେନ୍ସ କରୁନ । ରାଉରକେଲା ଏନ୍. ଏ. ସି. ଇଲେକ୍‌ସନ ନହେଲେ, ପୁରୁଣା ରାଉରକେଲାରେ ଖଣ୍ଡ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଯିବ ।

—ହଁ, ସାର୍, ସେମାନେ ତ ଆମ ବକ୍ତୃତାକୁ ନକଲ କରି ଖବର-କାଗଜକୁ ପଠାନ୍ତି । ତା'ହେଲେ, ଟିକଏ ଧ୍ୟାନସ୍ଥ ହେଲାପରି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲା ଚୈତନ : ତା'ହେଲେ, ଏଠି ଆଉ କେହି ଆମର ଶତ୍ରୁ ନାଇ ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ଜାଣିବାରେ, ଆମର ଶତ୍ରୁମାନେ, ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଶତ୍ରୁ, ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଶତ୍ରୁ ।

—କେହି ନାଇ, ତମେ ଜାଣିବାରେ ?

—ନା ଆଜ୍ଞା, କେହି ନାଇ । କାହାର ସାହସ ନାଇ ଆମର ଶତ୍ରୁ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହବାକୁ ।

—ଆକୁଳ କୁଆଡ଼େ ଗଲା ?

ବାହାରକୁ ଉଠିଗଲା ଚୈତନ ।

—ଶଳା, ବୁଦ୍ଧୁ । ମନକୁ ମନ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲେ ପ୍ରଭାକର ଦାସ୍ । ନିଜେ ଢାଳି ନେଲେ ଜିନ୍ ବୋତଲରୁ ଦି ପେଗ, ଗ୍ଲାସରେ । ପି ଦେଲେ ଏକାନିଶ୍ୱାସକେ । ଧରେଇଲେ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ ।

ଆକୁଳ ଆସି ହାତ ଯୋଡ଼ି ଠିଆ ହେଲା ।

—କୁଆଡ଼େ ଥିଲୁ ଏତେବେଳ ଯାଏଁ ?

—ସେ ପାଖେ ।

—ସେ ପାଖେ ମାନେ ? ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଦେଲେ ମିଷ୍ଟର ଦାସ । ମୁଣ୍ଡଟା ଝାଙ୍କି ଦେଲାଣି ।

—ମାନେ, ଆକୁଳ ଆଖି ଠାରି ଦେଲା ଚୈତନ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ତୁମେ ଗୋଟାଏ କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଇ ଦିଅ ।

—ମାନେ ? ପୁଣି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ପଚାରିଲେ ପ୍ରଭାକର ।

—ଆଜ୍ଞା, କନ୍‌ଫିଡ଼େନ୍‌ସିଆଲ । ଅକୁଳ ତରଫରୁ ଜବାବ ଦେଲା ଚୈତନ ।

—ତୁମେ, ମୁଁ, ଆଉ ସେ । ପବ୍‌ଲିକ୍ କ'ଣ ହୋଇଗଲା ଏଠି ଯେ କନ୍‌ଫିଡ଼େନ୍‌ସିଆଲ କଥା ଉଠୁଛି ?

—ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ, ମୁଁ ଉଠିଯାଇ ଶୁଣି ଆସୁଚି ଟିକଏ, ଚୈତନ କହିଲା ।

—ହଉ ଯାଅ । ମୁଣ୍ଡଟା ପୁଣି ଥରେ ବାଡ଼େଇ ହୋଇଗଲା ଟେବଲ୍ ଉପରେ । ଠୋକର ଖାଇ ଚମକି ଉଠିଲେ ପ୍ରବୀର । ହଁ, ଯିବା ଆଗରୁ, ଉତ୍ତରଟା ଶୁଣିଯାଅ ଆକୁଳ ମୁହଁରୁ । ତୁମେ ତ କହିପାରିଲ ନି, ଏଠି ଆମର ଶତ୍ରୁ କିଏ । ଆକୁଳ କ'ଣ କହିବ ଦେଖାଯାଉ ।

—କ'ଣ ଆଜ୍ଞା ? ଆକୁଳ ପଚାରିଲା ।

—ତୁମେ କହିପାରିବ, ଏଠି ଆମର ଶତ୍ରୁ କିଏ ? (ଆମର ମାନେ ମୋ'ର । ମାନେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର, ଆଉ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର । ଶତ୍ରୁ କିଏ କିଏ ଏଠି ସବୁ କହି ପାରିବ ?)

—କହିପାରିବି ଆଜ୍ଞା ।

—କିଏ, କୁହ ତ...

—ମୁଁ ଜାଣିବାରେ ଜଣେ ଆଜ୍ଞା । ବାକି ଯେତେକ ମୋର ଗୋଟାଏ ଠେଙ୍ଗାକୁ ନଅଣ୍ଟ ।

—କିଏସ୍ ସେ ଜଣକ ?

—ଆଜ୍ଞା, ଏଇ ସୁବ୍ରତ !

—ଏସ୍, ଏସ୍ ! ଜଷ୍ଟ ଇଗ୍ଜାକ୍ଟ !! ଖଟିଆ ଉପରୁ ଉଠି ପଡ଼ି, ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ପ୍ରବୀର ଦାସ । ଆଗେଇ ଯାଇ, ଦୁଆର ବନ୍ଦ ସେ ପାଖରୁ ଆକୁଳର ହାତ ଧରି ଟାଣି ଆଣିଲେ ଘର ଭିତରକୁ । କହିଲେ : ଚୈତନ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କାନ ଧର ତ ! କାନ ଧର...

—ସାର୍, ଚୈତନ ବି ପାହୁଣ୍ଡେ ପଛକୁ ଘୁଞ୍ଚି ଯାଇ ବି ହାତରେ ନିଜ କାନ ହଇଟାକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଲା, କାଳେ ସତକୁ ସତ ଆକୁଳ ତା କାନ

ବଇଟାକୁ ମୋଡ଼ି ଦବ କି କ'ଣ ? କହିଲି : ଆଜ୍ଞା, ଜିଭ ଅଗରେ ନାଁ ଟା ଥିଲା । ଓଭର ଡ୍ରିଙ୍କ୍ କରି ପକେଇଚି କି ନା, କହିବି କହିବି ହେଇ କହିପାରୁ ନଥିଲି ।

ଆକୁଳ ସାହବ କଲିନ କଂଗ୍ରେସ ସେକ୍ରେଟେରୀଙ୍କ ନାଁ ନ ଧରି ରଗଡ଼ିବାକୁ ।

ଖୋଦ୍ ପ୍ରଭାତ ଦାସ, ଅସରନ୍ତି ସ୍ନେହରେ ଗ୍ରେଟ ଥାପଡ଼ ଟିଏ କଷି ଦେଲେ ଚୈତନ ଚନ୍ଦ୍ର ପିଠିରେ । କହିଲେ : ମହାକାଳିଆ ପାଲଟି ବୋଲି, ଏବେ ପି' ଭୁଲିଚ କାଳିଙ୍କ ? ହୋସ୍‌ରେ ରୁହ ହୋସରେ ! ଏଇ ତ, ମୁଁ ଏ' ବୋତଲ ଜନ୍ ଖାଲି କରି ସାରିଲିଣି, କାହିଁ କିଛି ବାଉଳି ଗାଉଳି ହେଉଚି ?

—ନା ଆଜ୍ଞା, ଚୈତନ ଭକ୍ତି ଗଦ୍ ଗଦ୍ ଗଳାରେ କହିଲା : ତା'ହେଲେ ତା'ର ନାଁଟା ଦେବି ?

—ହଁ, କେବଳ ସେଇ ଗୋଟାଏ ନାଁ, ଆମ ରିପୋର୍ଟରେ । ଆମର ଏଠି ଜଣେ ଶତ୍ରୁ, ମାନେ ଓଡ଼ିଶା ସର୍କାରଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଶତ୍ରୁ, ତାକୁ ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଆଯାଉ ବୋଲି ରିପୋର୍ଟ ଶେଷରେ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେବ ।

—ହଁ ସାର୍, ଲୋକଟା ଭାରି ଗୁଣ୍ଡା ।

—ଆରେ ରଖିଦିଅ ତା ଗୁଣ୍ଡାକ୍ । ଖାଲି ହଜୁର ଯଦି କହିବେ, ତାକୁ ବି ଖତମ କରିଦବାକୁ ସମୟ ଲାଗିବନି ମତେ, ଆକୁଳ କହିଲା ।

—ପାରିବ ? ପ୍ରଭାତ ପଚାରିଲେ : ତମପାଇଁ, ଡେଲି ମାର୍କେଟ ଭିତରେ ଏନ୍. ଏ. ସି. ଅଫିସରଙ୍କୁ କହି ଦୋକାନ ଘରଟିଏ କରେଇ ଦେଇଥିଲି ପରା ?

—ଆଜ୍ଞା ହଁ, ଟିକିଏ ଅପଦସ୍ତ ହେଲାପରି ସଙ୍କୋଚ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଳାରେ କହିଲା ଆକୁଳ ।

—ଆଉରି କ'ଣ ଥରେ ଶୁଣିଥିଲି, ବେଶ୍ କରି, ତମେ ଦେଢ଼ବର୍ଷ ଜେଲ୍ ଭିତରେ ଥିଲାବେଳେ, ତୁମ ଭାଇକୁ କୁଆଡ଼େ ପଚିଶ ଟଙ୍କା ସାହାଯ୍ୟ

ଦେଇ ହୋଟେଲ କରେଇ ଦେଇଥିଲ, ହଁ ତୁମରି ମୁହଁରୁ ତ ଶୁଣିଥିଲି, ମନେ ପଡ଼ୁଛି ?

—ହଁ ଆଜ୍ଞା ।

—ଫେରେଇ ଦେଇଛି ସେ ଟଙ୍କା ?

—ନା ।

—ତା' ହେଲେ ତାକୁ , ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ତୁମେ କାହିଁକି କହୁଛ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ?

—ଆଜ୍ଞା ଜାତି-ଫାତି ମୁଁ କିଛି ବୁଝେନା । ମୁଁ ଜାଣେ ମୋର ମିଷ୍ଟର ଦାସ, ବାପା ମା' ସବୁ କିଛି । ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେ ଯିବ...

—ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯାଉଛି ସେ ?

—ହଁ ଆଜ୍ଞା ।

—ଆଚ୍ଛା, ତୁମେ କାହିଁକି ସେ କଥା ଭାବୁଛ ?

—ଭାବିବି ନାହିଁ କେମିତି ? ଆପଣଙ୍କର ଦି ଦିଇଟା କାର୍, ଚାରି ପାଞ୍ଚଟା ଟ୍ରକ୍, ଓ୍ୱାଇନ୍ ବାର୍ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର, ଇଟା ଭାଟି, ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଡିପୋଜିଟ୍, ଏତେ ସବୁ ଥାଇ ଜଣେ ବି କେହି ଆସନ୍ତି ନି ସଲାମ କରିବାକୁ, ଅଥଚ, ସେଇଟା ପାଖରେ ସକାଳ ଛ'ଟାରୁ ରାତି ବାରଟା ଯାଏଁ ପିଁଝା ପିଁଝା ପିଁଝା ଲୋକ ବସି ରହିଥିବେ...

—କ'ଣ କରନ୍ତି ବସି ବସି ?

—ଚିନା ବାଦାମ, ମୁଢ଼ି ଚୋବାନ୍ତି, ଆଉ କଂଗ୍ରେସ ସର୍କାରକୁ ଗାଳି ଦିଅନ୍ତି । ଏଠି ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି କଲା ନାହିଁ ଏ ସର୍କାର ଏଇଆ ଆଲୋଚନା କରନ୍ତି । ଖବର କାଗଜ ଖଣ୍ଡେ ଛାପୁଛି । ଯେ ଆସୁଛି ତା ପାଖକୁ, ତାକୁ ମତାଉଛି ଓଡ଼ିଶା ସର୍କାର ବିରୁଦ୍ଧରେ । ଶୁଣୁଥିଲି, ଏଣିକି ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଆସିଲେ କଳାପତାକା ଦେଖେଇବେ ସେମାନେ ।

—ଏଇପରି ଲୋକଟାକୁ କଂଗ୍ରେସରେ ଆକ୍ଟିଭ ମେମ୍ବର ତମେ କରେଇଲ କେମିତି ? ମିଷ୍ଟର ଦାସ ପଚାରିଲେ ।

—ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ଭାବିଲି...

—ଛେନା ଗୁଡ଼ ଭାବିଲ ତମେ ? ଦୁର୍ଗାଇ' : କହୁଥିଲା ମତେ, ଚୈତନଟା ସର୍ବନାଶ କଲା । ଗୋଟାଏ ଗୋବରମାରୁକୁ ଆଣି କଂଗ୍ରେସ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଭିତରେ ଭର୍ତ୍ତିକଲା ।

—ଦୁର୍ଗାଇ କିଏ ଆଜ୍ଞା ? ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁ ? ଆକୁଳ ପଚାରିଲା ।

—ହିଁ ସେଇ ! ସେଥିରେ ପୁଣି, ଗଲା ଛବିଶ ଜାନୁୟାରୀରେ ତାକୁ ଡାକି ନେଇ କଂଗ୍ରେସ ପତାକା ଉତ୍ତୋଳନ କରେଇ ଦେଲା । ନନ୍‌ସେନ୍‌ସ...

—ଆଜ୍ଞା ଭୁଲ୍ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

—ଭୁଲ୍ ପାଇଁ କି ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବ, ଚିନ୍ତା କରି କହିବ ମତେ ।

ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ବାହାରକୁ ଉଠିଗଲା ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ।

—ଯାଉଛି ? ପଚାରିଲେ ପ୍ରଭାକର ।

—ଆଜ୍ଞା !

—ଆକୁଳର କନ୍‌ଫିଡେନସିଆଲ କ'ଣ ଥିଲା ପଚା ?

—ସେ କହିବ ଆଜ୍ଞା । କହି ମୁହଁ ଫୁଲେଇ ଚାଲିଗଲା ଚୈତନ । ଏପରି ଅପମାନିତ ହେବା ପରେ ଆକୁଳ ସାମ୍‌ନାରେ, ତା'ର ଆଉ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବି ରହିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ବୋଲି ଅନୁଭବ କଲା ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ।

—କେତେଟା ବାଜିଚି ? ପଚାରିଲେ ପ୍ରଭାକର । ହାତ ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଲା ଆକୁଳ : ସାତ ତିନଟା ଚାଳିଶ୍ ।

—ବମ୍ବେ ହାଓଡ଼ା ମେଲ୍ ଚାଲି ଯିବଣି ?

—ହିଁ ଆଜ୍ଞା, ଅନେକ ବେଳୁ ।

—ଆଉ ଦେଢ଼ ଘଣ୍ଟା ପରେ ସକାଳ ହବ ? ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ସମୟ ଏଠି କେମିତି କଟିବ ଆକୁଳ ?

—ଆଜ୍ଞା, ତାକୁ ଆଣିବି ?

ଲଣ୍ଡନ ଆଲୁଅରେ ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ନିଶା ମସଗୁଲ ଆଖି ଦପ୍ ଦପ୍ ହୋଇ ଜଳ ଉଠିବାର ଦେଖାଗଲା ।

—ଚୈତନ ଗଲାଣି ?

—ସେଇଟା କୁଆଡ଼େ ଯିବ ଆଜ୍ଞା ? ବୋତଲ ଖାଲି ହେଇନ ।

—ବାହାରେ ଅଛି ?

—ଅଛି କୁଆଡ଼େ ସେ ପାଖେ । ଥାଉ ନା ସେ । ଆକୁଳ ବେଖାତିରିଆ ଗଳାରେ କହିଲା ।

—କାହାକୁ ଠିକ୍ କରିଚ ?

—ଆମ ଇଟା ଘଟିରେ କାମ କରିବାକୁ ନୂଆ ହୋଇ ଆସିଚନ୍ତି ଦଳେ ବରହମ୍‌ପୁରିଆ ।

—ଡାକ ।

ଦୁଆର ବାହାରପଟକୁ ଯାଇଁ, ଡାକ ଆଣିଲା ଆକୁଳ, ଜଣେ ଦରବୁଢ଼ା ଲୋକକୁ ।

—ଏଇଟା କିଏ ? ପଚାରିଲେ ପ୍ରଭାର ।

—ଆଜ୍ଞା, ଯୁ'ର ବଡ଼ ଝିଅ ।

—କ'ଣ ରେ ତୋ ନାଁ, ପ୍ରଭାର ପଚାରିଲେ ।

—ଛତ୍ରୁପତି ପାତ୍ରଲୁ ।

—ଘର କୋଉଠି ?

—ବଡ଼ ଖେମଣ୍ଡି ।

—ଇଟା କାମ ଜାଣିଚୁ ?

—ହଜୁର ।

—କେତେଜଣ ଆସିଚ ଏଠିକି ?

—ମୁଁ ଆଉ ଦଇଟା ମାଇପିଲା ।

—ତୋ ସ୍ତ୍ରୀ ?

—ଘରେ ଅଛି ଆଜ୍ଞା । ଆଉ ଦି ତିନଟା ଗ୍ଲେଟ ଥୁଆ ।

—ପିଆ ପି' କରୁ ?

—କରେ ଆଜ୍ଞା ।

—ଆକୁଳ, ଦିଅ ତାକୁ ଗିଲାସରେ ଟିକିଏ ଢାଳି, ପ୍ରବୀର ବଡ଼ ଉଦାର ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲେ : ବିଲାତି ଖାଇଚୁ କେବେ ?

— ନା, ହଜୁର ।

— ଚାଖ ଆଜି, ଚାଖ ।

—ହଜୁର ! ପାନ୍ଥୁଲୁ ଦି ହାତ ଏକାଠି ଯୋଡ଼ି ଜୁହାର କଲା ।

—ଆଚ୍ଛା, ଅଧାବୋତଲଟା ତାକୁ ଦେଇ ଦିଅ ଆକୁଳ, ବ୍ଲାକ ନାଇଟ ଶିଶିଆଡ଼କୁ ହାତ ଦେଖାଇ ଦେଲେ ପ୍ରବୀର ।

ହାତ ବଢ଼େଇ ବୋତଲଟାକୁ ଖପ୍ କରି ଧରି ପକେଇ ପୁଣି ଗୋଟାଏ ଜୁହାର କଲା ପାନ୍ଥୁଲୁ । ପଛେଇ ପଛେଇ ଚାଲିଗଲା ଦୁଆରକୁ । ତା ପଛେ ପଛେ ଆକୁଳ ।

ଲଣ୍ଠନଟା ଧପ୍ ଧପ୍ ହେଲା ।

ତେଲ ସରିଆସିଲାଣି ନା କ'ଣ ? ମଝିରେ ଟିକିଏ ଆସ୍ପଷ୍ଟ ହେଲା ପରି ଲଣ୍ଠନର ବତି ତେଜ ଦେଲେ ପ୍ରବୀର । ଜିନ୍ ବୋତଲଟାକୁ ବାଁ ହାତରେ ଟେକି ଧରି ବୁଲେଇ ବାଲେଇ ଦେଖିଲେ । କଷା ମାଂସ ପ୍ଲେଟ ଆଡ଼େ ଅନେଇଲେ । ମେଞ୍ଚାଏ କାଳିଆ କାଳିଆ ମସଲା ଲାଗିଚି ପ୍ଲେଟ କଡ଼ରେ । ସେଥିରୁ ଟିକିଏ ଆଣି ଜିଭ ଅଗରେ ଲଗେଇଲେ : ହୁଁ ସ୍ୱାଦ ଠିକ୍ ଅଛି ! ମନକୁ ମନ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲେ ।

ଆଲୁଅ ପୁଣି ଧପ୍ ଧପ୍ ହେଲା ।

—ଆକୁଳ ?

— ଆଜ୍ଞା ।

ବାହାରପଟୁ ଗୋଟାଏ କାହାକୁ ଘର ଭିତରକୁ ଠେଲି ଦେଲା ଆକୁଳ । ଭୁସ୍ କରି କଚ୍ଛଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଲା କଏସ୍ ଜଣେ ଚଟାଣ ଉପରେ ।

—ଆରେ, ଏଇଟା କିଏ ? କୌତୁକିଆ ଗଳାରେ ପଚାରିଲେ ପ୍ରବୀର ଦାସ ।

—କହ ଲୋ, ନାଁ କହ, ସାଏବ ପଚାରୁଛନ୍ତି, ସେଇ ବାହାରପଟେ ଠିଆ ହୋଇ ଚପା ଗଳାରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲା ଆକୁଳ ପ୍ରଧାନ : ନାଁ କ'ଣ କହ ।

ଚଉକି ଉପରୁ ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ି, ତଳେ ଲୋଟୁଥିବା ପଣତ କାନରୁ ମେଞ୍ଚାଏ ଭିଡ଼ି ନେଲେ ମିଷ୍ଟର ଦାସ । ଲଣ୍ଠନଟାକୁ ଭଲକରି ଟିକିଏ ତେଜି ଦେଲେ । କାଚ ଉପରଟା ନିର୍ଧୂମ କଳା ପଡ଼ିଯାଇଛି । ଯେତେ ତେଜିଲେ ବି ରୋଶଣି ଫୁଟି ବାହାରୁ ନାହିଁ ।

—କାର୍ ଭିତରେ ଟର୍ଚ୍ଚ ଅଛି, ଆଣ ତ ଆକୁଳ !

ବାରଣ୍ଡା ଉପରୁ ଓହ୍ଲାଇପଡ଼ି ତରବର ହୋଇ କୁଆଡ଼େ ଧାଇଁଲା ପରି ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ପାଦଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା ରାତ୍ରିର ନିସୁପ୍ତି ଭିତରେ ।

ଜିନ୍ ବୋତଲଟାକୁ ଡାହାଣ ହାତରେ ଧରିଲେ ପ୍ରବୀର ଦାସ । ଚୌକି ଉପରୁ ଉଠି ଆସି, ଖଟିଆ ଉପରେ ବସିଲେ । ପଣତ କାନଟାକୁ ଲୋସ୍ଥ କୋସ୍ଥ କରି ଟାଣି ଟାଣି ଷ୍ଟ୍ରେଟ କରି ଆଣିଲେ । ତା'ପରେ ଶାଢ଼ୀର ଓଢ଼ଣା ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ ନରମ ମାଂସ ପିଣ୍ଡୁଳାକୁ ଦରାଣ୍ଡି ଆଣି ବୋତଲଟାକୁ ଅଜାଡ଼ି ଦେଲେ ତା' ପାଟି ଭିତରେ କି ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ କିଛି ଜାଣିପାରିଲେ ନାଇ ।

ହୁଁ ଚୁଁ କିଛି ନାଇ, ଫାଇଁକରି ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପଡ଼ିଲା ପରି ମନେ ହେଲା ପ୍ରବୀରଙ୍କର ।

ଲଣ୍ଠନଟା ଦି ଚାରିଥର ଧପ୍ ଧପ୍ ହୋଇ ଲିଭିଗଲା ହଠାତ୍ ।

ସେଣେ ଟର୍ଚ୍ଚଲାଇଟ୍ ଖୋଜିବାକୁ ଯାଇଁ, ଆକୁଳ ଦେଖିଲା, କାର୍ ପଛସିଟ୍‌ରେ ଚିତ୍ ହୋଇ ଘଁ ଘଁ ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରୁଛି ଚୈତନ ।

ଦି ନେଡ଼ା ପକେଇ ଉଠେଇଲା ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଆକୁଳ ପ୍ରଧାନ । ଡାକିଲା : ହେ ଚିତାକଟା !

—ଏଁ, ନିଦ ମଳମଳ ଆଖିରେ ଉଠି ପଡ଼ିଲା ଚୌଧୁରୀ ।

—ଉଠ୍ ।

—କ'ଣ କହୁଛୁ ?

—ଆ ସ

—ବାବୁ ଡାକୁଚନ୍ତି ?

— ଆବେ, ବାବ୍ବୁ । ଯାହାକୁ ଡାକବାର ଡାକନେଲେଣି ବାବୁ, ତୁ ଶଳାଟି ଘଡ ତଳଟାରେ ବାବୁଙ୍କର କ'ଣ କରିବୁ ? ଆ' ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ।

ସୁନା ପୁଅଟି ପରି ଚୈତନ ଆସିଲା ଆକୁଳ ପଛେ ପଛେ । ଛିଡ଼ା ହେଲା ଯାଇଁ ପାନ୍ତୁଲୁ ରହୁଥିବା ଝୁମ୍ପୁଡ଼ି ପାଖରେ ।

ଦି ମିନିଟ । କ'ଣ ଟିକଏ ଭାବିଲା ଆକୁଳ । ଦୁଆରେ ହାତ ବାଡ଼େଇଲା । ଉତ୍ତରପଟ୍ଟୁ ଆଉଜା ହୋଇଥିଲା ଖଣ୍ଡେ ବାଉଁଶ ତଳେଇ ତାଟି । ପାନ୍ତୁଲୁ, ପାନ୍ତୁଲୁ, ଚପା ଗଳାରେ ଡାକିଲା ଆକୁଳ ପ୍ରଧାନ ।

—ବାବୁ ? ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠି ଆସିଲା ପାନ୍ତୁଲୁ । ପ୍ରଭାକର ଦାସ ଟିକିଏ ଆଗରୁ ଦେଇଥିବା ମଦ ବୋତଲଟାକୁ ଏକା ନିଶ୍ୱାସକେ ପି ଦେଇ ଭୂଇଁ ଉପରେ ଶୋଇ ଯାଇଥିଲା ପାନ୍ତୁଲୁ । ନିଶାରେ ଢୁଲୁଢୁଲୁ ହଉଥିଲା ।

—ପାନ୍ତୁଲୁ, ଇଏ ସାହେବଙ୍କ ସାଙ୍ଗ । ଆକୁଳ ହୁକୁମ ଦେଲାପରି କଡ଼ା ଗଳାରେ କହିଲା : ସବୁ କିଛିର ମାଲିକ ଇଏ । ସବୁ ୟାଙ୍କର ହାତରେ । ୟାଙ୍କ କଥାରେ ସାହେବ ଉଠବସ୍ ହଅନ୍ତି । ବୁଝିଲୁ ?

—ହଜୁର ! ପାନ୍ତୁଲୁ ନଇଁନମସ୍କାର ହେଲାପରି କହିଲା : କ'ଣ କହୁଚ ହଜୁର ?

—କହୁଚି, ଆକୁଳ ଟିକଏ ରହିଯାଇଁ ଦି ଥର ଗଳାଖଙ୍କାର ମାରି ପଚାରିଲା : ତୋ ସାନ ଝିଅଟା କାହିଁ ?

—ସାନ ମାଇପିଲାଟା ? ଆଜ୍ଞା ସେଇଟା ଛୁଆଟା । ଚଉଦ ବରଷର ।

—ଦେଖୁଚୁ ଛୁରି ? ଫଟ୍‌କରି ଅଣ୍ଟା ପାଖରୁ ଗୋଟାଏ ଲମ୍ବା ଛୁରି କାଢ଼ି, ତା ଉପରେ ଟିକେ ଆଲୁଅ ପକେଇ ଦେଇ ହଲେଇ ଦେଲା ଆକୁଳ ।

ପାନ୍ତୁଲୁର ଆଖି ଝଲସିଗଲା ।

ଏଇ ମୌକାରେ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ।

ପାନ୍ତୁଲୁର ହାତ ଧରି ଦୁଆରବନ୍ଧ ଉପରୁ ତଳକୁ ଟାଣି ଆଣିଲା ଆକୁଳ, କହିଲା : ଯା' ସାହେବ ସେ ଘରେ କ'ଣ କରୁଚନ୍ତି ଦେଖ । ତୋ ବଡ଼ ମାଇଝିଅଟା କେମିତି ମଦ ପି' ନାଚୁଚି ଦେଖି ଯା, କହି ନଜେ ପଶିଗଲା ଘର ଭିତରକୁ ।

ଗୋଟାଏ କରୁଣ ଗଳାର ଆର୍ତ୍ତନାଦ !!

—ଚୁପ୍ କର୍, ନଇଲେ ଫାଡ଼ିଦେବି । ଆକୁଳର ଆକଟିଆ ଗଳାର ଧମକ ।

—ବାବୁ, ନେହୁରା ହଉଚି, ପାନ୍ତୁଲୁ ହାତ ଧରିପକେଇଲା ଆକୁଳର ।

—ହଟ ବେ, ଢ଼ ଧକ୍କା ଦେଲା ଆକୁଳ, ନେହୁରା ହଉଚି, ଶଳା ବୋତଲ ନେଇ ପିଇଲା ବେଳକୁ ସକ ସକ । ଏତେବେଳକୁ ନେହୁରା...? ଯା, ଭାଗ୍ ଏଠୁ ।

ଆକୁଳର ମୂଥୁଣି ଖୋବା ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ତଳେ ମୁହଁମାଡ଼ି ପଡ଼ିଗଲା ପାନ୍ତୁଲୁ ।

ଘର ଭିତରେ ପଶିଯାଇଁ, ଭିତରପଟୁ ବାଉଁଶ ତାଟି ବନ୍ଦ କରିଦେଲା ଆକୁଳ ।

ପାନ୍ତୁଲୁ ଧାଇଁଲା ସେଇ ଅନ୍ଧାରରେ ପଡ଼ି ଉଠି, ପ୍ରଭାକର ଦାସଙ୍କ ଘରଆଡ଼େ ।

କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ଖଟିଆ ଉପରେ ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ ପ୍ରଭାକର ।

ପାନ୍ତୁଲୁର 'ହଜୁର, ହଜୁର' ଚିତ୍କାର ଶୁଣି, ପେଣ୍ଟଟାକୁ ସଜାଡ଼ି ସୁଜାଡ଼ି ପିନ୍ଧି, ଘର ଭିତରୁ ବାରଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ ।

-- ଆଜ୍ଞା ମୋ ସାନ ମାଇପିଲାଟାକୁ, ତମ ନୋକେ...

—ଏଁ ! ମୋ ଲୋକ କିଏସ୍, ଆକୁଳ ? କହି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଧାଇଁଲେ ପ୍ରଭାକର ଦାସ । ପଶିଗଲେ ଝୁମ୍ପୁଡ଼ି ଭିତରକୁ, ବାଉଁଶ ତାଟିଟାକୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଇଠାରେ ଚୁରମାର କରିଦେଲେ ।

ଘର ଭିତରଟା ଅନ୍ଧାର ।

କଏସ୍ ଆସିଲା ଭିତରକୁ ଏତେ ବାହାପରେ ? ଆକୁଳ ଟର୍ଚ୍ଚ ମାରିଦେଲା ।

ଖୋଦ୍ ପ୍ରଭାକର ଦାସ !

ଚମକି ଉଠିଲେ ଦୁହେଁ, ଆକୁଳ ଆଉ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ।

ଆକୁଳ ହାତରୁ ଟର୍ଚ୍ଚଟା ଛଡ଼େଇ ନେଲେ ପ୍ରଭାକର । ଛଡ଼େଇ ନେଲାବେଳେ ଆଲୁଅଟା ଲିଭିଗଲା । ପୁଣି ବଟନ୍ ଟିପିଲେ ପ୍ରଭାକର । ଭଲକରି ଚାହିଁ ଆଉକୁ ଚାହିଁଲେ । ଚୈତନ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି କାନ୍ଥ ଦେହକୁ ନେସ୍ଟି ହୋଇ । ଆକୁଳ, ଘର କଣକୁ । ତଳେ ପଡ଼ିଛି ତେର ଚୌଦ ବର୍ଷ ଝିଅର ଉଲଗ୍ନ ଦେହ । ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ, ନୀରବ, ନିଷ୍ପନ୍ଦ । ରକ୍ତରେ ଚଟାଣ ଭାସୁଛି ! ରକ୍ତ ! ରକ୍ତ !! ଉଃ...

ଶାଲା, ଜାନୁଆର ! ଠାଏ କରି ଗୋଟାଏ ଚଟକଣି ବସେଇଦେଲେ ପ୍ରଭାକର ଦାସ, ଆକୁଳ ଗାଲରେ । ଟର୍ଚ୍ଚଟା ପିଟିଦେଲେ ଚୈତନ କାନ୍ଧରେ । କଏ ଯାହାକୁ ଏମିତି କଲା ଆକୁଳ ? ତମେ ନା ଚୌଧୁରୀ ? ତୁମେ ଦୁହିଁଙ୍କି ମୁଁ ଫାୟାର କରିବି ।

ଆକୁଳ ଲମ୍ବ ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲା ତଳେ ।

—ଦେଖ, ଦେଖ, ବଞ୍ଚିଛି ନା ମରିଯାଇଛି ।

ଉଃ ! ରକ୍ତର କି ବୀଭତ୍ସ ଦୃଶ୍ୟ ! ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁପାରିଲେ ନାହିଁ ପ୍ରଭାକର ଦାସ । ପଳେଇ ଆସିଲେ ବାହାରକୁ ।

ଭେ ଭେ କରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ପାନ୍ତଲୁ ।

ଚୁପ୍ କର ଚୁପ୍ କର ପାନ୍ତଲୁ, ପ୍ରଭାକର କହିଲେ । ତା କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକେଇ ଦେଇ, ଆ' ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଗାଡ଼ି ପାଖକୁ : ନେ, ଧର, ଧର ଏତକ ଟଙ୍କା । ପକେଟରୁ ଗୋଟାଏ ମନିବ୍ୟାଗ୍ କାଢ଼ି ଧରେଇ ଦେଲେ ପାନ୍ତଲୁ ହାତରେ ପ୍ରଭାକର ଦାସ । କହିଲେ : ରାତି ନ ପାହୁଣୁ ଗାଁଛାଡ଼ି ପଳେଇ ଯା ରାଉରକେଲା । ସେ ଦାଇଟାଯାକ ଗୁଣ୍ଡା । ତତେ ଖତମ କରିଦେବେ ରାତି ପାହିଲେ ।

—ନା ହଜୁର, ପଳେଇବି କାହିଁକି ?

—ନ ପଳେଇଲେ, କଏ ପିଠିରେ ପଡ଼ିବ ଚୋର ? ପୁଲିସ ଆସି ଧରିବ ତତେ ।

—ମତେ କାହିଁକି ହଜୁର ?

—କାହିଁକି କ'ଣ ବେ ? ପୁଲିସ ସବୁ ତାଙ୍କ ଲୋକ । ପଳା ଏଠୁ କହୁଚି; ଚପା ଗଳାରେ ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ ପ୍ରଭାକର ଦାସ । ତା'ପରେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲାପରି ନରମ ଗଳାରେ କହିଲେ : ମନିବ୍ୟାଗ୍‌ରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଟଙ୍କା ଅଛି, ଶହେ ଦେଢ଼ଶ' ଉପରେ ।

ହଜୁର !

—ଯା, ପଳେଇ ଯା । ତତେ ଏମାନେ ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର ଷ୍ଟେସନରେ ନେଇ ଗାଡ଼ି ଚଢ଼େଇ ଦେଇ ଆସିବେ । ତା'ପରେ ବି ତିନିଥର ବଡ଼ ପାଟିରେ ଡାକ ପକେଇଲେ ପ୍ରଭାକର : ଚୌଧୁରୀ ?

ସାମନାରେ ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା ଚୈତନ ।

—ଆକୁଳକୁ ଡାକ ।

ଡାକିବାକୁ ହେଲା ନାଇ । ଆକୁଳ ବି ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା ।

—ନେଇଯାଅ ପାଗଳୁକୁ । ଡ୍ରାଇଭରକୁ କୁହ, ଶୀଘ୍ର ନେଇଯାଉ । ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର ଷ୍ଟେସନରେ ଟ୍ରେନରେ ବସେଇ ଦେବ ଏମାନଙ୍କୁ ।

ପାଗଳୁର ବଡ଼ ଝିଅଟା, ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ଘର ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସି ପଦାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲା କାକୁସ୍ଥି ହୋଇ ।

ଝୁମ୍ପୁଡ଼ି ଭିତରକୁ ଯାଉଥିଲା ପାଗଳୁ । ସାନ ଝିଅଟାର ଅବସ୍ଥା ଦେଖିବା ପାଇଁ ।

ତା କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକେଇ ଟାଣି ଆଣିଲେ ପ୍ରଭାକର : ସେଣେ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଚୁ ?

—ସାନ ମାଇପିଲାଟା ?

—ତା' କଥା ମୁଁ ବୁଝିବି ।

—ହଜୁର, ମୁଁ ତାକୁ ନ ନେଇ ଯିବିନାଇ ଏଠୁ ହଜୁର !

—ଆକୁଳ, ପ୍ରବୀର ଚାପା ଗଳାରେ ଡାକିଲେ ।

ପାନୁଲୁ ଝୁମ୍ପୁଡ଼ି ଭିତରେ ପଶିଗଲା । ରକ୍ତ ଜୁଡ଼ୁବୁଡ଼ୁ କନ୍ଥା ସମେତ, ସାନ ଝିଅଟାର ନିସ୍ତେଜ ଦେହଟାକୁ କାନ୍ଧ ଉପରେ ପକେଇଲା । ବାହାରକୁ ଆସିଲା । ପ୍ରବୀରଙ୍କ ସାମନାରେ ଛିଡ଼ା ହେଲା, କହିଲା : ମୁଁ ଚାଲିଯିବି ଆଜ୍ଞା...

—କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯିବୁ ? ପ୍ରବୀର ଧମକେଇଲା ପରି ଗଳାରେ କହିଲେ : ଯା' ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ବସ ।

—ନାଇ, ହଜୁର...

—ନାଇ କ'ଣ ବେ ? ଆକୁଳ, ଟାଣି ଧରିଲା ପାନୁଲୁର ଡେଣା । ଟାଣି ଟାଣି ନେଇଗଲା ଗାଡ଼ି ଭିତରକୁ । ପଛ ସିଟ୍ ଉପରକୁ ଠେଲି ଦେଇ, ନିଜେ ତା' ପାଖରେ ବସିପଡ଼ିଲା ।

ବଡ଼ ଝିଅଟା, କାଉଳ ବାଉଳ ହୋଇ ପଶିଗଲା ଗାଡ଼ି ଭିତରକୁ ।

ଚୈତନ କାନରେ ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ କରି କହିଲେ ପ୍ରବୀର : ବାଟରେ ଯାଅ ଦେଖିବ; ଯଦି ସାନ ଝିଅଟାର ହୋସ୍ ନ ଫେରିବ, ମରିଯାଇଥିବ, ବାଟରେ, ନିକାଞ୍ଚନିଆ ଜଙ୍ଗଲ ଜାଗା ଦେଖି ଫିଙ୍ଗିଦେବ ଲାସ୍ ଟାକୁ । ରାତି ଅଛି, ଶୀଘ୍ର ଯାଅ ।

—ଆଜ୍ଞା ! ଚୈତନ ଗାଡ଼ି ସାମନା ସିଟରେ ଯାଇ ବସିଲା ତରବର ହୋଇ ।

—ଆମ ପେଡ଼ି ପେଟିରା ? ପଚାରିଲା ବଡ଼ ଝିଅଟା, ପାନୁଲୁକୁ ।

—ଚାଲ ଚାଲ, ପାନୁଲୁ କହିଲା : ଆମର କିଛି ଲୋଡ଼ା ନାଇ ।

ଷ୍ଟାର୍ଟ ନେଇ ଗାଡ଼ି ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇଗଲା ।

ରାସ୍ତା ଉପରେ ଧାବମାନ କାର୍ ଆଡ଼କୁ ଶୂନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ପକେଟରୁ ସିଗାରେଟ କାଢ଼ି, ଦିଆସିଲି ଲଗେଇ, ଭସ୍ ଭସ୍ କରି ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ି ଗୋଟାଏ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ମନର ନିଶ୍ୱାସ ପକେଇଲେ ପ୍ରବୀର ଦାସ ।

॥ ଚଉଦ ॥

ଭଙ୍ଗା ଗଢ଼ା ହିଁ ସୃଷ୍ଟିର ଲୀଳା ।

ସେଇ ଲୀଳା ଭିତରେ ସମାଜର ପ୍ରଗତି । ତା'ର ଭିତରେ ନିହିତ ରହିଚି, ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟରେ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ମଣିଷ ଜୀବନର ଯେତେ ଆଶା, ଆକାଙ୍‌କ୍ଷା, ଆଉ ସ୍ୱପ୍ନ ।

ପାହାଡ଼ ଭଙ୍ଗା ହୋଇ କମ୍ପାନୀ କାର୍ଖାନା ତିଆରି ହେଲା । ମିଲ୍ ଫର୍ନିସ, ଗମ୍ବୁଜ ଛିଡ଼ା ହେଲା । ସୃଜନର ତୂରୀ ବାଜିଲା ରେମ୍‌ନର ଫୁଙ୍କାରେ ।

ଜଙ୍ଗଲ କଟା ହୋଇ କଲୋନି ବସିଲା । ସହରର ଭିତର ବାହାର ଚାରିଆଡ଼େ ରାସ୍ତା ବୁଲିଲା । ନୂଆ ନୂଆ ସେକ୍‌ଟରମାନଙ୍କରେ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ପାଇଁ ତୋଳା ହେଲା ନାନା ଡ଼ାଞ୍ଚାର କ୍ୱାର୍ଟର । ଅଫିସରଙ୍କ ପାଇଁ ବଡ଼ ବଡ଼ ବଙ୍‌ଲୋ । ଜାତି ବର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବିଶେଷରେ, ନିଯୁକ୍ତି ବେଳର ସିନିଅରିଟିକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି, ଯାହା ପାଇଁ ଯୋଉ କାଠାଗୋରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ତାକୁ ସେଇ ଧରଣର ଘର ଦିଆଗଲା । ହୁଏତ ମେସ୍ତ୍ରିନ୍ ସପ୍‌ର ହେଲ୍‌ପରର ପ୍ରତିବେଶୀ ହେଲା, ବ୍ଲାଷ୍ଟ ଫର୍ନିସର ଖଲାସୀ । ଷ୍ଟିଲ୍ ମେଲ୍‌ଟିଙ୍ଗ୍ ସପ୍‌ର କୁଶଳୀ କାରିଗରର ପଡ଼ୋଶୀ ହେଲା କୋକୋଭାନ୍‌ସ ଚୁଲ୍ଲୀକୁ ବେଲ୍‌ଚାରେ ଧରି କୋଇଲା ମାରୁଥିବା ଫୋର୍ଥ ହାଣ୍ଡ'ର ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ଜୁଆନ । କମ୍ପାନୀର ସାତ ତାଲା ଆଡ଼ମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟିଭ ବିଲଡ଼ିଙ୍ଗ୍‌ରେ କାମ କରୁଥିବା ବାବୁ-ଭାୟା କିରାଣୀ ଦଳ, ଏକ ନମ୍ବରଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି କୋଡ଼ିଏ ନମ୍ବର ସେକ୍‌ଟର ଭିତରେ ଖେଳେଇ ହୋଇ ରହିଲେ ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ର କୁଶଳୀ କାରିଗରଙ୍କ ଭିତରେ ଭିତରେ ।

ଭାରତବର୍ଷର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶରୁ ଆସିଥିଲେ ନାନା ଭାଷା ଭାଷିର ଲୋକ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ କିଏ କୋଉ ଜାତିର, କିଏ କୋଉ ଗୋତ୍ରର, କିଏ କୋଉ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ କି ହିନ୍ଦୁ, ମୁସଲମାନ୍ କି ଜୈନ, ତା ହୁଏତ ପରଖି ବୁଝିବା କେହି ଦରକାର ମନେ କଲେନି ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ । ଯିଏ ଯୋଉ ପ୍ରାନ୍ତରୁ ଆସିଥାଉ, ସେ ଯେ ଦୁନିଆର ଖଟିଖିଆ ମଜଦୁର ଗୋଷ୍ଠିର ଜଣେ, ସେ ବେଲଚା ଧରୁ, କି ଛେଣି ମାର୍ତୁଲ ଧରି ଲୁହା-ଲକଡ଼ି କାଟୁ, କି କଲମ ପେନ୍ସିଲ ଧରି ଖୁର୍ଚ୍ଚିରେ ବସି କାହାର ହାଜିରା ଲେଖୁ, କି କାର୍ଖାନାର ପ୍ରୋଡ଼କ୍ସନ୍ ହିସାବ ରଖୁ, ବା' ହଜାର ହଜାର ଲେବରଙ୍କ ଦରମା ଗୁଣନ ଫେଡ଼ାଣ କରୁ, ସେ ଯେ ସେଇ 'ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀ'ର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ, ଏଇ ଭାବଧାରାରେ ହୁଏତ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇଥିଲେ ସମସ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ତା' ପରେ, ଦିନ ଯେତିକ ଯେତିକ ଗଲା, ମାସ ମାସ, ବର୍ଷ ବର୍ଷ ହୋଇ ଛ' ସାତବର୍ଷ ଯେମିତି ବିତିଗଲା ସେଇମିତି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ଭାଇ ବିରାଦର ଖୋଜାଖୋଜି । ବଙ୍ଗାଳି ଖୋଜିଲା ବଙ୍ଗାଳିକୁ । ପଞ୍ଜାବୀ ଖୋଜିଲା ଅମୃତସର ବା ଲୁଧିଆନାରୁ ଆସିଚି କୋଉ ଶିଖ୍ ଭାଇ । ମାଡ଼୍ରାସୀ, କେରଳି, ତେଲଙ୍ଗା, ବିହାରୀ, କଚ୍ଛି, ମରହଟ୍ଟି ସମସ୍ତେ ଲାଗିପଡ଼ି ଖୋଜିଲେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଦେଶର ଭାଷା ଭାଷି ଲୋକ, କିଏ କୋଉଠି ଅଛନ୍ତି ଆସି ଏଠି । ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ରେ କିଏ କୋଉ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ କାମ କରୁଚି । କି ପୋଜିସନରେ ଅଛି । କୋଉ ସେକ୍ଟରରେ ଅଛି । କେବଳ ଖୋଜିଲା ନାହିଁ; ସନ୍ଧାନ ପାଇଲା ମାତ୍ରେ ହୁଏତ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟକୁ ଯାଇଁ ଦେଖା କଲା କିମ୍ବା ସେକ୍ଟରରେ କୋଉ କ୍ୱାର୍ଟରରେ କେମିତି ରହୁଚି ଯାଇଁ ତଦାରଖ କଲା ।

ତା'ପରେ ଖୋଜା ଲୋଡ଼ା ଭୂଲରେ ମନ୍ଦରେ । ଏ ତା' ପରିବାରକୁ ନେଇଗଲା ତ, ସେ ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ପିଲା ଛୁଆଙ୍କୁ ନେଇ ଆସି ଶଙ୍ଖୋଳି ଦେଇ ଗଲା । ପର୍ବ ପର୍ବାଣୀରେ ଡକାଡ଼କି ହେଲା, ଖିଆ ପିଆ ହେଲା । ସଙ୍ଗାତ, ମୈତ୍ର, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଭାବ ଦୋସ୍ତିର ବି ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା ସମୟାନୁକ୍ରମେ ।

ସେଇଥିରୁ ଆସିଲା ଜାତିଆଣ ସଙ୍ଗଠନ କଥା । ପ୍ରାଦେଶିକ ମନୋଭାବ ନେଇ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ିବାର ତୋଡ଼ ଯୋଡ଼ । ପୁଣି ସାଂସ୍କୃତିକ ସଙ୍ଗଠନ ସାଙ୍ଗକୁ ଧର୍ମ ସଂସ୍କାର ଆରମ୍ଭ । ମନ୍ଦିର, ମସ୍‌ଜିଦ୍, ଗୁରୁଦ୍ୱାର,

ଗୀର୍ଜା, କାଲବାଡ଼ି, ଦୁର୍ଗା ମଣ୍ଡପ ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ସଂଘବଦ୍ଧ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା । ଏଇ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲା ଜଣକୁ ଆଉ ଜଣେ ଚପି ଯିବାର ଛକାପଞ୍ଝା ମନୋଭାବ । ପ୍ରତିଯୋଗିତାର ଉମ୍ଭ ତୋଫାନ ।

ସାମାଜିକ ଆଉ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ମନୋଭାବ ବ୍ୟାପିଲା ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଭିତରକୁ । ଏ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରୁ ସେ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ । ଏ ମଜ୍‌ଦୁର୍ ପାଖରୁ ସେ ମଜ୍‌ଦୁର୍ । ଏ ଅଫିସର୍ ପାଖରୁ ସେ ଅଫିସର୍ ।

ଆକାଉଣ୍ଟସ୍ ଅଫିସର ମେହେରା ସାହେବ ଖୋଜିଲେ ପଞ୍ଜାବ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ । କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କାର ଠିକା କାମ ଯେପରି ପାଏ ଅମୃତସର ସାନ୍ଧୁକମ୍ପାନୀ । ବଙ୍ଗାଳି ଅଫିସର ଚେଷ୍ଟା କଲା; ପ୍ଲାଣ୍ଟର ହେଡ୍‌ ଅଫ୍ ଦି ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଯେପରି ହୁଏ ବାନାର୍ଜି, ଗୁହଠାକୁର୍ତି, ମଜୁମଦାର ବା କରମାକର । କୋକୋଭାନ୍‌ସ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ବିହାରୀ ସୁପରିଂଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ଚେଷ୍ଟା କଲା ଯେପରି ତା' ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ସବୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ପୋଷ୍ଟରେ ରହିବେ ଗୁପ୍ତା, ହଜାରିବାଗ, ମୁଙ୍ଗେର ଜିଲ୍ଲାର, ଚୌବେ, ପାଣ୍ଡେ, ସିଂ, ଉପାଧ୍ୟାୟ ସାର୍ଙ୍ଗିଆଧାରୀ ଯେତେକ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ ଲୋକ । ସେମାନଙ୍କୁ ଜଣେ ଜଣେ କରି ସେ ଚିହ୍ନୁ ବା ନ ଚିହ୍ନୁ, ତା' ମାତୃସ୍ଥାନ ବିହାର ପ୍ରଦେଶର ଯେ କୌଣସି ଜିଲ୍ଲାର ଯେ କୌଣସି ଗାଁ-ଗଣ୍ଡାର ଜଣେ ବାସିନ୍ଦା ହୋଇଥିଲେ ହେଲା । ମାଡ୍ରାସୀ ଜେନେରାଲ ମାନେଜର ଚେଷ୍ଟା କଲା କାର୍ଖାନାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସେକ୍‌ସନାଲ୍ ହେଡ୍‌ରେ ଯେପରି ରହିବେ ସାଉଥ୍ ଇଣ୍ଡିଆନ୍‌ସ ।

ଚେଷ୍ଟାଟା କିଛି ମାମୁଲି ଧରଣର ନୁହେଁ । ବେଶ୍ ପାଇକପ୍ତା ମାରି, ବଳ କଷାକଷି ହେବା ପାଇଁ ଫୁଲ୍‌କା ଉପରକୁ ଖୁଲମ୍ ଖୋଲା ଲମ୍ଫଦେଲା ପରି ଦର୍ଶନୀୟ ବ୍ୟାପାର ।

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଜୟକୃଷ୍ଣ, ଗଲା ବୃଷବର୍ଷ ହେଲା ଆସି ବସିଚି ଏଠି ଗୋଟାଏ ସୁଯୋଗ ଅପେକ୍ଷାରେ । ହୀରାକୁଦରେ ବୁଢ଼ା ଅଞ୍ଚଳ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ କାମକରିଥିଲା ସେ । ଡ୍ୟାମ୍ ନିର୍ମାଣ କାମରେ, ପମ୍ପ ହାଉସରେ ଫିଟର ହୋଇ ସେ କେବଳ ନିଜ ଉନ୍ନତି କଥା କରି ନଥିଲା, ଯେଉଁମାନେ ମାଟି ଖୋଳୁଥିଲେ, ଠିକାଦାରଙ୍କ ପାଖରେ ଖଟି ଖଟି ନାକେଦମ ହଉଥିଲେ,

ଅଥଚ ଉଚିତ ମଜୁରି ପାଉ ନଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବି ସେ ଲଢ଼ୁଥିଲା ତା' ଇଉନିଅନ ତରଫରୁ । ଆଉ ଦଶ ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ କହିବାର ଅଭ୍ୟାସଟା ତା'ର ମଜ୍ଜାଗତ ହୋଇଯାଇଛି ବହୁ ଦିନଠୁ । ସେଇ ଆସି ବସିଲା ଦିନେ ପ୍ରେସ୍ ଘରେ, ସୁବ୍ରତ ପାଖରେ । କହିଲା : ଆଜ୍ଞା, ଏଠି ଯେପରି ଓଡ଼ିଆ ମାରଣ ମନ୍ତ୍ର ଚାଲିଲାଣି, ଅଣଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରଙ୍କ କାରସାଦିରେ; କୁଲି ଖଲାସି ହୋଇ ରହିବା ଛଡ଼ା ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ ଏ ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ ।

ଗୋଟାଏ କି ହାଣ୍ଡବିଲ୍‌ର ପ୍ରୁଫ୍ ଦେଖୁଥିଲା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ଓଡ଼ିଆ ଅଫିସର୍ କ'ଣ କେହି ନାହାନ୍ତି କାହାଁନାରେ ? ଖାଲି ଅଣଓଡ଼ିଆ ହାକିମ ମୂଳରୁ ଅଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ?

—ଅଛନ୍ତି ଯେ, ସେମାନେ କିଛି ମାଇ ନୁହନ୍ତି କି ଗାଈ ନୁହନ୍ତି ।

— ନୁହନ୍ତି ମାନେ ?

—ମାନେ, ଓଡ଼ିଆ ଅଫିସର ନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ? ଅଛନ୍ତି, ଅବଶ୍ୟ ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ଗଣିବା ପାଇଁ ଅଳ୍ପ କେତେଜଣ । ହେଲେ ସେମାନେ କିଛି କହିବେନି କି କରିବେନି । ସେମାନଙ୍କର ସାହସ ନାହିଁ, ସୌଜନ୍ୟ ନାହିଁ ।

ଚାକିରିକି ଭୟ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ବେଶୀ ଭୟ ତାଙ୍କର ଉପର ହାକିମଙ୍କୁ, ଅଣଓଡ଼ିଆ ଅଫିସର-ମାନଙ୍କୁ । ନିଜ ଜାତିଭାଇମାନଙ୍କ ପାଇଁ କହିବା ଅପେକ୍ଷା ବରଂ ସେମାନେ ବିପକ୍ଷରେ କହୁଚନ୍ତି ।

—ବିପକ୍ଷରେ ? ପ୍ରୁଫ୍ କାଗଜ ଉପରୁ ମୁହଁ ଉଠେଇ ଜୟକୃଷ୍ଣ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ହଁ ଆଜ୍ଞା, ବିପକ୍ଷରେ । ମତଲବ, ଉପରେ ହାକିମ ପାଖରେ ଦେଖେଇ ହବାକୁ । ସେମାନେ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଦେଶିକ ମନୋଭାବାପନ୍ନ ନୁହନ୍ତି । ମହାଭାରତୀୟ ଉଦାରତାର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ସେମାନେ ।

—ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ନିଜ ରୋଜ ରୋଜଗାରର ଉନ୍ନତି । ଅଣଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରଙ୍କ ମର୍ଜି ମୁତାବକ, ହଁ, ହାଁ ମାରି ଚାଲିଲେ, କେତେବେଳେ ଦି ଘଣ୍ଟା ଓଭରଟାଇମ୍ ମିଳିଯିବ କି ଆକ୍ଟିଙ୍ଗ୍ କରିବା ପାଇଁ ମୌକା ଦେବେ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟାଲ ଅଫିସର, ଏଇ ଆଉ କ'ଣ ? ନିଜ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ଉପର ହାକିମ ଯଦି 'ଅନ୍ୟାୟ କରୁଚି ତା ସେ ଜାଣିଲେ ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରତିବାଦ କରିବେ କାହିଁକି ? କୋଉ ଓଡ଼ିଆ ତା' ଜାତିଭାଇ ପାଇଁ ଲୁହେ ? ତା' ପାଇଁ ବା କିଏ କେବେ କହିଚି, କୋଉଠି ?

—ଆମର ଏଇ ଆତ୍ମଘାତି ସ୍ୱଭାବ ଆମ ଜାତିର ସବୁ ଅଧୋଗତି ମୂଳରେ, କ'ଣ କରିଯିବ କୁହ ।

—ନା, ନା, ଗୋଟାଏ କିଛି କରିବାକୁ ହବ ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ବି ଏମିତି ହତାଶ ଭାବ ଦେଖେଇଲେ କ'ଣ ଚଳିବ ? ଗୋଟାଏ ପରାମର୍ଶ ପାଇଁ ମୁଁ ଆସିଚି ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ । କହି କଥା ମଝିରେ ଟିକିଏ ରହିଯାଇ କହିଲା ଜୟକୃଷ୍ଣ : ଦି ଜଣ ଲୋକଙ୍କୁ ଗୋଟିଚ ବାଡ଼ିଆ କରି ପିଟି ସାବାଡ଼ କରିବ ସାର୍, ସେଇ ସିକ୍ୟୁରିଟି ଡ଼ିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ବଦମାସ୍ ଅଫିସର ଆଉ ଗୁଇନ୍ଦା ବିଭାଗର ସେଇ ଆବ୍ରି ମହାପାତ୍ର, ଯେ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି ଲଙ୍ଗ-ପଙ୍ଗ ହଉଚି ସଦାବେଳେ । ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ସବୁ ଆଶା ଭରସାର ଦୁଷ୍ମନ୍ ସେଇ ଦି ଜଣ । ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରୁ ଗ୍ରେଡ଼ର, ଡକାଏତମାନେ ଏଠି ଆସି ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପୋଷ୍ଟରେ ରହିବେ, ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପଦେ ଲେଖିବନି ଆବ୍ରି ମହାପାତ୍ର, ଅଥଚ କଟକ, ପୁରୀ, ଗଞ୍ଜାମର ଜଣେ ଯଦି ଆସି ଏଠି ଗୋଡ଼ ଦେଲା ତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଫଲ୍ସ୍ ରିପୋର୍ଟ ଲେଖି, ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପଠେଇଦେବ ଉପରକୁ । ଏଠି ଆଉରି ଗୋଟାଏ ଗୋଳମରା ମୀତି ଚାଲିଚି, ଜାଣିଲେଣି ତ ? ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ିଆ, ଅଣ-ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ିଆ ଫିଲିଙ୍ଗ୍ !

—ମାନେ ? ସୁବ୍ରତ କହିଲା, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ର ଓଡ଼ିଆମାନେ ଚାହାନ୍ତି-ନାହିଁ କଟକ, ପୁରୀ, ଗଞ୍ଜାମ, ବାଲେଶ୍ୱରର ଓଡ଼ିଆ ଆସି ଏଠି ଚାକିରି କରନ୍ତୁ ?

—ଖାଲି ଚାକିରି ନୁହେଁ, ସେମାନେ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜଲ୍ ଚୌହଦି ନ ମାଡ଼ନ୍ତୁ ଯା ବି ଏଠିକା ଲୋକଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ।

—ନା, ନା, ଏସବୁ ଗୋଟାଏ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରର । ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : କିଏ ରହିଛି ଏସବୁ ମୂଳରେ ?

—ଯୋଉମାନେ ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଏଠିକି ଆସନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ଆସି ବସନ୍ତି । ହସ ଖୁସି ହୁଅନ୍ତି । ଅଥଚ ଭିତରେ ଭିତରେ...

ଅବାକ୍ ହୋଇ ଜୟକୃଷ୍ଣ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା ସୁବ୍ରତ : ମୋ ପାଖକୁ ଆସନ୍ତି ?

—ହିଁ, ସେଇ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ମହାନ୍ତି, ପ୍ରବୀର ଦାସ, ଆବ୍ରୁ ମହାପାତ୍ର...

—ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ? ମାନେ ଆମ ଓକିଲ ବାବୁ ?

—ହଁ ଆଜ୍ଞା !

ପ୍ରବୀର ଦାସ ? ଆବ୍ରୁ ମହାପାତ୍ର ଅବଶ୍ୟ କରିପାରୁ ଥାଏ । କାରଣ ସେ ସମ୍ବଲପୁରର ଲୋକ । ବହୁ ବର୍ଷ ହେଲା, କଟକିଆ, ସମ୍ବଲପୁରିଆ ବାଛ ବିଚାର ଅବଶ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଅଛି, ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମହାପାତ୍ରର କିଛି ଆକ୍ରୋଶମୂଳକ ରିପୋର୍ଟ, ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳ ଲୋକଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦିଆଦେଇ କରୁଥିବା କଥାଟାକୁ ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରେ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରବୀର ଦାସ ?

—ଦାସଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତ ହଜାର କିସମର । ବୁଝିବା ଆହୁରି ମୁସ୍କିଲ । ତା' ଛଡ଼ା ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି କି ନାହିଁ, ସେ ବି ସମ୍ବଲପୁରର ଲୋକ । କଟକିଆ, ପୁରୀଆ, ଗଞ୍ଜାମିଆଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ, ପ୍ରବୀର ପୁରାପୁରି ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱରଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଏକ ମତାମତର । କୂଟ ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ଏକଯୁଟ ହୋଇ ଚାଲିବାରେ ଓସ୍ତାଦ୍ ।

—ଆଉ, ସିକ୍ୟୁରିଟି ଅଫିସର ବିରୁଦ୍ଧରେ ତୁମର ଅଭିଯୋଗ କ'ଣ ?

—ଅଭିଯୋଗ : ସେ ଓଡ଼ିଆ ହୋଇ କୌଣସି ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି ମୁହେଁ ମୁହେଁ କହୁଛନ୍ତି । ଖାଲି କହୁନାହାନ୍ତି । କେବଳ ତାଙ୍କ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ପ୍ରାୟ ଚାରିଶ' ଜଣ କର୍ମଚାରୀ ମୁତୟନ ହେଲେ, ଲୋକଦେଖାଣିଆ ପାଇଁ କେବଳ କୋଡ଼ିଏ ତିରିଶ ଜଣ ଓଡ଼ିଆ ନେଇ,

ବାକି ସବୁତକ ନେଇଚନ୍ତି ବିହାର ଆଉ ୟୁ ପିର ଲୋକ । ତାଙ୍କ ମତରେ କାର୍ଖାନାର ଲୁହା ଲକଡ଼କୁ ସବୁ ଟ୍ରେରେଇ ଟ୍ରେରେଇ ନେଇଯିବେ ଓଡ଼ିଆ ସିକ୍ୟୁରିଟି ପହରାଦାରମାନେ । ଅଣଓଡ଼ିଆଙ୍କ ହାତରେ କାର୍ଖାନା ସମ୍ପତ୍ତି କୁଆଡ଼େ ଖୁବ୍ ନିରାପଦ ।

—ଏତେ କଥା ସବୁ କେମିତି ଜାଣୁଚ ତୁମେମାନେ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା : ଯା ଭିତରେ କିଛି ସତ ଅଛି ନା ଖାଲି ଆକ୍ରୋଶମୂଳକ ପରିପ୍ରଚାର ?

—ଆକ୍ରୋଶମୂଳକ କାହିଁକି କହୁଚନ୍ତି ?

—କାରଣ ତୁମକୁ ଅନଫିଟ୍ କରିଦେଲେ ସିକ୍ୟୁରିଟି ଅଫିସର ।

ଜୟକୃଷ୍ଣ ଟିକିଏ ହସିଲା । କହିଲା : ହଁ ମତେ ଅନ୍‌ଫିଟ୍ କରି-ଦେଲେ ବୋଲି ତ ମୁଁ ଭିତରକୁ ପଶି କାରଣ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି । କାରଣ ବୁଝିବାଟାକୁ ତ ଆକ୍ରୋଶମୂଳକ ବୋଲି ଆପଣ କହିପାରିବେନି ।

— ତା' କହିବା ଉଚିତ ହବନି ଅବଶ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ହେଇ ଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରଙ୍କ ଦୋଷ ତ୍ରୁଟି ବାଛିବାରେ ଯଦି ଶତମୁଖ ହୁଅ ତୁମେମାନେ...

—ହେଉଚୁ କ'ଣ ମିଛରେ ? ଶୁଣିଚନ୍ତି କି ନାହିଁ ଆପଣ, କାର୍ଖାନାର ବଡ଼ ବଡ଼ ପୋଷ୍ଟ ପାଇଁ, ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ନେଇ ପ୍ରାର୍ଥୀ ମନୋନୀତ କରିବା ଲାଗି ଯେଉଁ ପାଞ୍ଚଜଣିଆ ସେଲେକ୍‌ସନ୍ ବୋର୍ଡ଼ ଅଛି ସେଥିରେ ଓଡ଼ିଶା ତରଫରୁ ଯୋଉ ପୁଲମୁଣ୍ଡିଆ ଅଫିସର ଜଣକ ଅଛନ୍ତି, ସେ ମହାଶୟଙ୍କ କାର୍ତ୍ତିକଳାପ ଶୁଣିଚନ୍ତି ?

—ଶୁଣିଚି । ପ୍ରାର୍ଥୀ ଜଣକ ଗତକାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସି ସବୁ କଥା କହିଯାଇଚି । ଆକାଉଣ୍ଟସ୍ ଡ଼ିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ କ୍ଲାସ୍ 'ଟୁ' ଅଫିସର ପାଇଁ ଦଶଜଣ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଡକା ହେଇଥିଲା ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ବୋର୍ଡ଼କୁ । ଦଶଜଣଙ୍କ ଭିତରେ ଜଣେ ମାତ୍ର ଥିଲା ଓଡ଼ିଆ । ଯୋଗ୍ୟତା ରଖା ହେଇଥିଲା, ପ୍ରାର୍ଥୀ ଗଣିତରେ ଏମ୍. ଏ. ପାଶ୍ କରିଥିବା ଉଚିତ, ଅନ୍ତତଃ ହାଇଆର ସେକେଣ୍ଡ

କ୍ଲାସ ମାର୍କ ରଖି । କୌଣସି ଫାର୍ମରେ ଅନ୍ତତଃ ପାଞ୍ଚବର୍ଷର କର୍ମଦକ୍ଷତା ଥିବା ଉଚିତ । ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ବୋର୍ଡ଼ରେ ଥିବା ପାଞ୍ଚଜଣ ଅଫିସରଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ବଙ୍ଗାଳି,ଜଣେ ପଞ୍ଜାବି, ଜଣେ ମାଡ଼ୱାରୀ, ଜଣେ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନି, ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ । ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଧରାଧରି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ନିଷେଧ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ଭିତରେ ଥିବା,ଦୁଇଜଣ ପଞ୍ଜାବି,ଜଣେ ମାଡ଼ୱାରୀ,ତିନିଜଣ ବିହାରୀ, ତିନିଜଣ ବଙ୍ଗାଳି,ସମସ୍ତେ ପ୍ରାୟ ସେମାନଙ୍କ ଜାତିର ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ ଆଗରୁ ଧରାଧରି କରି ରଖିଥିଲେ । ଅଫିସର୍‌ମାନେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ମନୋନୀତ ପ୍ରାର୍ଥୀ କିପରି ପୋଷ୍ଟଟି ପାଇବ,ସେଥିପାଇଁ ବୋର୍ଡ଼ରେ ଥିବା ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ଅଫିସରଙ୍କୁ କୁହାକୁହି କରି ରଖିଥିଲେ । ବୋର୍ଡ଼ରୁ ପାଞ୍ଚଜଣ ଅଫିସରଙ୍କ ଭିତରୁ ତିନି ଜଣ ଯୋଉ ପ୍ରାର୍ଥୀକୁ ବେଶୀ ମାର୍କ ଦେଇ ସୁପାରିଶ କରିବେ, ସେଇ ହିଁ ପାଇବ 'ପୋଷ୍ଟ'ଟି, ଏଇଟିଇ ନିୟମ । ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଯୋଉ ତାରିଖଟି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା, ସେଇଦିନ ସକାଳେ ଆସି ଟ୍ରେନ୍‌ରୁ ଓହ୍ଲାଇଲା ବିଚରା ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାର୍ଥୀଟି । ବୋର୍ଡ଼ର ଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବା ତା' ପକ୍ଷରେ ଯୋଉଠି ଅସମ୍ଭବ ଥିଲା, ତା' ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କରିବା ଅନୁରୋଧର ପ୍ରଶ୍ନ ବା ଆସୁଚି କୋଉଠି । ବୋର୍ଡ଼ ବସିଲା,ପରୀକ୍ଷା କଲା ସବୁ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ । ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାର୍ଥୀଟି, ବଙ୍ଗାଳି, ପଞ୍ଜାବୀ ଆଉ ବିହାରୀ ଅଫିସରଙ୍କଠୁ ପାଇଲା ଅଧିକ ମାର୍କ । ଓଡ଼ିଆ ଓ ମାଡ଼ୱାରୀ ଅଫିସର ଦି ଜଣଙ୍କ ହାତରୁ ପାଇଲା ଯଥେଷ୍ଟ କମ୍ । ମାତ୍ର ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଜଣକ ସେ ପୋଷ୍ଟ ପାଇବା ପାଇଁ ହକଦାର । ମାଡ଼ୱାରୀ ଅଫିସର ଜଣକ ଚାହାନ୍ତି ତାଙ୍କଜାତିର ପ୍ରାର୍ଥୀ ଯେପରି ସେ ପୋଷ୍ଟଟି ପାଏ । ତାଙ୍କ ମତଲବ ହାସଲ ପାଇଁ ସେ ଅନୁରୋଧ କଲେ ଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରଙ୍କୁ, ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ବଙ୍ଗାଳି ଅଫିସରଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରି ଗୋଟିଏ ପଦ ଲେଖିଦେବା ପାଇଁ, ତାଙ୍କର ମତାମତ ଫର୍ଦ୍ଦ ଉପରେ । ମତାମତଟି ହେଲା : ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାର୍ଥୀର ଶିକ୍ଷାଗତ ଯୋଗ୍ୟତା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେ ମାଡ଼ୱାରୀ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ପରି 'ସ୍ମାର୍ଟ'ମାନେ ଫିଟ୍ ଫାଟ୍ 'ଚଙ୍ଗା' ନୁହନ୍ତି । ବଙ୍ଗାଳି ଅଫିସରଟି ମୁହଁ ଉପରେ ଭାଙ୍ଗି ନପାରି ଲେଖିଦେଲେ,କିନ୍ତୁ ପଦଏ କହିଲେ ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରଙ୍କୁ : ଆପଣ ନିଜେ ଓଡ଼ିଆ ହୋଇ,ଓଡ଼ିଆ ପିଲାର ଯୋଗ୍ୟତାକୁ ନାକଚ କରି ଜଣେ ମାଡ଼ୱାରୀ ପ୍ରାର୍ଥୀକୁ ଏତେବଡ଼ ପୋଷ୍ଟ ଦିଆଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଚନ୍ତି କାହିଁକି ? ଆପଣଙ୍କ ଜାତିର କୌଣସି ଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥୀକୁ ଆପଣଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ରଖି

ସେଇ ମାନ୍ଦ୍ରାଜୀ ଅଫିସର ଜଣକ କେବେ କିଛି ସାହାଯ୍ୟ କରିଚନ୍ତି କି ଚାକିରି ପାଇବା ପାଇଁ ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ ?

—ଆପଣ ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ କଥା ଜାଣିଲେ କପରି ? ଜୟକୃଷ୍ଣ ପଚାରିଲା ।

—ସେଇ ଅଫିସ୍‌ରେ କାମ କରୁଥିବା ଡ଼ିଲଙ୍କ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ, ଯିଏ ମେଦିନପୁରର, ବଙ୍ଗାଳି ହେଲେ ବି ଯାହାର ଟିକିଏ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରୀତି ଅଛି, ଫାଇଲରେ ଥିବା ସବୁ ମନ୍ତବ୍ୟଟକ ପଦାରେ ପଡ଼ିଯାଇଚି ତା'ରି ଚେଷ୍ଟାରେ ।

—ମୁଁ କିଛିଟା ଶୁଣିଥିଲି ଏ ଘଟଣାର ବିବରଣୀ; ସବୁଟା ନୁହେଁ । ଓଡ଼ିଆ ଜଣକ କାମ ପାଇଲା କି ନାହିଁ ?

—ପାଇନି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ମାନ୍ଦ୍ରାଜୀ ପ୍ରାର୍ଥୀ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ର ଟାଇପ୍ ସରିଥିଲା । ଡେପୁଟି ଜେନେରାଲ ମାନେଜର ଦସ୍ତଖତ ଦେବାକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଆମ ଏମ୍ପ୍ଲଏମେଣ୍ଟ ଅଫିସର ଲେଫ୍‌ଟ୍‌ନାଣ୍ଟ୍ ମହାନ୍ତି ଟେଲିଫୋନ୍ କଲେ ଜେନେରାଲ ମ୍ୟାନେଜରଙ୍କୁ, ଏ ଅନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିବାଦ କରି । ଶୁଣୁଚି, କେସ୍‌ଟା ପୁଣି ରିଭ୍ୟୁ କରାଯାଇଚି ।

ଏଥର କୁହନ୍ତୁ, ଜୟକୃଷ୍ଣ କପରି ଉତ୍ତେଜିତ ଗଳାରେ କହିଲା : ଯୋଉ ଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରର ଏପରି ଓଡ଼ିଆ ବିରୋଧୀ କାର୍ଯ୍ୟ-କଳାପ, ଅଣଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରମାନେ, ତାଙ୍କ ପ୍ରଦେଶର ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଖୋଲି ଖୋଲି ଚାକିରି ପଦ, କାର୍ଖାନାରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପୋଷ୍ଟରେ ରଖେଇବା ପାଇଁ ପ୍ରାଣ ପଣେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବାବେଳେ, ଯୋଉ ଓଡ଼ିଆ ଅଫିସର ଅସାଧାରଣ ଯୋଗ୍ୟତା ଥିବା ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଏପରି ଭାବରେ ଅକାମୀ ବୋଲି ନାକଚ କରିବାକୁ ବସିଚି, ତାକୁ ମର୍ଡ଼ର କରିବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଉପାୟ କ'ଣ ଆମମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ? କହି ହଠାତ୍ ଉଠି ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଜୟକୃଷ୍ଣ ।

—କ'ଣ, ମର୍ଡ଼'ର କରିବାକୁ ବାହାରିଲ ? ପରିହାସ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଗଳାରେ ପଚାରିଲି ସୁବ୍ରତ : ଜଣେ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଖୁନ୍ କରିଦେଲେ କ'ଣ ଏଇ ଯୋଉ ଜାତିପ୍ରୀତି ବିରୋଧୀ ମନୋଭାବ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଖରେ, ଯା'ର ପ୍ରତିକାର ହୋଇଯିବ ?

ହଠାତ୍ ଥମକି ଛିଡ଼ା ହୋଇପଡ଼ିଲା ଜୟକୃଷ୍ଣ । କହିଲା : ଉପାୟ ତେବେ କ'ଣ, କୁହନ୍ତୁ ।

— ହଁ ଅଛି, ବସ ତୁମେ...

ଆଜ୍ଞାବାହକ ପରି ଜୟକୃଷ୍ଣ ପୁଣି ବସି ପଡ଼ିଲା । ପକେଟରୁ ଖଣ୍ଡେ ଦି ଖଣ୍ଡ କାଗଜ କାଢ଼ି, ସୁବ୍ରତ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇ କହିଲା : ଦେଖନ୍ତୁ ମୋ ସାର୍ଟିଫିକେଟ । ଲେଥ୍ ମେସିନ୍‌ର ମେକାନିକ୍ ଭାବରେ ଫିଟର ଆଉ ଟ୍ରାକ୍ଟର ଡ୍ରାଇଭର ଭାବରେ ମୋର ସାର୍ଟିଫିକେଟ ସବୁ ଦେଖନ୍ତୁ ଆପଣ, ଏସବୁ ମୁଁ ଧରି ବସିଚି ଏଠି ଗୃହି ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ହେଲା, ଅଥଚ ବିହାରି, ଆନ୍ଧ୍ର, ଆଉ ପଞ୍ଜାବରୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଫାଲ୍‌ତୁ ଲୋକ, ଯୋଉମାନେ ନିହାଣ ମାର୍ତୁଲ ଧରି ଜାଣିନାହାନ୍ତି ଚୌଦ ପୁରୁଷରେ, ଏଠିକି ଆସି, ଦି ଗୃହିଟା ନାହିଁ ନଥିବା ଫାର୍ମ ଆଉ କମ୍ପାନୀର ଲେଟରହେଡ଼ ଛପେଇ, ସେଥିରେ ସବୁ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଟାଇପ୍ କରେଇ ଜାଲ୍ ଦସ୍ତଖତ ମାରି, କାମରେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇ ଯାଉଚନ୍ତି ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ । ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ସାର୍ଟିଫିକେଟକୁ 'ଫାଲ୍‌ତୁ' ବୋଲି ଫିଙ୍ଗି ଦଉଚନ୍ତି ଡ଼ିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଅଣଓଡ଼ିଆ ଅଫିସର-ମାନେ, ଅଥଚ ଅଣଓଡ଼ିଆଙ୍କ 'ଜାଲ୍' ସାର୍ଟିଫିକେଟକୁ ଦେଖିଲା ମାତ୍ରେ, ମେସିନ୍-ଫେସିନ୍‌ରେ ଟ୍ରାଏଲ୍ ନ ନେଇ ବି ଓ. କେ. କରି ପଠେଇ ଦଉଚନ୍ତି ପର୍ସନାଲ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟକୁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମୁକରିର ପାଇଁ । କହି, ଜୟକୃଷ୍ଣ କ'ଣ ଟିକିଏ ଚିନ୍ତା କଲାପରି ଭାବିନେଇ ପୁଣି କହିଲା : ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ଭାବୁଚି, ଏଠି ଯେତେକ ଅଣଓଡ଼ିଆ ଲୋକେ, ସେ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ ଫୋରମ୍ୟାନ୍ କି ସୁପରିଂଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ହୋଇଥାଉ, କି ସାତତାଲା ବିଲ୍‌ଡ଼ିଙ୍ଗ୍‌ରେ ଅଫିସର ହୋଇଥାଉ...ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଗୋଟାଏ ମସୁଧା କରି ଏକଯୁଟ ହୋଇଚନ୍ତି ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ବିରୋଧ କରିବେ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ । ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ, ନିଯୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ କେବଳ ନୁହେଁ, ଟାଉନସିପ୍‌ରେ ବେପାର-ବଣିଜରେ, ସାମାଜିକ ଆଉ ସାଂସ୍କୃତିକ ସଙ୍ଗଠନ, ସବୁଥିରେ, ସବୁ ଜାଗାରେ ବିରୋଧ କରିବେ । ଏଇଠି, ଏଇ ବିଷ୍ଟ୍ରାରୋଡ଼ରେ ଦେଖନ୍ତୁ ନା, ଅଣଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ କପରି ଏକଯୁଟ ହୋଇ ଲୁଟି କରୁଚନ୍ତି ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ।

ମନେ, ସୁବ୍ରତ ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ପଚାରିଲା : ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ଲୁଟି କରୁଚନ୍ତି କ'ଣ ?

—ଲୁଟି କରୁନାହାନ୍ତି ? ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟବସାୟୀ ଜଣେ କାହାକୁ ଦେଖୁଚନ୍ତି ଆପଣ ବଣ୍ଡା ରୋଡ଼ ଛକ ସେ ମୁଣ୍ଡରୁ ଉଦିତ ନଗର କଚେରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ?

—ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ବେପାରୀ ହବା ପାଇଁ, ବ୍ୟବସାୟ କରିବାକୁ , କ'ଣ ଅଣଓଡ଼ିଆମାନେ ବାଧା ଦଉଚନ୍ତି, ମନା କରୁଚନ୍ତି ?

ବାଧା ଦେବାର ହିମତ୍ତ କାଇଁ ?

—ତେବେ ? ଓଡ଼ିଆମାନେ ବେପାରରେ ପଶୁନାହାନ୍ତି ? ଅସଲରେ ମୁଁ ଏଠିକି ସେଇ ଚଉଦନ ମସିହାରୁ ଆସିଲିଣି, ଫେବୃୟାରୀ ଅଠେଇଶ ତାରିଖରେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ନୋଟିଫିକେସନ୍ ହେଲା ରାଉରକେଲାରେ ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟ ବସିବ, ମୋ ମାଉସୀପୁଅ ଭାଇ ରାଉରକେଲା ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସକୁ ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର ହେଇ ଆସିଲା ମାର୍ଚ୍ଚ ଏକ୍‌ରେ, ମୁଁ ଜାମସେଦ୍‌ପୁରରୁ ଏଠିକି ଆସିଲି ଜୁନ୍‌ରେ । ରଥଯାତ୍ରା ଦିନ ପ୍ରେସ୍ ଆରମ୍ଭ କଲି,ସେଇ ଦିନୁ ଏ ଛ' ସାତବର୍ଷ ଭିତରେ ଦେଖୁଚି. ଏଠିକି ଯେତେ ଓଡ଼ିଆ ଆସିଚନ୍ତି ସମସ୍ତେ ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ କେମିତି ଚାକିରୀ ଖଣ୍ଡେ ପାଇବେ । କାହିଁ, ଜଣେ ହେଲେ କାହା... ମୁଁ ତ ଶୁଣିନାଇଁ, ସେ କଟୁ ବ୍ୟବସାୟ କରିବାକୁ ଆସିଚି ଏଠିକି । କାଁ—ଭାଁ, ଏଠି ସେଠି, ଗଳି କନ୍ଦରେ, ଫୁଟ୍‌ପାଥ୍‌ରେ ଯଦି କୋଉ ଓଡ଼ିଆକୁ ପସରାଟାଏ ମେଲେଇ ବସିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ, ସେ ଖୁବ୍ ଜୋର୍ ଗୋଟାଏ ଖିଲି ପାନଦୋକାନ, ନ ହେଲେ ବରା, ଗୁଲ୍‌ଗୁଲା, ପକୋଡ଼ି ଦୋକାନ । ସେ ଦୋକାନରେ ପୁଣି ମାଛି ଭଣ ଭଣ । ସେ ଦୋକାନଦାର୍‌ମାନଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା, ଏଠିକା ଆଦିବାସୀ ଆଉ ଛତିଶଗଡ଼ରୁ କୁଲି ରେଜା କାମ କରିବାକୁ ଆସୁଥିବା ଅପରିଷ୍କାର ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଲୋକଙ୍କୁ ବାଜେ ଜଳଖିଆ ବିକି କେମିତି ଠକି ନେବେ ଦି ପଇସା ।

—ଠିକ୍ କହିଚନ୍ତି ଆଜ୍ଞା, ତେବେ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଖେ, ବଡ଼ ବଡ଼ ବ୍ୟବସାୟ କରିବାକୁ ପୁଞ୍ଜି କାଇଁ ?

—ଅଣଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟବସାୟୀ ଯେତେକ ଏଠି ସେମାନେ ସମସ୍ତେ କ'ଣ ଟଙ୍କା ପଇସାର ତୋଡ଼ା ନେଇ ଆସିଥିଲେ ଏଠିକି ?

—ନା, ତ ଆସିନଥିଲେ ଠିକ୍, ତେବେ ସେମାନଙ୍କର ସଂଗଠନ ଅଛି ଏଠି । ପରସ୍ପରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ମନୋବୃତ୍ତି ।

—ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ସେମିତି ସଙ୍ଗଠନ କରିବାକୁ କିଏ ମନା କରିଚି ?

—ସଙ୍ଗଠନ ? ଜୟକୃଷ୍ଣ 'ଶବ୍ଦ'ଟା ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ତାଚ୍ଛଲ୍ୟରେ ହସିଲା ଟିକିଏ । କହିଲା, ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରିବାକୁ ଜଣେ କେବଳ ଏଠି ଆପଣ ଚେଷ୍ଟା କରୁଚନ୍ତି, ଆମେ ଜାଣୁ, କିନ୍ତୁ କି ବସ୍ତୁର ଗୁଳିଚି ଏଠି ଆପଣଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜାଣନ୍ତି ?

— ଗୁଳିଚି ନା କ'ଣ ?

—ଗୁଳିନାଇ ? ପହିଲା ନମ୍ବର ଶତ୍ରୁ ତ ଆପଣଙ୍କର ପ୍ରଭାର ଦାସ ।

—ନା, ନା ।

—ନା, ନା, କ'ଣ ? ଆପଣଙ୍କୁ ସେ 'ଭାଇ' ବୋଲି ଡାକନ୍ତି ମୁଁ ଜାଣେ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଗୁପ୍ତଚର ଦୁଇଟା, ସେଇ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ, ଆଉ ଆତୁଳି ପ୍ରଧାନ, ସବୁବେଳେ ଆସି ବସନ୍ତି ଏଠି ।

ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସିଲା ସୁବ୍ରତ : ତା ପରେ ? ପଚାରିଲା : ଦ୍ୱିତୀୟ ନମ୍ବର କିଏ ?

—ହଁ, ଦ୍ୱିତୀୟ ନମ୍ବର ସେଇ ଓକିଲ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର—

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମତେ ଉତ୍ତେଜିତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଚ ତୁମର କିଛି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମତଲବ ହାସଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନା, ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସେମାନଙ୍କ ଚକ୍ରାନ୍ତର କିଛି ବାସ୍ତବ ପ୍ରମାଣ ପାଇଚ... ?

—ପ୍ରମାଣ ମୋ ଆଖି ।

—ଆଖି ?

—ହଁ ଆଜ୍ଞା । ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରେସ୍ ସାମ୍ନା, ସେଇ ଏସ୍. ୟୁ. ସି. ଆଇ. ଅଫିସରେ, ଓସ୍ତଗଛ ମୂଳରେ ଯେ ମୁଁ ଦିନରାତି ବସିଚି, ଖାଲି କ'ଣ ମାଳି ଗଡ଼ଉଚି ବସି ବସି, ଦେଖୁନି, ଏଇ ରାସ୍ତାଟା ଉପରେ କିଏ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଚି, କିଏ କି ମତଲବରେ ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ଆସି ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ବସି ରହୁଚି ସକାଳ ପହରୁ ଦିନ ତିନଟା ଯାଏଁ । ପୁଣି ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଞ୍ଚଟାରୁ ରାତି ବାରଟା

ଗୋଟାଏ ପାଇଁ । ଓକିଲ ବାବୁ ଆସି ଏଠି ପକୋଡ଼ି ଚିନାବାଦାମ୍ ଖାଉଚନ୍ତି, ତାଙ୍କ ବାହନ ଭ୍ରମର ଜେନା ଏଠି ଆସି ବସବାସ୍ କରୁଚି, ଆକୁଳି ଆସି ନମସ୍କାର ପକେଇ ଛିଡ଼ା ହେଇ ରହୁଚି ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ବୋଲକରଙ୍କ ପରି, ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ବସି ବସି ପାନାମା ସିଗ୍ରେଟ ଟାଣୁଚି ପ୍ୟାକେଟ ପରେ ପ୍ୟାକେଟ । ଜାଣନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଏତେ ଟାଇମ୍ ଏଠି ବରବାଦ୍ କରିବା ପଛରେ ଭିତର ମତଲବ କ'ଣ ? କହି ଫଟ୍ କରି ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଇ ପଡ଼ିଲେ ଜୟକୃଷ୍ଣ । କହିଲେ : ଆଉ ଜଣକୁ ହୁସିଆର ରହିବା ପାଇଁ କହି ଦେଇ ଯାଉଚି ଆଜ୍ଞା, ସେଇ ନଗୁଆ ବାଉରିବନ୍ଧୁ, ହୀରାକୁଦ୍‌ରେ ଆମକୁ ସବୁ ମତେଇ ଦେଇ, ଆଗକୁ ଠେଲି ଦେଇ, ଯେତେବେଳେ ଧର ପଗଡ଼ ହେଲା, ଖସିଗଲା ଗଡ଼ାଗଡ଼ି, ଜଙ୍ଗଲେ ଜଙ୍ଗଲେ । ଏଠି ଆସି ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ଇଉନିଅନ ଗଢ଼ିବ ବୋଲି ଫାଁପଲାଫାଁପଲ କରୁଚି । ଆଇ. ଏନ୍. ଟି. ୟୁ. ସି.ର ଜଣେ ଆଜୀବନ ଶ୍ରମିକ ସଭ୍ୟ ବୋଲି ଗର୍ବ କରୁଚି, ଅସଲରେ ସେଇ ଆମକୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଇଉନିଅନ କରିବାକୁ ମତେଇ ଥିଲା ହୀରାକୁଦ୍‌ରେ । ଆଉ ଏଠି ସେ କ'ଣ କରୁଚି ଜାଣନ୍ତି ?

—କ'ଣ ?

—ନା, ନା, ଆଜ୍ଞା କହିବିନି କିଛି । ଆପଣ ତାକୁ ବଡ଼ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ତାକୁ ଟଙ୍କାଏ ପଇସାଏ ଦିଅନ୍ତି ସମୟ ଅସମୟରେ, କହୁଥିଲା ମତେ ସେ । ମତେ ବି ଦିଅନ୍ତି ଆପଣ । ଏଇ 'ଦବା' ଅଭ୍ୟାସଟା କିନ୍ତୁ ଭଲ ନୁହେଁ ଆପଣଙ୍କର ସାର୍, ସେ ଦିନ ଜନ୍ କହୁଥିଲା...

—କୋଉ ଜନ୍ ?

—ଆମ ଇଉନିଅନର ସେକ୍ରେଟେରି...

—ଏକ ବିଚିତ୍ର ମଣିଷ ସେ, ସୁବ୍ରତ କହିଲେ : ସେଦିନ ମତେ ଆସି କହିଲା : ଗୁରି ଦିନ ହେଲା କିଛି ଖାଇନି, କେବଳ ଗୁ ପି' ପି' ରହିଚି...

—ତାକୁ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠେଇଥିଲି ମୁଁ । ଦଶ ଟଙ୍କା ଦେଇଥିଲେ...ଦି ଦିନ ଚଳି ଯାଇଥିଲା ଅଫିସରେ ରହୁଥିବା ଆମ ସାତଜଣଙ୍କର ଦିବେଳା ମୁଠାଏ ମୁଠାଏ ଭାତ...

—ହଉ, ଯାଅ, ଯାଅ । ପ୍ରଶଂସା ଶୁଣିବାକୁ ଭଲ ଲାଗିଲାନି ସୁବ୍ରତଙ୍କୁ । ଏଇମାନେ, ଅଭାବରେ ପଡ଼ି ସାହାଯ୍ୟ ନିଅନ୍ତି, ମୁହଁରେ ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ପଛରେ...ବଦନାମ କରନ୍ତି ବି ସବୁ ଏଇମାନେ । ଷୋଳ ଅଣାରେ ବାର'ଣା ଏମାନଙ୍କ ପାଇଁ କରି ଯଦି ଆଉ ଚାରିଅଣା ନକରି ପାରିଲି, ତା' ହେଲେ ବଦନାମ କରିବାରେ କିଛି କମ୍ ପାରଙ୍ଗମ ନୁହନ୍ତି ଏମାନେ ।

ସୁବ୍ରତର ଚରିତ୍ର ହେଲା, ସେ ଟିକିଏ ବାସ୍ତବଧର୍ମୀ । ବିହାରରେ ରହି, ଓଡ଼ିଆ, ଓଡ଼ିଆ, ହେଇ ସିଂହଭୂମ୍ ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଶୁ, ଏଥିପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରି, ବିହାରୀଙ୍କଦ୍ୱାରା ସେ ଯେତେ ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ ନ ହେଇଛି, ତା' ଜାତି ଭାଇ ଓଡ଼ିଆ ହିଁ, ତା'ର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରିଛି ସବୁଠୁ ବେଶୀ । ଜାମସେଦ୍‌ପୁରରେ ଟାଟା କମ୍ପାନୀ ତା' ପରିଚାଳିତ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରୁ, ବିହାର ସରକାର ଭିତରି ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ଓଡ଼ିଆ ଶିକ୍ଷାକୁ ଉଠେଇ ଦେଲା ଯେତେବେଳେ, ସାପ୍ତାହିକ 'ବିଚ୍ଛିନ୍ନା'ରେ ସେ ସମ୍ପାଦକୀୟ ଲେଖି ଘୋର ପ୍ରତିବାଦ କଲା, 'ଓଡ଼ିଆ ତୁ ହୁସିଆର' କବିତାଟିଏ ଲେଖି ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ ହବାପାଇଁ, ମାତୃଭାଷାର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା ଲାଗି ଡାକରା ଦେଲା, ଅଥଚ କମ୍ପାନୀର ଦଲାଲ ଭାବରେ କାମ କରୁଥିବା ଲିଆସନ ଅଫିସର, ଯିଏ ଥିଲେ ଜଣେ ଖାଣ୍ଟି ଓଡ଼ିଆ, ସେଇ ହିଁ ଆକ୍ରୋଶମୂଳକ ରିପୋର୍ଟ ଦେଇ କମ୍ପାନୀ ଅଥରିଟିଙ୍କୁ ହୁସ୍‌କେଇଲା...ଗୁଣ୍ଡା ପଠେଇ ମାରିବା ପାଇଁ । ଏକଥା ଖୋଲା ଖୋଲି ଜଣା ପଡ଼ିଲେ ବି, ସ୍ଥାନୀୟ ଓଡ଼ିଆ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପକ୍ଷରୁ ଜଣେ ହେଲେ କେହି ପ୍ରତିବାଦଟିଏ କଲେ ନାଇ । ବରଂ ଈର୍ଷାରେ ଜଳିଗଲେ ଏକପ୍ରକାର : କାଲିକା ଟୋକାଟାଏ ଓଡ଼ିଆ କାଗଜର ସମ୍ପାଦକ ବନି, କାଇଁକି ନେତା ହବାକୁ ବସିଛି ଏଠି ? ଏଇଆ ହିଁ ହିଂସାର କାରଣ !

କେବଳ ଏତିକି ନୁହେଁ, ଭାଷା ସୂତ୍ରରେ, ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ, ସୀମାବିବାଦର ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ଫଜଲ୍ ଅଲି କମିଟି ଯେତେବେଳେ ନିଯୁକ୍ତ ହେଲା କେନ୍ଦ୍ର ସର୍କାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା, ସେତେବେଳେ ଯୋଉ ଆନ୍ଦୋଳନ ହେଲା ସିଂହଭୂମ୍‌ରେ, ତା'ର ପ୍ରଥମ ଶରବ୍ୟ ହେଲା ସେ । ଏବଂ ଆଉ ଜଣେ, ସେ ହେଲେ ଓଡ଼ିଆ ଅନୁଷ୍ଠାନର ସାଧାରଣ ସମ୍ପାଦକ । ସାଧାରଣ ସମ୍ପାଦକ ଘରେ ଖାଇବସିଲାଠି, ବିହାର ପୁଲିସ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ଝିଙ୍କି ଆଣି ପିଟିଲେ । ସୁବ୍ରତଙ୍କୁ ଥାନାକୁ ଧରିନେଇ ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ବସେଇ ରଖିଲେ ଘର ଭିତରେ

ଆବଦ୍ଧ କରି । ଅଥଚ ଜଣେ ହେଲେ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରତିବାଦଟିଏ କଲା ନାହିଁ । ସଙ୍ଗଠିତ ହୋଇ ଜିଲା ହାକିମଙ୍କ ପାଖରେ ଫେରାଦ ହବା ତ ଦୂରର କଥା ।

ଓଡ଼ିଆର ଜାତିପ୍ରୀତିବିରୋଧୀ ମନୋଭାବର ଅନେକ ଘଟଣା କଥା ଜାଣେ ସୁବ୍ରତ । ଏ ଜାତିର ବିଚ୍ଛିନ୍ନାଞ୍ଚଳ ସମସ୍ୟା କେବଳ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରରେ ଆକ୍ଷେପ ଆଉ ଆଲୋଚନା ଭିତରେ ରହିଗଲା ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ତା ମୂଳରେ କାରଣ କ'ଣ ? ନିଜ ଭାଷାଭାଷୀ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଲଢ଼ିବା, ନିଜ ପ୍ରଦେଶର ସୀମା ସରହଦକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବା ପାଇଁ, କେନ୍ଦ୍ରରେ ସବଂଭାରତୀୟ ନେତାଙ୍କ ଆଗରେ ଜୋର୍‌ଜାର ଗଳାରେ ପଦେ କହିବା ଆଉ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ବୃହତ୍ତର ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ଲଢ଼ିବା, ସେଥିରେ ସଙ୍କୋଚ ଆଉ କାପୁରୁଷତା, ଇଏ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ରର ଏକ କଳଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ?

ହଁ, ଅନେକ ଅଭିଜ୍ଞତା ଅଛି, ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର କୂପମଣ୍ଡୁକତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ସୁବ୍ରତ ପାଖରେ ଅନେକ ନଜିର ଅଛି, ଉପରକୁ ଉଠୁଥିବା ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ବିରୁଦ୍ଧରେ, ଆଉ ଜଣେ ପଛରୁ ଲାଗି, ତା ଗୋଡ଼ ଟାଣିକୁ ଭିଡ଼ି ଧରିବା କୁତ୍ସିତ ସ୍ୱଭାବର, କିନ୍ତୁ ଅଭିଜ୍ଞତା ଥିଲେ ଖାଲି କ'ଣ ହବ ? ତା'ର ପ୍ରତିକାର କୋଉଠି ? ଏ ଆତ୍ମଘାତୀ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ର ବଦଳେଇବାର ପନ୍ଥା କ'ଣ ?

ସୁବ୍ରତ, ଭାବେ, ବସି ବସି ଭାବେ, ଅନେକ ଭାବେ ନିକାଞ୍ଚନରେ ।

ଏ ସମସ୍ୟାର ଆଲୋଚନାରେ ଅନେକ ସମୟରେ ଆସି ଯୋଗ ଦିଏ ତା' ସାଙ୍ଗରେ ଲୋକତନ୍ତ୍ର କାଗଜର ସାମ୍ବାଦିକ ସଜନୀକାନ୍ତ ଏବଂ ଆଉ ଜଣେ ସାହିତ୍ୟାନୁରାଗୀ ତରୁଣ କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ ଦାସ ।

କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ, ପିଲାଟି ଦିନରୁ ହରେଇଥିଲା ବାପ ମା'ଙ୍କୁ । ଲେଖାପୋଖାରେ ତା'ର ଦାଦାଙ୍କ ଅନୁଗ୍ରହରେ ସେ ଇଣ୍ଟରମିଡ଼ିଏଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ି, ରାଉରକେଲାରେ ଆସି ଚାକିରି କରୁଥିଲା ସାତ ତାଲା ବିଲଡ଼ିଙ୍ଗରେ, ଜଣେ ସାମାନ୍ୟ କିରାଣୀ ଭାବରେ ।

ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଯୁବକ । କଥା କଥାକେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ପଡ଼େ । ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଏ କିଛି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଲୋଚନା ହେଲେ । ଟିକିଏ ଉଦାରମନା ।

ସେ ଯାବେ ପୃଥିବୀର ମଣିଷ, ସେ ବିଲାତର ହେଉ କି ବର୍ମାର ହେଉ, ଓଡ଼ିଶାର ହେଉ କି ଫ୍ରାନ୍ସ ବା ଜର୍ମାନୀର ହେଉ, ସବୁ ଏକ୍ । ବିଶ୍ୱମୈତ୍ରୀ ଯାବତ୍ଟା ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାଏମ ରହିବ ପୃଥିବୀରେ । ସବୁ ବାଦ-ବିସମ୍ବାଦ ଲୋପ ପାଇଯିବ, ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧରେ । ତା' ମତରେ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଆସନ୍ନପ୍ରାୟ । ନାନା ଆଳରେ, ନାନା ଛଳନା ଆଉ ଚକ୍ରୁରତା ଭିତରେ ତ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ଚାଲିଚି, ଦେଶ ଦେଶ ଭିତରେ । ବୋମା, ବାରୁଦ, ମାରଣାସ୍ତ୍ର ତିଆରି ଯୋଉଠି ଚାଲିଚି କୋଟି କୋଟି ଡଲାର ଖର୍ଚ୍ଚ କରି, ସେଠି ଶାନ୍ତି ଆଉ ସହାବସ୍ଥାନର ନୂଆ ଗୋଟାଏ ଭେଳକି ଲଗା ଶ୍ଳୋଗାନ । ଶାନ୍ତି ଆସିବ, କେବଳ ପୃଥିବୀବ୍ୟାପୀ ସଂଗ୍ରାମର, ଧ୍ୱଂସ ପରେ । ଯେ କେତେକ ଲୋକ ବଞ୍ଚିଯିବେ ନମରି ଗୋଳା, ବାରୁଦରେ, ସେଇମାନେଇ ବୁଝିବେ ଶାନ୍ତି କ'ଣ ? ବୁଝିବେ ମାନେ, ସେଇମାନେଇ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ, ପୃଥିବୀର ଯେ କୌଣସି ପ୍ରାନ୍ତରେ ଯେ ଥାଉ, ସେ ହଉଚି ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ । ମହାମାନବ ଜୀବନ ଧାରାର ଗୋଟିଏ ତରଙ୍ଗ । ଶାଶ୍ୱତ ପ୍ରାଣ ସମୁଦ୍ରର ସେଇ ଗୋଟିଏ କଲ୍ଲୋଳର ଧ୍ୱନି ।

କୃଷ୍ଣକାନ୍ତର ମତାମତ ଶୁଣି ଅନେକ ସମୟରେ ଉତ୍ସାହ ଦିଏ ସୁବ୍ରତ : ତୁମେ ଲେଖାଲେଖି କର କୃଷ୍ଣବାବୁ, ତୁମ ଆଇଡ଼ିଆ ଗୁଡ଼ାକୁ ଲିପିବଦ୍ଧ କର ।

—ହଁ, ମୋର ଗୋଟାଏ ଆଇଡ଼ିଆ, ତାକୁ ପୁଣି ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବି, କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ ଟିକିଏ ଅଭିମାନସିକ୍ତ ଗଳାରେ କୁହେ : ମତେ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ଏଠି ଗୋଟାଏ କିଛି କରିବାକୁ ଚାହେଁ ।

—କ'ଣ କରିବାକୁ ଚାହଁ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରେ ।

—କ'ଣ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ବୋଲି ନିଜେ ଜାଣିଥିଲେ, ଆପଣଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାପାଇଁ କହୁଥାନ୍ତି କାହିଁକି ?

ସୁବ୍ରତ ଟିକିଏ ହସେ, କହେ : ତୁମେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କବି ପ୍ରକୃତିର, ଅଥଚ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କବିତା ଲେଖିବା ଆରମ୍ଭ କରିନ, ଏ କେମିତି କଥା ?

ହୋ ହୋ କରି ହସି, କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ ଲୋଟିଯାଏ ପ୍ରେସ୍ ଅଫିସ୍‌ର ଟେବଲ ଉପରେ । ଖୁବ୍ ପ୍ରାଣଖୋଲା ହସଟାଏ ହସେ କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ ସଦାବେଳେ ।

ବୋହେ ହସି ସାର ପକେଟରୁ ଖଣ୍ଡେ ଖିଲିପାନ କାଢ଼ି ପାଟିରେ ଗୁଞ୍ଜେ, ପଗ୍ଭରେ : ଆପଣ ଖାଇବେ ଆଜ୍ଞା ?

ସୁବ୍ରତ କାଢ଼େ ତା ସିଗେରଟ ବାକ୍ସ । କହେ : ମୋର ପାନ ଚଳେନା, ସିଗ୍ରେଟ୍ । ନଅ ଖଣ୍ଡେ ତୁମେ ।

ବିନମ୍ର ଭଙ୍ଗୀରେ ନାଇ, ନାଇ, କହି ପୁଣି ଥରେ କଥା ଆରମ୍ଭ କରେ କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ : କୁହନ୍ତୁ କ'ଣ ଏଠି ଗୋଟାଏ କରିବ ? କ'ଣ କଲେ ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ଯୋଉ ସନ୍ଦେହ, ହିଂସା, ଦ୍ୱେଷତା'ର କିଛି ପ୍ରତିକାର ହୋଇ ପାରିବ ?

—ଏଇଟା ତ ପୃଥିବୀର ସମସ୍ୟା ! ତା'ର ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ଜାଗା ଗଉରକେଲାରେ ବସି ତୁମେ କ'ଣ କରିପାରିବ ?

କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ ନିରୁତ୍ସାହିତ ହୋଇପଡ଼େ । ହତାଶ ଦୃଷ୍ଟି ନେଇ ଗ୍ଭହିଁ ରହେ ସୁବ୍ରତ ମୁହଁକୁ । ପଗ୍ଭରେ : କିଛି କାମ ନାଇ ତା' ହେଲେ ମୋ ପାଇଁ ।

ସୁବ୍ରତର ଦୟା ହୁଏ, କୃଷ୍ଣକାନ୍ତର ମନମରା ଚେହେରା ଦେଖି । ବେଶ୍ ଟିକିଏ ଚିନ୍ତା କରେ । ତା' ପରେ ହଠାତ୍ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ପରି ପଗ୍ଭରେ : କରିବ ଗୋଟାଏ କାମ ?

—କୁହନ୍ତୁ ସାର୍

—ଗୋଟାଏ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ ।

—ସାଂସ୍କୃତିକ...

—କଳା, ସାହିତ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ଏଇ ସବୁକୁ ନେଇ ଗୋଟାଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ ; ଯାହା ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଆଉ କଳିଙ୍ଗ ସ୍ଥାନକୁ ଏକ୍ କରିବ ।

ଅବାକ୍ ହୋଇ ଗ୍ଭହିଁଲା କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ : ଠିକ୍ ବୁଝି ପାରୁନ ଆଜ୍ଞା ।

—ବୁଝି ପାରୁନ ?

—ନା

—ତୁମେ କହିଲ ନା, ଏପରି କିଛି କରିବ ଯାହାଦ୍ୱାରା, ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ଯୋଉ ବାଦ ବିସମ୍ବାଦ ରହିଚି, ପରସ୍ପରକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବା, ହିଂସା, ଘୃଣା...

—ହଁ, ରହିଚି ତ ! ଅସହିଷ୍ଣୁ ଗଳାରେ କହିଲି କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ...

—ଏ ସମସ୍ୟାଟା ପୃଥିବୀବ୍ୟାପୀ । ଦେଶ, ଜାତି ଆଉ ସଂପ୍ରଦାୟର ମଣିଷ ଗୋଷ୍ଠୀ ଭିତରେ, ପୁଣି ଏଇଠି ବି ସେ ଅଛି, ଏଇ ରାଉରକେଲାରେ । ଏଇ ସବଂଭାରତୀୟ ସହର ହଉଚି ସେଇ ବିଷ, ସେଇ କଳଙ୍କିତ ବ୍ୟାଧିର ଏକ ଜଘନ୍ୟ ଉପନିବେଶ । ଏଠି ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ସହିତ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶରୁ ଆସିଥିବା ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ, ବଙ୍ଗାଳି, ମାଡ୍ରାସୀ, ପଞ୍ଜାବୀ, ଯେତେକ ଅଣଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର କେବଳ ଝଗଡ଼ା-ଝାଣ୍ଟି, ବାଦ-ବିସମ୍ବାଦ, କଳି ତକରାଳ ନୁହେଁ, ଓଡ଼ିଶାର ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଆସିଥିବା, ପୁରୀ, ବାଲେଶ୍ୱର, କଟକ, ଗଞ୍ଜାମ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ସହିତ ମଧ୍ୟ ଏଇ ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ ବାସିନ୍ଦା, ସମ୍ବଲପୁର କଳାହାଣ୍ଡି, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ବି ସନ୍ଦେହ, ଘୃଣା ଆଉ ବୈରୀ ଭାବ ।

—କିନ୍ତୁ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଆଉ କଳିଙ୍ଗସ୍ଥାନ କଥା କ'ଣ କହିଲେ, ଅସହିଷ୍ଣୁ ବ୍ୟସ୍ତତାରେ ପଚାରିଲି କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ ।

—ଆସୁଚି ସେଇ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରକୁ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ହେଲା ପାହାଡ଼ ସେ ପାଖର ଷ୍ଟିଲ ଟାଉନସିପ୍, ଆଉ କଳିଙ୍ଗସ୍ଥାନ ହେଲା ପାହାଡ଼ ଏ ପାଖର ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ନାଲି, ନର୍ଦ୍ଦମା, ମଶା ଡାଉଁଶର ପୁଣ୍ୟ-ଭୂମି ! ଜାଣ, ସେ ପାଖ ଲୋକ ଆଉ ପାହାଡ଼ ଏପାଖ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ କି ମାରାତ୍ମକ ଭେଦଭାବ । ଶ୍ରେଣୀ ବଡ଼ର ଚିନ୍ତାଧାରା ! ସେ ପାଖର କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଶ୍ରମିକ ଆଉ ଅଫିସରମାନେ, ଏ ପାଖର ଓଡ଼ିଶା ଶାସନାଧୀନ ଲୋକ ଆଉ ପ୍ରଶାସକଙ୍କୁ କି ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖନ୍ତି ? ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ କି ଆକାଶ ପାତାଳ ପ୍ରଭେଦ । ଦଶ ବାର ମାଇଲ ଭିତରେ, ଗୋଟିଏ ପାହାଡ଼ର ପ୍ରାଚୀର କି ଉପ୍ୟାବହ ତାରତମ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରି ରଖିଚି । ପୁଣି ଏ ତାରତମ୍ୟ ମଣିଷ ସମାଜ ପକ୍ଷରେ ଏକ ଲଜ୍ଜା ଆଉ କଳଙ୍କର କଥା ବୋଲି ଉଭୟ କେନ୍ଦ୍ର ଆଉ ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାରର ମନ୍ତ୍ରୀ ଆଉ ପ୍ରଶାସକ ଦଳ ହାଡ଼େ ହାଡ଼େ ଅନୁଭବ କରୁଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ତା'ର ପ୍ରତିକାର କ'ଣ କେବେ ଚିନ୍ତା କରି ଦେଖିଲେଣି ?

—ସାର୍, ଭାବ ଗଦ୍‌ଗଦ ଗଳାରେ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ : ପ୍ରତିକାର କରିବେ କାହିଁକି ଆଜ୍ଞା, ଏଇ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ, କଳିଙ୍ଗସ୍ଥାନ ବ୍ୟବସ୍ଥାଟା ତ ପ୍ରଶାସକଙ୍କ ପାଇଁ ପଇସା ଖାଇବାର ଗୋଟାଏ ଅଦ୍‌ଭୁତ ସୁଯୋଗ । ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବି ଗୋଟାଏ ଜାଗାକୁ, ଆସି ଦି ଦିଇଟା ଫୁଲମାଳ ପକେଇ ପାର୍ଟି ଡିନର ଖାଇ, ଦି ଦିଇଟା ବିଚିତ୍ରା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦେଖି, ଫୁର୍ତ୍ତି କରିଯିବାର ଗୋଟାଏ ଚମତ୍କାର ମୌକା ।

—ଠିକ୍ କହିଚ । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ମୋ ମତରେ, କିଛି ଗୋଟାଏ କରିବାକୁ ବ୍ୟାକୁଳ ଯଦି ତୁମେ, ତା' ହେଲେ ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ଯୋଉ ଭୁଲ ବୁଝାମଣାର ବ୍ୟାଧି ସାରା ପୃଥିବୀରେ, ଏବଂ ଏଇ ରାଉରକେଲାରେ ମଧ୍ୟ ଯାହାର ଚେହେରାଟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍କଟ ଆଉ ଭୟଙ୍କର, ତା'ର ନିରାକରଣ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ କିଛି କର ।

—କ'ଣ ସେଇଟା ଆଜ୍ଞା···

—ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ଯୋଉ ସଂସ୍କୃତି, ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅଧଃପତିତ ମାନବ ସମାଜକୁ ଦେଖେଇଚି ମୁକ୍ତିର ପଥ । ଯୋଉ ସଂସ୍କୃତି ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ଭୁଲ୍ ବୁଝାମଣାକୁ ଫୁଲ ପରି ଫୁଟେଇ, ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ କରି ତୋଳିଚି, ସୁର ସଙ୍ଗୀତ ସାହିତ୍ୟର ଶାଶ୍ୱତ ମହିମାରେ । ଯୋଉ ସଂସ୍କୃତି ଏକ ମାଧ୍ୟମ ରୂପେ ଅପରିଚିତକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଚି ଆଉ ଜଣକ ଆଡ଼କୁ । ଆତତାୟୀ ପ୍ରାଣରେ ଦୟାର ସଞ୍ଚାର କରିପାରିଚି ଅନାୟାସରେ । ଘୃଣା ଆଉ ବିଦ୍ୱେଷ ଭାବକୁ, ସଖ୍ୟ ଆଉ ପ୍ରେମର ଯାଦୁ ମନ୍ତ୍ରରେ ଅମୃତମୟ କରିଦେବାରେ ଦେଖେଇ ଆସିଚି ଅସାମାନ୍ୟ କୃତିତ୍ୱ ।

—ଚମତ୍କାର କଥାଟିଏ କହିଚନ୍ତି । ଅଣଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ 'ଆମରି' କରିବା ଚେଷ୍ଟା ଟିକିଏ ପଛରେ ହେଉ ପଛେ, ଆଗେ, ପାହାଡ଼ ସେପାଖେ ଆଉ ଏପାଖେ ଯୋଉ ଓଡ଼ିଆ ଭାଇମାନେ ବୈଷୟିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେଇ ଅଛନ୍ତି ପରସ୍ପରଠାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତତଃ ସାଂସ୍କୃତିକ ବନ୍ଧନରେ ଏକାଠି କରି ବାନ୍ଧିବାର ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉ ।

ମନ୍ତବ୍ୟଟାକୁ ଯେ ଉପରଠାଉରିଆ ଭାବରେ ଦେଲନାଇ କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ, ତା'ର ପ୍ରମାଣ ମିଳିଲା ଯୋଉଦିନ ସାମ୍ବାଦିକ ସଜନୀକାନ୍ତଙ୍କୁ ନେଇ ସେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ସୁବ୍ରତ ପାଖରେ । ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ନାହିଁ କେବଳ, ସାମାନ୍ୟ ଆଲୋଚନା ପରେ ଦୁହେଁ ଗୋଟାଏ ଖସଡ଼ା ବି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲେ 'କଲ୍‌ଚରାଲ୍ ଫୋରମ' ।

ଠିକ୍ ଗଣା ହେଲାପରି ନଅ ଜଣ ସାହିତ୍ୟାନୁରାଗୀ ଯୁବବନ୍ଧୁ—ଷ୍ଟିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ରେ ରହୁଥିବା ପାଞ୍ଚ ଜଣ, ଆଉ ସଜନୀକାନ୍ତଙ୍କୁ ନେଇ ସୁବ୍ରତ ସମେତ ଆଉରି ଚାରି ଜଣ ସିଭିଲ ଟାଉନସିପର, ଏଇମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଫୋରମ୍ ।

ମାସିକ ବୈଠକ, ସାହିତ୍ୟ ଆସର, କେବେ ଷ୍ଟିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ରେ ତ କେବେ ସୁବ୍ରତର ପ୍ରେସ୍ ଘରେ, କେବେ ପୁଣି ଉଦିତ ନଗରରେ ସଜନୀକାନ୍ତର ଗେଷ୍ଟ ରୁମ୍‌ଟି ଭିତରେ ।

ତା' ପରେ ବେଶ୍ କେତୋଟି ଘମାଘୋଟ ବୈଠକରେ ଗଳ୍ପ ପଢ଼ା, କବିତା ଆବୃତ୍ତି ଆଉ ପ୍ରବନ୍ଧ ଆଲୋଚନା ପରେ, ତରୁଣର ସ୍ୱପ୍ନକୁ ସାର୍ଥକ କରି ତୋଳିବାର ଅଭିଳାଷ : ଇସ୍‌ପାତ ନଗରୀରୁ ଏକ ମୁଖପତ୍ର ପ୍ରକାଶ ପାଇବ ।

ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ମଧ୍ୟ । କୃଷ୍ଣକାନ୍ତର ଅନୁରୋଧରେ ସୁବ୍ରତ ହିଁ କଲା ସେଇ ପତ୍ରିକାଟିର ନାମକରଣ 'ନବ ରତ୍ନ' ।

—ସଂଖ୍ୟାରେ ଆମେ ନ'ଜଣ ବୋଲି, ପତ୍ରିକାଟିର ନାମକରଣ 'ନବ ରତ୍ନ' କରି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହୀରା, ନୀଳା, ମୋତି, ମାଣିକ କରି ଥୋଇ ଦେଲେ ଆଜ୍ଞା, କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ କହିଲା ପରିହାସପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଳାରେ ।

—ରତ୍ନ ହିଁ ବାସ୍ତବିକ ତୁମେମାନେ, ଉଦାର ମନୋଭାବ ନେଇ ଆଗେଇ ଆସିଛ ସାମ୍ୟ-ମୈତ୍ରୀ ଭାବ ପ୍ରଚାର କରିବା ପାଇଁ ଏଇ ହିଂସା ଜର୍ଜର ଶ୍ରମିକ ସହରର ଘରେ ଘରେ !

—ଉତ୍ସାହ ଦବାରେ ତ କାର୍ପଣ୍ୟ ନାହିଁ ଆପଣଙ୍କର କିନ୍ତୁ, ସାହିତ୍ୟ ଆଉ ସଂସ୍କୃତି ନାଁରେ କ'ଣ କରିପାରିବୁ ଆମେମାନେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସେଇଟାହିଁ ଦେଖିବାର କଥା ।

—ହୃଦୟ ପ୍ରଶସ୍ତ ରହିଲେ, ଶତ୍ରୁକୁ ନିଜର କରିବାରେ କଷ୍ଟ ହବ ନାହିଁ କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ, ହେଲେ ଗୋଟାଏ କଥା ପ୍ରତି ଖୁବ୍ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିବ : ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣତା ଯେପରି ଦେଖା ନଦିଏ କାହା ପାଖରେ । ତୁମ ଷ୍ଟିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ରେ ବିଭିନ୍ନ ଜାତିର ଶ୍ରମିକ ଆଉ ଅଫିସରମାନେ, କ୍ଲବ୍, ଆଉ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନ ଆରମ୍ଭ କରି ସାରିଲେଣି, ମୁଁ ଶୁଣୁଚି । ଏ ସବୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିବା ମୂଳରେ ସେମାନଙ୍କର ଭିତରି ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା ପ୍ରାଦେଶିକ ଭାବଧାରା ନେଇ ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ମୁକାବିଲା କରିବା, ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ । ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟଟା କେନ୍ଦ୍ରର ପ୍ରକଳ୍ପ । ଏଠି ଓଡ଼ିଶା ସରକାରର କିଛି କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦାବୀକୁ ବିଚାର କରି ଦେଖିବା ଲାଗି ପ୍ଲାଣ୍ଟ ମାନେଜମେଣ୍ଟ ବାଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏଇ ଯୁକ୍ତିଟା କିନ୍ତୁ ସାଂଘାତିକ । ଯୋଉ ପ୍ରଦେଶକୁ ଆସିବ, ରୋଜି-ରୋଜଗାର ପାଇଁ, ସେ ପ୍ରଦେଶର ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତିକୁ ଯଦି ସମ୍ମାନ ନ ଦେଖାଇବ, ତା'ହେଲେ ତୁମର ଔଦ୍ଧତ୍ୟକୁ ସହ୍ୟ କରିବେ କାହିଁକି ସେ ପ୍ରଦେଶର ଜନସାଧାରଣ ? ତା ଛଡ଼ା ଓଡ଼ିଆ ଜାତିକୁ, ବଙ୍ଗଳା, ବିହାର ଆଉ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ ଯେପରି ଦହଗଞ୍ଜ କରି ଆସିଚନ୍ତି ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ଅମଳରେ, ସେ ଅବସ୍ଥାରେ, ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାର ମନୋବୃତ୍ତି ତ ଖୁବ୍ ସ୍ୱାଭାବିକ ଓଡ଼ିଆ ପକ୍ଷରେ । କାରଣ ଓଡ଼ିଆ ବି ରକ୍ତ ମାଂସ ଶରୀରର ମଣିଷ । ତା'ର ବି ଜାତୀୟ ଅଭିମାନ ଅଛି । ତା ଜନ୍ମ ମାଟି ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକ ଚକ୍ରାନ୍ତ କରି ଚାଲିବ, ଯା ସେ ବରଦାସ୍ତ କରିବ କାହିଁକି ?'

—ତା' ହେଲେ ତ ସଂଘର୍ଷ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ! କହିଲା କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ । ଛକା ପଞ୍ଝା ମାରିରେ ଛିଡ଼ା ହେଇ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକଙ୍କୁ ମୁକାବିଲା କରିବା କଥା ଆସୁଚି—କଳା, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ।

—ହଁ ଆସିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : କିନ୍ତୁ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମ ଅନୁଷ୍ଠାନର କାର୍ଯ୍ୟ ହବ କିଛିଟା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଉ ଆଦର୍ଶଗତ । ଆମ ଭାଷା ଆଉ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଆମେ କାହା ଉପରେ ଲଦି ଦବୁ ନାହିଁ, ଆମର ମହତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରତିପାଦନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବୁ ଉଦାର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ନେଇ । ଉଦାର ମନୋଭାବ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ଭାବରେ ଦେଖିବା ଆଉ ସ୍ନେହ ସଦ୍‌ଭାବର ବାହୁ ପ୍ରସାରିତ କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବା ତ ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତିର ମୂଳ କଥା ।

ଏଇ କଥାଟାକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଖସଡ଼ା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ କୃଷ୍ଣକାନ୍ତକୁ କେବଳ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲି ନାହିଁ ସୁବ୍ରତ, ସାମାଜିକ, ବୈଷୟିକ ଆଉ ଶ୍ରମିକ ସଙ୍ଗଠନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବି କିଛି ନୂତନ ଚିନ୍ତାଧାରାର ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲି ସେ ଆଉ ଜଣକୁ— ସେ ହେଲା ବିକ୍ରମ ପଣ୍ଡା ।

ଗଲା ଦେଢ଼ ବର୍ଷ ଧରି ବିକ୍ରମ ଆସିଚି ବୁର୍ଲାରୁ, କିଛି ଗୋଟାଏ କରିବା ଲାଗି ଖଟିଖିଆ ମଜ୍‌ଦୁରଙ୍କ ପାଇଁ । ଆଲୁମିନିୟମ କମ୍ପାନୀର ହଜାର ଦେଢ଼ ହଜାର ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ନେଇ ସେ କରିଥିଲା ଗୋଟାଏ ୟୁନିଅନ୍ । ତା' ଆଗରୁ ହୀରାକୁଦ ବନ୍ଧ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୁକଶ୍ରର ହେଉଥିବା ଦଶ ପନ୍ଦର ହଜାର ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ନେଇ ସେ ଗୋଟାଏ ଶ୍ରମିକ ସଙ୍ଗଠନ କରିଥିଲା । ସେଥିରେ ଆଇ. ଏନ୍. ଟି. ୟୁ. ସି.ର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନେତାଙ୍କୁ ଆଣି ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ କରେଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲା, ସଞ୍ଜୟ ଦାଶ, ତା ସଙ୍ଗଠନର ସଭାପତି, ଉପରେ ଶ୍ରମିକଙ୍କ କଥା କହି, ଭିତରେ ଭିତରେ ସରକାରଙ୍କ ହାତବାରିସୀ ହୋଇ ଦଲାଲି ଆରମ୍ଭ କରିଚି, ବିକ୍ରମ ମୁହାଁମୁହିଁ ପ୍ରତିବାଦ କରି ଛାଡ଼ିଦେଲା ସେ ସଂସ୍ଥା ଗୋଟାଏ ଝୁଙ୍କରେ । ଛାଡ଼ିଦେଇ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ପତାକା ତଳେ ଗଢ଼ିଲା ଏ. ଆଇ. ଟି. ୟୁ. ସି. ଇଉନିଅନ୍ । ଗଢ଼ି ଦେଇ ନିର୍ଯାତନା କିନ୍ତୁ ଭୋଗିଲା ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ । ସଞ୍ଜୟ ଦାଶଙ୍କ ଗୁମର ପଦାରେ ପଡ଼ିଯିବାରୁ, ବିକ୍ରମକୁ ସିଧାସଳଖ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ବସିଲେ ସେ । ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ପୁଲିସ ହାକିମମାନଙ୍କୁ ମିଳେଇ, ଦିନେ ବିକ୍ରମ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରମିକ ପିକେଟିଂ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରେଇଲା ସଞ୍ଜୟ । ଲାଠି ମାଡରେ ଲହୁଲୁହାଣ ହୋଇଗଲା ବିକ୍ରମ । ମୁଣ୍ଡ ଫାଟିଲା, ପାଟିର ଚାରି ପାଞ୍ଚଟା ଦାନ୍ତ ବି ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ହସ୍‌ପିଟାଲରେ ପଡ଼ିରହିଲା ବିକ୍ରମ ଦୀର୍ଘ ପାଞ୍ଚ ମାସ ଧରି । ବଞ୍ଚିବାର ଆଶା ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ ସାଥି କମ୍ରେଡ଼ମାନେ । କିନ୍ତୁ ବଞ୍ଚିଗଲା କୌଣସିମତେ । ତେବେ ଛାତିରେ ଯୋଉ ମାଡ଼ ବାଜିଥିଲା ସେ ଜଖମ ଗଲା ନାହିଁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ହେଲେ, ସେଇ ଭଗ୍ନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ବି ଲଢ଼ିଚାଲିଲା ବିକ୍ରମ, ଅପରିମିତ ସାହସ ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନେଇ ମନର ଜୋରରେ, ଏକ ଅପରାଜେୟ ସେନାନାୟକ ପରି ।

ବନ୍ଧ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲାପରେ, ଆଲୁମିନିୟମ କମ୍ପାନୀର ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନ୍ୟାଯ୍ୟ ମୂଲ ଦାବୀ କରି ଡିମାଣ୍ଡ ଫର୍ଦ୍ଦ ଦାଖଲ କଲା ସେ କମ୍ପାନୀର ମାଲିକଙ୍କ ପାଖରେ । କିନ୍ତୁ ସେଠି ବି ବିକ୍ରମକୁ ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଚଳେଇଲା ସଞ୍ଜୟ ଦାଶ ।

ଏଥର ପ୍ରତି ମୁକାବିଲା କରିବାର ଶପଥ ନେଲା ବିକ୍ରମ ।

ଶୁଣିପାରିଲା ଯେତେବେଳେ, ରାଉରକେଲାରେ ଶ୍ରମିକ ସଙ୍ଗଠନ କରି, ଓଡ଼ିଶାର ଏକମାତ୍ର ଶ୍ରମିକ ନେତା ଭାବରେ ଛତ୍ରପତି ଶିବାଜୀଙ୍କ ପରି ମହା ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେବାକୁ ମସୁଧା ଚଳେଇଛି ସଞ୍ଜୟ, ଛୁଟିଆସିଲା ବିକ୍ରମ ରାତାରାତି । ଆସି ଦେଖା କଲା ପ୍ରଥମେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ।

ପ୍ରମାଦ ଗଣିଲେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର । ଉପର-ମନରେ ଯଦିଓ ଖୁବ୍ ସହଯୋଗୀ ହାବ-ଭାବ ଦେଖାଇ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ, ଭିତରେ ଭିତରେ କିନ୍ତୁ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ଉଠିଲେ, ରାଉରକେଲାର ଲେବର ଫିଲ୍ଡରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ନମ୍ବର ଶତ୍ରୁକୁ ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ହବ, ଏଇ ଆଶଙ୍କାରେ ।

ସଞ୍ଜୟ ଥିଲା ତାଙ୍କର ପହିଲା ନମ୍ବର ଶତ୍ରୁ । ରାଉରକେଲା ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ବସିଲା ପରେ, ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ଜଣେ ସର୍ବମାନ୍ୟ ନେତା ହେବାର ଯୋଉ ସ୍ୱପ୍ନ ସେ ଦେଖିଥିଲେ, ସ୍ୱପ୍ନ ତ ନୁହେ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ରେ ବିଗତ ତିନି ଦଶକ ଧରି ପିତାଙ୍କ ଅମଳରୁ ବସବାସ କରି ଆସୁଥିବା ଯୋଗୁଁ, ଏଠିକା ସ୍ଥାୟୀ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କୁ ନେତୃତ୍ୱ ଦେବାର ଅଧିକାର ଯାହା ଏକ ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଦାବୀ ବୋଲି ସେ ଭାବୁଥିଲେ ସେଥିରେ ଆଉ କେହି ଆସି ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ଭାବରେ ଛିଡ଼ା ହେବ, ଏହା ସେ ବରଦାସ୍ତ କରିବେ ବା କାଇଁକି ?

କରିବାର କଥା ନୁହେଁ, ଏବଂ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ତା କଲେନି ମଧ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିବାଦଟା ଖୋଲାଖୋଲି କରିବାକୁ ସାହସ କଲେନି କି ପ୍ରତିରୋଧ କରିବାକୁ ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲା ପରି କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କଲେନି ।

ନ କରିବାର ହୁଏତ ଦୁଇଟା କାରଣ ଥିଲା । ଗୋଟାଏ ହେଲା, କଂଗ୍ରେସ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସହିତ, ଏ ଅଞ୍ଚଳରୁ ସେ ବହୁ ବର୍ଷ ହେଲା ସାମିଲ ରହି ଆସିଚନ୍ତି । ଏ ସରକାରର ନେତା, ଉପନେତା ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ 'ତ୍ୟାଗ'ର କଥା ଜାଣନ୍ତି ।

ଏବଂ ଯଥା ସମୟରେ ସେ ପୁରସ୍କୃତ ହେବେ, ହୁଏତ ସ୍ଥାନୀୟ ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ.ଟା ହେବେ, ନିର୍ବାଚନ କଥା ଆସିଲେ । କିମ୍ବା ଏମ୍. ପି.ଟା ହେଇପାରିବେ ସରକାରଙ୍କଦ୍ୱାରା ମନୋନୀତ ହେଇ, ଦିଲ୍ଲୀ ଯାଇପାରିବେ । ହାଓ୍ୱାଇ ଜାହାଜରେ ଉଡ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇବେ, ଏ ବିଶ୍ୱାସ ତାଙ୍କର ଖୁବ୍ ଥିଲା ।

ଦ୍ୱିତୀୟ କାରଣଟି ହେଲା, ସେ ଓକିଲ । ଯାହା କିଛି ପ୍ରତିକାର କି ପ୍ରତିରୋଧ, ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସେ କରିବାକୁ ଯିବେ ତା ପୂରାପୂରି ଭାବରେ ହେବ କୌଶଳପୂର୍ଣ୍ଣ । ବାହାରକୁ ଚିହ୍ନା ନ ପଡ଼ି ମାରଣାସ୍ତ୍ର ତିଆରି କରି ଗୃଳିବେ ସେ ଭିତରେ ଭିତରେ, କେହି ନ ଜାଣିଲା ପରି । ବିଂଦୁ ବିସର୍ଗ କେହି ସନ୍ଦେହ ନ କଲା ପରି ଚକ୍ରାନ୍ତ ତାଙ୍କର ଅବ୍ୟାହତ ରହିବ ।

ଏଇ ଦ୍ୱିତୀୟ ପନ୍ଥାଟିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ, ଚେହେରାଟି ପାଇଥିଲେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର, ଚମତ୍କାର । ଲମ୍ବା ନୁହେଁ ଗେଡ଼ା ନୁହେଁ, ଦେହର ଉଚ୍ଚତା ମଧ୍ୟମ ଧରଣର । ବର୍ଣ୍ଣ ଗୌର । ମୁଣ୍ଡର ସାମ୍ନା ଅଂଶ ଚନ୍ଦା ହେଇ ଆସିଚି । ପଛକୁ ଯାହା କିଛି କେଶ ଅଛି ସେତକ ଧଳା ହେଇ ଆସିଚି ଏକ ପ୍ରକାର । ପରିଧେୟ, ଖଦଡ଼ର ମାମୁଲି ଧୋତି, କାମିଜ୍ । ପାଦରେ କେତେବେଳେ ଚପଲ୍ ଥାଏ ବା ନଥାଏ । ପାନ ଖାଆନ୍ତି ଧାରାବାହିକ । ଛେପ ପକାନ୍ତିନି ବେଶୀ । ଡୋକ ଦିଅନ୍ତି । ତାଙ୍କର ମଠେଇ ମଠେଇ, ଘଡ଼ିକେ ପହରେକେ ପଦେ ଅଧେ କଥା ଭାବି ଚିନ୍ତି କହିବାର ଅଭ୍ୟାସଟା, ଆଖି ମିଟି ମିଟି କରିବା ବିଶେଷତ୍ୱ ସାଙ୍ଗକୁ ବେଶ୍ ମାନେ । ସ୍ୱଭାବ, ଶାନ୍ତ, ସ୍ଥିର । ମକେଲଙ୍କୁ କେବେ ପଇସା ମାଗନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ମାଗେ ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱସ୍ତ ମୋହରୀର । କେତେ ମାଗେ, ସେଥିରୁ କେତେ ସେ ନିଜ ପାଇଁ ରଖି, କେତେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଦିଏ ତା' ବି ସଠିକ୍ ସେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି ତାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସୁଥିବା ସବୁ ଲୋକଙ୍କର ଗଭୀର ବିଶ୍ୱାସ । ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ତାଙ୍କ ସଂସାରକୁ କଷ୍ଟେ ମଷ୍ଟେ ଚଳାନ୍ତି । ବଡ଼ ଆତ୍ମଭୋଳା ଲୋକ । ହେଲେ ହେଲା, ନଇଲେ ନାହିଁ । କେବଳ ଦୁଇଟି କଥା ତାଙ୍କର ଅବଶ୍ୟ ହେବା ଦରକାର । ଗୋଟିଏ ହେଲା 'ନିଦ' । ରାତିରେ ଯେତେବେଳେ ଶୁଅନ୍ତୁ, ଦିନ ଏଗାରଟା ଯାଏଁ ଶୋଇବେ । ତା' ଆଗରୁ ତାଙ୍କୁ ଯେପରି କେହି ନ ଡାକେ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ହେଲା 'ଗପ' । ତୁମେ ସକାଳ ଆଠଟାରୁ ଆସି ଅପେକ୍ଷା କରିଚ ? ଭଲ କଥା । ବିଶ୍ରା ଗଞ୍ଜୁ ସାଙ୍ଗରେ

ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର କଥା ହଉଚନ୍ତି, ତୁମେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ଅପେକ୍ଷା କର । ଗଞ୍ଜୁ ନିଜେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିନଗଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ତୁମର ପାଳି ଆସିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ଯଦି ଗୁଲିଯିବ । ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ମକଦ୍ଦମା ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ ଟଙ୍କା ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ, ତେଣୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବା ଦଶ ବାର ଘଣ୍ଟା, ସକାଳ ଆଠଟାରୁ ରାତି ବାରଟା ଯାଏଁ, ଏଇଟା ତୁମରି ହିତ ପାଇଁ । ଟଙ୍କା ଦଉନ ଯେତେବେଳେ, ସମୟ ଦବନି, ଇଏ କେମିତି କଥା ? ସବୁଆଡୁ ସୁବିଧା ନବ ତମେ, ଏଇଟା କୋଉ ନ୍ୟାୟ ?

ଆଦର୍ଶ ଲୋକ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚିହ୍ନନ୍ତି । ଯଦିଓ ମନେ ରଖି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସ୍ମରଣ ଶକ୍ତିର ଟିକିଏ ଅଭାବ । ଲୋଭ ନାହିଁ ପଇସାର, ଲୋଭ ନାହିଁ କ୍ଷମତାର । ତାଙ୍କ ଚରିତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଏଇ ଧାରଣା ଖୁବ୍ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଡ଼ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ସଭାପତି ହବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିବାକୁ ଆସନ୍ତି ଅନେକ । ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର କୁଣ୍ଠା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ଦୁଇ ଗୁରିଥର ଅନୁନୟ ବିନୟ କରି କହିଲେ, ସମ୍ମତ ହୁଅନ୍ତି । ଦିନେ କାଟଲ କିନ୍ତୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦୁଆର ମାଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ଦୋଷ ତାଙ୍କର ନୁହେଁ । ଅନୁଷ୍ଠାନର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱରଙ୍କ ନାଁରେ ଯଦି ତରିଯିବେ, ସେଇ ଟିକିକ ସୁଯୋଗ ସେ ନ ଦେବେ ବା କାହିଁକି ?

ଅନାସକ୍ତ ଭାବରେ ଦିଅନ୍ତି ବୋଲି, ଅନୁଷ୍ଠାନର ପ୍ରଥମ ବୈଠକ ପରେ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ମହାମାନ୍ୟ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱରଙ୍କ ନାଁଟାକୁ କାଟି ଉଡ଼େଇ ଦିଅନ୍ତି ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ । ଜାଣନ୍ତି, ଏଇଟାକୁ ଗୋଟାଏ ଅପମାନ ବୋଲି ଦେହକୁ ନେବେନି କେଭେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର । ସେ ଖୁବ୍ ଉତ୍ତମ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦାର !

—ଏଇପରି ଏକ ସର୍ବୋଦୟ ନେତାଠୁ ସାହାଯ୍ୟ ସହାନୁଭୂତିର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଆଣି କ'ଣ ହେବ ? ବିକ୍ରମ କହିଲା ସେଦିନ ସୁବ୍ରତକୁ : ତାଠୁ ବରଂ ଆପଣ ମତେ ଟିକିଏ···

—କ'ଣ କରିବ ତୁମେ ଏଠି ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା : ଲେବର ଇଉନିଅନ୍ ?

—ସେଇଆ ଭାବିଚି ।

—କୋଉଠି ରହୁଚ ?

—ପାହାଡ଼ ତଳେ ଯୋଉ ଝୁମ୍ପୁଡ଼ି ତିଆରି ହେଉଚି ।

—ଚଳୁଚି କେମିତି ?

—କିଛି ଠିକା କାମ ନେଇଚି, ବନ୍ଦମ କହିଲା ।

—ଠିକା କାମ ନେଇଚି, କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର କରୁଚି । ଶ୍ରମିକ ଇଉନିଅନ କରିବ କେମିତି ?

—ଆଜ୍ଞା ? ପ୍ରଶ୍ନବାଚକୀ ଭଙ୍ଗୀରେ ସୁବ୍ରତ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ବନ୍ଦମ ।

—ବୁଝି ପାରିଲନି ବୋଧେ' । କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ମାନେ ତ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ରକ୍ତ ଶୋଷଣ କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ହକ ପାଉଣା ନ ଦେଇ, ବେଶୀ ଖଟେଇ, କମ୍ ମଜୁରୀ ଦିଅନ୍ତି । ତୁମେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ମାରିବ ପୁଣି ତାରିବ, ଏ ଦୁଇଟା ରୋଲ୍‌ରେ ଅଭିନୟ କରିବ କେମିତି ?

—ମୁଁ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର କରିବ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମୁନାଫା ପାଇଁ ନୁହେଁ ଆଜ୍ଞା, ସେଇ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ୍ ପାଇଁ । ମୋ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ଫାର୍ମର ନାଁ ମୁଁ ଦେଇଚି 'ଓଡ଼ିଶା ଶ୍ରମିକ ଠିକାଦାର ସଂସ୍ଥା' । ଶ୍ରମିକମାନେ ହିଁ ଏହାର ମାଲିକ । ସେମାନଙ୍କର ନ୍ୟାଯ୍ୟ ମୂଲ ସେମାନେ ପରିଶ୍ରମ କରି ନେବା ଛଡ଼ା, ଯେଉଁ ଲାଭ ହେବ ବର୍ଷ ଶେଷରେ, ତାର ଲାଭାଂଶ ବି ପାଇବେ ସେମାନେ ।

—ମୂଳଧନ ପାଉଚ କୋଉଠୁ ?

—ମୂଳଧନ ତ ଶ୍ରମିକଙ୍କ 'ପରିଶ୍ରମ' ! 'ଶ୍ରମ' ଦେଇ ଗଢ଼ି ତୋଳିବେ ସେମାନେ ତାଙ୍କର ସଂସ୍ଥା । ଠିକାଦାରଙ୍କ ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ, ବୃହତ୍ତର ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ ପାଇଁ ତିଆରି ହେବେ ।

—କମ୍ପାନୀର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଚନ୍ତି ତୁମକୁ ?

—ନା । ସେମାନେ କରିବେ କାହିଁକି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଠିକା କାମ ବଡ଼ ବଡ଼ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ ଦେଇ ସେମାନେ ଯୋଉ ହଜାର ହଜାର ଘୁଷ୍ ପାଉଚନ୍ତି, ତା'ର ସମ୍ଭାବନା ତ ଆମ ପାଖରେ ନାହିଁ ।

—ଶୁଣୁଥିଲି, ଏଠି ଯୋଉ ଷ୍ଟିଲ୍ ସାଇଟ୍ ପିପଲ୍‌ସ ଫେଡ଼େରେଶନ୍ ହେଇଚି, ତା'ର ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ, ଏଠିକାର ବାସଚ୍ୟୁତ ଲୋକଙ୍କୁ, କମ୍ପାନୀରୁ ଠିକା କାମ ନେଇ, କିଛି ରୋଜଗାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇ ଦେବା ।

—ସେଇ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉଚ ବୋଲି ଶୁଣିପାରି ତ ମୁଁ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲି । କିନ୍ତୁ ସେ ଗୋଟାଏ 'ଧର୍ମକୁ ଆଖି ମିଟିକା' ମାରିଲା ପରି ନିଷ୍କର୍ମା ସଂସ୍ଥା । 'ଇଟାଭାଟି' ଭଳିଆ ଯୋଜନାଟା ଯୋଉଠି କେବଳ କାଗଜ କଲମ ଭିତରେ ଛଟପଟ ହୋଇ 'ଅଚଳ', ସେଠି ବାସ୍ତୁହରାଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ କଥା ବିଚାର ହବ କ'ଣ ?

ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସିରହିଲା କିଛିକ୍ଷଣ ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ତୁମ ଫାର୍ମଟାକୁ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି କରିନିଅ ।

—କରିନେବି ଆଜ୍ଞା । କରିନେବି ଗୋଟାଏ 'କୋପରେଟିଭ' ସଂସ୍ଥା ଭାବରେ । ଫାର୍ମ ନାଁଟାର ଟିକିଏ ଅଦଳବଦଳ ହେବ । 'ଓଡ଼ିଶା ଲେବର କୋପରେଟିଭ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର୍ସ ଲିମିଟେଡ଼ ।'

ଯଥେଷ୍ଟ ଚିନ୍ତା କରି ଦେଖିଚି ବିକ୍ରମ, ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ ହେଲା ସୁବ୍ରତର । କହିଲା : ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ କାମଟା ସାରିଦେଇ ଆସ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ।

—କିଛି ଟଙ୍କା ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆସିଚି, ବିକ୍ରମ କହିଲା : ଫେରେଇ ଦେବି ଦଶ ପନ୍ଦର ଦିନ ପରେ । ଟଙ୍କା ଶହେଟା ମତେ ଦେଇଥାନ୍ତୁ ।

ଟେବଲ୍ ଡ୍ରୟର ଖୋଲି ଦଶ ଖଣ୍ଡ ନୋଟ କାଢ଼ି ବଢ଼େଇ ଦେଲା ସୁବ୍ରତ । ପଚାରିଲା : ଏଇ ଗୋଟିକ କାମ କରିବାକୁ ତ ସମୟ ମିଳିବନି ତୁମକୁ, ଶ୍ରମିକ ଇଉନିଅନ କଥା ଚିନ୍ତା କରୁଚ କାହିଁକି ?

—ଶ୍ରମିକ ଇଉନିଅନଟା ହିଁ ମୋର ଅସଲ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଇଉନିଅନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହିଁ ମୋର କେରିଅର । ଏ ଶ୍ରମିକ ଠିକାଦାରି ସଂସ୍ଥାଟା ମୁଁ ଗଢ଼ୁଚି, ଏଠିକା ବାସ୍ତୁହରାଙ୍କ ପାଇଁ, ସେଇମାନେଇ ହେବେ ୟା'ର ପରିଚାଳକ । ପାନ ବାବୁ ଚାକିରି ଛାଡ଼ିଦେଇଚି ଏକ ପ୍ରକାର ।

—ପାନ ବାବୁ କିଏ ?

—ଆପଣ ଚିହ୍ନି ପାରିବେନି । ଡାକି ଆଣିବି ଥରେ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ । ଆମ ଫାର୍ମର ହିସାବ ପତ୍ର ସବୁ ରଖୁଚନ୍ତି ସେ, କହି ବିକ୍ରମ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା ବିଦାୟ ନେବା ପାଇଁ ।

ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ଫୋନ ବାଜି ଉଠିଲା ।

ରିସିଭର ଉଠେଇ ନେଇ କାନ ପାଖରେ ଧରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

ଫୋନ୍ କରିଚନ୍ତି ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟର ପବ୍ଲିକ ରିଲେସନ୍ସ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଅଫିସର : ଆଜ ପ୍ରେସ୍ କନ୍‌ଫରେନ୍ସ ଅଛି ରାଉରକେଲା ହାଉସ୍‌ରେ । ପ୍ଲାଣ୍ଟର ପ୍ରୋଡ଼କ୍‌ସନର ଅଗ୍ରଗତି କ'ଣ, ତାର ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରିବେ ଜେନେରାଲ ମ୍ୟାନେଜର । ଗାଡ଼ି ଯାଉଚି ଆପଣଙ୍କୁ ନେଇ ଆସିବାକୁ ।

ଦେହରେ ଖଣ୍ଡେ ପଞ୍ଜାବି ଗଳେଇ ପକେଇବା ପାଇଁ ଘର ଭିତରକୁ ଉଠି ଚାଲିଗଲା ସୁବ୍ରତ ।

॥ ପନ୍ଦର ॥

'ସ୍ୱପ୍ନିଲ' ବାର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା ବ୍ରଜଲତା ସାମୁଏଲ, ଲୀଳାୟିତ ଭଙ୍ଗୀରେ । ପଚାରିଲା ଓ୍ୱେଟରକୁ : ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଦେଖା କରିବି, ଖବର ଦେଇ ପାରିବ ?

—ବସନ୍ତୁ, ଗ୍ଲେଟ କ୍ୟାବିନ ଭିତରକୁ ପାଗ୍ଲେଟି ନେଇଗଲା ଓ୍ୱେଟର । କହିଲା : ଟିକିଏ ସମୟ ଲାଗିବ, ମୁଁ ଖବର ଦଉଚି । ଖଣ୍ଡିଏ କାଗଜରେ ନାଁ ଟା ଲେଖି ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଲେଖି, ବଢ଼େଇ ଦେଲା ସ୍ଲିପ୍ ଖଣ୍ଡେ ମିସ୍ ସାମୁଏଲ । ନାଁ ତଳକୁ ନିଜ ଡେଜିଗ୍‌ନେସନଟା : ରିସେପ୍‌ସନିଷ୍ଟ ।

ସ୍ଲିପ୍‌ଟି ନେଇ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା ଓ୍ୱେଟର ।

ଟିକିକ ପରେ, ସିଗାରେଟ ଟାଣି ଟାଣି ଭିତରୁ ପରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ ପ୍ରବୀର ଦାସ । ହାତ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ କରମର୍ଦ୍ଦନ ପାଇଁ । ପଚାରିଲେ : ସିଧାସଳଖ ବାର୍‌କୁ ଚାଲି ଆସିଲ ଯେ ! ଫୋନ୍ କରିଥିଲେ ତ ମୁଁ ଗାଡ଼ି ପଠେଇ ଦେଇଥାନ୍ତି ।

—କମ୍ପାନୀ ଗାଡ଼ିରେ ହିଁ ଆସିଲି ଏଠିକି, ବ୍ରଜଲତା କହିଲା : ଗୋଟାଏ ଜରୁରୀ କାମରେ ଆସିଚି ।

—କ'ଣ କୁହ । ତୁମ ପାଇଁ ବନ୍ଦା ସବୁବେଳେ ହାଜର ହେ, କହି ଟିକିଏ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି ସିଗାରେଟ ବାକ୍‌ସ ଖୋଲି ବଢ଼େଇ ଦେଲେ ହାତ ଖଣ୍ଡେ ।

ସ୍ମିତ ହାସ୍ୟରେଖା ଫୁଟାଇ, ଖଣ୍ଡେ କାଢ଼ିନେଲା ବଲତା, ସିଗାରେଟ ବାକ୍ସ ଭିତରୁ । କହିଲା : ଆଗେ ଗୋଟାଏ ବିଅର ବୋତଲ ଅଣାନ୍ତୁ । ବଡ଼ ଗରମ ପଡ଼ୁଚି ।

—ହଁ, ଖୁଷଣ ଗରମ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଶୋଇଥିଲି କହି ସିଗାରେଟ ଧୂଆଁ ଭସ୍ ଭସ୍ କରି ଛାଡ଼ିଲେ ମିଷ୍ଟର ଦାସ । କହିଲେ : ବିଅର ତ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିଥାନ୍ତା, ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହେଇ ପଡ଼ ମାଗିଲ କାହିଁକି ? ତୁମେ ଆଙ୍ଗ୍ଲୋଇଣ୍ଡିଆନ୍-ମାନେ ବଡ଼ ଅସ୍ଥିର ସବୁ କଥାରେ ।

—ଧନ୍ୟବାଦ । ମୁଁ ଜାଣେ ଲେଡ଼ିଜ୍‌ମାନଙ୍କୁ ଏଣ୍ଟର୍ଟେନ୍ କରିବାରେ ତୁମେ ବଡ଼ ଦିଲ୍‌ଦାର ।

—ନୋ ମେନ୍‌ସନ୍ । ଏଥର କୁହ, ତୁମ ଜରୁରୀ କାମଟା କ'ଣ ?

—କହିବି, ଆଗେ ଟିକେ ପି' ସାରେ । ବଡ଼ ଚିନ୍ତାରେ ପଡ଼ିଚି । କାଲି ରାତିଯାକ ଛଟପଟ ହେଇଚି ବିଛଣାରେ ।

—କାହିଁକି ? କାଲି କ'ଣ ଅଭିସାରର ପାଳି ନଥିଲା ?

—ଧେତ୍ । ବାଁ ହାତ ପାପୁଲିରେ ମୃଦୁ ଚପେଟାଘାତଟିଏ କଲା ବଲତା, ପ୍ରବୀର ହାତରେ । କହିଲା : କଥା କହିବାରେ ତ ଏକସ୍‌ପର୍ଟ ।

—ଭୁଲ୍ କହିଲ । କଥା ମତେ ମୋଟେ କହି ଆସେନା । ତେବେ ତୁମ ପରି ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ପଦେ ଦିପଦ ଖୁସ୍ ମିଜାଜିଆ କଥା ଆପେ ଆପେ ଆସିଯାଏ ଜିଭ ଅଗକୁ । କୁହ, ତୁମ ରୋମାନ୍‌ସ କେତେ ଦୂର ଗଲା ହ୍ୟାନ୍‌ରିଚ ସହିତ ?

—ଯେତେଦୂର ଯିବା କଥା ଯାଇ ହଠାତ୍ ଅଟକି ଯାଇଚି ।

—ମାନେ ?

—ମାନେ ମୁଁ ଜିଦ୍ ଧରିଚି, ହ୍ୟାନ୍‌ରିଚ ମତେ ବିବାହ କରୁ ହାମିରପୁର ଗୀର୍ଜାରେ, ତା ନ ହେଲେ ମୁଁ ପ୍ରଳୟ କାଣ୍ଡ ସୃଷ୍ଟି କରିବି ।

—ହଁ ତା କରିପାରିବ ତୁମେ । କଟକ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ୍ ଝିଅ ତମେ, କୋଉ ବିଦ୍ୟାରେ ପାରଙ୍ଗମ ନୁହଁ ?

—ଭାବିଥିଲି ହ୍ୟାନ୍‌ରିର୍, ଫୁର୍ତ୍ତି କରି ଖସି ପଳେଇବ ଏଠୁ ଜର୍ମାନ । ଜାଣି, ମତେ କିଛି ନ ଜଣେଇ, ସେ ଭିତରେ ଭିତରେ ଯୋଗାଡ଼ କରି, ତା କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟଟାକୁ କାନସେଲ୍ କରେଇ ନେଇଚି କେତେବେଳେ । କହୁଥିଲି : ଦି ମାସ ପାଇଁ ଜର୍ମାନ ଯାଇଁ ଫେରି ଆସିବି ଛୁଟିପରେ । ତା' ପରେ ଆଉ ଦେଢ଼ ବର୍ଷ ପରେ ଯେତେବେଳେ ଚୁକ୍ତି ସମୟ ଶେଷ ହେବ, ମତେ ଜର୍ମାନ ନେଇ ସେଠି ବିବାହ କରିବ । ବଡ଼ ରକମର ଭୋଜିଭାତ ଦେବ । ଏଥର ଯାଉଚି, ତା' ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ ସହିତ ବିବାହ ବିଚ୍ଛେଦଟା ଶେଷ୍ କରି ଆସିବ । କିନ୍ତୁ ମୂଳରୁ ଅଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ଫାଙ୍କି ।

—ଜାଣିଲ ତମେ କେମିତି ?

—ହଁ ଜାଣିଲି ଜେସ୍‌ମିନ୍ ବ୍ରାଟର ଠାରୁ । ସେଇ ମତେ ସବୁ କହିଲା ଭିତର କଥା ।

ଓ୍ୱେଟର ଦି ଗ୍ଲାସ ବିଅର ଆଣି ରଖିଦେଇ ଗଲା ଟେବଲ୍ ଉପରେ ।

ବିଲତାକୁ ଗ୍ଲାସଟି ଉଠେଇ ନବା ପାଇଁ ଠାରି ଦେଇ, ଭ୍ରମର ନିଜ ପାନୀୟ ଗ୍ଲାସଟିକୁ ଧରି, ବିଲତାର ଗ୍ଲାସ୍ ସହିତ ଟିକିଏ ଠୁଙ୍କି ଦେଇ ହସି ଦେଲା । ତା' ପରେ ଢକ ଢକ କରି ଏକ ନିଶ୍ବାସରେ ପି' ଶେଷ୍ କଲା । ଦି ଥର ଖୁଁ ଖୁଁ କରି କାଶି ସାମାନ୍ୟ ହସି ଦେଲା । ଦି କଲ ଫୁ ଫୁ କରି ସିଗାରେଟ ଟାଣି ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ିଲା । କହିଲା : ତୁମରି ପରି ଖୁବ୍ ଫୁର୍ତ୍ତି କରି ଚାଲିଚି ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ! ତୁମେ ଯେମିତି ଓଡ଼ିଆ ଝିଅ ହେଇ ଦଶ ପାଞ୍ଚଟା ଜର୍ମାନ ଟୋକାଙ୍କୁ ନେଇ ରୋମାନସ କରି ଚାଲିଚ, ସେ ବି ସେମିତି, ଗଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡା ଜର୍ମାନ ଝିଅଙ୍କୁ ନେଇ ଫୁର୍ତ୍ତି କରି ଚାଲିଚି ଟାଉନ୍‌ସିପ୍‌ରେ । ଜର୍ମାନ ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କ ଛଡ଼ା ବଙ୍ଗାଳି, ବିହାରୀ, ପଞ୍ଜାବୀ ଲେଡ଼ିଜ୍ ବି ଅଛନ୍ତି । ଜର୍ମାନ ଇଞ୍ଜିନିଅର ହେନ୍‌ରିଚ ଯେମିତି ତମକୁ ଭୁଲେଇ ଚାଲିଚି ବାହା ହବ, ବାହା ହବ କହି, ରମଣୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ବି ସେମିତି ପଛି ଲଗେଇ ଚାଲିଚି ମାଳମା ମିଶ୍ରଙ୍କୁ । ତାଠୁ ବରଂ ତୁମେ ଦୁହେଁ ବାହା ହେଇ ପଡ଼ । ସେ ବିଶୁଦ୍ଧ ବ୍ୟାଚଲରକୁ ତୁମେ ବି ଭିରଜିନ୍ କୁମାରୀ ।

ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ କରି ହସି ଉଠିଲା ବିଲତା ସାମୁଏଲ । କହିଲା : ହେଲେ ତ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଅସୁବିଧାଟା ହେଲା···ଦୁହେଁ ଆମେ ଓଡ଼ିଶାର ।

ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କ ଗୁମର ଜାଣୁ । କହି ପାନୀୟ ଗ୍ଲାସଟିକୁ ଏକ ନିଶ୍ୱାସରେ ନିଃଶେଷ କରି, କିଞ୍ଚିତ୍ ଅପାଙ୍ଗ ଠାଣିରେ ପ୍ରବୀର ଆଡ଼େ ଚାହିଁ, ସିଗାରେଟ ଟାଣିଲା ଆର୍ଟିଷ୍ଟିକ୍ ଭଙ୍ଗୀରେ । ତା' ପରେ କିଛିକ୍ଷଣ କୁଣ୍ଡଳିକୃତ ଧୂଆଁକୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁ କରୁ ମଝିରେ ଚମକି ଉଠିଲା ପରି ପଚାରିଲା : କ'ଣ, କୁହ ମିଷ୍ଟର ଦାସ, ମତେ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ କି ନାହିଁ ?

—କି ସାହାଯ୍ୟ, ପ୍ରବୀର ପଚାରିଲା ।

—ହ୍ୟାନରିଚକୁ ମୁଁ ପାନେ ଦବାକୁ ଚାହେଁ ।

—କେମିତି ଦବ ?

—ସେ ଯୋଜନା ମୁଁ କରି ରଖିଛି । ତାକୁ ମୁଁ ଶେଷ ସର୍ତ୍ତ ଗୋଟାଏ ଦେଇ ଆସିଛି ଗତ କାଲି । ହୁଏତ ସେ ରାଜି ହବ ମତେ ଦୁଇ ଦିନ ପରେ ରବିବାର ଦିନ ବିବାହ କରିବ ଗୀର୍ଜାରେ, ଏବଂ ମତେ ନେଇଯିବ ଜର୍ମାନି ତା ସାଙ୍ଗରେ, ନଚେତ୍ ମୋ ଦେଖିଲା କାମ ମୁଁ କରିବି ।

—କ'ଣ ତୁମର ଦେଖିଲା କାମ ? ପ୍ରବୀର ପଚାରିଲା ।

—କାମ ଦୁଇଟା । ତେବେ ପ୍ରଥମ କାମଟା କଥା କହି ରଖୁଛି ଆଜି । ଏଇଟା ଯଦି ଫଳପ୍ରଦ ହେଲା ତ ଚିନ୍ତାର କଥା ନାହିଁ ଆଉ, ନ ହେଲା ଯଦି, ତେବେ ଅନ୍ୟଟା ପାଇଁ ବି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେଇ ଦବ ତୁମେ ।

—ପ୍ରଥମଟା କ'ଣ ?

—ହେନରିଚ ଆଜି ବା କାଲି ଆସି କହିବ ମୋ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ସେ ରାଜି ଅଛି କି ନାହିଁ । ଯଦି ରାଜି ନୁହେଁ ବୋଲି କହିବ, ତେବେ, ମୁଁ କ'ଣ କରିବି ଜାଣ ? କହି ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ କି ପ୍ରତିଜ୍ଞାରେ ଥରି ଉଠିଲା ପରି ଦାନ୍ତ କଟମଟ କରି ରଗଡ଼ିଲା ବଳିତା ।

—କ'ଣ କରିବ ?

—ହଁ କରିବି ଯାହା କରିବା କଥା । ହେନ୍‌ରିଚକୁ ଡାକେଇ ପଠେଇବି ଡିନରକୁ । ତା' ସହିତ ମୋର ଶେଷ ରାତି ଯାପନ ପାଇଁ ମୋ ଆଡ଼ୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେବି । ସେ ରାଜି ହବ ନିଶ୍ଚୟ । ମୁଁ ଜାଣେ । ତା' ପରେ ତୁମକୁ କୌଶଳ

କରି ଫୋନ୍ କରିଦେବି । ତୁମେ ଦୁଇଟା କନଷ୍ଟେବଲଙ୍କୁ ପଠେଇ ଦବ ମୋ ଘରକୁ ରାତି ଦୁଇଟା ପରେ । ସେ ଆରେଷ୍ଟ ହୋଇ ଯେପରି ଥାନାରେ ବନ୍ଦ ହୋଇ ରହେ, ତା'ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବ ।

—ତୁମେ ତାକୁ ଭଲ ପାଅ ପରା ?

—ହଁ ପାଏ ତ ।

—ଏମିତି ହଇରାଣ କରିବ ତୁମ ଲଭର୍‌କୁ ?

—ଲଭର୍ ! ଶବ୍ଦଟା ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ କରି ହସି ଉଠିଲା ବନଲତା : ଲଭର୍ ମତେ ଠକ ପାରି ହେଇଯିବ ଏଠୁ । ଆଉ ମୁଁ ଶୂନ୍ୟ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ତାରା ଗଣୁଥିବି ବସି ବସି ? ମୁଁ କ'ଣ ତୁମର ହିନ୍ଦୁ ଝିଅ କି ? ପ୍ରେମିକ ପାଇଁ ସର୍ବସ୍ୱ ତ୍ୟାଗ କରି, ସେ ସବୁଦିନ ସୁଖରେ ରହିବ, ଆଉ ମୁଁ ଅଭିଆଡ଼ି ରହିବି, ତା'ରି ବିରହରେ ଲୁହ ଢ଼ାଳି ଢ଼ାଳି ରାତି ପୁହାଇବି ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି, ଏଇଆ ଭାବୁଚ ?

ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସିଲା ପ୍ରବୀର । କହିଲା ଜର୍ମାନ ଯୁବକକୁ ବି ପାଠ ପଢ଼େଇବାକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଝିଅ ଅଛି, କ'ଣ କହୁଚ ? ସାବାସ୍ ।

ବନଲତା ପିଠିରେ ହାତ ଆଉଁସେଇ ଦେଲା ପ୍ରବୀର ।

—କୁହ, ମତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ କି ନାହିଁ ?

—କାହିଁକି କରିବନି ? ମୁଁ ତ ଏଠି ସବୁ ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଚି ତୁମେ ତା' ଜାଣ । ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ତ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି, ଯୋଉ ଦିନ ଏ ସହରକୁ ଆସିଲି ସେଦିନଠୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଚି । ତେବେ···

—କ'ଣ ତେବେ ? କୁହ, ବି ଫ୍ରାଙ୍କ୍ । ବନଲତା ମୁଲାଏମ କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲା ।

—ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଅନେକ । ପ୍ରବୀର ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଗଲା ବାକ୍ୟଟି ହାଲ୍‌କା କଣ୍ଠରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ।

—ଅନେକ ? ମାନେ, କେତେ ?

—କେତେ ଦେଇପାରିବ ? ତୁମ ପାଖରେ ତ ଅନେକ ଟଙ୍କା ଥିବ ।

ଅନେକ ଆଉ କ'ଣ ? ସବୁ ମିଶେଇ ତ ପାଞ୍ଚ, ଛ' ଶହ ପାଉଚ ମାସକୁ ।

—ଇଏ ସିନା ଦରମା । ଉପୁରି ରୋଜଗାର ତ ଥିବ ଅନେକ । ସେଇ 'ଲଭର୍'ଠୁ ତୁମର, ମାନେ, ହେନ୍‌ରିଠୁ କେତେ ଶୋଷିଲଣି ?

ଲଜ୍ଜାରେ ମିସ୍ ସାମୁଏଲର ଗୋରା ତକତକ ମୁହଁ ଲାଲ ପଡ଼ିଗଲା ରକ୍ତ ପରି । ଇସ୍, ପ୍ରବୀରଟା ସବୁ ଖବର ରଖେ ଏଇ ବାରି ଘରେ ବସି । ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଇଣ୍ଟେଲିଜେନ୍‌ସ ଡ଼ିପାର୍ଟମେଣ୍ଟଟା ପ୍ରବୀର ଦାସ ହାତ ମୁଠାରେ । ନ ଜାଣିବ ବା କେମିତି ?

—କ'ଣ କୁହ, ଚୁପ୍ ହେଇ ବସିଲ କାଇଁକି ? ପ୍ରବୀର ପଚାରିଲା ।

—ନା, ଚୁପ୍ ହେବି କାଇଁକି ? ବିଳତା ମୁହଁ ଟାଣ କରି କହିଲା : ତୁମେ କ'ଣ ଭାବୁଚ ମୁଁ ଏଠି ଦେହର ବ୍ୟବସାୟ କରୁଚି ?

—କରୁଥାଅ ବା ଯଦି କ୍ଷତି କ'ଣ ? ଜାଣ, ଏ ସହରକୁ ସମସ୍ତେ ଆସିଚନ୍ତି ରୋଜଗାର କରିବାକୁ । ହଜାର ହଜାର, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ । ଯିଏ ଯୋଉ ଉପାୟରେ ପାରିଲା, ଦି ହାତରେ ଟଙ୍କା ସାଉଁଟୁଛି । ତୁମେ ନ କରିବ କାଇଁକି ?

—ବାଃ, ଚମତ୍କାର କଥା କହୁଚ ତ ! ବିଳତା କହିଲା : ତୁମେ ସାଉଁଟୁଚ ବୋଲି···ଭାବୁଚ, ସମସ୍ତେ ତୁମରି ପରି ଭାଗ୍ୟବାନ ଏଠି ।

—ଭାଗ୍ୟ-ଫାଗ୍ୟ ମୁଁ କିଛି ବିଶ୍ୱାସ କରେ ନାହିଁ ମିସ୍ ସାମୁଏଲ । ମୁଁ ଜାଣେ, ଗୃହିକ, ଚତୁର ଏଠି ସମସ୍ତେ, ଯେତେକ ଆସିଚନ୍ତି ଯୋଉଠୁ । ସାରା ଭାରତବର୍ଷରୁ । ତୁମେ ଯଦି ନୁହ, ତେବେ ସେଇଟା ତୁମର ଅଯୋଗ୍ୟ-ପଣିଆ । କହି ଟିକିଏ ରହିଯାଇ ଦି, ତିନି କଲି ସିଗାରେଟ ଫୁଙ୍କି ପୁଣି କହିଲା ପ୍ରବୀର : ଟିକିକ ଆଗରୁ ତୁମେ ନିଜେ କହିଚ, ମୁଁ କ'ଣ ହିନ୍ଦୁ ଝିଅ କି ? ପ୍ରେମିକ ପାଇଁ ସର୍ବସ୍ୱ ତ୍ୟାଗ କରି ବିରହାଶ୍ରୁ ଢାଳିବି ରାତି ରାତି ଉଜାଗର ରହିବି ?

—ତା' ମାନେ କ'ଣ, ମୁଁ ହେନ୍‌ରିକୁ ହାଡ଼ ହାତ କରେଇଚି ଏଠି ? ତାଠୁ ହଜାର ହଜାର ଲୁଟି କରିଚି ?

—ନ କରିଥିବ କାଇଁକି ? ଖାଲି ହେନ୍‌ରିଠୁ କାଇଁକି, ତୁମର କ'ଣ ଆଉ ସବୁ ବିଏ ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍ ନାହାନ୍ତି ଏଠି ?

—ଆଃ, ବିପଦରେ ପଡ଼ି ଆସିଚି ତୁମ ପାଖକୁ, ଏତେ ହାଡ଼ଜଳା କଥା କୁହନା ପ୍ରବୀର । ତୁମ ବାର୍‌କୁ ହେନ୍‌ରିଚ ସାଙ୍ଗରେ ଆସି ପରିଚିତ ହେଇଥିଲି । ସେଦିନ ମାତାଲ ଅବସ୍ଥାରେ ବେହୋସ ହେଇ ଏଠି ପଡ଼ିଯାଇଥିଲି, ତୁମେ ମତେ ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲ । ହେନ୍‌ରିଚ ଭୟ କରିଥିଲା, କାଳେ ମୋର ଜ୍ଞାନ ଆଉ ଫେରି ଆସିବନି, ମୁଁ କୋଲପ୍‌ସ କରିଯିବି, ଲୁଚି ପଳେଇ ଯିବାକୁ ବସିଥିଲା ମତେ ଏଇ କ୍ୟାବିନ୍ ଭିତରେ ଗୁଡ଼ ଦେଇ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଧରି ପକେଇଥିଲ ତାକୁ । ଧମକେଇଥିଲ ପୁଲିସରେ ଦବା ପାଇଁ । ଜାଣି, ସେଇ ଦିନଠୁ ସେ ଝୁବ୍ ଡ଼ରିଯାଇଚି ମତେ । ମାତାଲ ହେଇ ଗାଳି ଗୁଲଜ କରେ ଯେତେବେଳେ, ତୁମର ନାଁ କହିଦିଏ ମୁଁ ତାକୁ । 'ହେ ଭଗବାନ' ବୋଲି ପାଟିକରି ଉଠେ । କହେ, ନା, ନା···'ଡ୍ରିଭର୍'କୁ କିଛି କହିବନି । ସେ 'ଓରିଶା' ମିନିଷ୍ଟରର ଭୂପ୍ଲିକେଟ ଏଠି ।

ଠୋ-ଠୋ କରି ହସି ଉଠିଲା ପ୍ରବୀର । କହିଲା : ଓ, ସେଇ ଦୁର୍ବଳତା ତା'ର ଜାଣିଚ ବୋଲି, ମୋଠୁ ସାହାଯ୍ୟ ନବାକୁ ଆସିଚ ? ବେଶ୍, ସାହାଯ୍ୟ ମୁଁ ଦେବି, କିନ୍ତୁ ଟଙ୍କା ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅନ୍ତତଃ ତିନି ହଜାର । ହଜାର ଥାନା ଅଫିସରକୁ, ଆଉ ଦି ହଜାର ମୋର ।

—ତୁମର ଟଙ୍କା କ'ଣ ଦର୍କାର ପ୍ରବୀର ! ତୁମର ଏତେ ବିଜିନେସ୍ । ଏତେ ଆୟ, ଏତେ ଟଙ୍କା···

—'ଏତେ' ମାନେ କ'ଣ ମିସ୍ ସାମୁଏଲ ? 'ଟଙ୍କା' ପଛରେ 'ଏତେ' ଶବ୍ଦ ଲଗେଇଲେ କିଛି ଅର୍ଥ ବାହାରେ ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା ନାହିଁ । ଦଶ, ପନ୍ଦର ଲକ୍ଷ କଥା ନୁହଁ, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କୋଟି କଥା ବି ଯଦି ତୁମେ କୁହ । ତା' ହେଲେ ମୁଁ କହିବି, ଏ ସହରକୁ ଯେ ଆସିଚି ଟଙ୍କା କମେଇବାକୁ ଏବଂ ଟଙ୍କା କମଉଚି ବି ଦିନ, ରାତି, ହଜାର ହଜାର ବାଟରେ, ନାନା ଫନ୍ଦି ଫିକର କରି, ତା ପାଇଁ ବି ସେତିକି ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କୋଟିରେ ବି ତାର ତୃପ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ଚାହେଁ ଆହୁରି, ଆହୁରି ହଜାର ହଜାର, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ, କୋଟି କୋଟି ।

—ଇସ୍, କି ଅନର୍ଗଳ କହିଚାଲିଚ ତୁମେ ପ୍ରବୀର, ବିଲତା କହିଲା : ଟଙ୍କା କମଉଚି ବୋଲି, ତା'ର ବ୍ୟାଖ୍ୟା, ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାରେ କି ଧୁରନ୍ଧର ତୁମେ ।

—ଧୁରନ୍ଧର କ'ଣ ମୁଁ ଏକା ? ତୁମେ ନୁହଁ ? ଏଇ ଯେ 'ଲଭର'ଟି ତୁମର 'ହେନ୍‌ରିଚ' ସେ ଜର୍ମାନ ଛାଡ଼ି ରାଉରକେଲା ଆସିଚି କାହିଁକି ? କ'ଣ ତୁମ ସହିତ 'ପ୍ରେମ' କରିବାକୁ ନା ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର କରିବାକୁ ? ଜାଣ, ଗୋଟାଏ ଲୋକ ସେ, ଦିନକୁ ତାର ଖୋରାକ ପୋଷାକ ବାବଦକୁ ହାତଖର୍ଚ୍ଚ କେତେ ପାଏ ? ତିନି ଶ'ହ । ଆଉ ସେଠି ଜର୍ମାନରେ ତା'କୁ ମାସିକ ଦରମା ଦିଆଯାଏ ଭାରତୀୟ ମୁଦ୍ରାରେ ପନ୍ଦର ହଜାର । ଏତେ ପାଏ ବୋଲି ତୁମେ ବସିଚ ତାକୁ ବାହା ହବାକୁ । ବାହା ହୋଇ ରହିବାକୁ ଚାହଁ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ? ଭାରତରେ କ'ଣ ତୁମକୁ ବାହା ହବାକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଯୁବକ ନାହାନ୍ତି ? ଏଠିକି ଚାକିରୀ ଖଣ୍ଡେ କରିବାକୁ ଆସି ଜର୍ମାନ ଇଞ୍ଜିନିଅର ପ୍ରେମରେ ତୁମେ ପଡ଼ିଲ କାହିଁ କି ?

—ପ୍ରବୀର !

—ଅଃ, ଗୋଳମାଳ କରନି । ମତେ କହିବାକୁ ଦିଅ ମିସ୍ ସାମୁଏଲ । ଦି ପଇସା ରୋଜଗାର କରିବାକୁ ଆସି, ତୁମର ବି ମନ ହୋଇଚି ହଜାର ହଜାର କମେଇବାକୁ । ଯୌବନର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବାକୁ ହେନ୍‌ରିଚର ଛାତି ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜି...

—ଆରେ ? ବିଲତା, ଚମକି ଉଠିଲା ପରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା : ଦିଇଟା ଗ୍ଲାସ ବିଅର ପି' ତୁମର ନିଶା ହୋଇଗଲା ନା କ'ଣ ?

—ଏଁ ! ନିଶା ? ହଁ, ହଁ, ମୁଣ୍ଡଟା ଝାଙ୍କି ଦେଲା ପରି ମନେ ହେଉଚି । ଦି' ପହରେ ଜିନ୍ ଦି ପେଗ୍ ପି' ଶୋଇ ଯାଇଥିଲି । ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ବିଅର ଦି ଗ୍ଲାସ ପି ଦେଲି ! ପେଟ ଭିତରେ କକ୍‌ଟେଲ ହୋଇଗଲା ।

—ଯାଅ, ଯାଅ, ଶୋଇପଡ଼ । ବିଲତା କହିଲା : ପାଞ୍ଚଟା ପରେ ଛୁଟି ହୋଇ ସିଧା ଚାଲି ଆସିଥିଲି ତୁମ ପାଖକୁ । ରାତି ଆଠଟା ଆସି ହେଲାଣି । ସେ ପାଖ ବାର୍ ଘରେ ବହୁତ ଲୋକ ଆଜି । ଏତେ ଧୋ-ଧା କାହିଁକି ଏଠି ?

—ଧୋ-ଧା ନ ହେଲେ 'ବାର୍' କ'ଣ ? ମାତାଲ ହୋଇ ପାଟି ତୁଣ୍ଡ ଟିକିଏ ନ କଲେ ପି'ବାକୁ ଆସିବ କାହିଁକି ମଣିଷ ?

—ବଡ଼ ଫ୍ରାଙ୍କ୍ ତୁମେ ପ୍ରବୀର ।

—ମୋଟେ ନୁହେଁ । ତୁମ ପାଖରେ ମୁଁ ଟିକିଏ 'ହର୍ଷରାମ' । ତା ନ ହେଲେ ସମସ୍ତେ ମତେ ଜାଣନ୍ତି, 'ଘୁଙ୍ଗାରାମ' । ଅନ୍ୟଠୁ ଶୁଣେ ବେଶୀ ।; କହେ ଖୁବ୍ କମ୍ ।

—ମୋ ପାଖେ 'ହର୍ଷରାମ', ବଲାକା କହିଲା : ସେ ମୋର ଭାଗ୍ୟ ! ଆଚ୍ଛା କୁହ ତେବେ, କେତେ ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ ମତେ ?

—ପ୍ରଭାର, ମୂଲ ଚୂଲ କରେ ନା । ଯାହା ମୁହଁରୁ ବାହାରି ଯାଇଚି, ସେତିକି ଦବାକୁଇ ପଡ଼ିବ । କହି ପ୍ରଭାର ଟିକିଏ ହସିଲା, କହିଲା ତୁମ ପାଇଁ ମୁଁ ଯଥେଷ୍ଟ କମ୍ କହୁଚି । ପାଞ୍ଚ ହଜାର ତଳେ ମୁଁ କୌଣସି ଡିଲ୍ କରେନା ।

ବସ୍ତୁତଃ ସ୍ତବ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପ୍ରଭାର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା ଟିକିଏ ବଲାକା । ତା'ପରେ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା । କହିଲା : ଟଙ୍କାତକ ଆଗତୁରା ନବ, ନା···

—ଏକ୍ସାକ୍ଟଲି । ଫୁଲ୍ ଆମାଉଣ୍ଟ ଇନ୍ ଆଡ଼ଭାନ୍ସ । କହି ପ୍ରଭାର ଡାକିଲା ଓ୍ୱେଟରକୁ । କହିଲା : ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗ୍ଲାସ ବିଅର···

—ନା, ନା, ଆଉ ଖାଅନା ପ୍ରଭାର, ତୁମ ଆଖି ରକ୍ତ ପରି ଲାଲ ହେଇଗଲାଣି । ଅଚ୍ଛା, ମୁଁ ଯାଏଁ । କରମର୍ଦ୍ଦନ ପାଇଁ ହାତ ବଢ଼େଇ ଦେଲା ମିସ୍ ସାମୁଏଲ ।

—ମତେ ଯାଇଁ ଫୋନ୍ କରିବ ତେବେ ? ପ୍ରଭାର ପଚାରିଲା ।

—ଫୋନ୍ ନୁହେଁ । ନିଜେ ଆସି କହିଯିବି ସବୁ । କହି ଟପ୍ ଟପ୍ ଯୋତା ଆଓ୍ୱାଜ କରି ବାର୍ ଭିତରୁ ବାହାରିଗଲା ବଲାକା ।

॥ ଷୋହଳ ॥

ଦୌଡ଼ ଦୌଡ଼ ଧଇଁ ସଇଁ ହେଲପର ପ୍ରେସ୍ ଅଫିସ୍ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା ଭ୍ରମର ଜେନା । ଆସି କୁର୍ଚି ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲା ସୁବ୍ରତ ସାମନାରେ । ସବୁଦିନ, ସେ ଆସି ପ୍ରଥମେ ଛିଡ଼ା ହୁଏ, ସୁବ୍ରତକୁ ନମସ୍କାର କରେ । ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ କୁଶଳ ବାର୍ତ୍ତା ପଚାରେ, ତା'ପରେ ସୁବ୍ରତ 'ବସ' ବୋଲି କହିଲେ ତେବେ ଯାଇଁ ବସେ ।

ଆଜି କିନ୍ତୁ ଏମିତି କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ସେ, ସୁବ୍ରତର ଆଦେଶକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନଥିଲା ବିଲ୍‌କୁଲ୍ । ବସିପଡ଼ି କହିଲା : ବାବୁ, ମତେ ଗୋଟାଏ ଟଙ୍କା ଦିଅ, କିଛି ଖାଇ ଆସେ ହୋଟେଲରୁ । ଭୋକରେ ହଂସା ଉଡ଼ିଲାଣି । ଏ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁଟା··· କହୁ କହୁ କଥା ମଝିରେ ହଠାତ୍ ରହିଗଲା ଭ୍ରମର ଜେନା ।

—କ'ଣ ହେଲା ? ଟଙ୍କାଟିଏ ବଢ଼େଇ ଦେଇ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—କ'ଣ ଆଉ ହବ ? ଓକିଲ ବାବୁଙ୍କ ପାଲରେ ପଡ଼ିଲେ ଯାହା ହୁଏ ! ଖାଇବାକୁ ନପାଇ ମାସେ ହେଲା, ଅଧାପ୍ରାଣ ହେଲଣି ଆସି ।

—ଓକିଲ ମାନେ, ତୁମ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁ ?

—ହଁ, ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଏ ହବ ? ଏମିତି ଭୋଳା ବାବାଜି ! ଇଟା ଘାଟି ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ କହିଦେଲେ ମୋତେ । ସେଣେ କୁଲି, ରେଜା ଲଗେଇ ଦେଇ ମୁଁ ବସିଚି, ଟଙ୍କା ପଇସାର ଦେଖା ନାହିଁ । ମୋତେ ବାଡ଼େଇବାକୁ ବସିଲେ ସେମାନେ ମଜୁରି ନପାଇ । ଟଙ୍କା ଆଣିବାକୁ ଯାଉଛି କହି, ଲୁଚି ପଳେଇ ଆସିଚି ।

—ଦେଖା ହେଲା ତ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ହେଲା ତ, କିନ୍ତୁ ସେଇ ଅଲଣା କଥା ! ମତେ କହିଲେ,' ଗଞ୍ଜୁ ପାଖକୁ ଯାଅ ।

—ଫେଡ଼େରେସନର ଟଙ୍କା ନାହିଁ ?

—କୋଉ ଫେଡ଼େରେସନ ? ପଚାରିଲା ଭ୍ରମର ।

—ସେଇ ଗୋଟାଏ କି ସାଇଟ ପିପଲ୍ସ ଫେଡ଼େରେସନ୍ ନାଁ ଦେଇଚ ।

—ମୁଁ ସେ ସବୁ କିଛି ବୁଝେନି ବାବୁ । ମତେ ଇଟା ଭାଟି ତିଆରି କାମରେ ଲଗେଇଥିଲେ, ମୁଁ ଲାଗିଥିଲି ।

—ବସ୍ତିହାରିଙ୍କ ତରଫରୁ ଓକିଲାତି ବି କରୁଥିଲ ପରା ତୁମେ ? ପଡ଼ିଆ ଜମିକୁ ବାହାଲ କରିବା ପାଇଁ, ବାହାଲ ଜମିକୁ ଗୋଡ଼ା ।

ହସିଲା ଟିକିଏ ଭ୍ରମର । କହିଲା: ବାବୁ, ସବୁ ଖାଲି ଗୃହଶ ବଣ୍ ଧନ୍ଦା । ସେଥିରେ କ'ଣ ପେଟ ପୋଷେ ?

—ନ ପୋଷିବ କାହିଁକି ? ଶୁଣୁଚି, ତୁମର କାମ କରୁଚି ତ ଖଣି ହୋଟା । ହଜାର ହଜାର କମେଇ ନେଲାଣି ।

—ତା' କଥା କୁହନ୍ତୁନି ବାବୁ । ତା'ପରି କ'ଣ କଥା କୁହାଳିଆ ମୁଁ ?

—ତାଠୁ ବେଶୀ ପାରଙ୍ଗମ ତୁମେ ବୋଲି ତ ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି । ସେ ଏବେ ତୁମ ଉପରେ ଆଉରି ବାରି ହାତ ?

—କୁହନା ବାବୁ, କୋଉ ଗଳି ସନ୍ଧିରେ ପଶି ସେ କ'ଣ କରିପିବ, କିଛି ଠଉରି ପାରିବେନି ଆପଣ । ହଜାର ହଜାର କମେଇ ନେଲାଣି ।

—ଖାଲି କଥା କହିଜାଣିଚି ହଜାର ହଜାର ?

—ହଁ ବାବୁ, କଥା କହି ଓକିଲ ବାବୁ ବି କଣ କମ୍ କମଉଚନ୍ତି ?

—ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁ ?

—ହଁ ସେଇ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ! ତାଙ୍କର କୋଠା ତୋଳା ଚାଲିଚି; ଦେଖିଲେଣି ?

—କୋଠା ?

—ହଁ ଧମହଲା କରବେ । କହ ଭ୍ରମର ଟିକଏ ପ୍ରେସ୍ ଘରର ମାଟି କାନ୍ଥ ଆଉ ଖପରଲ ଛାତ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । କହଲା, ସାତ ଆଠବର୍ଷ ଆସି ରହଲ ଏଠି ବାବୁ, ଏତେ ଲୋକ ଏତେ କରଗଲେ, ଆପଣ ଯେମିତି ଆସିଥିଲେ ସେଇମିତି ନାଁଗୁଣଆ ହେଇ ପଡ଼ରହଛନ୍ତି । ମାଟି କାନ୍ଥକୁ ଭାଙ୍ଗି ହେଲେ ଇଟା ଯୋଡ଼େଇ କରନଅନ୍ତୁ, କହବେ ତ ମିସ୍ତ୍ରୀ ଲଗେଇ ଦେବ ।

—ପଇସା କିଏ ଦେବ ?

—କାଇଁକି ? ଆପଣ ! ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ କ'ଣ ପଇସା ନାହିଁ ?

—ପଇସା ଏଠି ଉଡ଼ୁଛି, ତୁମେ ଦେଖୁଛ କନା ! ସୁବ୍ରତ କହଲା । ଭାବୁଚ ପ୍ରେସ୍ ବାବୁ ପାଖରେ ବ ହଜାର ହଜାର ।

—ହଁ ଠିକ୍ କଥା କହଲ ବାବୁ, ଯେ କମେଇବାର, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କମଉଛନ୍ତି, ଖାଲି ଆପଣ ଆଉ ମୁଁ, ଆମେ ଦିହେଁ ପେଟରେ ଓଦା କନା ପକେଇ ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁଛୁ । ଅଚ୍ଛା ବାବୁ, ଆପଣ ଆଉ ଗୋଟାଏ କିଛି 'ବେବସା' କରୁ ନାହାନ୍ତି ! ଏ ଛାପାକଲକୁ ଧର ବସିଛନ୍ତି କାଇଁକି ? ଆପଣଙ୍କର ଯୋଉ ନାଁ; ଏଠି ଟଙ୍କା ଗଦା ହେଇ ପଡ଼ନ୍ତା ଯଦି ଆଉ କିଛି କରନ୍ତେ !

ସୁବ୍ରତ ଟିକଏ ହସିଲା । ପଚାରିଲା: ଆଉ କ'ଣ କର ହବ, ମୋ ଦେଇ କହଲ, ଆଉ କୋଉଥିକି ଉପଯୁକ୍ତ ମୁଁ ।

—କାଇଁକି, ନେତା ହଉ ନାହାନ୍ତି ବାବୁ । ନେତା ବୋଲି ସମସ୍ତେ ମାନୁଛନ୍ତି ଆପଣଙ୍କୁ । ହେଲେ ଆପଣ ଏ ପ୍ରେସ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ବାହାରକୁ ଅନଉ ନାହାନ୍ତି, ଏତିକ ଯାହା ଆପଣଙ୍କର ଦୋଷ ।

—ହଁ, ଦୋଷଟା ମୋର ଠିକ୍ ଧରଚ ତମେ ଭ୍ରମର । ସମସ୍ତେ ମତେ ମାନୁଛନ୍ତି ନେତା ବୋଲି, ତା'ର କାରଣ ମୋର ସେଥିପ୍ରତି ଲୋଭ ନାହିଁ ବୋଲି । ଯୋଉଦିନ ଏ ପ୍ରେସ୍ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ରାସ୍ତା ଉପରେ ଯାଇଁ ଠିଆ ହେବ ନେତାଗିରି କରିବାକୁ, ସେଦିନ ଟଙ୍କା ଆସିବ ହଜାର ହଜାର ଠିକ୍ । ହେଲେ ବଦନାମଟା କେମିତି ହବ, ଜାଣି ପାରୁଚ ତ ?

—ବଦନାମକୁ ଡରି ଗଉରକେଲରେ ଆପଣ ଏମିତି ହାଡ଼ହାଡ ହେଇ ବସିବେ ? ଆପଣଙ୍କର ଏ ବୁଦ୍ଧିଟାକୁ ମୁଁ ପସନ୍ଦ କରୁନ । ଶଣି ହୋଟା

କମେଇ ନେଲ, ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ, ଫକଡ଼୍ ରାମ ହେଇ ଅସିଥିଲ, ସେ ଆଜ ଦାସ୍ ବାବୁଙ୍କ ଗାଡ଼ିରେ ବସି ବୁଲଲଣି ।

—ଦାସ ବାବୁ ? ସୁବ୍ରତ ନ ବୁଝି ପାରିଲ ପରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଗଳାରେ ପଚ୍ଚରିଲ । ସେ କିଏ ?

—ଦାସ ବାବୁ କିଏ ବୁଝି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ? ଆମ ପ୍ରହର ବାବୁ, 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍' ମାଲିକ ।

—ଉହୁଁ, ତାଙ୍କୁ ତୁମେ ବାବୁ କହୁଚ କାଇଁକି ? ସେ କ'ଣ ଆଉ ବାବୁ ସ୍ତରରେ ଅଛନ୍ତି ?

—ହଁ, ହଁ, ଭୁଲ୍ କହିଲି, ଦାସ ସାହେବ ! ସେ ଯେତେବେଳେ ଏଠିକା ମନ୍ତ୍ରୀ ! ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଆକୁଳି ପଧାନ, ଧଡ଼ିରାମ ସମସ୍ତେ ବଡ଼ଲୋକ ହେଇଗଲେଣି, ଆଉ ଆପଣ···

—ମୁଁ ଏକ ଅପଦାର୍ଥ, ନା-ଲାଏକ ।

—ନାଁ, ନାଁ, ସେମିତି କହୁଚନ୍ତି କାଇଁକି ବାବୁ । ଆପଣ ଯଦି ଏମିତି କହିବେ ନିଜକୁ, ଆମେ ସବୁ ଯିବୁ କୁଆଡ଼େ ? ଆପଣଙ୍କ ଆଶ୍ରାରେ ପଡ଼ିରହିଚୁ ।

—ମୋ ଆଶ୍ରାରେ ? କ'ଣ କହୁଚ ତୁମେ ଜେନାଏ ? ମୋ ଆଶ୍ରାରେ ପଡ଼ି କ'ଣ ଲଭ ହେବ ତୁମର ?

ସେଇ କଥା ସମସ୍ତେ କହୁଚନ୍ତି ମତେ ବାବୁ । ଏମିତି କି ଆମ ଗଙ୍ଗାରାମଟା ଭାରି ବିରକ୍ତ ହଉଚି ମୋ ଉପରେ । କହୁଚି ସେ ପ୍ରେସ୍ ବାବୁ ପାଖରେ କାଇଁକି ବସୁଚ ଯାଇ ରାତି ଦିନ ?

—ଠିକ୍ କଥା । କାଇଁକି ଅସୁଚ ଏଠିକି ?

—କାଇଁକି ଆସୁଚି, ସେ କଥା ଭ୍ରମର ଜେନା ଜାଣେ । ଆରେ ଟଙ୍କା ସିନା କମଉଛନ୍ତି ସମସ୍ତେ ଗାଉଁରକେଲରେ । ଟଙ୍କା ହାଉ ଯାଉ ହଉଚି ସଭିଙ୍କ ପକେଟରେ । ହେଲେ 'ଇଲମ୍' ଅଛି କାହା ପାଖରେ ? ଏମିତି ସମୟ ବରବାଦ କରି ଆପଦ ବିପଦରେ ଦୁଖୀ ଲୋକକୁ ହେମତ ଦଉଚି କିଏ ?

—'ଇଲମ' ? ସୁବ୍ରତ ଅର୍ଦ୍ଧସ୍ୱଗତ ଗଳାରେ ପଚ୍ଚରିଲ ଭ୍ରମରକୁ : କି 'ଇଲମ୍' ଅଛି ମୋ ପାଖରେ ?

—ସେ କଥା ମୁଁ ଜାଣେ । ମୁଁ 'ଇଲମ୍' ନେଉଚି ଆପଣଙ୍କ ପାଖରୁ । ସେ 'ଇଲମ୍'ର କରାମତି ମୁଁ ଦେଖେଇବି ଭୋଟବେଳେ । କହି ହଠାତ୍ କଥାର ପ୍ରସଙ୍ଗ ବଦଳେଇ ଦେଇ ପଚାରିଲା ଭ୍ରମର ଜେନା ! ବାବୁ ଇଲେକ୍‌ସନ ଆଉ ଛ' ସାତମାସ ରହିଲା ପରା ?

—କିଏ କହୁଥିଲା ?

—ଓକିଲ ବାବୁ ।

—ଦୁର୍ଗେଶ୍ବର ?

—ହଁ ।

—ସେ ଛିଡ଼ା ହେବେ କି ଭୋଟ ଲଢ଼େଇରେ ?

—ଡ଼ରୁଆ ଲୋକଟା, ସେ କ'ଣ ଠିଆ ହବ ? ଭ୍ରମର କହିଲା : ସୋସିଆଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଇଞ୍ଜିନିଅରର ଧୂଳିଆ ବାବୁ ଠିଆ ହବ ଶୁଣୁଚି । ଆଉ କେତେ ନାହିଁ କେତେ ଠିଆ ହେବେ । ଆପଣ ଠିଆ ହେବେନି ବାବୁ ?

—ମୁଁ ? ସୁବ୍ରତ କୌତୂହଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଳାରେ ଓଲଟା ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ।

—କାହିଁକି ? ଆପଣ ଠିଆ ହେଲେ, ସମସ୍ତଙ୍କର ଭାଲେଣି ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତା ! ମୁଁ ଲଢ଼ନ୍ତି ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ।

—ମୋ ପାଇଁ ଲଢ଼ିବ କାହିଁକି ? ତୁମେ ଛିଡ଼ା ହଉନ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଦେଶରେ ତ ତୁମପରି ଲୋକ ଭୋଟ ଲଢ଼ି କଟାପଟ ହୋଇ ଆସିବା ଉଚିତ ।

—ଆମେ ସବୁ ମୂର୍ଖ ।

—ତୁମେ ମୂର୍ଖ ସେ କ'ଣ ତୁମ ଦୋଷ ? ବ୍ରିଟିଶ ସର୍କାର ତ ଭାରତବର୍ଷର ଶତକଡ଼ା ସତୁରି ଭାଗ ଲୋକଙ୍କୁ ମୂର୍ଖ କରି ରଖିଥିଲା । ତା' ବୋଲି ସେ ସତୁରି ଭାଗ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରୁ କ'ଣ କେହି ଭୋଟରେ ଛିଡ଼ା ହେବେନି ?

—ବଢ଼ିଆ କଥାଟାଏ କହିଚ ବାବୁ । ଆମମାନଙ୍କ ପାଇଁ, ଏ କଥା କହିବାକୁ ଆପଣଙ୍କ ଛଡ଼ା କ'ଣ ଆଉ କେହି ଅଛି ଏଠି ? ସମସ୍ତେ କହୁଚନ୍ତି । ଜେନାଏ, ଆସନ୍ତା ଭୋଟରେ ମତେ ମଦତ କରିବଟି ?

—ସମସ୍ତେ ବୋଇଲେ ?

—ଏଇ ଯୋଉମାନେ ସବୁ ଛିଡ଼ା ହେବେ ।

—ତୁମ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ନେତା ଅଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ?

—ଅଛନ୍ତି ଯେ, ସେ ଗୃହନ୍ତି ଚାନ୍ତି ଖୁସାମତି । କଟକରୁ ବଡ଼ ନେତାମାନେ ଆସି ତାଙ୍କୁ ଠେକାଠେକ କରି ଠିଆ କଲେ ସେ ଠିଆ ହେବେ ।

—ଏ କଥା କହୁଥିଲେ ନା କ'ଣ ?

—ହଁ, ଥରେ ପଚାରିଥିଲି ଯେ, ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ କରି, କେହି ନ ଶୁଣିଲା ପରି ମୋ ଆଗରେ କହୁଥିଲେ ।-ଭାରି ମତଲବ ଲୋକ । ଉପରକୁ ଦେଖାଇ ହେବେ, କିଛି ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ । ଭିତରେ ଭିତରେ ସବୁ ରହିବ ତାଙ୍କରି ହାତମୁଠାରେ । ସଳ ସୂତାର ଚଳେଇଥିବେ ସବୁବେଳେ । ତାଙ୍କ ଗୁମରତକ ସବୁ ଜାଣିଗଲାଣି ମୁଁ । ମତେ ଆଜକାଲି ବଡ଼ ଡରୁଚନ୍ତି ଓକିଲ ବାବୁ । ମୁହେଁ ମୁହେଁ ବାଉଳେଇ ଦଉଚି ।

—କ'ଣ ?

—ଏଇ, ଗରିବ ଲୋକଙ୍କୁ ହଇରାଣ କରୁଚ ଟଙ୍କା ପଇସାରେ, ଭଲ କଥା ନୁହଁ ଏଗୁଡ଼ାକ ।

—ହଇରାଣ ଯଦି କରୁଚନ୍ତି ତୁମକୁ କାଇଁକି ରହିଚ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ?

—ସେ କଥା ବି କହୁଚି ଗଙ୍ଗାରାମ । କହୁଚି, ମତେ ବରା ପକୋଡ଼ି ଦୋକାନ ଧରେଇ ଦେଇ ଗଲ, ମୁଁ ଏତେ କମେଇଲାଣି । ତୁମେ ଆସୁନ ମୋ ସାଙ୍ଗକୁ । ବସ ଏଠି, ଟଙ୍କା କ'ଣ କମେଇବନି ? କାଇଁକି ବାଇଆ ହେଉଚ ପ୍ରେସ ବାବୁ ସାଙ୍ଗରେ । ମହାନ୍ତି ଓକିଲ ପଛରେ କାଇଁକି ଗୋଡ଼େଇଚ ?

—ଠିକ୍ ତ କହୁଚି ଗଙ୍ଗାରାମ । ଟଙ୍କା ଯଦି ଚାହୁଁଚ, ତାରି କଥା କରୁନ । ବରା ଗୁଲ୍‌ଗୁଲା ଦୋକାନଟାକୁ ବଢ଼ାଅ ।

—ସେ 'ବ୍ୟବସା' ମୋ ଦେଇ ହବନି ବାବୁ । ଦି ପଦ କଥା ନ କହିଲେ ମୋ ମନ ଥୟ ହବନି । ଟଙ୍କା କ'ଣ ସବୁ ? ବଡ଼ ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ମୁଁ ଯେ ବସା ଉଠା କରୁଚି, ଗଙ୍ଗା ସିନା ଟଙ୍କା କମଉଚି, ତାକୁ ଚିହ୍ନନ୍ତି କେତେଜଣ ?

—ତା' ହେଲେ ତ ନେତା ହବାକୁ ତୁମର ଇଚ୍ଛା । ଟଙ୍କା କଥା କହୁଚ କାହିଁକି ?

ଭ୍ରମର ଟିକିଏ ଅଡୁଆରେ ପଡ଼ିଗଲା । ହଠାତ୍ କଣ ଉତ୍ତର ଦେବ ଏ ପ୍ରଶ୍ନର, କିଛି ଖୋଜି ପାଇଲା ନାହିଁ । କହିଲା : ଗଙ୍ଗାଟା ଦି ପଇସା ରୋଜଗାର କଲା ବୋଲି ମତେ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା କହି ଆକଟି ବସିବ, ଇଏ ମୁଁ ସହିପାରିବିନି ବାବୁ । ଚଟକଣାଟାଏ ପକେଇଚି ତାକୁ କାଲି । କହିଲି, ଯେତେ ବାହାପିଆ କଥା ସବୁ ତୋର୍···ସପନ ଦେଖିଚୁ, ଛେନା ଗୁଡ଼ ସପନ । କ'ଣ ମୁଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡି ସେ ସପନର···

—ସପନ ଦେଖିଚି ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା, କି ସପନ ?

—ସେ ଗୋଟାଏ ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା କଥା ।

—କୁହ ଟିକିଏ, ଶୁଣେ ।

—କ'ଣ ଶୁଣିବେ ? 'ପିକଡ଼' ଲୋକଙ୍କର ମୁହଁ ଭଡ଼ଙ୍ଗ ।

—ଗଙ୍ଗାରାମ ପି'ଲାଣି ନା କ'ଣ ?

—ସେଇଥି ପାଇଁ ତ ଚଟକଣାଟାଏ ପକେଇଲି । କାଲି ଜାଣିଲି ତା' କଥାରୁ । ପଅରଦିନ ରାତି ଆଠଟାରେ ଦାସ ସାହେବଙ୍କ 'ବାର୍'କୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲା ଗଙ୍ଗାରାମ ! ଏକାବେଳେ ବିଲାତି ମାଲ୍ ଖାଇ ନିଶାରେ ଚୁର୍ ହୋଇ ଆସି ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ସପନ ଦେଖିଲା ରାତି ଅଧରେ···

—ଦାସ ସାହେବଙ୍କ 'ବାର୍' ! ମାନେ 'ସ୍ୱପ୍ନିଳ' ବାର୍ ? ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ତା' ହେଲେ ତ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବା କଥା—ତୁମେ ଚଟକଣାଟାଏ ପକେଇଲ କାହିଁକି ?

—ଘରେ ଛ' ସାତଟା ପୁଅ ଝିଅ । ନ ଖାଇ ନ ପିଇ ମରୁଚନ୍ତି । ସେଠିକି ଟଙ୍କା ପଠେଇବାକୁ ନାହିଁ । ଏଠି ବିଲାତି ପି' ସପନ ଦେଖୁଚି ?

—କ'ଣ ସପନ ଦେଖିଲା ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଦେଖିଲା ସେ ବଡ଼ ଲୋକ ହେବା ପାଇଁ ମାନସିକ କରି ଏଠି ଯୋଉ ବେଦବ୍ୟାସ ମନ୍ଦିର ଅଛି, ସେଠି ଯାଇଁ ମହାଦେବଙ୍କ ପାଖରେ ଅଧିଆ ପଡ଼ିଲା । ଦୋକାନରେ ଯୋଉ ଗରମ ଗରମ ବରା, ପକୋଡ଼ି, ଗୁଲ୍‌ଗୁଲା, ଜିଲେପି

ଶୁଣିଥିଲି ସବୁ ନେଇ ଭୋଗ ଦେଲି । ମହାଦେବ ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ । କହିଲେ : ତୋ ଭୋଗ ରାଗରେ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଖୁସି । ତୋ ଗୁହାରି ମୁଁ ଶୁଣିଲି । ଯା ଉଠ । ବଡ଼ଲୋକ ହବୁ ବୋଲି ମାନସିକ କରୁଚୁ । ତୋ ମନସ୍କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହବ । ଆସନ୍ତା ସୋମବାର ଦିନ ବଡ଼ ସକାଳୁ ଉଠି ମୁନିଆ ଶେଠ ବଗିଚ୍ଚ ପୋଖରୀରେ ବୁଡ଼ ପକେଇ ମୋ ନାଁ ଶହେ ଏକ ଥର ଜପ କରିବୁ । ତା' ପରେ ସାତଟା ବୋତଲ ନେଇ ମହାତ୍ମା ଗଫୁରଙ୍କ ରହ୍ମାଦାର 'ସିରାଜ' ମିଆଁ ଭାଟିକୁ ଯାଇଁ ଦେଶୀ ମହୁଲି ମାଲ କିଣି ଆଣି, ବରା ପକୋଡ଼ି, ଗୁମ୍ଟି ଘର ଭିତରେ ଲୁଚେଇ କରି ରଖିବୁ । ଯେ ବରା ପକୋଡ଼ି ଖାଇବାକୁ ଆସିବ ତାକୁ ଖାଲି ପଦେ କହିବୁ 'ବଂ ଭୋଳା ରସ' ପିଅନ୍ତୁ ଗିଲାସେ । ବେଦବ୍ୟାସ ମହାଦେବଙ୍କ ମହୌଷଧି ।

—ତା' ପରେ ? ହୋ ହୋ କରି ହସି ଉଠିଲି ସୁବ୍ରତ ।

—କହିଲି : ଆସ ଦାଦି, ତୁମେ ସେ ମହୌଷଧି ମାରଫତ୍‌ରେ ରହିବ, ମୁଁ କୁହା ବୋଲା ବିକା-କିଣା କାରବାର କରିବି । ଖାଲି ପୁଲିସ ଡ଼ିପାର୍ଟକୁ ମୋର ଭୟ । ତୁମେ ଥିଲେ ସେମାନେ ଦୋକାନ ଆଡ଼କୁ ଅନେଇବେନି ।

—ପୁଲିସବାଲାଙ୍କ ପାଖରେ ତୁମର ଖୁବ୍ ଖାତିର ଅଛି, ଗଙ୍ଗାରାମ ଜାଣେ ସେ କଥା ନା ?

—ହଁ ନଜାଣିବ କେମିତି ? ଆମ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ରୋଡ଼ ଥାନା ଅଫିସର । ସେ ଆସି ମତେ ଜେନା ବାବୁ ଜେନା ବାବୁ ବୋଲି ଦିନକେ ଶହେ ଥର ଡାକ ପକାନ୍ତି !

—ତୁମେ ପରା ଇଟା ଭାଟିରେ ଥାଅ, ବେଦବ୍ୟାସ ପାଖରେ ?

—ସେଠିକି ଏବେ ଗଲି ନା, ଥାନା ଅଫିସର ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ଭାବ-ଲଭ ତ କେତେ ବର୍ଷର ।

—ଓଃ ! ତା' ପରେ···

—ତା' ପରେ, ଆଉ କ'ଣ ? ଯେମିତି କହିଚି ଗଙ୍ଗା, ଆସ ଦାଦି ସେ ମହୌଷଧି ମାରଫତ୍‌ରେ ରୁହ ତମେ, ସେଇମେଡି ଠ୍ୟାସ୍ କରି ଗୁପୁଡ଼ାଟାଏ କଷି ଦେଲି ତା' ଗାଲରେ । ଦି ଚକର କାଟି ଧାଇଁ କରି

କସୃଡ଼ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଚୁଲି ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ । ପୋଡ଼ି ଯାଇଥାନ୍ତା । ଝିଙ୍କି ଆଣିଲି ବାହା ଧରି । ପୁଅର ମନ ମାନିଯାଇଛି ଯେ, ସପନ ଦେଖିବାର ମଜା ମିଳିଯାଇଛି ।

—ଏଇଟା ବଡ଼ ଅନ୍ୟାୟ କଲ ତମେ ଜେନାଏ । ଏଠି ସମସ୍ତେ ସପନ ଦେଖୁଚନ୍ତି ରାଉରକେଲାରେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପରେ ବଡ଼ ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଭାର ଦାସ । ରାଉରକେଲା ମାଟିରେ ଗୋଡ଼ ଦେଉ ଦେଉ ସପନ ଦେଖିଥିଲେ କୋଟିପତି ହବାର । 'ବାର' ନାଁ ଦେଇଥିଲେ 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର' । ତୁମ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁ । 'କୁଆର ମୁଣ୍ଡା ସାଇଟ ପିପଲସ୍ ଫେଡ଼େରେସନ' ଗଢ଼ି, ଇଟା ଭାଟି ଡିଆରରେ ମନ ବଳେଇଲେ କାହିଁକି ଜାଣ ? ସେ ବି ଚିନ୍ତା କଲେ ଇଟା ତିଆରି ହେଲେ ମହଲା ପରେ ମହଲା ଗଢ଼ି, ସାତ ତାଲା, ଆଠ ତାଲା, ଶହେ ତାଲା । ଆକାଶ ଛୁଇଁଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେତେ ମହଲା ହେଇ ପାରିବ, ସେତେ ମହଲା କୋଠା ତିଆରି କରି, ତା' ଭିତରେ ରହି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବେ, ନେତା ହେଇ ବସି ହୁକୁମ କରିବେ, କଟକର ତୁଙ୍ଗ ନେତାମାନଙ୍କୁ । ପଠାଅ ମତେ ଦିଲ୍ଲୀ ଦରବାରକୁ । ପଠାଅ, ଘିଅ ମହୁରେ ଭସେଇ ଦେବି ମୁଁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏଇ ରାଉରକେଲାରୁ ! ସପନ ଦେଖୁଚନ୍ତି ଏଠି ଓଡ଼ିଶା ସର୍କାରଙ୍କ ପ୍ରଶାସକମାନେ, କେମିତି ଦି ହାତରେ ଖାଲି ନୋଟ ଗଣିବେ, ବସ୍ତିହରାଙ୍କ ପାଇଁ ଆସୁଥିବା କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ତୋଷରପ କରି । ଗରିବ ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ନ୍ୟାଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ୟରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି । ଆଉ ସେପାଖେ ଷ୍ଟିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ରେ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଷ୍ଟିଲ କମ୍ପାନୀର କର୍ମଚାରୀମାନେ ବାବୁ ଭାୟା, ଫୋରମ୍ୟାନ, ସୁପରିଂଟେନଡ଼େଣ୍ଟ, ପର୍ସନାଲ ଅଫିସର, ପରଚେଜ ଅଫିସର ପ୍ରଭୃତି ସବୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅଫିସର ସମେତ ମହାପ୍ରତାପୀ ଜେନେରାଲ ମ୍ୟାନେଜର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଚନ୍ତି କେମିତି ଲକ୍ଷପତି ହେବେ । କମ୍ପାନୀ ଜିନିଷ ଚୋରି କରି, ପ୍ଲାଣ୍ଟ କନଷ୍ଟ୍ରକସନ୍ ପାଇଁ ଆସିଥିବା ଚରିଶହ କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ ଅଧାଅଧି ପକେଟସ୍ଥ କରି, ଅଥଚ ତୁମ ଗଙ୍ଗାରାମ ବିଚାରା, ବଂ ଭୋଳା ମହାଦେବଙ୍କଠାରୁ 'ବର' ପାଇ, ସାଉଁଟା ମହୁଲି ବୋତଲ କିଣି ଆଣି, ତାକୁ ବିକି, ପୁଣି କିଣି, ପୁଣି ବିକି; ସେଇ କିଣା-ବିକା ପଇସାରେ ଯାହା ଲାଭ ହେଲା ସେଥିରେ ଯଦି ବଡ଼ଲୋକ ହବାର ଟିକିଏ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲା··· ତୁମେ ରାଗି ମାଗି ଗୁପଡ଼ାଟାଏ ପକେଇଲ କାହିଁକି ଜେନାଏ ! ବଡ଼ ଅନ୍ୟାୟ କଲ ବାସ୍ତବିକ, ବିଚରା ଗଙ୍ଗାରାମ !!

କାଙ୍କା ହୋଇ ସୁବ୍ରତ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା ଭ୍ରମର ଜେନା, 'ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବା' କଥାଟାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ଶୁଣି, କହିଲା । ବାବୁ, ତୁମ ପାଖରେ ବସିଲେ ଅକଲ ଗୁଡୁମ୍ ହୋଇଯିବ । କୋଆଡ଼କା କଥା କୁଆଡ଼େ ନେଇ ହାବୁଡ଼େଇ ଦବ, କିଛି ବୁଝି ହବନାହିଁ । ହଉ, ମୁଁ ଯାଏ, ଖାଇ ଆସେ ଗଣ୍ଡାଏ । କହି ଓହପଟିଆ ଖରାରେ ବାହାରି ଗଲା ଡେଲି ମାର୍କେଟ ଆଡ଼େ ।

ସୁବ୍ରତ ଉଠି ଯାଇ, କିରାସିନ ପଟା ଝଆର ଦୁଆର ଠେଲି, ପଶ୍ଚିମ ପଟ ଶୋଇଲା ଘର ଆଡ଼କୁ ଯାଉଥିଲା, ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଜିପ୍ ଆସି ରାସ୍ତା ଉପରେ ଠିଆ ହବାର ଦେଖି ପୁଣି ଫେରିଆସି ଖୁର୍ଚି ଉପରେ ବସିଲା ।

ସୁବ୍ରତର ପ୍ରେସ୍ଟ ବଡ଼ ହୋଇ ତିନଟା ଟ୍ରେଡ଼ଲ ମେସିନ୍ ! ଦୁଇଟା ପ୍ରାୟ ଛପା ଛପିରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହେ ଆଠ ଘଣ୍ଟା । ବଡ଼ ମେସିନ୍ଟା କଦବା କ୍ୱଚିତ୍ ଚାଲେ, ବଡ଼ ଫର୍ମ କିଛି ଆସିଲେ । ତା' ସାପ୍ତାହିକ କାଗଜଟା ଏଇ ବଡ଼ ମେସିନ୍‌ରେ ଛପା ହୁଏ । କାଗଜଟା ରେଗୁଲାର ନୁହେଁ । ପଇସାର ଅଭାବ ବରାବର । ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଉପରେ ହେଉଥିବା ଅବିଚାର କଥା ଲେଖି, ଅଣଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରଙ୍କ ପ୍ରିୟାପ୍ରୀତି ତୋଷଣକୁ ସମାଲୋଚନା କରି, ଟେଣ୍ଡର, ଦୁର୍ନୀତି ଆଉ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଶାସନିକ ଅନ୍ୟାୟ, ଅମାନ୍ତ ପୁଣି ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ମହାଭାରତୀୟ ଉଦାରତାରେ ଭାସି ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଦାବୀ ଉପେକ୍ଷା କରି ଚାଲିଥିବା ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ ଯଦିଓ ନିର୍ଭୀକ ଭାବରେ ଲେଖି ପ୍ରକାଶ କରେ ସୁବ୍ରତ, ଓଡ଼ିଆମାନେ ନିଜେ କିନ୍ତୁ ଚାରିଅଣା ଦେଇ ଖଣ୍ଡେ କିଣି ପଢ଼ିବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କଥା ଭାବନ୍ତି ନାହିଁ । କିଣି ପଢ଼ନ୍ତି ଅଣଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରମାନେ । ଓଡ଼ିଆ ନ ଜାଣିଥିଲେ ବି ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ନିଜ ଲୋକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମଗେଇ ନେଇ ଓଡ଼ିଆ ଲେଖାକୁ ହିନ୍ଦିରେ ତର୍ଜମା କରି ବୁଝେଇବାକୁ କହନ୍ତି ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ଡାକି ନେଇ, ଯେ ତାଙ୍କର ଖୁବ୍ ବିଶ୍ୱସ୍ତ । ଆଉ ଦୁଇଶ' କପି ନଗଦ ପଇସା ନେଇ କିଣି ନିଏ ଜର୍ମାନ ସୋଶାଲ ସେଣ୍ଟର । ସେଥିରୁ ଦଶ ପନ୍ଦର କପି ଜର୍ମାନ ଯାଏ କୁଆଡ଼େ । ଆଉ ତିରିଶ ଚାଳିଶ କପି, ଭାରତବର୍ଷରେ ଥିବା ସେମାନଙ୍କ ଆମ୍ବାସି ଜରିଆରେ ଉଚ୍ଚ-ପଦସ୍ଥ ଅଫିସର କେତେଜଣଙ୍କ ପାଖକୁ । ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ଶ କପି ରାଉରକେଲାରେ ଥିବା ଜର୍ମାନ ଇଞ୍ଜିନିଅର, ଅଫିସରମାନେ ପଢ଼ନ୍ତି ।

ଓଡ଼ିଆ ଲୋକଙ୍କ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତା କାଗଜଟି ପ୍ରତି, ଜାତି ପାଇଁ ତା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବାରେ କେବେ ତ୍ରୁଟି କରେ ନାହିଁ ସୁବ୍ରତ ।

ନିଜ ପ୍ରଦେଶ, ମାତୃଭାଷା ଏଇ ଦୁଇଟି ପ୍ରତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବାରେ ଜାତୀୟବାଦୀ ନେତାଙ୍କ କଥା ନୁହେଁ କେବଳ, ଜାମସେଦପୁରରେ ଥିଲାବେଳେ, ସିଂହଭୂମକୁ ବଙ୍ଗାଳୀମାନେ, ବେଙ୍ଗଲ୍‌ରେ ଏବଂ ବିହାରୀମାନେ ବିହାରରେ ରଖିବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କପଟ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ ପାଇକଗୁ ମାରି ତିଆରି ରହିଥିଲେ ସବୁ ସମୟରେ ସେ କଥା ସେ ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖିଛି । ଅଙ୍ଗେ ନିଭେଇଚି କେତେ ନିର୍ଯାତନା । ଓଡ଼ିଆ ନାଁ ଶୁଣିଲେ, ରାସ୍ତା ଘାଟରେ ଗୁଲଗୁଲ କରୁଥିବା ଯେ କୌଣସି ବିହାରୀ, ସେ କପଟ ସିଂହଭୂମ ବିହାର କା, ବିହାର କା ହୋକେ ରହେଗା କହି ଓଡ଼ିଆ ଜାତିକି ଆକ୍ଷେପ କରି ଗାଳିଗୁଲଜ କରେ, ଅଥଚ ସେ ରାସ୍ତା ଦେଇ ଓଡ଼ିଆ କେହି ଯାଉଥିଲେ କାପୁରୁଷଙ୍କ ପରି ମୁହଁ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ କିଛି ନ ଜାଣିଲା ପରି ଛଳନା କରି ଗୁଲିଯାଏ, ସେ ଦୃଶ୍ୟ ଏବେ ବି ସୁବ୍ରତ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଉଠେ ।

ଜାମସେଦ୍‌ପୁରରେ ବି ସେ 'ଛିନ୍ନମସ୍ତା' କାଗଜ ବାହାର କରି ଲଢ଼ୁଥିଲା, ଆଉ ଏଠି, ରାଉରକେଲାରେ ମଧ୍ୟ, ସେ ଗୋଟିଏ କଥାକୁ ବଡ଼ କରି ଠେକି ଧରିବାକୁ ଚାହେଁ, ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଆଖିରେ କେବଳ ନୁହେଁ, ସର୍ବସାଧାରଣ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ । ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ରକ୍ଷା କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ କେବଳ ଜଣେ ଦି ଜଣ ନେତାଙ୍କର ନୁହେଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓଡ଼ିଆ, ତା' ମାତୃଭାଷାର ସମ୍ମାନ, ତା' ଜନ୍ମ ମାଟିର ଇଜ୍ଜତ ରଖିବାକୁ ତିଆରି ରହିବା ଉଚିତ ସବୁବେଳେ, ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ଆଉ ସର୍ବସ୍ୱ ବିନିମୟରେ । ରାଉରକେଲାକୁ ଯୋଉ ଅଣଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗାଳି, ବିହାରୀ, ତେଲେଙ୍ଗା, ମାନ୍ଦ୍ରାଜୀ, ପଞ୍ଜାବୀ ଆସିଚନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଉନ୍ନତି ଦେଖିବା ପାଇଁ, ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ଜଗିବା ପାଇଁ, ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଦେଶର ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଏଠିକି ଆସି ନାହାନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ନିଜେ ନିଜେ ଭାଇ ବିରାଦର ଖୋଜା ଖୋଜି ହେଇ ସଂଗଠିତ । ଅଥଚ ଓଡ଼ିଶା ମୁଲକରେ, ରାଉରକେଲାରେ ଥାଇ, ଓଡ଼ିଆ କାହିଁକି ଏକଯୁଟ ହେଇ, ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷର ସ୍ୱାର୍ଥ, ପରସ୍ପରର ସ୍ୱାର୍ଥ ଏବଂ ବୃହତ୍ତର ଜାତିର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ସଂରକ୍ଷିତ କରିବାକୁ ଆଗେଇ ନ ଆସି, ସଦାବେଳେ କହିବି, ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଆମର କିଛି କଲେ ନାହିଁ । ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ସୁପାରିଶ ପତ୍ର

ଦେଲେନି ଜେନେରାଲ ମାନେଜରର ପାଖକୁ ଅମୁକ ଲୋକର ମୁକଶିର ପାଇଁ ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ ସେ କଥା ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ ସୁବ୍ରତ । ଶ୍ରମିକ ସଂଗଠନ ଯେତେ ମଜବୁତ୍ ହୁଏ, ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ମହାପ୍ରାଣତାର ଉଦାରତାରେ ଭାସି ନିଜସ୍ୱ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଉଥିବା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଏଠି ମୁକାବିଲା କରି ହବ ଜୋର୍-ଦାର ଗଳାରେ ସୁବ୍ରତ ବରାବର କହେ ଏ କଥା ।

ଅବଶ୍ୟ ଏଇ ଭାବଧାରାକୁ ପ୍ରଚାର କରିବାକୁ ଯାଇ, ସୁବ୍ରତ ଏ କେତେବର୍ଷ ଭିତରେ, ଆଜି ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଆଖିରେ ଜଣେ ଦେଶଦ୍ରୋହୀ । ସି: ଆଇ: ଡ଼ି ଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ ବିପ୍ଳବୀ ।

ହେଲେ, ଏହା ଜାଣିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ସୁବ୍ରତ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି ତା'ର ଚିନ୍ତାର ଆଦର୍ଶରେ, ଅଚଳ ମହାମେରୁ ପରି ସେ ସ୍ଥିର ଆଉ ସୁଦୃଢ଼ । କୌଣସି ପ୍ରଲୋଭନ ବା ତୋଷାମଦରେ ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ ଯେପରି ନ ହେବ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ସତର୍କ ।

ହଁ, ପ୍ରଲୋଭନ ଏଠି ଅନେକ । ସାମ୍ବାଦିକତା, ରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଶକ୍ତି, ଯୋଉମାନେ ଜାଣନ୍ତି ଏ କଥା ବଡ଼ବଡ଼ଆଙ୍କ ଭିତରେ, ସେମାନେ ଆସି ପ୍ରାୟ ସୁବ୍ରତକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ।

ଇସ୍ପାତ କାର୍ଖାନାର ରମଣୀବଲ୍ଲଭ, ପର୍ଚେଜ ଅଫିସର ସବୁଠୁ ବଡ଼ ହାକିମ, ସେଦିନ ହଠାତ୍ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଦିନେ ପ୍ରେସ୍ ଦୁଆର ମୁହଁରେ । କହିଲା : କି କି ମେସିନ୍ ରଖିଚନ୍ତି ଚାଲନ୍ତୁ ଦେଖିବା । ଆଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନାକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ମେସିନ୍ ରୁମ୍‌କୁ ପଶିଯାଇ ବୁଲିବାଲି ଦେଖି, କମ୍ପୋଜିଙ୍ଗ୍ ସେକ୍‌ସନ ଷ୍ଟାଫ୍‌ମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପଦେ ଦିପଦ କଥା ହେଇ ସୁବ୍ରତକୁ ଖୁବ୍ ଆନ୍ତରିକ ସ୍ୱରରେ କହିଲା : ପ୍ରେସ୍‌ଟାକୁ ଏକ୍‌ସପାଣ୍ଡ୍ କରୁନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ? ଆମର ଅନେକ କାମ । ହଜାର ହଜାର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଛପା କାମ ଚାଲି ଯାଉଚି କଲିକତା । ଆପଣଙ୍କର, ଅର୍ଡ଼ର ନେଇ ସପ୍ଲାଇ କରିବାର କ୍ଷମତା ଅଛି ଦେଖିଲେ ଆପଣଙ୍କୁ କ'ଣ ଟେଣ୍ଡର ମଗା ଯାଆନ୍ତାନି ?

—ଟେଣ୍ଡର ତ ମାଗୁଛନ୍ତି ଆପଣଙ୍କ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଅର୍ଡ଼ର ମିଳୁନାହିଁ ଆମ ପ୍ରେସ୍‌କୁ ।

—ମଗା ହେଉଛି ? ବିସ୍ମୟାଭିଭୂତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗୃହିଁଲେ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ! ମଗା ହେଉଛି ଯଦି, ଏବଂ ଆପଣ ଟେଣ୍ଡରର ଦାଖଲକାରୀ, ପାଉ ନାହାନ୍ତି ତେବେ କାହିଁକି ?

—ସେ କଥା ଆପଣଙ୍କ ଡ଼ିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଡ଼ିଲିଙ୍ଗ୍ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟଙ୍କୁ ପଚାରନ୍ତୁ । ସୁବ୍ରତ ବେଶ୍ ନାର୍ଥକ ଗଳାରେ କହିଲା ।

—ତଥାପି, ଆପଣଙ୍କର ଅନୁମାନ କ'ଣ କୁହନ୍ତୁ ।

—ମୋର ଅନୁମାନ ଯାହା, କୁହେ ଯଦି ସେ କଥା, ବଡ଼ କଷ୍ଟ ଶୁଭିବ ଆପଣଙ୍କ କାନକୁ । ହାତଗୁଞ୍ଜାଟା ଆମ ପାଖରୁ ମିଳିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

—ଏ ତ ଦୁର୍ମତି ! ଚମକି ଉଠିଲା ପରି କହିଲେ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ : ନା ନା ମୋ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ଏ ସବୁ ଦୁର୍ନାମ ନାହିଁ, ମୁଁ ଜୋର୍ ଦେଇ କହିବି ।

ହସିଲା ଟିକିଏ ସୁବ୍ରତ ! କହିଲା : ମୋ ଆଗରେ ଜୋର୍ ଗଳାରେ କିଛି କହିବା ଆଗରୁ, ଥରେ ଆପଣଙ୍କ ଡ଼ିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଭିତର କାରବାରକୁ ତଦାରଖ କରି ଆସନ୍ତୁ । ପରିଚେଜ ଡ଼ିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କିରାଣୀଟିଏ ବି ଆଜି ଶହ ଶହ ହଜାର ହଜାର ଉପୁରି ରୋଜଗାର କରୁଛି । ଏଇ ଛପା ଅର୍ଡ଼ର କଲିକତା ପ୍ରେସ୍‌କୁ 'ଜରୁରୀ' ଲେବଲ ମାରି ପଠେଇ ଦେଇ ରୋଜ୍ ଟ୍ରଙ୍କ୍ କଲ୍ କରି ଶୀଘ୍ର ଅର୍ଡ଼ର ପଠାଅ, ଅର୍ଡର ପଠାଅ, ଏଇଆ କହିବାରେ ମାସକୁ କେତେ ହଜାର ଖର୍ଚ୍ଚ ହୁଏ କିଛି ଜାଣନ୍ତି ? ତା'ପରେ ଅର୍ଡ଼ର ନ ଆସିଲେ, ଏଠି କାମ ଅଟକି ଯାଇଛି, ଏଇ ନଜିର ଦେଖାଇ, କଲିକତା ଧାଇଁ ଆପଣଙ୍କ ଅଫିସର-ମାନେ ଘରର ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବଙ୍କୁ ଦେଖାଦେଖି କରି ଗ୍ରାଣ୍ଡ ହୋଟେଲରେ ରହି, ଫୁର୍ତ୍ତି କରି ଆସିବାରେ କେତେ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କ ଡ଼ିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ତହବିଲ୍‌ରୁ, ସେ ଖବର ବି କ'ଣ ଆପଣ ରଖନ୍ତି ? ଲୋକାଲ ପ୍ରେସ୍‌କୁ ଅର୍ଡ଼ର ଦେଲେ ଆପଣଙ୍କ ଡ଼ିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର 'ଦାଦା' ମାନେ କଲିକତା ଭ୍ରମଣରେ ଯିବେ କେମିତି କମ୍ପାନୀ ପଇସାରେ ?

—ଆରେ, ଆପଣ ତ ଅନେକ କଥା ଜାଣନ୍ତି, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ମୁହଁ ଅନ୍ଧେଇ ପକେଇ କହିଲେ : ଆଚ୍ଛା ମୁଁ ଯାଇଁ ଦେଖୁଛି, ଆପଣ ଏଣିକି ଟେଣ୍ଡର ଦିଅନ୍ତୁ ।

—ଧନ୍ୟବାଦ । କାମର ଅଭାବ ନାହିଁ ମୋର । ରାଉରକେଲାରେ ସାତ ଆଠଟା ପ୍ରେସ୍ । ଅନେକ କାମ ଅଭାବରେ ହାତ ବାନ୍ଧି ବସିଚନ୍ତି । ସ୍ଥାନୀୟ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା କଥା ବଡ଼ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ କାରଖାନାର । ସେତକ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହଉନାହିଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ଭାବରେ । ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖିଲେ, ଆପଣଙ୍କର ସୁନାମ ଗାଇବି ମୁଁ । ସୁବ୍ରତ ଏକା ଚାଣରେ ଏତକ ଗଡ଼ ଗଡ଼ କରି କହି ବଦାୟ ଦିଏ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭଙ୍କୁ ।

ସାହାଯ୍ୟ-ସହଯୋଗର ହାତ ବଢ଼େଇ ଦବା ପାଇଁ ଅଗ୍ରୀମକ ଭାବରେ ସେ ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଆସି ପ୍ରହଞ୍ଜଳ ପ୍ରବୀର ଦାସ । କହିଲା : ଭାଇ ସାପ୍ତାହିକ କାଗଜଟାକୁ ରେଗୁଲର କରୁ ନାହାନ୍ତି କାଇଁକି ? ଖୁବ୍ ଭଲ ହେଉଚି । ଧାରାବାହିକ ହେଲେ···

ସୋମରସର ମାତ୍ରାଟା ଟିକିଏ କମ୍ ଅଛି ବୋଧହୁଏ ପ୍ରବୀରର ଶିରସ୍ନାୟୁରେ, ସୁବ୍ରତ ଭାବିଲା । ଶୁଭେଚ୍ଛାଟାକୁ ଭଲ ମନରେ ଗ୍ରହଣ କଲା । କହିଲା : ଭାଇ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରି 'କାଗଜ'ଟାର ଧାରାବାହିକ ପ୍ରକାଶନ ପାଇଁ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣଉଚ ଯଦି, କାଗଜଟାର ସମ୍ପାଦକ ତୁମେ ହୋଇ ପରିଚାଳନା କର । ଆର୍ଥିକ ଦିଗଟାକୁ ଦେଖିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ତ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ସେଇଟା ତୁମେ ପାରିବ ।

—ଲେଖା ଲେଖି ? ପ୍ରବୀର ପଚାରିଲା : ଆପଣ କରିବେ ତ, ଯେପରି କରୁଚନ୍ତି ?

—ତା' କରିଯିବ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ । ମୁଁ ଚାହେଁ, କାଗଜ ଯିଏ କରିବ କରୁ, ସେଇଟା ଠିକ୍ ଦିନରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉ ଏବଂ ସେଥିରେ ରହୁ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମ୍ବାଦ ପରିବେଷଣରେ ନିର୍ଭୀକତା । ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ତ ମହାଭାରତୀୟ ଉଦାରତାରେ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଁ ପଦେ କହିବେନି, ଏଠିକା ଓଡ଼ିଆ ନେତାମାନେ ବି କମ୍ପାନୀ ଅଫିସରଙ୍କୁ ତୋଷାମଦ କରିବେ । ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ରଖିବା ଦିଗରେ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ କହିବ କିଏ ?

—ନେତା ? ସୁବ୍ରତର ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା ବକ୍ତବ୍ୟ ଭିତରୁ 'ନେତା' ଶବ୍ଦଟିକୁ ମନେ ରଖି ରିପିଟ୍ କଲା ପ୍ରବୀର ! ନେତା ଏଠି କିଏ ? କାହାକୁ ଆପଣ କହୁଚନ୍ତି ନେତା ?

—କିଏ ନୁହେଁ ? ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କେତେ ଜଣଙ୍କର ନାଁ କହିବି ? ଆପଣଙ୍କର ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଭ୍ରମର ଜେନାର ଭାଗ୍ୟବିଧାତା ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ଓଝାଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ନାଁଟା ଶୁଣି, ପ୍ରଭାକର ଚମକି ଉଠିଲା ମନେ ମନେ ! ଅରେ ଚୈତନ ନାଁ ଆଳରେ ସୁବ୍ରତ ତାକୁ ବି ଆକ୍ଷେପ କଲା ନା କ'ଣ ? ଇସ୍, ସୁବ୍ରତଟା କି ଦୁର୍ମୁଖ !

ବାସ୍, କଥା ଆଉ ଜମିଲା ନାହିଁ ସେଦିନ ।-ପ୍ରଭାକର ଉଠି ଚାଲିଗଲା । ଗୋଟାଏ କ'ଣ ଜରୁରୀ କାମର ବାହାନା କରି ।

କିନ୍ତୁ ସୁବ୍ରତ ଛାଡ଼ିବାର ଲୋକ ନୁହେଁ । କିଛି ଦିନ ପରେ, ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ଗୋଟାଏ କୋଉ ଅଫିସର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୁର୍ନୀତିର ଅଭିଯୋଗ ବାହାରିଲା ଦି କଲମ, ପ୍ରଭାକର ଆସି ସୁପାରିଶ କରି କହିଲା, ଗୋଟାଏ ପ୍ରତିବାଦ ନ୍ୟୁଜ ଦେବା ପାଇଁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂଖ୍ୟାରେ । ସ୍ପଷ୍ଟ କହିଲା ସୁବ୍ରତ : ସିଭିଲ ସପ୍ଲାଇ ଅଫିସରଙ୍କୁ ଘଣ୍ଟ ଘୋଡ଼େଇବାକୁ କାହିଁକି ଆସୁଚ ତମେ ପ୍ରଭାକର ! ଲୋକେ ଅଟା, ଚିନି କଲେ ବି କଲେ କିଣିବାକୁ ନ ପାଉଥିବା ବେଳେ, ହଜାର ହଜାର ବସ୍ତା ଚାଲି ଯାଉଚି ରାତାରାତି ଓଡ଼ିଶା ବର୍ଡ଼ର ପାରି ହୋଇ ବାହାରକୁ । ଯୋଉ ମାଡ଼ୁଆରିମାନେ ଲୋଟା, କମ୍ବଳ, ଥାଳି ନେଇ ଆସିଥିଲେ ଦି ବର୍ଷ ତଳେ ଆଜି ସେମାନେ ଏଠି ଲକ୍ଷପତି !

ଦି ଚାରି ଥର ସିଗାରେଟ ଟାଣି ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ିଲା ଭସ୍ ଭସ୍ କରି ପ୍ରଭାକର ! ତା'ପରେ ଗୋଟାଏ କ'ଣ କାମର ବାହାନା କରି ଉଠିଗଲା, କିନ୍ତୁ ଦି ଚାରି ଦିନ ପରେ ପଠେଇଲା ତା'ର ବିଶ୍ୱସ୍ତ ସହକାରୀ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ । ଚୈତନ ଆସି କହିଲା : ବାବୁ ଦେଇଚନ୍ତି ହଜାରେ ଟଙ୍କା ନିଅନ୍ତୁ ।

—ହଜାରେ ଟଙ୍କା ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ : କାହିଁକି ଟଙ୍କା କୋଉଥିପାଇଁ ?

—ଆପଣଙ୍କ କାଗଜକୁ ସାହାଯ୍ୟ, କହିଲା ଚୌଧୁରୀ ।

—ନା, ନା, ସେ ଟଙ୍କା ନେଇ ଫେରେଇ ଦିଅ ପ୍ରଭାକରଙ୍କୁ ।

ଫେରେଇ ଦେଲ କି ନାହିଁ ଚୌଧୁରୀ, ଠିକ୍ ଜାଣେ ନା ସୁବ୍ରତ, କିନ୍ତୁ ସେ ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପ୍ରଭାକର ନିଜେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲା ରାତି ଦଶଟା ପରେ ଆଉରି ପାଞ୍ଚ ଶହ ତା' ସାଙ୍ଗରେ ମିଶେଇ । କହିଥିଲା···ରଖନ୍ତୁ ଦେଢ଼ ହଜାର । ପ୍ରତି ସଂଖ୍ୟା ପାଇଁ ସିଭିଲ୍ ସପ୍ଲାଇ ଅଫିସର ହଜାର ଟଙ୍କା କରି ଦେବେ ।

—ଦେବେ ଯଦି, ଆପଣ ସମ୍ପାଦକ ହୋଇ ପରିଚାଳନା କରନ୍ତୁ କାଗଜକୁ । ଦୁର୍ନୀତିଲବ୍ଧ ଟଙ୍କା ନେଇ ଏ କାଗଜକୁ ମୁଁ ପରିଚାଳନା କରି ପାରିବି ନାହିଁ ।

—ହଉ, ତା'ହେଲେ ମତେ ସମ୍ପାଦକ କରିଦିଅନ୍ତୁ ।

—ତମେ ହେବ ସମ୍ପାଦକ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଥିଲା ସୁବ୍ରତ !

—ହିଁ, କହୁଚନ୍ତି ଯଦି ହେବି । ମୁଁ ଚାହେଁ କାଗଜଟା ଭଲ ଭାବରେ ଚାଲୁ । ଲେଖାଲେଖି କରିବେ କିନ୍ତୁ ଆପଣ ।

—ତା କରିବି ଅବଶ୍ୟ । କିନ୍ତୁ କାଗଜଟା ଯୋଉ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଁ ପ୍ରକାଶ କରିଚି···ତା' ବଜାୟ ରହିବ ତ ?

—କିଛି ରହିବ, କିଛି ରହିବନି ! ପୂରାପୂରି ନିଚୋଲା ଆଉ ନିର୍ଭୀକ ହେଲେ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ର ଚଳେନି । କିଛିଟା ରହିବ ତା' ଭିତରେ ହେର୍-ଫେର୍ । ଆପଣ ମୂଳରୁ ଶେଷ ଯାଏଁ କଡ଼ା ହୋଇ ଯାଇଚନ୍ତି ବୋଲି କାଗଜ ଚଳୁନି । ଟଙ୍କା ଆସୁନି ତ ଚାଲିବ କେମିତି ? ଆଗେ ଚଳୁ । ତା' ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ସ୍କ୍ରୁ ଟାଇଟ୍ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସବୁଥିରେ ବ୍ୟବସାୟ ବୁଦ୍ଧି ରହିବା ଉଚିତ ।

ହଁ ବାସ୍ତବିକ ବ୍ୟବସାୟ ବୁଦ୍ଧି ନଥିଲା ଆଦୌ ସୁବ୍ରତର !

ନଥିବା କଥା ଭ୍ରମର ଜେନାଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସାମନା ରାସ୍ତା ସେ ପାଖ ଇଉନିଅନ୍‌ର ସାଧାରଣ ସମ୍ପାଦକ 'ଜନ' ବି ଆସି କହେ ବେଳେବେଳେ ।

ଜନ୍ ପିଲାଟିକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ ସୁବ୍ରତର । ସୁଦୂର କେରଳରୁ ସେ ଆସିଚି ପାର୍ଟିର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଏଇ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ଗଢ଼ି ଉଠୁଥିବା ଇସ୍ପାତ ସହରକୁ । 'ସୋସିଆଲିଷ୍ଟ ଇଉନିଟି ସେଣ୍ଟର ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ'ର ଆଇଡ଼ିଓଲଜିକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି କର୍ମନିଷ୍ଠା ଓ ତ୍ୟାଗର ଏକ ଆଦର୍ଶ

ଜୀବନ ନେଇ ଦିନ ରାତି ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଛି ସେ, ଆଦିବାସୀ ଆଉ ବାସ୍ତୁହରାଙ୍କ ସେବାରେ । ସେମାନେ କିପରି ତାଙ୍କର ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଦାବୀ ହାସଲ କରି ପାରିବେ । କାର୍ଖାନାର ନିଯୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ନୂଆ ଗଢ଼ି ଉଠୁଥିବା ସହରତଳି କଲୋନି-ମାନଙ୍କରେ ପ୍ଲଟ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ହାସଲ କରି ଘର ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ତୋଳି ଥଇଥାନ ହୋଇ ପାରିବେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ନିରୀହତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ, ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ସହରରୁ ଆସିଥିବା କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ଆଉ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ମଜୁରି ନ ଦେଇ ଯେପରି ଭାବରେ ଖଟାଇ ନଉଛନ୍ତି, ଶୋଷଣ କରୁଛନ୍ତି ନାନା କଳ କୌଶଳରେ, ସେ ସବୁ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱର ଉଠେଇ, ଏକ ସତର୍କ ପ୍ରହରୀ ପରି ସେ ଠିଆ ହୋଇଛି, ରାସ୍ତା ସେ ପାଖରେ, ପାର୍ଟି ଅଫିସର ଖପରଲି ଘର ବାରଣ୍ଡାରେ ।

ସୁବ୍ରତ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରେ, ରାତି ପାଞ୍ଚଟାରେ ଉଠି, ଇଲିଆସ୍‌ର ଚା ଦୋକାନ ଆଗରେ ପଡ଼ିଥିବା କାଠ ବେଞ୍ଚଟି ଉପରେ ବସି ଚା ଖାଉ ଖାଉ, ଦଶ ପାଞ୍ଚଜଣ ଆଦିବାସୀ ମରଦ ତିରିଲଙ୍କୁ ନେଇ ପ୍ରାୟ ଗପ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥାଏ ଜନ୍ । ତା'ପରେ ଦିନର ଖରା ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଉଠିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ, ସେ ବାହାରିଯାଏ ହାମିରପୁର ବସ୍ତି ଅଞ୍ଚଳ ଆଡ଼େ । ସେଣେ ଉଦ୍‌ବାସ୍ତୁଙ୍କ ଦୁଃଖ, ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କଥା ବୁଝି ବାଛି, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣ କେତେଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ବିଭିନ୍ନ ଅଫିସର୍ ବାବୁ ଭାୟାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସାହାଯ୍ୟ, ସହାନୁଭୂତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେଇ ଫେରି ଅସେ କେତେବେଳେ ଖରା ନେଉଟା ପରେ, କେତେବେଳେ ସନ୍ଧ୍ୟାର ଅନ୍ଧକାର ଘନୀଭୂତ ହୋଇ ଆସିଲା ପରେ । ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ତାର ହୁଏ କି ନାହିଁ, ଖରାବେଳେ ତାର ବିଶ୍ରାମ, ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ତାର ଚା' କି ନାସ୍ତା, ଏ ସବୁର କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଏ କି ନାହିଁ, ସେ କଥା ଜନ୍ ନିଜେ କିଛି ଜାଣେନା, କି ତା' ପାଇଁ କେହି କେବେ ପଚାରି ବୁଝେ, ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବଡ଼ ସନ୍ଦିହାନ ସୁବ୍ରତ ।

ଦିନେ ଦିନେ ରାତି ଦଶଟା, ଏଗାରଟାରେ ସୁବ୍ରତ ପ୍ରେସ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ବାନ୍ଦ କରି ଘର ଭିତରକୁ ଯିବା ବେଳକୁ ଜନ୍ ଖୁବ୍ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଆସି ଛିଡ଼ା ହୁଏ ଅଫିସ ଘର ସାମନାରେ । ପାଦ ଚପି ଚପି ଖୁବ୍ ଧୀର ସ୍ଥିର ଭାବରେ ଆସି ବସେ ଖୁର୍ଚି ଉପରେ । ସୁବ୍ରତ ବୁଝିପାରେ । ପାର୍ଟିର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କଥା କିଛି ପଚାରେ । ତା'ପରେ କୋଉ ଦିନ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା, କୋଉ ଦିନ ଆଉ

କିଛି ବେଶୀ ବଢ଼େଇ ଦିଏ ଜନ୍ ହାତକୁ । ଏତିକରେ ହେଇଯିବ ନା ଆଉ କିଛି ବେଶୀ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରେ ।

—ନା, ଏତିକରେ ଚଳିଯିବ ରାତିଟା । ଆମ ତିନି ଚାରିଜଣ ଅଛୁ ଆଜି ଅଫିସ୍‌ରେ । ଝରିଆ ବାହାଲରୁ ଆସିଚନ୍ତି ତିନିଜଣ । ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଠାଏ ମୁଠାଏ ଖାଇବାକୁ ନ ଦେଲେ, ଆଦିବାସୀ ଲୋକ, ରାତିରେ କ'ଣ ନିଦ ଶୋଇ ପାରିବେ ?

—ହଁ, ଅତିଥି ସେମାନେ ଆଜି ତୁମ ଅଫିସରେ, ସୁବ୍ରତ କହେ, ସେମାନଙ୍କ ଚର୍ଚ୍ଚା ତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଏ ସହାନୁଭୂତିସୂଚକ ମନ୍ତବ୍ୟରେ ଜନ୍ ଉଠି ଚାଲିଯିବାକୁ ଯାଉଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ପୁଣି ଟିକିଏ ବସି ପଡ଼ିଲା । କହିଲା : ମୋର କିଛି ଜରୁରୀ ପରାମର୍ଶ ଅଛି, ଆମ ପାର୍ଟି ସମ୍ବନ୍ଧରେ । କାଲି ସକାଳେ ଆପଣ ଟିକିଏ ଫ୍ରି ରହି ପାରିବେ ?

—ଠିକ୍ କହି ହବନି । କିଏ କେତେବେଳେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯିବ କୋଉ କାମରେ, କିଛି ଠିକ୍ ନାହିଁ । ଏପରି ଗୋଟାଏ ବ୍ୟବସାୟ କରିଚି, ଚବିଶଘଣ୍ଟା ଜଗି ବସି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

—ତା'ତ ଦେଖୁଚି । ଅନେକ ସମୟରେ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି ଦି ପଦ କଥା ହବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଖୋଜେ । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ଅଫିସ୍ ଦୁଆର ମୁହଁରୁ ଚାହେଁ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରେସ୍ ଘରକୁ, ଦେଖେ, ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ପ୍ରାୟ ବସି ରହିଚନ୍ତି । ହସିଲା ଟିକିଏ ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ଏଇକ୍ଷଣି ଯଦି ସମୟ ଅଛି ତୁମର, ପଚାର, କୋଉ ବିଷୟରେ କ'ଣ ବୁଝିବାର ଅଛି ।

—ଆପଣଙ୍କ ସମୟାନୁସାରେ ମତେ ସମୟ କରି ନେବାକୁ ହେବ, ଜନ୍ କହିଲା : ଆମ ପାର୍ଟି ଲିଡ଼ର କମରେଡ଼ ଶିବଦାସ ଘୋଷ ଆସୁଚନ୍ତି ଏଠିକି ଦି ଚାରିଦିନ ଭିତରେ । ତାଙ୍କୁ କିପରି ସ୍ୱାଗତ କରାଯିବ, ସେଇ ବିଷୟରେ··· କଥା ମଝିରେ ବାଧା ଦେଲା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : କିଛି ଦିନ ତଳେ କାଗଜରେ ପଢ଼ିଥିଲି, ଜ୍ୟୋତି ବସୁ ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କୁ କହିଚନ୍ତି ଏସ୍: ଇଉ: ସି: ଆଇ ଏବଂ ସି: ପି: ଆଇ (ଏମ୍ : ଏଲ୍) ଇଏ ଦୁହେଁ ଆମ ସି: ପି: ଆଇ (ଏମ୍)କୁ

ସମାଲୋଚନା କରୁଚନ୍ତି । ଏଥିରୁ ଏଇଆ ବୁଝା ପଡୁଚି, ଫାସିଷ୍ଟ ଶକ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆମେ ଯୋଉ ଲଢ଼େଇ ଚଳେଇଚୁ, ତା ସହିତ ସେମାନେ ସ୍ୱର ମିଳେଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ । କଂଗ୍ରେସର ଏକଚ୍ଛତ୍ରବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼େଇ ପାଇଁ ସେମାନେ ତିଆର ନୁହନ୍ତି···

—ହଁ, କହିଚନ୍ତି, ଆମେ ଜାଣୁ ଜନ୍ କହିଲା : କିନ୍ତୁ ଜ୍ୟୋତି ବାବୁଙ୍କର ସି: ପି: ଆଇ: (ଏମ୍) ଦଳ ଅଉ ଆମ ସବହରା ବିପ୍ଳବୀ ଦଳ ଏସ: ଇଉ: ସି: ଆଇ···ଏ' ଦୁହିଁଙ୍କ ଭିତରେ ଫ୍ୟାସିଷ୍ଟ ଶକ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ କିଏ ଲଢ଼େଇ କରିପାରେ, କିଏ ପାରେନା, ସେ କଥାର ଜବାବ ଦେବ ଭାରତବର୍ଷର ଜନତା, କହି, ଜନ୍ ଟିକିଏ ରହିଯାଇ ବେଶ୍ ଶାନ୍ତ ସ୍ଥିର ଗଳାରେ କହିଲା : ଆମ କମରେଡ଼ ଘୋଷ୍ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ କ'ଣ କହନ୍ତି ଆପଣ ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣିଥିବେ । ତାଙ୍କର ବିଶ୍ଳେଷଣ ହେଲା—ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱ ଯୁଦ୍ଧରେ ଫ୍ୟାସୀବାଦୀ ଶକ୍ତିର ପରାଜୟ ଘଟିଥିଲେ ବି, ସାମାଜିକ ଶକ୍ତି ଭାବରେ ଫ୍ୟାସୀବାଦ ପରାସ୍ତ ହୋଇନି । ବରଂ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଦୁନିଆର ସଙ୍କଟ ଯେତେ ବଢ଼ି ଚାଲିଚି, ବିଭିନ୍ନ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଦେଶରେ ନୂଆ ନୂଆ ରୂପ ନେଇ ଫ୍ୟାସୀବାଦର ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ଘଟିବା ସମ୍ଭାବନା ସେତିକି ଉତ୍କଟ ହୋଇ ଉଠିଚି ।

ସୁବ୍ରତ ଟିକିଏ ହସିଲା । କହିଲା : କମ୍ରେଡ଼ ଘୋଷଙ୍କୁ ମୁଁ ଦେଖିନି । ତାଙ୍କୁ ପଢୁଚି ମଝିରେ ମଝିରେ । ସେ ପ୍ରାୟ କହି ଆସୁଚନ୍ତି—ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ପୃଥିବୀର ତୃତୀୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବଜାର ସଙ୍କଟ ସମୟରେ, କେବଳ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ନୁହେଁ—ଅଗ୍ରସର କି ଅନଗ୍ରସର ପ୍ରତିଟି ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ, ଫ୍ୟାସୀବାଦ ଗୋଟାଏ ସାଧାରଣ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଭାବରେ ଦେଖା ଦେଇଚି । ଏ ସବୁ ଦେଶର ଶାସକ ବୁର୍ଜୋୟା ଶ୍ରେଣୀ, ଶେଷ ଆଶ୍ରୟ ହିସାବରେ ଫ୍ୟାସୀବାଦକୁ ଅବଲମ୍ୱନ କରି ତିଷ୍ଠି ରହିବାକୁ ଚାହେଁ । ଭାରତବର୍ଷରେ ବି ଯା'ର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟିନି ।

—ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ଜନ୍ କହିଲା : ଆପଣ ତ କମ୍ରେଡ଼ ଘୋଷଙ୍କ କଥା ବେଶ୍ ମନେ ରଖିଚନ୍ତି ।

—କିନ୍ତୁ ଶାସକ ବୁର୍ଜୋୟା ଶ୍ରେଣୀର ରକ୍ଷଣଶୀଳ ଅଂଶ ପାଖରୁ ଏଇ ଫ୍ୟାସୀବାଦର ବିପଦ ଦେଖା ଦିଏନି, ଫ୍ୟାସୀବାଦକୁ ଡାକି ନେଇ ଆସେ

ବୁର୍ଜୋୟାର ତଥାକଥିତ ର୍ୟାଡ଼ିକାଲ ଅଂଶ, ଏଇ ଯେ ବିଶ୍ଳେଷଣ ତାଙ୍କର ଯା' କ'ଣ ଠିକ୍ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଆଜ୍ଞା, ଠିକ୍ ବୋଲି ତ ଆମେ କହୁଚୁ, ଜନ୍ କହିଲା : ବୁର୍ଜୋୟା ଶ୍ରେଣୀର ଏଇ ର୍ୟାଡିକାଲ ଅଂଶ ହିଁ ସୋସ୍ୟାଲ ଡେମୋକ୍ରାଟିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆଉ ତଥାକଥିତ ର୍ୟାଡ଼ିକାଲ ସ୍ଳୋଗାନ ଆଡ଼ୁଆଳରେ ଲୋକମତକୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତ କରେ । ସେମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଲାପ ପଛରେ ଜନ ସମର୍ଥନକୁ ସଙ୍ଗଠିତ କରେ ଆଉ ତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ବିପ୍ଳବୀ ଶକ୍ତିକୁ ଜନତା ପାଖରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରି, ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଗୋଟାଏ ପ୍ରତିବିପ୍ଳବୀ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନ ଭିତର ଦେଇ ଫ୍ୟାସୀବାଦକୁ କାଏମ କରେ ।

ସୁବ୍ରତ ଟିକିଏ ହସିଦେଲା । କହିଲା : ଯା' ପରେ ତୁମେ କମ୍ରେଡ୍ ଘୋଷଙ୍କର ଆଉର ଗୋଟାଏ ମତାମତ କଥା କହିବ : ଭାରତବର୍ଷର ବୁର୍ଜୋୟା ଶ୍ରେଣୀ ଯେଉଁ ଦିନ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ହାତରୁ ଏ ଦେଶର ଶାସନ କ୍ଷମତା ଅର୍ଜନ କଲା, ସେଇ ଦିନଠୁ ସେମାନେ ଗୋଟାଏ ପରେ ଗୋଟାଏ ଆପାତ ପ୍ରଗତିଶୀଳ 'ଦୁଆ' କହି କହି ଯେଉଁ ସବୁ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଇତ୍ୟାଦିର ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ, ତା'ର ଏକ ମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା—ଏ ଦେଶର ମାଟିରେ ପୁଞ୍ଜିବାଦକୁ ସଂହତ କରିବା । କହି ସୁବ୍ରତ ହଠାତ୍ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । କହିଲା : ରାତି ଅନେକ ହେଲାଣି । ତୁମକୁ ପୁଣି ଅତିଥିମାନଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ହଠାତ୍ ଫୋନ ବାଜି ଉଠିଲା ।

—ଆପଣ କଥା ହୁଅନ୍ତୁ, କହି ଜନ୍ ଉଠି ଚାଲିଗଲା ।

ରିସିଭରଟା ଉଠେଇ ନେଇ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ! ହାଲ୍ଲୋ, କିଏସ୍ କହୁଚନ୍ତି ?

ଉତ୍ତର ନାହିଁ, କେବଳ ଗୋଟାଏ ମାତାଲ କଣ୍ଠର ଗାଁ ଗାଁ ଆବାଜ ।

ରିସିଭରଟା ରଖିଦେଲା ସୁବ୍ରତ । ଘର ଭିତରକୁ ଉଠି ଗଲା । ଖଟ ଉପରେ ବସିଚନ୍ତି ନାହିଁ, ପୁଣି କିଂ କିଂ ଶବ୍ଦ ।

ରିସିଭର ଉଠେଇ ନେଇ ଏଥର ଟିକିଏ କଡ଼ା ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ : କେତେ ନମ୍ବର ଫୋନରୁ କହୁଛ ?

ଜବାବ ମିଳିଲା, ସେଇ ଗାଁ ଟାଁ ଆବାଜ ଭିତରେ—ନମ୍ବର-୨୯୭୧ ।

—କିଏସ୍, ଚୈତନ ବାବୁ ? ଯେମିତି ପଚାରିଚି ସୁବ୍ରତ, ହଠାତ୍ ଲାଇନ୍‌ଟା କଟିଗଲା ।

ଏଥର ସୁବ୍ରତଇ ଫୋନ୍ କଲା । ଡାଏଲ କଲା ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀର ସେଇ ନମ୍ବରଟା—୨୯୭୧ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଭାସି ଆସିଲା ଗୋଟିଏ ପରିଚିତ ନାରୀ କଣ୍ଠ । ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀର ସ୍ତ୍ରୀର ଗଳା—ଚୈତନ ବାବୁ ଘରେ ନାହାନ୍ତି ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ସୁବ୍ରତ । ଗୁମ୍ ହୋଇ ବସି ରହିଲା କିଛିକ୍ଷଣ । ତା'ପରେ ଡାଏଲ କଲା ଇନକ୍ୱାରୀର ନମ୍ବର । ପଚାରିଲା : ଦେଖ ତ, ମତେ ଜଣେ କିଏ ଫୋନ୍ କରୁଛି ବାରମ୍ବାର । ଅଥଚ ତା ନାଁ ପଚାରିଲେ କିଛି କହୁନି । ଫୋନ ନମ୍ବର କେତେ ପଚାରିଲି । ଯୋଉ ନମ୍ବରଟା କହିଲା···ସେ ନମ୍ବରକୁ ମୁଁ ଫୋନ୍ କରି ବୁଝିଲି···ସେ ନମ୍ବରରୁ ମତେ କେହି ଫୋନ୍ କରିନି । ମୋର ସନ୍ଦେହ ହେଉଚି, ଗୋଟାଏ କିଏ ବଦମାସୀ କରୁଚି ମୋ ସାଙ୍ଗରେ । ଘୋଷ୍ଟ କଲ୍ ନିଶ୍ଚୟ । ଟିକିଏ ସତର୍କ ରହି ଦେଖନ୍ତୁ ତ, ମୁଁ ରିସିଭରଟା ରଖିଦେଲେ, ସେ ମତେ ଯେତେବେଳେ ଫୋନ କରିବ, ତା ନମ୍ବରଟା କେତେ, ତୁମ ବୋର୍ଡ଼ରେ ନିଶ୍ଚୟ ଜଣା ପଡ଼ିବ । ଦୟାକରି କହିବ ମତେ ନମ୍ବରଟା ।

—ଆଚ୍ଛା, ଟେଲିଫୋନ ଅପରେଟରଟି ଜବାବ ଦେଲା ।

ଚତୁର୍ଥ ଥର ପାଇଁ, କିଛି ସମୟ ପରେ ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ସେ ଗଳାର ଆଓ୍ୱାଜ ଭାସି ଆସିଲା ରିସିଭର ଭିତରେ, ସୁବ୍ରତ ଜୋରଦାର ଗଳାରେ କହିଲା : ହେଲୋ ମହାଶୟ, କେଉଁ ନମ୍ବରରୁ କହୁଚ ତମେ ? ୨୯୭୧ ? କାହିଁ ଏ ନମ୍ବରରୁ ତ ମତେ କେହି ଫୋନ୍ କରିନି । କୁହ, ତୁମ ନମ୍ବରଟା କେତେ ? ତୁମ ନମ୍ବରଟା ଲୁଚେଇ ଆଉ ଜଣକ ନମ୍ବର କହୁଚ କାହିଁକି ?

ଏ ଧମକରେ ହଠାତ୍ ରିସିଭରଟା ରଖିଦେଲା ସେ ପାଖ ଲୋକଟା ।

ଲାଇନ୍ ଡିସ୍‌କନେକ୍ଟ ହୋଇଗଲା ।

ଠିକ୍ ପରେ ପରେ ଫୋନ୍ ଅପରେଟର ଡାକିଲା ସୁବ୍ରତକୁ । ଆଜ୍ଞା, ନମ୍ବରଟା ଟିପି ରଖନ୍ତୁ ଘୋଷ୍ଟ କଲ୍‌ର···୨୩୨୨ ।

—ଆରେ, ଏ ନମ୍ବରଟା ତ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଦାସର ।

—ସେ କିଏ ? ଅପରେଟରର ପଚାରିଲା : ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ?

—ଖୁବ୍ ଜାଣେ । ହଉ, ଗୁଡ଼୍ ବାଇ ଲାଇନ । ମୁଁ ଟିକିଏ ଦେଖେ ।

କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ଅପରେଟରର ସୁବ୍ରତଙ୍କୁ ଜଣେଇ ଦେଲା ପରେ ସେ ମାତାଲ ଗଳାର ଗାଁ ଗାଁ ଶବ୍ଦ ଆଉ ଶୁଣାଗଲା ନାହିଁ ।

ଏଇ ଘଟଣାରୁ କିନ୍ତୁ ପ୍ରଶାନ୍ତ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମାନ ମନାନ୍ତରର ଅସୁମାରମ୍ଭ ହେଲା ସୁବ୍ରତର ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ସକାଳେ ମୁହାଁମୁହିଁ ଯାଇ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ, ପ୍ରଶାନ୍ତ ଦାସଙ୍କୁ : ଆପଣଙ୍କ ଫୋନରୁ କାଲି ରାତିରେ 'ଘୋଷ୍ଟ କଲ୍' ବିରକ୍ତ କରିଥିଲା ମତେ ବାରମ୍ବାର । ଆପଣ ନଥିଲେ 'ବାର୍'ରେ ?

—କାହିଁକି ? ଥିଲି ତ ।

—'ଘୋଷ୍ଟ କଲ୍' କଥା ଜାଣନ୍ତିନି ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ନା, ମୋ ଫୋନ୍‌ରୁ କିଏସ୍ କରିବ ଘୋଷ୍ଟ କଲ୍ ?

—ମୁଁ ଭାବୁଚି ୨୯୭୧ ଫୋନ୍‌ର ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ?

—୨୯୭୧ ଫୋନଟା ତ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀର ।

—ହଁ, ସେଇ ମହାଶୟ । ଆପଣଙ୍କ 'ବାର'ରେ କାଲି ଅକଣ୍ଠ ପି' ମାତାଲ ହେଇ, ମତେ 'ଘୋଷ୍ଟକଲ୍' ।

—ନା, ନା, ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ତ କାଲି ଅଠର ନମ୍ବର ସେକ୍ଟରକୁ ଯାଇଥିଲେ ଆଭ୍ରୁ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ପାଖକୁ ।

—କାହିଁକି ?

—ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ପଠେଇଥିଲି, ଗୋଟାଏ ସମ୍ବାଦ ଦେଇ । ଏଚ୍. ଏସ୍. ଏଲ୍. ଫାକ୍ଟରୀ ଭିତରୁ ଦୁଇ ଦିନ ତଳେ ଯେଉଁ ପାଇପ୍‌ଗୁଡ଼ାକ ଚୋରି ଯାଇଚି, ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି ଭିତିରି ତଥ୍ୟ ମିଳିଚି ମତେ ।

—କେତେବେଳେ ପଠେଇଥିଲେ ?

—ରାତି ଆଠଟାରେ ।

—ଘୋଷ୍ଟ କଲ୍ ହେଇଥିଲା ରାତି ଦଶଟାରେ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଟୁଏଣ୍ଟି ଷ୍ଟିଲ୍ ଟାଉନସିପ୍‌ର ଅଠର ନମ୍ବର ସେକ୍ଟରରୁ ପେଗ୍ ଏଇ 'ବାର'ରେ ବସି ମାତାଲ ହେଇ ଫୋନ୍ କରିଥିଲା ମତେ ଚୌଧୁରୀ ।

—ନା, ନା । ରାତି ଗୋଟାଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥିଲି ଏଇଠି ।

ଗମ୍ଭୀର ହେଇଗଲା ସୁବ୍ରତ । ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବାହାରି ଆସିଲା 'ସ୍ୱପ୍ନିଳ' ବାର ଭିତରୁ । ସିଧା ସଳଖ ଚାଲିଲା ଅଠର ନମ୍ବର ସେକ୍ଟର, ଅଭ୍ରୁ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ପାଖକୁ ।

—ଆରେ, ଦିନେ ନାହିଁ କାଲେ ନାହିଁ, ହଠାତ୍ ଆପଣ ମୋ ପାଖକୁ ? ଅଭ୍ରୁ କୃତକୃତ୍ୟ ହେଲା ପରି ଦୁଆର ମୁହଁରୁ ପାଛୋଟି ନେଇଗଲା ସୁବ୍ରତଙ୍କୁ ।

—ହଁ ଆସିଲି ଗୋଟାଏ ଜରୁରୀ କଥା ଜାଣିବା ପାଇଁ । ଦୁଇଦିନ ତଳେ ଫାଇଲରୁ କିଛି ପାଇପ୍ ଚୋରି ଯାଇଚି ?

—ହଁ, ଯାଇଚି ।

—କିଛି ସନ୍ଧାନ ପାଇଲେ ?

—ନା ।

—ଗତ କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ଆସିଥିଲେ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ?

—ନାହିଁ ତ ।

—ଆପଣ ଥିଲେ କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଘରେ ?

—କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମୋ ଉପର ହାକିମ ଆସିଥିଲେ କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦବା ପାଇଁ ।

—ଥିଲେ ତା'ହେଲେ ?

—କେବଳ ଥିଲି ନୁହେଁ, ରାତି ଦୁଇଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବସି, ସେଇ ଚୋରି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲି ।

—ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ତା'ହେଲେ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଦାସଙ୍କ ବାର୍ତ୍ତା ନେଇ ଆସି ନଥିଲେ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ?

—କି ବାର୍ତ୍ତା ? ସେଇ ଶ୍ରେଣୀର ସମ୍ପର୍କରେ କିଛି ? ଆବ୍ରୁ ପଚାରିଲା ।

ପଦେହେଲେ କିଛି ଆଉ ଉତ୍ତର ଦେଲାନି ସୁବ୍ରତ । ସେଇଠୁ ସିଧାସଳଖ ଆସିଲା ପ୍ରବୀର ଦାସ ପାଖକୁ । ମୁହାଁମୁହିଁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା···କାଇଁ ଆବ୍ରୁ ମହାପାତ୍ରଙ୍କଠୁ ତ ବୁଝି ଆସିଲି, ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ଯାଇ ନଥିଲା ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗତ ରାତିରେ !

ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସିଲେ ଟିକିଏ ପ୍ରବୀର ଦାସ । କହିଲେ : ଛାଡ଼ନ୍ତୁ, ଛାଡ଼ନ୍ତୁ, ଚୈତନଟା ଗୋଟାଏ ବୁଡ଼ବକ୍ ।

ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରରେ ଆହୁରି ଜୋରରେ ହସି ଉଠିଲା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା ସେଇ ବୁଡ଼ବକ୍‌ଟା କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଲୋକ । ତା'ରି ଦ୍ୱାରା ସବୁ କରି କରାନ୍ତି ଆପଣ ।

—ନା, ନା, ଭୁଲ୍ ବୁଝିବେନି ମତେ ଭାଇ, ପ୍ରବୀର କହିଲା : ଘଟଣାଟା କ'ଣ ମୁଁ ଟିକିଏ ପଚାରି ବୁଝେ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ । ତା'ପରେ ଗୋଟାଏ ମୀମାଂସା କରିଦେବା ।

—କି ମୀମାଂସା ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା । ମୋର କୌଣସି କଥାର ମୀମାଂସା ଦର୍କାର ନାହିଁ, କହି ବେଶ୍ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଚାଲି ଆସିଲା ପ୍ରେସ୍ ଅଫିସକୁ ସୁବ୍ରତ ।

ସ୍ପଷ୍ଟ ବୁଝି ପାରିଲା, ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଚଳେଇଛି ପ୍ରବୀର ।

କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ? ପ୍ରବୀର କ'ଣ ଭାବୁଛି ତା' ନେତୃତ୍ୱକୁ ବିରୋଧ କରୁଛି ଏଠି ସୁବ୍ରତ ? ସେ କ'ଣ ଭାବୁଛି ତା ପ୍ରତିପତ୍ତିର ଅନ୍ତରାୟ ହେଉଛି ସୁବ୍ରତର ଲୋକପ୍ରିୟତା ?

କିନ୍ତୁ ତା'ର ଯେ ଏଠି ନେତା ହେବାର କିଛି ଅଭିଳାଷ ନାହିଁ । ବଡ଼ ମଣିଷ ହେବାର କୌଣସି ସ୍ୱପ୍ନ ନାହିଁ । ବଡ଼ ମୋଟ ଅର୍ଥରେ ସାଧାରଣତଃ ବୁଝାଏ, ଟଙ୍କା ପଇସାରେ ବଡ଼, ଗର୍ବ ଆଉ ଅହଙ୍କାରରେ ବଡ଼, ହୁକୁମତ ଜାହିର କରିବାରେ ବଡ଼, ସେଇ ପ୍ରକାରର ବଡ଼ ଆଉ ନାମଜାଦା ହେବାର କୌଣସି ଆଶା ବା ଆକାଂକ୍ଷା ନାହିଁ, ଯା କ'ଣ ପ୍ରବୀର ଜାଣେନା ? ସେ କ'ଣ ଜାଣେ ନା, ରାଉରକେଲାରେ ସିଏ ଯେତେ ପ୍ରକାରର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁନା କାହିଁକି,

ସୁବ୍ରତର କେବଳ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱପ୍ନ—ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା । ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶକୁ ଯେତେ ଭାଷାଭାଷୀ ଲୋକ ଆସି, ଏଠି ତାଙ୍କର ଅର୍ଥନୈତିକ ଉନ୍ନତି 'ସାଧନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ତାଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ, କଳା ଆଉ ସଂସ୍କୃତିକୁ ବଡ଼ କରି ଦେଖେଇବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଚନ୍ତି, ତା ଭିତରେ ଓଡ଼ିଆ ତା'ର ଯୁଗ ଯୁଗର ପୁଞ୍ଜୀଭୂତ ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଉପାର୍ଜନର ପନ୍ଥା ଭିତରେ, ତା' ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ, କଳା ଆଉ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଏଇ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ କାଏମ କରୁ, ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ତା ଜାତୀୟତାର ଗର୍ବ ଆଉ ଗୌରବକୁ ଆକାଶଚୁମ୍ବୀ ଦର୍ପରେ ଟେକି ଧରୁ, ଏଇୟା ତ ଚାହେଁ ସୁବ୍ରତ ।

ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁବ୍ରତକୁ ସନ୍ଦେହ କରିବାର, ଭୁଲ୍ ବୁଝିବାର, କ'ଣ ଥାଇପାରେ ପ୍ରବୀର ଦାସର ? କ'ଣ ଥାଇପାରେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ମହାନ୍ତିର ? କୋଉ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷର ବା ସୁବ୍ରତ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ କରିବାର କ'ଣ ଥାଇପାରେ ?

ନିହାତି ଯଦି ଥିବ କିଛି, ତେବେ ସେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଅନ୍ୟ ଜାତିର ବଡ଼ବଡ଼ିଆଙ୍କର । କାରଣ ସୁବ୍ରତର ଉଗ୍ର ଜାତୀୟତାବାଦୀ ମନୋଭାବଟା ଏ ଭିତରେ ଅଳ୍ପ ବହୁତ ସିଭିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ରୁ ନେଇ ଷ୍ଟିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ର କେତେକଣ ଅଣଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରଙ୍କର ଖୁବ୍ ଆତଙ୍କର କାରଣ ହେଇ ଉଠିଚି ।

ସୁବ୍ରତ ବେଳେବେଳେ ଆତ୍ମସମୀକ୍ଷା କରେ । ନିଜ ଦୋଷ, ନିଜ ଭୁଲ୍, ନିଜ ତ୍ରୁଟି ବିଚ୍ୟୁତି କଥା ବିଚାର କରି ଦେଖେ । କିନ୍ତୁ ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ଓଡ଼ିଆ ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି କେତେଜଣଙ୍କର ହିଂସା ଆଉ ଈର୍ଷାର କି କାରଣ ଥାଇପାରେ ଖୋଜି ପାଏନା ।

ବରଂ ତା'ର ମନେ ହୁଏ, ପରଶ୍ରୀକାତରତା ହିଁ ହେଇଚି ଓଡ଼ିଆ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ର ! କୌଣସି ବିଶେଷ କାରଣ ନଥାଇ ସେ କୌଣସି ଲୋକର ଉନ୍ନତି ଦେଖି ଈର୍ଷାରେ ଜଳିଯିବା, ନିଜ ଭାଇ ବିରାଦରର ଭଲ ଗୁଣକୁ, ଯୋଗ୍ୟତା ଆଉ ଯଶ କୀର୍ତ୍ତିକୁ ସମାଲୋଚନା କରିବା ଏକ ଅଭ୍ୟାସଗତ ବ୍ୟାଧିରେ ପରିଣତ ହେଇଚି । ଯା'ର ପ୍ରତିକାର କ'ଣ, କୋଉଠି ବା ଯା'ର ଶେଷ, ସୁବ୍ରତ ଭାବି ବସି ଚିନ୍ତାରେ ମୁହ୍ୟମାନ ହେଇପଡ଼େ ।

॥ ସତର ॥

ବଙ୍ଗ୍‌ଲୋ ସାମ୍‌ନାରେ କାର୍ ରଖି ଫାଟକ ଖୋଲି ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଚମକି ଉଠିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ : ଏ କ'ଣ ? ଘର ଭିତରେ କିଏ ଜଣେ ବସିଲା ପରି ଜଣା ପଡ଼ୁଛି ! ସେ ନଥିଲା ଅବସ୍ଥାରେ ପୂଝାରୀ ତ କାହାକୁ ଦୁଆର ଖୋଲି ଦେବାର କେବେ ଜାଣିନି ସେ । ଆଜି ଏ ବ୍ୟତିକ୍ରମ କେମିତି ?

ଫାଟକ ପାଖରୁ ଲନ୍‌ଟା ପାର ହେଇଯିବା ମିନିଟ କେତୋଟି ଭିତରେ ଆକାଶ ପାତାଳ ଅନେକ କିଛି ଭାବିଗଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । କିଏ ଆସି ଥାଇ ପାରେ ? କଳ୍ପନା ଆଉ କୌତୂହଳର ଉତ୍ତେଜନା ନେଇ ଦୁଆର ପର୍ଦା ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ଭିତରକୁ ଚାହିଁ ଖୁସିରେ ପାଟି କରି ଉଠିଲା ରମଣୀ—ହଲ୍ଲୋ ବ୍ଲାଟର !

ସୋଫା ଉପରୁ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଇ ପଡ଼ିଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ : ଗୁଡ଼ ଇଭ୍‌ନିଂ-ଜେଣ୍ଟଲ୍‌ମ୍ୟାନ୍, ଏତେ ଡେରି କାହିଁକି ଅଫିସରୁ ଫେରିବାକୁ ?

—ସେ କଥା ପରେ, ତୁମେ କେତେବେଳୁ ଆସି ଅପେକ୍ଷା କରିଚ ଆଗେ କୁହ ।

—କେତେ ମିନିଟ୍, କେତେ ସେକେଣ୍ଡ ଗଣି ଲାଭ କ'ଣ ? ଆସି ଅପେକ୍ଷା କରିଚି ମୋ ନିଜ ପ୍ରୟୋଜନରେ, ତୁମର ବ୍ୟସ୍ତ ହବାର କିଛି ନାହିଁ ।

—ତା' ନାହିଁ ଅବଶ୍ୟ, ତେବେ ଭଦ୍ରତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୋର ତ ପଗ୍ଗୁରି ବୁଝିବା କଥା ।

—ଧନ୍ୟବାଦ । ଜେସ୍‌ମିନ୍ କହିଲା : ଯାଅ ଭିତରକୁ, ମୁହଁ ହାତ ଧୋଇ ଆସ । ଅଫିସରୁ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ଫେରିଚ ।

—ନା, ମୋର ସେ ସବୁ କାମ ସରିଚି । ଅଫିସରୁ ଫେରିବା ଆଗରୁ, ମୋ ପ୍ରାଇଭେଟ ଚେମ୍ବର ସଂଲଗ୍ନ ଆଟାଚଡ଼ ଟଏଲେଟ ରୁମ୍‌ରେ ମୁଁ ଟିକିଏ ପୋଷାକପତ୍ର ବଦଳାଇଦିଏ । ସେଠୁ ସିଧାସଳଖ ଯାଏଁ କ୍ଲବ୍‌କୁ । କିଏ ଜଣେ ଆସି ମତେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ବୋଲି ପୃଥ୍ୱୀଶ ଫୋନ୍ କରି କହିବାରୁ ଘରକୁ ଆସିଲି ।

—ତୁମ ପ୍ରୋଗ୍ରାମରେ ବାଧା ଦେଲି, କ୍ଷମା କରିବ ।

—ନା, ନା, କ୍ଷମା ମାଗିବାର କିଛି ନାହିଁ । ମୁଁ ବାଚେଲର, ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଘରଟା ଭିତରେ ବସି ରହିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେନା ଏକା ଏକା । ଦିନ ସାରା ଯାହା ଖାଟେଣି, ଦି-ତିନି ଘଣ୍ଟା କ୍ଲବ୍‌ରେ ହୋ ହୋ ଫେଁ ଫେଁ ନ ହେଲେ ରାତିରେ ନିଦ ହୁଏନା ।

ପୃଥ୍ୱୀଶ ଆସି ଠିଆ ହେଲା ଦୁଆର ପାଖରେ : ଆଜ୍ଞା, ଗ୍ରେଟ ସମ୍ବୋଧନଟିଏ ସେ କଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଶୁଣିଲା ପରି ।

—ନା, ତୋର କିଛି ଦର୍କାର ନାହିଁ ଏଠି । ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ପୃଥ୍ୱୀଶକୁ ମନା କରି ଦେଇ ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରକୁ ପଚାରିଲେ :ମୋ ସାଙ୍ଗେ ଯାହା କଥା ବାର୍ତ୍ତା ଅଛି, ତା' ଏଇଠି ବସି ସାରିବା ନା ତୁମ କ୍ଲବ୍‌କୁ ଯିବା ?

—ନା, ନା, କ୍ଲବ୍‌ର ହୋ ହଲ୍ଲା ଭିତରକୁ ଆଜି ଆଉ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏଇଠି ନିରୋଳାରେ, ଚୁପ୍‌ଚାପ୍...

—ତା' ହେଲେ, ପୃଥ୍ୱୀଶକୁ କହେଁ—ଡ୍ରିଙ୍କସ୍ ଆଣିବ । ଆଉ ଡିନରର ବ୍ୟବସ୍ଥା...

—ଡ୍ରିଙ୍କସ୍ ତ ନିଶ୍ଚୟ । କିନ୍ତୁ 'ଡିନର'ଟା ଯେପରି ନିରାଡ଼ମ୍ବର ହୁଏ । ଖୁବ୍ ସାଧାସିଧା । ଏ କ୍ୱାଏଟ ଡିନର୍ ।

—ଇଣ୍ଡିଆନ ଡିସ୍ ପସନ୍ଦ କରିବେ ତ ?

—ଖୁବ୍ ! ଅତି ଖୁସିର ସହିତ ।

ଘର ବାରଣ୍ଡା ସେ ପାଖେ, ପୃଥ୍ୱୀଶ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲା । ସାମନାକୁ ଆସି ଛିଡ଼ା ହବା ମାତ୍ରେ, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ; ଚିକେନ୍ ରୋଷ୍ଟ, ସାଲାଦ, ଗୋଟାଏ ତରକାରୀ, ଆଉ ଯା' ସମ୍ଭବ ରୁଟି ବା ଲୁଚି କିଛି ଶୀଘ୍ର ତିଆରି କରି ଆଣିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ

ହେଲ । ତା'ପରେ ନଜେ ଭିତରକୁ ଯାଇଁ ଫ୍ରିଜ୍ ଭିତରୁ କାଢ଼ି ଅଣିଲ କିଛି ବରଫ । ଆଲମିରା ଭିତରୁ ବିଲାତି ହ୍ବିସ୍କିର ବୋତଲ ।

ପୃଷ୍ପା ରଙ୍ଗୀନ ଗ୍ଲାସ ଦୁଇଟା ଆଣି ରଖି ଦେଇଗଲା ଟେବୁଲ ଉପରେ । କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ କିଛି ଫ୍ରାଏଡ଼ କାଜୁ ଆଉ ଫ୍ରିଜ୍‌ରୁ ଦୁଇଟା ସୋଡ଼ା ବୋତଲ ।

—ମୁଁ ନରୁଚା ସ୍କଚ ନେବ ଗୋଟିଏ ପେଗ, ଜେସମିନ୍ କହିଲ ଦ ଗୁରି ଟୁକୁରା ବରଫ । ତୁମକୁ ସୋଡ଼ା ଦେଇ ଡ୍ରିଙ୍କ୍‌ସ୍ ଢ଼ାଳି ଦେବ ?

—ନୋ, ଥ୍ୟାଙ୍କସ୍ । ମୁଁ ନଜେ ନେବ ଯେତିକ ଦର୍କାର । ସୋଡ଼ା ପରିମାଣରେ ମୋର ଟିକିଏ ବେଶୀ । କ୍ଲବରେ ପି' ମୁଁ ଶାନ୍ତି ପାଏନା । ବେଏରା ଯେମିତି ମିଶେଇ ଆଣିଦିଏ ସେମିତି ନବାକୁ ପଡ଼େ । ଅବଶ୍ୟ ସେ ସବୁ ଯାଗାରେ ପି' ଆନନ୍ଦ ମିଳେ ଗୋଟାଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ । ଗପିବାକୁ ବନ୍ଧୁ ଯୁଟନ୍ତି ।

—ବନ୍ଧୁ ନା ବାନ୍ଧବୀ ? ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ପଗ୍ଋରିଲ ।

ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସିଲ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । ବାନ୍ଧବୀଙ୍କଠୁ ମୁଁ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ ବେଶୀ ପସନ୍ଦ କରେ କ୍ଲବରେ ।

—ମାନେ ?

—ବାନ୍ଧବୀମାନେ ବଡ଼ ବୋର କରନ୍ତି ମାତାଲ ହେଲା ପରେ, ସେଇ ଗୋଟାଏ କଥାକୁ ଘୂରେଇ ଫେରେଇ ବାରମ୍ବାର ପଗ୍ଋରନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ତୁମ ପରି ବୁଦ୍ଧିମତୀ ବାନ୍ଧବୀଙ୍କ କଥା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ।

—ଏଇଟା ତୁମର ଖୁସାମତିଆ କଥା, ମୁଁ ପାଖରେ ବସିଚି ବୋଲି । କହି ପାମାପ୍ସ ଗ୍ଲାସ୍ ଟେକି ଧରି ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଗ୍ଲାସ ସାଙ୍ଗରେ ଟିକିଏ ଠୁଙ୍କି ଦେଲ ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର : ରୁର୍‌କେଲା, ଅଓ୍ବାର ଡ୍ରିମ୍ ସିଟି !!

—ଚମତ୍କାର କଥା ପଦେ କହିଚ ଜେନ୍···'ଡ୍ରିମ୍ ସିଟି' ! ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଖୁସିରେ ନାଚି ଉଠିଲ : ଜାଣ ତୁମ କଥାର ଓଡ଼ିଆ ତର୍ଜମା କ'ଣ ? ଆମ ସ୍ୱପ୍ନର ସହର, ରାଉରକେଲା !!

—ତୁମ ମନକୁ ପାଇଚ, ନା ?

—ଖୁବ୍ ।

—ମତେ ବକ୍‌ସିସ୍ ଦିଅ ।

—ଦେବ । କ'ଣ ନବ କୁହ ।

...ଯାହା ଦେବ ତୁମ ଖୁସି । ଦିଅ ଏପରି କିଛି ଯାହା ସବୁ ଦିନ ପାଇଁ ସ୍ମୃତି ହୋଇ ରହିବ ମୋ ଜୀବନରେ ।

—ଖୁବ୍ ବଡ଼ କଥାଟିଏ କହିଛ ଜେନ୍ନୀ, କିନ୍ତୁ ସେପରି ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦ ଅଛି କ'ଣ ମୋ ପାଖରେ ? ତୁମେ ଜାଣ ମୁଁ ଏବେ ବି ଅବିବାହିତ ।

—ବୁଝି ପାରିଲିନି ।

—ବ୍ୟାଚଲର୍‌ମାନେ ହତଭାଗା ।

—କୋଉ ଅର୍ଥରେ ?

—ସେମାନଙ୍କୁ କେହି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

—ନା, ନା । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ ତ ଅବିବାହିତ ଅବିବାହିତାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବେଶୀ ।

—ତୁମ ଦେଶ କଥା ଅଲଗା । ଆମ ଭାରତବର୍ଷରେ, ଅବିବାହିତମାନଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ସନ୍ଦେହ କରନ୍ତି । ଟିକିଏ ବୟସ ବେଶୀ ହୋଇଗଲେ 'ଚରିତ୍ରହୀନ' ଆଖ୍ୟା ବି ମିଳେ ।

—ସେ ସବୁ କଥା ମତେ କୁହନା ରମ୍ନି, ମୁଁ ତ ତୁମକୁ ଖୁବ୍ ହାଇ ଏସ୍ଟିମ୍‌ରେ ରଖିଚି । ତୁମ ଚରିତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି କିଛି ମନ୍ତବ୍ୟ ଗୁଜବ୍ୟାନ ଆଉ ମୋ ସହଚରୀ ମିସ୍ ହାଉକେ ଠାରୁ ଶୁଣିଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତୁମ ବ୍ୟବହାର ମତେ ଏତେ ଭଲ ଲାଗିଚି, କେମିତି ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ଏକାନ୍ତରେ ଟିକିଏ ମିଶିବି, କଥା ହେବି, ବଡ଼ ଛଟପଟ ହେଉଚି ଏ କେତେଦିନ । ଶେଷରେ ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ରଖି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଭାବିଲି, ପିଟ୍‌ନାଇକ୍ ଯାହା ଭାବିବେ ଭାବୁ ପଛେ, ନିଶ୍ଚୟ ଯାଇଁ ଦେଖା କରିବି ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ । ଛୁଟି ଆସିଲି ବାଥ୍ରାଣୀଙ୍କ ପରି । ସତ କହେ, ମତେ ଇମିତି ତୁମ ଘରେ ଆସି ଅପେକ୍ଷା କରି ବସି ରହିବା ଦେଖି, ମୋ ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହୋଇନ ତ ?

—ବିରକ୍ତ ? ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ମର୍ମାହତ ଗଳାରେ କହିଲେ : ଏ ଯେ ମୋର କେତେ ବଡ଼ ସୌଭାଗ୍ୟ !

ନା, .ନା, ଏ ସବୁ ଅତିରଞ୍ଜିତ କଥା ତୁମର ରମ୍ବନ । ସୌଭାଗ୍ୟ ବରଂ ମୋର ବୋଲି ମୁଁ ଭାବୁଚି, ତୁମ ଦେଖା ପାଇବି, ବିଶ୍ବାସ ନଥିଲା ।

—କାହିଁକି, ମତେ ଫୋନ୍‌ଟାଏ ତ କରି ପାରିଥାନ୍ତ ଏଠିକି ଆସିବା ଆଗରୁ ।

—ତା ପାରିଥାନ୍ତି ଅବଶ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଫୋନ୍ କରି ଆସିଥିଲେ, ମତେ ଦେଖିଲା ମାତ୍ରେ ତୁମେ କ'ଣ ଇମିତି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇଥାନ୍ତ ?

—ଖାଲି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ । ଖୁସି କ'ଣ ମୁଁ କମ୍ ହେଇଚି ? ଯେମିତି ସ୍ବର୍ଗର ଚନ୍ଦ୍ର ପାଇଚି ହାତ ମୁଠାରେ ।

—ସତେ ?

—ବିଶ୍ବାସ କର ।

—ତୁମ କଥାରେ ବଡ଼ ଆନ୍ତରିକତାର ସ୍ବର ଅଛି, ଜେସ୍‌ମିନ କହିଲା : ଭାରି ସୁନ୍ଦର ତୁମେ ଦେଖାଯାଉଚ ପିଙ୍କ୍‌ନାଇଟ୍ । କି ସ୍ମାର୍ଟ ତୁମେ ।

—ଆରେ, ତୁମେ ତ କ'ଣ ଆମ ଭାରତୀୟ ତରୁଣୀମାନଙ୍କ ପରି ପୁରୁଷ ବନ୍ଧୁର ଶୌର୍ଯ୍ୟ-ବୀର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରଶଂସା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲଣି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ ତ ଏ ରୀତି ପ୍ରଚଳିତ ନୁହେଁ । ବାନ୍ଧବୀର ରୂପ ଗୁଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଖୁସାମତିଆ କଥା କୁହେ ତୁମ ଦେଶର ଯୁବକ । ମୁଣ୍ଡରେ ଝାଁପରା ସୁନା ରଙ୍ଗ ବାଳକୁ ପ୍ରଶଂସା କରେ । ଅଙ୍ଗୁର ଫଳ ପରି ଟେସ୍‌ଟେସ୍ ଯୌବନର ପ୍ରଶଂସା କରେ । ତରୁଣୀର ହାତ ପାପୁଲି ଉପରେ ହାତ ରଖି···

—ଠିକ୍ କହୁଚ । ଜେସ୍‌ମିନ୍ କହିଲା : କିନ୍ତୁ ସେ କଥା ଆଉ ଢଙ୍ଗଢାଙ୍ଗ ସବୁ ବାହାର ଦେଖାଣିଆ । କ୍ଷଣିକ ପାଇଁ ଉତ୍ତେଜନାପୂର୍ଣ୍ଣ ! ଦେହର ସମ୍ଭୋଗ ପାଇଁ ଜାଲ ବିଛେଇବାର ଫିସାଦ ।

—ତୁମେମାନେ ପସନ୍ଦ କରନା ? ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ପଚାରିଲା ।

—ପସନ୍ଦ କରିବା ନ କରିବା ପ୍ରଶ୍ନ ଆସୁଚି କୋଉଠୁ ? ସେଇଟା ତ ଆମ ସମାଜର ଗ୍ଲାମର କଲ୍‌ଚର ହେଇଗଲାଣି । ଟୋକାମାନଙ୍କର ଫନ୍ଦି-ଫିକର କଥା ସବୁ ଜାଣି ମଧ୍ୟ ଆମେମାନେ ଖୁସାମତିଆ ପ୍ରଶଂସାଗୁଡ଼ାକୁ ବୋକାଙ୍କ ପରି ଶୁଣୁ, ଆଉ ନର୍ଲିଙ୍ଗଙ୍କ ପରି ହେଁ ହେଁ ଫେଁ ଫେଁ ହଉ ।

—'ବୋକା' ବୋଲି କହୁଚ କାହିଁକି ? ମୁଁ ଶୁଣିଚି ଜର୍ମାନ ଝିଅମାନେ ଯୁବକମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ଚାଲାକ । ବରଂ ପୁଅମାନଙ୍କୁ 'ଓଲୁ' ବନାନ୍ତି ସେମାନେ ।

ଫାଁଇଁ କରି ହସି ଉଠିଲା କେଥ୍‌ମିନ୍ । କହିଲା : କାହାଠୁ ଶୁଣିଚ ଏ କଥା ?

—ଏଠି ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍ ବସିଲା ପରଠୁ । ଚାରିଥର ଗଲିଣି ମୁଁ ତୁମ ଦେଶକୁ ।

—ଜାଣେ, ଜର୍ମାନ ଦେଶଟା ତୁମ ନଖ ଦର୍ପଣରେ । ସବୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ସହର ବୁଲିଚ, କଳ କାରଖାନା ଦେଖିଚ, କଣା ବଙ୍କା କୌଶଳ ଶିଖିଚ, କିନ୍ତୁ ମତେ ତୁହ କଣ ଭଲ ପାଇଚ ?

ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ କାବ୍‌ବା ହୋଇ ମିସ୍ କ୍ଲାଟର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା କିଛି ସମୟ । ଅର୍ଦ୍ଧନିଃଶେଷିତ ପାନପାତ୍ରର ବାକି ପାନୀୟତକ ଏକ ଢୋକରେ ପି' ନେଇ ଖଣ୍ଡେ ଥ୍ରି କ୍ୟାସଲ ସିଗ୍ରେଟ ଧରେଇଲା । ତା'ପରେ ବେଶ୍ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ଟିକିଏ ଭାବିଲା ପରି ମୁଖଭଙ୍ଗୀ କରି କହିଲା : ଶୁଣ ଜେନ୍, 'ଭଲ ପାଇବା' ଅକ୍ଷର ପାଞ୍ଚଟାର ଗୋଟାଏ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅର୍ଥ ଅଛି ଆମ ସମାଜରେ । ତୁମମାନଙ୍କ ଦେଶରେ 'ଭଲ ପାଇବା'ଟା ଆଖି ପଲକର ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟି ପାତରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ, ଟିକିଏ କ'ଣ ହେର୍ ଫେର୍ ହୋଇଗଲେ 'ଭଲ' 'ଭେଲ'ରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା ପରି ଆମ ଭଲ ପାଇବାଟା ଏତେ ହାଲ୍‌କା ବା ଖାମଖିଆଲିଆ କଥା ନୁହେଁ । 'ଭଲ ପାଇବା'ଟାକୁ ଆମେମାନେ ବଡ଼ ଗୁରୁତ୍ୱ ସହ ଗ୍ରହଣ କରୁ । ଯେପରି ସିରିଅସ୍‌ଲି ଗ୍ରହଣ କରୁ, ସେପରି ମୂଲ୍ୟ ମଧ ଦେଉ ତା' ପାଇଁ । କହି, କଥା ମଝିରେ ହଠାତ୍ ଟିକିଏ ରହିଯାଇ, ଦି କଲି ଧୂଆଁ ଟାଣି ପୁଣି କହିଲା, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ : ତୁମ ଦେଶକୁ ମୁଁ ଦେଖିଚି, ବୁଲିଚି କିନ୍ତୁ ଭଲ ପାଇନି । ଭଲ ପାଇବା କାମଟା ମୋର ସରିଯାଇଚି ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ଜନ୍ମ ହେଲା ଦିନଠୁ । ମାନେ, ମାଟି, ବା ଦେଶକୁ ଭଲ ପାଇବା କଥା ହେଲେ, ସେ ଭଲ ପାଇବା ମୁଁ ପାଇ ସାରିଚି ପିଲାଟି ଦିନୁ, ମୋ ଦେଶକୁ । ମୋ ଭାରତ-ବର୍ଷକୁ । ସେ ଭଲ ପାଇବା ପୁଣି ଏତେ ନିବିଡ଼, ତା ଏ ଜନ୍ମରେ ଆଉ ତୁଟିବାର ନୁହେଁ । ଖାଲି ତୁଟିବା କଥା ତ ନୁହେଁ, ମୋ ଭାରତବର୍ଷ ସାଙ୍ଗରେ ପୃଥିବୀର ଆଉ କୌଣସି ଦେଶକୁ ତୁଳନା କରି ଦେଖିବା କଥା ବି ମୁଁ ଆଦୌ ଚିନ୍ତା କରିପାରେନା ।

—ବାପ୍‌ରେ ବାପ୍, ଜେସ୍‌ମିନ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା : ଦେଶ, ଜାତି, ଆଉ ସଂସ୍କୃତି କଥା ନେଇ ତୁମେ କି ଇମୋସନାଲ !

—ଠିକ୍ କହୁଚ । ଖୁବ୍ ଭାବପ୍ରବଣ ମୁଁ । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି, ତା'ର କାରଣ ବି ଅଛି । ଅବଶ୍ୟ 'ସ୍ୱଦେଶ ପ୍ରେମିକ' ବୋଲି ଯୋଉ ଶବ୍ଦଟା ବ୍ୟବହାର କେତେ କେତେକଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି, ମୁଁ ସେ ପର୍ଯ୍ୟାୟଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ । ତେବେ ଭାରତବର୍ଷକୁ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଏ । ଖାଲି ଏଠି ଜନ୍ମ ହୋଇଚି ବୋଲି ନୁହେଁ, ଅସଲ କାରଣ ହେଲା—ଭାରତବର୍ଷର ସଭ୍ୟତା ଏତେ ପ୍ରାଚୀନ, ସଂସ୍କୃତି ଆଉ ଐତିହ୍ୟ ଏତେ ବିରାଟ, ପୃଥିବୀର ଆଉ କୌଣସି ଦେଶ ତା ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଛିଡ଼ା ହବାକୁ ସମର୍ଥ; ଯା ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେନା ।

—ସେ କଥା ଆମେ ସ୍ୱୀକାର କରିଛୁ ବହୁତ ଦିନରୁ ପିଟନାଇକ୍ ! କିନ୍ତୁ କଥା ହେଲା, ଏତେ ପ୍ରାଚୀନ ଐତିହ୍ୟ ଆଉ ସଂସ୍କୃତି ନେଇ ଆଜିର ଦୁନିଆରେ ଭାରତବାସୀଙ୍କର ଶିକ୍ଷା, ସଭ୍ୟତା ଆଉ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶର ପ୍ରଗତି କ'ଣ ?

—ଆମେ ଦୁଇଶ' ବର୍ଷ ଧରି ପରାଧୀନ ଥିଲୁ, ଇଂରେଜମାନେ ଆମକୁ ଶୋଷଣ କରୁଥିଲେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭାବରେ, ଏଇଟା ବିଗ୍ରହକୁ ନେଉନ କାହିଁକି ?

—ନା, ସେ କଥା ବିଗ୍ରହକୁ ନେଇ ମୁଁ କହୁଚି । ହିଟ୍‌ଲରର ଧ୍ୱଂସାବଶେଷ ଜର୍ମାନୀକୁ ଗଢ଼ି ତୋଳିବା ପାଇଁ ଆମକୁ କେତେଟା ବର୍ଷ ଲାଗିଚି ତା ତୁମେ ଜାଣ । ଅଥଚ ଷୋଳ, ସତର ବର୍ଷ ହେଲା ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଲଣି ତୁମେମାନେ, କ'ଣ କରିଛ ?

ଟିକିଏ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲାପରି କହିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ : ତୁମେମାନେ ତ ପରାଧୀନ ନଥିଲ ? ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ହିଟ୍‌ଲର ପଶିଥିଲେ ଯୁଦ୍ଧରେ । ହାରିଗଲ, ହେଲେ ଛିଡ଼ା ହବାର ଶକ୍ତି ତ ତୁଟି ଯାଇ ନଥିଲା । ବରଂ ବେଶୀ ଜିଦ୍‌ରେ, ଦେଶ ଆଉ ଜାତିକୁ ସୁଧାରି ନବା ପାଇଁ ଶପଥଗ୍ରସ୍ତ ଖାଟେଣୀରେ ମାତି ଉଠିଥିଲ । ଆମେମାନେ ଯେ ପରାଧୀନତାର ଗ୍ଳାନି ଭିତରେ ମନ ଆଉ ଦେହର ବଳ, ଦୁଇଟାଯାକ ହରେଇ ବସିଥିଲୁ । ଜେନ୍, ସମୟ ତ ଲାଗିବ ନିଶ୍ଚୟ ଶକ୍ତ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହବାପାଇଁ କିଛି ବର୍ଷ ।

ମୂର୍ଖାଣୀ ଦୁଇଟା ପ୍ଲେଟରେ କିଛି ଚିକେନ୍ ରୋଷ୍ଟ ନେଇ ଆସି ରଖି ଦେଇଗଲା ଟେବଲ ଉପରେ ।

ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭର ଗ୍ଲାସରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପେଗ୍ ସ୍କଚ ଢାଳ ଦେଇ, ନିଜେ ଗୋଟିଏ ପେଗ୍ ନେଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ । କହିଲା : ସୋଡ଼ା କେତେ ନେବ, ନିଜେ ଢାଳ ନିଅ । ଫ୍ରିଜରୁ ଆଉ କିଛି ବରଫ ଆଣିଦବା ପାଇଁ ତୁମ ଲୋକଟିକୁ କୁହ ଦୟା କରି ।

କହିବାକୁ ପଡ଼ଲା ନାହିଁ । ମୂର୍ଖାଣୀ 'ଆଇସ୍' ଶବ୍ଦଟା ମିସ୍‌ବ୍ଲାଟର ମୁହଁରୁ ଶୁଣି, ଭିତର ଘରକୁ ଯାଇ ଫ୍ରିଜ ଭିତରୁ କିଛି ବରଫ ଆଣି ରଖିଦେଲା । ଦୁଇ ବୋତଲ ଫ୍ରିଜ୍‌ଡ୍ ଓ୍ୱାଟର ତା' ସାଙ୍ଗରେ ।

ଖଣ୍ଡେ ସିଗ୍ରେଟ ଧରେଇ, କହିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ : ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠୁ, ଭାରତବର୍ଷ ଆମମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଏକ ନୂତନ ଭାରତବର୍ଷ ଭାବରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆଉ ଅପୂର୍ବ ହୋଇ ଦେଖାଦେଇଚି କେନ୍, ଯା' ଦୁଃଖରେ, ଯାର ଦୈନ୍ୟ ଆଉ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରେ ଆମେମାନେ ଯେପରି ଖୁବ୍ ଦରଦୀ ଆଉ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ହୋଇ ଉଠିଛୁ । ପରାଧୀନତାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ, ଗ୍ଲାନି ଆଉ ଜଡ଼ତାକୁ କାଟି ନୂଆ କରି ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରିଚି ଆମ ଦେଶ, ଏ ଯାତ୍ରା ସାଙ୍ଗରେ ପୃଥିବୀର ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ଅଂଶର ଭାଗ୍ୟ ଜଡ଼ିତ । ଷାଠିଏ କୋଟି ଲୋକ, ପୃଥିବୀର ସାରା ମଣିଷ ପରିବାରର ଛ' ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ । ଆଜି ଆମେ ଯୋଉ ରାଜନୈତିକ ଆଉ ସାମାଜିକ ପଥରେ ବିକାଶ ଖୋଜୁଚୁ, ତାକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ପଲିଟିସିଅନମାନଙ୍କର ନୁହେଁ, ମୋ ପରି ହଜାର ହଜାର ବୁଦ୍ଧିଜୀବିଙ୍କର । ଭାରତବର୍ଷ ଆଜି ପୃଥିବୀର ବୃହତ୍ତମ ଡ୍ୟମାନ ଲାବରେଟରୀ । ତା'ର କାରଣ, ଭାରତବର୍ଷ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଦେଶ । ଖୋଲା ଦେଶ । ଯଦି ପଲିଟିକାଲ ସାଇନ୍‌ସ ଆଉ ଇଣ୍ଟାରନ୍ୟାସନାଲ ରିଲେସନ୍‌ସର କିଛି ସତ୍ୟତାର ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିବା ଦରକାର ପଡ଼େ ତେବେ ଏଇ ଭାରତବର୍ଷରେ ତା'ର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହବା ଉଚିତ ଏବଂ ମୋର ମନେ ହୁଏ, ସେ କାମରେ ମୋ ପରି ବହୁ ଯୁବକଙ୍କର ବିରାଟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରହିଚି ।

—ବାଃ, ବେଶ୍ କଥା ! କିନ୍ତୁ ଖାଲି ଯୁବକଙ୍କ କଥା କହୁଚ ଯେ ? ଯୁବତୀମାନଙ୍କର କିଛି ଦାୟିତ୍ୱ ନାହିଁ ?

—ନାଇଁ କିଏ କହିଲା ?

—ମୋତେ ରଖିବ ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ? ଗୋଲାପୀ ଓଠରେ ଟିକିଏ ହସ ଫୁଟେଇ ପଚାରିଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ ।

—ମୁଁ ରଖିବି କାହିଁକି ? ତୁମେ ଆସିବାକୁ ଚାହିଁ ଯଦି, ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ତ କିଛି ଦେଖୁନି ।

—ମୋ ପ୍ରଶ୍ନଟାକୁ ଖୁବ୍ ଚାଲାକି କରି ପାଖେଇ ଦେଲି ।

—ନା, ନା, ମତେ ଭୁଲ ବୁଝନା ଜେନ୍ । ଅସଲରେ ମୁଁ କୌଣସି ଝିଅର ଦାୟିତ୍ୱ ନେବା କଥା କେବେ ଭାବି ଦେଖିନି । ପୁଣି ତୁମକୁ ସାଙ୍ଗରେ ରଖିବା କଥା ! ସେ ତ ଆହୁରି ସାଙ୍ଘାତିକ ।

—ଏତେ ଭୟ ତୁମର ସ୍ତ୍ରୀ ଜାତିକି ?

—ହଁ, ସେଇଆ ଭାବିପାରି ।

—କିନ୍ତୁ ଏ ସହରରେ ବୋଧ ହୁଏ, ତୁମର ସବୁଠୁ ବେଶୀ ନାରୀ ବନ୍ଧୁ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ।

—ମୁଁ ନାଗର ।

—ତୁମେ ଅବିବାହିତ, କିନ୍ତୁ କୌଣସି ତରୁଣୀକି ତୁମେ ଭଲ ପାଅନା ଏ କଥା ଜୋର କରି କହିପାରିବ ?

—ମୁଁ କୌଣସି ତରୁଣୀକି ଭଲ ପାଏ କି ନା ସେ କଥା ବୋଧ ହୁଏ ତରୁଣୀର କହିବା କଥା । ତେବେ ମୁଁ ଆଜି ଗୋଟାଏ କଥା ଜୋର ଦେଇ କହିପାରେ, ଦି ଚାରିଜଣ ତରୁଣୀ ମତେ ଭଲ ପାଇବାକୁ ଖୁବ୍ ଲାଗି ପଡ଼ିଚନ୍ତି ଦିନ ରାତି ।

—କିଏସ୍ ସେମାନେ ?

—ତୁମେ ଜାଣନା ।

—ଆମ ଜର୍ମାନ ତରୁଣୀ କେହି ଅଛନ୍ତି ତା ଭିତରେ ?

—ଅଛନ୍ତି ।

—ନାଁ କହିବାରେ ଆପତ୍ତି ଅଛି ?

—ଅଛି ।

—ତୁମ ଭାରତୀୟ ଯୁବତୀ ମଧ୍ୟ ଥିବେ ନିଶ୍ଚୟ !

—ଅଛନ୍ତି ।

—ସେଥିରୁ ଜଣକର ନାଁ ?

—ନାଁ ଜାଣି କ'ଣ କରିବ ?

—ମୁଁ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ ଚାହେଁ ତା' ସାଙ୍ଗରେ ।

—କ'ଣ ପଚାରିବ ?

—କ'ଣ ପଚାରିବ ସେ କଥା ଦେଖା ହେଲା ପରେ । କୁହ, ଦେଖା କରେଇ ଦେବ ?

—ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟା ଜାଣିଲା ପରେ କହିବ ।

—ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟା ମହତ୍ । ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ଟିକିଏ ହସିଲା । କହିଲା : ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ, ତୁମର ଏଣେ 'ପ୍ରେମ'ର ରୀତି କ'ଣ ?

ଠୋ ଠୋ କରି ହସି ଉଠିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । କହିଲା : ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି, ତୁମେ ପ୍ରେମର 'ନୀତି' କ'ଣ ଜାଣିବାକୁ ନ ଚାହିଁ 'ରୀତି' କ'ଣ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛ ।

—ତୁମେ ଆକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ଚାହଁ, ଆମର ସେଣେ ପ୍ରେମର 'ନୀତି' କିଛି ନାହିଁ ବୋଲି ମୁଁ ଇଚ୍ଛା କରି 'ନୀତି' କଥା ନ ଉଠେଇ 'ରୀତି' ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛି ।

—ଖୁବ୍ ଚାଲାକ୍ ତୁମେ । କଥାଟାକୁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଧରି ନେଇ ପାରୁଛ ।

—କାହିଁକି ତୁମର ଏଣେ ଝିଅମାନେ କ'ଣ ଚାଲାକ ନୁହନ୍ତି ? ଜେସ୍ମିନ୍ ପଚାରିଲା ।

—ପ୍ରେମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝିଅମାନଙ୍କୁ ଚାଲାକ ନକହି, ବୋକା କହିବାକୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ପୁରୁଷ ସାହସ କରିନି ସୃଷ୍ଟିର ଆବହମାନ କାଳରୁ, ଏହା ଅନ୍ତତଃ ମୋର ଧାରଣା ।

—ତା' ହେଲେ ମତେ ପ୍ରଶଂସା କଲ କପ ?

—କରବାକୁ ପଡ଼େ ।

—ଉଃ !

—ତୁମେ ପସନ୍ଦ କଲନ ମୋ ରମାର୍କଟା ?

—ଏ ଧରଣର ପ୍ରଶଂସା ଆମ ଆଜକା ଝିଅମାନେ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତ ନାହିଁ । ଜର୍ମାନର ଝିଅମାନେ ବଡ଼ ଷ୍ଟୁପିଡ୍ ପଏଣ୍ଟ ।

—ତାର କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ବୋଧ ହୁଏ ସମୟ ନଥାଏ ଅବାନ୍ତର କଛି ଶୁଣିବାକୁ । ପଟ୍ଟନାୟକ ଟିକଏ ହସିଲ ।

—ନା ନା ଅବାନ୍ତର ଠିକ୍ ନୁହେଁ ଏ ଧରଣର ରମାର୍କ । ପ୍ରେମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏ ପ୍ରକାର ତୋଷାମଦର ଟିକଏ ଅଧେ ଦରକାର ଥାଇପାରେ । କନ୍ତୁ ଆମମାନଙ୍କ ଚରିତ୍ରଟା ହେଲ ବୈଷୟିକ । ବେଶୀ ଭାବରେ 'ମାଟର ଅଫ୍ ଫାକ୍ଟ'କୁ ନେଇ ଆମେମାନେ ପ୍ରତିଟି କଥା ତଉଲ କର ଦେଖୁ । ଯେପର ଧର—ଯୁବକଟିଏ ତା ପ୍ରେମିକାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କର କହିଲ : ତୁମେ ବଡ଼ ବୁଦ୍ଧିମତୀ । ତା'ହେଲେ, ଯୁବତୀଟିକୁ ବି ତ ଗୋଟାଏ କଛି ଉତ୍ତର ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେ ତେବେ କହିବାକୁ ବାଧ ହେବ : ତୁମେ ବଡ଼ ବୁଦ୍ଧିମାନ । ଅଥଚ, ଯୁବକଙ୍କର ନାଲ୍‌ଏକପଣିଆ ଆଉ କୂପ ମଣ୍ଡୁକତାକୁ ହୁଏତ ମନେ ମନେ ଘୃଣା କରବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରଚ ଯୁବତୀଟି ବହୁଦନୁ ।

—ତାହେଲେ ମନ ରଖାରଖି କଥାଟା ତୁମମାନଙ୍କର ଦେଶରେ ନାହିଁ ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କ ଭିତରେ ଭଲ ପାଇବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ।

—ବଲ୍‌କୁଲ୍ ନାହିଁ, କହି ହବନ । ଅଛି ନଶ୍ଚୟ ସ୍ଥଳବିଶେଷରେ । ତେବେ ସେଇଟାର ଗୁରୁତ୍ୱ ବେଶୀ ନାହିଁ ପ୍ରେମ କ୍ଷେତ୍ରରେ । କହୁଚ ତ ଆମେମାନେ ବୈଷୟିକ । ଭଲ ପାଇବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଦାନ-ପ୍ରଦାନଟାକୁ ଆମେ ସମାନ ସ୍ତରରେ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ । ସେଥିପାଇଁ ସେଣ୍ଟିମେଣ୍ଟାଲ ହେଇ କଥା ସୁଅରେ ଭସିଯିବା, ବା ଗୁଡ଼ାଏ ଅଦରକାରୀ କଥା କହି ସମୟର ଅପବ୍ୟବହାର କରବା ଆମେ ବଲ୍‌କୁଲ୍ ପସନ୍ଦ କରୁନା ।

—ତା'ର କାରଣ, ଭଲ ପାଇବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜନ୍ମଗତ, ଫୁଲର ମହକ ବା ପ୍ରକୃତିର ରମଣୀୟତାକୁ ତୁମେମାନେ କେହି ବଡ଼ର କରି ଦେଖନା । କଳ କାରଖାନାରେ କାମ କରୁ କରୁ, ଅଫିସ୍ ଘରେ ହିସାବ ଲେଖୁ ଲେଖୁ, ହଠାତ୍ କୌଣସି ଯୁବତୀକୁ କୌଣସି ଯୁବକ ଭଲ ଲାଗିଲେ, ବା ପାର୍କ ବା ରେସ୍ତୋରାଁରେ ବା କ୍ଳବ ଘରେ କୌଣସି ଯୁବତୀକୁ କୌଣସି ଯୁବକ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଗଲେ ସେ ହଠାତ୍ ଯାଇଁ ପ୍ରେମ ନିବେଦନ କରି ବସେ । ଏବଂ ପଦେ ପଦେ କଥାରେ ରାଜିରୁଜା ହୋଇଗଲେ ଯୁବତୀଟିକୁ 'ବାର'କୁ ଡାକି ନେଇଯାଏ ହୁଏତ ଯୁବକଟି । ସେଇଠି ପାନୀୟ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ପଦେ ଦିପଦ ଫିସ୍ ଫିସ୍ କଥା । ତା'ପରେ କୋର୍ଟସିପ୍, ଡେଟ୍ ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ପାହାଚଚଢ଼ା ପ୍ରଣୟ ସିଢ଼ିର ।

—ସି. ଇ. ଇ. । ଜେସ୍‌ମିନ୍ ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଧ୍ୱନି କଲା ଗୋଲାପୀ ଓଠ ଦୁଇଟିକୁ ସଙ୍କୁଚିତ କରି । କହିଲା : ହଉ, କଥା ବଢ଼େଇ ଆଉ ଲାଭ ନାହିଁ । ତୁମେ ମତେ 'ବୁଦ୍ଧିମତୀ' ବୋଲି ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲ । ମୋର ତୁମକୁ ଉତ୍ତର ଦେବା କଥା ସେ ପ୍ରଶଂସାର । ମୁଁ କହୁଚି ତୁମେ ବଡ଼ 'ଫ୍ରାଙ୍କ୍' ଆଉ 'ରିସୋର୍ସଫୁଲ୍ ।' ଖୋଲା ଆଉ···

—ଧନ୍ୟବାଦ । ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପେଗ୍ ନିଜେ ଢାଳିନେଲା ଏଥର ।

—ତୁମେ ଖୁବ୍ କନ୍‌ଜ୍ୟୁମ୍ କରିପାର ତ ? ଜେସ୍‌ମିନ୍ ପଚାରିଲା ।

—କ'ଣ ଏଇ ଡ୍ରିଙ୍କସ୍ ତ ? ହଁ, ଖୁବ୍ ପାରେ । ତୁମ ଜର୍ମାନ କ୍ଳବରେ ମୋର ସୁନାମ ଅଛି ଏଥିରେ । ତୁମ ବାନ୍ଧବୀ 'ହେଲନା' ବି ଖୁବ୍ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଚି । ଏବଂ ରୁକ୍‌ମ୍ୟାନ, ଟାଉବେ, ସେମାନେ ବି···

—'ହେଲନା' ନାଁଟାକୁ ବି ତିନଥର କହିଲଣି ତୁମେ ମୋ ପାଖରେ । କାହିଁ, ତୁମର ସେଇ ମୁକ୍ତକେଶୀ, ସ୍ନିଗ୍ଧବେଶୀ ତରୁଣୀଟି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପଦେ ହେଲେ ତ କହିନ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

—ମୁକ୍ତକେଶୀ ତରୁଣୀ ? ସେ କିଏ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ।

—କିଏସ୍ ଜାଣିନ ? ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଯିଏ ଆସିଥିଲା ତୁମ ଘରକୁ । ନେଲି ନା କ'ଣ ତା ନାଁଟି, ଠିକ୍ ମନେ ପଡୁନ ।

—ଓଃ, ମାଲମା ମିଶ୍ର ।

—ହଁ, ହଁ ମାଲମା । ଖୁବ୍ ଭଲ ଝିଅଟିଏ ।

—ଭଲ ? ଶବ୍ଦଟିକୁ ଦୁଇ ତିନଥର ଉଚ୍ଚାରଣ କଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ।

—କାହିଁକି ? ଭଲ ନୁହେଁ ?

—'ଭଲ' ବୋଇଲେ କ'ଣ ମିନ୍ କରୁଚ ତମେ ?

—ମାନେ ରୂପରେ ଆଉ ଗୁଣରେ···

—ରୂପ ତ ସେଦିନ ତୁମେ ଦେଖିଚ, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ କହିଲା । ଆଉ ଗୁଣ···? ସେଇଟା ନ କହିଲେ ଚଳିବ, କାରଣ ଗୁଣର ବିଚାର ଅନେକ ଦିଗରୁ ହୁଏ ।

—ଆଚ୍ଛା ଗୁଣ କଥାଟା ଥାଉ, ଆଗେ ରୂପ କଥାଟା କୁହ, କେସ୍‌ମିନ୍ ପଚାରିଲା : ସେଦିନ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲି, ମତେ ତ ସୁନ୍ଦରୀ ମନେ ହେଲା ।

—କାଳି, ଚେପ୍‌ଟି ମୁହଁ, ସୁନ୍ଦରୀ ଦେଖାଗଲା ତୁମକୁ ? ହୋ ହୋ କରି ହସି ଉଠିଲା ପଟ୍ଟନାୟକ : ତା' ମୋ ଭିତରେ ଖୁବ୍ ଘନିଷ୍ଠତା ଅଛି ବୋଲି ଜାଣି, କାଳେ ମୁଁ କ୍ଷୁନ୍ନ ହେବି ତାକୁ ଅସୁନ୍ଦରୀ କହିଲେ । ସେଇଥି ପାଇଁ ମୋ ମନ ରଖିବାକୁ ମାଲମାକୁ ତୁମେ ସୁନ୍ଦରୀ ବୋଲି କହିଲ ନା କ'ଣ ?

ନା ନା, ତା କାହିଁକି ? ନାରୀର ରୂପ ତ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଲୋକଙ୍କ ଆଖିରେ କିସମ କିସମ ଦେଖାଯାଏ···

—ପ୍ରେମିକ ଆଖିରେ ତା ମାନସୀର ରୂପ ଅନିନ୍ଦ୍ୟମୟ···ସେ ଯେତେ ଅସୁନ୍ଦରୀ ଆଉ କୁରୂପା ହୋଇଥାଉ ପଛେ; କିନ୍ତୁ ତୁମେ ତ ମାଲମାର ପ୍ରେମିକ ନୁହଁ, ତୁମ ଆଖିରେ ସେ ସୁନ୍ଦରୀ ଦେଖାଗଲା ଏକଥା ତୁମେ ମତେ ଖୁସି କରିବାକୁ କହିନ ତ ଆଉ କ'ଣ ? କହି ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଟିକିଏ ରହିଯାଇଁ ହଠାତ୍ କ'ଣ ଭାବି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲା : ତେବେ ମାଲମା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରଶଂସା

କରିବାର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ କଥା ଅଛି । ସେ ଖୁବ୍ ବିଦୁଷୀ । ଏମ୍. ଏ. ଟା କୃତିତ୍ୱ ସହକାରେ ପାଶ୍ କରି, ଲ' ଡିଗ୍ରୀଟା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ଭାବରେ ହାସଲ କରିଚି ।

—ତା'ହେଲେ ଗୁଣ ଅଛି, ବିଦ୍ୟାଟାଇ ତ ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଗୁଣ, ଜେସ୍‌ମିନ୍ କହିଲା : ନେଲୀକୁ ବିବାହ କରିବ ତମେ ?

—କେମିତି କହିବି ? ବିବାହ କରିବା କଥା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାବିନି ।

—ଶୁଣିଲି ତୁମେ ତାକୁ କଥା ଦେଇଚ, ମାନେ ପ୍ରମିଜ୍···

—କାହାଠୁ ଶୁଣିଲ ?

—ଏକଥା ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ।

—ସମସ୍ତେ ?

—ହଁ, ମାନେ ତୁମ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଯୋଉମାନେ ଜାଣନ୍ତି । ଯୋଉମାନେ ତୁମ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଦେଖିଚନ୍ତି ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ।

—ଆମେ ଦୁହେଁ ଏକାଠି, କଦବା କ୍ୱଚିତ୍ କେବେ ବାହାରିଚୁ ରାସ୍ତା ଉପରକୁ । ଯୋଉମାନେ ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି କିଛି କହୁଚନ୍ତି···ସେ ସବୁ ତାଙ୍କର କଳ୍ପନା ବିଳାସ । ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ କିଛି ବଦନାମ ରଟନା କରି ଆନନ୍ଦ ପାଇବା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ ।

—ହେଇପାରେ ? ସେପରି ସାଧାରଣତଃ ହେଇଥାଏ ସବୁ ଦେଶରେ, ସବୁ ସମାଜରେ ? ତେବେ ମୋଟ ଉପରେ ତୁମେ ନେଲୀକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ କଥା ଦେଇଚ···ଏଇଟା ସତ କି ମିଛ ?

—ସତ ଆଉ ମିଛର ଅଂଶଟା ଏଇପରି । ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ହିକଳ ସିଗ୍ରେଟ୍ ଧୂଆଁ ଟାଣି କହିଲା : 'ନେଲୀ' ମତେ ବିବାହ କରିବ···ଏକଥା ସେ ପ୍ରଚାର କରିଚି ତା ବନ୍ଧୁ ମହଲରେ । ମୁଁ ତାକୁ ନେଇ କ'ଣ କରିବାକୁ ଚାହେଁ··· ଏକଥା କହିବାକୁ ପଡ଼ିନି କାରଣ ମତେ ସାହସ କରି ମାଲମା ସମ୍ପର୍କରେ କେହି କେବେ ପଚାରିନି ।

—ଓଃ ! ଗୋଟାଏ ବିସ୍ମୟସୂଚକ ଧ୍ୱନି କଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ ।

ଏତକବେଳେ ବାହାରେ କଲିଂ ବେଲ୍‌ର ବଟନ କେହି ଟିପି ଦେଲା ବୋଧହୁଏ, ଟିଂ ଟିଂ କରି ଘଣ୍ଟି ବାଜି ଉଠିଲା ।

—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ? ବିରକ୍ତ ଗଳାରେ ପାଟି କରି ଉଠିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଦେଖି ତ କିଏସ୍ ଆସିଛି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଧାଇଁ ଯାଇ ଦୁଆର ଖୋଲି ଦେଲା । ପରଦା ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ଭିତରକୁ ଯିଏ ପଶି ଆସିଲା ସେ ଆଉ କେହି ନୁହେଁ, ଖୋଦ୍ ମାଳମା ମିଶ୍ର ।

ସାମ୍‌ନାରେ ଗୋଟାଏ କଳା ଛାଇକୁ ଦେଖିଲା ପରି, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଆଉ ଜେସ୍‌ମିନ୍ ଦୁହେଁ ଚମକି ଉଠିଲେ ।

—ଗୁଡ୍ ଇଭନିଂ ! ମାଳମା କହିଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଙ୍କର ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ : ଆପଣମାନଙ୍କୁ ଡିଷ୍ଟର୍ବ୍ କଲି, ଖୁସି ଗପରେ ବାଧା ଦେଲି···କ୍ଷମା ମାଗି ନେଉଛି ।

—ନା, ନା, କ୍ଷମା ମଗା ନୁହେଁ, ତୁମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ଏଠୁ ଚାଲିଯାଅ ମାଲି, ତୁମର ଏ ଧରଣର ଆସିବାଟାକୁ ମୁଁ ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ପସନ୍ଦ କରେନା ।

—ତା ମୁଁ ଜାଣେ । ମାଳମା ଗୋଟାଏ ଚୌକି ଟାଣି ନେଇ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସି ପଡ଼ିଲା ।

—ଜାଣି ମାନେ ? କାହିଁକି ତୁମେ ଫୋନ୍ କରି ଆସିଲନି ?

—ଫୋନ୍ କରିଥିଲେ କ'ଣ ତୁମେ ଜବାବ ଦେଇଥାନ୍ତ ? କହିଥାନ୍ତ ମତେ ଆସିବାକୁ ? କିଛିନା କିଛି କାମର ବାହାନା କରି ଠକି ଦେଇଥାନ୍ତ ନିଶ୍ଚୟ । କହିପାରିବ, ଯେତେ ଥର ମୁଁ ଫୋନ କରିଛି; ଆଉ ତୁମେ ଘରେ ଥାଅ ଯଦି, ଧରି ଅକସ୍ମାତ୍, କେବେ ଭୁଲ୍‌ରେ କୌଣସି ଦିନ କହିଛ ମତେ 'ଆସ' ବୋଲି ?

—କହିନି ବୋଲି, ତୁମେ ଏଇପରି ଜବରଦସ୍ତ ଆସି ବିରକ୍ତ କରିବ ମତେ ଘର ଭିତରେ ? ଭଲ ମନ୍ଦ, ସମୟ ଅସମୟ କିଛି ଭାବି ଦେଖିବନି ?

—ନା, ଦେଖିବନି । ମାଳମା ଗମ୍ଭୀର ଗଳାରେ କହିଲା ।

—ଜାଣ, ଯାହାର ପରିଣାମ କ'ଣ ହେବ ?

—ନାଲି ଆଖି ଦେଖାଅନା ମତେ ।

—ଗଳାଟାକୁ ନରମ କର ।

—ନା

—ଦେଖା ଯାଉନ, ଜଣେ ବିଦେଶୀ ଭଦ୍ର ମହିଳା ବସିଚନ୍ତି ।

—ମୁଁ ଅନ୍ଧୁଣୀ ନୁହେଁ ।

—ନୁହେଁ କେମିତି ? ଏମିତି ଅଭଦ୍ରଙ୍କ ପରି ବ୍ୟବହାର କରୁଚ ଯେତେବେଳେ···

—ଅଭଦ୍ର ମୁଁ ନା ତମେ ? ବିଦେଶୀ ମହିଳାଙ୍କ ଆଗରେ ମତେ ବସିବାକୁ ଚେୟାରଟାଏ ଅଫର୍ କରିଥିଲେ କ'ଣ 'ପ୍ରେମ'ରେ ବାଧା ପଡ଼ି ଯାଇଥାନ୍ତା ?

—ଚୁପ୍ କର । ସେ ବୁଝିବେ ସବୁ ।

—ଏ ଭିତରେ ତା'ହେଲେ ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରଙ୍କୁ ତୁମେ ଓଡ଼ିଆ ବୁଝିବା ତାଲିମ ଦେଇ ସାରିଲଣି ? ବାଃ···

—କ'ଣ କଥା ହଉଚ ତୁମେ ଦୁହେଁ—ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର କହିଲା—ଇଂରେଜିରେ କଥା ଭାଷା ହୁଅନା, ମୁଁ ଟିକିଏ ଉପଭୋଗ କରେ ।

—ତୁମେ ଓଡ଼ିଆ ବୁଝିପାରୁଚ ପରା ? ମାଳମା ଆଉଆଖିରେ ମୁହଁକୁ ଗୃହିଁ ଇଂରାଜିରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା···

—ବୁଝି ପାରୁଥିଲେ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେ କରୁଥାଆନ୍ତି । 'ଓରିଶା' ମତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଚ ।

—ରହିଯାଅ ଓଡ଼ିଶାରେ···

—ଓ, ନୋ···ରହିବି କାହିଁକି ।

—କାହିଁକି ମାନେ ? ଏମିତି ବନ୍ଧୁ ପାଇବ ଆଉ କୋଉଠି ପୃଥିବୀରେ । ପ୍ରେମିକ ବନ୍ଧୁ···

—କ'ଣ କହୁଚ ତୁମେ "ନେଲି", ଶମ୍ମୀକୁ ଆକ୍ଷେପ କରୁଚ କାଇଁକି ? ତା'ର କ'ଣ ଭୁଲ୍ । ମୁଁ ନିଜେ ଆସିଥିଲି ତା ପାଖକୁ ।

—ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ସମସ୍ତେ ଆସନ୍ତି । ସେ କାହା ପାଖକୁ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ପ୍ରେମିକ ସମ୍ରାଟ ସେ । ସବୁ ଯୁବତୀ ତାଙ୍କର ପ୍ରଣୟପ୍ରାର୍ଥୀ ।

—ମାଲ ? ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ : ତୁମେ ଯିବ ଏଠୁ ନା, ମୁଁ ପୁଲିସକୁ ଡାକିବି, ତୁମକୁ ଏଠୁ ବାହାର କରିଦବା ପାଇଁ ।

—ଡାକ, ପୁଲିସକୁ ଡାକ । ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ତୁମର ଗାରଭ ଆଉ ଭଦ୍ରତା ଦେଖନ୍ତୁ । କହି, ହଠାତ୍ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲ ମାଳମା । କହିଲ : ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର, କ୍ଷମା ମାଗି ନେଉଛି ତୁମଠୁ । ଏପରି ଏକ ସୁନ୍ଦର ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ତୁମ ସୁଖ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଆସି ବାଧା ଦେଲି; ସେଥିପାଇଁ ଖୁବ୍ ଦୁଃଖିତ ମୁଁ ।

—ଏ କ'ଣ ? ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲ କାହିଁକି ନେଲି ? କୁଆଡ଼େ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲ ? ପଚାରିଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ।

—ହଁ ବାହାରିଲି ଘରକୁ । ଏ ଭଦ୍ର ଯୁବକ କଥା ଦେଇଥିଲେ, ଅଫିସ୍ କାମ ପରେ ମତେ ନେଇଯିବେ, ହିଲ୍ ଟପ୍ ଉପରେ ଓ୍ୱାଟର ଓ୍ୱାର୍କସ ସଂଲଗ୍ନ ଉଦ୍ୟାନକୁ । ସେଠି ପ୍ରଥମ ପ୍ରହର ରାତ୍ରିର ଶାନ୍ତ ନିର୍ଜନତା ତଳେ, ମତେ ଦେଖାଇ ଦେଇଥାନ୍ତେ, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଗାଉରକେଲା ଷ୍ଟିଲ-ଟାଉନସିପ୍ । ତାରକାଖଚିତ ନୀଳ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ କିପରି ତନ୍ମୟବିଭୋଳ ହୋଇ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି !

—ରିଏଲି !

—ହଁ, ପଚାରନ୍ତୁ ଏଡ କ ମିଛ, ପଚାରନ୍ତୁ ?

—ପିଟନାଇକ, ଇଜ ଇଟ୍ ଟ୍ରୁ ? ଜେସ୍‌ମିନ୍ ମାଦକ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ।

—ହୁଏତ କହିଥିଲି, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ କହିଲା : ତା' ବୋଲି କ'ଣ ଅକ୍ଷମଣୀୟ ଅପରାଧ ହୋଇଗଲା, ଅବସ୍ଥାଚକ୍ରରେ ଯାଇ ପାରିଲନି ଯଦି !

—ଅବସ୍ଥା ଆଉ ଚକ୍ର ? ଖେଙ୍କାର ଗୋଡ଼ାଇଲା ପରି ତିକ୍ତ ଗଳାରେ କହିଲ ମାଳମା : ରୁହ, ତୁମକୁ ବି ମୁଁ ଚକ୍ରବ୍ୟୂହ ବୁଲେଇ ଦେଖେଇ ଦେବି । ଭାବିଚ ଏକା ମାଘକେ ଶୀତ ଗୁଳିଯିବ ନା ? କହି ନାଗ ସାପ ଗର୍ଜିଲା ପରି

ମାଳମା ବାହାରି ଗଲା ଘର ଭିତରୁ । ଗଲାବେଳେ ରୋଷଦୀପ୍ତ ଆଖିରେ କଟାକ୍ଷ ହାଣି କହିଗଲା ଅର୍ଦ୍ଧସ୍ୱଗତ ଗଳାରେ : ତୁମ ଭଦ୍ରପଣିଆ ଛଡ଼େଇ ଦେଉଚି । ଚିଠିଗୁଡ଼ାକ ସବୁ ସେମିତି ଅଛି ମୋ ପାଖରେ । କାଲି ତୁମର ଏଇ ବାନ୍ଧବୀ, ମିସ୍ ବ୍ଲାଣ୍ଟରଙ୍କୁ ନେଇ ସବୁ ଦେଖେଇବି । ବଡ଼ ଅଫିସର ହେଇଚ, ଦି ହଜାର ଟଙ୍କା ଦରମା ପାଉଚ ବୋଲି, ଭାବୁଚ ତୁମ କୀର୍ତ୍ତି କାହାଣୀ କେହି ବିଶ୍ୱାସ କରିବେନି ? ସବୁ ବେପରୁଆ ଭାବରେ ଦଳି ଚକଟି ଚାଲିଯିବ ? ମୁଁ କିଛି କରି ପାରିବିନି ତୁମର ?

ହୋ ହୋ କରି ହସି ଉଠିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । କହିଲା : ମୋ ଚରିତ୍ର-ସଂହାର ପାଇଁ ଉପାଦାନ ମହଜୁଦ୍ ଅଛି ତୁମ ପାଖରେ, ବେଶ୍ ତ, ଯାହା ପାରିବ ମନଇଚ୍ଛା କରିଯିବ । ଏଠି ବିଦେଶୀ ମହିଳାଙ୍କ ପାଖରେ ତମ୍ବୁ ତୋଫାନ ଦେଖାଉଚ କାହିଁକି ? ଭୁଲି ଯାଇଚ ବୋଧହୁଏ, ମୁଁ ତୁମକୁ ଯେଉଁଟା ଚିଠି ଲେଖିଚି···ତାର ଦଶ ଡବଲ ଚିଠି ଲେଖିଚ ତୁମେ ମତେ । ଏବଂ ସେ ଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ମୋ ଟେବୁଲ ଡ୍ର ଭିତରେ ବେଶ୍ ନିରାପଦରେ ଅଛି ଜାଣିରଖ । ତୁମେ ତ କାଲି ମିସ୍ ବ୍ଲାଣ୍ଟରଙ୍କୁ ମୋ ଚିଠିଗୁଡ଼ାକ ଦେଖେଇବ; କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସେ କାମଟି ସାରିଦେବି ଆଜ ରାତିରେ । ଆଉ ଟିକକ ପରେ, ଏଇ ଡିନର ଟେବୁଲ ପାଖରେ ।

ଦୁଆର ମୁହଁ ପାଖରୁ ହଠାତ୍ ଚହିଁକି ଆସିଲା ମାଳମା, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ପାଖକୁ । କହିଲା : ମୋ ଚିଠି ଗୁଡ଼ାକ ଦେଖାଇବ ? ସାହସ ଅଛି ? କାହିଁ କାଢ଼ି ଦେଖାଅ ତ ମୋ ସାମ୍ନାରେ ? କହି, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭର ହାତ ଧରି ଝିଙ୍କି ଓଟାରି ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକେଇଲା ମାଳମା ମିଶ୍ର ।

ହସୁ ହସୁ ହଠାତ୍ ଗମ୍ଭୀର ହେଇଗଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । କହିଲା : ଚୁ ମର୍! ସୀମା ପାର ହେଇ ଯାଉଚ ବେଆଦବ ପଣିଆରେ ମାଲି, ମନେରଖ । ଏଠୁ ଯିବ ତୁମେ ନା, ମୋ ରିଭଲଭରଟା କାଢ଼ିବି ?

—ଇସ୍ ? ରିଭଲଭର ନା ଆଉ କିଛି ? କାହିଁ କାଢ଼ ତ ତୁମ ରିଭଲଭରଟା, ମୁଁ ଦେଖେ, ସେଇଟା ଲୁହାର ନା କାଠର ? ପୁଣି ଧକ୍କାଟାଏ ପକେଇଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭକୁ ମାଳମା, କହିଲା : କାଢ଼ ତୁମ ରିଭଲଭର··· କାଢ଼ ।

—ହ୍ୱାଟ୍ ? ରଭଲଭର ! ଓ, ନୋ…ପିଟ୍‌ନାଇକ ! ଜେସ୍‌ମିନ୍ ପାଟିକର ଉଠଲା ଭୟରେ । ସତକୁ ସତ ତୁମେ ଦୁହେଁ ଏଠି କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଯୁଦ୍ଧ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲ ନା କ'ଣ ? ମୁଁ ତା'ହେଲେ ଯାଏ ଏଠୁ । ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ମୋର । କହି ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ଉଠି ଛିଡ଼ା ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଗୁଡ଼ ନାଇଟ୍, କହି ଦୁଆର ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇଗଲା ଚଞ୍ଚଳ ପଦକ୍ଷେପରେ ।

ମାଳମାକୁ ଗୋଟାଏ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଧକ୍‌କାରେ ଠେଲି ଦେଇ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଆଗେଇଗଲା ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରକୁ ଟାଣି ଆଣିବା ପାଇଁ ଘର ଭିତରକୁ । ତା' ଯିବାରେ ବାଧା ଦେବା ପାଇଁ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ବାଟ ଓଗାଳିବା ପାଇଁ ଦି' ବାହା ପ୍ରସାରିତ କରି ଛିଡ଼ା ହେଲା ।

—ନା, ନା, ଆଉ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ନୁହେଁ । ମତେ ଯିବାକୁ ଦିଅ ପିଟ୍‌ନାଇକ । ତୁମେ ପ୍ରମିଜ୍ କରିଥିଲ ନେଲୀକୁ ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ବୁଲେଇ ନେଇଯିବ ହ୍ୱାଲଟପ୍ ! ଏକଥା ତୁମେ ମତେ କହିବା ଉଚିତ ଥିଲା । ତା'ହେଲେ ଖୁବ୍ ଖୁସିରେ ମୁଁ ତୁମକୁ ଗୁଡ଼ ଦେଇଥାନ୍ତି । ହୁଏତ ଆଉ ଦିନେ କେବେ ଆସିଥାନ୍ତି ।

—ଏପରି ପ୍ରମିଜ୍ ମୋର ନିତିଦିନିଆ କଥା ମାଳମାଙ୍କ ସହିତ ଜେନ୍ ! ତୁମେ ଏଇଟାକୁ ଏତେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଚ କାହିଁକି ?

—ଏପରି ପ୍ରମିଜ୍ ନିତିଦିନିଆ ହୋଇପାରେ, ବ୍ଲାଟର ପଚାରିଲା : କିନ୍ତୁ ଏପରି ଝଗଡ଼ା ?

ତା' ବି ନିତିଦିନିଆ । ସାମାନ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ମାଳମା ଏପରି, ଝଗଡ଼ା କରେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ । ତୁମେ ଆସ, ଡିନର ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି । ମାଳମା ବି ରହିବ । ଦୁଇ ପେଗ୍ ହ୍ୱିସ୍କି ଖାଇଲା ପରେ, ଦେଖିବ ତା' ମୁଣ୍ଡ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ । ସୁନା ଝିଅଟି ପରି ଖୁବ୍ ମଜା କଥା କହି ହସେଇବ ସେ ଆମ ଦିହିଙ୍କି । କହିଥିଲି ନା ସେ ଖୁବ୍ ବିଦୂଷୀ ! ପ୍ରମାଣ ପାଇବ ଆଜି ମୁହେଁ ମୁହେଁ, ବସ ।

—ନା, ନା, ମୁଁ ଯାଏଁ ପିଟନାଇକ, ଏକସ୍‌କ୍ୟୁଜ୍ ମି ! ମତେ ଯିବାକୁ ଦିଅ ।

—ମାଲ, ଛୁଡ଼ା ହେଇ ଦେଖୁଚ କ'ଣ ? ରାଗଟା କମାଅ । ଧର ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରଙ୍କୁ । ଉନର ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସାଅ । ସେ କ'ଣ କେବଳ ମୋର ଅତିଥି, ତୁମର ନୁହେଁ ?

ହଠାତ୍ କପର ନରମି ଗଲ ମାଳମା, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭର ଏଇ କଥା ପଦକରେ । ସାପୁଆ କେଳାର ନାଉ ତୁମ୍ବା ଶୁଣି ନାଗ ସାପ ଗର୍ଜନ ଗୁଡ଼ୁ ଗୁଡ଼ୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ତନ୍ମୟ ହେଇ ଦି କଡ଼କୁ ଝୁଲିଲା ପରି, ମାଳମା ଶାନ୍ତ ହେଇଗଲ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ଭିତରେ । ଦୁଆର ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଯାଇଁ ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରର ହାତ ଧର ଆଦର କର ଟାଣି ଆଣିଲା ଉନ୍ର ଟେବୁଲ ପାଖକୁ । ବସେଇଦେଲା ଖୁବ୍ ଆନ୍ତରିକ ସୋହାଗରେ । କହିଲ : ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ସାଙ୍ଗରେ ମୋ' ଝଗଡ଼ାଟା ପାରିବାରିକ । ଏଥିରେ ତୁମେ ବିଚଳିତ ହେଇ ରାଗି ଉଠିଯାଉଚ କାଇଁକି ?

—ଝଗଡ଼ା ପାରିବାରିକ ? ଜେସ୍‌ମିନ୍ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଗଳାରେ ପଚାରିଲ . କିନ୍ତୁ 'ରଭଲଭର' କାଢ଼ିବା ପାଇଁ ପିଟନାଇକ ଯେ ଦି ଥର ରୁକ୍ଷ ଗଳାରେ କହିଲ, ସେଇଟା କ'ଣ ?

—ତୁମେ ଥିଲ ବୋଲି, ରଭଲଭର କଥା କହିଲ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ, ତା' ନହେଲେ, ବିଧା, ଥାପଡ଼ ମାର ମତେ ଅଧାପ୍ରାଣ କରିଥାନ୍ତା । ବଡ଼ କ୍ଷଣକୋପୀ ସେ ।

—ବିଧା ଥାପଡ଼ ମାରିଥାନ୍ତା ? ଅବାକ୍ ହେଇ ପଚାରିଲ ଜେସ୍‌ମିନ୍ । ଆମେ ସବୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ ଜାଣୁ ଭାରତବର୍ଷରେ, ନାରୀମାନଙ୍କୁ ଦେବୀ ରୂପେ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରନ୍ତି ପୁରୁଷମାନେ । ଏପରିକ ସର୍‌ନେମ୍‌ଟା ନ କହି ସେମାନେ ଦେବୀ ବୋଲି କହନ୍ତି । ଯେପରି ମାଳମା ମିଶ୍ର ବଦଳରେ ମାଳମା ଦେବୀ । କ'ଣ ଯ୍ଯା' ସତ ନୁହେଁ ?

—ଖୁବ୍ ସତ । ମାଳମା ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ କରି ହସି ଉଠିଲା : କିନ୍ତୁ ଦେବୀମାନେ ଯେତେବେଳେ ଦାନବୀ ସାଜନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ପୁରୁଷ ଚରିତ୍ରମାନେ ରାକ୍ଷସଙ୍କ ପରି ମୁଥ ମାରିବାକୁ ଉହୁଙ୍କ ନ ଆସି ଆଉ କରନ୍ତେ କ'ଣ ?

ଏଥର ମିସ୍ ବ୍ଲାଟର ବି ହସି ଉଠିଲା ।

ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗ୍ଲାସ୍ ଆଣିବାକୁ ଡାକ ପକେଇଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ।

ପୃଥ୍ୱୀଷା ଗ୍ଲାସ୍‌ଟାଏ ଆଣି ରଖିଦେବା ମାତ୍ରେ···ଏକାବେଳକେ ଦୁ ପେଗ୍ ସ୍କଚ୍ ଢାଳିଦେଇ କିଛି ସୋଡ଼ା ମିଶେଇ ଦେଲା ପଟ୍ଟନାୟକ । କହିଲା : ନେଲ୍ଲି ନିଅ, ଏକା ଚୋକକେ ପି' ଦିଅ ତ !

ନେଲ୍ଲି ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ମାଳମା ମିଶ୍ର ; ମାଲି ବଦଳରେ 'ନେଲ୍ଲି' ବୋଲି ଡାକିଲ ଯେ ?

—ହଁ ଡାକିଲି, ତା'ର କାରଣ 'ଜେନ୍ ତୁମକୁ ବରାବର 'ନେଲ୍ଲି' ବୋଲି ଡାକୁଚି, ଏବଂ ସେ ଡାକଟା ଖୁବ୍ ଭଲ ଶୁଣାଯାଉଚି କାନକୁ । ଏଣୁ ମୁଁ ବି ଆଜିଠୁ ତୁମକୁ 'ନେଲ୍ଲି' ବୋଲି ଡାକିବି । କ'ଣ, ଅନୁମତି ଦଉଚ ତ ?

ଢକ ଢକ କରି ଦୁ ପେଗ୍ ସ୍କଚ୍ ଉଦରସ୍ଥ କରିଦେଇ ସ୍ୱପ୍ନସ୍ନିଗ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଲା ଟିକିଏ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭକୁ ମାଳମା ମିଶ୍ର । କହିଲା : ବେଶ୍, ଡାକିବ ଆଜିଠୁ ମତେ 'ନେଲ୍ଲି', ତୁମକୁ ଭଲ ଲାଗୁଚି ଯଦି ।

—ତା'ହେଲେ ଧନ୍ୟବାଦଟାଏ ଦିଅ ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରକୁ ।

—ମୋର ହେଇ ତୁମେ ଦିଅ । ସେ ବେଶୀ ଖୁସି ହବ ।

କ'ଣ ଦୁହେଁ ତୁମେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଚ ଓଡ଼ିଆରେ ? ଜେସ୍‌ମିନ୍ କହିଲା : ମୁଁ ଯେ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି । ଇଂରାଜୀରେ ବୁଝେଇ ଦିଅ ମତେ ।

ହଁ ସବୁ ବୁଝେଇ ଦେବି, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ କହିଲା : ଅସଲରେ 'ନେଲ୍ଲି' ତୁମକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବା କଥା, କିନ୍ତୁ ସେ ମତେ କହିଲା, ତା' ତରଫରୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦିଏଁ, ତା'ହେଲେ ତୁମେ ଟିକିଏ ବେଶୀ ଖୁସି ହେବ । କହି ପଟ୍ଟନାୟକ ଆମୂଳଚୂଳ ସବୁ କଥାତକ ତର୍ଜମା କରି କହିଲା ଇଂରାଜୀରେ ।

ହି ହି କରି ହସି ଉଠିଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ ବ୍ଲାଟର । କହିଲା : ଏଇଥିରୁ ଜଣା-ପଡ଼ୁଚି, ତୁମେ ଦୁହେଁ ଏକ୍ ! ଏକ ମନ, ଏକ ପ୍ରାଣର । ଅଥଚ, ଟିକିଏ ଆଗରୁ ଏତେ ଚପ ଝଗଡ଼ା ଲାଗିଗଲା, ଟଣା-ଓଟରା, ଝିଙ୍କା-ଝିଙ୍କି ···

—ଏ ସବୁ ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତା ଦେନ୍, ପଟ୍ଟନାୟକ କହିଲ : ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଆଲ ସହରର ବୈଷୟିକ ଜୀବନ, କଳ, କାର୍ଖାନା, ଅଫିସ୍‌ର କର୍ମକ୍ଳାନ୍ତ ପ୍ରାଣ, ଏପରି ମେକାନାଇଜଡ୍ ହୋଇଗଲାଣି, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ପଦେ ଶୁଣିବା, କି ନରମ କୋମଳ କଥା ଟିକିଏ କହିବା··· ଯୁ। ଆଉ ସମ୍ଭବ ହେଉନି ଆମମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ । କଥା କଥାକେ ହଠାତ୍ ରାଗି ମାଗି ଖୁଣ୍ ହୋଇଯିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଅଭ୍ୟାସରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲାଣି ।

—ବାସ୍ତବିକ ! ବ୍ଲାଟର ଆଉ ଅଧପେଗ୍ ସ୍କଚ୍ ଢାଳି ନେଇ ମାଳମା ମିଶ୍ର ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲ । ତା'ପରେ ହାତ କଚଟିରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଘଡ଼ି ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲ : ରାତି ଅନେକ ହେଲାଣି ।

ମୂଝାଶ ପ୍ଲେଟଗୁଡ଼ିକ ଆଣି ରଖି ଦେଇଗଲ ।

—ଏଥର ଡିନର, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ କହିଲ ।

—ମୁଁ ପରଷି ଦେବି, ମାଳମା କହିଲ ।

—ହଁ କଳିଙ୍ଗ ତରୁଣୀର ହାତବଢ଼ା ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ଯାଉଥାଉ ଜର୍ମାନ ଲେଡ଼ି, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ କହିଲ : ଏ ଖାଦ୍ୟର ସୁଆଦ ସେ ଭୁଲି ପାରିବନି ସାରା ଜୀବନରେ ।

ମାଳମା ମିଶ୍ର ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି, ଜେସ୍‌ମିନ୍ ବ୍ଲାଟର ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭକୁ ଶୁଣେଇ ଶୁଣେଇ କହିଲ : ଖୁସାମତିଆ କଥାଗୁଡ଼ାକ ରଖ । ଆଜି ଯୋଉ ଅପଦସ୍ଥ କଲ ମତେ···

—ନା, ନା, ମାଳମାର ପିଠି ଥାପୁଡ଼େଇ ଦେଇ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଆନ୍ତରିକ ସ୍ନେହରେ, କହିଲ : ମୁଁ ବଡ଼ ଦୁଃଖିତ । ଟିକିଏ ବେଶୀ ପି' ଦେଇଥିଲି । ଆଉ କେବେ ଏମିତି ହବନି । ଆଇ ପ୍ରମିଜ୍···

—ପୁଣି ସେଇ ପ୍ରମିଜ୍ ? ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ କରି ହସି ଉଠିଲ ମାଳମା ମିଶ୍ର । ସାରା ଜୀବନ ତ ପ୍ରମିଜ୍ କରି ଆସିଲ ମୋ ପାଖରେ । ଖାଲି ଶୂନ୍ୟରେ ଝୁଲେଇ ରଖିବା ଛଡ଼ା ଆଉ କ'ଣ କଲ ?

—ଏଇ ଝୁଲରେ ବସି ଦୋଳି ଖେଳିବା ଜୀବନଟାଇ ଅସଲ ଜୀବନ 'ନେଗ୍ଲ' । ଯୋଉଠି ଦୋଳା ବନ୍ଦ, ସେଠି···ଜୀବନ ସ୍ଥାଣୁ । ପ୍ରେମ ଏକ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ !!

—ମୁଁ ଆଉ ପାରୁନି ବଲ୍ଲଭ ! ମାଳମା କହିଲା ନମ୍ର-ମଧୁର ଗଳାରେ, ମତେ ତମେ ରକ୍ଷା କର, ରକ୍ଷା କର ।

—ତା'ହେଲେ ଜୀବନର ସବୁ ଘୂର୍ମି ଭୁଲିଯିବ । ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖା ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ ।

—ତା ହେଉ ପଛେ, ମତେ ତୁମେ ଉଦ୍ଧାର କର ମନସ୍ତାପରୁ ।

—ମତେ ସମୟ ଦିଅ ତା' ହେଲେ । ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ କହିଲା ଧୂସର ଗଳାରେ ।

—ଆଉ କେତେ ଦିନ ?

—ଏ ସହରଟାକୁ ପୁରା ଭୁଲିଯିବା ପାଇଁ ଯେତେ ଦିନ ଲାଗିବ···

—ତା' ମାନେ ?

—ତା' ମାନେ ଏ ସହରଟାର ମୋହ କାଟିବାକୁ ଯେଉଁ ସାଧନା ଦର୍କାର···ତାକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବାରେ ମତେ ବରଂ ତୁମେ ସାହାଯ୍ୟ କର । ସେ ସାହାଯ୍ୟ ଫଳରେ ସମୟ ଯେତେ କମ୍ ଲାଗିବ···ସେତେ ମଙ୍ଗଳ ହେବ ତୁମର ଆଉ ମୋର ।

—ଠିକ୍ ବୁଝିପାରୁନି ! ଚିକେନ୍ ରୋଷ୍ଟରୁ କଣ୍ଟା କାଢ଼ି ମିସ୍ ବ୍ଲାଣ୍ଟର ଆଉ ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ଲେଟରେ ପରଷି ଦେଇ ଦେଇ କହିଲା ମାଳମା : ଏ ସହରଟା କ'ଣ ତୁମ ମୋ ଭିତରେ ମିଳନର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ?

ବୋଧ ହୁଏ !

—ତା' ହେଲେ, ଆଜି ରାତିରେ ଭୁଲ ପୁରା ଭୁଲିଯିବା ଏ ସହର, ମାଳମା କହିଲା ।

—ପାରିବ ତ ?

—ଖୁବ୍ ପାରିବ ।

—ଭାବ ଚନ୍ଦ୍ର କୁହ ।

—ଏଁ ? ଭାବ ଚନ୍ଦ୍ର ?

—ହଁ, ଏ ସହରର ତ ତୁମକୁ ଚହ୍ନାଇ ଥିଲା ମତେ ! ଏ ସହର ତ ମୋ ଆଖିରେ ସୁନ୍ଦର କରିଥିଲା ତୁମକୁ । ଏ ସହର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ···ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଭଲ ପାଇବାର ମାଦକତା ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିବ ତ ସେଇପରି ?

—ଠିକ୍ କହିଚ ! ମାଳମା ଅବାକ୍ ହୋଇ କଥା ଦି ପଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଚାହିଁଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ମୁହଁକୁ । କହିଲା : ଆଚ୍ଛା, ଖିଆ-ପିଆ ସରିଲା ପରେ ମିସ୍ ବ୍ଲାଟରଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସି, ଆମେ ଦୁହେଁ ଯିବା ସେଇ ହିଲ୍‌ଟପ୍ ଉପରକୁ । ସେଇଠି ବସି ଆଲୋଚନା କରି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେବା । ଗୋଟାଏ ଶେଷ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ।

—ବେଶ୍ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉତ୍ତରଟିଏ ଦେଇ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଖାଇବାରେ ମନ ଦେଲା ।

॥ ଅଠର ॥

ରାତି ପାହିଲେ ବିଜୟାଦଶମୀ । ହେଲେ ବି, ନବମୀର ଏଇ ଆଲୁଅ ଝଲମଲ ରାତିଟା ନ ପାହାନ୍ତା କି ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ! ସହରର ଆବାଳବୃଦ୍ଧବନିତା ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ଏଇ ଆଶା ଆଉ ଆନନ୍ଦର ଉଦ୍ଦୀପନା !!

ଅଠର ନମ୍ବର ସେକ୍ଟରର ଦୁର୍ଗାମଣ୍ଡପ ପାଖରେ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ଭିଡ଼ ଦେଖଣାହାରିଙ୍କର । ଏଠିକା ପ୍ରତିମା ଗଢ଼ିବାର କାରିଗର ଆଣିଥିଲେ ବଙ୍ଗାଳିମାନେ । କଲିକତାରୁ ବିଭିନ୍ନ ସେକ୍ଟରରେ ବଙ୍ଗାଳିମାନଙ୍କର ଆଠ ଦଶଟି ମୂର୍ତ୍ତି ଭିତରେ ଏଇ ଅଠର ନମ୍ବର ସେକ୍ଟରର ଦୁର୍ଗା ପ୍ରତିମାର ଗଠନଶୈଳୀ ସବୁଠୁ ସୁନ୍ଦର ! କିନ୍ତୁ ସିଭିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ର ତେଲି ମାର୍କେଟରେ ଯେଉଁ ଦୁର୍ଗାମୂର୍ତ୍ତି ତିଆରି କରିଛି କଟକ କାରିଗର, ତା' ସାଙ୍ଗରେ ୟା'ର ତୁଳନା ହବ କି ନାହିଁ, ତାଠୁ ଗଢ଼ଣରେ ଇଏ ବେଶୀ ସୁନ୍ଦର କି ନୁହେଁ, ଏଇୟା ହିଁ ଆଲୋଚନା ଚାଲିଛି ଅଳ୍ପ ବହୁତ ସବୁ ପୂଜାମଣ୍ଡପ ପାଖରେ ।

ଗତବର୍ଷ ବିଜୟାଦଶମୀ ଦିନ, ସହରର ସବୁ ଦେବୀମାନଙ୍କର ମେଳଣ ପଡ଼ିଆରେ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ଦେବୀ ଆଉ ବଙ୍ଗାଳିମାନଙ୍କର ଦେବୀ ପ୍ରତିମା ଭିତରେ ସିଭିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ର ତେଲିମାର୍କେଟ ଦେବୀ, ଆକାରରେ, ଗଢ଼ଣରେ, ସବୁଠୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ହୋଇଛି ବୋଲି ଯେତେବେଳେ ଦୁର୍ଗାପୂଜା କମିଟିର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ମତ ଦେଲେ, ହଠାତ୍ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତେଜନା ଦେଖା ଦେଇଥିଲା ବଙ୍ଗାଳିମାନଙ୍କ ଭିତରେ । କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଅଶୋଭନୀୟ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲା ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି ଜଣେ, ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ଆକ୍ଷେପ କରି । ଫଳରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ଠେଲାପେଲା ହାତାହାତି ଦୁଇ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭିତରେ । ପୁଲିସ୍ ଡାକି; ଅବସ୍ଥାକୁ ଶାନ୍ତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏବଂ ତା' ପରେ ଦଶ

ପନ୍ଦର ଦିନ ଧରି ବିଭିନ୍ନ ସେକ୍ଟରରେ ଓଡ଼ିଆ ବଙ୍ଗାଳି କଳି ଉକାଳି ଏପରି ସାଂଘାତିକ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା, ଅନେକ ବଙ୍ଗାଳି ପରିବାର ପିଲାଛୁଆଙ୍କୁ ନେଇ ପଳେଇ ଯାଇଥିଲେ କଲିକତା । ଦୁଇ ପ୍ରଦେଶର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସ୍ତରରେ ଗୋଟାଏ ବୁଝାମଣା ହେଲା ପରେ ବଙ୍ଗାଳି କିରାଣୀ ଆଉ ଅଫିସରମାନେ ଫେରିଥିଲେ ରାଉରକେଲା । ଆସି ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ନିଜ ନିଜ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ।

ଏ ବର୍ଷ ଯେପରି ସେଇ ଦଙ୍ଗା ହେଙ୍ଗାମର ପୁନରାବୃତ୍ତି ନ ହୁଏ ସେଥିପାଇଁ କମ୍ପାନୀର ଉଚ୍ଚ ଅଫିସରଙ୍କଠୁ ନେଇ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ହାକିମ ହୁକୁମାଙ୍କ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ବୁଝାମଣା ହୋଇଛି ଏକ ପ୍ରକାର । ତେବେ କି-କେତେବେଳେ କି ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଯିବ, ସେ ବିଷୟରେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରାୟ ସନ୍ଦିହାନ । ଛକାପଂଝାରେ ଅଛନ୍ତି ଓଡ଼ିଆ ବଙ୍ଗାଳି ଉଭୟ ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକ । ଆନନ୍ଦମୟୀଙ୍କ ପୂଜା ସମାରୋହ ଭିତରେ, ବଙ୍ଗଳା, ଓଡ଼ିଶାର କଳା ସଂସ୍କୃତିକୁ ନେଇ ବାଦାନୁବାଦ, ଜଣେ ଆଉ ଜଣକଠୁ ବଡ଼, ଏଇ ପ୍ରାଦେଶିକ ମନୋଭାବର ଆକ୍ଷେପ ଆଉ ଆସ୍ଫାଳନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଜନକ, ଏହା ସମସ୍ତେ ମର୍ମେ ମର୍ମେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ନିଜ ଜାତୀୟତାର ଲାଞ୍ଛନା କେହି ବରଦାସ୍ତ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହନ୍ତି, ସେଥିପାଇଁ ଯେ କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଛୁ ପଛଙ୍କେ ।

ଏ କନ୍ଦଳ ଭିତରକୁ ପଞ୍ଜାବି, ମାନ୍ଦ୍ରାସୀ, ତେଲେଙ୍ଗା, କଚ୍ଛି, ମାରୱାଡ଼ି କେହି ପଶିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ମତରେ, ସେମାନଙ୍କ ଧର୍ମର ଦେବଦେବୀମାନେ ନିରାପଦରେ ଅଛନ୍ତି ଯେତେବେଳେ, ଓଡ଼ିଆ ବଙ୍ଗାଳି ପିଟାପିଟି ହୋଇ ମଲେ ସେମାନଙ୍କର ବିଶେଷ କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତିତ ହେବା ମଧ୍ୟ ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଚିନ୍ତାର କଥା କିନ୍ତୁ ଏଠିକି ଆସିଥିବା ବିଦେଶୀ ଜର୍ମାନମାନଙ୍କର । ସାମାନ୍ୟ ମୃଣ୍ମୟ ପ୍ରତିମାର ଗଢ଼ଣ ଶୈଳୀକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ବଙ୍ଗାଳି ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଭିତରେ ତିକ୍ତ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତାର ବିଦ୍ୱେଷ ଭାବ, ଏହା କିପରି ସମ୍ଭବ ଯେତେବେଳେ ଉଭୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ 'ଦୁର୍ଗା'ଙ୍କୁ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରି ଭକ୍ତି ନିବେଦନ କରନ୍ତି ? ପ୍ରଶ୍ନଟା ପଚାରି ବସେ ଠୁବ୍‌ରୁ ଓଗ୍ରାମକୁ ଜର୍ମାନ ଇଞ୍ଜିନିଅର ମିଷ୍ଟର ଟାଉବେ : ତୁମେମାନେ ଦୁର୍ଗାଦେବୀଙ୍କୁ ମାନ କି ନାହିଁ ?

—ଆମେ ତ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ । ଠୁବ୍‌ରୁ କହିଲା : ଆମେ ଏ ସବୁ ଝମେଲା ଭିତରକୁ ଯିବୁ କାହିଁକି ?

ଫୁଲ୍‌ମଣି ଆଉ ଚା' ଖାଇ ଠୁବ୍‌ରୁ ଓରାମଙ୍କୁ ଗାଡ଼ିରେ ବସେଇ ଟାଉବେ ବିଭିନ୍ନ ସେକ୍ଟରରେ ଦୁର୍ଗା ଦେବୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ବାହାରିଥିଲା । ସିଭିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ର ଡେଲମାର୍କେଟ ଦେବୀ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା : ଠୁବ୍‌ରୁ, ଏମିତି ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଚି ସେଇଟା କ'ଣ ଦେବୀଙ୍କ ପଛରେ ?

—ଡାକକାମର ମେଢ଼ । ଠୁବ୍‌ରୁ କହିଲା : କଟକରୁ କଣା ହୋଇ ଆସିଚି । ଏଇ ରୁପେଲି ଡାକ କାମର ମେଢ଼ଟା ହିଁ, ଡେଲମାର୍କେଟ ଦେବୀ ପ୍ରତିମାର ବିଶେଷତ୍ୱ । ଏପରି କାମ ଆମ ଭାରତବର୍ଷରେ ଆଉ କେହି କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

—ଠିକ୍ କଥା ! ଏ କାରିଗରୀ ପାଇଁ ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରୁଚ ? ଟାଉବେ ପଚାରିଲା ।

—ନିଶ୍ଚୟ ! ମୁଁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ହେଲେ କ'ଣ ହେଲା ମୁଁ ତ ଓଡ଼ିଶାର ଆଦିବାସୀ । ମୁଁ ତ ଓଡ଼ିଆ ।

ମଣ୍ଡପ ପାଖରେ ଆରତି ହେଉଥିଲା । ମଞ୍ଚ ଉପରେ ବାଜୁଥିଲା ନହବତ, କାହାଳି ଆଉ ଦମାମା'ର କାନ ଅତଡ଼ା ଆବାଜରେ ଗୁରିଆଡ଼ କମ୍ପି ଉଠୁଥିଲା । ଟାଉବେ କିଛି ସମୟ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଏପାଖରୁ ସେପାଖକୁ ଝୁଲିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା ଚମତ୍କାର ଭଙ୍ଗୀରେ ।

ହସି ଉଠିଲା ଫୁଲମଣି । କହିଲା : ନାଚିବ ନା କ'ଣ ଏଠି ?

—ସବୁ ମୂର୍ତ୍ତିଠୁ ଏଇ ପ୍ରତିମାଟି ଭଲ ହୋଇଚି, କ'ଣ କହୁଚ ଠୁବ୍‌ରୁ ? ଟାଉବେ ପଚାରିଲା ।

—ଭଲ ହୋଇଚି ବୋଲି ବଙ୍ଗାଳିମାନଙ୍କର ଗାତଦାହ । ସେମାନେ କହନ୍ତି—ଦୁର୍ଗା ପ୍ରତିମା ଗଢ଼ିବାରେ ବଙ୍ଗାଳି ଶିଳ୍ପୀ ହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଭାରତବର୍ଷରେ ।

କଥାଟାକୁ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ ଟାଉବେ । ଗୁଲି ଗୁଲି ହୋଇ ପୂଜାମଣ୍ଡପ ଆଡ଼କୁ ଗଲା । ସେ ଯେପରି ଜଣେ କାହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଚି

ଲୋକଗହଳି ଭିତରେ ! କିଏସ୍ ସେ ? ପ୍ରବୀର ଦାସ ନା ? 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍'ର ମାଲିକ !!

ନାଁ ଟାକୁ ଅର୍ଦ୍ଧସ୍ୱଗତ ଗଳାରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ପଶିଗଲି ଭିତରକୁ । ଯାଇଁ ଧରି ପକେଇଲି ପ୍ରବୀରର ହାତ । କହିଲି : ହେଲୋ ! ତୁମେ ଏଠି ?

ନିଶାଭରା ଆଖି ଦୁଇଟାକୁ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟରେ ବିସ୍ଫାରିତ କରି ସମ୍ବୋଧନ-କାରୀକୁ ଚିହ୍ନିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ପ୍ରବୀର । କହିଲା : ହଁ ଚିହ୍ନିପାରୁଛି, କିନ୍ତୁ ନାଁ ଟା ଠିକ୍ ମନେ ପଡୁନି ।

—ତୁମ ବାର୍‌କୁ ସେଦିନ ଆସିଥିଲି ଶ୍ରମନ ପିଟନାଇକ ସାଙ୍ଗରେ ।

—ହଁ, ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ ଦୁଇଜଣ ତରୁଣୀ ବି ଥିଲେ, ପ୍ରବୀର ଯୋଗ କଲା ।

—ଠିକ୍ କହିଛ ! କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଏଠି ପୂଜାମଣ୍ଡପ ପାଖରେ, ବାର୍ ଖୋଲି ନାହିଁ ନା କ'ଣ ? ଟାଉଟରେ ପଚାରିଲି ।

—ବାର୍ ଖୋଲା ରହିବନି କାହିଁକି ? ଆଜି ତ ସାରା ରାତି ଖୋଲା ରହିବ ଏକ ପ୍ରକାର, ପ୍ରବୀର କହିଲା : ପୂଜା ଦିନରେ ତ ଦି ପଇସା ବେଶୀ ରୋଜଗାର କରିବା କଥା ।

ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ହୋ ହାଲ୍ଲା ଶବ୍ଦ, ମାର୍କେଟ ଭିତରେ । ମାଛ ମାର୍କେଟ ଆଡ଼ୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଲୋକ କାଉଳି ବାଉଳି ହୋଇ ଧାଇଁ ଆସିଲେ । ଏ ପାଖରୁ ଜଣେ କେତେ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଲାଠି ଧରି 'ମାର' 'ମାର' ଚିତ୍କାର କରି ଧସେଇ ଗଲେ ପରିବା ଦୋକାନ ଆଡ଼େ ।

ଚାରିଆଡ଼ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଗଲା କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ।

ଲୋକ ଉପରେ ଲୋକ କଚଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।

ପ୍ରବୀର ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଆସିଲା ଧଡ଼ରାମ । କହିଲା : ଆଜିକି ଦେଶୀ ମାଲ ପି' ଦେଇ ପିଟାପିଟି ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଛି । କେତେଗୁଡ଼ାଏ ବଙ୍ଗାଳି, ସ୍ତ୍ରୀ ପିଲାଛୁଆ ନେଇ ଆସିଥିଲେ ଦେଖା ଦେଖିବାକୁ । ଗହଳି ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କ ଦଳାଚକଟି ଗହଣାଗାଣ୍ଠି ଛଡ଼େଇ ନେଉଛି । ଆପଣ ନ କହିଲେ ସେ ଅଟ୍କ ପଡ଼ିବନି ।

—ବଙ୍ଗାଳିମାନଙ୍କ ଉପରେ ପାହାରା ହଉଚି ତ ! ହଉ, ହଉ, ତୁମେ ଖସି ଚାଲିଯାଅ ଏଠୁ । କାଲି ବିଜୟାଦଶମୀ, ଆଜିଠୁ ବଳ କଷାକଷି ଆରମ୍ଭ ହେଇ ଯାଇଥାଉ । ମୁଁ ବି ଚାଲିଯାଉଚି, କହି ପ୍ରବୀର ଦି ପାହୁଣ୍ଡ ପଛେଇ ଗଲା । କହିଲା : ଧଡ଼୍‌ରାମ, ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ କୋଉଠି ଅଛି ତାକୁ କହି ଦିଅ, ସେ ପୂଜାମଣ୍ଡପ ପାଖରେ ଯେପରି ରୁହେ । ଉତ୍ପାତ ପଳେଇ ନ ଯାଏ ଯେମିତି !

—ଆଜ୍ଞା, ଧଡ଼୍‌ରାମ ହୁକୁମ ତାମିଲ କରିବା ପାଇଁ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ଧାଇଁଲା ଦେବୀମଣ୍ଡପ ଆଡ଼େ ।

—ଯିବ ବାର୍‌କୁ ? ପ୍ରବୀର ପଚାରିଲା ଟାଉବେକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ।

—ଏଇଟା କି ଗୋଳମାଳ ? ଟାଉବେ ପଚାରିଲା ।

—ଏ ସବୁ ଜାଣି ଲାଭ ନାହିଁ ତୁମର । ବାର୍‌କୁ ଚାଲ ।

—ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟମାନେ ଅଛନ୍ତି । ମୋ ମିସେସ୍... କହି ଟାଉବେ ଗାଡ଼ି ପାଖକୁ ଆସିଲା ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ।

—ବାର୍‌କୁ ଚାଲ

—ନା, ମୋର ଟିକିଏ କାମ ଅଛି ଏଠି । ତୁମେ ଯାଅ ।

ପ୍ରବୀର ଚାଲିଗଲା ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ।

ଗାଡ଼ି ଭିତରକୁ ଚାହିଁ ଟାଉବେ ଡାକିଲା : ଫୁଲ୍‌ମନି, ଠୁବ୍‌ରୁ କାହିଁ ?

—ପ୍ରେସ୍ ବାବୁ ପାଖକୁ ଯାଇଚି । ଚାଲ ଆମେ ଦୁହେଁ ବି ଯିବା ।

—ଏଠି କିନ୍ତୁ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଆରମ୍ଭ ହେଇଗଲାଣି । ଠୁବ୍‌ରୁକୁ ଡାକ, ପଳେଇବା ।

—ଭୟ ନାହିଁ, ଫୁଲମଣି କହିଲା : ସୁବ୍ରତ ବାବୁ ଅଛନ୍ତି ଏଠି । ସେ ଥିଲେ ସବୁ ନିରାପଦ । ଟାଉବେର ହାତ ଧରି ଫୁଲ୍‌ମଣି ନେଇଗଲା ପ୍ରେସ୍ ଦୁଆର ମୁହଁକୁ ।

ଅଫିସ୍ ଘର ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସି ଠୁବ୍‌ରୁ ଚିହ୍ନା ଚିହ୍ନି କରେଇଦେଲା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସୁବ୍ରତ ସାଙ୍ଗରେ । ଏ ମୋ' ଭଉଣୀ ଫୁଲ୍‌ମଣି । ଇଏ ମିଷ୍ଟର ଟାଉବେ । ଫୁଲ୍‌ମଣି ବିଭା ହେଇଚି ଯାଙ୍କୁ ।

ଟାଉବେ କରମର୍ଦ୍ଦନ ପାଇଁ ହାତ ବଢ଼େଇ ଦେଲା ସୁବ୍ରତ ଆଡ଼େ ବଡ଼ ଖୁସି ହେଲି ତୁମ ସହିତ ପରିଚିତ ହୋଇ ।

ସୁବ୍ରତ ହସିଲା ।

—ଏ ଗଣ୍ଡଗୋଳଟା କ'ଣ ହଠାତ୍ ? ଟାଉବେ ପଚାରିଲା ।

—ପୂଜା ଭିଡ଼ । ଦୁଇଟା ଦେଶୀ ମଦ ଭାଟି ଆଉ ଗୋଟାଏ ବିଲାତି ସିରାପ ଦୋକାନ ଲଗାଲଗି ହୋଇ ରହିଛି । ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହବା ଅସ୍ୱାଭାବିକ ନୁହେଁ କିଛି ।

—ନା, ନା, ତା ନୁହେଁ । ଓଡ଼ିଆ ବଙ୍ଗାଳି ଝଗଡ଼ା ବୋଲି କୁହାକୁହି ହେଉଛନ୍ତି ସେ ପାଖେ । ଏଇଟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖରାପ । ଯାଇଁ ଦେଖନ୍ତୁ ତ ସେଣେ ।

ଜଣେ ବିଦେଶୀ ଜର୍ମାନ ମୁହଁରୁ ଏପରି ମନ୍ତବ୍ୟ ଶୁଣି ସୁବ୍ରତ ଟିକିଏ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ି କହିଲା : ଖରାପ ତ ନିଶ୍ଚୟ ! କିନ୍ତୁ ଉପାୟ କିଛି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଇମିତି ଲଢ଼ିବେ, ଆଉ ପରେ ଶାନ୍ତ ହୋଇଯିବେ । ମୁଁ ଯାଉଛି, ଫୋନ୍ କରି ଥାନାକୁ ଖବର ଦିଏଁ ! ଏଠି ଭଲ ମଣିଷର କରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ସିଭିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ର ଏଇ ଡେଲିମାର୍କେଟ ଏରିଆଟା ଯେତେ ଅସାମାଜିକ କାଣ୍ଡକାରଖାନାର ଲୀଳାଭୂମି, କହି, ସୁବ୍ରତ ଅଫିସ୍ ଭିତରକୁ ଯାଇଁ ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍ ସାଇଟ ପୁଲିସ ଷ୍ଟେସନର ନମ୍ବରଟା ଡାଏଲ କଲା ଟେଲିଫୋନରେ ।

॥ ଉଣେଇଶ ॥

ଭୋରୁ ଭୋରୁ ସାତ ନମ୍ବର ସେକ୍ଟରର କେତେଜଣ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଗହଣରେ ମାଳମା ମିଶ୍ର ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଘରେ । କହିଲା : ଏତେ ସକାଳୁ ଆସି ବିରକ୍ତ କଲି ତୁମକୁ, ମତେ କ୍ଷମା କରିବ । ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ତ ତୁମକୁ ପାଇବା ମୁସ୍କିଲ । ଏତିକବେଳେ ନ ଧରିଲେ, ଦେଖା କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ଉଠ, ସେପାଖ ଡ୍ରଇଁ ରୁମ୍‌ରେ ଛ' ସାତଜଣ ବସିଚନ୍ତି ତୁମ ଅପେକ୍ଷାରେ···

—ମୋ ଅପେକ୍ଷାରେ ? ଶେଯ ଉପରେ ନିଦ ମଳମଳ ଆଖିରେ ବଡ଼ ହାଇଟାଏ ମାରି ଭିଡ଼ମୋଡ଼ ହୋଇ ଉଠି ବସିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । କହିଲା : ଏମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତୁମେ କାହିଁକି ?

—ମତେ କାହିଁକି ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିଚନ୍ତି, ସେକଥା ତାଙ୍କୁ ପଚାର ।

—ତୁମେ କାହିଁକି ଆସିଚ, ଆଗେ ସେକଥା 'ତୁମେ' କୁହ ।

—ଗୋଟାଏ ସହରରେ ଏକାଠି ରହିଲେ, ତା'ର ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସହିତ ମିଶି ରହିବାକୁ ତ ପଡ଼ିବ । ସାତ ନମ୍ବର ସେକ୍ଟରରେ 'ସାମନ୍ତସିଂହାର ସଂସଦ' ଗଢ଼ିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ସେମାନେ । ତୁମକୁ ସେ ସଂସଦର ସଭାପତି କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ନେଇ ଆସିଚନ୍ତି, ମାଳମା କହିଲା ଗର୍ବିତ କଣ୍ଠରେ ।

—ସାମନ୍ତସିଂହାର କିଏ ? ତୁମ ପର୍ସନାଲ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ହେଡ୍ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ?

ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ କରି ହସି ଉଠିଲା ମାଳମା । କହିଲା : କି ସାଂଘାତିକ ଲୋକ ତୁମେ ? ସବୁକଥା ପରିହାସ କରି ଉଡ଼େଇ ଦବାପାଇଁ ବିଚକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧି ତୁମଠି ।

—ବିଶ୍ୱାସ କର ! 'ସାମନ୍ତସିଂହାର' କିଏ ଠିକ୍ ବୁଝିପାରୁନି ।

ଅଭିମନ୍ୟୁ ସାମନ୍ତସିଂହାର, ଅଭିମନ୍ୟୁ । ମାଳମା 'ଅଭିମନ୍ୟୁ' ଶବ୍ଦଟା ଉପରେ ଟିକିଏ ଯୋର୍ ଦେଲି ।

—ସେ କିଏ ?

—ସେ କିଏ ଜାଣନି ? ତୁମେ ଓଡ଼ିଆ ତ ? କବି ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କୁ ଜାଣନି ? ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଚୀନ କାବ୍ୟ କବିତାର ବିଖ୍ୟାତ କବି ଅଭିମନ୍ୟୁ ।

—ମୁଁ ନବୀନ, 'ପ୍ରାଚୀନ'ର ଖବର ରଖେନା, କହି ସିଗ୍ରେଟ ପ୍ୟାକେଟଟା ଅଣ୍ଡାଳି ବାହାର କଲି ବେଡ଼୍ ସେପାଖରୁ । ଲାଇଟର ଜାଳି ଖଣ୍ଡେ ଧରେଇଲି । କହିଲି : ତୁମେ ଖଣ୍ଡେ ନିଅ ।

—ହେଇ ! ଶୁଣିବେ ସବୁ ସେମାନେ, ବୈଠକ ଘରେ ବସିଚନ୍ତି ।

—ମୁସ୍କିଲରେ ପକେଇଲ ମତେ । ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନା କ'ଣ ସେମାନଙ୍କ ଆଗକୁ ?

—ନିଶ୍ଚୟ । ମାଳମା କହିଲା ଆନ୍ତରିକ ଗଳାରେ ।

—କିନ୍ତୁ ଭଲ କଲନି, ସେମାନଙ୍କ ନେତ୍ରୀ ସାଜି ମୋ ପାଖକୁ ଆସିବାଟା···

—ସେ ସବୁ ପରେ କହିବ । ଆଗେ ମୋ ଇଜ୍ଜତଟା ରଖିଦିଅ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ।

—ତା' ମାନେ, ତୁମକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିଲେ ମତେ ସେମାନେ ଯାହା କହିବେ ସୁନା ପୁଅଟି ପରି ସବୁଥିରେ 'ହଁ' କରିବି ଏଇୟା ଭାବିଚନ୍ତି ସେମାନେ ?

—ହୁଏତ··· .

—ଏ ଧାରଣା କିନ୍ତୁ ଭୁଲ୍ ସେମାନଙ୍କର ।

—ଦେଖ, ଏପାଖ ସେପାଖ କଥା କହିବନି କହୁଛି । ବହୁତ ବଡ଼ ଆଶା କରି ଆସିଚନ୍ତି ।

—ଆଶା ? କି ଆଶା କରି ଆସିଚନ୍ତି ?

—ସେଇଟା ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣ, ଡାକ ଆଣିବ ଏଇ ରୁମ୍‌କୁ ?

—ଏ ରୁମ୍‌ର ହାଲ୍ ଦେଖୁଚ ?

ଘରର ଚାରି କାନ୍ଥକୁ ଅନାଇଲା ମାଳମା । ଭିତରର ଦୃଶ୍ୟମାନ ଦେଖା । ତା'ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ତା ଦୃଷ୍ଟି ନଇଁ ଆସିଲା କାର୍ପେଟବିଛା ଚଟାଣ ଉପରକୁ । ଟିକିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ପରି ଚମକି ପଡ଼ିଲା ମାଳମା । କହିଲା : ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ବିଅର ବୋତଲ ନିଃଶେଷ ହୋଇ ପଡ଼ିଚି । ସେପାଖେ ଗୋଟାଏ କାଚ ଗ୍ଲାସ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଚି କି କ'ଣ !

—କାର୍ପେଟ ଉପରେ ହ୍ୱିସକି ବୋତଲଟା ଢାଳି ହୋଇଯାଇଥିଲା କାଲି । ଦାଗ ଫାଗ ଲାଗିଚି ଯେଉଁଠାଁ ଭାବରେ ।

—ଦେଖୁଚି ତ !

—ଏଇ ଦୃଶ୍ୟ ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକିବ ଏ ରୁମ୍‌କୁ ?

—କାଲି ରାତିରେ କିଏ, କିଏ ଆସିଥିଲେ ସବୁ ଏଠିକି ? ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭର ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଏଡ଼ି ଦେଇ ପଚାରିଲା ମାଳମା ।

—ମୁଁ ସେଇମାନଙ୍କ ନାଁ କହିବି, ତୁମେ କ'ଣ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ ?

—ନା କରିବି ନି । କାରଣ ମୁଁ ଜାଣେ ଏ ସବୁରେ ତୁମେ ସଦାବେଳେ ମିଛ କୁହ ମୋ ପାଖରେ ।

—ଯୋଉ ଲୋକର ଚରିତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏତେ ବଡ଼ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ତୁମ ପାଖରେ, ତାକୁ 'ସାମନ୍ତସିଂହାର ସଂସଦ'ର ସଭାପତି କରିବା ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କରୁଚ କାହିଁକି ?

—ମୁଁ ସୁପାରିଶ କରିନାହିଁ···

—ସୁପାରିଶ ନ ହେଲେ, ଅନୁମୋଦନ···

—ତୁମ ଚରିତ୍ରର ନାରୀ ସମ୍ପର୍କିତ ଦିଗଟାକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ତୁମେ ଯେ କି ବିରାଟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ତା ତ ମାଳମା ମିଶ୍ର ଜାଣେ···

—ଆଃ, ବନ୍ଦ କର । ତୁମ ମୁହଁରେ ଏ ଖୁସାମତିଆ କଥାଗୁଡ଼ାକ ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉନି ନେଲି ! ତୁମେ ଜାଣ ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଚରିତ୍ରହୀନ । କେବଳ ନାରୀମାନଙ୍କୁ ନେଇ ନୁହେଁ, ମଦ ବୋତଲକୁ ନେଇ ମଧ୍ୟ ।

—ଏଇ ସବୁ ଲେକ୍‌ଚର ଦବ, ନା ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖା କରି କଛି କହିବ ? ମାଳମା ଟିକିଏ ଥାକଟିଆ ସ୍ୱରରେ ପଚାରିଲା ।

—ବେଶ୍ ଚାଲ । ପଦେ ଦିପଦ କଛି କହି ସେମାନଙ୍କୁ ବିଦାୟ କରି ଦେଇ ପାରିଲା ପରେ ତୁମ ସହିତ ବାକି ସବୁ, କହି ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ପିନ୍ଧା ପାଇଜାମାଟାର ଦଉଡ଼ି ଅଣ୍ଟା ପାଖରେ ଖୋଲି, ଟାଣ କରି ବାନ୍ଧିଲା ଆଉ ଥରେ । ତା'ପରେ ବ୍ରାକେଟ ଦେହରୁ ବୁସ୍ ସାର୍ଟଟାକୁ କାଢ଼ି ଆଣି ଦେହରେ ଗଳେଇ ଦେଲା । ସିଗାରେଟ ପ୍ୟାକେଟ ଆଉ ଲାଇଟରଟା ଧରି ଆଗେଇଗଲା ବାହାରର ଡ୍ରଇଁରୁମ୍ ଭିତରକୁ ।

ସସମ୍ମାନେ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଆଗନ୍ତୁକମାନେ । ନମସ୍କାର, ପ୍ରତି ନମସ୍କାର ପରେ ତିନି ଗୁରିଜଣଙ୍କ ନାଁ । କହି ପରିଚୟ କରାଇ ଦେଲା ମାଳମା, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ସହିତ ।

—ଏମାନଙ୍କ ମୁହଁ ତ ମୋର ଖୁବ୍ ଚିହ୍ନା । ଆଡମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟିଭ ବିଲଡିଙ୍ଗ୍‌ରେ ଦେଖେ ଏମାନଙ୍କୁ ରୋଜ୍ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଚିହ୍ନା-ପରିଚୟ' ନାହିଁ ଅବଶ୍ୟ···ହଉ, କୁହନ୍ତୁ । କୁଆଡ଼େ ଆସିଚନ୍ତି ଆପଣମାନେ ଏତେ ସକାଳେ ?

—ମିସ୍ ମିଶ୍ର ତ କହିଥିବେ ଆପଣଙ୍କୁ । ସବୁ ସେକ୍ଟରରେ କଛି ନା କଛି ସଂଘ, ସମିତି, କ୍ଲବ୍ ହୋଇଗଲାଣି ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର, କେବଳ ଆସ ସାତ ନମ୍ବର ସେକ୍ଟରରେ ବିଶେଷ କଛି ହୋଇନ ।

—ବିଶେଷ୍ ହୋଇନ, କିନ୍ତୁ କଛି ହୋଇଚ ତ ?

—ହଁ, ଗୋଟାଏ 'ରାଧାଶ୍ୟାମ ମଲ୍ଲ କ୍ଲବ' ଆଉ ଗୋଟାଏ 'ମେହେର ପାଠାଗାର' । ତେବେ ସେଗୁଡ଼ାକ ଖୁବ୍ ଛୋଟ ଛୋଟ । ଦଶ ପାଞ୍ଚ ଜଣିଆ ସଂସ୍ଥା ।

—ଆପଣମାନଙ୍କର କେତେ ଜଣିଆ ? ପଚାରିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ।

—ଆମମାନେ, ସାତ ନମ୍ବରର ସବୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ନେଇ କରିବୁ···ଠିକ୍ କରିରୁ ।

—ଆପଣମାନେ ଏଠିକି ଆସିଚନ୍ତି ଛ' ସାତଜଣ । ଆପଣମାନେ ଯାହା ଠିକ୍ କରିବେ ସେଥିରେ ସାତନମ୍ବର ସେକ୍ଟରର ସବୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଇତକ

ଏକମତ ହେବେ, ଏକଥା ଜୋର ଦେଇ କହିପାରିବେ ?

ଆଗନ୍ତୁକମାନେ ପରସ୍ପରର ମୁହଁ ଚାହାଁଚୁହିଁ ହେଲେ ।

ମାଳମା କହିଲ : ଏଇମାନେ ସାତନମ୍ବର ସେକ୍ଟରର ମୁଖିଆ, ମାନେ ଲିଡ଼ର ଧରଣର ଲୋକ । ଏମାନେ ଯାହା କହିବେ···

କଥା ମଝିରେ ବାଧା ଦେଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । କହିଲା : ମୁଁ ଜାଣିବାରେ, ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ରେ ଯେତେକ ଓଡ଼ିଆ କାମ କରନ୍ତି···ସମସ୍ତଙ୍କର ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା କଥା କହିବାର ପାରଙ୍ଗମତା ଅଛି । ସମସ୍ତେ ମୁଖିଆ, ସମସ୍ତେ ନେତା, ସମସ୍ତେ ଲିଡର ଧରଣର । ସେଇଥିପାଇଁ ପ୍ରତି ସେକ୍ଟରରେ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ଦଶ ଦଶଟା ଆଖଡ଼ା ସଂସ୍ଥା, କ୍ଲବ୍, ପାଠାଗାର, ସଙ୍ଗୀତ, ନାଚ, ତାଆସ, ପଶାର ଆଡ୍ଡା ଆଉ ମଜ୍‌ଲିସ୍ । ଅଥଚ ମୁଁ ଜାଣେ ପଠାଗାର ବୋଇଲେ ଖଣ୍ଡେ ଭଙ୍ଗା ଆଲମିରାରେ ପଚିଶ ଶହେ ଖଣ୍ଡ ଶସ୍ତା ଉପନ୍ୟାସ । ନାଚ ବୋଇଲେ ଦି ହଳ ଘୁଙ୍ଗୁର, ସଙ୍ଗୀତ ବୋଇଲେ ଫଟା ତବଲା ସାଙ୍ଗକୁ କଣା ହାରମୋନିୟମଟାଏ । ଦଶ ପାଞ୍ଚଜଣ ରୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି ଅବଶ୍ୟ, ତେବେ ସେଠି ଚର୍ଚ୍ଚା କରାହୁଏ ଆଉ କୋଉ ସେକ୍ଟରର କୋଉ କ୍ଲବ୍ ବାଲାମାନେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇଁ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଡାକିବାର ମସୁଧା ଚଳେଇଛନ୍ତି । କ'ଣ କଲେ କିଛି ଚନ୍ଦା ଉଠି ପାରିବ, ସାହିତ୍ୟ ସଭା ନାଁରେ, କି ଯାତ୍ରା ଥିଏଟର ନାଁରେ । ଅମୁକ ସେକ୍ଟରରେ ଅମୁକ ହେଉଚି, ଆମେମାନେ ବି ଏଇସା କରିବୁ, ତେଇସା କରିବୁ । ଜାତୀୟ ସଂହତି ବା ସଂସ୍କୃତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯେତେ ନୁହେଁ, ତା'ଠୁ ବେଶୀ ବାଦ ବିସମ୍ବାଦ ଭିତରେ ନିଜ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଜାହିର କରିବା ପାଇଁ ଯେତେ ଫନ୍ଦିଫିକର ।

— ସାର୍ ! ଜଣେ କିଏ ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ବାହାରିଲା ।

— ଶୁଣିସାର ଆଗେ ମୋ କଥା, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ କହିଲା : ମୁଁ ଜାଣିବାରେ 'ଭଞ୍ଜ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ' ଗୋଟାଏ ଏଠି ଅଛି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଆଉ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରଚାର ପାଇଁ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା'ର ଘରଟିଏ ହେଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେଇ ଗୋଟିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାଧ୍ୟମରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତୀୟତାର ମହତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରତିପାଦନ କରିପାରିଲେ, ଅଣଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଆଗରେ, କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା, ନାହିଁ ? ଅଥଚ ତାକୁ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ଯେତେ ରକମର ଚକ୍ରାନ୍ତ ସେଇ ଓଡ଼ିଆ ଭାଇମାନଙ୍କର । ପ୍ରତିଦିନ

ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ କବିଙ୍କ ନାଁରେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ା । 'କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ପାଠାଗାର', 'ମେହେର ସମିତି', ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ ଲାଇବ୍ରେରି, ଜଗନ୍ନାଥ ଟାଙ୍ଗୀ ଏମିତି କେତେ ନାଇଁ କେତେ ।

ଅଜ୍ଞା, ଦେଶର ପ୍ରତିଭା ପୂଜା ପାଇଁ ଯେତେ ରକମର ଆୟୋଜନ ହୋଇପାରେ, ଆଗନ୍ତୁକଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ କିଏ କହିଲା : ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହେଉ, ବଡ଼ ହେଉ, ସେ ସବୁ ତ ଜାତୀୟ ସହିତିର ଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ ।

—ପ୍ରତିଭା ପୂଜା ନା ପ୍ରତିମା ପୂଜା ? ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଫଟୋ ଖଣ୍ଡେ ଟାଙ୍ଗି ଫୁଲମାଳଟାଏ ଦେବା ଆଉ ଧୂପ ଦୀପର ଟିକିଏ ଆଳତି । ଏତିକରେ ପ୍ରତିଭା ପୂଜା ହୋଇଗଲା ? କହି ପାରିବ ଭଞ୍ଜଙ୍କ ପ୍ରତିଭାର ସ୍ତୁତିଗାନ ଗୁଳାଚି ଗଲା କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଧରି ଓଡ଼ିଶାର ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରରେ, କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଆଉ ସାହିତ୍ୟିକର କି ଅଗ୍ରଗତି ହୋଇଛି ? ମୋର ତ ମନେ ହୁଏ, କେତେଜଣ ପେଶାଦାର ବକ୍ତାଙ୍କୁ ମୁଖସ୍ଥକରା ଭାଷଣ ବଖାଣିବା ପାଇଁ ଗସ୍ତଖର୍ଚ୍ଚା, ପକେଟ ଖର୍ଚ୍ଚା ଦବାର ନିର୍ଲଜ୍ଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଛଡ଼ା ଭଞ୍ଜ ସାହିତ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ଆଉ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନାହିଁ । ସାମନ୍ତ-ଯୁଗର ଅଳଙ୍କାରସାତ୍ମକ ଛାନ୍ଦ ଚୌପଦୀ, ଯାହାର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଜୀବନ ସଂଘର୍ଷ ସହିତ, ତାକୁଇ ଆବୃତ୍ତି କରି, ବ୍ୟାଖ୍ୟା ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାର ଚେଷ୍ଟା । ଏହାର ଯଥାର୍ଥତା କୋଉଠି ?

—ଦୈନ୍ୟ-ଦୁଃଖ-ବିକ୍ଷୁବ୍ଧ ମଣିଷକୁ ଟିକିଏ ଆନନ୍ଦ, ଜଣେ କହିଲା ଉତ୍ସାହିତ ଗଳାରେ ।

ଠୋ ଠୋ କରି ହସି ଉଠିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । ଆଳଙ୍କାରସାତ୍ମକ କାବ୍ୟରୁ ଆନନ୍ଦର ସୋମରସ ପାନ ! ଏ ନିର୍ଲଜ୍ଜ ରସିକତା କେବଳ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ପକ୍ଷରେଇ ସମ୍ଭବ । ଏଇ ରସିକତା ଯୋଗୁଁ ଇ ଭାରତର ସବୁ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ ଯେତେବେଳେ ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱଚ୍ଛଳତାର ବହୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ, ଉନ୍ନତିର ଶିଖରକୁ ଉଠି ସୁଖୀ ଜୀବନର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଚନ୍ତି, ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ଅଥର୍ବଙ୍କ ଟିରି ପଡ଼ି ରହିଛି ସେଇ ତଳେ, ପରି କାପିଟା ଆୟ ସୀମାରେଖାର ବହୁ ନିମ୍ନରେ ! ଭାରତର ସବୁଠୁ ଦରିଦ୍ରତମ ପ୍ରଦେଶ ହେଉଛି ଓଡ଼ିଶା, ଏ ହୀନମନ୍ୟତା ସେଇ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସକ ଅମଳରୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହବାର ବତିଶ ବର୍ଷ ପରେ ମଧ ଗଲା ନାହିଁ ।

କଥା ମଝିରେ ହଠାତ୍ ବାଧା ଦେଲି ମାଳମା । କହିଲି : ତା'ହେଲେ ସାହିତ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ, ସଂସ୍କୃତି ସବୁ ଛାଡ଼ିଦବୁ ଆମେ ?

--ନା, ଛାଡ଼ିଦବ କାହିଁକି ? ଆହୁରି ଜୋର୍‌ରେ କର । କିନ୍ତୁ କି ଧରଣର ସାହିତ୍ୟ ? ଯୋଉ ସାହିତ୍ୟ ଏ ଭଙ୍ଗା ଜାତିକୁ ଉଠେଇବ, ସଂଗ୍ରାମଶୀଳ ହେବାକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେବ । ଜୀବନଧର୍ମୀ ସାହିତ୍ୟ, ନବ ଜାଗୃତିର ସଙ୍ଗୀତ, ଜାତୀୟ ଐକ୍ୟବୋଧର ସଂସ୍କୃତି, ଏଇ ସବୁ ଦରକାର ଆଜିର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ । କହି ହଠାତ୍ ଟିକିଏ ରହିଯାଇଁ କଥା ମଝିରେ, ଆଗରେ ବସିଥିବା ଆଗନ୍ତୁକମାନଙ୍କୁ ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ଚାହିଁଲି ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । କହିଲି : ଗୋଟାଏ କଥା ପଚାରିବି, ମାନେ କିଛି ଅପ୍ରିୟ ସତ୍ୟ, ଜବାବ ଦେବେ ଆପଣମାନେ ?

—ପଚାରନ୍ତୁ, ଜଣେ ନିମ୍ନସ୍ୱରରେ କହିଲି ।

—ଏଇଠି, ଏଇ ସହରରେ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ପଚିଶଟି ଅନୁଷ୍ଠାନ ହେଲଣି, ସାହିତ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ, ସଂସ୍କୃତିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । କହିପାରିବେ, ଏଠି କେତେଜଣ ଯୁବକ 'ନବରତ୍ନ' ବୋଲି ଯୋଉ ତ୍ରୈମାସିକ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ତାକୁ କେତେଜଣ କିଣି ପଢ଼ନ୍ତି ? ଆପଣମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି ଜଣେ ତାର ଗ୍ରାହକ ଅଛନ୍ତି କି ?

ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସି ରହିଲେ ସମସ୍ତେ ।

—ଏଠି ଖଣ୍ଡେ ସାପ୍ତାହିକ କାଗଜ ବାହାରେ । ଅଳ୍ପ ବହୁତ ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟାୟ ଅବିଚାର ହେଉଥିବା କଥା ସେ ଲେଖେ, ମୁଁ ଜାଣେ । କମ୍ପାନୀର ଅଣଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରମାନେ ସେ କାଗଜକୁ ଲୁଚେଇ ଲୁଚେଇ କିଣି ପଢ଼ନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ କେତେଜଣ ଚାରିଅଣା ଦେଇ କିଣନ୍ତି କହି ପାରିବେ ? କାଗଜ ଖଣ୍ଡିକ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଆର୍ଥିକ ଅନାଟନରେ, ମୁଁ ଖବର ପାଇଲି ।

ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସି ରହିଲେ ସମସ୍ତେ ।

—ଛାଡ଼ିଦିଅନ୍ତୁ ଏଠିକା ସାହିତ୍ୟ ଆଉ ସାମ୍ବାଦିକତା କଥା । ଓଡ଼ିଶାର କେତୋଟି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଆସେ ଏଠିକି ? ଏକା ରାଉରକେଲାର ଓଡ଼ିଆ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ଦି' ଚାରିଟା ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିପାରନ୍ତେ ।

ଅଥଚ ଏଠି ବଙ୍ଗଳା ଇଂରାଜି ପତ୍ରିକାର ଗ୍ରାହକ ହେବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଅଣ୍ଟାରୁ ପଇସା କାଢ଼ିବେ, କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଖବର କାଗଜର ମାସିକ ଦେୟଟା ମଧ୍ୟ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଦେବେ ନାହିଁ। ଗାଁ, ଗଣ୍ଡା, ସହର ଚାରିଆଡ଼େ ଭଞ୍ଜଜୟନ୍ତୀ, ମେହେର ଜୟନ୍ତୀ, ଫକୀରମୋହନ ସାହିତ୍ୟସଭା ଚାଲିଥିଲାବେଳେ, ଏ ପ୍ରଦେଶର ଜଣେ ହେଲେ ଲେଖକ ଆଜି ଲେଖାଲେଖି କରି ବଞ୍ଚିପାରେନା। ସଙ୍ଗୀତଜ୍ଞ ଅନାହାରରେ ମରେ। ଶିଳ୍ପୀ କିରାଣୀଗିରି କରେ। ଇଏ କ'ଣ ଜାତୀୟ କଳଙ୍କ ନୁହେଁ? ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଲଜ୍ଜାର କଥା ନୁହେଁ?

—କିନ୍ତୁ ଏ କଳଙ୍କକୁ କ'ଣ ରାଉରକେଲାର ଓଡ଼ିଆଏ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ପୋଛିଦେଇ ପାରିବେ?

—ନିଶ୍ଚୟ ପାରିବେ। ଓଡ଼ିଶାରେ ରାଉରକେଲା ହିଁ ବୃହତ୍ତମ ଶ୍ରମିକ ସହର। ଏଠିକାର ଓଡ଼ିଆ ଜନସାଧାରଣ ଯଦି ଆଗୁଆ ହୁଅନ୍ତେ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରିବା ପାଇଁ ତା'ହେଲେ ଅନେକ ବଦଳି ଯାଆନ୍ତା ଜାତୀୟ ଜୀବନର ରୂପରେଖ।

—ତା'ହେଲେ, ଆମର ଏଇ ସଂସ୍ଥାର ସଭାପତିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ ଆପଣ, ଆଗନ୍ତୁକଙ୍କ ଭିତରୁ ବୟସ୍କ ଲୋକଟି କହିଲା : ଆପଣଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ···

କଥା ମଝିରେ ବାଧା ଦେଲେ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ। କହିଲେ : ମୋର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ହେଲା ଯୋଉ ପ୍ରାଚୀନ କବିମାନଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ଆଜି ଆମମାନଙ୍କ ଜୀବନଧାରାର ପ୍ରତିଛବି ବହନ କରେନା ସେମାନଙ୍କ ନାଁରେ କୌଣସି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ା ନଯାଉ। ଖୋଜି ବାହାର କର ଓଡ଼ିଆର ଆଧୁନିକ ଲେଖକ ଆଉ କବିମାନଙ୍କୁ, ଯୋଉମାନଙ୍କ ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ, କାବ୍ୟ କବିତାରେ ଅଛି ନୂତନ ସମ୍ଭାବନାର ସଙ୍କେତ। ଜାତୀୟତାବୋଧର ଅଗ୍ନିସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗ। ବିଶ୍ୱଦରବାରରେ ଏ ଜାତିର ମାନ, ସମ୍ଭ୍ରମକୁ ବଡ଼ କରି ଟେକି ଧରିବା ପାଇଁ ଯୋଉମାନେ ଚେଷ୍ଟା ଚଳେଇଛନ୍ତି, ଅଥଚ ଆର୍ଥିକ ଅନାଟନରେ ପଡ଼ି ଆଗେଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି; ତାଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହ ଦେବା ପାଇଁ ଛିଡ଼ା ହୁଅ ସଙ୍ଘବଦ୍ଧ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କ ପଛରେ। ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକ, ସମ୍ମାନ ଦିଅ, ଫୁଲମାଳରେ ନୁହେଁ, ଅଲଣା ପ୍ରଶଂସାରେ ନୁହେଁ, ସେମାନଙ୍କର ଅଭାବ ଅସୁବିଧା କୋଉଠି, ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତିର

ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ, ସେକଥା ପଶ୍ଚର ବୁଝି, ପ୍ରତିକାର କରି ଆର୍ଥିକ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାରେ । ଏ ସହରରେ ତିରିଶ ହଜାର ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଉପାର୍ଜନରୁ ଶତକଡ଼ା ଏକ ଭାଗ ଯଦି ଦିଆଯାଏ, ଓଡ଼ିଶାର କବି, ଲେଖକ, ଶିଳ୍ପୀ ଓ ସଙ୍ଗୀତଜ୍ଞମାନଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ଅଭାବ ମୋଚନ ପାଇଁ, ତା'ହେଲେ ଦେଖିବ ପାଞ୍ଚଟା ବର୍ଷରେ ଏ ଜାତିର ସଂସ୍କୃତି ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ କୀର୍ତ୍ତିର ଚୂଡ଼ାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିଯିବ ।

—ଠିକ୍ କହୁଚନ୍ତି, ଜଣେ ଉତ୍ସାହିତ ଗଳାରେ କହିଲା : ତା'ହେଲେ ଏ ସଂସଦର ନାମକରଣ କ'ଣ ହେବ ଆପଣ କୁହନ୍ତୁ ।

—ହଁ, ମୁଁ କହିବି । କିନ୍ତୁ କୌଣସି ପଦ ପଦବୀ ଗ୍ରହଣ କରିବି ନାହିଁ ।

—ତେବେ ?

—ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରିବି ଅନୁଷ୍ଠାନର ।

—ସାର୍...

—ଶୁଣ ।

—କୁହନ୍ତୁ ।

—ସଙ୍ଘ, ସଂସଦ, ସମିତି ଏ ସବୁ ଆଉ ନୁହେଁ । ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଉଚି ଅନୁଷ୍ଠାନର ନାଁ ରଖ : 'ପ୍ରତିଭା ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଏବଂ ଏ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ମୋର ଡୋନେସନ ଆଜି ପ୍ରଥମ କିସ୍ତିରେ ପାଞ୍ଚହଜାର ଏକ ।

ଚମକି ଉଠିଲେ ଆଗନ୍ତୁକ ଦଳ । ଏକ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ : ଆପଣ ଏହାର ସର୍ବମୟ କର୍ତ୍ତା ନ ରହିଲେ ଆମେ ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇ ପାରୁ ସାର୍ !

—କଂଗ୍ରେସର ଚାରିଅଣିଆ ମେମ୍ବର ବି ନଥିଲେ ଗାନ୍ଧି । ମୁଁ ସଭାପତି ରହିବିନି କିନ୍ତୁ ସଭ୍ୟଟିଏ ରହିବି । ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପରି ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ମୋର ଥିଲେ... ମୁଁ ସଭ୍ୟ ନ ହେଇ ସବୁ କିଛି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରୁଚି ବୋଲି ଆତ୍ମମ୍ଭରିତାରେ

ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହିପାରନ୍ତ । ତା ନାଇଁ ବୋଲି 'ସଭ୍ୟ'ଟିଏ ରହିବ, ମଝିରେ ମଝିରେ ସମୀକ୍ଷା ଆଉ ସମାଲୋଚନା କରିବାର ଅଧିକାରକୁ ହାତମୁଠାରେ ରଖିବା ପାଇଁ ।

—ଏ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପରେ ଆମର ଆଉ କହିବାର କିଛି ନାଇଁ । କିନ୍ତୁ ଅନୁଷ୍ଠାନର ନୀତି ନିୟମ, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି 'ବାଇଲଜ୍' ପ୍ରସ୍ତୁତ କାର୍ଯ୍ୟଟା···

—ସେଇଟା କରିବେ ମିସ୍ ମିଶ୍ର, ତୁମମାନଙ୍କର ଆଜିକା ନେତ୍ରୀ ମହାଶୟା, କହି ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଟିକିଏ ହସିଦେଲ ।

ଟିକକ ପରେ ପୂଝାରୀ ଆଣି ଦେଇ ଗଲା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପିଆଲା କଫି ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ ।

।। କୋଡ଼ିଏ ।।

ସିଧା ସଳଖ ରାସ୍ତା ଉପରୁ ଆସି ଗ୍ରୁପାଖାନା ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଛିଡ଼ା ହେଲା ଯୁବକଟି । ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ଦେହ । ଉଚ୍ଚତା ମଧ୍ୟମ ଧରଣର । ମୁହଁରେ ସଦା ପ୍ରସନ୍ନ ଭାବ । ଆସି ନମସ୍କାରଟିଏ କରି ନିଜର ପରିଚୟ ଦେଇ ବସିଲା ସୁବ୍ରତଙ୍କୁ : ସାର୍, ମୁଁ ଅଶ୍ବିନ୍ ମହାକୁଳ । ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ କିରାଣୀ କାମଟିଏ କରେ । ତେବେ ଆଡ଼ମିନିଷ୍ଟ୍ରେଟିଭ ବିଲଡିଙ୍ଗ୍‌ରେ ନୁହେଁ, ଓ୍ୱାର୍କସ୍ ଉପନହାର୍ଥ ଅଫିସ୍‌ରେ ରେକର୍ଡ଼ କିପର୍ । ଆପଣଙ୍କୁ ଡିଷ୍ଟର୍ବ୍ କରୁନାହିଁ ତ ?

—ନା, ଡିଷ୍ଟର୍ବ୍ ଆଉ କ'ଣ ? କାହା ସହିତ ପରିଚିତ ହେବା ତ ଏକ ଆନନ୍ଦର କଥା, ବସନ୍ତୁ । କ'ଣ କିଛି ବିଶେଷ କାମ ଅଛି ମୋ ପାଖରେ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ହଁ, ବିଶେଷ କାମ ନହେଲେ ବି ବହୁ ଦିନର ଗୋଟାଏ ଅଭିଳାଷ ପୂରଣ ହେବ, ଏଇ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ଆଳାପଟା ଖୁବ୍ ଜରୁରୀ ମନେ କରୁଥିଲି । ସମୟ ହେବ ତ ? ଆପଣ ତ ବଡ଼ ଲୋକ ।

ହଁ, ଆପଣମାନଙ୍କୁ ନେଇ, ଆପଣମାନଙ୍କୁ ଶୁଣି ତ ସଦାବେଳେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । କୁହନ୍ତୁ କ'ଣ କରିପାରିବି ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ?

—ଏ ଧରଣର କଥା ନୁହେଁ ସାର୍ । ଅଶ୍ବିନ୍ କହିଲା, ଆପଣ ଟିକିଏ ମନଖୋଲା କଥା ପଦେ ଦି'ପଦ କୁହନ୍ତୁ । ଆଗେ ମୋର ଖଣ୍ଡେ ସିଗ୍ରେଟ ଦରକାର । ଯାଏଁ, ନେଇ ଆସେ ଦୋକାନରୁ, କହି ଉଠିବାର ଉପକ୍ରମ କଲା ଅଶ୍ବିନ୍ ମହାକୁଳ ।

—ନା, ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବନି । ସିଗ୍ରେଟ ଅଛି ମୋ ପାଖରେ, କହି ସୁବ୍ରତ ଟେବଲ୍ ଡ୍ର ଖୋଲି ପ୍ୟାକେଟଟି ବାହାର କରି ଆଣି ବଢ଼େଇ ଦେଲା ଯୁବକଟି ଆଡ଼େ । ପଚାରିଲା : ଚା' ଖାଇବେ ?

—ଆଣିଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା । ମୁଁ ଯୋଉ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ ଆସିଚି, ତା' ପାଇଁ ଟି'-ସିଗ୍ରେଟ ଖୁବ୍ ଦର୍କାର । କିନ୍ତୁ ଟି' ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ଖଣ୍ଡେ ସିଗ୍ରେଟ ନେଇ ଓଠରେ ଚିପି ଜୋର୍‌ରେ ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ିଲା । ତା'ପରେ କହିଲା ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ବହିର ଜଣେ ମୁଗ୍‌ଧ ପାଠକ । କେବଳ ମୁଁ ନୁହେଁ ଆମ ପରିବାରର ସମସ୍ତେ । ବିଶେଷ କରି ମୋ ମାଆ । ଯୋଉ ଉପନ୍ୟାସ ସିରିଜ୍‌ଟା ବାହାର କରୁଥିଲେ ଆପଣ, ମା' ସେ ସବୁକୁ ଖୁବ୍ ଯତ୍ନରେ ସାଇତି ରଖିଚନ୍ତି ଘରେ ।

ସୁବ୍ରତ ଟିକିଏ ହସିଲା । କହିଲା : ବାପା କ'ଣ କରନ୍ତି ?

—ସେ ଜଣେ କମ୍ପାଉଣ୍ଡର । ଅବଶ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର କିଛି ଧାର ଧରନ୍ତି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କୁ ଜାଣନ୍ତି ସେ । ଘାଇରଙ୍ଗପୁରରେ ଦେଖିଚନ୍ତି ଅନେକ ଥର ।

—ହେଇଥିବ । ଛୋଟ ଉତ୍ତରଟିଏ ଦେଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ମୋ ବଡ଼ ଭାଇ ବି ଜଣେ ଲେଖକ । ତେବେ ଗାଳ୍ପିକ କି ଔପନ୍ୟାସିକ ନୁହନ୍ତି, ନାଟ୍ୟକାର । ତାଙ୍କର ଅନେକ ନାଟକ ମଞ୍ଚସ୍ଥ ହେଇଗଲାଣି ଏ ଭିତରେ । କିଛି ଟିକିଏ ରହିଯାଇଁ ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଅଦମ୍ୟ ଉତ୍ସାହରେ କହି ବସିଲା ଅଖିଳ : ମୁଁ ବି ଲେଖାଲେଖି କରେ ସାର୍, ଗୋଟାଏ ଲେଖା ଆଣିଚି ଆପଣଙ୍କୁ ପଢ଼ି ଶୁଣେଇବା ପାଇଁ । ସମୟ ହେବ ଆପଣଙ୍କର, ଟିକିଏ ଶୁଣିବେ ?

—ପଢ଼ିବାକୁ ଚାହଁ ଯଦି ପଢ଼, ତେବେ ବଡ଼ ଲେଖା ହୋଇଥାଏ ଯଦି, ମତେ ଦେଇଯାଅ, ମୁଁ ଧୀରେ ସୁସ୍ଥେ ପଢ଼ି କହିବି କେମିତି ଲାଗିଲା ।

—ଆଜ୍ଞା ଠିକ୍ ବଡ଼ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖେ । ଏଇଟା ଉପନ୍ୟାସ ନୁହେଁ, ଗୋଟାଏ ଚିଠି । ଲେଖିଚି ଜଣକୁ ଦେବି । ଲେଖି ସାରି ବି ଚାରିଥର ପଢ଼ିଲି । ମନେ ହେଲା···ଏ ସବୁ ଗଳ୍ପ ବା ଉପନ୍ୟାସର ଭାଷା ହେଇଗଲା । ଚିଠିର ଆବେଗମୟ ଭାଷା ଇମିତି ନୁହେଁ । ଭାବିଲି କାହା ପାଖକୁ ଯିବି, କିଏ କହିଦେବ କେମିତି ଲେଖିଲେ ମନକୁ ଛୁଇଁବ । ତା'ପରେ ଆପଣଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ପରିଚୟ ନାହିଁ, ନଥାଉ । ପରିଚିତ ହବାର ଦର୍କାର ପଡ଼େ ତ ଏପରି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ।

କ୍ଷତି କ'ଣ, ଆଜି ଏ ଚିଠି ଲେଖା ଆର୍ଟଟାକୁ ଶିଖିବା ପାଇଁ ଯଦି ଓଡ଼ିଶାର ବିଶିଷ୍ଟ ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରି ଆସେ ।

—ଭଲ କରିଚନ୍ତି । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଚିଠିଟା ପଢ଼ନ୍ତୁ ତା'ହେଲେ ।

—ମତେ ମାନ୍ୟ-ଫାନ୍ୟ କରି ଆପଣ-ଫାପଣ କହି ସମ୍ବୋଧନ କରିବେନି ସାର୍ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ସ୍ନେହ ଆଉ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଚାହେଁ, କହି ଟିକିଏ ଭାବମଗ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଲା ଅଶ୍ୱିନୀ । କହିଲା : ନା ସାର୍, ଚା' ଆସୁ, ଚା'ଟା ଖିଆ ହଉ ଆଗେ । ମୁଉଡ୍ ଆସୁନି ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ।

ଚା ଆସିଲା ।

ଗରମ ଚା' କପ୍‌ରୁ ବାମ୍ପ ଉଠୁଥିଲା । ସେଆଡ଼େ କପଟ ବିହ୍ୱଳ ଭଙ୍ଗୀରେ ଚାହିଁଲା ଅଶ୍ୱିନୀ । ଟିକିଏ ସିପ୍ କଲା ଓଠରେ, କପ୍ ଉଠେଇ ନେଇ ମୁହଁ ପାଖକୁ । ତା'ପରେ ଟେବଲ ଉପରେ ରଖିଦେଇ ବାଁ ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ଚିପି ଧରିଥିବା ସିଗ୍ରେଟଟାକୁ ଓଠରେ ଚାପି ଦି ଚାରିଥର ଟାଣି ଫୁ ଫୁ କରି ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ିଲା । ହଁ, ଉତ୍ତେଜିତ୍ ହେଲାପରି ଗମ୍ଭୀର ଗଳାରେ କହିଲା ଅଶ୍ୱିନୀ : ଚିଠିଟା ପଢ଼ିବା ଆଗରୁ ଘଟଣାଟାର ଟିକିଏ ଆଭାସ ଦେବି କି ଆଜ୍ଞା ?

—ଦେଇପାର । ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ଉତ୍ତରଟି ଦେଇ ସୁବ୍ରତ ସାପ୍ତାହିକ କାଗଜର ପ୍ରୁଫ୍ ଦେଖିବାରେ ମନ ଦେଲା ।

—ଟିକିଏ ଶୁଣନ୍ତୁ ।

—କୁହ, ମୁଁ ଠିକ୍ ଶୁଣୁଚି ।

—ଆପଣ ମୋ ମୁହଁକୁ ନ ଚାହିଁଲେ, ସାହସ ଆସୁନି କହିବାକୁ ।

ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ହସିଲା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ସାହସର କଥା କ'ଣ ଅଛି ଗୋଟିଏ କାହାଣୀ କହିବାରେ ?

—ହଁ କାହାଣୀ ଅବଶ୍ୟ, ତେବେ ପ୍ରେମଘଟିତ ବ୍ୟାପାର, ଆପଣ କପଟ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ସେଇ ଆଶଙ୍କାରେ ଟିକିଏ ଦୋ ଦୋ ପାଞ୍ଚ ହେଉଚି !

—ପ୍ରେମଇ ତ ଜୀବନ । ଜୀବନର କୌଣସି କାହାଣୀ ପ୍ରେମ ଆଧାରିତ ହେଲେ ତାକୁ ଘୃଣିତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିବାର କାରଣ କ'ଣ ଅଛି ?

ସପ୍ରତିଭ ଭଙ୍ଗୀରେ ହସିଲା ଟିକିଏ ଅକ୍ଷୟାନନ୍ଦ । କହିଲା : ତେବେ କହୁଛ ସାର୍, ସବୁ ଖୋଲି ଖାଲି କହୁଛ । ଆଜିର ମଡର୍ଣ୍ଣ ଯୁବତୀମାନେ, ଭଲ ଚାକିରି ଖଣ୍ଡେ ପାଇଗଲେ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇ କପରି ନଚାନ୍ତି ଆଙ୍ଗୁଠି ଅଗରେ ଶୁଣନ୍ତୁ । କହି, ଖୁର୍ଚି ଉପରେ ଟିକିଏ ସଜାଡ଼ି ହୋଇ ବସି ଆରମ୍ଭ କଲା ଅକ୍ଷୟାନନ୍ଦ : ଝିଅଟା ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ଦେଖା ହୁଏ ସାତ ଟାଳି ବିଲଡ଼ିଙ୍ଗ୍‌ରେ, ଅଚାନକ ! ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ ଇଂରାଜୀ ଉପନ୍ୟାସ ଧରି ମୁଁ ଆକାଉଣ୍ଟସ୍ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରୁ ବାହାରି ଆସୁଛି, ଝିଅଟା ତରତରରେ ପଶିଯାଉଛି ସେଇ ଅଫିସ୍ ରୁମ୍‌କୁ । ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ଧକ୍‌କା ଲାଗିଗଲା । ମୁହଁ ବୁଲେଇ କଟମଟ କରି ଚାହିଁଲା ମତେ ମିସ୍ ମହାପାତ୍ର । ମୁଁ ଆଗେ କହିଦେଲି 'ସରି' କ୍ଷମା କରିବେ । ଟିକିଏ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଥିଲି । କଥାଟା ଶୁଣି ଫାଇଁ କରି ହସିଦେଲା ଝିଅଟା । କହିଲା : ଯାଆନ୍ତୁ, ଯାଆନ୍ତୁ ।

ଓଡ଼ିଆ କଥା ଶୁଣି ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ଝିଅଟା ଓଡ଼ିଆ ? ଟିକିଏ ଆଗେଇ ଗଲି । କହିଲି : କିଛି ମନେ କରିବେନି, ଆପଣ ଓଡ଼ିଆ ?

ହଁ, ସେ ଟିକିଏ ହସିଲା ।

କୋଉ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ? ମୁଁ ପଚାରିଲି ।

—ମୁଁ ରିସେପ୍‌ସନିଷ୍ଟ । ଆପଣ ?

—ଓପର୍ନିହାର୍ଥ ଅଫିସରେ ରେକର୍ଡ଼ କିପର୍, ମୁଁ କହିଲି ।

—ଆପଣଙ୍କ ନାଁ ?

—ଅକ୍ଷୟାନନ୍ଦ ।

—ଅକ୍ଷୟାନନ୍ଦ ମହାକୁଳ ? ସେ ପଚାରିଲା । କହିଲି : ହଁ, ମତେ ଜାଣିଲ ପରି କହୁଚନ୍ତି ଯେ ?

—ହଁ ଜାଣିଚି ତ ! ଆପଣଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଉପନ୍ୟାସ ବାହାରିଚି ନା ?

—ପଢ଼ିଛନ୍ତି ?

—ଉପନ୍ୟାସ ମୁଁ ପଢ଼େ, କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ନୁହେଁ ।

—କାହିଁକି ?

ମୋର ଏ ପ୍ରଶ୍ନର କୌଣସି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ଗଟ୍ ଗଟ୍ କରି ଚାଲିଗଲା ବଳିତା । ଆରେ, ନାଁ'ଟା ବି ପଚାରି ପାରିଲିନି, ଛି ଛି କି ବୁଦ୍ଧବକ୍ ମୁଁ, କହି ଅଶାନ୍ତ ଆଉ ଖଣ୍ଡେ ସିଗ୍ରେଟ କାଢ଼ି ଲଗେଇଲା । ତା'ପରେ କହିଲା : ମୁଁ ଛାଡ଼ିବା ଲୋକ ନୁହେଁ । ଅଫିସକୁ ଆସି ଫୋନ୍ ଉଠାଇଲି । ଏର୍. ଏସ୍. ଏଲ୍. ଟେଲିଫୋନ ଗାଇଡ଼ରୁ ଫୋନ ନମ୍ବରଟା କାଢ଼ି ଡାଏଲ କଲି । ଧରିଲା ଲେଡି ରିସେପ୍ସନିଷ୍ଟ । କହିଲି : କ୍ଷମା କରିବେ, ମୋ ନାଁଟା ପଚାରି ବୁଝିନେଲେ ଆପଣ, ଅଥଚ ଆପଣଙ୍କ ନାଁ'ଟା କହିଲେନି ? 'ମୋ ନାଁ ବଳିତା ମହାପାତ୍ର; ହଉ ରହିଲି' ଉତ୍ତର ଦେଲା ଲେଡ଼ି ରିସେପ୍ସନିଷ୍ଟ । ନା, ନା, ଫୋନ୍ ରଖି ଦେବେନି, ଟିକିଏ ଶୁଣନ୍ତୁ, ମୁଁ କହିଲି : ଉପନ୍ୟାସ ପଢ଼ନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ନୁହେଁ । କାରଣ କ'ଣ ପଚାରିଥିଲି । କିଛି କହିଲେନି, ଚାଲିଗଲେ ଯେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ।

—ହଁ କାରଣଟା ହେଲା, ବଳିତା କହିଲା ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସର ନାୟକ ନାୟିକାମାନେ ବଡ଼ ଲଭ୍‌ସିକ୍ । ସେ ଲଭ୍ ପୁଣି ଖାଲି କାନ୍ଦ, ବିରହ ଆଉ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଭିତରେ ଆଉଟ-ପାଉଟ । ଆଡ଼ଭେଞ୍ଚର ନାହିଁ କି ଆକ୍ସିଡ଼େଣ୍ଟ ନାହିଁ । ତରୁଣୀଟି ଭଲପାଏ ଯଦି, କେବଳ ତା ମନର ତରୁଣଟିକୁ ବିବାହ କରି ତା ଘରର ବୋହୂ ହେବା ପାଇଁ । କୌଣସି ମହତ୍ତର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କଥା ଜୀବନରେ କେବେ କଳ୍ପନା କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଉଭୟେ । ମତେ ଭଲ ଲାଗେନା ଏଇ ପ୍ରେମର ଢଙ୍ଗଢାଙ୍ଗ । ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ମୁଣ୍ଡ ବିଥେଇଯାଏ ।

—ନା, ନା ମୁଣ୍ଡ ବିଥେଇବନି । ମୋ ଉପନ୍ୟାସଟା ଦେବି, ପଢ଼ିବ ?

—ଧନ୍ୟବାଦ, ଦର୍କାର ନାହିଁ । ପଢ଼ିବାକୁ ବି ଫୁରସତ୍ ନାହିଁ ମୋର । କହି ଫୋନଟା ରଖିଦେଲା ବଳିତା ।

—ପାଇଲି ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ପାଇଁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଚଟକଣା । ଅଶାନ୍ତ କହିଲା ଈଷତ୍ ହାସ୍ୟ ରେଖା ଫୁଟାଇ ଦି ଓଠ କଣରେ ।

କଥା କହିବାର ଭଙ୍ଗୀଟା ଚମତ୍କାର ଅଶାନ୍ତ ମହାକୁଳର । ସୁବ୍ରତ, ସାପ୍ତାହିକ କାଗଜର ପ୍ରୁଫ୍ ଦେଖା ଅଧା ରଖି ଚାହିଁଲା ଅଶାନ୍ତ ମୁହଁକୁ । ପଚାରିଲା : ତା'ପରେ ?

—ତା'ପରେ, ମୁଁ ସହଜରେ ଛାଡ଼ିଦେବା ଲୋକ ନୁହେଁ । ବୁଝିଲ, ଯେ ଏତେ ଦେମାକ୍‌ରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଚି, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଏକ ସାଙ୍ଘାତିକ

ଝିଅ । ତା'ଠୁ ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖିବାର ଉପାଦାନ ମିଳିବ ଅନେକ । ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଯାଇଁ ପହଞ୍ଚିଲି ବନଲତା ମହାପାତ୍ର କ୍ୱାର୍ଟରରେ । ଦେଖିଲି ଘର ଭିତରେ ତିନି ଚାରିଜଣ କିଏ ବସି ଆଡ୍ଡା ଦେଉଛନ୍ତି । ବଡ଼ ପାଟିରେ କଥା ଭାଷା, ହସ ଦିଲ୍ଲଗୀ ଚାଲିଚି । ଦୁଆର ବାହାରେ ଠକ୍ ଠକ୍ କଲି । ବନଲତା ବାହାରି ଆସିଲା । ପଚାରିଲା : ଆପଣ ? କହିଲି : ହଁ, ଇମିତି ପଦେ ଦିପଦ କଥାବାର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ଆସିଗଲି ; ଆପଣ କି କି ଇଂରାଜୀ ଉପନ୍ୟାସ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି ଦେଖିବାକୁ ଆସିଲି । 'ଭିତରକୁ ଆସନ୍ତୁ' ଡାକିନେଲା ମତେ ଅନ୍ଦର ମହଲକୁ । ଲୁର୍ କୁର୍ ଭାବ କିଛି ନାହିଁ, ଖୁବ୍ ଫ୍ରି ଆଣ୍ଡ୍ ଫ୍ରାଙ୍କ୍ । ଯୋଉ ତିନିଜଣ ବସିଥିଲେ ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଜଣେ ମାଡ୍ରାସୀ, ଜଣେ ପଞ୍ଜାବୀ ଆଉ ଜଣେ ବଙ୍ଗାଳି । ମୁଁ ଇ ହେଲି ଓଡ଼ିଆ, ଚତୁର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି । ମତେ ତାହା ସହିତ ଚିହ୍ନା କରେଇ ଦେଲାନି କିନ୍ତୁ ବନଲତା । ନିଜେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପରିଚିତ ହେଲି । ସେମାନେ କଣେଇ କଣେଇ ଚାହିଁଲେ ମତେ, କପଟ ସନ୍ଦେହ ଦୃଷ୍ଟିରେ । କିନ୍ତୁ ନାଟକର ଦୃଶ୍ୟଟା ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଯେତେବେଳେ ହଠାତ୍ ଜଣେ ଦୀର୍ଘକାୟ ଜର୍ମାନ ଭେଣ୍ଡିଆ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସି ବନଲତା ଆଡ଼କୁ ସିଗ୍ରେଟ ବଢ଼େଇ ଦେଲା । କହିଲା : ଆସ, ଗାଡ଼ି ଠିଆ ହେଇଚି ବାହାରେ । କହି ଟିକିଏ ରହିଯାଇଁ ପୁଣି ଦମ୍ ନେଇ ଆରମ୍ଭ କଲା ଅଶାନ୍ତ : ଏବଂ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଇଗଲା ବନଲତା । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଯିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ବେପରୁଆ ଭାବରେ ମତେ କେବଳ ଏତିକି କହିଲା : ଅଶାନ୍ତ ବାବୁ, ଆଉ କେବେ ଆସନ୍ତୁ । ଚମତ୍କାର ଉପନ୍ୟାସଟାଏ ଦେବି—ନାଇଣ୍ଟିନ ଏଇଟି ଫୋର । ଜର୍ଜ ଅରୱେଲଙ୍କର । ପଢ଼ିଛନ୍ତି ? ମୋ ଉତ୍ତରକୁ କିନ୍ତୁ ଅପେକ୍ଷା ନାହିଁ ତା'ର । ସେ ଚାଲିଗଲା ଏକ ସୁଗନ୍ଧ ହାଓ୍ୱା ପରି ।

ପ୍ରଶଂସା କଲା ସୁବ୍ରତ : ବାଃ, ବେଶ୍ କାବ୍ୟିକ ତ ତୁମେ ! କଥା କହିବାର ଢଙ୍ଗଟା ବେଶ୍ ଆମୋଦଦାୟକ ।

—ଏଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଏଇଠି ମୋର ଆଡ଼ଭେଞ୍ଚର ଅସି ବାଟବଣା ହେଇଯାଇଚି ସାର୍ । ଯା'ପରେ କ'ଣ କରିବି ? କ'ଣ କରିବି, ଭାବି ଭାବି, ଠିକ୍ କଲି ଶେଷରେ ଚିଠିଟାଏ ଦେବି ।

—ଚିଠି ? ସୁବ୍ରତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା । ବଳିତାକୁ ଚିଠି ଲେଖିବାର ସିଚୁଏସନ୍ କ୍ରିଏଟ୍ ହେଲା କେଉଁଠି ?

—ଆଜ୍ଞା ଏ ପ୍ରଶ୍ନଟା ଆପଣ କ'ଣ ପଚାରୁଚନ୍ତି ମତେ ? ଆପଣ ପରା କବି ଆଉ ଔପନ୍ୟାସିକ ? ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଗ୍ରେଟ ବଡ଼ ଲେଖକଟାଏ, ସିଚୁଏସନ୍ କ୍ରିଏଟ୍ କରିପାରିବିନି; ଏ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ କଥା ? ବଳିତାକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଯୋଉ ଆଖି ଟିପା ଟିପି, ଫୁସ୍ ଫାସ୍, ଦୁର୍ନାମ ରଟନା ଚାରିଆଡ଼େ,- ତାକୁ ସାତଦିନ ଭିତରେ ସଂଗ୍ରହ କରି, ଏ ଚିଠିଟି ଲେଖିଚି ତା'ର ଜଣେ ହିତାକାଂକ୍ଷୀ ବନ୍ଧୁ ଭାବରେ । କ'ଣ କିଛି ଖରାପ ହେବ ?

—ମୁଁ ଠିକ୍ କହି ପାରିବିନି, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଚିଠିଟା ଲେଖିଚ ତୁମେ କେଉଁ ଅଧିକାରରେ ? ତୁମେ ବଳିତାର ବନ୍ଧୁ ହେଲ କେବେ ? ସେ ତୁମକୁ ବନ୍ଧୁ ଭାବରେ ସ୍ୱୀକୃତି ନ ଦେବା ଆଗରୁ ତୁମେ ଉପରେ ପଡ଼ି ନିଜକୁ ବନ୍ଧୁ ବୋଲି କହିବାଟା···

—ଆଜ୍ଞା, ଏଇଟା ଇସ୍ପାତ ସହର । ଏଠି ମଣିଷମାନେ ମେସିନ୍ ପରି ଚାଲିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ! ଏଠି ବିକାର ନାହିଁ କି ବେଦନା ନାହିଁ । ଏଠି ଯାହା ଚାହିଁବ କରିସିବ । ଯାହା ଭାବିବ ତା' କହିସିବ । କାହାର ମର୍ଜି ଜାଣି, ମନକଥା ଜାଣି, କିଛି କହିବାକୁ ବସିବ ଯଦି, ସେ ସୁଯୋଗ ସୁବିଧା ଆସିବନି କେବେହେଲେ । କାରଣ ସମସ୍ତେ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ଏଠି ନିଜ ନିଜ ଚିନ୍ତା ଆଉ ଜଞ୍ଜାଳରେ, କାହାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି କିଛି ଶୁଣିବା, ସ୍ଥା' ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ କାହା ପକ୍ଷରେ ।

—ସେଥିପାଇଁ, ତୁମ କହିବା କଥା ତୁମେ ଲେଖି ଜଣାଇ ଦେବାକୁ ଚାହଁ ବଳିତାକୁ ? ତା'ର ଶୁଣିବାକୁ ବେଳ ଅଛି କି ନାହିଁ ସେଥିପ୍ରତି କୌଣସି ଧ୍ୟାନ ନ ଦେଇ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା ।

—ଠିକ୍ କହିଚନ୍ତି । ଏ ସହରର ଅବହାଓ୍ୱାରେ ମଣିଷର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅନୁଭୂତିର ଲେଶ୍ ନାହିଁ । ଲଜ୍ଜା ସମ୍ଭ୍ରମର ଧାର ଧାରେନା କେହି ଏଠି ! ତା ଥିଲେ ବଳିତା ଆମ ଚାରିଜଣଙ୍କୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ସେ' ଜର୍ମାନ ଭେଣ୍ଡିଆ ସାଙ୍ଗରେ ଚାଲି ଯାଇଥାନ୍ତା ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ ?

—ବଲତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନେକ ଦୁର୍ନାମର ଗଳ୍ପ ଗୁଜବ ସବୁ ସଂଗ୍ରହ କରିଚ କହୁଥିଲ, ସୁବ୍ରତ ପଗ୍ଗୃରଲା : ସେ ସବୁ କ'ଣ ?

—'ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଗୁଜବଟା ହେଲା, ସେ ଜର୍ମାନ ଯୁବକକୁ ବଲତା ବାଧ କରୁଚ ତାକୁ ବବାହ କରବାକୁ ଏବଂ ବବାହ କର ତାକୁ ଜର୍ମାନ ନେଇଯିବାକୁ ।

—ଭଲ ତ !

—ଭଲ କ'ଣ ? କାହିଁକି, ଏଠି କ'ଣ ଓଡ଼ିଆ ଯୁବକ କେହି ନାହିଁ ତାକୁ ବବାହ କରବାକୁ ?

—ଯୁବକ ଥିଲେ କ'ଣ ଖାଲି ବବାହ ହୁଏ ? ମନର ଯୁବକ ଯଦି ମିଳିଯାଏ ସୌଭାଗ୍ୟକୁ, ସେ ତରୁଣୀ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ କଥା ବଗ୍ଚରକୁ ନବ କାହିଁକି ?

—ତା' ହେଲେ ଶଠିଟା ଦେବନ ? ଅବାକ୍ ଗଳାରେ ପଗ୍ଗୃରଲା ଅଶ୍ବନ୍ଦ୍ର ?

—ଏ ସହରରେ ଟଙ୍କା ଅଛି, ଆଉ ଟଙ୍କା ରୋଜଗାରର ଅହମିକାରେ ଏ ସହର ଲୋକଙ୍କର ସବୁ କିଛି ପାଇବାର ଆକାଂକ୍ଷା ଅଛି, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : କିନ୍ତୁ ସେ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷାରେ ସ୍ୱପ୍ନ, ସାର୍ଥକ ହେବା କ'ଣ ଏତେ ସହଜ ? ବାଦ ବସମ୍ବାଦ, ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଆଉ ପ୍ରତିଯୋଗିତାର ଭୟାବହ ଚେହେରାଟାକୁ କଳ୍ପନା କର ଦେଖିଚ କେବେ ଥରେ ?

—ଠିକ୍ କଥା । ତା' ତ ଭାବ ଦେଖିନ ।

—ଭାବ ଦେଖ ଆଜ ଘରକୁ ଫେରଯାଇ ବଲତା ତୁମକୁ ହସି ହସି ନାଁ ପଗ୍ଗୃରଥିଲା, ଭଲ ଉପନ୍ୟାସ ପଢ଼ିବାକୁ ଦେବ କହିଚ, ହୁଏତ ଆଉ ଥରେ କେବେ ଦେଖା ହେଲେ, କପେ ଟ୍ଟ' ବା ଡିନର୍ ଖାଇଯିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରବ, କିନ୍ତୁ ସେଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ! ତା ମନର ଚେହେରା ଆଉ ହୃଦୟର ବେଦନା ଜାଣିବାକୁ ପାଇବ କି କେବେହେଲେ ଯୁଗ ଯୁଗ ତପସ୍ୟା କର ?

ହତୋତ୍ସାହ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା ଅଶ୍ବନ୍ଦ୍ର । କହିଲା : ତେବେ ବ ଏ ଶଠି ଲେଖିସାରଚ ଯେତେବେଳେ, ଆଜ ଡାକରେ ପଠେଇ ଦିଏଁ ।

କିଛିଟା ସ୍ୱପ୍ନ ଥାଉ ଆଖି ଆଗରେ । ସାର୍ଥକ ହେବା ନ ହେବାର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଭିତରେ ମନଟା ଖୁବ୍ ସଚେତନ ରହେ ସାର୍ । ଶଠିଟାର ଉତ୍ତର ଯଦି ଆସେ ଅକସ୍ମାତ୍, ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ନେଇ ଆସିବି, କହି, ଆଉ ଖଣ୍ଡେ ସିଗ୍ରେଟ କାଢ଼ି ପ୍ୟାକେଟ ଭିତରୁ, ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା ଅଶାନ୍ତ । କହିଲା : ଯାଉଚି, ନୂଆ ଉପନ୍ୟାସର ପାଣ୍ଡୁଲିପିଟା ନେଇ ଆସିବି । ହଁ, ଗୋଟାଏ କଥା : 'ନବରନ୍ଧ୍ର' ପତ୍ରିକାଟା ପ୍ରକାଶ ପାଉଚି ?

—ତୁମେ ଜଣେ ସାହିତ୍ୟିକ, ଖବର ରଖିବ ପ୍ରକାଶ ପାଇଚି କି ନାହିଁ ?

—କେବଳ ଆପଣ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି, ତା' ନହେଲେ 'ନବରନ୍ଧ୍ର' ନାଁଟା ବି ମୁଁ ଉଚ୍ଚାରଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା । କ'ଣ ଲେଖନ୍ତି ସେମାନେ କୋଉଠି, କୋଉ ପତ୍ରିକାରେ କାହିଁ, ମୁଁ ତ ଦେଖିନି କେବେ । ତଥାପି ଯୋଉ ଗର୍ବ ସେମାନଙ୍କର 'ଲେଖକ' ବୋଲି ମତେ ତ ହସ ମାଡ଼େ ବେଳେବେଳେ । ବିଶେଷ କରି ସେଇ ସଜନୀକାନ୍ତ ଆଉ କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ କଲ୍‌ଚରାଲ ଫୋରମର ଦୁଇ ମହାରଥୀ···

—ତୁମେ ଲେଖକ, ଟିକିଏ ଉଦାର ହବା ଉଚିତ ଅଶାନ୍ତ ବାବୁ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା, ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମାନମନାନ୍ତରକୁ ସାହିତ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆଣୁଚ କାହିଁକି ? ସାପ୍ତାହିକ ସାହିତ୍ୟ ମଜଲିସକୁ ଆସ କେବେ । ଗଳ୍ପଟିଏ ନେଇ ଆସ ପଢ଼ିବ, ମୁଁ ଭାବୁଚି ତୁମ ପ୍ରତିଭା ସମ୍ପର୍କରେ ଅବହିତ ହେଲେ ସେମାନେ···ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଭୁଲ୍ ବୁଝାମଣାଟା କଟିଯିବ ।

—ହଉ ତେବେ, କହି ଉଠିଚାଲିଗଲା ଅଶାନ୍ତ ।

ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କିଛି ସମୟର ବ୍ୟବଧାନ ପରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ । କହିଲା : ମିଷ୍ଟର ମହାକୁଳ ଆସିଥିଲେ କି ଏଠିକି ? ଗଳାରେ ତା'ର ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତିର ସୂଚନା ।

—ହଁ, କାହିଁକି ?

—ନା, ଇମିତି ପଚାରୁଥିଲି । ଛକ ମୁଣ୍ଡରେ ଦେଖିଲି ଯେ, ଭାବିଲି ନିଶ୍ଚୟ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଥିବ, ଆମମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କିଛି କହିବାକୁ ।

କଥାଟାକୁ କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଲା ନାହିଁ ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : କାହିଁ, ନାଁ ତ ! ତୁମମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କିଛି କହିନି ତ ଅଶୋକ୍ର । ବରଂ ମୋ ଅନୁରୋଧକୁ ମାନି ନେଇଛି ସେ । ଆସନ୍ତା ବୈଠକରେ ଆସି ଗଳ୍ପଟିଏ ପଢ଼ିବ, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଛି ।

ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଗଲା କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ । କହିଲା : ସେ ଆସିବ ଆମର ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ । ଆମ କଲ୍‌ଚରାଲ ଫୋରମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଚାର କରି ଚାଲିଛି ସେଟା ତା' ।

—ତା' ମାନେ ସେଇ ହିଁ ଆମ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବେଶୀ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରୁଛି । ସାହିତ୍ୟିକର ବଡ଼ ଧର୍ମ ହେଲା, ଶତ୍ରୁକୁ ନିଜର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା । ଅଶୋକ୍ରର ଅଭିଯୋଗ କ'ଣ ଆମ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଟିକିଏ ଉଦାର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ନେଇ ପଚାରି ବୁଝିବା ଉଚିତ୍ ।

—କେତେ ଜଣଙ୍କର ଗୋଠ ଖଣ୍ଡିଆ ସ୍ୱଭାବ ଥାଏ ଆଜ୍ଞା, ଅଶୋକ୍ର ମହାକୁଳ ବଡ଼ ଆତ୍ମଗର୍ବୀ ।

—ତା'ର ନାଲିଶ୍‌ଟା ଠିକ୍ ସେଇଆ ତୁମ ବିରୁଦ୍ଧରେ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : କିନ୍ତୁ ସେ ନାଲିଶ୍‌ଟା କ'ଣ ତା ଜାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନା ମୋଠୁ ।

—କାଇଁକି, ଜାଣିଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ?

—କ୍ଷତି ଲାଭର ପ୍ରଶ୍ନ ନୁହେଁ, ମୋଟ ଉପରେ ମୁଁ ଚାହେଁନା ତୁମେ ରାଜନୀତି କର । ବିପକ୍ଷ ଲୋକର ମନୋଭାବଟା ଜାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବାଇ ହେଲା ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ ଦବାର ମନୋବୃତ୍ତି ଏବଂ 'ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ'ଟା ସେଇ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଜଘନ୍ୟ ରାଜନୀତି ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ ।

—ରାଜନୀତିକୁ ଆପଣ ଘୃଣା କରନ୍ତି ? ପଚାରିଲା କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ ।

—ହିଁ କରେ, ଆଜିର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ । ଦେଶ ପାଇଁ ରାଜନୀତି, ସେ ଏକ ମହତ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ! କିନ୍ତୁ ଆଜିର ରାଜନୀତିଟା ଏପରି ଆତ୍ମକୈନ୍ଦ୍ରିକ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି, ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ରାଜନୀତିକୁ ପେଶା କରିବାଟାକୁ କିଏ ଘୃଣା ନ କରିବ କୁହ ! କିନ୍ତୁ ରାଜନୀତି ଯେ କରୁଛି ସେଇତ ଆଜି 'ବଡ଼ ମଣିଷ' । କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ ପରିହାସ-ସ୍ନିଗ୍ଧ ଗଳାରେ କହିଲା ।

—ଅଥଚ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ଅସଲ ଶକ୍ତି ହେଲା 'ବଡ଼ ମଣିଷ' ନୁହେଁ, 'ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମଣିଷ'। ଇତିହାସରେ ବଡ଼ ମଣିଷର ଦିନ ଗୁଡ଼ିଯାଇଛି। କାର୍ଲମାର୍କ୍‌ସ, ଲେନିନ୍ କି ଗାନ୍ଧି ଏମାନେ ଆଉ କେହି ଆସିବେନି। ଆଜି ପୃଥିବୀରେ ବଡ଼ ମଣିଷ ହେଇ କେହି ନାହିଁ। ନିଜ ନିଜର ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ବଡ଼ ସାନର ବିଗ୍ରହ ଗୁଡ଼ିଛି। ଆମେ ଆଜି ନେହରୁଙ୍କୁ ବଡ଼ କହୁଥିଲାବେଳେ, କେହି ମାଓ ସେ ତୁଙ୍ଗ୍‌କୁ ବଡ଼ କହୁଛନ୍ତି। କିଏ ପୁଣି ହୋଚିମିନ୍‌ଙ୍କୁ ଯଥାର୍ଥରେ ବଡ଼ ବୋଲି ସମ୍ମାନ ଦେଖାଉଛନ୍ତି। ପୁଣି ଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ 'ସମୟ' ତା ନିକିତିରେ କିପରି ଭାବରେ ତଉଲିବ, ଇତିହାସ ଏମାନଙ୍କ ଉପରେ କି ରାୟ ଦେବ ତା ବି କେହି କହି ପାରିବେନି।

—ତେବେ ବି 'ବଡ଼' ବୋଲି ତ କହିବାକୁ ପଡ଼ିବ କେତେ ଜଣଙ୍କୁ।

—କହିବାକୁ ଚାହିଁଲେ କହିପାରି, କିନ୍ତୁ ତାକୁ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ ସ୍ୱା'ର କିଛିମାନେ ନାହିଁ। ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଇଜ୍ଜତ ବଞ୍ଚେଇ ଦେଲା ଯୋଉ ଚର୍ଚ୍ଚିଲ, ତାକୁଇ ପୁଣି ଭୋଟରେ ହରେଇ ଦେଲେ ଇଂରେଜମାନେ। ତା ଉପରେ ବସେଇ ଦେଲେ ଅନାମଧେୟ 'ଆଟ୍‌ଲି'କୁ। ଯେଉଁ ଗାନ୍ଧି, ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ଆଣିଦେଲା ଆମକୁ, ପୃଥିବୀ ସାରା ମାନିଲେ ଯୋଉ ଗାନ୍ଧିକି 'ବଡ଼ ମଣିଷ' ଭାବରେ ମହାତ୍ମା ବୋଲି କହିଲେ, ତାକୁଇ ଗୁଳି କରି ମାରିଦେଲା ଜଣେ। ଅତି ସାଧାରଣ ଲୋକ 'ଶ୍ରେଷ୍ଠ' ମଣିଷଟିଏ। ଜାଣ, ସୁବ୍ରତ ଶାନ୍ତ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଗଳାରେ କହିଲା : ଆଜିର ମଣିଷ 'ଗ୍ରେଟନେସ୍'ଟାକୁ ସହିପାରେନା। ରାଜା ବାଦ୍‌ଶାଙ୍କ ଅହଙ୍କାରକୁ ତଳତଳାନ୍ତ କରିଦେଲା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଘରତର ସାଧାରଣ ଭୋଟର। ଯାହାର ମୁଠାଏ ଖାଇବାକୁ କି ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧିବାକୁ ସଂସ୍ଥା ନାହିଁ ଅଥଚ ଓଲଟ ପାଲଟ କରିଦବାର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶକ୍ତି ତା ହାତରେ। କହି କ'ଣ ଟିକିଏ ଚନ୍ତାକଲା ମନକୁ ମନ ସୁବ୍ରତ। ତା' ପରେ ପୁଣି ଉତ୍ସାହିତ ହେଲାପରି କହିଲା : ଆମେ କେମିତି ବଞ୍ଚିବୁ କି ମରିବୁ, ତା'ର ଶେଷ କଥା ପଦକ ଆଜି ଏପରି ଲୋକ ମୁହଁରେ, ଯେ ହୁଏତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ଶାନ୍ତ ଆଉ ସ୍ଥିର। ଦିଗନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଧାନକ୍ଷେତରେ ମାଟି ତାଡୁଛି, କି କୌଣସି କଳ କାର୍ଖାନାର ବିରାଟ ଟିଣ ସେଡ଼ରେ ହାମର ପିଟୁଛି, କି ବ୍ଲାଷ୍ଟଫର୍ନିସର ମଇଳା ନାଳରେ ତରଳା ଲୁହାର ପ୍ରବାହକୁ ବାନ୍ଧି ବନ୍ଧି

ଦେଇ ବାଗେଇ ଦଉଚ କୁଣ୍ଡ ଆଉକୁ । ଖଟି ଖଟି ଶ୍ରାନ୍ତ କ୍ଲାନ୍ତ ସେ । ଦିନକୁ ଦିନ ସରୁ ହେଇ ଯାଉଚ, ଖାଟେଣି ଅନୁପାତରେ ଖାଇବାକୁ ନ୍ୟାଯ୍ୟ ମଜୁରି ପାଉନ । ଶୁଖି ଶୁଖି କଳାକାଠ ହେଇ ଯାଉଚ ତା ହାତ ଗୋଡ଼ । ଦେହରେ ମାଂସ ମେଞ୍ଚାଏ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଶିରି ପ୍ରଶିରିରେ ଯୋଉ ରକ୍ତ ବୋହୁଚ, ସେଇଟା ସେଇମିତି ଗରମ ଆଉ ଲାଲ । ସେ 'ଲାଲ୍'ଟା ଯେ କୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଜଳି ଉଠିପାରେ । ଧ୍ୱଂସ କରିଦେଇପାରେ ସବୁ । ଭାରତବର୍ଷର ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡ । ଏଇ ହେଲା ଅବସ୍ଥା, କ'ଣ କରାଯିବ କୁହ !

ସ୍ତବ୍ଧ ହେଇଗଲା କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ । କହିଲା : ଏ ସବୁ କଥା ଭାବିବାକୁ ସମୟ ପାଆନ୍ତି କେତେବେଳେ ସାର୍, ଏ ପ୍ରେସ୍ କାମ ଝିନ୍‌ଝଟ ଭିତରେ ?

—ଏ ଝିନ୍‌ଝଟଟା ମୋର ଇଚ୍ଛାକୃତ ।

—ଆଉ କଷ୍ଟ କରିଲେନି । ଚାକିରି-ବାକିରି ।

—ଚାକିରି ପାଇଥିଲି । କରିଥିଲି କିଛି ଦିନ । ଛାଡ଼ି ଦେଲି । ମର୍ଜି ଜଗିବାକୁ ପଡ଼େ ସବୁବେଳେ ଉପର ହାକିମର ।

—କିନ୍ତୁ ପ୍ରେସ୍ କାମଟା ତ ସବୁ ସମୟତକ ନେଇ ଯାଉଚ ଆପଣଙ୍କର ।

—ନେଇ ଯାଉଚ, ଠିକ୍ କଥା । କିନ୍ତୁ ପଢ଼ିବା ଲେଖିବାର ପରିବେଶଟା ଅଛି । ପଇସା ଉପାର୍ଜନର ଲୋଭଟାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିପାରିଲେ, ଅନେକ କିଛି କରିହବ ।

—ପଇସା ରୋଜଗାର ପାଇଁ ଲୋଭ ଅଛି ଆପଣଙ୍କର ?

—ସେ ବ୍ୟାଧିରୁ ମୁଁ ବି ମୁକ୍ତ ନୁହେଁ ଏ ସହରରେ କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ । ସେ ବ୍ୟାଧିଟା, ସଂକ୍ରାମକ ରୋଗ ପରି ଏପରି ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଏଠି, ଉପାର୍ଜନର ଲୋଭରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେବାକୁଇ ପଡ଼ିବ ।

—ତା ମାନେ, ଆପଣ ପ୍ରତିରୋଧ କରି ଚାଲିଚନ୍ତି ସେ ବ୍ୟାଧିକୁ ପାରୁପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

—କେମିତି ଜାଣିଲ ?

—ଆପଣ ଯେପରି ଭାବରେ ସଚେତନ, ଯେମିତି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି କହୁଚନ୍ତି କଥାଟାକୁ...

—ଠିକ୍ ଧରିଛ । କିନ୍ତୁ ପାରୁନାହିଁ । ଲୋଭଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି ମୋ ଅଜାଣତରେ । ଭାବୁଛି ଏ ସହର ଛାଡ଼ି ପଳେଇବି ।

—ନା, ନା, ସେମିତି କହିବେନି । ଅନେକ ଥର କହନ୍ତି ଆପଣ ଏ କଥାଟା । ଆପଣ ଚାଲିଗଲେ ଆମେ କ'ଣ କରିବୁ ?

—କାହା ପାଇଁ କିଛି ଅଟକେ ନାହିଁ କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ । ମୁଁ ନ ରହିଲେ, ତୁମେ ରହିବ, ଏବଂ ତୁମ କଲଚରାଲ ଫୋରମ ଯେମିତି ଚାଲିବା କଥା ଠିକ୍ ସେଇମେତି ଚାଲିବ ।

—ନା, ନା, ତା' ଅସମ୍ଭବ ।

ଆଦୌ ନୁହେଁ, ସୁବ୍ରତ କହିଲ : ବାସ୍ତବିକ ମୁଁ ଭାବୁଛି, ତୁମ ଫୋରମର ସଭାପତି ପଦରୁ ମୁଁ ଇସ୍ତଫା ଦେବି । ତୁମମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଆଉ ଜଣେ କେହି ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଉ । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ନେତୃତ୍ୱର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ହବା ଉଚିତ । ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ଜଣେ ତା' ପଦ ପଦବୀକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଅନ୍ୟକୁ ସୁଯୋଗ ନେବାର ରାସ୍ତା କରିଦେବା ଉଚିତ ।

—ତା' ହେଲେ ତ ସର୍ବନାଶ ।

—ଏଇ 'ସର୍ବନାଶ' ଶବ୍ଦଟା ଯାହା ଉଚ୍ଚାରଣ କଲ ତୁମେ ମୋ ପାଖରେ, ଏଇଟା କ'ଣ ତୁମ ଅନ୍ତରର କଥା ? ତୁମେ ଆଉ ଯାହା ହବ ହୁଅ ପଛେ ମୋ ପାଖରେ, 'ହିପୋକ୍ରିଟ' ହୁଅନା···ପ୍ଲିଜ୍···

—ସାର୍, ଏତେ ବଡ଼ ଆଘାତ ମତେ ଦେଲେ କାହିଁକି ଆପଣ ? ମୋ ଦୋଷ କ'ଣ ଦେଖିଚନ୍ତି କୁହନ୍ତୁ ।

ଠିକ୍ ତୁମର ବୋଲି ମୁଁ କହୁନାହିଁ । ମୁଁ କହୁଚି ଆମ ନ'ଜଣଙ୍କ କଥା । ମୁଁ ଭାବୁଚି, ଅନୁଷ୍ଠାନ ଭିତରେ ମୋ ଉପସ୍ଥିତିଟା, ସବୁଦିନ ପାଇଁ ବରଦାସ୍ତ କଲା ପରି ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ତୁମମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ।

—ଆପଣ କହୁଚନ୍ତି, ଶ୍ରଦ୍ଧା ନାହିଁ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଆମମାନଙ୍କର ।

—ଶ୍ରଦ୍ଧାଟା ବାହାରକୁ ଦେଖେଇଲା ପରି ଗୋଟାଏ ଗତାନୁଗତିକ ଚାଲି । ଅସଲରେ ମନର ଶ୍ରଦ୍ଧା ତୁମମାନଙ୍କର ନାହିଁ ମୋ ପ୍ରତି । ଏଇପରି ଗୋଟାଏ ଅନୁଭୂତି କାହିଁକି କେଜାଣି ମୋ ଭିତରେ ଗଲା କେତେ ଦିନ ଧରି, ବ୍ୟସ୍ତ କରି ଚୋଳୁଚି ମତେ ।

—କଥାଟା ଖୋଲି କୁହନ୍ତୁ ।

—ଖୋଲି କହିବା ଅର୍ଥ ଗୃଲେଞ୍ଜ ଏବଂ ଗୃଲେଞ୍ଜଟା ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ 'ରାଜନୀତି' । ଏକଥା କହିଛି ମୁଁ ତୁମକୁ ଅନେକ ଥର । ସାହିତ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ ରାଜନୀତି କରିବାକୁ ଚାହେଁ ନା । କାରଣ ମୁଁ ଜାଣିସାରିଲଣି, ଆମ ନଅ ଜଣଙ୍କ ଭିତରେ ତିନିଟା ଦଳ । ଗୋଟାଏ ସଜନୀକାନ୍ତର, ଗୋଟାଏ ମତେ ନିଜର ବୋଲି ଧରି ନେଇ ଆଉ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କର । ଚାରିଜଣ ସଭ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନ । ଯୋଉଆଡ଼କୁ ବର୍ଷା ଗୁଡ଼ ମାରିବ ସେଆଡ଼କୁ ଛତା ଦେଖେଇବେ ।

ମୁହଁ କଳା ପଡ଼ିଗଲା କୃଷ୍ଣକାନ୍ତର । କହିଲା : ତା'ହେଲେ ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଭାଙ୍ଗିଦେବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ମୁଁ ଦେବି ଆସନ୍ତା ସପ୍ତାହରେ । ଆମ ବାର୍ଷିକ ବୈଠକ ସେଦିନ ।

ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସିରହିଲା ସୁବ୍ରତ ।

ସାତଦିନ ପରର କଥା ।

କଲଚରାଲ ଫୋରମର ସବୁ ସଭ୍ୟତକ ଉପସ୍ଥିତ ସେଦିନ ।

ସମ୍ପାଦକ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ପଢ଼ିଲେ । ଆୟ ବ୍ୟୟର ହିସାବ ଦେଲେ । 'ନବରତ୍ନ' ପତ୍ରିକାର ଗ୍ରାହକ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି, ଓଡ଼ିଶା ପାଠକମହଲରୁ ପ୍ରଶଂସା ପତ୍ରମାନ ଆସୁଛି, କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ କହିଲା ଛୋଟ ବକ୍ତୃତାରେ ।

ଶେଷରେ ଆଗାମୀ ବର୍ଷ ପାଇଁ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ବଛା ହବାର କଥା ।

ହଠାତ୍ କହି ବସିଲା ସୁବ୍ରତ : ସଭାପତି ପଦରୁ ମୁଁ ଇସ୍ତଫା ଦେଉଛି । ମୋ ଜାଗାରେ ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ବାଛନ୍ତୁ ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଚମକି ଉଠିଲେ ବି ତିନିଜଣ : ନା, ନା, ଯା ହୋଇ ପାରେନା ।

—ହବ, ଖୁବ୍ ହବ । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଏଇ ମୋର ଇସ୍ତଫା ପତ୍ର ।

—'ନବରତ୍ନ' ପତ୍ରିକାର ସମ୍ପାଦକ ?

—ତା ବି ମୁଁ ରହିବିନି । ଯେ ସଭାପତି ହବ ଅନୁଷ୍ଠାନର ସେଇ ହେବ ସମ୍ପାଦକ । ଏଇ ନିୟମଟା ମୋ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେଇଥିଲା ।

—ତା'ହେଲେ ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଭାଙ୍ଗି ଦେଲେ ଆପଣ ! କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ କହିଲା ।

—ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ଗଢ଼ି ଦେଇଥିଲି, ଆଜି ତାକୁ ମଜବୁତ କରିଦେଇ ଯାଉଛି । ନିରୁଦ୍‌ବେଗ ଗଳାରେ କହିଲା ସୁବ୍ରତ । ମତେ ଆପଣମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯେତେଦିନ ରଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବେ, ମୁଁ ରହିବି । ନ ରଖିଲେ ବି ମୋର କାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ କିଛି ଅଭିଯୋଗ ନାହିଁ । କହି ସମସ୍ତଙ୍କଠୁ ହସି ହସି ବିଦାୟ ନେବା ପାଇଁ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲେ ଯେ । ପଚାରିଲା କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ ।

—ସଭାପତି ନିର୍ବାଚନଟା ମୋ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ହେଉ । ପରେ ଦେଖା ହେବ, କହି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଉଠି ଚାଲିଗଲା ସୁବ୍ରତ ।

ମିଟିଙ୍ଗ୍ ପାଖରୁ ଦୁଇଜଣ ଉଠି ଚାଲିଆସିଲେ ବାହାରକୁ । କହିଲେ ହଠାତ୍ ଏ କ'ଣ କଲେ ଆପଣ ?

ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ ହସିଲା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ଆଗନ୍ତୁକର ପଥ ଅବରୋଧ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ନା ! ଅନୁଷ୍ଠାନ ବଞ୍ଚିରହୁ ଯା ମୁଁ ଚାହେଁ । କାରଣ ମୁଁ ଯାକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଥିଲି । ଅନୁଷ୍ଠାନ ବଞ୍ଚି ରହିଲେ ସେ ଗର୍ବ ମୁଁ କରିପାରିବି ସବୁଦିନ । ଯାର ମୃତ୍ୟୁ ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅସହ୍ୟ । ଚାହିଁଥିଲେ ଆଜି ମୋର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀକୁ ମୁଁ ପରାସ୍ତ କରି ପାରିଥାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସାହିତ୍ୟ ନାଁରେ ପଦ ପଦବୀ ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମ, ଏଇଟା ମୁଁ ହାଡ଼େ ହାଡ଼େ ଘୃଣା କରେ । ଲେଖି, ସୃଷ୍ଟି କରିବା ହେଲା ସାହିତ୍ୟର ଧର୍ମ ! ସଭାପତି ବା ସମ୍ପାଦକ ହେଇ ନାଁ ଜାହିର କରିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ । ଏ ସହରରୁ ଗୋଟାଏ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ସମ୍ପାଦକ ହେଇ ରହିବାରେ ଓଡ଼ିଶାରେ କିଛି ସୁନାମ ମିଳିବ ମୁଁ ଜାଣେ । କିନ୍ତୁ ସେ ସୁନାମ ପାଇଁ କୌଣସି ଚକ୍ରାନ୍ତର ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ପାରିବିନି ମୁଁ । ମୋର ଚିନ୍ତାଧାରା କିଛିଟା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର, କହି ହସି ହସି ଚାଲିଗଲା ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ସୁବ୍ରତ ।

ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ, ଅଳ୍ପ ଆଲୋଚନା ପରେ ବିନା ପ୍ରତିବାଦରେ ନବରଙ୍ଗ କାଗଜର ସମ୍ପାଦକ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସମର୍ଥନ ଲାଭ କଲା 'ସଜନୀକାନ୍ତ' ।

ଏବଂ ତା' ପରଠୁ··· କଲଚରାଲ ଫୋରମରେ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ଆଉ କ୍ୱଚିତ ସମ୍ଭବ ହେଲା ସୁବ୍ରତ ଭାଗ୍ୟରେ ।

॥ ଏକୋଇଶ ॥

ରାତି ପ୍ରାୟ ତିନିଟା ।

ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଛିଡ଼ା ହେଲା ପ୍ରବୀର ଦାସର ଗାଡ଼ିଟା । ଆକୁଳି ଓହ୍ଲାଇ ଯାଇଁ ଦୁଆର କବାଟରେ ଠୁକ୍ ଠୁକ୍ କଲା ।

ହଁ, ଏଇ ଆବାଜଟା କେତେବେଳେ ହେବ, ଚୈତନ ଶୋଇ ଶୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା ଏକପ୍ରକାର ପାତଳା ନିଦ ଭିତରେ । ସେଇ ଅପେକ୍ଷା ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ସ୍ୱପ୍ନ ବି ସେ ଦେଖୁଥିଲା : ତା ଖପରିଲି ଘରଟାକୁ ଭାଙ୍ଗି ସେ ଲୁହା ସିମେଣ୍ଟର ଢାଳେଇ ଛାତ ପକାଉଛି । ଘରଟାର ଆକାର ପ୍ରକାର ବଢ଼େଇଦେଇଛି । ଚଟାଣ ମୋଜାଇକ କରୁଛି । ବାହାରେ ଗୋଟାଏ ଗ୍ୟାରେଜ କରିଛି । ଗାଡ଼ିଟାଏ କିଣିବ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର । ଝିଅଟାକୁ ବାହା ଦବ । ଗୋଟାଏ ଇଞ୍ଜିନିଅର ନହେଲେ ଡାକ୍ତର ଏବଂ ନିର୍ବାଚନ ଆସୁଛି । ସେ ଛିଡ଼ା ହବ ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ. ପାଇଁ । ପ୍ରବୀରଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ସେ···ସେ ଟଙ୍କା ଦେବେ ଭୋଟ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ । ଇସ୍ପାତ ସହରରୁ ଯେ ଜିତିକରି ଯିବ ନିର୍ବାଚନରେ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ହବ ଏଥର । ପ୍ରବୀର ତାକୁ ମନ୍ତ୍ରୀ କରେଇ ଛାଡ଼ିବ ଯେକୌଣସି ମତେ । ପ୍ରବୀର ଡିଫାକ୍ଟୋ ହୋମ ମିନିଷ୍ଟର ଏଠି । ସର୍ବମୟ କର୍ତ୍ତା ପ୍ରବୀର । ମିଷ୍ଟର ପ୍ରବୀର ଦାସ ।

ନିଦଟା ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଛୁଇଁ କରି । ଉଠି ବସିଲା ଚୈତନ ଶେଯ ଉପରେ । କିଏ ଡାକୁଛି ନା ବାହାରେ ? ହଁ, ଠିକ୍ ତ ! ଆକୁଳି ଆସିଛି । ବାବୁଙ୍କୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁ ଦେଖୁ, ବାବୁଙ୍କ ଦୂତ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି ସଶରୀରରେ । ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ଦୁଆର ଖୋଲିଲା ।

—ବାବୁ ଡାକୁଚନ୍ତି । ଶୀଘ୍ର ଆସ, ଗାଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇଛି । ଆକୁଳ କହିଲା ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ କରି ।

—କେତେ ରାତି ?

—ରାତି କାହିଁ ? ଇଏ ତ ଦିନ । ଆକୁଳ ଅଣ୍ଟାଳିଆ ଗଳାରେ କହିଲା : ବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ରାତି ଦିନ ସବୁ ସମାନ । ଆସ । କଲିକତାରୁ ଟ୍ରକ ଆସିଚି ।

—ମାଲ୍ ଲୋଡ୍ ହବ ? ଚୌଧୁରୀ ପଚାରିଲା ।

—କିଛି ନ ଜାଣିଲା ପରି ପଚାରୁଚ କ'ଣ ? ଆଜି ତ କଚେ ପୁଅ ବାର । ଆକୁଳ କହିଲା : ମୋ ପାଉଣାଟା ଯେମିତି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମିଳିଯିବ, ବାବୁଙ୍କୁ କହିଦବ ।

—ମୋ କଥାଟା ଭୁ କହିବୁ ।

—ମୋର ଅନେକ ଟଙ୍କା ବାକି ହେଇଗଲାଣି, ଆକୁଳ କହିଲା, ମୁହିଁ ଲଜ୍ଜାରେ କିଛି କହିପାରୁନି । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବାବୁଙ୍କର, ତେବେ ବି ଆମ ଗଣ୍ଡାକ ଦବା ପାଇଁ କେତେ ଟାଳମଟାଳ ଦେଖୁଚ ତ !

—ଚୁପ୍ ଚୁପ୍, ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ହାଫ୍ ସାର୍ଟଟା ଗଳେଇ ପକେଇ ଆସି କାର୍ ଭିତରେ ବସିଲା ।

ଦୋଁ କରି ଗାଡ଼ି ବୁଲେଇ, ଆଖି ପିଛୁଳାକେ ଆଣି ରଖି ଦେଲା କାରଟା 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍' ସାମନାରେ ଡ୍ରାଇଭର ।

କାଉଣ୍ଟର ଗୋଟିଏ ଗ୍ଲାସ ପାନୀୟ ନେଇ ବସିଥିଲା ପ୍ରଭାର ଦାସ । ଏତେ ଡେରି କାହିଁକି ? ଅର୍ଦ୍ଧ ସ୍ୱଗତ ଗଳାରେ ମନକୁ ମନ କହୁଥିଲା ପ୍ରଭାର ଆଉ କାନ୍ଥ ଘଡ଼ିକୁ ଚାହୁଁଥିଲା ଅସହିଷ୍ଣୁ ଭାବରେ ।

ଚୈତନ ଆଉ ଆକୁଳକୁ ଦେଖି ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲା ପ୍ରଭାର । କହିଲା : ଚାଲିଯାଅ ବଗିଚାକୁ । ସେଠି ଚାରିଟା ଲୋକ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବେ । ଶାର୍ଦ୍ଦୁଳ ସିଂ, ଟ୍ରକ୍ ନେଇ ଅପେକ୍ଷା କରିଚି ରାସ୍ତା ଉପରେ । ମାଲ୍ ଗୁଡ଼ାକ ଲୋଡ୍ କରିଦବ ଘଣ୍ଟାକ ଭିତରେ । ମାଲ୍ ଲୋଡ୍ ସରିଲେ ସେ ଟଙ୍କା ଦବ । ମୁଁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ପହଞ୍ଚିବ । ଗାଡ଼ି ନେଇ ଯାଅ । ସେଠି ଓହ୍ଲେଇ, ଗାଡ଼ି ପଠେଇଦବ

ମୋ ପାଖକୁ । କହି ଗୋଟାଏ ଲିଷ୍ଟ ଧରେଇ ଦେଲା ପ୍ରବୀର । କହିଲା : ହୁସିଆର, କମ୍ପାନିର ଷ୍ଟକୟାର୍ଡ ଆଉ ଷ୍ଟୋର ରୁମ୍‌ରୁ ବହୁତ ମୁସ୍କିଲରେ ଏ ଏ ମାଲ୍ ବାହାରିଛି । କମ୍ପାନି ସି. ଆଇ. ଡ଼ି.ମାନେ ଖୁବ୍ ଲାଗିଚନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଗୁଇନ୍ଦା ବିଭାଗଟାକୁ ମୁଁ ହାତମୁଠାରେ ରଖିଛି । ଓଡ଼ିଶା ସୀମାଟା ସକାଳ ହବା ଆଗରୁ ପାର ହୋଇଗଲେ, ତେଣିକି ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ ସିଂ ମ୍ୟାନେଜ କରି ନେବ ସବୁ ।

ଚୈତନ ସିଗାରେଟ ବାକ୍ସ କାଢ଼ିଲା ।

—ଆରେ ନା, ନା ଏଠି ବସି ସିଗ୍ରେଟ କ'ଣ ? ଯାଅ ତୁମେ ଶୀଘ୍ର । ଆଜି ତ ତଡ଼ାଏ ନୋଟ ପାଇବ । ଆକୁଳ, ତୁମ ଉପରେ ସବୁ, ବୁଝିଛ ନେଇଚ ତ ? ପ୍ରବୀର ପଚାରିଲା ।

ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଚାହିଁଲା ଆକୁଳ ।

—ତୁମ ବାକି ଟଙ୍କାଗୁଡ଼ାକୁ ସବୁ ଦେଇଦେବି, ଯାଅ । କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଲେ ସେଇଠୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଚୌଧୁରୀ ।

—ବଗିଚ୍ଚ ଘରେ କ'ଣ ଫୋନ ଅଛି ? ପଚାରିଲା ଚୌଧୁରୀ ।

—ଜାଣି ଶୁଣିକି ନା କ'ଣ ? ବଗିଚ୍ଚରେ ପରା ଓ୍ୱାଏରଲେସ୍ ଅଛି ?

—କିନ୍ତୁ ବିପଦଟା କ'ଣ ଆଶଙ୍କା କରୁଚନ୍ତି ? ପଚାରିଲା ଚୌଧୁରୀ ।

—ଏଠି ଆଉ ତିନଟା ପାର୍ଟି ଏଇ କାମ କରୁଚନ୍ତି କନା । ମହମଡ଼ଆନ ପାର୍ଟିଟା ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଲାଗିଛି । ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ଭାଇକୁ ମୋଟା ରକମର ଦେଇ, ହାତରେ ରଖି, ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଦାଉ ସାଧିବାକୁ ଚାହେଁ । ପଞ୍ଜାବ ପାର୍ଟିଟା ଡରମରି ରହିଚି ମତେ । ମୌକା ପଡ଼ିଲେ ଆଗେ ଦୁସ୍‌ମନକୁ ଖତମ କରିବ । ମୋ ମଦ ବ୍ୟବସାୟଟାକୁ ବି ବୁଡ଼େଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ସେମାନେ । କହୁ କହୁ ଭୟଙ୍କର ଉତ୍ତେଜନାରେ ଥରି ଉଠିଲା ପ୍ରବୀର ।

କିଂ କିଂ ଫୋନ୍ ବାଜି ଉଠିଲା ।

ରିସିଭରଟା ଉଠେଇବା ଆଗରୁ, ଆଗେ ଚୈତନ ଆଉ ଆକୁଳକୁ ବିଦାୟ କରିଦେଲା ପ୍ରବୀର । ତା' ପରେ ଆଟେଣ୍ଡ କଲା ଫୋନ୍ । ପଚାରିଲା— କିଏ କହୁଚ ?

—ଟ୍ରଙ୍କ୍ କଲ୍ ଆସିଚି କଲକତାରୁ । ଟେଲିଫୋନ ଏକସ୍‌ଚେଞ୍ଜ କହିଲା ।

—ଦିଅ ଲାଇନ ଦିଅ ।

—କଥା କୁହନ୍ତୁ, ଏକସ୍‌ଚେଞ୍ଜ କହିଲା ।

—କିଏସ୍ ? କିଠରୁ ଭାଇ ? ପ୍ରକାଶ ପଚାରିଲା ।

ସେ ପାଖରୁ ଭାସି ଆସିଲା ବ୍ୟସ୍ତ ଗଳାର ଆବାଜ : ଶାର୍ଦ୍ଦୁଳ ସିଂ ଟ୍ରକ ନେଇଯାଇଚି । କିନ୍ତୁ ମାଲ ଆଜି ଲୋଡ଼ କରି ପଠେଇବନି । ଭିଜିଲାନ୍‌ସ ଲାଗିଚି ଆମ ପଛରେ । ଟ୍ରକ୍‌ଟାକୁ ପଠେଇ ଦିଅ ରାଞ୍ଚି ।

—ସେଠି କାହା ପାଖକୁ ?

—ସର୍ଦ୍ଦାର ଜାଣେ ସେ କଥା ।

ଏତିକି ପରେ ଲାଇନ କଟିଗଲା ।

ପ୍ରକାଶ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଛୁଟିଲା ବଗିଚୁଆଡ଼େ ।

କେବଳ ପ୍ରକାଶ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ନୁହେଁ ରାତି ଅଧରେ ଏ ସବୁ ସ୍ମଗଲିଙ୍ଗ୍ ଧନ୍ଦାରେ, ପଇସା ରୋଜଗାର ଲୋଭରେ ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ର ବଡ଼ ବଡ଼ ଅଫିସର-ମାନେ ବି ମିଲ୍‌ୟାର୍ଡ଼ରେ ଓ୍ୱାଗନ୍ ଲୋଡ଼ କରି ପଠାଇବାରେ କାରସାଦି କରିବାରେ ଧୁରନ୍ଧର । କଲକତାର ପାର୍ଟିମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସଲସୁଲୁସ ହୋଇ ପ୍ରଥମ ନମ୍ବର ମାଲ୍ ପଠେଇ, ଦ୍ୱିତୀୟ ନମ୍ବର ଯାଉଚି ବୋଲି କମ୍ପାନି ଖାତାରେ ଦେଖେଇ, ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କାର ଚେକ୍ ପାଇବାର ରାସ୍ତା କରି ନଅନ୍ତି ।

ଦୁର୍ନୀତିର ସାର୍କଲ ଖୁବ୍ ବ୍ୟାପକ ପବ୍ଲିକ ସେକ୍ଟର ଅଣ୍ଡରଟେକିଙ୍ଗ୍-ଗୁଡ଼ିକରେ, କହିଲା ସେଦିନ ବିକ୍ରମ ପଣ୍ଡା : ସମବାୟ ଠିକାଦାରି ସଂସ୍ଥାଟିଏ ଗଢ଼ିଲି, କିନ୍ତୁ କମ୍ପାନୀର ଇଞ୍ଜିନିଅରମାନେ ଆମକୁ କାମ ଦବାକୁ ନାରାଜ । କାରଣ, ଆମଠୁ କମିଶନ ପାଇବେନି ସେମାନେ ।

ସୁବ୍ରତ କହିଲା : କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଘଟଣା ଲେଖି ସମ୍ବାଦ ଦିଅ, ମୁଁ କାଗଜରେ ଛାପିଦିଏଁ ।

—ତା' ହେଲେ ତ ଯାହା ପାଉଚୁ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ କାମ, ସେତକ ବି ବନ୍ଦ କରିଦେବେ ସେମାନେ । କାମ ଆଲଟ କରି ଅଗ୍ରିମ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଅଛି ସମବାୟ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ । କିନ୍ତୁ କାମ ଶେଷ କଲା ପରେ ବି, ଫାଇନାଲ୍ ବିଲ୍ ପେମେଣ୍ଟ ହଉନି ଆମକୁ । ଭାବୁଚି ଏ ଧନ୍ଦା ଗୁଡ଼ି, କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ନେଇ ଗୋଟାଏ ଲେବର ଇଉନିଅନ ଗଢ଼ିବି ।

—ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗଢ଼ିବ କାଇଁକି ? ଆଇ. ଏନ. ଟି. ୟୁ. ସି. ତ ଅଛି ।

—ସ୍ମୁଁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ । ସେମାନେ କ'ଣ ମତେ ପୂରେଇବେ ସେଥିରେ ?

—ଏଠି ବାସୁଦେବଙ୍କ ପାଇଁ କରିବାକୁ ଚାହିଁ ଯଦି କିଛି, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଆଇ. ଏନ. ଟି. ୟୁ. ସି. ସଂସ୍ଥା ସହିତ ସାମିଲ ହୁଅ । ଦୁସ୍ଥ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ସେବା କରିବା ମନୋଭାବ ଯଦି ଆତ୍ମକେନ୍ଦ୍ରିକ ନ ହୁଏ, ତେବେ କଂଗ୍ରେସ ବା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଯେକୌଣସି ଆଇଡ୍ରୋଲଜି ଭିତରେ କାମ କରିହେବ । ଟ୍ରେଡ୍ ଇଉନିଅନ ଭିତରକୁ ରାଜନୀତି ପୂରେଇବା ମୋ ମତରେ ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଆପଣ ଯେମିତି କହିବେ, ବିକ୍ରମ କହିଲା : ଦୁଇଟା ଶତ୍ରୁଙ୍କ ସହିତ ଏକ ସଙ୍ଗରେ ଲଢ଼େଇ କରି ହବନି । କମ୍ପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଆଉ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର, ଏ ଦୁହିଁଙ୍କ ଭିତରୁ ଗୋଟାକ ସହିତ ସାଲିସ୍ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆପଣଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଠିକ୍ । ଆଇ. ଏନ. ଟି. ୟୁ. ସି. ସାଙ୍ଗରେ ହାତ ମିଳେଇବି, କିନ୍ତୁ କେମିତି ? ସେଇଟା ତ ଅଣଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଆଡ୍ଡା ଘର ହେଇଚି ।

—ତା'ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ହିଆଯିବ, ତୁମେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରୁହ । ଜିଲା କଂଗ୍ରେସ ସଭାପତି ମୋର ବନ୍ଧୁ । ସେ ଥରେ କହୁଥିଲେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ : ଡାଇନାମିକ୍ ଯୁବକର୍ମୀ ଜଣେ ଦରକାର ତାଙ୍କର । ଚେଷ୍ଟା କରି ଦେଖେଁ ।

ଠକ୍‌ରୁ ଅସି ଓହ୍ଲେଇଲା ସାଇକଲ୍‌ରୁ । ଖୁବ୍ ଉତ୍ତେଜିତ ହେଲା ପରି ତା'ର ହାବ-ଭାବ ।

—କ'ଣ ହେଲା ଓରାମ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା, କିଛି କାମ ଅଛି ମୋ ପାଖରେ ?

—ନା ଆଜ୍ଞା, ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ନୁହେଁ, ପଣ୍ଡା ବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ।

ବିକ୍ରମ ଉଠିଗଲା ବାହାରକୁ ।

କିଛି ଗୋଟାଏ ହେଇଚି, ସୁବ୍ରତ ଅନୁମାନ କଲା ।

ଠିବ୍ରୁଙ୍କୁ ଡାକଆଣି ବନ୍ତମ ବସିଲା ପୁଣି ଙ୍ଖୁର୍କିରେ । କହିଲା : ମତେ ମାରିବାକୁ ଆଦିବାସୀ କେତେଜଣ ଧନୁଶର ଧରି ଖୋଜୁଛନ୍ତି ।

—କଥା କ'ଣ ?

—ଆମ ଠିକାଦାରଙ୍କରେ ଗୋଟିଏ ଆଦିବାସୀ ଝିଅ କାମ କରେ । ସେମାନେ ସନ୍ଦେହ କରୁଚନ୍ତି ମୁଁ ତା ସହିତ କିଛି ଅସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କରିଚି ।

—ସେମାନଙ୍କ ସନ୍ଦେହ କ'ଣ ସତ ?

—ସନ୍ଦେହଟା ଅମୂଳକ ନୁହେଁ ପ୍ରଭୁ । ଝିଅଟା ଥରେ ଦି' ଥର ରହିଯାଇଚି ଆମ ପାଖରେ ରାନ୍ଧିଦେବା ପାଇଁ ରାତିରେ । ଯାହା ମୂଲ ନେଇ ଯାଏ, ସବୁ ଛଡ଼େଇ ନେଇଯାଏ ତା' ବାପ । ନେଇ ହାଣ୍ଡିଆ ପି' ଦିଏ । ଗତ ଶନିବାର ଦିନ 'ହପ୍ତା' ନେଇ ସେ ନିଜେ ଇଚ୍ଛା କରି ଗଲାନି । କହିଲା : ଦି' ଦିନ ହେଲା ପେଟ ପୂରେଇ ଖାଇବାକୁ ପାଇନି ବାବୁ, ତୁମ ପାଇଁ ରାନ୍ଧି ଦେବି, ମତେ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇବାକୁ ଦିବ । ନାହିଁ କରି ପାରିଲିନି । ସେ ରହିଗଲା ତାଙ୍କ ବସ୍ତିର ଆଉ ଜଣେ ଆଦିବାସୀ ଟୋକା ସାଙ୍ଗରେ । ସେଦିନ ଦିନଠୁ ହୁଏତ ଘରକୁ ଯାଇନି, ଆଜି ସନ୍ଦେହ କରି ଆସିଚନ୍ତି ସେମାନେ ।

—ଠିବ୍ରୁ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ନିର୍ଲିପ୍ତ ଗଳାରେ : ତୁମେ କେମିତି ଏ ମାମଲାରେ ?

—ପଣ୍ଡାବାବୁ ଠିକାଦାରଙ୍କରେ ମୁଁ ମେଟ୍ ହେଇଚି ଅଛି । କାମ ଉପରକୁ ଯାଇଥିଲି ଆଜି । ସେଇଠି ଜାଣି ପାରିଲି ପଣ୍ଡା ବାବୁଙ୍କୁ ସେମାନେ ଖୋଜୁଚନ୍ତି । ପାଇଲେ ଶେଷ କରିଦେବେ ।

—ପୁଲିସ୍‌କୁ ଖବର ଦିଅ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା ।

—ପୁଲିସରେ ଆଗୁଆ ଯାଇଁ ସେମାନେ କହି ସାରିଲେଣି, ଠିବ୍ରୁ କହିଲା : ପଣ୍ଡା ବାବୁ ପଳେଇ ଯାଉଛନ୍ତି ।

—ପଳେଇବ କାହିଁକି ? ବନ୍ତମ କହିଲା : ଆପଣ ମତେ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା । ଝିଅଟାକୁ ସେମାନେ ଧରି ନେଇ ଗଲେଣି, ହୁଏତ ପିଟିପିଟି ମାରିଦେବେ ଆଜି ରାତିରେ ।

—ସାହାଯ୍ୟ କରିବି ଗୋଟିଏ ସର୍ତ୍ତରେ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ତୁମେ ଝିଅଟିକୁ ବାହା କରିବ, ଯଦି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଅ ।

—କରିବି । ବନ୍ଦନର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉତ୍ତରଟିଏ ।

—ତା'ହେଲେ ପଠାଅ ଲୋକ ସେଇ ବସ୍ତିକୁ । ଯେ କୌଣସିମତେ ମୁକୁଳେଇ ଆଣୁ ସେ ଝିଅଟିକୁ, ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ । ଥାନାକୁ ଟେଲିଫୋନ କରି ଦଉଚି ମୁଁ । ଦର୍କାର ହେଲେ ସେମାନେ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବେ ।

—ସେମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ଦରକାର ନାହିଁ କର୍ତ୍ତା । ବରଂ ସେମାନେ ଯାଇଁ ଅବସ୍ଥାକୁ ଗୁରୁତର କରିଦେବେ, ଟଙ୍କା ଖାଇବା ଲୋଭରେ । ମୁଁ ଯାଉଚି, ଆମର ଜାତି ଭାଇ ଦି ଚାରିଜଣଙ୍କୁ ନେଇ, ଠୁବ୍ରୁ କହିଲା : କଳେ ବଳେ କୌଶଳେ 'ଝୁମ୍‌କି'କୁ ଖଲାସ କରି ଆଣିବି ସେମାନଙ୍କ ହାତରୁ । ପଣ୍ଡାବାବୁ ଏଇଠି ବସି ରହନ୍ତୁ । ଏଠୁ ବାହାରକୁ ଯିବାରେ ବିପଦ ଅଛି । ତିନି ଚାରି ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ମାମଲା ଫଇସଲା ହୋଇଯିବ । କହି ଠୁବ୍ରୁ ଓଗମ କହିଲା : ଟଙ୍କା କେତେଟା ଦିଅ ପଣ୍ଡାବାବୁ, ପିଲବାକୁ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଯୋଦ୍ଧାମାନଙ୍କୁ ଡାକି ନେଇଯିବ ।

—ଟଙ୍କା କାହିଁ ମୋ ପାଖରେ, ବନ୍ଦନ ଶୂନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଲା ଠୁବ୍ରୁ ଆଡ଼େ ।

ତ୍ରୁ ଭିତରୁ ଦଶ ଟଙ୍କିଆ ନୋଟଟାଏ କାଢ଼ି ବଢ଼େଇ ଦେଲା ସୁବ୍ରତ । ପଚାରିଲା : ଏତିକିରେ ହୋଇଯିବ ନା, ଆଉ ଦେବ ?

—ଆଉ ଦଶଟା ଦିଅନ୍ତୁ···

ବିନା ଆପତ୍ତିରେ ବଢ଼େଇ ଦେଲା ଟଙ୍କା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ମାର ଧର କଟ୍ଟୁ କରିବନି କାହାକୁ । ଖୁବ୍ ଚାଲାକ୍‌ରେ···

—ହଁ ଆଜ୍ଞା, ଠୁବ୍ରୁ ବାହାରିଗଲା ତରବର ହୋଇ ।

ଲଜ୍ଜିତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଲା ବନ୍ଦନ ସୁବ୍ରତ ମୁହଁକୁ । କହିଲା : ଏ ମୁହଁ ଆଉ ଦେଖେଇ ପାରିବନି ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ।

—କାହିଁକି ? ଏଥିରେ ଲଜ୍ଜାର କ'ଣ ଅଛି ? ଝିଅଟି ଅନୁରକ୍ତ ତୁମ ପ୍ରତି । ତୁମର ସେବା କରିବା ପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସିଚି ସେ ତାରିଆଡୁ । ବଡ଼

କଥା ହେଲା, ତୁମେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲ, ଆଦିବାସୀ ଝିଅର ହାତରନ୍ଧା ଖାଇବାକୁ କୁଣ୍ଠିତ ହେଉନ, ଏହା ତ ଏକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ପୁଣି ସବୁଠୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ମୋ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ତୁମେ ଗ୍ରହଣ କଲ ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ । ଝିଅଟିର ଯୋଉ ବଦନାମ ପ୍ରଚାର ହୋଇ ଯାଇଥିବ ବର୍ଣ୍ଣିମାଗା ଆଦିବାସୀଙ୍କ ମହଲରେ, ସେ କଳଙ୍କରୁ ତାକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ, ତୁମେ ଯଦି ବାହାରି ନଥାନ୍ତ, ତା'ହେଲେ ବୁଝିଥାନ୍ତି ତୁମେ ଏକ ଭୀରୁ, ଚରିତ୍ରହୀନ ।

—କିନ୍ତୁ ତାକୁ ନଷ୍ଟ କରିବା କଥା ମୁଁ କେବେ ଭାବି ନଥିଲି ସାର୍ ।

—ଭାବି ନଥିଲ ବୋଲି, ଏତେ ସହଜରେ ରାଜି ହୋଇଗଲ ବିବାହ କରିବା ପାଇଁ । ତା'ର ସର୍ବନାଶ କରିଥିଲେ, ମୋ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଏଡ଼ି ଦେଇଥାନ୍ତ ତମେ, କୌଣସି ନା କୌଣସି ଆଳରେ ।

ଆପଣ ଯେ ମତେ ବିବାହ କରିବାକୁ କହିବେ 'ଝୁମୁକି'କୁ ଏ ଧାରଣା ମୋ'ର ନଥିଲା । ବାସ୍ତବିକ୍, ଝୁମୁକିର କିଛି ଦୁର୍ବଳତା ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥିଲି ଗଲା କେତେଦିନ ହେଲା । ତାକୁ ଆକଟ କରିଦେବା ଉଚିତ୍ ଥିଲା ମୋର । ସେତିକି କରି ନଥିଲି ବୋଲି, ଆଜି ତା ବିପଦ ପାଇଁ ନିଜକୁ ଦାୟୀ କରୁଛି । ଦୋଷୀ ମୁଁ ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ।

—ସାବାସ୍, ଏଇ ତ ତୁମ ଚରିତ୍ରର ମହତ୍ତ୍ୱ । ଓଡ଼ିଶାର କୌଳୀନ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିବାରର ଯୁବକ ହୋଇ ତୁମେ ଅଜ୍ଞାତକୁଳଶୀଳା ଆଦିବାସୀ ଯୁବତୀଟିର ସମସ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱ ସାରା ଜୀବନବ୍ୟାପୀ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିପାରିଲ, ଏ ତ୍ୟାଗ ତ କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ ।

—ଏ ତ୍ୟାଗ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ଦେଲେ ଆପଣ । ଆପଣ ମୋର ନମସ୍ୟ ହୋଇ ରହିଲେ ସବୁଦିନ ପାଇଁ । କହି, କୋହର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସକୁ ଚାପି ରଖିବା ପାଇଁ ବାହାରକୁ ଉଠି ଚାଲିଗଲା ବିକ୍ରମ ।

ବର୍ଷା ଦିନ । ମେଘ ଘୋଟିଥିଲା ଆକାଶରେ ଚାରିଆଡ଼େ । ପାଣି ପବନ ଅସରାଏ ଆସିବ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ, ଜଣା ପଡ଼ୁଥିଲା ଅନେକ ବେଳୁ ।

ଖୁବ୍ ଘଡ଼ଘଡ଼ି ଚଡ଼ ଚଡ଼ାଏ ହେଲା କାନ ଅତଡ଼ା ପକେଇ ।

ସୁବ୍ରତ ଭାବିଲା : ବନମ ଆଉ ଫେରିବ ନାହିଁ ବୋଧହୁଏ ? ବର୍ଷା ତ ଆସିଗଲା ।

ପାଣିଛିଟା ପଶି ଆସିଲା ପ୍ରେସ୍ ଘର ଭିତରକୁ । ସୁବ୍ରତର ମଣିଆଁ ଦିଅ ସୁନ୍‌ମୁନ୍ ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା ପାଖରେ ।

ବର୍ଷାରେ ଓଦା ହେଇ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଆସିଲା ବନମ । ହାତରେ କିଛି କମଳାଲେମ୍ବୁ ଆଉ କଦଳୀ ଛ'ସାତଟା ଗୋଟାଏ କାଗଜ ଠୋଲାରେ କିଛି ମିଠା ।

—ଏ ସବୁ କାହାଁକ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ସୁନ୍‌ମୁନ୍ ପାଇଁ, ଛୋଟ ଉତ୍ତରଟିଏ ଦେଲା ବନମ ।

ଯେତେବେଳେ ଆସ ତୁମେ ମୋ ପାଖକୁ ; କିଛି ନା କିଛି ନେଇ ଆସ ସୁନ୍‌ମୁନ୍ ପାଇଁ । କାହିଁକି ?

—ମୋର କେହି ନାହିଁ ଦୁନିଆରେ ଅଜ୍ଞା, ଆପଣଙ୍କ ସ୍ନେହ ଟିକିଏ ପାଇବା ପାଇଁ କାଙ୍ଗାଳଙ୍କ ପରି ଧାଇଁ ଆସେ । ସୁନ୍‌ମୁନ୍‌କୁ ଦେଖିଲେ ମୋ ପିଲାଦିନ କଥା ମନେ ପଡ଼େ । ତା'ରି ପରି ବେଗା ପାଚଲା ନହାଉଥିଲି ମୁଁ । ଆହା ପଦେ କହିବାକୁ କେହି ନଥିଲେ !···ଆପଣଇ ଆଜ୍ଞା ମତେ ଘର ସଂସାର କରିବାକୁ କହିଲେ···

ଠୁବ୍‌ରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଓଦା ସୁଉ୍ରୁଉ୍ରୁ ।

—ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଫେରିଆସିଲୁ ଯେ, ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଟାକ୍‌ସିଟା ନେଇ ସିଧା ପହଞ୍ଚିଗଲୁ ବସ୍ତିରେ । ବୁଢ଼ିଲୁ ଝୁମ୍‌କିକୁ ନେଇ ସେମାନେ ଲୁଚେଇ ରଖିଥିଲେ ତା ଭଉଣୀ ଘରେ । ଆଜି ଧନୁଶର ଧରି ବୁଲୁଥିଲେ ସେମାନେ ଏପାଖେ । ଦଶଟା ଟଙ୍କା ଦେଇ ଦେଲୁ ତା ଭଉଣୀକୁ । କହିଲୁ : ଝୁମ୍‌କି ବାହା ହବ, ଛାଡ଼ି ଦେ । କାଲି ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇବୁ । କୁକୁଡ଼ା ଖାଇବୁ । ଛାଡ଼ି ଦେଲା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ।

—କାହିଁ ଝୁମ୍‌କି ? ପଚାରିଲା ବନମ ।

—ତୁମ ଘରେ । ଜଗିଛନ୍ତି ସେଠି ମୋ ସାଙ୍ଗ ଭାଇମାନେ । ଭୟ ନାହିଁ । ବେଏଗି ଆସ ।

—ଏତେ ସବୁଶାସା ଟଙ୍କା ଦିଅନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ଯାଉଛି ଦେଖିଦେବି । ବନମ କହିଲା : ଆପଣ ଆସନ୍ତୁ, ଥାନାରୁ ଦଇଟା ସିପାହୀ ଡାକି ଆଣନ୍ତୁ । ସେମା ଠଙ୍କି ପାଖରେ ପୁରୋହିତ ଜଣେ ଅଛି । ମନ୍ତ୍ର-ତନ୍ତ୍ର ପଢ଼ାପଢ଼ି ମାହା ନମ କରିଦେବ । ଆପଣ ଛିଡ଼ା ହେବେ । ତା ହେଲେଇ ମୋର ସାହସ । ସବୁ କଥା କରିଯିବ ନେବପଳୁଆ ।

—ତୁମେ ଚାଲ ଆଗରେ, ମୁଁ ଯାଉଛି କାମ ସାରିଦେଇ । ଟଙ୍କା ନେଇଯାଅ ।

ତା ଭିତରୁ ଟଙ୍କା କାଢ଼ି ବଢ଼ାଇଦେଲା ସୁବ୍ରତ ।

ଠାକୁର ଉତ୍ତମ ସାଇକେଲରେ ବସିଲା । ପଛ କେରିଅରରେ ବସିବ ବନମ ।

ବର୍ଷା ପବନ ଭିତରେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହେଇଗଲେ ଦୁହେଁ ଗୁଡ଼ୁଁ ଗୁଡ଼ୁଁ, ଠାକୁର ଆଉ ବନମ ।

।। ବାଇଶ ।।

ଆଜି ମାସିକ ପ୍ରେସ୍ କନ୍‌ଫରେନ୍ସ ରାଉରକେଲା ହୋଟେଲ୍‌ରେ । କମ୍ପାନୀର ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କହିବେ, ଏ ମାସରେ ଇସ୍ପାତ ଉତ୍ପାଦନର ବୃଦ୍ଧି କେତେ । ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲେ ଗର୍ବରେ ଚାହିଁବେ ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କ ମୁହଁକୁ । ଅର୍ଥ, ଏଇଟା ତାଙ୍କର କୃତିତ୍ୱ । ତାଙ୍କ ମ୍ୟାନେଜମେଣ୍ଟର ଦକ୍ଷତା ଏ ବୃଦ୍ଧି ମୂଳରେ, ଏଇଟା ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ଜାହିର କରି କିଛି ସାବାସ୍ ପାଇବା ପାଇଁ ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କୁ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରିବେ । ଯଦି ପ୍ରୋଡକ୍ସନର ପରିମାଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସୀମାରେଖାକୁ ଛୁଇଁ ନଥିବ, ତେବେ ଦୋଷଟା କୋଉଠି ସେକଥା ଖୁବ୍ ତତ୍ପରତା ସହିତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି ବୁଝାଇଦେବ ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧିବୋଧ ହେଲାପରି ।

ଏ କାର୍ଯ୍ୟଟା ସହଜ ନୁହେଁ ମ୍ୟାନେଜରଙ୍କ ପକ୍ଷରେ । କାରଣ ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ସମସ୍ତେ ଓଡ଼ିଆ । ସେ ଅଣଓଡ଼ିଆ । ଯେତେ ପାରଙ୍ଗମତା ସହିତ କମ୍ପାନୀ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କଲେ ମଧ୍ୟ, ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କ - ଭିତରୁ ଅଧିକାଂଶ କିଛି ନା କିଛି ଦୋଷ ତ୍ରୁଟି ବାଛି ବସନ୍ତି ମ୍ୟାନେଜମେଣ୍ଟର । ଦଶ ଜଣ ସାମ୍ବାଦିକଙ୍କ ଭିତରୁ ନ' ସାତ ଜଣ ଅବଶ୍ୟ ନୀରବ ଶ୍ରୋତା ଭାବରେ ବସି ରହନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଯୋଉ ଦି ତିନି ଜଣଙ୍କୁ ପୋଷା ମନେଇ ହେଲାନି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସେମାନେ ବଡ ଦୁଷ୍ଟ, ଦୁରନ୍ତ । 'ଫଲ୍ଟ ଫାଇଣ୍ଡିଂ' ପ୍ରକୃତିର ସବୁବେଳେ । ଏଣୁତେଣୁ ନାନା କଥା ଗୁଡେଇ ଭୁଡ଼େଇ ପଚାରନ୍ତି । ଯେଉଁ ସବୁ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ପ୍ରଶ୍ନ । ଉତ୍ତର ଦେବାର କଥା ନୁହେଁ । ତଥାପି ଦେବାକୁ ବାଧ ହୋଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ । କାରଣ, ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟଟା ପବ୍ଲିକ୍ ସେକ୍ଟରରେ । ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ କାରଖାନା । ସରକାର ଟାକ୍ସ ପେଆରଙ୍କ ଟଙ୍କାରେ ତିଆରି ହୋଇଛି । ସର୍ବସାଧାରଣ ଜନତା ଜାଣିବା ଉଚିତ, ସେମାନଙ୍କ ଟଙ୍କାରେ

ତଥାର କାର୍ଖାନାର ହାଲ୍ ହଇକତ କ'ଣ ଏବଂ ସେମାନେ ଜାଣିବେ ଏଇ ଦଶଜଣ ସାମ୍ବାଦିକଙ୍କ ଜରିଅରେ । ଏଇ କେତେଜଣଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ କାର୍ଖାନାର ଭବିଷ୍ୟତ୍, ମାନେ ତାଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ସାଂଘାତିକ ଭାବରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଅଥଚ ଏଇ ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ଟେକ୍‌ନିକାଲ ଲୋକ ନୁହନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡଗଣ୍ଡି କିଛି ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ ପ୍ରୋଡକସନର । କାହିଁକି ଟାର୍ଗେଟ ଅନୁଯାୟୀ କମ୍‌ଲାହିଁ ଉତ୍ପାଦନ, ଦୋଷ କୋଉଠି ? ମାନେଜର ମହାଶୟ ଭାବନ୍ତି ଏଇ କଥାଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖିଲାବେଳେ । ଭାବି ହତାଶ ହୁଅନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପବ୍ଲିକ୍ ରିଲେସନ୍‌ସ ଅଫିସରଙ୍କ ଉପରେ କେତେବେଳେ ଚିଡ଼ ଉଠନ୍ତି ତ କେତେବେଳେ ପଟାପଟି -କରି ଭର୍ତ୍ସିତ ହଅନ୍ତି···ସେଇ ଦି' ଜଣଙ୍କ ବୋଝ ବୋହିବ, ଲଗାମଛଡ଼ା ସାମ୍ବାଦିକଙ୍କୁ କଉଲ ଧଉଲ କୌଶଳେ ମନେଇ ରଖିବା ପାଇଁ ।

ପବ୍ଲିକ ରିଲେସନ୍‌ସ ଅଫିସର ବି ଅଣଓଡ଼ିଆ । କେତେବେଳେ ପଞ୍ଜାବୀ ତ କେତେବେଳେ ମାଡ୍ରାସୀ, କେତେବେଳେ ୟୁ. ପି. ର କେତେବେଳେ ତାମିଲନାଡ଼ୁର ।

ଯୋଉ କାର୍ଖାନାଟି ଓଡ଼ିଶାରେ, କର୍ମଚାରୀର ମୋଟ ଶ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟାର ତିନି ଭାଗ ଯୋଉଠି ଓଡ଼ିଆ କର୍ମଚାରୀ, ସେଠି କର୍ମଚାରୀ ମାନେଜମେଣ୍ଟ ଆଉ ସାଧାରଣ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଭିତରେ ଯୋଗସୂତ୍ର ରକ୍ଷାକାରୀଟି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକ ହେବା ଉଚିତ ଏହା ଜାଣିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଜାଣୁ ନଥିବା, ଲେଖି, ପଢ଼ି, କହି ନ ପାରୁଥିବା ଲୋକଟିକୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବା ପଛରେ ଯୋଉ ଭିତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତା' ସମ୍ପର୍କେ ଜାଣିପାରୁଥିଲେ ବି ରାଜ୍ୟ ସରକାର କିଛି ପ୍ରତିକାର କରିବାକୁ ଆଗେଇ ନ ଆସିଲେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ମାନେଜର ଅଟଳ ଅଚଳ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅକାଟ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ଅଛି । ଯୋଉ ପ୍ରଦେଶରେ କାର୍ଖାନା ସେ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ, କାର୍ଖାନା ପରିଚାଳନାରେ ଦୋଷ ତ୍ରୁଟି ଜାଣିବା ନିରାପଦ ନୁହେଁ । ଏଇ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡ଼ିଆ ଏଠି କାରଖାନାର ପରିଚାଳନାରେ ସର୍ବମୟ କର୍ତ୍ତା ହେଇ ପାରିବେନି, ପବ୍ଲିକ୍ ରିଲେସନ୍‌ସ୍ ଅଫିସର ହେଇ ପାରିବେନି । ପର୍ସନାଲ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଫିସର ହେଇ ପାରିବେନି । ହେଇ ପାରିବେନି କେଉଁଠା 'କ' ପୋଷ୍ଟର ସୁପରିଂଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ । ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ଏଇ ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ଯେତେ ଲେଖାଲେଖି ପାଟିଗୁଣ୍ଡ କଲେ ବି ବେପରୁଆ ଭାବରେ ତାକୁ ବିରୋଧ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ମାନେଜମେଣ୍ଟ ତରଫରୁ ।

ଏଇ ସବୁ 'ବଡ଼ବୋଧ' କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଖୁବ୍ ଶକ୍ତ ଆଉ କର୍ମଠ, ସେଇ ହିଁ ଖବ୍ ଦକ୍ଷ ଜେନେରାଲ ମାନେଜର ରାଉରକେଲା ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟର— ଏଇ ଧାରଣା ହେଲା ଦିଲ୍ଲୀରେ ବସିଥିବା ଷ୍ଟିଲ ଅଥରିଟିଙ୍କର ।

ଏ ଧାରଣାକୁ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ କରିବାକୁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ବଳ ନାହିଁ କି ସାହସ ନାହିଁ, ଯେଉଁ ସାହସ ଅଛି ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ ବା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ସରକାରଙ୍କର । ଦୁର୍ଗାପୁର, ଭିଲାଇ, ବୋକାରୋ ପ୍ରଭୃତି ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ ଇସ୍ପାତ କାର୍ଖାନାଗୁଡ଼ିକରେ ସବୁ 'କି' ପୋଷ୍ଟଗୁଡ଼ିକରେ ସେଇ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ, ଅଫିସର ଭାବେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇବେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ, ତା ନହେଲେ ପ୍ରଳୟକାଣ୍ଡ ସୃଷ୍ଟି ହେବ, ଏ ଯେଉଁ ଧମକ ଚମକ ସେଇ ସେଇ ପ୍ରଦେଶର ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅଛି, ତା ଓଡ଼ିଶାରେ ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ଗୋଟାଏ ବଢ଼ିଆ ଯୁକ୍ତି ବାଛି ଦିଅନ୍ତି କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଓଡ଼ିଶାର ଭୁଙ୍ଗ ନେତାମାନେ : ଆମେମାନେ ପ୍ରାଦେଶିକ ମନୋଭାବର ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣତାକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁନା । ଆମେମାନେ ମହାଭାରତୀୟ ପ୍ରେମରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ !! କେହି କେହି ଆହୁରି 'ଉଦାର ମହାପୁରୁଷ' ହେବାକୁ ଯାଇଁ ଯୁକ୍ତି କହନ୍ତି : ଆମ' ଓଡ଼ିଶାରେ ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟର ଜେନେରାଲ ମାନେଜର ହେବାପାଇଁ ଦକ୍ଷ ପ୍ରଶାସକ ନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମତରେ, ଓଡ଼ିଶାର ଯେଉଁ ତରୁଣ ଆଇ. ଏ. ଏସ୍ ମାନେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ପାଇ ଯଶସ୍ୱୀ ହୋଇଛନ୍ତି···ସେମାନେ ଅମୁକର ପୁଅ ସମୁକର ନାତି ହୋଇଥିବା ଯୋଗୁଁ, 'ଦକ୍ଷ' ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୋଇ ପାରିବେନି । କାରଣ ତାଙ୍କ ବାପ, ଦାଦା, ଅଜା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେ ଜାଣନ୍ତି ଏବଂ ଭଲଭାବରେ ଚିହ୍ନନ୍ତି ।

ଓଡ଼ିଆ ନେତାମାନଙ୍କର ଏଇ 'ପରଶ୍ରୀକାତରତା' ଚରିତ୍ରର, ଏଇ ନିଜ ସୁନାକୁ ଭେଣ୍ଡି କହିବା ମନୋବୃତ୍ତିର ପରମ ସୁଯୋଗ ନିଅନ୍ତି ରାଉରକେଲା ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟର ଜେନେରାଲ ମାନେଜର । ଚଳେଇଯାନ୍ତି ମନ ମୁଖୀ ଭାବେ ଆମାଙ୍କ ନୀତି । ନିଯୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟାୟ ଅବିଚାର ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କ ଆକ୍ରମଣକୁ ହସି ହସି ଉଡ଼େଇ ଦିଅନ୍ତି । କହନ୍ତି : ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଏମ୍ପ୍ଲଏମେଣ୍ଟ ଏକସ୍‌ଚେଞ୍ଜ ଅପାରଗ । ଦକ୍ଷ ଲୋକ ନାହାନ୍ତି ସେଠି ଆମମାନଙ୍କ ଚାହିଦା ମେଣ୍ଟେଇବା ପାଇଁ ।

ଏ କଥାଟାକୁ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ୍ ଦେବ କିଏ ? ଓଡ଼ିଶା ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଯେତେବେଳେ ନିର୍ବିକାର, ନିଜ ନିଜର ଦଳ, ନିଜ ନିଜର ଆସନକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ, ରାଉରକେଲାରେ କ'ଣ ହେଉଛି ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପ୍ରତି, ବୁଝିବାକୁ ସମୟ କାହିଁ ସେମାନଙ୍କର ?

ସମୟ ପାଆନ୍ତି ବା ଯେତେବେଳେ କୋଉ ମନ୍ତ୍ରୀ, ସେମାନଙ୍କୁ ଗାଡ଼ିରେ ଆଣି, ରାଉରକେଲା ହାଉସ୍‌ର ଦୁଗ୍ଧଫେନନିଭ ଶଯ୍ୟାରେ ବସେଇ, ଲଞ୍ଚ୍ ଡିନର୍ ଖୁଆଇ, ବିଚିତ୍ରା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦେଖେଇ, ଫୁଲମାଳ ଦି ତିନିଟା ଦେଇଦେଲେ ମାମଲା ଖତମ୍ । 'ସବୁ ଠିକ୍ ଚାଲିଛି ରାଉରକେଲାରେ' ଏଇ ବିବୃତି ବାହାରିଯାଏ ଖବର କାଗଜରେ ।

ବିବୃତି ବି ଦିଅନ୍ତି ଜେନେରାଲ ମାନେଜର । ରାଉରକେଲା ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ସେ ବିବୃତି ଛାପିବାକୁ ଅମଙ୍ଗ ହେଲେ···କଲିକତା, ରାଞ୍ଚି ବା ଦିଲ୍ଲୀ ସଫର ବେଳେ ବିବୃତି ଦିଅନ୍ତି ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରର କାଗଜ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ । ବିବୃତି ଦିଅନ୍ତି, "ଆମେ ଯାହା କରିବା କଥା, ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାହା କରୁ ନାହିଁ ବୋଲି ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଧାରଣା କ୍ରମଶଃ ଦୃଢ଼ତର ହେଉଛି ବା ସେ ପ୍ରକାର ଅନୁଭବ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଜନକ ଘଟଣା । କିନ୍ତୁ କ'ଣ କରାଯିବ ? ଆମର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଭିମୁଖ୍ୟ ତ କେବଳ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ।"

"ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି" କଥା କହିବାକୁଇ କେବଳ ପ୍ରେସ୍ କନଫରେନ୍ସ ଡକାଯାଏ ପ୍ରତି ମାସରେ, ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖରେ । କମ୍ପାନୀ ଗାଡ଼ି ପଠେଇ ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କୁ ବୁହାଇ ନିଆଯାଏ ରାଉରକେଲା ହାଉସର ତଳମହଲା ହଲ୍‌ଘର ଭିତରକୁ । ଦୁଆର ମୁହଁରେ ହାଣ୍ଡସେକ୍ କରନ୍ତି ରିପୋର୍ଟରମାନଙ୍କ ସହିତ ପବ୍ଲିକ ରିଲେସନ୍ସ ଅଫିସ୍‌ର ଜଣେ କେହି ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତା । ସମସ୍ତେ ଯାଇଁ ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ଆରାମରେ, ଦାମୀ ଗଦି ଅଣ୍ଟା ସୋଫା ଉପରେ ।

ଅଳ୍ପ କିଛି ସମୟ ପରେ ଆଗୁଆ ହେଇ ପଶି ଆସନ୍ତି ଜେନେରାଲ ମାନେଜର, ତାଙ୍କ ପଛେପଛେ ଖୋଦ୍ ପି. ଆର୍. ଓ ।

ପୁଣି ଥରେ ହାଣ୍ଡସେକ୍‌ର ପାଳି । କେହି କେହି ନମସ୍କାର କରନ୍ତି ଓଡ଼ିଆ ଢଙ୍ଗରେ । ସୁବ୍ରତ ଏ ଦୁଇଟାରୁ କୋଉଟା ବି କରେନା । ନ କରିବାର କାରଣ, ସୁବ୍ରତ କୁହେ : ତା ମୁହଁକୁ ଜେନେରାଲ ମାନେଜର କେବେ ସିଧାସଳଖ ଅନେଇ ନାହାନ୍ତି ।

ଜେନେରାଲ ମାନେଜରଙ୍କୁ ସବୁଠୁ ବେଶୀ ପ୍ରଶ୍ନ କରେ ସଜନୀକାନ୍ତ । ଆଜି ବି ସେ କେତୁଟା ପଏଣ୍ଟ୍ ଲେଖି ଆଣିଥିଲା ।

କମ୍ପାନୀ ପକ୍ଷରୁ 'ହାଣ୍ଡ ଆଉଟ' ବଢ଼େଇ ଦେଲେ ପି. ଆର୍. ଓ. ଙ୍କ ସହକାରୀ, ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କୁ । ସମସ୍ତେ ସେଇଟି ନେଇ ପଢ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କଲା- ମାତ୍ରେ, ଜେନେରାଲ ମାନେଜର ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ତାଙ୍କ ଭାଷଣ : ଏ ମାସରେ ଉତ୍ପାଦନ ହାର କମିଗଲା । ମାଲ୍ ବି ପଠେଇ ଦିଆ ଯାଇ ପାରିଲାନି, ଓ୍ୱାଗନ୍ ଅଭାବରେ । ଉତ୍ପାଦନ କମିବାର ବଡ଼ କାରଣ ହେଲା 'ଲେବର ଅନରେଷ୍ଟ' । କେତୁଟା ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ସ୍ଲୋ ଡାଉନ । ଚାରି ଚାରିଟା ଇଉନିଅନ, କାହା କଥା ଶୁଣିବୁ ?

—ଆପଣଙ୍କ ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ଇଉନିଅନ ଅଛି ପରା ? ସଜନୀକାନ୍ତ ପଚାରିଲା ।

—ସେମାନେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ତ ଏତକ ପ୍ରୋଡ଼କସନ୍ ହେଇ ପାରିଲା, ତା' ନହେଲେ ତ ଅବସ୍ଥା ସାଂଘାତିକ ହେଇଥାନ୍ତା ।

—ଅନ୍ୟ ଇଉନିଅନମାନେ ଯେଉଁ ଦାବୀ କରୁଛନ୍ତି···ସେ ସବୁ ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ କି ନୁହେଁ ? ସଜନୀକାନ୍ତର ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ।

—ବିଚାର କରୁଥିବୁ ଯଦି, ଥରକୁ ଥର, ଜେନେରାଲ ମାନେଜର କହିଲେ : ତା' ହେଲେ ତ ଦାବିର ଶେଷ୍ ହେବ ନାହିଁ କେବେହେଲେ । ଆମର ସମ୍ବଳ କାହିଁ ଅନ୍ୟାୟ ଦାବୀ ଆଗରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁବା ପାଇଁ ।

—ସ୍ଲୋ ଡାଉନ ହେଇଛି, ଦି ଜଣ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଅନ୍ୟାୟ ଭାବରେ ଲଫ୍ଟ ଦେବାଯୋଗୁଁ । ସେ ଦୁଇଜଣ ଅଣଓଡ଼ିଆ । ସୁବ୍ରତ ପଦୁଟିଏ କହିଲା ।

—ଏଇ ଓଡ଼ିଆ, ଅଣ ଓଡ଼ିଆ କଥାଟା ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ରୁ ନ ଗଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଏ କାର୍ଖାନାର ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ିବ, ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ନୁହେଁ, ଜି. ଏମ୍. କହିଲେ ।

—ଏ କଥାଟା ଭିଲାଇରେ ଅଛି, ଦୁର୍ଗାପୁରରେ ବି ଅଛି । ବଙ୍ଗାଳିମାନେ, ତାଙ୍କ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିଷୟ ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ସଚେତନ ସଦାବେଳେ । ଏଠି ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ଦୋଷ ଦଉଚନ୍ତି ଆପଣ ?

ଏ ପ୍ରଶ୍ନଟା ଉପରେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଚୁପ୍ । କହିଲେ : ଏଇ ମନୋବୃତ୍ତିଟା ବଡ଼ ମାରାତ୍ମକ ପବ୍ଲିକ୍ ସେକ୍ଟରରେ ଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପମାନଙ୍କରେ । ପ୍ରାଦେଶିକତା ଭାରତର ଉନ୍ନତି ପଥରେ ସବୁଠୁ ବଡ଼ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ।

—ସେ ମାରାତ୍ମକ ମନୋବୃତ୍ତିରୁ ଆପଣ ମୁକ୍ତ କି ? ସିଧାସଳଖ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ହିସିକ୍ ଏ ଚାଲେଞ୍ଜ ଟୁ ମାଇଁ ଇଣ୍ଟିଗ୍ରିଟି ! ଏତେ ବଡ଼ ପାଟିରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ ମିଷ୍ଟର ଜେନେରାଲ ମାନେଜର । କହିଲେ : ଏ ଧରଣର ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ଏ ପ୍ରେସ୍ କନଫରେନ୍‌ସ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ । କ୍ଷମା କରିବେ ଆପଣମାନେ । ଆଉ କିଛି ପ୍ରଶ୍ନ ଅଛି ?

ସୁବ୍ରତ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । କହିଲା : ପ୍ରଶ୍ନ ଅଛି ନିଶ୍ଚୟ···ଆପଣ ଜବାବ ଦେବେ ? ଏଠି ବଙ୍ଗାଳି ଓଡ଼ିଆ ଫିଲିଙ୍ଗ୍‌ଟା ଖୁବ୍ ତୀବ୍ର ଆକାର ଧାରଣ କଲାଣି । ମୋ ହାତରେ ଗୋଟାଏ ହାଣ୍ଡ୍‌ବିଲ୍···ଆପଣଙ୍କର ଅନ୍ୟାୟ ଅବିଚାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ।

—ଫାଡ଼ି ଫିଙ୍ଗିଦିଅ ସେ ହାଣ୍ଡ୍‌ବିଲ୍, କହି ଜଣେ ସାମ୍ବାଦିକଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲେ ଜି. ଏମ୍. : ଆପଣ ସମର୍ଥନ କରୁଚନ୍ତି ଏ ସବୁ ଅବାନ୍ତର ପ୍ରଶ୍ନକୁ ?

ସାମ୍ବାଦିକ ଜଣକ ନୀରବ ।

କିଛି ସାଣ୍ଡଓ୍ୱିଚ ଆଉ ସନ୍ଦେଶର ପ୍ଲେଟଟିଏମାନ ଆସିଲା ରିପୋର୍ଟର-ମାନଙ୍କ ହାତ ପହଞ୍ଚକୁ ।

ତା'ପରେ ସୁସ୍ୱାଦୁ କଫି ।

ଜେନେରାଲ ମାନେଜର ମହାଶୟ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲେ ।

ପ୍ରେସ୍ କନଫରେନ୍‌ସ ମଉଳିଲା ।

କମ୍ପାନୀ ଗାଡ଼ିରେ ଦୌଡ଼ା ଦୌଡ଼ି ହୋଇ ବସିଲେ ରିପୋର୍ଟରମାନେ ।

କେହି କହିଲା : ମେନ୍ ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ୍ । ନ୍ୟୁଜଟା ଏଇକ୍ଷଣି ପଠେଇ-ଦବାକୁ ହେବ ।

ସେଇମାନଙ୍କୁ ଆଗେ ସୁବିଧା ଦିଆଗଲା ଗାଡ଼ିର ।

ସୁବ୍ରତ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଲା କିଛିକ୍ଷଣ ।

ତା'ପରେ କିଏ ଜଣେ ଆସି କହିଲା : ଯାଆନ୍ତୁ ସେଇ ପଛ କାର୍‌ଟା ଭିତରେ ଅଡ୍‌ଜଷ୍ଟ୍‌ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତୁ । ସେଇଟା ଆପଣଙ୍କୁ ଡ୍ରପ୍‌ କରିଦେଇ ଡେଲିମାର୍କେଟ ପାଖରେ ଭଗତନଗର ହୋଇ ପାନପୋଷ ଯିବ ।

ସୁବ୍ରତର ସେଇ ହେଲା ଶେଷ୍‌ ହାଜିରା, ବୋଧହୁଏ ପ୍ରେସ୍‌ କନଫରେନ୍‌ସରେ ।

ଏଇ ଶେଷ୍‌ ହାଜିରା କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଦେଲା କମ୍ପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ତରଫରୁ—ଏ ସହରର ନମ୍ବର ଓ୍ୱାନ୍‌ କମ୍ୟୁନାଲ ଲୋକ ହେଉଛି ସୁବ୍ରତ । ଏ ଡେଞ୍ଜରସ୍‌ ମ୍ୟାନ୍‌ !

ସାର୍ଟିଫିକେଟର ସତ୍ୟାସତ୍ୟକୁ ବୁଝିବାକୁ ଆସିଲା ଅଭ୍ରୁ ମହାପାତ୍ର ଉଦୁଉଦିଆ ଖବରବେଲଟାରେ, ଦିନ ତିନଟାରେ । ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତକୁ ମୁହାଁମୁହିଁ : ଆଜି ପ୍ରେସ୍‌ କନଫରେନ୍‌ସରେ ଜି. ଏମ୍‌ଙ୍କ ସହିତ ଆପଣଙ୍କର କୁଆଡ଼େ ଝଗଡ଼ା ହେଲା ?

—କିଏ କହିଲା ଆପଣଙ୍କୁ ?

—ମିଷ୍ଟର ବଦ୍‌ଓ୍ୱାନ ।

—କେଉଁଟା ସିଧାସଳଖ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ସେ ଝଗଡ଼ା ବୋଲି କହିଲେ ? ସୁବ୍ରତ ରିସିଭର୍‌ଟା ଉଠେଇଲା ଫୋନ କରି ପଚାରିବାକୁ ।

—ଆରେ, ଆରେ ଏ କ'ଣ ? ଆପଣ ଏମିତି ମତେ ଏକସ୍‌ପୋଜ କରିବେ ନା କ'ଣ ?

—ଭୟ କରୁଚନ୍ତି ?

—ନା ଭୟ ନୁହେଁ, ଆମ ସୋର୍ସ ଅଫ୍‌ ଇନଫରମେସନ୍‌ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ ଆଜିଠୁ ।

—ସେ ଆପଣଙ୍କର ଏଜେଣ୍ଟ୍‌ ?

—ନା, ନା, ଏଜେଣ୍ଟ୍‌ କାହିଁକି ହେବେ ?

—ତା' ନହେଲେ ପ୍ରେସ୍ କନଫରେନସ୍ ସରୁ ନ ସରୁଣୁ କ'ଣ କ'ଣ ଘଟିଲା ସେଠି ଆପଣ ଜାଣନ୍ତେ କେମିତି ?

—ଅନ୍ୟ ସୋର୍ସ ବି ଅଛି ।

—ତା'ହେଲେ ବର୍ଦ୍ଧମାନ ନୁହେଁ ?

—ନା, ଖବରଟା ପାଇଲି ପି. ଆର. ଓ ଙ୍କ ପାଖରୁ । ଭେରିଫାଇ କଲି ବର୍ଦ୍ଧମାନ ପାଖରୁ ।

—ମୋ ପାଖକୁ କାହିଁକି ଆସିଲେ ?

—ପ୍ରକୃତ ଘଟଣାଟା ଜାଣିବା ପାଇଁ ।

—କ'ଣ ଏତେ ଜରୁରୀ ହେଇ ପଡ଼ିଲା ଜାଣିବାଟା ?

—ହଁ ଅବସ୍ଥାଚକ୍ରରେ ସେଇମିତି କରୁଛି ।

—ଅବସ୍ଥା ? କ'ଣ ସେ ଅବସ୍ଥା ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଏଇ, ଆପଣ ଯୋଉ ପ୍ରଶ୍ନଟା କଲେ ଜି. ଏମ୍ ଙ୍କୁ ସିଧା ସଳଖ । ସେଇ ବଙ୍ଗାଳି ଓଡ଼ିଆ ଫିଲିଙ୍ଗସ୍ ଉପରେ ହାଣ୍ଡ୍‌ବିଲ୍‌ଟାକୁ ନଜର ଦେଇ ।

—ହଁ କଲି ତ ପ୍ରଶ୍ନଟା, କାହିଁକି ? କ୍ଷତି କ'ଣ ହେଲା ?

—ସେମାନେ କହୁଚନ୍ତି...

—ସେମାନେ ବୋଇଲେ ?

—କମ୍ପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ।

—ମାନେ ଜି. ଏମ୍ ?

—ହୁଏତ...

—କଣ କହୁଚନ୍ତି ?

—କହୁଚନ୍ତି ଆପଣ ବଡ଼ 'କମ୍ୟୁନାଲ୍' । ହୁଏତ ଏ ହାଣ୍ଡବିଲ୍ ପଛରେ ଆପଣଙ୍କ ସମର୍ଥନ ଅଛି ।

—ତା'ପରେ ? ସୁବ୍ରତ ନିର୍ଲିପ୍ତ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ।

—କିଏ ଦେଇଚି ଏ ହାଣ୍ଡବିଲଟା ?

—ନାଁ ତ ଦେଇଚି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ।

—ହଁ ଦେଇଚ ଅବଶ୍ୟ 'ବିନମ ପଣ୍ଡା' କାଲୁ···

—ସେ ଆସିଥିଲା ଆଜ ଏଠିକ ?

—ରୋଜ ଆସେ, ଆଜ ଆସିନ କୌଣସି କାରଣରୁ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା ।

—ଅସାମାଜିକ ଲୋକଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଆପଣ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଅନ୍ତୁନା ଆଜ୍ଞା । ଆପଣ ଜଣେ ସମ୍ମାନିତ ବ୍ୟକ୍ତି···

—କୋଉ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ?

—ମାନେ···ଆବ୍ରୁ ମହାପାତ୍ର ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ହେଲା ଉତ୍ତରଟାଏ ଦବାପାଇଁ ।

—କୁହନ୍ତୁ କୋଉ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଆପଣ ମତେ ସମ୍ମାନିତ ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି କହୁଚନ୍ତି ?

—ମାନେ, ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଇଁ କହନ୍ତି ଆଉ ଲେଖନ୍ତି ସବୁବେଳେ ।

—ସେଥିପାଇଁ ତ 'କମ୍ୟୁନାଲ' ମୁଁ ଜି. ଏମ୍ ଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ।

—ତାଙ୍କ ମତାମତକୁ ଗ୍ରାହ୍ୟ କରୁଚି କିଏ ?

—ଗ୍ରାହ୍ୟ କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଆପଣ ହେଉଚନ୍ତି ପହିଲି ନମ୍ବର ।

—ନା, ନା; ମତେ ଭୁଲ ବୁଝନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆମେ ସରକାରଙ୍କ ଚାକର ।

—ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଏବଂ କର୍ମନିଷ୍ଠ, ସୁବ୍ରତ ହସି ହସି ଯୋଗ କଲା ଶବ୍ଦ ଦୁଇଟି ।

ଲାଜରେ ମୁହଁ କଳା ପଡ଼ିଗଲା ଆବ୍ରୁ ମହାପାତ୍ରର । ଉଠି ଚାଲିଗଲା ସନ୍ତର୍ପଣରେ ।

ସେ ଉଠିଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଫୋନ୍ କଲା ସୁବ୍ରତ, ସାମ୍ବାଦିକ ବର୍ଦ୍ଧମାନକୁ । ପଚାରିଲା : ହାଲ୍ଲୋ କମ୍ରେଡ୍···

—କମ୍ରେଡ୍ ? ହି···ହି···ହି···ହସି ଉଠିଲା ବର୍ଦ୍ଧମାନ ରସିଭରର ମାଉଥପିସ୍ ସାମନାରେ । ଆରେ ! ମତେ କମ୍ରେଡ୍ ସମ୍ବୋଧନ କାହିଁକି ମିଷ୍ଟର ପଟ୍ଟନାୟକ ? ହଁ, କୁହନ୍ତୁ ସ୍ମରଣ କଲେ କାହିଁକି ? ଖବର କ'ଣ ?

—ଖବରଟା ତୁମଠୁ ବୁଝିବାକୁ ଫୋନ୍ କଲି ।

—ରିଏଲି ? ଆଚ୍ଛା, ଆଚ୍ଛା । ତେବେ ଶୁଣନ୍ତୁ : ଇଣ୍ଟେଲିଜେନ୍ସ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର କେହି ଜଣେ ଫୋନ୍ କରି ପଚାରୁଥିଲା ମତେ, ଆମେ ସବୁ ହାଣ୍ଡବିଲ୍‌ଟା ସମ୍ପର୍କରେ କ'ଣ କୋଶିଶ କରୁଥିଲୁ ଜି. ଏମ୍.ଙ୍କ ଠାରୁ । ବତେଇ ଦେଇଛି ଆଜ୍ଞା କହି ।

—ଆମେ ସବୁ ? ସୁବ୍ରତ କଥା ମଝିରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ।

—ଆରେ ହଇ ! ଆମେ ସବୁ ମାନେ, ଆପଣଙ୍କ ନାଁ । ନେଇନି ସେ, ବହୁବଚନ କରି ପଚାରିଲା ପ୍ରଶ୍ନଟା । ଶଳା, ବୁଡ଼ବକ୍ କରି ଠଉରିଥିଲା ମତେ । ମୋର ତ ଷ୍ଟ୍ରେଟ ଫରୱାର୍ଡ଼ କଥା, ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି । କହିଦେଲି : କି ହୋ ତୁମେ ତ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଲୋକ, ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ର ବଡ଼ କର୍ତ୍ତାଙ୍କର କ'ଣ ହେଲା, ସେଥିପାଇଁ ତୁମ ମୁଣ୍ଡ ବଥଉଛି କାହିଁକି ?

—କହିଲେ ନା କ'ଣ ?

—ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାହାନ୍ତି ?

—ଆଗ୍ରୁ ଆସିଥିଲା ମୋ ପାଖକୁ ଟିକିଏ ଆଗରୁ, ସେ କହିଲା : ପ୍ରେସ୍ କନ୍‌ଫରେନ୍‌ସର ଘଟଣାଟା ଆପଣ କୁଆଡ଼େ ତାକୁ କହିଲେ ।

—ରାସ୍‌କେଲ୍ । ରୁହନ୍ତୁ, ପଚାରେ ମୁଁ ତାକୁ ।

—ନା, ପଚାରିବାକୁ ପଡ଼ିବନି । ମୁଁ ବୁଝିପାରିଛି କିଏ କାହାକୁ କହିଲା ।

—ଆଚ୍ଛା କୁହନ୍ତୁ ତ, କିଏ କହିଥିବ ତାକୁ ?

—କଳ୍ପନା ଶକ୍ତି ମୋର ନାହିଁ । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : କାହାଠୁ ଖବର ପାଇଲେ ଖୁବ୍ ଜୋର୍ କରି ପଚାରିବାରୁ, ଯାହା ଉତ୍ତର ମିଳିଲା ସେଇଟା ହେଲା କମ୍ପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି···

—ନାଁ । କହିଲାନି ? ବିଦ୍ୱାନ ପଚାରିଲା ।

—ଜାଣିବା ଦର୍କାର ମନେ କଲିନି ।

—ସେଇ ମତେ ଫୋନ୍ କରି ପଚାରିଥିଲା, ଘଟଣାଟା ଯାଞ୍ଚ କରି ଦେଖିବାକୁ ।

—ହଉ ଉଠିଲି ।

—ଶୁଣନ୍ତୁ···ବନ୍ଦମ କୋଉଠି ? ବନ୍ଦମ ପଣ୍ଡା···

—କହି ପାରିବନି ।

—ଯେମିତି ମନେ ହେଉଚି, କହୁ କହୁ ହଠାତ୍ ରହିଗଲା ବର୍ଦଓ୍ୱାନ···

—କ'ଣ ମନେ ହେଉଚି ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ବୋଧ ହୁଏ ତାକୁ ଆଜି ଆରେଷ୍ଟ୍ କରିବେ ।

—କୋଉ ସୂତ୍ରରୁ ଜାଣିଲେ ଆପଣ ?

—ଆରେ, ମତେ ଶଙ୍କା ପକେଇବେ ନା କ'ଣ ? ଏଇଟା ଖୁବ୍ କନ୍‌ଫିଡ଼େନସିଆଲ । ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ସମ୍ମାନ ଅଛି ବୋଲି, ଏବଂ ଆପଣ ବନ୍ଦମର ହିତାକାଂକ୍ଷୀ ବୋଲି, ଆଭାସ ଦେଲି । ଟିକିଏ ହୁସିଆର କରିଦେବେ ବନ୍ଦମକୁ । ଲୋକଟା ଯା'ହେଉ ବଡ଼ ଡେଆରିଂ । ଖୋଲାଖୋଲି ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ ଦେଲା ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ । ଏ ସାହାସ କ'ଣ ଆଉ କେହି କରିପାରିବ ଏଠି ?

ହଠାତ୍ ଫୋନ୍‌ରେ ଡିଷ୍ଟର୍ବାନସ୍ ।

—ଛାଡ଼ନ୍ତୁ, ରଖିଦିଅନ୍ତୁ ଫୋନଟା, ବର୍ଦଓ୍ୱାନ ପାଟିକଲା ସେ ପାଖରୁ, ମୋର ଗୋଟାଏ ଟ୍ରଙ୍କ କଲ୍ ଆସିଚି ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ । କେହି ମନ୍ତ୍ରୀ-ଫନ୍ତ୍ରୀ ବୋଧହୁଏ ।

ଈଷତ୍ ହସି ଦେଇ ରିସିଭର ରଖିଦେଲା ସୁବ୍ରତ ।

କିନ୍ତୁ ଟିକିଏ ଯାଇଚି କି ନାହିଁ ରିଂ ହେଲା ଫୋନ୍‌ରେ ।

—ହାଲ୍ଲୋ, ରିସିଭର ଉଠେଇନେଇ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ : କିଏ କହୁଚନ୍ତି ?

—ମୁଁ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ।

—କୁହନ୍ତୁ ଚୌଧୁରୀଏ, ଖବର କ'ଣ ?

—ଗୋଟାଏ ଲୋକ ପଠେଇବି ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ, ସେ ହାଣ୍ଡବିଲ୍‌ଟି ଖଣ୍ଡେ ଦେବେ ?

—କୋଉ ହାଣ୍ଡବିଲ୍ ?

—ସେଇ ବନ୍ଦମ ପଣ୍ଡା ବାଣ୍ଟୁଚି ଯୋଉଟା···

ଏ କଥାଟାକୁ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ୍ ଦେବ କିଏ ? ଓଡ଼ିଶା ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଯେତେବେଳେ ନିର୍ବିକାର, ନିଜ ନିଜର ଦଳ, ନିଜ ନିଜର ଆସନକୁ ବଞ୍ଚେଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ, ରାଉରକେଲାରେ କ'ଣ ହେଉଛି ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପ୍ରତି, ବୁଝିବାକୁ ସମୟ କାହିଁ ସେମାନଙ୍କର ?

ସମୟ ପାଆନ୍ତି ବା ଯେତେବେଳେ କୋଉ ମନ୍ତ୍ରୀ, ସେମାନଙ୍କୁ ଗାଡ଼ିରେ ଆଣି, ରାଉରକେଲା ହାଉସ୍‌ର ଦୁଗ୍ଧଫେନନିଭ ଶଯ୍ୟାରେ ବସେଇ, ଲଞ୍ଚ୍ ଡିନର୍ ଖୁଆଇ, ବିଚିତ୍ରା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦେଖେଇ, ଫୁଲମାଳ ଓ ଡିନଟା ଦେଇଦେଲେ ମାମଲା ଖତମ୍ । 'ସବୁ ଠିକ୍ ଚାଲିଛି ରାଉରକେଲାରେ' ଏଇ ବିବୃତି ବାହାରିଯାଏ ଖବର କାଗଜରେ ।

ବିବୃତି ବି ଦିଅନ୍ତି ଜେନେରାଲ ମାନେଜର । ରାଉରକେଲା ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ସେ ବିବୃତି ଛାପିବାକୁ ଅମଙ୍ଗ ହେଲେ··· କଲିକତା, ରାଞ୍ଚି ବା ଦିଲ୍ଲୀ ସଫର ବେଳେ ବିବୃତି ଦିଅନ୍ତି ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରର କାଗଜ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ । ବିବୃତି ଦିଅନ୍ତି, "ଆମେ ଯାହା କରିବା କଥା, ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାହା କରୁ ନାହୁଁ ବୋଲି ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଧାରଣା କ୍ରମଶଃ ଦୃଢ଼ତର ହେଉଛି ବା ସେ ପ୍ରକାର ଅନୁଭବ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଜନକ ଘଟଣା । କିନ୍ତୁ କ'ଣ କରାଯିବ ? ଆମର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ତ କେବଳ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ।"

"ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି" କଥା କହିବାକୁଇ କେବଳ ପ୍ରେସ୍ କନଫରେନ୍‌ସ ଡକାଯାଏ ପ୍ରତି ମାସରେ, ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖରେ । କମ୍ପାନୀ ଗାଡ଼ି ପଠେଇ ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କୁ ବୁହାଇ ନିଆଯାଏ ରାଉରକେଲା ହାଉସର ତଳମହଲା ହଲ୍‌ଘର ଭିତରକୁ । ଦୁଆର ମୁହଁରେ ହାଣ୍ଡସେକ୍ କରନ୍ତି ରିପୋର୍ଟରମାନଙ୍କ ସହିତ ପବ୍ଲିକ ରିଲେସନ୍‌ସ ଅଫିସ୍‌ର ଜଣେ କେହି ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତା । ସମସ୍ତେ ଯାଇଁ ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ଆରାମରେ, ଦାମୀ ଗଦି ଅଣ୍ଟା ସୋଫା ଉପରେ ।

ଅଳ୍ପ କିଛି ସମୟ ପରେ ଆଗୁଆ ହୋଇ ପଶି ଆସନ୍ତି ଜେନେରାଲ ମାନେଜର, ତାଙ୍କ ପଛେପଛେ ଖୋଦ୍ ପି. ଆର୍. ଓ ।

ପୁଣି ଥରେ ହାଣ୍ଡସେକ୍‌ର ପାଳି । କେହି କେହି ନମସ୍କାର କରନ୍ତି ଓଡ଼ିଆ ଢଙ୍ଗରେ । ସୁବ୍ରତ ଏ ଦୁଇଟାରୁ କୋଉଟା ବି କରେନା । ନ କରିବାର କାରଣ, ସୁବ୍ରତ କୁହେ : ତା ମୁହଁକୁ ଜେନେରାଲ ମାନେଜର କେବେ ସିଧାସଳଖ ଅନେଇ ନାହାନ୍ତି ।

ଜେନେରାଲ ମାନେଜରଙ୍କୁ ସବୁଠୁ ବେଶୀ ପ୍ରଶ୍ନ କରେ ରଜନୀକାନ୍ତ । ଆଜି ବି ସେ କେତୁଟା ପଏଣ୍ଟ୍ ଲେଖି ଆଣିଥିଲା ।

କମ୍ପାନୀ ପକ୍ଷରୁ 'ହାଣ୍ଡ ଆଉଟ' ବଢ଼େଇ ଦେଲେ ପି. ଆର୍. ଓ. ଙ୍କ ସହକାରୀ, ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କୁ । ସମସ୍ତେ ସେଇଟି ନେଇ ପଢ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କଲା-ମାତ୍ରେ, ଜେନେରାଲ ମାନେଜର ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ତାଙ୍କ ଭାଷଣ : ଏ ମାସରେ ଉତ୍ପାଦନ ହାର କମିଗଲା । ମାଲ୍ ବି ପଠେଇ ହୋଇ ପାରିଲାନି, ଓ୍ୱାଗନ୍ ଅଭାବରେ । ଉତ୍ପାଦନ କମିବାର ବଡ଼ କାରଣ ହେଲା 'ଲେବର ଅନରେଷ୍ଟ' । କେତୁଟା ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ସ୍ଲୋ ଡାଉନ । ଗୁରୁ ଗୁରୁଟା ଇଉନିଅନ, କାହା କଥା ଶୁଣିବୁ ?

—ଆପଣଙ୍କ ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ଇଉନିଅନ ଅଛି ପରା ? ରଜନୀକାନ୍ତ ପଚାରିଲା ।

—ସେମାନେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ତ ଏତିକ ପ୍ରୋଡ଼କସନ୍ ହୋଇ ପାରିଲା, ତା' ନହେଲେ ତ ଅବସ୍ଥା ସାଂଘାତିକ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

—ଅନ୍ୟ ଇଉନିଅନମାନେ ଯେଉଁ ଦାବୀ କରୁଚନ୍ତି...ସେ ସବୁ ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ କି ନୁହେଁ ? ରଜନୀକାନ୍ତର ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ।

—ବିଚାର କରୁଥିବୁ ଯଦି, ଥରକୁ ଥର, ଜେନେରାଲ ମାନେଜର କହିଲେ : ତା' ହେଲେ ତ ଦାବୀର ଶେଷ୍ ହେବ ନାହିଁ କେବେହେଲେ । ଆମର ସମ୍ବଳ କାହିଁ ଅନ୍ୟାୟ ଦାବୀ ଆଗରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁବା ପାଇଁ ।

—ସ୍ଲୋ ଡାଉନ ହୋଇଚି, ଦି ଜଣ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଅନ୍ୟାୟ ଭାବରେ ଲେ ଅଫ୍ ଦେବାଯୋଗୁଁ । ସେ ଦୁଇଜଣ ଅଣଓଡ଼ିଆ । ସୁବ୍ରତ ପଦୁଟିଏ କହିଲା ।

—ଏଇ ଓଡ଼ିଆ, ଅଣ ଓଡ଼ିଆ କଥାଟା ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ରୁ ନ ଗଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଏ କାର୍ଖାନାର ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ିବ, ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ନୁହେଁ, ଜି. ଏମ୍. କହିଲେ ।

—ଏ କଥାଟା ଭିଲାଇରେ ଅଛି, ଦୁର୍ଗାପୁରରେ ବି ଅଛି । ବଙ୍ଗାଳିମାନେ, ତାଙ୍କ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିଷୟ ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ସଚେତନ ସଦାବେଳେ । ଏଠି ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ଦୋଷ ଦଉଚନ୍ତି ଆପଣ ?

ଏ ପ୍ରଶ୍ନଟା ଉପରେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଚୁପ୍ । କହିଲେ : ଏଇ ମନୋବୃତ୍ତିଟା ବଡ଼ ମାରାତ୍ମକ ପବ୍ଲିକ୍ ସେକ୍ଟରରେ ଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପମାନଙ୍କରେ । ପ୍ରାଦେଶିକତା ଭାରତର ଉନ୍ନତି ପଥରେ ସବୁଠୁ ବଡ଼ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ।

—ସେ ମାରାତ୍ମକ ମନୋବୃତ୍ତିରୁ ଆପଣ ମୁକ୍ତ କି ? ସିଧାସଳଖ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ହୃଇସିକ୍ ଏ ଗୁଲେଞ୍ଜି ଟୁ ମାଇଁ ଇଣ୍ଟିଗ୍ରିଟି ! ଏତେ ବଡ଼ ପାଟିରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ ମିଷ୍ଟର ଜେନେରାଲ ମାନେଜର । କହିଲେ : ଏ ଧରଣର ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ଏ ପ୍ରେସ୍ କନଫରେନ୍‌ସ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ । କ୍ଷମା କରିବେ ଆପଣମାନେ । ଆଉ କିଛି ପ୍ରଶ୍ନ ଅଛି ?

ସୁବ୍ରତ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । କହିଲା : ପ୍ରଶ୍ନ ଅଛି ନିଶ୍ଚୟ···ଆପଣ ଜବାବ ଦେବେ ? ଏଠି ବଙ୍ଗାଳି ଓଡ଼ିଆ ଫିଲିଙ୍ଗ୍‌ଟା ଖୁବ୍ ତୀବ୍ର ଆକାର ଧାରଣ କଲାଣି । ମୋ ହାତରେ ଗୋଟାଏ ହାଣ୍ଡ୍‌ବିଲ୍···ଆପଣଙ୍କର ଅନ୍ୟାୟ ଅବିଚାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ।

—ଫାଡ଼ି ଫିଙ୍ଗିଦିଅ ସେ ହାଣ୍ଡ୍‌ବିଲ୍, କହି ଜଣେ ସାମ୍ବାଦିକଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲେ ଜି. ଏମ୍. : ଆପଣ ସମର୍ଥନ କରୁଚନ୍ତି ଏ ସବୁ ଅବାନ୍ତର ପ୍ରଶ୍ନକୁ ?

ସାମ୍ବାଦିକ ଜଣକ ନୀରବ ।

କିଛି ସାଣ୍ଡୱିଚ ଆଉ ସନ୍ଦେଶର ପ୍ଲେଟଟିଏମାନ ଆସିଲା ରିପୋର୍ଟର-ମାନଙ୍କ ହାତ ପହଞ୍ଚକୁ ।

ତା'ପରେ ସୁସ୍ୱାଦୁ କଫି ।

ଜେନେରାଲ ମାନେଜର ମହାଶୟ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲେ ।

ପ୍ରେସ୍ କନଫରେନ୍‌ସ ମଉଳିଲା ।

କମ୍ପାନୀ ଗାଡ଼ିରେ ଦୌଡ଼ା ଦୌଡ଼ି ହୋଇ ବସିଲେ ରିପୋର୍ଟରମାନେ ।

କେହି କହିଲା : ମେନ୍ ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ୍ । ନ୍ୟୁଜଟା ଏଇକ୍ଷଣି ପଠେଇ-ଦବାକୁ ହେବ ।

ସେଇମାନଙ୍କୁ ଆଗେ ସୁବିଧା ଦିଆଗଲା ଗାଡ଼ିର ।

ସୁବ୍ରତ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଲା କିଛିକ୍ଷଣ ।

ତା'ପରେ କିଏ ଜଣେ ଆସି କହିଲା : ଯାଆନ୍ତୁ ସେଇ ପଛ କାରଟା ଭିତରେ ଅଡ଼ଜଷ୍ଟ୍ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତୁ । ସେଇଟା ଆପଣଙ୍କୁ ଡ୍ରପ୍ କରିଦେଇ ଡେଲିମାର୍କେଟ ପାଖରେ ଭଗତନଗର ହୋଇ ପାନପୋଷ ଯିବ ।

ସୁବ୍ରତର ସେଇ ହେଲା ଶେଷ୍ ହାଜରି, ବୋଧହୁଏ ପ୍ରେସ୍ କନଫରେନ୍ସରେ ।

ଏଇ ଶେଷ୍ ହାଜରି କାନ୍ତୁ ତାକୁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଦେଲା କମ୍ପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ତରଫରୁ—ଏ ସହରର ନମ୍ବର ଓ୍ୱାନ୍ କମ୍ୟୁନାଲ ଲୋକ ହଉଚି ସୁବ୍ରତ । ଏ ଡେଞ୍ଜରସ୍ ମ୍ୟାନ୍ !

ସାର୍ଟିଫିକେଟର ସତ୍ୟାସତ୍ୟକୁ ବୁଝିବାକୁ ଅସିଲା ଅଭ୍ରୁ ମହାପାତ୍ର ଉଦୁଉଦିଆ ଖରାବେଳଟାରେ, ଦିନ ତିନଟାରେ । ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତକୁ ମୁହାଁମୁହିଁ : ଆଜି ପ୍ରେସ୍ କନଫରେନ୍ସରେ ଜି. ଏମ୍ ଙ୍କ ସହିତ ଆପଣଙ୍କର କୁଆଡ଼େ ଝଗଡ଼ା ହେଲା ?

—କିଏ କହିଲା ଆପଣଙ୍କୁ ?

—ମିଷ୍ଟର ବଦ୍ଓ୍ୱାନ ।

—କେଉଁଟା ସିଧାସଳଖ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ସେ ଝଗଡ଼ା ବୋଲି କହିଲେ ? ସୁବ୍ରତ ରିସିଭର୍‌ଟା ଉଠେଇଲା ଫୋନ କରି ପଚାରିବାକୁ ।

—ଆରେ, ଆରେ ଏ କ'ଣ ? ଆପଣ ଏମିତି ମତେ ଏକସ୍‌ପୋଜ କରିବେ ନା କ'ଣ ?

—ଭୟ କରୁଚନ୍ତି ?

—ନା ଭୟ ନୁହେଁ, ଆମ ସୋର୍ସ ଅଫ୍ ଇନଫରମେସନ୍ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ ଆଜିଠୁ ।

—ସେ ଆପଣଙ୍କର ଏଜେଣ୍ଟ୍ ?

—ନା, ନା, ଏଜେଣ୍ଟ୍ କାଇଁକି ହେବେ ?

—ତା' ନହେଲେ ପ୍ରେସ୍ କନଫରେନସ୍ ସରୁ ନ ସରୁଣୁ କ'ଣ କ'ଣ ଘଟିଲା ସେଠି ଆପଣ ଜାଣନ୍ତେ କେମିତି ?

—ଅନ୍ୟ ସୋର୍ସ ବି ଅଛି ।

—ତା'ହେଲେ ବଦ୍ଓ୍ୱାନ ନୁହେଁ ?

—ନା, ଖବରଟା ପାଇଲି ପି. ଆର୍. ଓ ଙ୍କ ପାଖରୁ । ଭେରିଫାଇ କଲି ବଦଓ୍ୱାନ ପାଖରୁ ।

—ମୋ ପାଖକୁ କାହିଁକି ଆସିଲେ ?

—ପ୍ରକୃତ ଘଟଣାଟା ଜାଣିବା ପାଇଁ ।

—କ'ଣ ଏତେ ଜରୁରୀ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଜାଣିବାଟା ?

—ହଁ ଅବସ୍ଥାଚକ୍ରରେ ସେଇମିତି କହୁଛି ।

—ଅବସ୍ଥା ? କ'ଣ ସେ ଅବସ୍ଥା ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଏଇ, ଆପଣ ଯୋଉ ପ୍ରଶ୍ନଟା କଲେ ଜି. ଏମ୍ କୁ ସିଧା ସଳଖ । ସେଇ ବଙ୍ଗାଳି ଓଡ଼ିଆ ଫିଲିଙ୍ଗସ୍ ଉପରେ ହାଣ୍ଡ୍‌ବିଲ୍‌ଟାକୁ ନଜର ଦେଇ ।

—ହଁ କଲି ତ ପ୍ରଶ୍ନଟା, କାହିଁକି ? କ୍ଷତି କ'ଣ ହେଲା ?

—ସେମାନେ କହୁଚନ୍ତି...

—ସେମାନେ ବୋଇଲେ ?

—କମ୍ପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ।

—ମାନେ ଜି. ଏମ୍ ?

—ହୁଏତ...

—କଣ କହୁଚନ୍ତି ?

—କହୁଚନ୍ତି ଆପଣ ବଡ଼ 'କମ୍ୟୁନାଲ' । ହୁଏତ ଏ ହାଣ୍ଡବିଲ୍ ପଛରେ ଆପଣଙ୍କ ସମର୍ଥନ ଅଛି ।

—ତା'ପରେ ? ସୁବ୍ରତ ନିର୍ଲିପ୍ତ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ।

—କିଏ ଦେଇଚି ଏ ହାଣ୍ଡବିଲଟା ?

—ନାଁ ତ ଦେଇଚି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ।

—ହଁ ଦେଇଛ ଅବଶ୍ୟ 'ବନ୍ଦେମ ପଣ୍ଡା' କନ୍ତୁ···

—ସେ ଆସିଥିଲା ଆଜ ଏଠିକି ?

—ରୋଜ ଆସେ, ଆଜ ଆସିନ କୌଣସି କାରଣରୁ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା ।

—ଅସାମାଜକ ଲୋକଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଆପଣ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦଅନ୍ତୁନା ଆଜ୍ଞା । ଆପଣ ଜଣେ ସମ୍ମାନତ ବ୍ୟକ୍ତ···

—କୋଉ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ?

—ମାନେ···ଆବ୍ରୁ ମହାପାତ୍ର ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ହେଲା ଉତ୍ତରଟାଏ ଦବାପାଇଁ ।

—ତୁହନ୍ତୁ କୋଉ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଆପଣ ମତେ ସମ୍ମାନତ ବ୍ୟକ୍ତ ବୋଲ କହୁଚନ୍ତି ?

—ମାନେ, ଓଡ଼ଆଙ୍କ ପାଇଁ କହନ୍ତ ଆଉ ଲେଖନ୍ତ ସବୁବେଳେ ।

—ସେଥିପାଇଁ ତ 'କମ୍ୟୁନାଲ' ମୁଁ ଜ. ଏମ୍ ଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ।

—ତାଙ୍କ ମତାମତକୁ ଗ୍ରାହ୍ୟ କରୁଚ କଏ ?

—ଗ୍ରାହ୍ୟ କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଆପଣ ହେଉଚନ୍ତି ପହିଲା ନମ୍ବର ।

—ନା, ନା; ମତେ ଭୁଲ ବୁଝନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆମେ ସରକାରଙ୍କ ଚାକର ।

—ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଏବଂ କର୍ମନିଷ୍ଠ, ସୁବ୍ରତ ହସି ହସି ଯୋଗ କଲା ଶବ୍ଦ ଦୁଇଟି ।

ଲାଜରେ ମୁହଁ କଳା ପଡ଼ଗଲା ଆବ୍ରୁ ମହାପାତ୍ରର । ଉଠି ଚାଲଗଲା ସନ୍ତର୍ପଣରେ ।

ସେ ଉଠିଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଫୋନ୍ କଲା ସୁବ୍ରତ, ସାମ୍ବାଦକ ବଦ୍ଧିଓ୍ୱାନଙ୍କୁ । ପଚାରଲା : ହଲୋ କମ୍ରେଡ୍···

—କମ୍ରେଡ୍ ? ହା···ହା···ହା···ହସି ଉଠିଲା ବଦଓ୍ୱାନ ରସିଭରର ମାଉଥପିସ୍ ସାମନାରେ । ଆରେ ! ମତେ କମ୍ରେଡ୍ ସମ୍ବୋଧନ କାହିଁକି ମିଷ୍ଟର ପଟ୍ଟନାୟକ ? ହଁ, ତୁହନ୍ତୁ ସ୍ମରଣ କଲେ କାହିଁକି ? ଖବର କ'ଣ ?

—ଖବରଟା ତୁମଠୁ ବୁଝିବାକୁ ଫୋନ୍ କଲି ।

—ଋଏଲ୍ଡି ? ଆଚ୍ଛା, ଆଚ୍ଛା । ତେବେ ଶୁଣନ୍ତୁ : ଇଣ୍ଟେଲିଜେନ୍ସ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର କେହି ଜଣେ ଫୋନ୍ କରି ପଚାରୁଥିଲା ମତେ, ଆମେ ସବୁ ହାଣ୍ଡବିଲ୍‌ଟା ସମ୍ପର୍କରେ କ'ଣ କୋରି କରୁଥିଲୁ ଜି. ଏମ୍.ଙ୍କ ଠାରୁ । ବର୍ତ୍ତେଇ ଦେଇଚି ଆଚ୍ଛା କରି ।

—ଆମେ ସବୁ ? ସୁବ୍ରତ କଥା ମଝିରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ।

—ଆରେ ହଇ ! ଆମେ ସବୁ ମାନେ, ଆପଣଙ୍କ ନାଁ ନେଲାନି ସେ, ବହୁବଚନ କରି ପଚାରିଲା ପ୍ରଶ୍ନଟା । ଶଳା, ବୁଦ୍ଧବକ୍ କରି ଠଉରିଥିଲା ମତେ । ମୋର ତ ଷ୍ଟ୍ରେଟ ଫରଓ୍ୱାର୍ଡ଼ କଥା, ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି । କହିଦେଲି : କ ହୋ ତୁମେ ତ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଲୋକ, ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ର ବଡ଼ କର୍ତ୍ତାଙ୍କର' କ'ଣ ହେଲା, ସେଥିପାଇଁ ତୁମ ମୁଣ୍ଡ ବଥଉଚି କାଇଁକି ?

—କହିଲେ ନା କ'ଣ ?

—ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାହାନ୍ତି ?

—ଆକ୍ରୁ ଆସିଥିଲା ମୋ ପାଖକୁ ଟିକିଏ ଆଗରୁ, ସେ କହିଲା : ପ୍ରେସ୍ କନ୍‌ଫରେନ୍‌ସର ଘଟଣାଟା ଆପଣ କୁଆଡ଼େ ତାକୁ କହିଲେ ।

—ରାସ୍କେଲ୍ । ତୁହନ୍ତୁ, ପଚାରେ ମୁଁ ତାକୁ ।

—ନା, ପଚାରିବାକୁ ପଡ଼ିବନି । ମୁଁ ବୁଝିପାରିଚି କିଏ କାହାକୁ କହିଲା ।

—ଆଚ୍ଛା କୁହନ୍ତୁ ତ, କିଏ କହିଥିବ ତାକୁ ?

—କଳ୍ପନା ଶକ୍ତି ମୋର ନାଇଁ । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : କାହାଠୁ ଖବର ପାଇଲେ ଖୁବ୍ ଜୋର୍ କରି ପଚାରିବାକୁ, ଯାହା ଉତ୍ତର ମିଳିଲା ସେଇଟା ହେଲା କମ୍ପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି···

—ନାଁ କହିଲାନି ? ବଦ୍ରିଓ୍ୱାନ ପଚାରିଲା ।

—ଜାଣିବା ଦର୍କାର ମନେ କଲିନି ।

—ସେଇ ମତେ ଫୋନ୍ କରି ପଚାରିଥିଲା, ଘଟଣାଟା ଯାଞ୍ଚ କରି ଦେଖିବାକୁ ।

—ହଉ ରହିଲା ।

—ଶୁଣନ୍ତୁ···ବିକ୍ରମ କୋଉଠି ? ବିକ୍ରମ ପଣ୍ଡା···

—କହି ପାରିବିନି ।

—ଯେମିତି ମନେ ହେଉଚି, କହୁ କହୁ ହଠାତ୍ ରହିଗଲେ ବର୍ଦ୍ଧମାନ···

—କ'ଣ ମନେ ହେଉଚି ? ପଚାରିଲେ ସୁବ୍ରତ ।

—ବୋଧ ହୁଏ ତାଙ୍କୁ ଆଜି ଆରେଷ୍ଟ୍ କରିବେ ।

—କୋଉ ସୂତ୍ରରୁ ଜାଣିଲେ ଆପଣ ?

—ଆରେ, ମତେ ଚିହ୍ନା ପକେଇବେ ନା କ'ଣ ? ଏଇଟା ଖୁବ୍ କନ୍‌ଫିଡେ଼ନସିଆଲ । ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ସମ୍ମାନ ଅଛି ବୋଲି, ଏବଂ ଆପଣ ବିକ୍ରମର ହିତାକାଂକ୍ଷୀ ବୋଲି, ଆଭାସ ଦେଲି । ଟିକିଏ ହୁସିଆର କରିଦେବେ ବିକ୍ରମକୁ । ଲୋକଟା ଯା'ହେଉ ବଡ଼ ଡେଆରିଂ । ଖୋଲାଖୋଲି ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ ଦେଲା ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ । ଏ ସାହାସ କ'ଣ ଆଉ କେହି କରିପାରିବ ଏଠି ?

ହଠାତ୍ ଫୋନ୍‌ରେ ଡିଷ୍ଟର୍ବାନସ୍ ।

—ଛାଡ଼ନ୍ତୁ, ରଖିଦିଅନ୍ତୁ ଫୋନଟା, ବର୍ଦ୍ଧମାନ ପାଟିକଲେ ସେ ପାଖରୁ, ମୋର ଗୋଟାଏ ଟ୍ରଙ୍କ କଲ୍ ଆସିଚି ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ । କେହି ମନ୍ତ୍ରୀ-ଫନ୍ତ୍ରୀ ବୋଧହୁଏ ।

ଈଷତ୍ ହସି ଦେଇ ରିସିଭର ରଖିଦେଲେ ସୁବ୍ରତ ।

କିନ୍ତୁ ଟିକିଏ ଯାଇଚି କି ନାହିଁ ରିଂ ହେଲା ଫୋନ୍‌ରେ ।

—ହେଲୋ, ରିସିଭର ଉଠେଇନେଇ ପଚାରିଲେ ସୁବ୍ରତ : କିଏ କହୁଚନ୍ତି ?

—ମୁଁ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ।

—କୁହନ୍ତୁ ଚୌଧୁରୀଏ, ଖବର କ'ଣ ?

—ଗୋଟାଏ ଲୋକ ପଠେଇବି ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ, ସେ ହାଣ୍ଡବିଲ୍‌ଟି ଖଣ୍ଡେ ଦେବେ ?

—କୋଉ ହାଣ୍ଡବିଲ୍ ?

—ସେଇ ବିକ୍ରମ ପଣ୍ଡା ବାଣ୍ଟିଚି ଯୋଉଟା···

—ମୋ ପାଖରେ କୋଉଠୁ ଆସିବ ?

—ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରେସରେ ଛପା ହେଉଛି ନା ?

—କେମିତି ଜାଣିଲେ ? ପ୍ରେସ୍ ନା ଦଉଆ ହେଉଛି ସେଥିରେ ?

—ନା, ସେଇଟା ନାହିଁ ବୋଲି ତ ସମସ୍ତେ ଗୋଲକଧନ୍ଦାରେ ପଡ଼ିଚନ୍ତି ।

—ସମସ୍ତେ କିଏସ୍ ?

—ଷ୍ଟିଲପ୍ଲାଣ୍ଟର ଲୋକଙ୍କଠୁ ନେଇ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଇଣ୍ଟେଲିଜେନ୍ସ୍ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ।

—ଆପଣ କେମିତି ଜାଣିଲେ ସେମାନେ ଗୋଲକଧନ୍ଦାରେ ପଡ଼ିଚନ୍ତି ?

—ଏଁ, ମାନେ···

—ଆପଣ ସ୍ପାଇଗିରି କରନ୍ତି ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ପାଇଁ ଖବର ପାଇଥିଲି, ଏର୍. ଏସ୍. ଏଲ୍ ର ଗୁଇନ୍ଦା ବି ନା କ'ଣ ?

—ନା, ନା, ଏମିତି ଜଣାଶୁଣା ଅଛି କିନା ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ···

—ରୋଜଗାର କରୁଥିବେ ତ ବେଶ୍ । ସିଧାସଳଖ ମୁହଁ ଉପରେ କହିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ନା, ନା, ମତେ ସନ୍ଦେହ କରୁଚନ୍ତି ନା କ'ଣ ?

—ମୋଟେ ନୁହେଁ ।

—ମିଷ୍ଟର ପଣ୍ଡା କୋଉଠି ?

—ଆପଣ ଲୁଚେଇ ରଖିଚନ୍ତି କୋଉଠି, ଶୁଣିଲି । ଥଣ୍ଡାଳିଆ ଗଳାରେ କହିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ମୁଁ ? ହଠାତ୍ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଗଳା ଥରି ଉଠିଲା ପରି ଶୁଭିଲା ସୁବ୍ରତକୁ । ହଉ ରହିଲି, ତରବରରେ ଦୁଇଟା ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ରଖିଦେଲା ରିସିଭର ଚୌଧୁରୀ ।

ତନାଘନା ଖୋଜା ଚାଲିଚି ବନ୍ଦମକୁ, ପ୍ରେସ୍ କନ୍ଫରେନ୍ସ ପରେ ପରେ, ବୁଝି ପାରିଲା ସୁବ୍ରତ କିନ୍ତୁ କୋଉଠି ମିଳିବ ବନ୍ଦମ ? କ'ଣ କରୁଛି ସେ ?

ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଲା ସୁବ୍ରତ ଟିକକ ପରେ । ଷ୍ଟିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ରୁ କୋଉଠୁ ଗୋଟାଏ ଫୋନ୍‌ରୁ ଡାକିଲା ବନ୍ଦମ : ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ବନ୍ଦମ କହୁଛି । ହ୍ୟାଣ୍ଡବିଲରେ ଥିବା ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକ ସଂପର୍କରେ ପଚାରିଲେ ଆଜି ଜି. ଏମ୍. ଙ୍କୁ ?

—ହଉ, ଏତିକରେ ବନ୍ଦ କର, ସୁବ୍ରତ ଜବାବ ଦେଲା, ଶୀଘ୍ର ଆସ ମୋ ପାଖକୁ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ । ଆଉ ପଦିଏ ବି କଥା ଫୋନ୍‌ରେ ନୁହେଁ, ଶୀଘ୍ର ଆସ ।

ସେଇ ଠୁବ୍‌ରୁର ସାଇକଲ ପଛରେ ଆସି ଓହ୍ଲାଇଲା ବନ୍ଦମ ପ୍ରେସ୍ ଦୁଆର ସାମ୍ନାରେ । ଅଫିସ୍ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସୁ ନ ଆସୁଣୁ ପାଟି କରି ଉଠିଲା : ସମସ୍ତେ ତିଆର ସେ ପାଖରେ । ଏଇକ୍ଷଣି କହିଲେ···ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ ।

—କ'ଣ ? ସୁବ୍ରତ ଗମ୍ଭୀର ଗଳାରେ ପଚାରିଲା : କ'ଣ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ ?

—ପିଟାପିଟି । ଓଡ଼ିଆ ବଙ୍ଗାଳିଙ୍କ ଭିତରେ ।

—ସଟ୍‌ଅପ୍ । ଚୁପ୍ କର । ମରିବେ କୋଉମାନେ ? ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ, ନିରପରାଧ ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ନା ?

—ସେମାନଙ୍କୁ ସେଇଆ ଦରକାର ।

—କାହାକୁ ? ସାଧାରଣ ବଙ୍ଗାଳି ଶ୍ରମିକ କ'ଣ କଲା ? ଦୋଷୀ ତ ଜଣେ ! ଯୋଉ ଜଣକ ନିଜର ଆସ୍ଥାନ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ ତା ଜାତି ଭାଇଙ୍କୁ ଉସ୍‌କାଉଛି । ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ହେଲେ ସେଇ ଲୋକଟାର ସାମ୍ନାସାମନି ହବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପାରିବ ସେଇଟା ? ହିମ୍ମତ ଅଛି ?

—ଅଛି, ବନ୍ଦମର ଦୃପ୍ତ ସ୍ୱର ।

—ନନ୍‌ସେନ୍‌ସ ! କାହା ବଳରେ କହୁଛ ?

—ଆଜ୍ଞା, ସମସ୍ତେ ତିଆର ।

—କିଏସ୍ ସେ ସମସ୍ତେ ? ଶିଖିମନାଇଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କେତେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଭାବି ଦେଖିଛ ?

ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଗଲା ବନ୍ଦମ ।

—ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଶବ୍ଦ ଓଡ଼ିଆ ।

—ସାର୍…

—ତୁମେ ଗିରଫ୍ ହବାକୁ ଯାଉଚ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର । ଖୋଜା ଚାଲିଚ ତୁମକୁ । ଯାଅ, ଟାକ୍ସିଟାଏ ଡାକିଆଣ । ଘଣ୍ଟାକ ଭିତରେ ଗଡ଼ଜାତ ସୀମା ପାର ହୋଇ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ତୁମକୁ ।

—କାହିଁକି ଆଜ୍ଞା, ମତେ ଗିରଫ କରନ୍ତୁ ସେମାନେ । ଜବାବ ଦେବେ ଶହ ଶହ ଓଡ଼ିଆ…

—ତୁମେ ଅପରିଣାମଦର୍ଶୀ ବନମ, ତୁମର ହିତାହିତ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ଜାତିପ୍ରୀତି ମୋହରେ ଅନ୍ଧ ତୁମେ । ତୁମେ ପାଗଳ । ତୁମ ରକ୍ତର ଦାମ ଅଛି । ସେ ରକ୍ତ ଅସମୟରେ, ଅକାରଣରେ ବରବାଦ ହେଉ ସ୍ୱା ମୁଁ ଚାହେଁ ନା । ସମୟ ଆସୁ । ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କର ।

ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ଛିଡ଼ା ହେଲା ବନମ ।

ତିନି ଦିନ ପରେ, ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀର ଫୋନ୍‌ରେ ଡାକି କହିଲା ସୁବ୍ରତକୁ : ଆଜ୍ଞା, ସେଇଟା କ'ଣ ସତ, ସେଦିନ ସାତଶ ଦଶ ନମ୍ବର ଗାଡ଼ିରେ ବନମ ଆଉ ତା ପିଲାଛୁଆଙ୍କୁ ଆପଣଇ ଜୋର କରି ପଠେଇ ଦେଲେ କଟକ ।

ଗ୍ରେଟ ଉତ୍ତରଟିଏ ଦେଲା ସୁବ୍ରତ : ଚୌଧୁରୀ ! ତୁମେ କରଣ ନା ବ୍ରାହ୍ମଣ ? ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୋଇଥିଲେ, ତୁମ ପୂର୍ବପୁରୁଷ ନିଶ୍ଚୟ ଥିଲେ ଚାଣକ୍ୟଙ୍କର ଭାଇ ବରାଦର । ତୁମ ଚତୁରତାକୁ ଧନ୍ୟ ! ଧନ୍ୟ !!

॥ ତେଇଶ ॥

ଓଡ଼ିଶାରେ ଯୋଉଆଡ଼େ ଚାହିଁବ, ଦେଖିବ କଥା ଆଉ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନେକ ତଫାତ୍ । ଆମେ ଭାରତବର୍ଷର ସବୁଠୁ ଲଢ଼ୁଆ ଜାତି, ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ସବାଶେଷରେ ଓଡ଼ିଶାକୁ କରାୟତ୍ତ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରବାସ ଭୂଇଁରେ ଗୋଟାଏ ଓଡ଼ିଆକୁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକ ଯଦି ଅପମାନିତ କରେ, ସେଇଠି ଆଉ ଦଶଜଣ ଚୁପ୍ କରି ଛିଡ଼ା ରହିଥିବେ କାପୁରୁଷଙ୍କ ପରି । ଆମମାନଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ଭାରତରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ସହିତ ଟକ୍କର ଦେବୁ ଶିଳ୍ପାୟନରେ, ବ୍ୟବସା’ ବାଣିଜ୍ୟରେ । ଅଥଚ ଆମର ପ୍ରଦେଶରେ ଆମେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ପଇସାବାଲାଙ୍କୁ ଆଣି କଳ କାର୍ଖାନା ବସାଇବାଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବେପାର ବଣିଜ ସବୁ କିଛିକୁ ସମର୍ପିଦିବୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାପ୍ରଣୋଦିତ ହୋଇ । ସାହିତ୍ୟ, କଳା, ସଂସ୍କୃତି ନେଇ ଆମେ ଗର୍ବ କରୁ, କିନ୍ତୁ ଆମର ମୋହଟା ସେଇ ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରତି । ପ୍ରଗତି ପଥରେ ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ କୋଉଠି ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲାଣି ସେ ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ ଆମର । ଆମେ ମହାଭାରତୀୟ ଉଦାରତା ଦେଖାଇ ହଉ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ, କିନ୍ତୁ ନିଜ ଜାତିର ଲୋକଟିଏ କେହି ତା ବାହୁ ବଳରେ, ତା ବୁଦ୍ଧି ବଳରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ଉପରକୁ ଉଠିଲେ, ହିଂସାରେ ଜଳିଯାଉ ଆମେ । ଯେତେ ରକମର ନିନ୍ଦା, କୁତ୍ସା, ବ୍ୟଙ୍ଗ ବିଦ୍ରୂପ ସବୁ କିଛି କହିଯାଉ ଅନର୍ଗଳ । ଆମ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡ, ବଡ଼ ଦେଉଳ, ବଡ଼ ଠାକୁର, ମହୋଦଧି, ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ସବୁ ‘ବଡ଼’ ତକ ଆମର ପ୍ରଦେଶରେ କିଛି ସଭା ସମିତିରେ ବକ୍ତୃତା ଝାଡ଼ୁ, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଭାଷାଭାଷୀଙ୍କ ପାଖରେ ଆମେ ଆଗ କରି ତାଙ୍କରି ଭାଷା କହିବାକୁ ଆଗେଇ ଯାଉ । ନିଜକୁ ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦିବାକୁ କୁଣ୍ଠିତ ବି ହେଉଁ ସ୍ଥଳ-ବିଶେଷରେ । ଐକ୍ୟ ଆଉ ସଂହତି ବିନା ଆମେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ସହିତ

ଠକ୍‌କର ହେଇ ଛିଡ଼ା ହେଇ ପାରୁନ୍ତି ଯା' ଉପଲବ୍‌ଧି କରୁ, ଅଥଚ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବୋଧଟା ସବୁଠୁ ବଳି ମାରାତ୍ମକ ଆମର ପ୍ରଦେଶରେ ।

ଏଇ ସବୁ ପରସ୍ପରବିରୋଧୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର, ଚିନ୍ତାରେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର, କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିପରୀତ, କଥାରେ ତମ୍ବୁ ତୋଫାନ, ଅଥଚ ଜାତୀୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିର୍ବାହ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧିର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ମନୋଭାବ, ବର୍ତ୍ତମାନର ଓଡ଼ିଶାକୁ କରିଚି ଭାରତର ସବୁଠୁ ବଳି ଏକ ଅଜବ୍ ପ୍ରଦେଶ ।

ଏଇ 'ଅଜବ୍' ଆଉ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର କିମ୍ଭୂତ-କିମାକାର ଲୋକ-ଚରିତ୍ରକୁ ନେଇ ଗବେଷଣା ହବା ଉଚିତ୍, ସୁବ୍ରତ ଲେଖିଲା ସେଦିନ ସାପ୍ତାହିକ କାଗଜର ସମ୍ପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ । ଲେଖିଲା : ଏ ଗବେଷଣାରେ ପ୍ରଧାନ ଭୂମିକା ସେଇମାନଙ୍କର, ଯୋଉମାନେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ, ଯୋଉମାନେ ଯଥାର୍ଥ 'ଜାତିପ୍ରେମ ବହ୍ନି ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ' କରିବା ବ୍ରତରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ । ଯୋଉମାନେ ସମୟର କଷଟି ପଥରରେ ଘଷି ମାଜି ପରୀକ୍ଷା କରିବେ ଏ ଜାତିର ଚରିତ୍ରକୁ । ଏତେ ବଡ଼ ଗୋଟାଏ ସମରକୁଶଳୀ ଜାତିର ଅଧୋଗତି କାହିଁକି ? କାହିଁକି ଏ ଜାତିର ଲୋକେ ଆଜି ଶ୍ରମବିମୁଖ ? ଯୋଉ ଜାତି କୋଣାର୍କ ଗଢ଼ିଥିଲା, ସେ ଜାତି ଆଜି କାରଖାନାର ମୂଳଦୁଆ ପକେଇବାକୁ ପଛଉଚି କାହିଁକି ? ଚେମ୍ନିର ଉପରେ ଚଢ଼ିବାକୁ ଡରୁଚି କାହିଁକି ? ଯୋଉ ଜାତିର ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତିରେ, ସାମ୍ୟ, ମୈତ୍ରୀ ଭାବର ବୀଜମନ୍ତ୍ର ନିହିତ ବହୁ ବହୁ ବର୍ଷରୁ, ସେ ଜାତିର ଚିନ୍ତାଧାରାରେ ଆଜି ନିଜ ଜାତି ଭାଇର ସୁଖ, ଶୌର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି ନ ପାରିବାର ବିଦ୍ୱେଷ ଭାବ କାହିଁକି ଏତେ ଉତ୍କଟ ?

ଏଇ ଜାତୀୟ ସ୍ଖଳନର ଗବେଷଣା ହବା ଉଚିତ । ସୁବ୍ରତ ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଲେଖିଲା : ରିସାର୍ଚ୍ଚ ହେବା ଉଚିତ୍, ଏଇ ଶିଳ୍ପ ନଗରୀରେ । ଏଇ ଇସ୍ପାତ ନଗରୀ ସେ ଗବେଷଣା ଚଳେଇବା ପାଇଁ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର । କାରଣ ସର୍ବଭାରତୀୟ ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ ସାଂସ୍କୃତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ଆଉ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଭିତରେ ଏଇ ରାଉରକେଲାରେ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି ହେଇଚି ଆଜି ଓଡ଼ିଆ ସାଂସ୍କୃତିକ ଚେତନାର ବିଶାଳ ଦିଗନ୍ତ ।

ଲେଖାଟା ପଢ଼ି ଆସି ସେଦିନ ପ୍ରଥମ ଥର ସାକ୍ଷାତ କଲା ମାଳମା ମିଶ୍ର । କହିଲା : ଆପଣଙ୍କ ସାପ୍ତାହିକ କାଗଜଟାର ସମ୍ପାଦକୀୟ ଭଲ ଲାଗିଲା ଖୁବ୍ । ମତେ ଆଜଠୁ ଗ୍ରାହକ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରନ୍ତୁ । ବାର୍ଷିକ ଦେୟଟା କେତେ ?

—କାଗଜଟା ନିୟମିତ ନୁହେଁ । ଏଣୁ ବାର୍ଷିକ ଦେୟ ରଖାଯାଏନା । ପ୍ରତି ସଂଖ୍ୟା କିଣିନେଇ ପଢ଼ିବାକୁ ହେବ ।

—କେହି ଏଜେଣ୍ଟ୍ ଅଛି ? ମତେ ନେଇ ଦେଇ ଆସିବ ?

—ଛୋଟ କାଗଜ । କେହି ଆଗ୍ରହୀ ନୁହନ୍ତି ଏହାର ଏଜେନ୍‌ସି ନବାକୁ ।

—ତା' ହେଲେ ?

—ଆପଣଙ୍କୁ ପୋଷ୍ଟରେ ପଠେଇ ଦିଆଯିବ । ପ୍ରତିଟା ସଂଖ୍ୟା ପାଇ ସାରିଲା ପରେ ଟଙ୍କାଟିଏ ପଠେଇ ଦେବେ କାହା ହାତରେ ।

—ମୁଁ କିଛି ଗ୍ରାହକ ସଂଗ୍ରହ କରିଦେବି ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ?

—ଧନ୍ୟବାଦ । ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ବଡ଼ ଦୁରୂହ ଓଡ଼ିଶାରେ । ଏଠି ପାଠକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବିରଳ । ଯିଏ ବା ଅଛନ୍ତି ଜଣେ ଅଧେ, ସେମାନେ ମାଗିନେଇ ପଢ଼ନ୍ତି ।

ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ ସାମ୍ନା ଚୌକିରେ ବସି ପଡ଼ିଲା ମାଳମା । କହିଲା : ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ଦି ପଦ କଥା ହେଇଯିବ ଅନେକ ଥର ଭାବିଚି । ଆପଣଙ୍କ ଲେଖା ଉପନ୍ୟାସ ଖୋଜିଲି ଏଠି ଲାଇବ୍ରେରିମାନଙ୍କରେ । ଖଣ୍ଡିଏ ବି ପାଇଲିନି ।

—ମୁଁ ବିସ୍ମୃତ ଲେଖକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ । କିଛି ପାଇବେନି । ଲେଖାଲେଖି ଛାଡ଼ିଦେଇଚି ବହୁ ବର୍ଷ ହେଲା ।

—ଆମେ ଗୋଟାଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ିଛୁ ।

—ଶୁଣିଚି । 'ପ୍ରତିଭା ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ' ।

—ଆପଣ ସହଯୋଗ କରିବେ ?

—ନା ।

—ମନା କରୁଚନ୍ତି କାହିଁକି ?

—ଯୋଡ଼ି ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ ପ୍ରତିଭାବାନ୍‌ମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନନ୍ତି ନାହିଁ··· ସେଠି ପ୍ରତିଭାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରିବେ କ'ଣ ?

—ନା, ନା, ଏଇଟା ଆପଣଙ୍କର ଅଭିମାନର କଥା ।

—ଏଇଟା ମୋର ଆକ୍ରମଣ ।

—କାହାକୁ ?

—ଏ ଜାତିର ହିପୋକ୍ରିଟମାନଙ୍କୁ ।

—କିଛି ହବନାହିଁ ତା' ହେଲେ ? ମାଳମା ପଚାରିଲା ।

—ମୁଁ ସବୁଦିନ ଆଶାବାଦୀ । କିଛି ହବନାହିଁ, ଯୁଆ ମୁଁ କହିବିନ । କିନ୍ତୁ କିଏ କରିବ, ସେ କଥା ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ ।

—ଅନେକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ା ହେଲାଣି ।

—ଅନେକଙ୍କ ଭିତରେ ଅସଲ ଲୋକଟି ହଜିଯାଏ ସଦାବେଳେ ।

—ତା' ହେଲେ 'ଗୋଟିଏ' ଅନୁଷ୍ଠାନ କଥା ଆପଣ କହୁଚନ୍ତି । ମାଳମା ପଚାରିଲା ।

—ମୁଁ କହୁଚି ଗୋଟିଏ ଲୋକ କଥା । ସେଇଟି କାହିଁ ? ସେ ଜଣକ କିଏ ?

—ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଆପଣଇ ଦେଇ ପାରିବେ, ମତେ: ପଚାରୁଚନ୍ତି କ'ଣ ?

—ମାନେ ?

—ଆପଣ ଏ ସହରକୁ ଆସିଚନ୍ତି ପ୍ରଥମ । ଦଶବର୍ଷ ହେଲା ଦେଖିଲେଣି··· ଅଠାନବେ ଖଣ୍ଡ ଗାଁର ଅଠସ୍ତରି ବର୍ଗ ମାଇଲ ଭିତରେ ସେ ଦିନର ପାଞ୍ଚହଜାର ତିନଶହ ତେସ୍ତରିଟି ପରିବାର ଆଜି କିପରି ଓଡ଼ିଶାର ବୃହତ୍ତମ ସହର ବୋଲି ସୁଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିଚି ତା ଭଲ ଭାବରେ ଆପଣ କେବଳ ଜାଣନ୍ତି ।

—ସେ ଦେଖିବାଟାଇ କେବଳ ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ । ତା ଭିତରେ ଗର୍ବ ଆଉ ଗୌରବର କଥା କିଛି ନାହିଁ । ଦୁଇ ତିନି ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କର ଏଇ ଇସ୍ପାତ ସହର ଆଜି ଅଣଓଡ଼ିଆଙ୍କର ଚାରଣଭୂଇଁ ।

—ପ୍ରତିକାର କରିବା ପାଇଁ ଡେରି ହୋଇଯାଇ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଦଶଟା ବର୍ଷ ତ !

—ତା ଅବଶ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ଏଇ ଦଶଟା ବର୍ଷର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ମୁଁ କହିବି : ଏ ସହର ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ହାତରୁ ଚାଲିଗଲା, ଚାଲିଗଲା । ଏଠି ଓଡ଼ିଆଏ ଆଜି ପ୍ରବାସୀ ।

—ନା, ନା, ଏ ଭୟଙ୍କର କଳ୍ପନା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ଆପଣ, ଆମକୁ ଟିକିଏ ସୁଯୋଗ ଦିଅନ୍ତୁ । କହି ଟିକିଏ ରହିଯାଇଁ କଥା ମଝିରେ ହଠାତ୍ ଉତ୍ତେଜିତ ହେଲା ପରି କହିଲା ମାଳମା : ମିଷ୍ଟର ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଜାଣନ୍ତି ଆପଣ ?

—ପଟ୍ଟନାୟକ ?

—ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ।

—ଜାଣେ । ସେ ଥରେ ଆସିଥିଲେ ଏଠିକି । ମତେ କହୁଥିଲେ ପ୍ରେସ୍‌ଟା ବଢ଼େଇବା ପାଇଁ । ଅଟୋମେଟିକ ମେସିନ୍ ରଖି କଲିକତା ମାର୍କେଟ ସାଙ୍ଗରେ କମ୍ପିଟିସନ କରିବା ପାଇଁ କୋଟେସନ ଦବାରେ, ଷ୍ଟିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ର ପ୍ରିଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ମେଟେରିଆଲସ୍ ସପ୍ଲାଇ କରିବା ଲାଗି ।

—ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହ ଦିଅନ୍ତି ସେ । ମାଳମା କହିଲା : ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ନେଇ ଆସିବି ଦିନେ ।

—ଏଠିକି କାହାକୁ ଡାକି ଆଣିବାରେ ଲାଭ କ'ଣ ? କାମ ଯୋଉଠି ହବା କଥା ସେଠି ହେଉ ।

—ସେଇ କାମଟା କ'ଣ ପ୍ରଥମେ ଠିକ୍ ହବା ଉଚିତ୍ । ସେଇଟା ଆପଣମାନଙ୍କ ପରି କେତେଜଣଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତିରେ ହବ, ଯା' ବ ଦରକାର ।

—ମତେ ସାମିଲ କରନା ସେ ତାଲିକାରେ ।

—କାହିଁକି ?

—ଆଲୋଚନା କରି ବସିଲେ ଯୋଉ ପରାଭବର ଦୃଶ୍ୟ ଫୁଟି ଉଠିବ ଆଖି ଆଗରେ ତା ମୁଁ ସହ୍ୟ କରିପାରିବି ନାହିଁ । ଏ ସହରକୁ ନେଇ ମୋ ମନରେ ଅନେକ ଆଶା, ମୋ ପ୍ରାଣରେ ଅନେକ ଶିହରଣ, ମୋ ଆଖିରେ

ଅନେକ ସ୍ୱପ୍ନ । ସେ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ସେଇପରି ରହିବାକୁ ଦିଅ ମିସ୍ ମିଶ୍ର, ତୁମେମାନେ କ'ଣ କରୁଚ କର, ମୋ ଅଜ୍ଞାତରେ । ଯେଉଁଦିନ ସଫଳ ହେବ, ଆସିବ, ଫୁଲମାଳ ଦେଇ ଅଭିନନ୍ଦିତ କରିବି ।)

—ଆପଣ ବଡ଼ ହତୋତ୍ସାହ ହେଇ ପଡ଼ିଚନ୍ତି, ମାଳମା କହିଲା ।

—ନା, ମୁଁ ବଡ ବାସ୍ତବବାଦୀ ହେଇ ଉଠିଚି । ଯାହା ଅନୁଭବ କରୁଚି, ତା ଭୁଲ୍ ବୋଲି ମନକୁ ବୁଝେଇପାରୁନି । କଳ୍ପନା ଜାଲ ଭିତରେ ମୁଁ ବନ୍ଦି ହେଇ ପଡ଼ିବାକୁ ଚାହେଁ ନା ।

—କିନ୍ତୁ ସ୍ୱପ୍ନଟା ତ ଆସେ କଳ୍ପନାରୁ ।

—ଭୁଲ୍ ! ସ୍ୱପ୍ନ ଆସେ ଅନୁଭୂତି ଆଉ ଶିହରଣର ଯୋଗସୂତ୍ରରୁ । ମୁଁ ଯେଉଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲି ଦିନେ, ସେ ନିଛକ କଳ୍ପନାରୁ ଉଦ୍ଭବ ହେଇ ନଥିଲା ମିସ୍ ମିଶ୍ର, ତା'ର ଏକ ବାସ୍ତବ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଥିଲା । କେତେଖଣ୍ଡି ଗାଁର ଆଦିବାସୀ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ଗଢ଼ି ତୋଳିବ ତା ସ୍ୱପ୍ନ ଆଉ ସାଧନାର ପୀଠସ୍ଥଳୀ ରୂପେ, ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ସେ ସହର ହେବ ଏ ଜାତିର ଅର୍ଥନୈତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଅଭ୍ୟୁଦୟର ବିସ୍ତୃତ ଦିଗନ୍ତ, ଏ ଆଶା ଆଉ ଆକାଂକ୍ଷା କ'ଣ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ?

—କିନ୍ତୁ ଏଇ କେତେଟା ବର୍ଷ ଭିତରେ ତା' ବ୍ୟର୍ଥ ହେଇଗଲା, ସ୍ୟାର୍' ଭାବୁଚନ୍ତି କାହିଁକି ଆପଣ ?

—ଭାବୁଚି, ଏଠି ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ରଟା ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ଛାରଖାର ହେଇଗଲା ବୋଲି । ଏ ସହରକୁ ଏକ ଅଭେଦ୍ୟ ଦୁର୍ଗ ଭାବରେ ଜାତିର ଖାସ୍ ଦଖଲରେ ରଖିବା ପାଇଁ, ଦଳମତ ନିର୍ବିଶେଷରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓଡ଼ିଆ କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠ ହେଲେ ନାହିଁ ବୋଲି । ଏଠି ଅଣଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ପ୍ରବେଶ ଆଉ ଉତ୍ପାତକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି, ଭାରତରେ ସବୁଠି ଉପେକ୍ଷିତ ଓଡ଼ିଆ ପୁଅର କର୍ମସଂସ୍ଥାନ ପାଇଁ, ବେପାର-ବଣିଜ ପାଇଁ, କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ମାଧ୍ୟମରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ପାଇଁ, ସୁଯୋଗର ପ୍ରଶସ୍ତ କ୍ଷେତ୍ର ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିଦେଇ, ଜାତୀୟ ଶୌର୍ଯ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଆଉ ସଂସ୍କୃତିର ଏକ କର୍ମତୀର୍ଥ ଭାବରେ ଆଧୁନିକ କୋଣାର୍କ ଗଢ଼ିବାର ଦୃପ୍ତ ଶପଥ ପଢ଼ିଲା ନାହିଁ ବୋଲି ଏ ଜାତି, କାର୍ଖାନାର ଭିତ୍ତିପ୍ରସ୍ତର ସ୍ଥାପିତ

ହେବାର ପ୍ରଥମ ଦିନରେ !! କହି ଏକ ଭାବବିଭୋଳ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମାଳମା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା ସୁବ୍ରତ : ଦଶବର୍ଷ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହେଇଗଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଆଉ କୋଏଲ ନଦୀର ଜଳ ଧାରାରେ ଅନେକ ତରଙ୍ଗ ଉଠି ଲୀନ ହେଇଗଲା । ଅନେକ ଅନେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ, କମ୍ପନ ସ୍ପନ୍ଦିତ ମହାକାଳର ଉଦ୍‌ବେଳ ପ୍ରବାହରେ ବହି ଚାଲିଗଲା, ଚାଲିଗଲା···

—ନା, ନା, କିଛି ଚାଲିଯାଏ ନାହିଁ, ଶେଷ ଥର ପାଇଁ ମାଳମା କହିଲା : ସମୟ ପୁଣି ଫେରାଇ ଆଣିବ ସେ ତରଙ୍ଗକୁ ।

—ଭୁଲ୍ କହିଲ । ସେ ଦିନର ଜାଗ୍ରତ-ପ୍ରାଣ ତରଙ୍ଗର ସେ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଫେନିଳ ଧାରା ଆଉ ଫେରିବନି ମିସ୍ ମିଶ୍ର, ସେ ତରଙ୍ଗ ଥିଲା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ତା'ର ସଦୁପଯୋଗ ସେଇ ଦିନର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେଇ ହବାର ଥିଲା ।

—ଉଃ, ଆପଣଙ୍କୁ ଶୁଣିଲା ପରେ ଅସ୍ଥିର ହେଇ ଉଠୁଛି, କ'ଣ କେମିତି କରିବି କିଛି ଭାବି ପାରୁନାହିଁ । ବାସ୍ତବିକ ଅନେକ ଡେରି ହେଇ ଯାଇଛି, ଆମେ ଏତେ ପଛବୁଦ୍ଧିଆ, ଏତେ ନିବୋଧ···

—କୂପମଣ୍ଡୁକତା ଶେଷ କରିଦେଲା ଆମକୁ···

—ଇସ୍ । ବଲ୍ଲଭ ଯଦି ଆଗେଇ ଆସନ୍ତା ମୋ ସାଙ୍ଗକୁ···

—ବଲ୍ଲଭ ? ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । ଟିକଏ ଲଜରେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲା ପରି ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲା ମାଳମା ।

—ସେ ତ ଏଠି ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଅଫିସର୍ ।

—'ବଡ଼' ବୋଲି ତା'ର ପ୍ରଭାବ ଅଛି ?

—ପ୍ରଭାବ ଥାଇପାରେ କିନ୍ତୁ ତ୍ୟାଗ ?

—ତା ବି ଅଛି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ।

—ମୋର ବିଶ୍ୱାସ କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର । ହୁଏତ 'ତ୍ୟାଗ'ର ସଦ୍‌ଗୁଣ ନାହିଁ ତା' ପାଖରେ, କିନ୍ତୁ ସେ ଗୁଣକୁ ତୁମେ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରିପାର ତା ଭିତରେ ।

—ତା' କେମିତି ସମ୍ଭବ ?

—ଭଲ ପାଇବା ସବୁ ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରିପାରେ ମିସ୍ ମିଶ୍ର, ତୁମ କଥାରୁ ମୁଁ ବୁଝୁଚି, ତୁମେ ଭଲପାଅ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭକୁ ।

—ସାର୍, ମାଳମା ଭାବ-ବିଭୋଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

—ଜଣକୁ ଭଲ ପାଇବାରେ ଲଜ୍ଜାର କିଛି ନାହିଁ, ଯଦି ତାହା ପୂଜା ଫୁଲ ପରି ସତେଜ ଆଉ ନିର୍ମଳ ହୁଏ ।

—ଆପଣ ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ ।

ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସି ରହିଲା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ହଁ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସ କେବେ ଥରେ ଏଠିକି । ମୁଁ କହିବି ତାକୁ ତୁମ ପାଇଁ ।

ବିନମ୍ର ଭଙ୍ଗୀରେ ନମସ୍କାରଟିଏ କରି ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା ମାଳମା । କହିଲା : ଏଠୁ ଯିବା ଆଗରୁ ଟିକିଏ ସତର୍କତା ସହିତ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଛଦ୍ମବେଶରେ ଏର୍. ଏସ୍. ଏଲ୍ ର ଇଣ୍ଟେଲିଜଏନ୍ସ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଲୋକ କେହି ରାସ୍ତା ଉପରେ କୋଉଠି ଲୁଚି ଛପି ଛିଡ଼ାହୋଇ ଏ ପ୍ରେସ୍ ଆଡ଼େ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଚି କି ନାହିଁ ଦେଖିବାକୁ ହବ ।

—ଏପରି ହଉଚି ନା କ'ଣ ?

—ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ କିଛି ?

—ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ମୁଁ କେମିତି ଜାଣିବି ?

—ହଁ, ବହୁତ ଦିନୁ ଏଠି ମୁତୟନ ହୋଇଚନ୍ତି ଉଭୟ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଆଉ ଇସ୍ପାତ କମ୍ପାନୀ ଗୁଇନ୍ଦା ବିଭାଗର ସ୍ପାଇମାନେ ।

—ତୁମେ କେମିତି ଜାଣିଲ ?

—ମୁଁ ଜାଣିଲି ମିତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କଠାରୁ ।

—ସେ ତ ଏର୍. ଏସ୍. ଏଲ୍ ର ଗୁଇନ୍ଦା ବିଭାଗ ହେଡ୍ ! ଓଡ଼ିଶା ସର୍କାରର କୋଉ ଅଫିସର କହିଚି ତୁମକୁ ?

—ସେ ନାଁଟା ଗୁପ୍ତ ରଖିଲି । କାରଣ ସେ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ଏଠିକି ଆସନ୍ତି ବରାବର, ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ।

—ଆସୁଥିବେ···

—ଆପଣଙ୍କ ଦ୍ୱାର ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ, ମାଳମା କହିଲା ।

—ଅର୍ଥାତ୍ ?

—ଏଠିକି, ଗୁଣ୍ଡା, ବଦମାସ୍, ଚୋର, ମର୍ଡରର ଯେପରି ଆସନ୍ତି··· ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ, ଜିଲା ହାକିମ୍, ଡି. ଏସ୍. ପି, ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ, ମନ୍ତ୍ରୀ ବି ସେଇମିତି ଆସନ୍ତି ।

—କାଗଜଟାଏ ବାହାର କରୁଚି, ସବୁ ଖବର ରଖିବାକୁ ତ ପଡ଼ିବ । ସାମାଜିକ, ଅସାମାଜିକ ସବୁ ରକମର ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବାକୁ ହେବ ।

—ତା ରଖନ୍ତୁ, କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଦୋଷ, ଆପଣ ବଡ଼ ଫ୍ରି ଆଣ୍ଡ୍ ଫ୍ରାଙ୍କ୍ ।

—ସେଇଟାଇ ତ ଜଣେ ସାମ୍ବାଦିକର ଚରିତ୍ର ହେବା ଉଚିତ । କାରଣ ତା କାଗଜଟାର ଆଇଡିଓଲଜି ଯେହେତୁ ଫ୍ରି, ଫ୍ରାଙ୍କ୍ ଆଣ୍ଡ ଫୋରମୋଷ୍ଟ !

—ବିପଦ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ, ମାଳମା କହିଲା ।

—ବିପଦକୁ ମୁକାବିଲା କରିବାରେ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱରଇ ଦୃଢ଼ତା ।

—ଆପଣ କ'ଣ ସବୁ କିଛି କୂଟ ଚକ୍ରାନ୍ତକୁ ମୁକାବିଲା କରି ପାରିବେ ?

—ଚେଷ୍ଟା କରି ଦେଖିବି ତ ।

—ଏ ଚେଷ୍ଟା ସାଂଘାତିକ ।

—ହେଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ କଥା ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ ତୁମଠୁ, ଯଦି ଅସୁବିଧାରେ ନ ପଡ଼ିବ, କହିଯାଅ ।

—ପଚାରନ୍ତୁ ।

—ଇସ୍ପାତ କମ୍ପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ, ମୋ ପ୍ରେସ୍ ସାମ୍ନାରେ ତାଙ୍କର ଗୁଇନ୍ଦା ମୁତୟନ କରିବାର କାରଣଟା କ'ଣ ?

—କାରଣଟା ଖୁବ୍ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ । ଆପଣଙ୍କ ସାପ୍ତାହିକରେ, କମ୍ପାନୀର ବିଭିନ୍ନ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ୍‌ରେ ଚାଲିଥିବା ଦୁର୍ନୀତିର ଭିତର ଖବର ଯାହା ସବୁ ବାହାରୁଚି, ତା ଆପଣ ପାଉଛନ୍ତି କୋଉଠୁ ? ଯୋଗେଇ ଦେଉଚି କିଏ ? ଏବଂ ଯେ' ଏ ସବୁ ଦଉଚି ସେ ନିଶ୍ଚୟ କମ୍ପାନୀ ମେନେଜ୍‌ମେଣ୍ଟ୍‌ର ଶତ୍ରୁ ଏବଂ ତାକୁ

ଚହ୍ଲଟ କରି ରଖିବା ନିହାତି ଦରକାର, ଏଇ ହେଲା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । କହି ଟିକିଏ ରହିଯାଇ କହିଲା ମାଳମା : ଆପଣଙ୍କ କାଗଜରେ ସେଇ ଯେଉଁ କେତେଟା ସମ୍ବାଦ—"ଘରୋଇ କମ୍ପାନୀ ସହିତ ଗୋପନ କାରବାର", "ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆକ୍ରୋଶରୁ ପ୍ରମୋଶନ୍ ଦିଆ ଗଲାନି", "କମ୍ପାନୀ ମାଲିକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ପ୍ରମୋସନ କୌଶଳ", "ମାଟିର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଜିଦ୍", "ଓଡ଼ିଆ ମାରଣ ନୀତି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି", "ଷ୍ଟିଲ୍‌ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ର ମନିବେଗ୍ ଲୁଟ୍ କରୁଛନ୍ତି କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟରମାନେ", "ଡାମେରେଜ୍‌ରେ ସବୁ ଲାଭ ଚକି ବହି ଯାଉଛି", "ଷ୍ଟିଲ୍‌ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍ କ୍ୟାଣ୍ଟିନ୍ ଖାନା ଦଉଛି ନା ଗୋଖାଦ୍ୟ", "ଷ୍ଟିଲ୍‌ପ୍ଲାଣ୍ଟ ପରିଚାଳକଙ୍କର ପ୍ରିୟା ପ୍ରୀତି ତୋଷଣ", "ଟେଣ୍ଡରର କାଗଜ ଗୋଳମାଳଆରେ ଭିତର ହାତର ରହସ୍ୟ", "ବାଲି ନା ସୁନା ଟି. ଟି. କେ ତନଖି କରନ୍ତୁ", "ଅଳିଆ ଗଦା ଭିତରେ ଷ୍ଟିଲ୍‌ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ର ଇଷ୍ଟେଟ୍ ଅଫିସ୍" ।

ଏଇ ସବୁ ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକରେ ଷ୍ଟିଲ୍‌ପ୍ଲାଣ୍ଟ୍ ମାନେଜ୍‌ମେଣ୍ଟ୍‌ର ହୃତ୍‌କମ୍ପ ହେବନାହିଁ ତ ଆଉ କ'ଣ ?

—ଇସ୍, ଏତେ ସବୁ ମନେ ରଖିଛ ତମେ ? ମୁଖସ୍ଥ କଲା ପରି କହି ଯାଉଛ ଯେ ?

—ଏଥିରୁ କେତେଗୁଡ଼ାଏ ତ ଆମର ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ୍‌କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି । କଥା ହେଲା : ଆପଣଙ୍କ ସମ୍ବାଦ ପରିବେଷଣରେ ଓଡ଼ିଆ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସ୍ୱତ୍ୱ, କମ୍ପାନୀ ପରିଚାଳକଙ୍କର ଯେଉଁ ଆକ୍ରୋଶ ଆଉ ଅଭିସନ୍ଧିମୂଳକ ପାତର ଅନ୍ତର ଭାବ, ସେଇଟାଇ ବେଶୀ ଚିନ୍ତାର କାରଣ ହେଉଛି ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ । ଭିତରି ଗୁମରଟା ପଦାରେ ପଡ଼ିଯାଉଛି, ସବୁ ଦୁର୍ନୀତିକୁ ଖୋଲି ଦେଖେଇ ଦଉଛନ୍ତି···

—ସ୍ଥାନୀୟ ସାପ୍ତାହିକର ଆଉ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ ? ଜି. ଏମ୍‌ଙ୍କ ବେକରେ କେତୁଟା ଫୁଲମାଳ ପଡ଼ିଲା ରୋଜ୍, ସେଇ କଥା ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିରୋନାମା ଦେଇ ଛାପିବା ?

କିଂ କିଂ କରି ଫୋନ୍ ବାଜି ଉଠିଲା ।

ମାଳମା କହିଲା : ପ୍ରଣାମ, ମୁଁ ପୁଣି ଆସିବି ।

—ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ, କିନ୍ତୁ ଏଥର ତୁମ ବନ୍ଧୁ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭଙ୍କୁ ନେଇ, ଆଶା କରୁଛି ।

ମାଲମା ଗୁଲିଗଲା ।

ରିସିଭର ଉଠେଇ ନେଇ କାନ ପାଖରେ ଧରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ମୁଁ ବଦ୍‌ଓ୍ୱାନ କହୁଛି, ଭସି ଆସିଲା ସେ ପାଖରୁ : ଆଜିର ଖବର କ'ଣ ଜାଣନ୍ତି ?

—କ'ଣ ?

—ଇଷ୍ଟବେଙ୍ଗଲ୍‌ରୁ ହିନ୍ଦୁମାନେ ପଳେଇ ଆସୁଛନ୍ତି ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ।

—ସେଠି ଦଙ୍ଗା ଲାଗିଛି, ପଢ଼ିଥିଲି ଖବର କାଗଜରେ ।

—ସେ 'ରିଏଟ' ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଛି ବୋଲି ବି ଖବର ବାହାରି ଥିଲା, ବଦ୍‌ଓ୍ୱାନ କହିଲା : ଭଗବାନ ଜାଣନ୍ତି ଅବସ୍ଥା କଣ । କିନ୍ତୁ ଗଲା ଚାରିଦିନ ହେଲା ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ରିଫ୍ୟୁଜି ଟ୍ରେନ୍ ଯାଉଛି ଏଇ ବାଟେ । ଆଜି ସକାଳେ ବି ଦୁଇଟା ରିଫ୍ୟୁଜି ଟ୍ରେନ୍ ପାସ୍ କରିଛି । ସନ୍ଧ୍ୟା ଆଠଟାରେ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଆସୁଛି । ଖବରଟା ପଠେଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

—ପି. ଟି. ଆଇ ପାଇଁ ଏ ନ୍ୟୁଜ୍‌ଟା ନୁହେଁ ।

—ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ନୁହେଁ କେମିତି ?

—ରିଫ୍ୟୁଜି ଟ୍ରେନ୍ ପାସ୍ କରୁଛି ରାଉରକେଲା ବାଟେ, ଏଥିରେ 'ସମ୍ବାଦ' କ'ଣ ଅଛି ?

—ନା, ନା, ଟ୍ରେନ୍ ଏଠି ଛିଡ଼ା ହଉଛି କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ।

—ତା ବି ନ୍ୟୁଜ୍ ନୁହେଁ ।

—ଏଠି ସେମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯିବ ଆଜି ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ତରଫରୁ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ···

—ହଁ ଏଇଟା ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ, ଟ୍ରେନ୍‌ଟା ଆସୁ । ଏଠି ଛିଡ଼ା ହେଉ, କେଉଁ କେଉଁ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ବୋଧହୁଏ ବେସରକାରୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସବୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବେ, ସେ କଥା ଆଗେ ଦେଖାଯାଉ, ତା'ପରେ ନ୍ୟୁଜ୍ ପଠେଇବା କଥା ଭାବି ଦେଖିବା ।

—ଆପଣ ବଡ଼ ସ୍ଲୋ··· । [illegible]—

—ତମେ ପଠେଇ ଦେଇ ସାରିଲଣି ?

—ମୋ'ଟା ତ 'ସାହେବ' କାଗଜ । ସେମାନେ କମ୍ୟୁନାଲଭିତ୍ତିକ ଖବରାଖବରର ଗୁପିଦେବେନି ବୋଧେ ହୁଏ···

—ଝୁବ୍ ହୁସିଆର ତୁମେ···

ଫାଏଁ କରି ହସି ଉଠିଲା ସେ ପାଖେ ବଦ୍ଧ୍ୟାନ । କହିଲା : ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ବିପଦରେ ପକେଇ ଦବାକୁ ଯାଉଚି, ଭାବୁଚନ୍ତି ?

—ମୁଁ ଭାବୁନି, ସେ ରିକମର ଧାରଣାଟା ତୁମେ ସୃଷ୍ଟି କରିଉଚ ।

—ମତେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ ।

—ଏଠି ସାମ୍ବାଦିକତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ତୁମକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ପାଇଁ କେବଳ ଗୋଟିଏ ବୋକା ବାକି ରହିଯାଇଚି, ଯା ତୁମେ ଜାଣ । ଏଣୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହିପାର··· ।

କିଛି କ୍ଷଣ ପାଇଁ ଚୁପ୍ ହେଇଗଲା ସେ ପାଖରେ ବଦ୍ଧ୍ୟାନ । ତା'ପରେ ଖୁବ୍ ନିରୁତ୍ସାହିତ ଗଳାରେ କହିଲା : ସଜମୀକାନ୍ତ ତ ବଡ଼ ଏକବାଜିଆ ଆଉ ବଦ୍‌ରାଗି । ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ସମାଚାରର ସେ ପିଲାଟା, ଆଉ ଲୋକାଲ କାଗଜଗୁଡ଼ାକର ଅପରିପକ୍ୱ ସାମ୍ବାଦିକ ଜଣେ ଦିଜଣ ଏମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସମ୍ପର୍କ ରଖି ପାରିବ କୋଉ ଭଦ୍ରଲୋକ ? ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ସୁଖ ଦୁଃଖ ହୁଏ ବେଳେବେଳେ, ଦେଖୁଚି ଆପଣ ବି ମତେ ସନ୍ଦେହ କରନ୍ତି ।

ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ହଉ ରହିଲା ।

—ଆଉ ଟିକିଏ ଶୁଣନ୍ତୁ···

—କୁହ ।

—ଏଠି ଅବସ୍ଥାଟା ଖୁବ୍ ସାଂଘାତିକ ।

—କୋଉ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ?

—କମ୍ୟୁନାଲ୍ ଟେନ୍‌ସନ୍ ।

—ଖବରଟା ରାଜ୍ୟ ସର୍କାରଙ୍କ ପ୍ରଶାସକଙ୍କ ପାଇଁ ।

—ଆପଣ କହି ଦିଅନ୍ତୁ ଏସ୍. ଡି. ଓ. ଙ୍କୁ ।

—ତାଙ୍କ ସହିତ ଜଣାଶୁଣାଟା ତୁମର ବେଶୀ ।

—ଏବେ ଝଗଡ଼ା ଲାଗି ଯାଇଚି ।

—ଏ ସମ୍ବାଦଟା ଜଣେଇ ଦେଲା ପରେ ପୁଣି ବନ୍ଧୁତା ଜମିଯିବ ।

—କେମିତି ?

—ବନ୍ଧୁତା ଥିଲେଇ ଝଗଡ଼ା ଲାଗେ । ଝଗଡ଼ାଟା ମିଟ୍ ମାଟ୍ ହୋଇଯାଏ ସାମୟିକଭାବେ ।

—ଆପଣ ତା' ହେଲେ ଚୁପ୍ ଚାପ୍ ବସି ରହିବେ ?

—ମୁଁ କ'ଣ କରିବ ସେଇଟା ମୋ ଦାୟିତ୍ୱ ।

—ହଉ ରହିଲା ।

—ରୁହନ୍ତୁ । ଧନ୍ୟବାଦ ।

କିନ୍ତୁ ଏ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣିଲା ପରେ ସୁବ୍ରତ ଭାବିଲା ତାର ଅବଶ୍ୟ କିଛି ଦାୟିତ୍ୱ ଅଛି, ସହରର ଜଣେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ନାଗରିକ ଭାବରେ ।

ଖଣ୍ଡେ ସଫା ପଞ୍ଜାବୀ ପିନ୍ଧି ସେ ବାହାରି ଆସିଲା ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ।

ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍‌ର ବଣ୍ଟା ଖୁମ୍ବମାନଙ୍କରେ ଆଲୁଅ ଜଳି ଉଠିଥିଲା ବହୁତ ବେଳୁ । ହାତ ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲା ରାତି ଅଠଟା ହବ ପ୍ରାୟ । ହାଓଡ଼ା ଆଡୁ ଗୋଟାଏ ଟ୍ରେନ୍ ଆସିବା କଥା ଆଉ ଟିକିଏ ପରେ । ରଫ୍ୟୁଜି ଟ୍ରେନ୍‌ଟା କ'ଣ ତା ଆଗରୁ ଆସିଯିବ ?

ଗୋଟାଏ ରିକ୍‌ସା ଡାକି ସୁବ୍ରତ ବସିଲା ଦୋ-ଦୋ-ପାଞ୍ଚ ମନରେ ।

ନିଜ ଆଖିରେ ସବୁ ଦେଖିବା ଉଚିତ ।

ଷ୍ଟେସନ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ସେ ଦେଖିଲା ତୁମୂଳକାଣ୍ଡ ।

ଲୋକରେ ଲୋକାରଣ୍ୟ ଷ୍ଟେସନ୍‌ର ବାହାର ଭିତର ଚାରିଆଡ଼ । ରଫ୍ୟୁଜି ଟ୍ରେନ୍‌ଟା ଆସି ଲାଗିଯାଇଚି ଟିକିଏ ଆଗରୁ । ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଉପରେ ଧାଡ଼ି ହୋଇ ବସିଚନ୍ତି ଖଣ୍ଡିଆ-ଖାବରା ରଫ୍ୟୁଜିର ଦଳ, ଦୁଇ ତିନଟା ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା 'ରୋ'ରେ । କାହାର ନାକ ନାହିଁ, କାହାର କାନ ନାହିଁ, କଏଣେ କଣା, ଆଖି

ଫୁଟେଇ ଦିଆଯାଇଚି, କାହାର ହାତ, ତାହାଠୁ କଟି ଯାଇଚି, କିଏ ଖ୍ଲେଞ୍ଚା, ଲେଙ୍ଗଡ଼ା, ମାଦଳ ପରି ଗଡ଼ୁଚି ଭୂଇଁରେ । ଅଷ୍ଥି ବିକଳାଙ୍ଗମାନେ, କେତେଦିନ ଧରି ଖାଇ ନାହାନ୍ତି, ଭୋକ ଉପାସରେ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ପଡ଼ି ପଡ଼ି, ଖୁନ୍ଦି ଖାନ୍ଦି ହୋଇ ଅଧମରା ହୋଇ ଆସୁଚନ୍ତି କେଜାଣି, ଏଇଠି ତାଙ୍କୁ ମୁଠାଏ ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯିବା କଥା ଶୁଣି ପ୍ରାଣପଣେ ଚିତ୍କାର କରୁଚନ୍ତି : 'ବାବୁ ଆମାକେ ଦାଓ ! କ୍ଷିଧାଏ ମରେ ଯାଚ୍ଛି, ବାଞ୍ଚାଓ ଆମାଦେର, ଦୟା କରୋ ।'

ସେଇ କଣା ଆଖିରୁ ବୋହୁଚି ଧାର ଧାର ହୋଇ ଲୁହ, ହାଡ଼ମାଳ କଙ୍କାଳସାର ଦେହ । ସେଇ ଦେହର ମୁର୍ଦ୍ଧନରୁ ବାହାରୁଚି ଆର୍ତ୍ତନାଦ । 'ଖେତେ ଦାଓ, ଖେତେ ଦାଓ ।'

ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ରହିଲା ସୁବ୍ରତ । କି ଦୃଶ୍ୟ ! କି ମର୍ମନ୍ତୁଦ ଦୃଶ୍ୟ !! କି ଭୟାବହ ପରିଣତି ବିଭକ୍ତ ଭାରତର ! ସ୍ୱାଧୀନ ହବା ପାଇଁ, ପାର୍ଟିସନକୁ ସ୍ୱୀକାର କରନେଇ କି ମାରାତ୍ମକ ଭୁଲ୍ କରିଚନ୍ତି ଏ ଦେଶର ନେତା ?

ପ୍ରତିହିଂସାର ଏ ଯେଉଁ ରକ୍ତନଦୀ ବହି ଚାଲିଚି ଉଣେଇଶ ଶହ ସତଚାଳିଶ ଠାରୁ, ଯାର ଶେଷ୍ କେଉଁଠି ? ଯା'ର ପ୍ରତିକାର କ'ଣ ?

ଅହିଂସା ଆଉ ଅସହଯୋଗର ଅଭିନବ ପନ୍ଥାରେ ଗାନ୍ଧୀ ଆଣିଚନ୍ତି ସ୍ୱାଧୀନତା, ପରାଧୀନ ଭାରତକୁ ମୁକ୍ତ କରିଚନ୍ତି ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଗୋଳା-ବାରୁଦକୁ ଅକାମୀ କରିଦେଇ, କିନ୍ତୁ ଏ ଯେଉଁ ତାଣ୍ଡବ ଲୀଳା ଲାଗି ରହିଚି ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଭାଇ ଭାଇଙ୍କ ଭିତରେ, ରାମ, ରହିମର ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀଙ୍କ ଭିତରେ, ଏ ଯୋଉ ବଳ କଷାକଷି, ଛୁରୀ ଭୁଷାଭୁଷି, ଗଳା କଟାକଟି ପରସ୍ପରର, ଏଇ ଯୋଉ ରାକ୍ଷସୀ ପ୍ରତିଜ୍ଞା, ଲହୁ ପିଇ ନାଚିବାର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ନିଶା, ଯା'ର ଶେଷ କେଉଁଠି ? କେବେ ? କିପରି ? କାହା ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ବନ୍ଦ ହେବ ଏ ଜଘନ୍ୟ ରାଏଟ୍, ଏଇ କମ୍ୟୁନାଲ ସଂଘର୍ଷ ?

ସହରର ମାରୱାଡ଼ି ସମିତି, ପଞ୍ଜାବୀଙ୍କର ଗୁରୁଦ୍ୱାର ପ୍ରବନ୍ଧକ କମିଟି, କର୍ମୀମାନଙ୍କର ଦାତବ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ସମସ୍ତେ ଆସି ବାଣ୍ଟୁଛନ୍ତି ରୁଟି, ଭାତ, ଡାଲି, ତରକାରି । ପାଣି ଦଉଚନ୍ତି ଗ୍ଲାସରେ, କେହି ବଦାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ପଇସା ବି ବାଣ୍ଟୁଚି ମୁକ୍ତ ହସ୍ତରେ ।

ସେତେ ଦେଲେ ବି କଅଣ ଏମାନଙ୍କୁ । ଆହୁରି ଦିଅ, ଆହୁରି ଦର୍କାର । ଯେପରି ଯୁଗ ଯୁଗର ବୁଭୁକ୍ଷା ନେଇ ଆସିଚନ୍ତି ଏମାନେ ! ଏମାନଙ୍କ ପେଟ ଭିତରେ ବ୍ଲାଷ୍ଟ୍ ଫର୍ନେସ୍‌ର ଅଗ୍ନିଶିଖା । ସେ ଶିଖା ଯେପରି ସବୁ ସୃଷ୍ଟି ଚୁଟି ଲେହନ କରନେବ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ।

ଯାହା ଆସିଥିଲା ସବୁ ଶେଷ୍ ।

ଟ୍ରେନ୍ ଭିତରକୁ ଉଠିଯିବା ପାଇଁ ସଙ୍କେତ ଦେଲାଣି ଗାର୍ଡ୍ ସାହେବ, ବହୁତ ବେଳୁ । ଝାରସୁଗୁଡ଼ାଠି, ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ଏଠି କେବଳ ଲାଇନ୍ କ୍ଲିଅର ମିଳିନି ନାହିଁ ବୋଲି ଅଟକି ଗଲା ରଫ୍ୟୁଜି ଟ୍ରେନ୍‌ଟା । ହାଓଡ଼ା—ନାଗପୁର ପାସେଞ୍ଜର ଟ୍ରେନ୍ ଆସିବାର ସମୟ ହେଇଗଲା । ମେନ୍ ଲାଇନଟା ସଫା ହବା ଉଚିତ । କିନ୍ତୁ କିଏ ଶୁଣୁଚି ସେ କଥା ?

—ଆଉରି କିଛି ଖାଇବାକୁ ନଦେଲେ, ଟ୍ରେନ୍ ଭିତରକୁ ଯିବୁନି । ଅନେକ ଦେଇଚ, ହେଲେ ଆହୁରି ଦିଅ, ଆହୁରି···ରଫ୍ୟୁଜିମାନଙ୍କର ବିକଳ ପ୍ରାର୍ଥନା ।

—ହଁ, ନିଅ ନିଅ, କିଛି ପାଁଉରୁଟି ନେଇ ଆସିଚୁ ଆମେ । କେତେଜଣ ଶିଖ୍ ଭାଇ ଧାଇଁ ଆସିଲେ ଷ୍ଟେସନ୍ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଉପରକୁ । ଝୁଡ଼ି ଭର୍ତ୍ତି ଆଣିଚନ୍ତି ପାଁଉରୁଟି, ଷ୍ଟେସନ ସେପାଖ ବ୍ୟାକେରିରୁ କିଣି ଆଣିଚନ୍ତି ।

ସହରର ଯେତେକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଡ଼ ବ୍ୟାକେରି, ଗଲା ଛ ସାତ ଦିନ ହେଲା ବେଶ୍ କମଉଚନ୍ତି । ଶହ ଶହ ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ବିକ୍ରୀ ହଉଚି ଗୋଟାଏ ଦିନରେ । ଦାମ୍ ବଢ଼େଇ ଦେଇଚନ୍ତି ଚାରି ପାଞ୍ଚ ଗୁଣ । ଏଇତ ମୌକା ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ, ରୋଜଗାର କରିବାର ଅପୂର୍ବ ସୁଯୋଗ !!

—ଦୟା ମାୟା ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କର ? ଜଣେ କିଏ କହିଲା ଗହଳି ଭିତରେ । ଆଖିବୁଜା ଦାମ ନଉଚନ୍ତି, କଥା କ'ଣ ? ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲେ ହବନି ?

—କ'ଣ କହିବ ? କାହାକୁ କହିବ ? ସେମାନେ କ'ଣ ହିନ୍ଦୁ ? ଯେତେକ ବ୍ୟାକେରି ଏଠି, ସବୁଗୁଡ଼ିକର ମାଲିକ ତ···

—ହୁଅନ୍ତୁ ନା ମୁସଲମାନ । ତା'ବୋଲି କ'ଣ ସେମାନେ ମଣିଷ ନୁହନ୍ତି ? ଦୟା ଧର୍ମ ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ? କହିଲେ ବୁଝିବେନି ?

—ସେମାନେ ବୁଝିବେ, ହେଃ ! ଜଣେ କଏ ଜବାବ ଦେଲା, ସେମାନେ ବୁଝୁଥିଲେ ଏ ନିରୀହ ଲୋକଙ୍କର ଏ ଅବସ୍ଥା ହୋଇଥାନ୍ତା ?

—ଚୁପ୍, ଚୁପ୍, ଚୁପ୍ କର । ଏଠି ଖୁବ୍ ଟେନ୍‌ସନ୍ ଆଜ ସକାଳୁ । କେହି ଶୁଣିବେ ସେମାନଙ୍କ ଲୋକ । ଗାଡ଼ିବେଳ ହୋଇଗଲାଣି, ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଉପରେ ଥିବେ ନିଶ୍ଚୟ କେହି କୁଆଡ଼େ ଯିବା ପାଇଁ···

—ଥାଆନ୍ତୁ, ଜଣେ ଶିଖ୍ ବେପରୁଆ ଭଙ୍ଗୀରେ ଗୁହାଁ ଜବାବ ଦେଲା, 'ଡରପୋକ' ତୁମେମାନେ । ପଞ୍ଜାବ ହୋଇଥିଲେ···

ସୁବ୍ରତ କାନରେ ପଡ଼ିଗଲା କଥା କେତେ ପଦ । କଣେଇ କରି ଚାହିଁଲା ସେ ଟିକିଏ । ଚାହିଁଲା ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିବା ଦେଖଣାହାରଙ୍କ ମୁହଁକୁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଉତ୍ତେଜିତ ଭାବ । ସମସ୍ତେ ଯେପରି ଅସ୍ଥିର ଏ ରକ୍ତାକ୍ତ ଦୃଶ୍ୟରେ ।

ସୁବ୍ରତ ଆଗେଇଗଲା । ଛୁଟି ହେଲା, ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ଲୋକେ ଫୁସ୍ ଫାସ୍ ହଉଚନ୍ତି ଯେଉଁଠି ।

ଦେଖା ହୋଇଗଲା ବର୍ଦ୍ଧମାନ ସାଙ୍ଗରେ ।

—ଆରେ, ଆପଣ ଆସିଚନ୍ତି ? ପଚାରିଲା ବର୍ଦ୍ଧମାନ ।

—ଆଖିରେ ନ ଦେଖିଲେ ରିପୋର୍ଟ କରିବ କ'ଣ ?

—ଠିକ୍ !

—କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ କଥା···ସୁବ୍ରତ ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ହେଲା···

—କ'ଣ କୁହନ୍ତୁ ତ !

—ଏଠି ଏତେ ଉତ୍ତେଜନାପୂର୍ଣ୍ଣ ବାତାବରଣ, ଶାନ୍ତି ଭଙ୍ଗ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ, ଅଥଚ ପୁଲିସ ବ୍ୟବସ୍ଥା କାହିଁ, ରାଜ୍ୟ ସର୍କାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ?

—ଏଇଟା ଓଡ଼ିଶା ଦେଶ କି ନା ! ଓଡ଼ିଆମାନେ ଶାନ୍ତିପ୍ରିୟ ଲୋକ । ଏଠି ଏ ସବୁର ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ । ବର୍ଦ୍ଧମାନ କହିଲା : ରଫ୍ୟୁଜି ଟ୍ରେନଗୁଡ଼ା ଟାଟା ଷ୍ଟେସନରେ ଛୁଟି ହୋଇଥିଲା ଆଗରୁ । କିନ୍ତୁ ଶୁଣୁଚି ସେଠି ଗତ କାଲି ଗୋଳମାଳ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଚି ବୋଲି ଆଜ ସକାଳେ ଏ ବାଟେ ପାସ୍

କରିଥିବା ବଇଟାଯାକ ରଫ୍ୟୁଜି ଟ୍ରେନ୍ ସେଠି ଆଉ ଛିଡ଼ା ହେଉନ । ଏଇଟା ମଧ୍ୟ ଖଡ଼୍ଗପୁରରୁ ସିଧାସଳଖ ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଉଚି ଏଇଠି । ଏଠୁ ଯିବ ଝାରସୁଗୁଡ଼ା···

—ତା' ପରେ ?

—ହଁ ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟକୁ ଯାଉଚନ୍ତି ବୋଧ ହୁଏ ଏମାନେ । ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଚନ୍ତି : ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯୁବକ ଯୁବତୀ କେହି ନାହାନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ···

ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ହୋ ହଲ୍ଲା ପ୍ଲାଟଫର୍ମର ପଶ୍ଚିମ ପଟେ । ଧାଇଁଲେ ସମସ୍ତେ ଏକ୍ ସାଙ୍ଗରେ ।

ଭିଡ଼ ଠେଲି ସୁବ୍ରତ ପକ୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିବା ମୁସ୍କିଲ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ବର୍ଦ୍ଧମାନ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଇଗଲା ଆଖି ପିଛୁଳାକେ ।

—ପାଉଁରୁଟିରୁ ପୁଳାଏ ଖାଇ ବଇଟା ଲୋକ ବେହୋସ ହୋଇ ପଡ଼ଚନ୍ତି, ଗୁଜବଟା ଉଠିଲା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ।

—ପାଉଁରୁଟିରେ ଜହର ଦେଇଚନ୍ତି ସେମାନେ, ଆଉ ଜଣେ ମନ୍ତବ୍ୟ କଲା ।

—ନା, ନା, ଏ ସବୁ ମନଗଢ଼ା କଥା । ଗୋଟାଏ ଗୋଳମାଳ ଲଗେଇ ଦବାର ଫନ୍ଦି ।

କାନ ଦେଲାନି ଏ ସବୁରେ ସୁବ୍ରତ । ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଫେରିଆସିଲା ପ୍ରେସ୍ ଅଫିସ୍‌କୁ । ଆସି ଫୋନ୍ କଲା ଏସ୍. ଡ଼. ଓ. କୁଁ । କହିଲା : ଶୀଘ୍ର ପୁଲିସ୍ ପଠେଇ ଶାନ୍ତି ରକ୍ଷା କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତୁ ।

—ଟ୍ରେନଟା ଛିଡ଼ାଥିଲା ଆପଣ ଆସିଲା ବେଳକୁ ? ପଚାରିଲେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ସାହେବ ।

—ନା, ଛିଡ଼ା ହେଇଥିଲା ସେଇମିତି ! ଆପଣ ପଚାରି ବୁଝନ୍ତୁ ।

ରିସିଭରଟା ରଖିଦେଲା ସୁବ୍ରତ ।

ରାତି ନଅଟା ପ୍ରାୟ ।

ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍‌ର ଲାଇଟ୍‌ଗୁଡ଼ାକ ହଠାତ୍ ଅଫ୍ ହେଇଗଲା ।

ଗୃହଆଡ଼ ଅନ୍ଧାର ।

ସେଇ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଶଶଧର । ପଚାରିଲା : ବାହାରର ବତୀଗୁଡ଼ାକ ଲିଭିଗଲା କାହିଁକି ? ଘର ଭିତରେ ତ ଲାଇଟ୍ ଅଛି ।

—ହୁଏତ କିଛି ବ୍ରେକ୍‌ଡାଉନ କୋଉଠି । ସୁବ୍ରତ କହିଲା ହାଲ୍‌କା ଗଳାରେ । କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲ ତୁମେ ? ଏତେ ରାତିରେ ଆସୁଚ !

—ସାପ୍ତାହିକ ପାଇଁ କପି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା କଥା । କାଲି ପ୍ରେସ୍‌କୁ ଯିବ ପରା ?

—ସେ ଆଉ ଏତେ ରାତିରେ କେମିତି ହେବ ? ଡାକ ଦେବାର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଆଉ ନାହିଁ ମୋର । ତାଠୁ ବରଂ କାଲି ବଡ଼ ଭୋରୁ ଭୋରୁ···

—ଘଣ୍ଟାଏ ଖଣ୍ଡେ ବସେ, କିଛି କରେଁ ଅଳ୍ପ ବହୁତ ।

—କିଏ ଜଣେ ଆସୁଚି ଦେଖ ତ । ସୁବ୍ରତ ଗୁହାଁରିଲା ଜଣାଷଣ କରି । ଓଃ, ଧଡ଼ରାମ ?

—ଆଜ୍ଞା ।

—କ'ଣ, କଥା କଣ ?

—ଆଜ୍ଞା, ଦୁଆରଟା ବନ୍ଦ କରି ଦିଅନ୍ତୁ । ସେଣେ ଲାଗିଗଲାଣି ଗୋଲମାଲ ।

—କୋଉଠି ? ଶଶଧର ମୁହଁ ବୁଲେଇ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ଧଡ଼ରାମକୁ ।

—ସେଇ ଷ୍ଟେସନ ଆଖପାଖରେ ।

—ସବୁ ଗୁଜବ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ମୁଁ ତ ଆସୁଚି ଏଇକ୍ଷଣି ଷ୍ଟେସନରୁ ।

—ହଁ ଆଜ୍ଞା ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ । ଆଉ ଏ ପାଖେ ଉଦବଟନଗରରେ ସେଇ ଯୋଉ ଲଣ୍ଡ୍ରିଟା ଥିଲା, ସେଇ ଧୋବାଟା···

—ଯାଅ, ଯାଅ, ସୁବ୍ରତ ପାଟି କରି ଉଠିଲା : ଯେତେ ସବୁ ବାଜେ ଖବର···

—ବିଶ୍ୱାସ କରୁ ନାହାନ୍ତି ? ଲୋକ ଦେଖି ଆସି କହିଲା । ମୁଁ ବି ଯାଉଚି, ଯିବା ଆଗରୁ ଆପଣଙ୍କୁ କହିଦବାକୁ ଆସିଲି : କବାଟ ବନ୍ଦ କରି

ହଅନ୍ତୁ, କହି ଧଡ଼ଗମ ଗ୍ଭଲ ଯାଉଥିଲା, କ'ଣ ଭାବି ରାସ୍ତା ପାଖରୁ ପୁଣି ଫେରି ଆସିଲା ।

ପ୍ରେସ୍ ସାମ୍‌ନା ରାସ୍ତା ଉପରେ ଗୋଡ଼ଆ ଗୋଡ଼ି ହୋଇ ଧାଇଁଲେ କେତେ ଲୋକ ।

ଶଶଧର ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା । କହିଲା : ମୁଁ ଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ଯିବି କେମିତି ? ଯଦି ବାସ୍ତବିକ ଏମିତି ଗୋଳମାଳ ଲାଗି ଯାଇଥାଏ···

—ନା, ନା, ସବୁ ମିଛ । ଯିବ ଯଦି ଯାଅ, ନହେଲେ ରହିଯାଅ ଏଠି ରାତିକେ···

—ନା, ନା, ଘରେ କେହି ନାହାନ୍ତି । ପିଲାମାନେ ଏକୁଟିଆ, ମୁଁ ଯାଏଁ···

ତରବର ହୋଇ ଉଠି ଗ୍ଭଲଗଲା ଶଶଧର ।

ଟେବୁଲ୍ ସେ ପାଖରୁ ବୁଲି ଆସି ସୁବ୍ରତ ବସିଥିବା ଚୌକି ପାଖରେ ଘଷି ହେଲା ପରି ଛିଡ଼ା ହେଲା ଧଡ଼ଗମ । ଟିକିଏ ନଇଁ ପଡ଼ିଲା । କାନ ପାଖରେ କହିଲା ସୁବ୍ରତର : ପିଲା ଝିଅଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଆସନ୍ତୁ ଘରେ । ରାତାରାତି ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ ଟାକ୍‌ସି କରି ।

—କାହିଁକି ?

—ଆପଣଙ୍କ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

—କୋଉମାନଙ୍କର ?

—ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି ସବୁ । ସେଇ ଯୋଉ ଗଣ୍ଡଗୋଳଟା ଲାଗିଥିଲା ତିନିବର୍ଷ ତଳେ । ମତେ ସେମାନେ ପିଟିବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଲୁଚି ଯାଇଥିଲି ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ଏଇ ଆଲମିରା ପଛରେ । ସେମାନେ ପଶି ଆସୁଥିଲେ ଭିତରକୁ । ଆପଣ ଅଟକେଇ ଦେଇଥିଲେ । ଲାଠି ବାଜିଥିଲା ଆପଣଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ । ରକ୍ତ ବହିଥିଲା । ମୋର ସବୁ ମନେ ଅଛି । ମୋ ପାଇଁ ରକ୍ତ ଦେଇଛନ୍ତି ଆପଣ, ମାଡ଼ ଖାଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ଗୁଣ୍ଡା ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ବେଇମାନ ନୁହେ । ମୁଁ ସବୁ ଜାଣେ । ସେମାନେ ଏଇ ମୌକାରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରି ପାରନ୍ତି । ଆପଣ ଗ୍ଭଲିଯାଆନ୍ତୁ ।

—ନା, ସୁବ୍ରତର ଦୃପ୍ତ କଣ୍ଠ ସ୍ୱର···

—ଅନ୍ତତଃ ପିଲମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସନ୍ତୁ । ମୋର ଅନୁରୋଧ । ମୁଁ ଯାଉଛି ଟାକ୍ସି ଡାକି ଆଣିବି । କହି, ଝଡ଼ବେଗରେ ଛୁଟିଗଲା ଧଡ଼ିରାମ ।

କିନ୍ତୁ ଫେରିଆସିଲା ହତାଶ ହୋଇ । କହିଲା : ଟାକ୍ସି ଷ୍ଟେଣ୍ଡ୍‌ରେ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଗାଡ଼ି ନାହିଁ । ଯେ ଯୁଆଡ଼େ ଗାଏବ୍ । ସିନେମା ବନ୍ଦ ହୋଇ ଗଲାଣି । ବଣ୍ଡା ରୋଡ଼ ଶନ୍‌ଶାନ୍ । ଚାରିଆଡ଼େ ଅନ୍ଧାର. ।

କାନ ଅତଡ଼ା ଘୋ ଘା ଶବ୍ଦ ଭାସି ଆସିଲା ଖୁବ୍ ଦୂରରୁ ।

ହଁ, କିଛି ଗୋଟାଏ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଛି ବୋଧହୁଏ । ଏତେବେଳକୁ ବିଶ୍ୱାସ ହେଲା ସୁବ୍ରତର ।

—ଷ୍ଟେସନକୁ ପଚାରନ୍ତୁ ତ ଫୋନ୍‌ରେ, ଗାଡିଟା ଗଲାଣି କି ନାହିଁ ? ଧଡ଼ିରାମ ଅନୁରୋଧ କଲା ସୁବ୍ରତକୁ ।

ଷ୍ଟେସନ ନମ୍ବରଟା ଡାଏଲ କରି ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

ଜବାବ ମିଳିଲା : ଗାଡ଼ିଟା ଛାଡ଼ି ହୋଇଛି । ଷ୍ଟେସନ ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ରୁମ୍‌ର ଝରକା କାଚ ଭାଙ୍ଗି ଚୁର୍‌ମାର୍ । ଭୀଷଣ ଗଣ୍ଡଗୋଳ, ମାରପିଟ ଚାଲିଛି ଷ୍ଟେସନ ବାହାରେ ।

—ମୋ କଥା ରଖନ୍ତୁ ସାର୍, ଧଡ଼ିରାମର କରୁଣ ଅନୁରୋଧ ।

—ହଁ ରଖିବି ଭାବୁଛି ତୁମ କଥା । କିନ୍ତୁ ପିଲାଛୁଆଙ୍କୁ ନେଇ ଯିବି କେମିତି ? ଟାକ୍ସି କାହିଁ ?

—ଟାକ୍ସି ମୁଁ ଆଣିଦେବି, ଯୋଉଠୁ ହେଲେ । ଆପଣ ତିଆର ରୁହନ୍ତୁ, କହି ଏକା ଦୌଡ଼କେ ଛୁଟି ପଳେଇଲା ଧଡ଼ିରାମ ।

ଦୁଆର ବନ୍ଦ କରିଦେଲା ସୁବ୍ରତ, ଭିତରପଟୁ ।

ଭୟତ୍ରସ୍ତ-କ୍ଷୁବ୍‌ଧ ସୁବ୍ରତର ପରିବାର ।

ମାଟି ଖପରଲି ଘର ଭିତରେ ସେଦିନ ରାତ୍ରିର କେତୋଟି ପ୍ରହର ! ସେ କି ଉଦ୍‌ବେଗଜନକ, କି ଭୟଙ୍କର !!

ଏବେ ବଡ଼ ଇସ୍ପାତ ସହର, ଏତେବଡ଼ କାର୍ଖାନାର ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଶବ୍ଦ କୋଳାହଳ, ସବୁ ଯେପରି ସ୍ଥିର, ସ୍ତବ୍ଧ ! କେବଳ ସମବେତ କଣ୍ଠର ଆର୍ତ୍ତ-ନାଦ, ଭାସି ଆସୁଚି ଖୁବ୍ ଦୂରରୁ, କେତେବେଳେ କ୍ଷୀଣରୁ କ୍ଷୀଣତର ହୋଇ । କେତେବେଳେ ସାମ୍ନା ରାସ୍ତା ଉପରେ ଭୟଭୀତ ଜନତାର ସନ୍ତ୍ରସ୍ତ ପଦଧ୍ୱନି ମିଳେଇ ଯାଉଚି ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ, ଆତଙ୍କର ଶିହରଣ ଟିକିଆଡ଼େ ।

—ଉଃ, କି ଭୟଙ୍କର ! ଏ କାଳରାତି ପାହିବ କିପରି ? ସୁବ୍ରତ ଭାବିଲା ମନକୁ ମନ ।

ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ରଖା ହୋଇଥିବା ଟାଇମପିସ୍ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା ସୁବ୍ରତ, ରାତି ବାରଟା । ମାତ୍ର ଦୁଇ ଘଣ୍ଟା ବିତିଚି ଏ ଭିତରେ । ଅଥଚ ମନେ ହେଉଚି, ଅନ୍ଧକାର ଗୁହା ଭିତରେ ଯେପରି କେତେ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଛଟପଟ ହେଉଚି ଏ ସହରର ଦୁଇ ଲକ୍ଷ ପ୍ରାଣ ।

ବାହାରେ, ଝରକା ପାଖରେ ଠୁକ୍ ଠୁକ୍ ଶବ୍ଦ ।

—କିଏସ୍, ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ମୁଁ ଧଡ଼ି । ସ୍ୱର ଖୁବ୍ ନମ୍ର, ଅସ୍ପଷ୍ଟ ।

—କ'ଣ କୁହ, ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଝରକାଟା ଖୋଲନ୍ତୁ ଟିକିଏ ।

ଖୋଲିଦେଲା ଝରକା ସୁବ୍ରତ ।

—ଟାକ୍ସି ଆଣିଚି ।

—କୋଉଠୁ ଆଣିଲ ?

—ଖାରମିହିପୁରରୁ ।

—କିଏ ଗଲା ଖାରମିହିପୁର ?

—ମୁଁ ନିଜେ ।

—କେମିତି ?

—ଜଣକ ବୁମାଷ୍ଟର ସାଇକେଲରେ ।

—ତିନିଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ଯାଇ ଫେରି ଆସିଲ ? ଡର ଲାଗିଲା ନାହିଁ ?

—ମୋର ଡର୍ କ'ଣ ଆଜ୍ଞା ? ମତେ ସମସ୍ତେ ଡରନ୍ତି ।

—ଏତେ କଲ ମୋ ପାଇଁ ?

—ଆପଣ ମତେ ବଞ୍ଚେଇ ଥିଲେ ସେଦିନ ।

—ଆଜି ସେଇଟା ଶୁଝି ଦେଲ ?

—ସେ ଋଣ ଶୁଝି ପାରିବିନି । ଏଇଟା ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବଡ଼ ଭାଇ ପ୍ରତି । ଏ ସହରରେ ସମସ୍ତେ ଯେତେବେଳେ ଗୁଣ୍ଡା, ବଦମାସ କହି 'ଧଡ଼ିରାମ'କୁ ଦୂର୍ ଦୂର୍ ମାର୍ ମାର୍ କରନ୍ତି, ଆପଣ ମତେ ବସାନ୍ତି ପାଖରେ । ଶୁଣନ୍ତୁ, ଟାକ୍ସି ଡ୍ରାଇଭର୍, ପଞ୍ଜାବି । ଦିଜଣ ଅଛନ୍ତି ଗାଡ଼ି ଭିତରେ । ରାସ୍ତା ସେପାଖ ଓସ୍ତଗଛ ତଳେ ଅନ୍ଧାରରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଚି ଗାଡ଼ିଟା । ମୁଁ ବି ପାଁଏଚରା ମାରୁଚି ରାସ୍ତା ଉପରେ । ଏ ଘର ପାଖକୁ କେହି ଆସିଲେ ଖତମ କରିଦେବି ସେଇଠି । ଡର ନାହିଁ । ଶୋଇଯାନ୍ତୁ ଆପଣ ଦି ଘଣ୍ଟା । ଏତେ ରାତିରେ ଯିବା ନିରାପଦ ନୁହେଁ । ପାନପୋଷ ପାଖରେ ହଣାକଟା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଚି । ଗାଡ଼ି ନେଇ ଆସିଲା ବେଳେ ଦେଖି ଆସିଚି ନିଜ ଆଖିରେ । ଠିକ୍ ପାହାନ୍ତା ପାହାନ୍ତା, ରାତି ଚାରିଟାରୁ ପାଞ୍ଚଟା ଭିତରେ ମୁଁ ସବୁଆଡ଼ି କଥା ଖବର ନେଇ ଆପଣଙ୍କୁ ଡାକିବି । କହୁ କହୁ କଥା ମଝିରେ ହଠାତ୍ ଚମକି ଉଠିଲା ପରି କହିଲା ଧଡ଼ିରାମ : ହେଇ, କିଏ ସବୁ ଧାଇଁଚନ୍ତି ଉଦିତ ନଗର ଆଡ଼େ । ଝରକା ବନ୍ଦ କରି ଦିଅନ୍ତୁ । ଭୟ ନାହିଁ ମୁଁ ଅଛି ।

ଝରକା ବନ୍ଦ କରିଦେଲା ସୁବ୍ରତ ।

ସେଇମିତି ଉଜାଗର ହୋଇ ବସି ରହିଲା ସାରା ରାତି ।

ଠିକ ପାଞ୍ଚଟା ବାଜିବାକୁ ଦଶ ମିନିଟ ଅଛି, ଠୁକ୍ ଠୁକ୍ କଲା ଧଡ଼ିରାମ ଝରକା ସେ ପାଖେ : ବାହାରନ୍ତୁ ।

ଅନ୍ଧାର ଏବେ ବି ଅଛି ଟିକିଏ ଟିକିଏ ।

ଗୋଟିଏ ଟ୍ରଙ୍କ୍ ଆଉ ସୁନ୍‌ମୁନ୍‌କୁ ନେଇ ଗାଡ଼ିରେ ବସିଲା ସୁବ୍ରତ । ପଛେ ପଛେ ତା'ର ସ୍ତ୍ରୀ ।

—ପେଟ୍ରୋଲ ନବାକୁ ହବ । କହିଲା ଡ୍ରାଇଭର ।

—ଚାଲ ।

ସାମନା ପେଟ୍ରୋଲ ଟାଙ୍କିରେ ତେଲ ପକେଇ ଟାକ୍ସି ଯିବା ପାଇଁ ଷ୍ଟାର୍ଟ ନେଇ ବାହାରିଲାବେଳେ ଦେଖିଲା ସୁବ୍ରତ : ରାସ୍ତା ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି ଦଳେ ଲୋକ । ମସ୍‌ଜିଦ୍ ଏରଆର ଲୋକ । ସେମାନେ ଯେପରି କ'ଣ କରିବାକୁ ବିଚାର ବିଚାର ହଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ମସୁଧା ଶେଷ ନ ହେବା ଆଗରୁ ବୋଁ କରି ଛୁଟି ଚାଲିଗଲା ସର୍ଦ୍ଦାରଜିର ଟାକ୍ସି ।

ହୁଏତ ଅଶି ମାଇଲ ସ୍ପିଡ଼ ଘଣ୍ଟାକୁ । ଅଶିମାଇଲ···

॥ ଚବିଶ ॥

ରାଉରକେଲା ଜଳୁଚି । କହିଲେ ବଣେଇର କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ମିଷ୍ଟର ମହାନ୍ତି : ଗଲା ଦି ଦିନ ହେଲା ଜଳୁଚି । ଡେଲି ମାର୍କେଟର ସବୁ ଦୋକାନ ପଣ, ଘର ଦ୍ୱାର ପୋଡ଼ି ପାଁଉଶ ହୋଇ ଯାଇଚି । ନିଆଁ ଜଳୁଚି, ଲୁଠିକରାଠୁ ବି ଦେଖାଯାଉଚି ସେ ନିଆଁ, ଯିବେ କେମିତି ଆପଣ ?

ପିଲାପିଲିଙ୍କୁ ଘରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଫେରନ୍ତା ବସ୍ ଧରି ଆସୁଥିଲା ସୁବ୍ରତ । ବଣେଇଠି ବସ୍ ଡ୍ରାଇଭର ଚା ଖାଇବା ନାଁରେ ବସ୍ ରଖିଦେଇ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଗଲା କୋଉଠି । ସେ ମୁସଲମାନ୍ । ତାର ଭୟ ହେଲା : କାଳେ ତା ଉପରେ କେହି ଆକ୍ରମଣ କରିବ ।

ସୁବ୍ରତ ଅଳ୍ପ ବହୁତ ପରିଚିତ ଏଠି କେତେ ଜଣଙ୍କର । ଚା' ଦୋକାନରୁ ତାକୁ ଡାକି ନେଇଗଲେ ମିଷ୍ଟର ମହାନ୍ତି : କହିଲେ, ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟର ସିକ୍ୟୁରିଟି ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ଥିଲାବେଳେ ସିନା ଆପଣ ମତେ କମ୍ପାମା ଖାଇ ଯିବ ପାଖ ମାଡ଼ିଉ ନଥିଲେ । ଅସଲରେ ମୁଁ ତ ଆପଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁ, ରାଉରକେଲା ପୋଷ୍ଟ ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ଅନ୍ତୁ । ଆପଣ ରୁହନ୍ତୁ ମୋ ପାଖରେ । ଦିନେ ଦି ଦିନ ଭିତରେ ରାଉରକେଲାର ଗୋଳମାଳ ଶାନ୍ତ ହେବାର ନୁହେଁ । କର୍ଫ୍ୟୁ ଜାରି ହୋଇଚି କାଲିଠୁ । କେହି କୁଆଡ଼େ ବାହାରୁ ନାହାନ୍ତି । ବସ୍ ଟାକ୍ସି ସବୁ ବନ୍ଦ ।

—ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ? ଅସ୍ଥିର ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—କିଏ କହିବ ? ତେବେ ଆଦିବାସୀମାନେ କ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଚନ୍ତି । ଧନୁଶର ଧରି ବୁଲୁଚନ୍ତି ରାଉରକେଲାର ରାସ୍ତା ଘାଟରେ ।

—ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ସରକାରଙ୍କ ପୁଲିସ ?

—ଶୋଇ ଯାଇଚନ୍ତି, ପରିହାସ ଗଳାରେ କହିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତି । ଆସନ୍ତୁ : ଏସ୍. ଡି. ଓ. ଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପରିଚୟ କରେଇ ଦେବି । ସେକେଣ୍ଡ ଅଫିସର୍‌ଙ୍କୁ ଜାଣିଥିଲେ: ମିଷ୍ଟର ଦାସ, ଏମ୍ପ୍ଲଏମେଣ୍ଟ ଏକସ୍‌ଚେଞ୍ଜରେ ବଡ଼ ଅଫିସର୍ ହେଇଥିଲେ ଦିନାକେତେ ।

—ଜାଣେ, ସୁବ୍ରତ ଛୋଟ ଉତ୍ତରଟିଏ ଦେଲା । ମନ ତାର ବିଚଳିତ । ଡେଲି ମାର୍କେଟଟା ଜଳୁଚି ହୁତୁ, ହୁତୁ ! ତେବେ, ତା ପ୍ରେସ୍ ଧରିଟା ?

କିନ୍ତୁ ପଚାରିବ କାହାକୁ ? କିଏ ଦେଖିଚି ? କିଏ ସଠିକ୍ କହିବ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ?

ରାଉରକେଲା ସହିତ ସମସ୍ତ ଯୋଗସୂତ୍ର ଛିନ୍ନ, ଏସ୍. ଡି. ଓ. ମିଷ୍ଟର ବି. ରାଓ କହିଲେ : ଟେଲିଫୋନ ଲାଇନ ତ ଅଚଳ, ଓ୍ୱାଏରଲେସ୍‌ଟା ବି କାମ କରୁନି ଠିକ୍ ଭାବରେ ।

ସୁବ୍ରତ କାବ୍‌ବା ହେଇ ଅନେଇଲା ମିଷ୍ଟର ରାଓଙ୍କ ମୁହଁକୁ : ଏ ପ୍ରଦେଶରେ ଶାସନ ଅଚ୍ଛି ତ ?

—ମନ୍ତ୍ରୀ ଅଛନ୍ତି, ଶ୍ଳେଷ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ ମିଷ୍ଟର ରାଓ, ବସିଚି ମୁଁ ଦିନ ରାତି ଓ୍ୱାଏରଲେସ୍ ସେଟ୍ ପାଖରେ । କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆସେ ଯଦି କୋଉଠୁ । ଏଠି ମୁସଲମାନ ବସ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ଖେ ମୁଁ ପୁଲିସ ଜଗେଇ ଦେଇଚି । କହି ଦେଇଚି : ନିର୍ଭୟରେ ରୁହ ତୁମେମାନେ । ରାଉରକେଲାରେ ଯାହା ହେଉଚି ହେଉ—ଏଠି ଆମେ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ, ଭାଇ ଭାଇ ।

—ଠିକ୍ କହୁଚନ୍ତି, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଏଠି କ'ଣ ଗୋଳମାଳର ଆଶଙ୍କା ଅଛି ?

ଓ୍ୱାଏରଲେସ୍ ସେଟ୍ ଭିତରୁ ଆବାଜ ଆସିଲା । ଗୋଟାଏ ସିପାହୀ ଧାଇଁ ଆସି ଡାକିଲା : ଆସନ୍ତୁ ସାର୍, ଶୀଘ୍ର ଆସନ୍ତୁ ।

ରୁମ୍ ଭିତରୁ ଗଲା ଶୁଣାଗଲା ମିଷ୍ଟର ରାଓଙ୍କର : ହ୍ୱାଟ ? ସେମାନେ ବଣେଇ ଆଡ଼କୁ ମାର୍ଚ୍ଚ କରୁଚନ୍ତି ? କିଏସ୍ ? ଆଦିବାସୀମାନେ ? ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ଆଦିବାସୀ ? ଧନୁ ଶର ଧରି ବାହାରିଲେଣି ରାତି ମୁହାଁରୁ ? ଜଲଦା କଲୋନୀ ଟପିଗଲେଣି ?

ଷ୍ଟ୍ରଙ୍ଗ୍ ରୁମ୍ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ ରାଓ । ଆସି ହୁକୁମ ଦେଲେ ସିପାହୀମାନଙ୍କୁ । କଚେରି ସଂଲଗ୍ନ ଗୋଟାଏ ହଲ୍‌ରେ ବସିଥିଲେ ଶହେ ଦେଢ଼ଶ ପୁଲିସ୍ । କହିଲେ : ବନ୍ଧୁକ ଧରି ତିଆରି ରୁହ···ବି ଆଲର୍ଟ, ଅର୍ଡର ପାଇଲା ମାତ୍ରେ···

ଦିନ ଦଶଟାରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଞ୍ଚଟା···

—ସେମାନେ ଆସିଥିଲେ ବଣେଇ ଭିତରେ ପଶି ସାରନ୍ତେଣି । ମିଛ ଗୁଜବ । ସବୁ ମିଛ···ମିଷ୍ଟର ରାଓ କହିଲେ—ସବୁ ଅନ୍ଦାଜ ଉପରେ ଚାଲିଚି । ପ୍ରାଣ ଭୟରେ କେହି କୁଆଡ଼େ ଯାଇ ନାହାନ୍ତି । କେବଳ ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ବସି, ଡ୍ୟୁଟି ବଜେଇବା ନାଁରେ ଦୋଷ ଛଡ଼େଇବା ପାଇଁ ଯାହା ମନକୁ ଆସିଲା ସେଥିରୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଆମକୁ କହିବା ଯେଚ୍ଛା ତା'···

ସାତଦିନ ପରର କଥା ।

ଗୋଟାଏ ଟାକ୍‌ସି କରି ସୁବ୍ରତ ସାଙ୍ଗରେ ଆହୁରି ଚାରିଜଣ ଲୋକ ଫେରିଲେ ରାଉରକେଲା ।

ଦିନ ଏଗାରଟାବେଳେ ବି ରାଉରକେଲାର ରାସ୍ତାଘାଟ ଜନଶୂନ୍ୟ, ନିସ୍ତବ୍ଧ, ଶ୍ମଶାନ ପରି ସ୍ତବ୍ଧ ଆଉ ଭୟଙ୍କର । ପାନପୋଷଠୁ ଉଦିତ୍‌ନଗର, ଉଦିତ୍‌ନଗରଠୁ ବଣ୍ଡାରୋଡ଼ ଛକ, ପାଖେ ଛ ମାଇଲ୍ ରାସ୍ତାରେ କାଉ କୋଇଲିଟିଏ ବି ନାହିଁ । ସୋର ଶବ୍ଦ କୁଆଡ଼େ କିଛି ନାହିଁ । କାର୍ଖାନାଟା ଅଛି, ସ୍ଥା ବି ଜଣାପଡ଼ୁନି । ଆକାଶରେ ଧୂଆଁର ଲେଶ୍ ନାହିଁ । କେବଳ ନିଆଁ ଜଳା ଖରା··· ଲାଲ ଆଉ ବୀଭତ୍ସ ଖରା ଚାରିଆଡ଼େ । ତା'ରି ଭିତରେ ରାଉରକେଲାର ହୃତ୍‌ପିଣ୍ଡ ଜଳୁଚି ଯେମିତି, ଜଣାଗଲା ସୁବ୍ରତକୁ, ସବୁ ଜଳି ଯାଉଚି, ପୋଡ଼ି ଜଳି ପାଉଁଶ ହେଇ ଯାଉଚି ତା ଆଖି ଆଗରେ···

ପ୍ରେସ୍ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଓହ୍ଲେଇ ଦେଲା ସୁବ୍ରତକୁ ପଞ୍ଜାବୀ ଟାକ୍‌ସି ବାଲା । ପନ୍ଦର ଟଙ୍କା ଗୁଞ୍ଜିଦେଲା ସୁବ୍ରତ ଡ୍ରାଇଭର ହାତରେ । ଆସି ଠିଆହେଲା ଦୁଆର ମୁହଁରେ । ନା, ପ୍ରେସ୍ ଘରଟା ନଷ୍ଟ ହେଇନି, ବଞ୍ଚି ଯାଇଚି । କିନ୍ତୁ ସେପାଖେ ଡେଲିମାର୍କେଟର ଛୋଟ ଛୋଟ ଦୋକାନ ଘରଗୁଡ଼ା କାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ତ ନାହିଁ ?

ଖୁବ୍ ହୁସିଆରରେ ଦୁଆର ଖୋଲି ଦେଇ, ଭିତରକୁ ଶୀଘ୍ର ପଶି ଯିବାକୁ ଡାକିଲା କମ୍ପୋଜିଟର ମୁଖାର୍ଜୀ ।

—ଏ କ'ଣ ? ତୁମେ ଏକା ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ପ୍ରେସ୍ ଅଫିସ୍ ଘରେ ଚୌକି ଉପରେ ବସି ପଡ଼ି : ରଘୁ କାହିଁ ?

—ସେ ପଳେଇଲା ଆପଣଙ୍କ ଯିବା ପଛେ ପଛେ । ଝଟ୍‌ପଟ୍ ଉତ୍ତର ଦେଲା ସେ ।

—ତୁମକୁ ଡର ଲାଗିଲା ନାହିଁ ?

—ମୋର କ'ଣ ଡର । ମୁଁ ଢାକାର ଲୋକ । ସେଇ ପାର୍ଟିସନ ପରେ ଯୋଉ ଗଣ୍ଡଗୋଳଟା ପ୍ରଥମେ ଲାଗିଥିଲା ଇଷ୍ଟବେଙ୍ଗଲ୍‌ରେ···ସେଥିରେ ମୁଁ ତ ଭାଗ ନେଇଥିଲି । ଆଖିରେ ଦେଖିଥିଲି ଗଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡା କଟା ମଣିଷଙ୍କର ଲାଲ ରକ୍ତ । ମୋର ଭୟ କ'ଣ ?

—ତୁମକୁ ବକ୍‌ସିସ୍ ଦିଆଯିବ ।

—ବକ୍‌ସିସ୍ ? କାହିଁକି ?

—ରଘୁପରି ତୁମେ ଯଦି ଛାଡ଼ି ପଳେଇଥାନ୍ତ ?

—ସେ ତ ନିମକହାରାମି ହେଇଥାନ୍ତା । ତା ଛଡ଼ା ମୁଁ ଏ ଗୋଳମାଳ ଭିତରେ ରହିବାର ଅନ୍ୟ କାରଣ ଅଛି ।

—ସେଇଟା କ'ଣ ?

—ଏ 'ରିଏଟ୍' ମୁଁ ଦେଖିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି । ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ପ୍ରତି ପାକିସ୍ଥାନରେ ଯୋଉ ଅତ୍ୟାଚାର ଚାଲିଛି, ତା'ର କଟ୍ଟାଟା···

—ଚୁପ୍ କର । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ସେ ଅତ୍ୟାଚାରରେ ପ୍ରତିକାର କ'ଣ ଏଠି ରକ୍ତପାତ ?

—ସରକାର ବିଫଳ ଯୋଉଠି···

—ସରକାର କିଏ ? ତୁମେ ଆଉ ମୁଁ, ଆମେ ସମସ୍ତେ ତ !

—ନା, ସାର୍···

—ନା ?

—ଏଠି କ'ଣ ହେଲା ଜାଣନ୍ତି ? ଅଠଚାଳିଶ ଘଣ୍ଟା ଅନ୍ଧକାର । ପୂରା ଦୁଇଟା ଦିନ । ଶାସନ ଏଠି ଥିଲା, ବିଶ୍ୱାସ ହେଉନି । ଏପରି ଅରାଜକତା··· ଏପରି ବେପରୁଆ ଶାସନ ! ନାହିଁରେ ତେଲ ପକେଇ ଶୋଇ ଯାଇଥିଲେ ବୋଧହୁଏ ହୋମ୍ ମିନିଷ୍ଟର । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବୋଧହୁଏ ହନିମୁନ୍‌ରେ ଯାଇଥିଲେ ।

—ବାହାରକୁ ଯାଇ ହେଉଛି ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ନା, ଆଜି ସକାଳଠୁ ଛ ଘଣ୍ଟା ପାଇଁ କର୍ଫ୍ୟୁ କୋହଳ କରାଯାଇଛି । ମାନେ, ଦିନ ବାରଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କିନ୍ତୁ ବାହାରକୁ ଯାଇଁ ଦେଖିବେ କ'ଣ ? ଏବେ ବି ପାହାଡ଼ ପାଖ ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ମୁର୍ଦ୍ଦାର ପଡ଼ି ସଢ଼ୁଛି । ଷ୍ଟିଲ୍ ଟାଉନସିପ୍ ରାସ୍ତା ସାରା, ଲୁହାଛଡ଼, ବଡ଼ ବଡ଼ ଛୁରୀ, ଖଣ୍ଡା, ଆଉ ଲାଠି ବିଞ୍ଚାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଆପଣ ଆସିବା ଆଗରୁ ଘଣ୍ଟାଏ ପାଇଁ ମୁଁ ଯାଇଥିଲି ଅଠର ନମ୍ବର ମାର୍କେଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାଇକଲ୍‌ରେ ।

—ଖୁବ୍ ସାହସ ତ ।

—କହିଲି ତ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ସହିତ ମୁଁ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ।

—କେମିତି ହେଲା ଏ ସବୁ ଏଠି ? ଆଗରୁ ତ କିଛି ହେଲେ ଆଭାସ ନଥିଲା ।

—ଜାଣିବା ଲୋକେ ଜାଣିଥିଲେ, କହିଲା ମୁଖାର୍ଜୀ ! ଏଇଟା ଥିଲା ପ୍ରି-ପ୍ଲାନ୍‌ଡ଼ । ଉଭୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ, ଛକା ପଞ୍ଝାରେ । ଗୁଣ୍ଡାମାନେ କମେଇ ନେଇଚନ୍ତି ଯଥେଷ୍ଟ । ଆମ ପ୍ରେସ୍ ପାଖର ସେଇ ଧଡ଼ିରାମ, ତେଲ ମାର୍କେଟର ଆକୁଳି···

—ହଉ ଯାଅ । ଦେଖିଚ ତୁମେ ସବୁ ଆଖିରେ ?

—ଦେଖିଚି ।

—ଚୁପ୍ କର ।

ମୁଖାର୍ଜୀ ଚୁପ୍‌ହେଲା । କହିଲା : ଆପଣ ଜାଣିବା ଉଚିତ ବୋଲି ମୁଁ ଏ ସବୁ କହୁଛି ।

—କ'ଣ ଜାଣିବି ? ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ସଭ୍ୟତା, ସଂସ୍କୃତି କପରି ଧୂଳିସାତ୍ ହୋଇଗଲା ଏ ଇସ୍ପାତ ସହରରେ, ମାତ୍ର ଅଠଚାଳିଶ ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ, ସେଇ କଥା

ଶୁଣିବ ତୁମଠୁ ? ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ପକ୍ଷରେ ଏ କେତେବଡ଼ କଳଙ୍କ, ତା' ତୁମେ କ'ଣ ବୁଝିବ ବଙ୍ଗାଳୀ ହୋଇ ?

ମୁଖାର୍ଜୀ ଚାଲିଗଲା ଭିତର ପଟକୁ ।

ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ଗୁମ୍ ହୋଇ ବସି ରହିଲା କିଛି ସମୟ ସୁବ୍ରତ ।

ତା'ପରେ...

ତା'ପରେ ମନକୁ ମନ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲା : ହାୟ ! ଉଣେଇଶ' ଚଉଷଠିର ଦଙ୍ଗାବିକ୍ଷୁବ୍ଧ ରାଉରକେଲା ! ଏ କଳଙ୍କ କୋଉଠି ଲୁଚେଇ ରଖିବୁ ତୁ ? ଏଥିପାଇଁ କି ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବୁ ପାପ ମୁକ୍ତ ହବା ପାଇଁ ? କୁହ, କୁହ, ତୁ ଯଦି ବାସ୍ତବିକ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ, ତେବେ ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ କିଏ ?

ଦାୟୀ କିଏ ? ସେ କଥା କହିଲେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ବାହାଦୁରଙ୍କ ପ୍ରଶାସକ ଦଳ ।

କହିଲେ ଜିଲା ହାକିମ, ସ୍ଥାନୀୟ ଏସ୍. ଡି. ଓ, ଏସ୍. ପି., ଡି. ଏସ୍. ପି ଥାନା ଅଫିସର, ହାବିଲଦାର, ସିପାହୀ ଓଗେର ଓଗେର ।

କେବଳ କଥାରେ କହିଲେ ନି, କାର୍ଯ୍ୟରେ କରି ଦେଖାଇଲେ । ସେଇ କର୍ଫ୍ୟୁ ବଳବତ୍ତର ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ, ଆରେଷ୍ଟ କଲେ ଶହ ଶହ ସଂଖ୍ୟାରେ ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଷ୍ଟିଲ ଟାଉନ୍‌ସିପ୍‌ରୁ । ସିଭିଲ ଟାଉନସିପ୍‌ରୁ, ରାଉରକେଲା ଚାରିପାଖର ବସ୍ତି ଇଲାକାରୁ, ଧରି ଆଣିଲେ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କୁ । ଆଣି ପୂରେଇଦେଲେ ହାଜତମାନଙ୍କରେ । ପିଟିପାଟି ସାବାଡ଼ କରି ଦେଲେ ।

ହାହାକାର ପଡ଼ିଗଲା ରାଉରକେଲା ଓଡ଼ିଆ ପରିବାର ଭିତରେ । ନିର୍ଜଳ ଉପବାସରେ, ଅନାହାରରେ, ଛଟପଟ ହେଲେ ହଜାର ହଜାର ସ୍ତ୍ରୀ ପିଲାଛୁଆ । ଘରର ରୋଜଗାରିଆ ମଣିଷ ହାଜତରେ, ଟଙ୍କା ପଇସା ଆସିବ କୋଉଠୁ ? ରୋଜ୍ କିଣିଖିଆର ସଂସାର ଚାଲିବ କେମିତି ?

କାହା ପାଖକୁ ଯିବେ ? କାହା ଆଗରେ ଫେରାଦ ହେବେ ନିଃସହ ଓଡ଼ିଆମାନେ ? କିଏ ରକ୍ଷା କରିବ ସେମାନଙ୍କୁ ଏ ବିପଦରୁ, ଏ ନିର୍ମମ ପୁଲିସ ଅତ୍ୟାଚାରରୁ ?

ପ୍ରେସ୍ ଦୁଆରଟା ଖୋଲା ହୋଇଛି ମାସକ ପରେ । ସୁବ୍ରତ ବସୁଛି ଶୂନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରାସ୍ତା ଆଡ଼କୁ । ଦିନ ସାରା ବସୁଛି, ଆଉ ଭାବୁଛି ।

ହଁ, ଭୀଷଣ ଆକାରରେ 'ରାଏଟ୍' ହୋଇଛି ଏଠି । ଶାନ୍ତିପ୍ରିୟ ପ୍ରଦେଶ ଓଡ଼ିଶାର ସୁନାମରେ କଳଙ୍କ ଲାଗିଛି । କିନ୍ତୁ ଏଥିପାଇଁ ଦୋଷ କାହାର, କିଏ ସେ ଏ ରକ୍ତପାତ ମୂଳରେ, ଏ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ଗଣ୍ଡଗୋଳ କାହା କଟଚକ୍ରାନ୍ତ ଯୋଗୁଁ ଏପରି ଭୀଷଣ ଆକାର ଧରିଲା, ସେ ବିଷୟରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାରଣ ନ ପାଇଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଏ ଆଖିବୁଜା ଧରପଗଡ଼, ଥାନାକୁ ଭିଡ଼ି ଅଣି, ବେତମାଡ଼, ରୁଲବାଡ଼ି ପିଟା, ବିଧା, ଗୋଇଠା, ମୁଥ ମରା, ଇଏ କି ନିର୍ଯାତନା ? ଇଏ କି ମେଘ ରାୟ ଶାସନର ତାଣ୍ଡବ ଲୀଳା ?

ଗଲା କେତେଦିନ ଧରି ଇସ୍ପାତ ଟାଉନସିପ୍, ଉଦିତନଗର, ପାନପୋଷ, ଆଉ ଗୁରପାଖ ବସ୍ତି ଅଞ୍ଚଳରୁ ମୁଖିଆ ମୁଖିଆ ଲୋକ, ସୁବ୍ରତକୁ ଆସି ପଚାରୁଛନ୍ତି: ପ୍ରତିକାର କ'ଣ କରାଯିବ କୁହନ୍ତୁ ! ପନ୍ଦର ଦିନ ପରେ ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିଲେ । ସ୍ଥାନୀୟ ଏମ୍. ପି. ଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକେଇ ବିଶ୍ରାରୋଡ଼ ଦି ପାଖେ, ହିନ୍ଦୁ-ମାନଙ୍କର ଦୋକାନ ଘର ପୋଡ଼ି ଛାରଖାର ହୋଇ ଯାଇଛି, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସମ୍ପତ୍ତି ଜଳି ପାଉଁଶ ହୋଇ ଯାଇଛି, ପଦେ ବୁଝିଲେନି ସେ କଥା, କିନ୍ତୁ ଛକ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଭେ ଭେ କରି କାନ୍ଦି ପକେଇଲେ । ଛାତିରେ ହାତ ପିଟି କହିଲେ : କାହାଁ ଗେୟା ମେରା ମାହାତ୍ମା ଭେୟା ! ମୁସଲମାନଙ୍କ ରିଲିଫ୍ କ୍ୟାମ୍ପ୍‌କୁ ଯାଇଁ ମୁଣ୍ଡ ପିଟିଲେ, କିନ୍ତୁ ହଜାର ହଜାର ହିନ୍ଦୁ ଯୋଉ କ୍ୟାମ୍ପରେ ନିର୍ଯାତିତ ହେଉଛନ୍ତି, ସେଠି ଯାଇଁ ପାଦ ପକେଇଲେନି ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ । କିଏ କ'ଣ କଲା···ସେ କଥା ଭାବି ଦେଖିଲେ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆମାନେ ବଦମାସ୍, ଏଇ ରାୟ ଦେଇଗଲେ ପ୍ରଶାସକମାନଙ୍କ ଆଗରେ । ଓଡ଼ିଆମାନେ ଗୁଣ୍ଡା । ଯୋଉ ଜାତିର ଲୋକ ଛୁରୀଟାଏ ଧରି ଶିଖିନି, ଯୋଉ ଓଡ଼ିଆ ଘରେ ଲାଠିଟାଏ ଦେଖିବାକୁ ସ୍ୱପ୍ନ, ସେ ରକ୍ତ ହୋରି ଖେଳିଛି ଏ କମ୍ୟୁନାଲ ରାଏଟରେ, ଇଏ କୋଉ ଜଜ୍‌ମେଣ୍ଟ ? ଆପଣ ଟିକିଏ ବୁଝିବେ, କହିଲେ କେତେଜଣ, କିଛି ସମ୍ବାଦ ଦେବେ କାଗଜକୁ ? ଅନ୍ତତଃ ବାହାରେ ଓଡ଼ିଶା ଲୋକ ଜାଣନ୍ତୁ, ହଜାର ହଜାର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ, ନିରପରାଧ ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ କିପରି ଦଳି, ଚକଟି, ପ୍ରାଣାନ୍ତକ କରାଯାଉଛି ପୁଲିସ୍ ବୁଟ୍ ତଳେ ।

—ସମ୍ବାଦ ପଠାଇଲେ କୋଉ କାଗଜ ଛାପିବ ? କାଗଜମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି କ'ଣ ଏଠି ନାହାନ୍ତି ? ସେମାନେ କ'ଣ ଜାଣୁନାହାନ୍ତି ସବୁ ? ତଥାପି ସତ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଉନି କାହିଁକି ? ଦିଲ୍ଲୀର ତୁଙ୍ଗ ନେତାଙ୍କ ପାଖରେ ରାଜ୍ୟସରକାର ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ଚଳିତଳାନ୍ତ କରି ତାଙ୍କର ପ୍ରଶାସକପଣିଆର ଦକ୍ଷତା ଦେଖାଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ସୁବ୍ରତ କଥା କେତେପଦ ଏକ ନିଶ୍ୱାସରେ କହିସାରି ହଠାତ୍ ଫୋନ୍‌ରେ ଡାଏଲ କଲା ଯ୍ଲାଣ୍ଟ୍‌ରୋଡ଼ର ଥାନା ଅଫିସ ନମ୍ବରଟା ।

ଫୋନ୍ ଧରିଲେ ହୁଣ୍ଡୁବାବୁ । କହିଲେ : କିଏ ମିଷ୍ଟର ପଟ୍ଟନାୟକ ?

—ହଁ ମୁଁ ସୁବ୍ରତ କହୁଛି : କିଛି ଫାକ୍‌ଟ୍‌ସ୍ ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ ।

—ଆପଣ ଏଠି ନଥିଲେ କି ଘଟଣା ସମୟରେ ?

—ନା ।

—କ'ଣ ଜାଣିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ?

—କେତେ ଜଣ ଆରେଷ୍ଟ ହେଲେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ?

—କେତେ ଜଣ ? 'କେତେ' ଉପରେ ଟିକିଏ ଜୋର୍ ଦେଇ ଗଳାର, ଝାଡ଼ୁ ପ କଲା ପରି କହିଲେ ହୁଣ୍ଡୁ ବାବୁ : କେତେ ଜଣ କ'ଣ ପଚାରୁଛନ୍ତି ? ସଂଖ୍ୟା ଗଣି କହିବାର କ'ଣ ବେଳ ଅଛି ? ଆରେଷ୍ଟ ଚାଲିଛି ଯେତେବେଳେ ଶହ ଶହ ସଂଖ୍ୟାରେ ।

—ଗିରଫ କାର୍ଯ୍ୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଚାଲିଛି ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଚାଲିଛି ଏବଂ ଚାଲିବ ମାସ ମାସ ଧରି ।

—ଠିକ୍ ବୁଝିପାରୁନି ।

—କ'ଣ ଆଉ ବୁଝିବେ ? ହତାହତ ସଂଖ୍ୟା ଯୋଉଠି ଅସୁମାରି, ସେଠି ଧର-ପଗଡ଼ ସଂଖ୍ୟା ତ ଗଣି କହିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

—ଦି ତିନି ଶହ ହେଲେଣି ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଶହ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ? କୁହନ୍ତୁ ହଜାର ।

—ଦି ତିନି ହଜାର ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ସ୍ତବ୍ଧ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଛ' ସାତ ଦିନ ପରେ ପଚ୍ଛରିବେ, ଏକଯାକ୍‌ଟ ନମ୍ବରଟା କହିଦେବି । ଆମେ ଭାବୁଚୁ, ଏ କେତେ ଦିନ ଭିତରେ ଧର-ପଗଡ଼ କାମଟା ସାରିଦେବୁ ସାତ ଦିନ ଲାଗି । ତା'ପରେ ଇନ୍‌ଭେଷ୍ଟିଗେସନ୍‌ ।

—ଆଜି ଗୋଟାଏ ଡେସ୍‌ପ୍ୟାଚ ପଠେଇବି ଭାବୁଚି ପି. ଟି. ଆଇ କୁ । ଆଉ କିଛି ତଥ୍ୟ ଦରକାର ।

—ରକ୍ଷା କରିବେ । ଆପଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବନ୍ଧୁତା ଅଛି ବୋଲି କହିଲି, ତା' ନହେଲେ କମ୍ୟୁନାଲ ରାଏଟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଖବରାଖବର, କାଗଜବାଲାମାନଙ୍କୁ ଆମର ଦବାର କଥା ନୁହେଁ । ଦେଲେ, ବଡ଼ବଡ଼ଆମାନେ ଦେବେ ।

—ବଡ଼ବଡ଼ଆ ?

—ମାନେ, ଏସ୍‌. ପି. କି ଏସ୍‌. ଡି. ଓ. କି ଜିଲ୍ଲା ହାକିମ ।

—ବୁଝିଲି । ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କୁ ମୁଁ ଏକସ୍‌ପୋଜ୍‌ କରିବନି କୋଉଠି । ଖାଲି ଗୋଟାଏ କଥା ମତେ କୁହନ୍ତୁ । ଏଇ ଯୋଉ ହଜାରେ ଦେଢ଼ ହଜାର ଲୋକ ଗିରଫ ହେଲେଣି ଏଠି, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କୌଣସି ଜାତିର ଲୋକେ ଅଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ।

—ହଁ, ସେଇଟା କହିବାରେ ମୋର କୌଣସି ଆପତ୍ତି ନାହିଁ । ଶୁଣନ୍ତୁ, ଯେତେକ ଆରେଷ୍ଟ ହେଇଚନ୍ତି—ସମସ୍ତେ ହିନ୍ଦୁ । ଜଣେ ବି ମୁସଲମାନ ନାହିଁ ।

—ମୁସଲମାନଙ୍କ ହାତରେ ଜଣେ ବି ହିନ୍ଦୁ କତଲ ହେଇନି, ତା'ହେଲେ ? ସୁବ୍ରତ ପଚ୍ଛରିଲା ।

—ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ମୃତ ସଂଖ୍ୟା ତିନି ଚାରିଶରୁ ବି କମ୍‌ ନୁହେଁ ।

—ନୁହେ ଯଦି ସେମାନଙ୍କୁ କିଏ କତଲ କରିଚି, ତା କ'ଣ ଆପଣ ଜାଣି ପାରିଲେ ନାହିଁ ? ଜଣକୁ ବି ଖୋଜି ପାଇଲେନି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ?

—ସେମାନେ ମାଇନରିଟି, ଦୁଣ୍ଡୁ ବାବୁ କହିଲେ ।

—ଓ, ସୁବ୍ରତ ଏକ ବିସ୍ମୟସୂଚକ ଶବ୍ଦ କଲା । ପଚ୍ଛରିଲା : ଆଚ୍ଛା ଆରେଷ୍ଟ ହେଇଥିବା ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଆ କେତେ ? ବିହାରୀ, ବଙ୍ଗାଳି, ପଞ୍ଜାବୀ ପ୍ରଭୃତି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷାଭାଷିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କେତେ ?

—ହଁ, ଏ ଖବରଟା ବ ମୁଁ ଦେଇ ପାରିବ । ଦୁଇଜଣ ପଞ୍ଜାବୀ ଆଉ ଜଣେ ବଙ୍ଗାଳିକୁ ଆରେଷ୍ଟ କରି ଆଣିଥିଲୁ । ପଞ୍ଜାବୀ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଗୁରୁଦ୍ୱାର କମିଟିର ଲୋକମାନେ ଆମ ସ୍ଥାନୀୟ ଏମ୍. ପି. ଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣି, ସେ ଦୁହେଁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ବୋଲି ଅକାଟ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ଦେଖାଇ, ପ୍ରମାଣ କରି ଖଲାସ କରି ନେଇଗଲେ ।

—ଯୁକ୍ତି କିଏ କଲା ସେ ଦୁହିଁଙ୍କ ପାଇଁ ?

—ଆମ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ବାବୁ ।

—ତା' ପରେ ?

ହଁ ବଙ୍ଗାଳିଜଣକ କଥା ପଚାରୁଛନ୍ତି ତ ? ଆମ ଭୂଦାନ ନେତା, ଏବଂ ତାଙ୍କର ପଞ୍ଚମବର୍ଷୀ ଶାନ୍ତି ନିକେତନ ବନ୍ଧୁ ଆସି, ଯୁବକଟି ତାଙ୍କର ସୁପରିଚିତ, ଏଣୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ବୋଲି ଜୋରଦାର୍ ଗଳାରେ କହି, ଖଲାସ କରି ନେଇଗଲେ ।

—ଆଉ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ କେହି ଖଲାସ କରି ନବାକୁ ଆସି ନାହାନ୍ତି ?

—ଭଲ ପ୍ରଶ୍ନଟିଏ ପଚାରିଛନ୍ତି, ହୃଣ୍ଡୁ କହିଲେ : ଆପଣଙ୍କର ସମୟ ହେବ ? ଆସି ପାରିବେ ଟିକେ ଏଠିକି ? ଅବଶ୍ୟ, ସମୟ ହେବ ବୋଲି କହିଲେ, ମୁଁ ନିଜେ ଯାଇଁ ଜିପ୍‌ରେ ନେଇ ଆସିବି ଆପଣଙ୍କୁ । ଆମକୁ ଦୋଷ ଦେଉଛନ୍ତି ଏଠିକା ଓଡ଼ିଆ ଭାଇମାନେ । ଆମେମାନେ ଆଖିବୁଜା ଗିରଫ୍ କରି ଆଣି ଥାନାରେ ପୂରଉଛୁ ସେମାନଙ୍କୁ । କିନ୍ତୁ ଅସଲ ଘଟଣାଟା କ'ଣ ସେ କଥା କେହି ଜାଣୁନି, କି ବୁଝୁନି । ଅନ୍ତତଃ ଆପଣ ଆସି ବୁଝି ଯାଇଥାନ୍ତୁ । ସମୟ-ବେଳେ, ଆପଣଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ଦବୁ ଆମେମାନେ ।

—ହଉ ଆସନ୍ତୁ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଲି ।

ଅଧଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଜିପ୍ ନେଇ ଥାନା ଅଫିସର । ନିଜେ ଡ୍ରାଇଭ୍ କରି ଆସିଚନ୍ତି ।

ସୁବ୍ରତ ବସିଲା ମାତ୍ରେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଗାଡ଼ିରେ ଷ୍ଟାର୍ଟ ଦେଇ, ଥାନା ଅଫିସ୍ ଅଭିମୁଖେ ଯାଉ ଯାଉ କହିଲେ : ଖୁଣି ଆଉ ଡକାୟତମାନେ କିପରି ଖୁଲାକ୍, ଆପଣ ତା' ଜାଣନ୍ତି । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାହାନିର୍ଭରି ହୁଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଗୋଚରରେ । ତେବେ ବି ଆମେ କ୍ରିମିନାଲକୁ ଡିଟେକ୍ଟ କରୁଁ । କେମିତି କରୁ ? ଘଟଣା

ଘଟିଥିବା ସ୍ଥଳରେ ଯୋଉମାନଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହ କରୁ, ସେମାନଙ୍କୁ ଥାନାକୁ ଆଣୁ, ମାର ଧର କରୁ । ହୁଏ ତ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଲୋକ ଥାଆନ୍ତି ବେଶୀ ଭାଗ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ, କିନ୍ତୁ ସେମାନେଇ ଏପରି କିଛି କଥା କୁହନ୍ତି···ସୂତ୍ର ମିଳିଯାଏ ଆମକୁ ସେଇ ସବୁରୁ କିଛି ନା କିଛି । ଆମେ ଖୋଜି ବାହାର କରି ନେଉ ଖୁଣୀ ବା ଡକାଏତ କିଏ । କ'ଣ ମାନୁଚନ୍ତି କି ନାହିଁ ?

—ତା' ଅବଶ୍ୟ, ସୁବ୍ରତ ଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଉତ୍ତରଟିଏ ଦେଲି ।

—ରାଉରକେଲାରେ ଯାହା ହେଲା, ସେ ତ ହାଣକାଟର ଏକ ତାଣ୍ଡବ ଲୀଳା ।

—କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ରାସ୍ତା ଉପରେ, ସ୍ପଷ୍ଟ ଦିବାଲୋକରେ, ସୁବ୍ରତ କହିଲି : କ'ଣ କରୁଥିଲେ ସବୁ ଆପଣମାନେ ?

—ତା ମାନୁଚି । କିନ୍ତୁ ଏ ନୃଶଂସ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ଯେପରି ଘଟିଲି ବିରାଟ ସହର ବ୍ୟାପି, ମାଇଲ ମାଇଲ ତଫାତ୍‌ରେ, ଟାଉନସିପ୍‌ର ଘରେ ଘରେ ପୁଣି ଚାରି ଚାରି ମାଇଲ ଦୂରରେ ସେଇ ବସ୍ତିର ପଡ଼ା ଗାଁରେ, ଶହେ ଦି ଶହ ପୁଲିସ କନେଷ୍ଟବଲଙ୍କୁ ନେଇ କ'ଣ କରି ପାରନ୍ତୁ ଆମେ ? ପୁଣି ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନଙ୍କର ଗ୍ୟାଙ୍ଗ୍ ଏତେ ଯୋଖଡ଼, ଆଉ ଏପରି ପ୍ଲାନଡ଼୍ ୱେରେ ମାତ୍ର ଚବିଶ ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ହାତ ସଫେଇ ଦେଖେଇ ଚାଲିଗଲେ, ଆମର ଅକଲ ଗୁଡୁମ୍···

—ଚାଲିଗଲେ ? ହଠାତ୍ ଥାନା ଅଫିସରଙ୍କ କଥା ମଝିରୁ 'ଚାଲିଗଲେ' ଶବ୍ଦଟାକୁ ଧରି ପକେଇଲି ସୁବ୍ରତ । କହିଲି : ଚାଲିଗଲେ ବୋଲି କହୁଚନ୍ତି, ତା' ହେଲେ ଆସିଥିଲେ ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ବାହାରୁ···

—ହଁ ବାହାରୁ ନିଶ୍ଚୟ···

—ତା' ହେଲେ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କୁ ହଇରାଣ କରୁଚନ୍ତି କାହିଁକି ?

—ବାହାରୁ ଆସିଥିଲେ ଠିକ୍, କିନ୍ତୁ ସେ କ'ଣ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ଅଜାଣତରେ ? ଆମେ ତ ଭାବୁଚୁ, ଭାବୁଚୁ କ'ଣ, ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣା ପଡ଼ିଗଲାଣି, କଲିକତା ଆଉ ଟାଟାରୁ ଆସିଥିଲେ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ଗୁଣ୍ଡା, ବଦମାସ୍, ବଜାତ୍ ଲୋକମାନେ, ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କର ପ୍ରରୋଚନାରେ, ସେମାନଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସେମାନଙ୍କ ହାତବାରିଶୀ ହୋଇ, ଜଘନ୍ୟ କାମ କରି ଖସି ପଳେଇଗଲେ ରାତାରାତି···

—ତେବେ, ଏତେ ସବୁ ଖୋଜ ଖୋଜ ବାହାର କଲେଣି ଯେତେବେଳେ, ନିରୀହ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ଶହ ଶହ ସଂଖ୍ୟାରେ ଗିରଫ୍ କରୁଚନ୍ତି କାହିଁକି ?

—କାହିଁକି ? ସେଇ ରହସ୍ୟଟା ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖିବେ ଆସନ୍ତୁ । କହି ଥାନା ସାମ୍ନାରେ ଜିପ୍‌ଟା ଛିଡ଼ା କଲେ ହୁଣ୍ଡିବାବୁ । ସୁବ୍ରତଙ୍କୁ ଡାକ ନେଇଗଲେ ଅଫିସ ଭିତରକୁ ।

ଥାନାର ବଡ଼ ହଲ୍ ଘରଟାରେ ଲୋକଙ୍କର ଜମାଟ । ହାତକଡ଼ା ପିନ୍ଧି ଠିଆ ହୋଇଚନ୍ତି ଶହେ ଦେଢ଼ଶ ଲୋକ ।

ଟେବୁଲ ଉପରେ ଉହୁଙ୍କି ବସି ପଡ଼ି, ସୁବ୍ରତଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ଚୌକି ଦେଖେଇଦେଲେ ଥାନା ବାବୁ, ବସିବାକୁ । ପିତଳ ଗୋବନ୍ଧିଆ ଗୋଟାଏ ସ୍ଲେଟ ହାତବାଡ଼ିକୁ ଧରି ଡାକଲେ ଗୋଟାଏ କନେଷ୍ଟବଲ୍‌କୁ । କହିଲେ : ଆଣ୍, ଜଣ ଜଣ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଏଠିକି, ମୋ ସାମ୍ନାକୁ ଆଣ୍ ! ତା' ପରେ ବଙ୍କେଇ କରି ଟିକିଏ ସୁବ୍ରତ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ କହିଲେ : ଆପଣ ଟିକିଏ ମନ ଦେଇ ଶୁଣନ୍ତୁ ।

ସିପାହୀ ଜଣେ ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ଦୀର୍ଘକାୟ ଲୋକକୁ ଆଣି ଛିଡ଼ା କରାଇଲା ଥାନା ବାବୁଙ୍କ ସାମନାରେ ।

…ତୁମ ନାଁ କ'ଣ ? ପଚାରିଲେ ମିଷ୍ଟର ହୁଣ୍ଡି ।

—କାଶୀନାଥ ।

—କାଶୀନାଥ କ'ଣ ?

—ପଣ୍ଡା ।

—କ'ଣ କର ?

—ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ କାମ କରେ ।

—କୋଉ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ?

—ମେସିନ୍ ସପ୍ ।

—କୋଉ ସେକ୍ଟରରେ ରୁହ ?

—ସ୍ତରନମ୍ବର ।

—ତୁମ ଘରର କେଉଁଟା କ୍ୱାଟରେ ଗୁଣ୍ଡା ଅଜିଜ୍ ମିଆଁ ର ଘର ?

—ଚାରଟା ।

—ତା ସାଙ୍ଗେ ଜଣାଶୁଣା ଥିଲା ତୁମର ?

—ଥିଲା । ସେ ଆମ ଗାଁ ପାଖର ଲୋକ । ବରମବରଦା ।

—ଯୋଉଦିନ ହଣାକଟା ଲାଗିଲା, ସେଦିନ ତୁମ ଡ୍ୟୁଟି କ'ଣ ଥିଲା ?

—ସେଦିନ ମୁଁ ଘରେ ଥିଲି । ମୋର ଅଫ୍ ସେଦିନ ।

—ଅଜିଜ୍ ଘର ଭିତରକୁ କୋଉମାନେ ପଶିଥିଲେ ?

—ମୁଁ କହି ପାରିବିନି । ମୁଁ କିଛି ଜାଣିନି ।

ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ପାହାର ପକେଇଲେ କାଶୀନାଥର ବାହାକୁ ଥାନା ବାବୁ ।

—ଆଜ୍ଞା, ମତେ ମାରୁଚନ୍ତି କାହିଁକି ?

—ସତ କଥା କୁହ ।

—ମୁଁ ଦୋଷୀ ନୁହେଁ ।

—କିଏସ୍ ତେବେ ?

—ଛ ନମ୍ବରରୁ ଆସିଲେ ମୋ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଦି ଜଣ ଲୋକ । କହିଲେ : ଘରେ ବସିରୁ କାହିଁକି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ? ଚାଲ୍, ବାହାର୍ । ସିଏ ଯାହା କରିବାର କରିଦେଇ ଗଲାଣି, ଲୁଟିବାର ପାଳି ଆମମାନଙ୍କର । କହି, ମୋ ହାତ ଧରି ଟାଣିଟାଣି ନେଇଗଲେ ମତେ, ମୋର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ।

—ଟାଣିଟାଣି ନେଇଗଲେ ?

—ହଁ ।

—କ'ଣ କଲ ତମେମାନେ ଯାଇ ?

—ସେମାନେ ସାଇକଲ, ସତରଞ୍ଜି, ନେଇ ଚାଲିଗଲେ ।

—ତୁ କ'ଣ ଆଣିଲୁ ?

—ତିଣ ଟ୍ରଙ୍କଟା ।

—ଛୋଟ ନା ବଡ଼ ?

—ଟ୍ରଙ୍କଟ ।

—କ'ଣ ଥିଲା ତା ଭିତରେ ? ଟଙ୍କା ?

—ନା ହଜୁର, ଟଙ୍କା-ଫଙ୍କା କିଛି ନଥିଲା । ଗୋଟାଏ ପ୍ୟାଣ୍ଟ୍ ଆଉ ଦୁଇଟା ହାଫ୍ ସାର୍ଟ । ଆଉ ଅଜିଜ୍ ସ୍ତ୍ରୀର ଗୋଟାଏ ଛିଣ୍ଡା ଶାଢ଼ୀ ।

—ଜାଣୁ ତୁ କାହିଁକି ଧରା ହେଲୁ ?

—ନା ।

—ତତେ ଦେଖିଥିଲେ ଯୋଉମାନେ ସେ ଘର ଭିତରକୁ ଯିବାର, ସେମାନେ କହିଲେ ଯେତେବେଳେ, ତୋ ଘର ସର୍ଚ୍ଚ ହେଲା, ସେଇ ଟ୍ରଙ୍କ୍‌ଟା ମିଳିଲା । ଆଉ ସେଇ ଟ୍ରଙ୍କ୍‌ରେ ଲେଖା ହୋଇଥିଲା ଅଜିଜ୍‌ର ନାଁ, ଉର୍ଦ୍ଦୁରେ···

କାଶୀନାଥ ଚୁପ୍ ···

—କି ହତିଆର ନେଇ ଯାଇଥିଲୁ ତୁ, ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ? ଥାନା ବାବୁଙ୍କର ହୁଙ୍କାର ।

—ମୋ ପାଖରେ କିଛି ହତିଆର ନଥିଲା ।

—ଠେଙ୍ଗା ?

—ନା ହଜୁର ।

—କିନ୍ତୁ ଦୁଇଟା ଛୁରୀ, ଶାଣଦିଆ, ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଥିଲା, ତୋ ଶୋଇଲା ଘରୁ ବାହାରିଲା ।

—ହଁ, ତିଆରି କରି ଆଣିଥିଲି ମେସିନ୍‌ସପ୍‌ରୁ ।

—କାହିଁକି ?

—ପଣସ କଟାକଟି ପାଇଁ ହିଙ୍ଗୁର ମା କହିଥିଲା ।

—ହିଙ୍ଗୁର କିଏ ?

—ମୋ ସାନ ଝିଅ ।

—ସେମାନେ, ମାନେ ତୋ ସାଙ୍ଗ ଦୁଇଜଣ କ'ଣ ନେଇ ଆସିଥିଲେ ?

—ହଁ, ସେମାନେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସାଇକଲ ଚେନ୍ ନେଇ ଆସିଥିଲେ ।

—କାହାକୁ ପିଟିଲେ ?

—ନା ପିଟି ନାହାନ୍ତି ।

—ତୋ ଘରୁ ଯୋଉ ଚେନ୍ ଦଉଡ଼ା ଧରା ହୋଇଚି, ସେ ଦଉଡ଼ା ତାଙ୍କର ?

—ହଁ ହଜୁର ।

—ତୋ ଘରେ କେମିତି ରହିଲା ?

—ସେମାନେ ଅଳିଆ ଘରେ ପକେଇ ଦେଇଥିଲେ । ସାଇକଲ ଆଉ ବଡ଼ ଦଉଡ଼ାକୁ ପାଇ ଖୁସି ହୋଇ ପଳେଇଥିଲେ ସେମାନେ । ମୁଁ ସେ ଚେନ ଦଉଡ଼ା ନେଇଆସିଲି ।

—ସାବାସ୍, ଆଉ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଧୁମ ପ୍ରହାର ଦେଲେ ମିଷ୍ଟର ହୁଣ୍ଡ୍ରୁ... । ଛୁଆ ଦଉଡ଼ା ପଗହା କାଟିବା ପାଇଁ ଛୁରୀ କରି ଆଣିଥିଲୁ ନା ? ଘରଣୀ କଥାରେ ? ପୁଣି ଗୋଟାଏ ପାହାର ।

—ମତେ କାଇଁକି ପିଟୁଚନ୍ତି ହଜୁର ? ଦୋଷ କ'ଣ ମୋର ?

—ଆଉ କାହାର ଦୋଷ ?

—ସେଇ ଛ'ନମ୍ବର ନର ଭୂୟାଁ...ସେଇ ତ ଆସି ଡାକିଲା ମତେ ।

—ତା ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ ଯୋଉ ଜଣକ; କ'ଣ ତା ନାଁ ? ସେ ବି ତୋ ଦୋସ୍ତ ତ ?

—ନା ହଜୁର । ସେ ନଈର ସାଙ୍ଗ । ଦୈତାରି ବୋଲି ଡାକୁଥିଲା, ଶୁଣିଚି ।

—ସେଇମାନେ ତା' ହେଲେ ଦୋଷୀ ? ସେ ନ ଡାକିଥିଲେ ତୁ ଯାଇନଥାନ୍ତୁ ?

—ନା

—ନା ଯଦି ଟ୍ରଙ୍କ୍‌ଟା ଉଠେଇ ଆଣିଲୁ କାଇଁକି ?

—ମୁଁ ଆଣୁ ନଥିଲି, ଭୂୟାଁ ମତେ ଜୋର ଜବରଦସ୍ତି କଲା । କହିଲା : ନେଇଯା ଯାହା ପାଉଚୁ । ଶାଢ଼ୀଟା ଛିନ୍ନ ଛିନ୍ନ ହୋଇଚି । ଜରି କାମ ହୋଇଚି । ଦାମିକା ଜରି ହୋଇଥିବ, ନେଇଯା ।

—କହିଲା ନେଇଯା, ତୁ ନେଇ ଆସିଲୁ । ତୋର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ?

—ନା, ମୋର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ । ପଚାରନ୍ତୁ ନରି ଭାଇକୁ ।

—ଭାଇ ? ନରି ତୋର ଭାଇ ?

—ମୁଁ ଡାକେ ତାକୁ ନରି ଭାଇ, ନରି ଭାଇ ।

—ବେଶ୍, ଭାଇ ଯେତେବେଳେ; କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ବୋଲି ତୋର କହିବ ?

—ହଁ କହିବ, ନ କହିଲେ ଢି ବଧାରେ ପ୍ରାଣ ନେଇନେବ ତାର । ଡାକନ୍ତୁ ତାକୁ । ମତେ ଧରି ଆଣିଲେ, ତାକୁ ଆଉ ସେ ଦୈତାଣି ବଦମାସକୁ ଧରି ଆଣିନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ?

—ଧରି ଅଣିବ ତାକୁ ?

—ହଁ, ମତେ ଯଦି ଧରିଲେ, ସେ ଦୁହିଙ୍କି ଛାଡ଼ିବେ କାହିଁକି ?

—ସେ ତୋର ଭାଇ ପରା ? ଧରା ନହେଇ ଥାଉ ବାହାରେ । ତତେ ମୁକୁଳେଇବାକୁ ଅସିବ ।

—ହଁ ମତେ ନବାକୁ ଆସିବ । ଶଳା ଫସେଇଲା ମତେ, ନାହିଁ କରୁଥିଲି, ଜବରଦସ୍ତ ଭିଡ଼ି ଭିଡ଼ି ନେଲା, ସେ ରହିବ ବାହାରେ ଆଉ ମୁଁ ଧରା ହୋଇ ପଶିବ ହାଜତରେ ?

—ତା' ହେଲେ ହଉ, ତୋ କଥା ରଖିବା, ସେ ଦୁହିଙ୍କି ଧରିଆଣିବା ପାଇଁ ପଠଉଚି, ତୁ ହାଜତ ଭିତରକୁ ଯା··· । ନେରେ, ସିପାହୀକ ହୁକୁମ୍ ଦେଲେ ଥାନାବାବୁ···ଭର୍ତ୍ତିକର୍ ନେଇ ଯ୍ୟାକୁ ହାଜତରେ । କହି ସୁବ୍ରତ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲେ ମିଷ୍ଟର ହୁଣ୍ଡ୍ରୁ । କହିଲେ : ଦେଖିଲେ ତ ଆମେ କାହିଁକି ଆରେଷ୍ଟ କରୁଚୁ ? ଆରେଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟା କାହିଁକି ବଢ଼ି ବଢ଼ି ତିନି ଚାରି ହଜାରରେ ପହଞ୍ଚିଲାଣି ? ଖୁଣ୍ ହୋଇଥିବା ଲୋକର ଘର ଲୋକଙ୍କ ଯଦି ବାହାରେ ଏମାନଙ୍କ ଘରୁ ତା' ହେଲେ ଚୋର ହିସାବରେ ତ ଆଗେ ଆରେଷ୍ଟ ହେବେ ଏମାନେ । ମାରିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ କାହାକୁ, ହାଣକାଠରେ ଭାଗ ନେଇଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ସେ କଥା ତ ପରେ । କହି ଟିକିଏ ରହିଯାଇ ପୁଣି ପଚାରିଲେ ଥାନା ଅଫିସର : ଏମାନଙ୍କର ଷ୍ଟେଟମେଣ୍ଟ ଆମେ ନେଉଚୁ ଯେତେବେଳେ, ସେମାନେ ଯୋଉଁଠି

ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଥିବା ଆଉ ଦଶ ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କ ନାଁ କହିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ବି ଆମେ ଆରେଷ୍ଟ ନକରିବୁ ବା କେମିତି ? ଗ୍ରେଫ୍ଟରୁ ଡକାଏତି, ଡକାଏତିରୁ ମର୍ଡ଼ର, ଏଇତ ହେଲା କ୍ରାଇମ୍‌ର ସର୍କଲ । ଗ୍ରେଫ୍ଟରଙ୍କୁ ମର୍ଡ଼ର କରିଥିବା ସନ୍ଦେହରେ ଧରାଯିବ, ମର୍ଡ଼ରଙ୍କୁ ବି ଡକାଏତି କରିଥିବା ସନ୍ଦେହରେ ରାଉଣ୍ଡଅପ୍ କରାଯିବ । ଓଡ଼ିଆମାନେ ହାଣକଟା କରିନପାରିଥାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଖୁଣ୍ ହୋଇଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଜିନିଷପତ୍ର ଯେତେବେଳେ ଏମାନଙ୍କ ଘରେ ବାହାରୁଛି, ସେତେବେଳେ ଅସଲ ଖୁଣି ଧରା ନପଡ଼ିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, କ୍ଲୁ ଖୋଜି ବାହାର କରିବା ପାଇଁ ତ ଏମାନଙ୍କୁ ଅଟକେଇ ରଖିବାକୁଇ ପଡ଼ିବ ?

—ଗୋଟାଏ କଥା ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଏଇ ଧରଣର ଅପରାଧରେ ଟାଉନ୍‌ସିପ୍‌ରେ ଥିବା ଅଣଓଡ଼ିଆଏ କେହି କ'ଣ ଆରେଷ୍ଟ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି ?

—କହୁଚି ତ ଆପଣଙ୍କୁ । ଜଣେ ବଙ୍ଗାଳିଙ୍କୁ ଗିରଫ୍ କରି ଆଣିଥିଲୁ ସନ୍ଦେହରେ । ତା ଘର ପାଖରେ ଥିବା ଦି ଜଣ ମାଇନରିଟି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଫାମିଲିର ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ପତ୍ତା ନାହିଁ । ତ୍ରେସ ବଙ୍ଗାଳିଟାକୁ ସନ୍ଦେହ କରି ତା ଘର ସର୍ଚ୍ଚ କଲୁ । ଗ୍ରେଫ୍ଟ ଜିନିଷ ଖଣ୍ଡେ ହେଲେ ପାଇଲୁନି । ତଥାପି ତାକୁ ଭିଡ଼ ଭିଡ଼ ଆଣି ହାଜତରେ ପୂରେଇଲୁ । ମାରଧର ବି କଲୁ । କହିଲୁ, କାହାକୁ ଦେଖିଚ ଅନ୍ତତଃ ସେମାନଙ୍କ ଘର ଭିତରକୁ ଯିବାର, ସେତିକ ଆମକୁ କୁହ, ଜଣେ ଦିଜଣଙ୍କର ନାଁ କୁହ । କ'ଣ ଉତ୍ତର ଦେଲା ଜାଣନ୍ତି ? କହିଲା : ଆମି କିଚ୍ଛୁ ଜାଣିନା । ସବ୍ ଜାନ ବଲେ ଆପନାରା ବାଧ୍ୟ କରେ ଷ୍ଟେଟମେଣ୍ଟ ଆଦାୟ କରେନ ଯଦି, ତବେ ଏଇଟା ଓ ଜେନେ ରାଖେନ, ଆମାର ମାଥା କେଟେ ଫେଲ୍‌ଲେଓ ଏକଟି ନାମ ପାବେନ ନା । ମାନେ ତା ମୁଣ୍ଡ କଟିଗଲେ ବି ସେ କାହା ନାଁ କହିବନି । ଆଉ ଦି ଜଣ ପଞ୍ଜାବୀଙ୍କୁ ଧରି ଆଣିଥିଲୁ । ପିଟିପିଟି ଜଣକର ଆଙ୍ଗୁଠି ଭାଙ୍ଗି ଦେଲୁ... ତେବେ ବି ସେଇ ଗୋଟିଏ ପଦ, ଅମେ କାହାକୁ ଦେଖିନୁ । ଅଥଚ ଆମେ ଜାଣିଲୁଣି ଏବେ, ଶହ ଶହ ବଙ୍ଗାଳୀ ଆସିଥିଲେ କଲିକତାରୁ, ଏ ଇନ୍‌ସିଡେଣ୍ଟ ଘଟିବା ଆଗରୁ, ଆସି ଘର ଚିହ୍ନଟ କରି ନମ୍ବର ସବୁ ଟିପି ନେଇଯାଇଥିଲେ, ଆଉ ପଞ୍ଜାବୀମାନେ ଅସିଥିଲେ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ଏ କୁତ୍ସିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ । ଆସି, କାମ କରି

ଚାଲିଯାଇଥିଲେ ଗତାଗତ । ମାଡ଼ୁଆଳମାନଙ୍କ ପେଟ୍ରୋଲ ଯୋଗେଇଥିଲେ ହଜାର ହଜାର ଗ୍ୟାଲନ୍…

—କିନ୍ତୁ ଧରା ହେଉଛନ୍ତି ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ନିରୀହ ଓଡ଼ିଆ… ସୁବ୍ରତ କହିଲା ।

—ନିରୀହ ନିକହି ନିର୍ବୋଧ କୁହନ୍ତୁ । ନିଶ୍ଚିତ ନିର୍ବୋଧ । ଭାଇବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ନାଁ କହି ଆରେଷ୍ଟ କରି ଆଣିବାକୁ ବଡ଼ଲେ ବଡ଼ଲେ କହିବ କିଏ ? କରେ, ତୁ ଧରା ହେଉଚୁ, ହେଉଚୁ; ସ୍ତ୍ରୀ'ବୋଲି ଆଉ ଦଶଜଣ ଜାତିଭାଇଙ୍କୁ ଧରାପକେଇ ଦେବୁ ? ଏଇ ହେଲା ତୋର ବୁଦ୍ଧି ? ଏଇହେଲା ତୋର ଜାଣିସୁଣା ? ଥାନା ବାବୁ ଅଫ୍‌ଶୋଷ୍ ଗଳାରେ କହିଲେ : ଏଥର ଭାବି ଦେଖନ୍ତୁ ଏଇ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ଆରେଷ୍ଟ କରି ଆଣିବା ମୂଳରେ ପୁଲିସ୍ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଦୋଷଟା କେଉଁଠି ?

ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲାପରି ଉଠିଛିଡ଼ା ହେଲା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ହଉ, ଭାବି ଦେଖନ୍ତୁ ଟିକିଏ ଏ ନିର୍ବୋଧମାନଙ୍କ କଥା । ତଥାପି ଟିକିଏ ଚିନ୍ତାକରି ଦେଖନ୍ତୁ, ଶହ ଶହ ପରିବାର ଆଜି ନଖାଇ ନପିଇ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଛଟପଟ ହଉଚନ୍ତି ଏମାନଙ୍କ ପାଇଁ । ସେମାନଙ୍କ କଥା ଭାବନ୍ତୁ । କହି ସୁବ୍ରତ ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲା ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ।

ନିଜ ଜାତିଭାଇର ସର୍ବନାଶ କରିବାରେ ଏତେ ପାରଙ୍ଗମ ଯୋଉମାନେ, ସେମାନେ କୋଉ ଯୁକ୍ତିରେ କହନ୍ତି ଓଡ଼ିଆର ସର୍ବନାଶ କଲେ ଅଣ-ଓଡ଼ିଆମାନେ ? ଏ ପ୍ରଦେଶକୁ ଲୁଟପାଟ କରିନେଇଗଲେ, ଗରିବରୁ ଗରିବ ହେଇଯାଉଚୁ ଆମେ ଦିନକୁ ଦିନ, ଅଥଚ ଅନ୍ୟପ୍ରଦେଶର ଲୋକ ଏଠିକି ଆସି ଲକ୍ଷପତି, କୋଟିପତି ହେଇ ରାଜା ବାଦଶାଙ୍କ ପରି ମୌଜ ମଜଲିସରେ ଅଛନ୍ତି ।

ଯୋଉ ସହରରେ ଭାତୃଭାବର ଏଇ ହିଂସା ଜର୍ଜର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ, ସେଠି କି ସହିତ, କି ଐକ୍ୟ, କି ସଂସ୍କୃତିର ସଙ୍ଗଠନ ଗଢ଼ାଯିବ ? ଓଡ଼ିଆର ଭବିଷ୍ୟତ କ'ଣ ଏଠି ? ଓଡ଼ିଶାର କି ଗର୍ବ ଆଉ ଗୌରବର ପ୍ରତୀକ ହେଇପାରିବ ଏଇ ସହର, ଏଇ ଇସ୍‌ପାତ ସହର !!

॥ ପଚିଶ ॥

'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍'ର ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ତ୍ତି ପାଇଁ ବାକି ରହିଲା ମାତ୍ର ଆଠଟି ଦିନ । ଏଇ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ କେମିତି କ'ଣ ହେବ, ସେଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିବସଟିକୁ ସ୍ମରଣୀୟ କରି ରଖିବା ପାଇଁ ଇସ୍ପାତ ସହରର ଇତିହାସରେ; ସେଇ ଭାବନାରେ ଅସ୍ଥିର ମିଷ୍ଟର ପ୍ରବୀର ଦାସ ।

ଡାକେଇ ପଠେଇଚନ୍ତି ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଲୋକ କେତେଜଣଙ୍କୁ : ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ, ଆକୁଳ ପ୍ରଧାନ, ଧଡ଼ିରାମ । ସମସ୍ତେ ଆସି ଏକଯୁଟ ହେଇଚନ୍ତି, ବାର୍ ସଂଲଗ୍ନ ବୈଠକ ଘର ଭିତରେ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପେଗ୍ 'ରମ୍' ଦେବାକୁ ସଙ୍କେତ ଦେଇ ଦେଇଚନ୍ତି ମିଷ୍ଟର ଦାସ୍ ବାର୍‌ର ଓ୍ୱେଟରକୁ । ନିଜେ ବି ଟାଣିନେଇଚନ୍ତି ଦି ପେଗ୍ ଜିନ୍ । ଜିନ୍‌ର ଖୁସ୍‌ବୁଟା ଭାରି ଚମତ୍କାର । ପି' ଦେଲା ମାତ୍ରେ ମସ୍ତିଷ୍କର ଶିରସ୍ନାୟୁ ଝିମ୍ ଝିମ୍ କରି ଉଠେ । ଆଖି ତନ୍ଦ୍ରାଚ୍ଛନ୍ନ ହେଇ ଆସେ ନୂଆ ନୂଆ ସ୍ୱପ୍ନରେ ।

—କେମିତି କ'ଣ କରାଯିବ ? ପଚାରିଲେ ପ୍ରବୀର, ସାମନାରେ ବସିଥିବା ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ : ଆଗେ ଠିକ୍ କରି ଏପରି ଗୋଟାଏ ଜାକ୍‌ଜମକ୍ କରାଯିବ କି ନାହିଁ ?

—ନାହିଁର ପ୍ରଶ୍ନ କୋଉଠି ? ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଉତ୍ତର ଦେଲା ଚୌଧୁରୀ : ବରଂ ଦେଖିବାକୁ ହେବ, ଏପରି କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ, ଯାହା ସହରର ଦି' ତିନି ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କୁ ବୋକା ବନେଇଦବ । କେହି କଳ୍ପନା କରିପାରିବେ ନାହିଁ, ଏ ବିରାଟ ଆୟୋଜନ ହେଲା କିପରି ? ଖାସ୍ କରି ଯୋଉ ଦି ତିନଟା ବାର୍‌ର ମାଲିକ ଆଉରି ଏଠି ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେପରି ହାତବାନ୍ଧି ବସିବେ ଏଇ

ଫଙ୍କସନ୍ ପରଠୁ । କଣେ ହେଲେ କେହ୍ନ ପାଦ ପକେଇବେନ ତାଙ୍କ ବାର୍ ଭିତରକୁ ।

—ଆରେ, ସେଇଟା କରିବାକୁ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଫଙ୍କସନ୍ କରିବା କ'ଣ ଦର୍କାର ? ଆକୁଳ କହିଲା : ବାବୁ ମତେ ଅର୍ଡ଼ର ଦେଲେ ତ ଏକା ରାତିକେ ମୁଁ ସବୁ ଓଲଟପାଲଟ କରିଦେବି । ସେମାନଙ୍କ ବାର୍-କମ୍-ରେଷ୍ଟୁରେଣ୍ଟ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମର୍ଡ଼ର, ଡକାଏତି ବା ଧରି ଆମ ଲୋକ ଦି ତିନି ଜଣ ଖାଲି ଫାଏରିଂ ମାରିଲେ ତ, ଘୁନଆ ହେଇ ପଳେଇବେ ସମସ୍ତେ ଦୁଆର ମୁହଁରୁ । ଶଳାଏ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଆଡ୍ଡା ଲଗେଇଛନ୍ତି ଟାଉନ-ସିପ୍‌ରେ । ରେଷ୍ଟୁରାଣ୍ଟ ଆଗରେ ବଗିଗୁଡ଼ାମାନ କରି ପିଂବାକୁ ଦଉଚନ୍ତି, ଏଇଟା କୋଉ ଆଇନରେ ଅଛି ?

—ପୁଲିସକୁ ହାତରେ ରଖିଚନ୍ତି, ଧଡ଼ଗମ କହିଲା : ଏକସାଇଜ୍‌ବାଲା-ମାନେ ସଲାସୁତୁରା ହେଇଚନ୍ତି । ବାବୁ ଚାହିଁଲେ ଦି ମିନଟରେ ଜଲ ପାର କରେଇ ଦିଅନ୍ତେ···

—ନା, ନା, ଥାଆନ୍ତୁ ସେମାନେ କେତେ ଜଣ, ପ୍ରମ୍ବାର କହିଲେ : ସମସ୍ତେ ଦି ଦି ପଇସା କମାନ୍ତୁ ।

—ଆମ ବାବୁ, ଏ ସବୁରେ ବଡ଼ ଉଦାର, ଚୈତନ କହିଲା : ଚାହିଁଲେ ତ ସବୁ କରିପାରିବେ, କିନ୍ତୁ କାହିଁକି କରିବେ ? ବାବୁଙ୍କର କ'ଣ ଅଭାବ ? ଯେତେ କରନ୍ତୁ ସେମାନେ, ବାବୁଙ୍କର ହାତ ଫୁଟ୍‌କରୁ ନିଅଣ୍ଟ ସମସ୍ତଙ୍କ ତହବଲ । ଏଠି ତ ଉଭା ଯେତେ ପୋଛା ସେତେ···

—ହେ, ନିଶା ଚଢ଼ିଗଲା ନା କ'ଣ ଗୋଟାଏ ପେଗ୍‌ରେ ? ପ୍ରମ୍ବାର ଆକଟିଆ ଗଳାରେ କହିଲେ : ସେପାଖ ବାର୍‌ରେ ଲୋକ ବସିଚନ୍ତି । ଏଣୁ ତେଣୁ ଆଲୋଚନା ଛାଡ଼, କୁହ କି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ !

—ଯାହା କରାଯିବ ସବୁ ବଡ଼ ଆକାରରେ, ଚୌଧୁରୀ କହିଲା ।

—ବଡ଼ ଆକାରରେ ମାନେ ?

—ମାନେ, ରାଉରକେଲାଟା ହେଲା ସାରା ଓଡ଼ିଶାରେ ସବୁଠୁ ନାମଜାଦା ସହର । ଖାଲି ଲୋକ ସଂଖ୍ୟାରେ ନୁହେଁ, ଉତ୍ପାଦନ ଆଉ ଉପାର୍ଜନରେ । ଆୟ ଯେମିତି ଅସୁମାର, ଆନନ୍ଦ ବି ସେମିତି ଅମାପ ଆଉ ଅସରନ୍ତି ଏଠି ।

—ଖୁବ୍ ଛନ୍ଦ ରଙ୍ଗି କଥା କହୁଚ ତ ଆଜି, ପ୍ରଭାର ମୁର୍କି ମୁର୍କି ହସିଲେ : ବେଣୀଗୁଡ଼ାଏ ଉପକ୍ରମଣିକା ନକରି, କୁହ ଫଙ୍କସନ୍‌ଟା କ ଧରଣର ହେବ ।

ପ୍ରଭାରଙ୍କ ସିଗାରେଟ ଟିଣରୁ ଖୁବ୍ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ କାଢ଼ି ନେଇ ଓଠରେ ଗୁଞ୍ଜି, ଦିଆସିଲ ଲଗେଇ, ଦ କଲ ଧୂଆଁ ଟାଣି କହିଲ ଚୌଧୁରୀ : ମୁଁ ସବୁ ଭବଚନ୍ତ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଚ । ଖାଲ ଆପଣ ଓ. କେ. କରିଦେଲେ ଆମେ ଆଗେଇଯିବୁ···

—ଆମେ ? ପ୍ରଭାର ପଚ୍ଚରିଲେ

—ମାନେ ଆମେ ତିନିହେଁ

—ଧଡ଼ୀରାମଟାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଚ ? ସେ ତ ଏପାଖ ସେପାଖିଆ ଲୋକ । ସୁବ୍ରତ ପାଖରେ ରଡ଼ିବାକ ଲଙ୍ଗ୍ ପଙ୍ଗ ହୁଏ, ମୁହେଁ ମୁହେଁ କହିଲେ ପ୍ରଭାର ।

ଧଡ଼ୀରାମ ମୁହଁକୁ କଣେଇକରି ଗୁହିଁଲ ଆକୁଳ । କହିଲ : ନା, ନା, ଧଡ଼ ରାସ୍ତାକୁ ଆସିଲଣି । ସେଇଟା ପାଖରେ ବସି କାଣି କଉଡ଼ିଟିଏ ବି ରୋଜଗାର ନାହିଁ । ଗୋଟ.ଏ ଫାଲ୍‌ତୁ ଧନ୍ଦା ଚଲେଇଚ, ଦେଖିଲ କାମ କରିଦବାକୁ ହବ ମୌକାବେଳେ ।

—ଚୁପ୍ କର ! ଧଡ଼ୀରାମ ଦାନ୍ତ ରଗଡ଼ିଲ । ବାବୁଙ୍କର କାମ କ'ଣ କୁହ କରିଦେବ । ପ୍ରେସବାବୁଙ୍କୁ ଗାଳି ଫଜିତ୍ କରିବୁ ତ ମୁଁ ସହିପାରିବନି । ସେ ତ ଆମକୁ ଡାକେ ନା, ଆମେ ବଳେ ବଳେ ଯାଉ, ଆମ ମତଲବ ପୂରଣ ପାଇଁ । ତୁ ଯେତେବେଳେ ଜେଲ୍ ଯାଇଥିଲୁ, କଏ ଛିଡ଼ା ହେଇଥିଲ ତୋ ପଛରେ ?

—ଆରେ ହଟୋ ! ସେଇଟା କ'ଣ ଛିଡ଼ା ହବ ମୋ ପଛରେ ? ଟଙ୍କା ଶହେ, ପଚିଶ ଦେଇଥିଲ ପାନ ବିଡ଼ିକ ଦୋକାନ କରିବାକୁ । ସେଇଥିରେ ସବୁ ହେଇଗଲ ?

—ତୁ ଟା ବେଇମାନ, ଧଡ଼ୀରାମ ଲାଲ ହେଇଗଲ ରାଗରେ, ମାର୍କେଟରେ ପ୍ଲଟଟା କଏ ଠିକ କରେଇ ଦେଇଥିଲ ଭୁଙ୍ଗରାଜ ବାବୁଙ୍କୁ କହି···

—ହେଁ, ତୁମେ ଦୁହେଁ କାଲ ତକରାର କରିବ ଯଦି ଏଠୁ ଯାଅ, ପ୍ରବୀର କହିଲେ : ଚୌଧୁରୀ ସାଙ୍ଗେ ଆଲୋଚନା କରି ଆଗେ ଫଏସଲା ହଉ, ତା’ପରେ କୁହାଯିବ ତୁମ ଦୁହିଁଙ୍କୁ, କ’ଣ କ’ଣ କରାଯିବ ।

—ନାଇଁ, ନାଇଁ ଆକୁଳ ରହୁ ଏଠି, ମୁଁ ଯାଉଛି । ଧଡ଼ିରାମ ପଶିଗଲା ବାର୍ ଭିତରକୁ । କାଉଣ୍ଟର ପାଖକୁ ଯାଇଁ କହିଲା : ଆଉ ଦି ପେଗ୍ ରମ୍ ଦେ ମତେ, ବାବୁ କହିଲେ ।

—ପଇସା ଆସେ, ଓ୍ୱେଟର କହିଲା ।

ମୁଣ୍ଡବାଲକୁ ଭିଡ଼ି ଧରିଲା ଓ୍ୱେଟରର ଆକୁଳ, କହିଲା : ହଇରେ, ପଇସାରବୁ କ’ଣ ? ଆଗେ ଦେ ଆମକୁ ଦି ଦି ପେଗ୍ । ପରେ ପଇସାଥିବୁ । ଆମେ କ’ଣ ଫୋକଟରେ ଆସିଥିଲୁ ଏଠିକି ସମୟ ବରବାଦ କରି ?

ଏ କ’ଣ ? ଛୁଟି ଭଡ଼ୁଚୁ କାଇଁକି ? ବାବୁଙ୍କର ପିଇବୁ, ମୋର ଯାଉଛି କ’ଣ ?

—ଯାଉନି ତ, ପଇସାରବୁ, କହୁଚୁ କାଇଁକି ?

—ହଉ ନେ, ଓ୍ୱେଟର ଦି ଦି ପେଗ୍ ଢାଳି ଦେଲା ଦୁଇଟା ଗ୍ଲାସରେ ।

ଢକ ଢକ କରି ଏକ ନିଶ୍ୱାସରେ ପି ଦେଇ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲା ଧଡ଼ିରାମ । ଆକୁଳ ଫେରିଗଲା ପୁଣି ପ୍ରବୀରଙ୍କ ପାଖକୁ ।

—ସେଇଟାକୁ କିଏ ଖବର ଦେଇଥିଲା ? ପଚାରିଲେ ପ୍ରବୀର ଦାସ ।

—ମୁଁ ତ ସେଇଆ ଭାବୁଚି । ଆକୁଳ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ।

—ମତେ କଟକଟ କରି ଚାହୁଁଚ କ’ଣ ? ଧଡ଼ିରାମ ନାଁ ଶୁଣିଲେ ତ ତମ ପିଲେହି ପାଣି । ଆସିଲାବେଳେ ବାର୍ ରାସ୍ତା ମୁହଁରେ ହାବୁଡ଼ି ଯାଇଥିବ ଧଡ଼ି, ଡାକି ଆଣିଥିବ । ତମେ, ମତେ ଅନଉଚ କ’ଣ କିଛି ନଜାଣିଲା ପରି ।

ପ୍ରବୀର ଦାସ ବୁଝିପାରିଲେ ସବୁ । କହିଲେ : ହଉ, ଏଣିକି ହୁସିଆର, ଧଡ଼ିରାମ ଯେମିତି କିଛି ନଜାଣେ ଏ ସବୁ । ଜାଣିଲେ ସବୁ କହିଦେବ ସୁବ୍ରତକୁ, ତାକୁ ହୁସିଆର ।

—ହଁ, ହଁ, ହୁସିଆର ରହିବୁ ଆମେମାନେ ଆଜଠୁ । ଚୈତନ କହିଲା : ପିଇବା ପାଇଁ ପଛେ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଏ, କେତେ ଆଉ ଦୂର୍ ଦୂର୍ ମାର୍ ମାର୍ କରିବ ତାକୁ ?

—ହଉ, ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିବସଟାକୁ କେମିତି ପାଳନ କରିବା; ପଚାରିଲେ ପ୍ରଭାକର : ଆଗେ ଆଖୁଳି କହ...

—ହଁ ଆଜ୍ଞା, ମୋ ମତରେ, ଆକୁଳି ସଗର୍ବେ ଗୁଞ୍ଜ ଫୁଲେଇ ଆଟେନ୍‌ସନ୍ ପୋଜ୍‌ରେ ଛିଡ଼ା ହେଇ କହିଲା : ମୋ ମତରେ, ସେଦିନ ବାର୍‌ଟାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଭାବରେ ସଜା ସଜି କରିବା ବାହାରେ ରାସ୍ତାପାଖକୁ ଲଗେଇ ବଡ଼ ସାମିଆନାଟାଏ ଟାଙ୍ଗି ଆମ ବାରଣ୍ଡା ଉପରେ ଲମ୍ବା ଟେବୁଲ୍ ପକେଇ ସବୁ ବୋତଲ ଗୁଡ଼ାକୁ ଧାଡ଼ି କରି ସଜେଇଦବା, ଆଉ ଯେ ଆସି ଗୋଟାଏ ବୋତଲ କିଣି କରି ପିଇବ, ତାକୁ ମଟନ କରି ଗୋଟାଏ ପ୍ଲେଟ ଫ୍ରି ଦିଆଯିବ ।

—ଏଥର ତୁମ ମତାମତ, ପ୍ରଭାକର ପଚାରିଲେ ଚୌଧୁରୀ ମହାଶୟଙ୍କୁ ।

— ନା ସାର୍, ଫୋକଟରେ କିଛି ନୁହେଁ, ସବୁ ଅନ୍‌ପେମେଣ୍ଟ୍ । ତେବେ ପ୍ଲାନ୍ ଆଣ୍ଡ ପଲିସି ଏପରି କାଇଦାରେକ ରହିବ । ସମସ୍ତେ ଭାବିବେ, ପ୍ରଭାକର ଦାସ ଇଜ୍ ଗ୍ରେଟ । ଟଙ୍କା ପଇସାର ଲୋଭ ନାଇଁ, ଜଣେ ମହାନ୍, ବିରାଟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ...

—'ବିରାଟ ?' ଶବ୍ଦଟାକୁ ହାଲ୍‌କା ଗଳାରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀର ଖୁସାମତିଆ କଥାକୁ ଖୁବ୍ ଉପଭୋଗ କଲେ ମନେ ମନେ ପ୍ରଭାକର । କହିଲେ : ବିରାଟ କୋଉ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ?

—ଦୃଷ୍ଟିର ବିଚାର ସବୁ ଦିଗରୁ । ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ, ରାଜନୈତିକ ଚୌଧୁରୀ କହିଲା : ଏ ସହରରେ ଆପଣଙ୍କଠୁ ବଳି ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତି ସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି କିଏ ଅଛି ? ଧନଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ଆପଣ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ତ ଏକକ, ରାଜନୈତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବି ନେତୃତ୍ୱ ଦେବାର ଶକ୍ତି ଆଉ ସାହାସ ଉଭୟ ଆପଣଙ୍କଠି ଅଛି ।

—ବହୁତ ଅତିରଞ୍ଜିତ କରି କହୁଚ ଚୌଧୁରୀ, ମିଷ୍ଟର ଦାସ କହିଲେ : ଶକ୍ତି ଆଉ ସାହାସ ମୋର ଅବଶ୍ୟ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇପାରିବ ? ମାନେ...

—ହିଁ ସେଇ ଗୋଟାକରେ ଯୋଉ ସନ୍ଦେହ ଆପଣଙ୍କ ମନରେ, ତା'ର ସମାଧାନକରି ନିଆଯିବ ଏଇ ମୌକାରେ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣିମ୍‌ ଜୟନ୍ତୀର ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ତ୍ତି ଉତ୍ସବ ସମାରୋହ ଆମପାଇଁ ଏକ ବଢ଼ିଆ ସୁଯୋଗ ।

—କ'ଣ ଭାବୁଚ ତମେ ? ଅସହିଷ୍ଣୁ ଗଳାରେ ପଚାରିଲେ ପ୍ରଭାକର ।

— ଭାବୁଚି, ପିଇବାର ଗୋଟାଏ କମ୍ପିଟିଶନ କରାଯିବ । ଲଗାତାର୍ ସାତ ଦିନର ଫଙ୍କ୍‌ସନ୍‌ । ପ୍ରତିଦିନ ଜଣେ ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିବେ ଭାଷଣ ଦିବାପାଇଁ ବିଶିଷ୍ଟ ଅତିଥି ଭାବରେ । ସମ୍ମାନିତ ଅତିଥି, ବିଶିଷ୍ଟ ବକ୍ତା, ସମ୍ମାନିତ ବକ୍ତା ଭାବରେ ଆଉରି ତିନି ଜଣ ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବି ଆସିବେ ଓଡ଼ିଶାର । ପ୍ରଥମ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦିନରେ ସଭାପତିତ୍ୱ କରିବେ ଆପଣଙ୍କ ରାଜନୈତିକ ଗୁରୁ, ଆଉ ଶେଷ୍‌ ଉଦ୍‌ଯାପନ ଦିନରେ ଅବକାରୀ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ । ସହର ତମାମ ଗୁଡ଼ିଆଡ଼େ ପୋଷ୍ଟର ମାରି ଦିଆଯିବ ଭଲକରି । ଯୋଉମାନେ ଫାଷ୍ଟ, ସେକେଣ୍ଡ, ଥାର୍ଡ ହେବେ ସେମାନେ ପ୍ରାଇଜ୍‌ ପାଇବେ । ପ୍ରାଇଜ୍‌ଟା ଖୁବ୍‌ ମୋଟା ରକମର ଅଙ୍କ ହବ । ଇସ୍‌ପାତ ଟାଉନସିପ୍‌ର କୋଡ଼ିଏଟା ସେକ୍ଟରକୁ ନେଇ ପାଞ୍ଚଟା ସେଣ୍ଟର କରାଯିବ । ସେପାଖର ହାମିରପୁର ବସ୍ତି ସମେତ ସବୁ ସ୍ଲୋଟବଡ଼ ଏରିଆକୁ ଏଇ ସେଣ୍ଟର୍‌ ସାଙ୍ଗରେ ଯୋଡ଼ ଦିଆଯିବ । ଆଉ ଏପାଖେ ସିଭିଲ୍‌ ଟାଉନସିପ୍‌ରେ ହବ ତିନୋଟା ସେଣ୍ଟର, ସେପାଖେ ଫର୍ଟିଲାଇଜର ଟାଉନସିପ୍‌, ଆଉ ପାନପୋଷ୍‌ ସାଙ୍ଗରେ ସାମିଲ କରିଦିଆଯିବ ବେଦବ୍ୟାସ ଅଞ୍ଚଳଟାକୁ । ଜଲଦି ହବ ଖାସ୍‌ ଗୋଟାଏ ।

—କ'ଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଚ ? ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ, ପ୍ରଭାକର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଗଳାରେ ପଚାରିଲେ: କି କମ୍ପିଟିସନ୍‌, କାହିଁକି, କି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ?

—ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟା କ'ଣ ବୁଝିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ? ଚୌଧୁରୀ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି, ଆଖି ଠାରିଦେଲା ଆକୁଳ ଆଡ଼େ । ମାନେ, ଆକୁଳ

ଉପସ୍ଥିତିରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟା କହିବା କଥା ମୁହେଁ ଖୋଲି ଖୋଲି ଭାବରେ ଏଇପରି ଗୋଟାଏ ଭାବ, ମୁହଁର ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟରେ ।

—ଯାଅତ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ପେଗ୍ ନେଇ ଆସିବ ସେ ପାଖରୁ, ଆକୁଳକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ପ୍ରଭାର ।

ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ ଭଙ୍ଗୀରେ ଚାଲିଗଲା ଆକୁଳ କାର୍ ଭିତରକୁ ।

ଏଥର ସଜବାଜ ହୋଇ ବସିଲା ଚୌଧୁରୀ । କହିଲା : ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟା ବୁଝିପାରୁନାହାନ୍ତି ସାର୍ ? ଆଗରେ ପରା ଇଲେକସନ୍ ? ଭୋଟରେ ଠିଆ ହେବେନି ଆପଣ ?

—ସେ ତ ଅନେକ ଡେରି ଅଛି ।

—ଡେରି ଆଉ କ'ଣ ? ଚାହିଁ ଚାହିଁ କେତେଟା ମାସ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯିବ । ଏଇ ମୌକାରେ କିଛି କରି ଲୋକଙ୍କୁ ହାତରେ ନ ରଖିଲେ, ସେତେବେଳକୁ ଦୁଆର ଦୁଆର ବୁଲି ନିଜକୁ ଚିହ୍ନେଇବାରେ ଦଶ ଡବଲ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଯିବ ।

ପ୍ରସ୍ତାବଟା ଖୁବ୍ ମନକୁ ପାଇଲା ପ୍ରଭାରଙ୍କର । ପଚାରିଲେ : କିନ୍ତୁ କମ୍ପିଟିସନଟା କ'ଣ ? କେତେ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ?

—ସବୁ ମିଶି ଦଶଟା ସେଣ୍ଟର ହବ । ପ୍ରତି ସେଣ୍ଟର ପାଇଁ ପ୍ରାଇଜର ପରିମାଣ ହେବ ଦଶ ଦଶ ହଜାର । ମୋଟ ଦିଆଯିବ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା । ଫାଷ୍ଟ୍ ପ୍ରାଇଜ୍ ପାଞ୍ଚ ହଜାର, ଦ୍ୱିତୀୟ—ତିନି ହଜାର, ତୃତୀୟ— ଦୁଇ ହଜାର । ଗ୍ରୋଟ ମୋଟ ପ୍ରାଇଜ କିଛି ରହିବନି । ସେ ସବୁ ବଡ଼ ଝାମେଲା ।

—ପ୍ରାଇଜ୍ ଦିଆଯିବ କାହିଁକି ?

—ପ୍ରାଇଜ୍ ଦିଆ ନଗଲେ କୁପନ କିଣିବ କିଏ ?

—କୁପନ ? ଆହୁରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲେ ପ୍ରଭାର ।

ଗର୍ବରେ ହସିଲା ଟିକଏ ଚୌଧୁରୀ । କହିଲା : ଟିକଏ ମୁଣ୍ଡ ନଆସିଲେ ସ୍କିମ୍ ଟା ଆମୂଳଚୂଳ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି କହିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହ ଆସୁନି ।

—ଆଣ ହେ ଆଉ ଦି ପେଗ୍ ଆକୁଳ, ଶୀଘ୍ର ଆଣ, ପ୍ରବୀର ଅସହିଷ୍ଣୁ ଗଳାରେ କହିଲେ ।

ବଏ ଆଣି ରଖି ଦେଇଗଲା ଟାମ୍ବଲ୍ ।

—ଗୋଟାଏ କୋକାକୋଲା, ହୁକୁମ୍ କଲା ଚୌଧୁରୀ ।

—ଆକୁଳ କୁଆଡ଼େ ଗଲା ? ପଚାରିଲେ ପ୍ରବୀର ।

—ସେ ଘରେ ଜବରଦସ୍ତ ଗୋଟାଏ ବୋତଲ ଆମ ହାତରୁ ଛଡ଼େଇ ନେଇ ପି' ଚାଲିଛି, ବଏ କହିଲା ଭୟଭୀତ ଗଳାରେ ।

—ଦେଲ କାଇଁକି ?

—ମାରି ଧରି କଲା ଆମକୁ ।

—ହଉ ଯା, ଗମ୍ଭୀର ଗଳାରେ କହିଲେ ମିଷ୍ଟର ଦାସ । ଆଉ ଦିଦିନ କିଛି ରସ୍ କେଇଲକୁ ।

ଦି ପେଗ୍ ରମ୍ ସାଙ୍ଗରେ ଅଧବୋତଲ କୋକାକୋଲା ମିଶାମିଶି କରି ଦି ଢ଼ୋକ ପି ନେଇ ଆରମ୍ଭ କଲା ଚୌଧୁରୀ, ବେଶ୍ ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ ଗଳାରେ : ସାର୍, କମିଟିସନଟା ହବ ନୂଆ ରକମର । 'ବାର୍'ର ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ତ୍ତି ଉପଲକ୍ଷରେ ଆମର ଦି ପ୍ରକାର ଡ୍ରିଙ୍କସ୍ ତିଆରି ହବ । ଗୋଟାଏ, ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ପାଇଁ 'ଲେବର ବିଏର' । ସେଥିରେ ଆଲକହଲ ଅଂଶଟା ଟିକଏ ବେଶୀ ରହିବ, ବଜାରରେ ମିଳୁଥିବା ଚାଲୁ ବିଏର ଅପେକ୍ଷା । ଆଉ ଗୋଟାଏ ହ୍ୱିସ୍କି । ତା' ନାଁ ରଖାଯିବ 'ସ୍ୱପ୍ନ ହ୍ୱିସ୍କି' ଆମ 'ସ୍ୱପ୍ନିଳ ବାର୍' ନାଁଟାକୁ ଅମର କରି ରଖିବା ପାଇଁ ଇସ୍ପାତ ସହର ଇତିହାସରେ । କହି ଟିକଏ ରହିଯାଇଁ କହିଲା ଚୌଧୁରୀ : ଖାଲି ଗୋଟାଏ ଲାଇସେନ୍ସ ଦର୍କାର 'ଭାଟି' ଚାଲୁ କରିବା ପାଇଁ ।

—ଲାଇସେନ୍ସ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ? ପ୍ରବୀର ଦାସ ଭାଟି ବସେଇବ, ସେଥିପାଇଁ ଲାଇସେନ୍ସ ଦର୍କାର ପଡ଼ିବ ଓଡ଼ିଶା ମିନିଷ୍ଟ୍ରିଠୁ ? ହେଃ......

—ମୁଁ ଜାଣେ, ଦର୍କାର ମଦ୍ୟବନ୍ଦ, କିନ୍ତୁ ଏଠି ଗୁଡ଼ାଏ ଶତ୍ରୁ ଅଛନ୍ତି ଆପଣଙ୍କର କି, ନା, ଏଇ ଲାଇନ୍‌ରେ ! ସେ ଗୁଡ଼ା ଚୁଗୁଲି ଚୂପଠି କରିବେ ।

—କରିବେ କାହା ପାଖରେ ? ପ୍ରବୀର ବରଲ୍ ଗଳାରେ କହିଲେ; ଏକ୍‌ସାଇଜ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟଟା ତ ମୋ ପକେଟରେ, ମିନିଷ୍ଟର ମୋ ପଲିଟିକାଲ ଫ୍ରେଣ୍ଡ । ଗତଥର ଭୋଟରେ ଛିଡ଼ା ହେଲାବେଳେ, କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ଟଙ୍କା ଧାର ନେଇଥିଲା, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶୁଝିଲାଣି ଅଧଲାଟାଏ ? କିନ୍ତୁ କମିଶନଟା କ'ଣ ? ପ୍ରାଇଜ୍ ଦିଆଯିବ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା, ସେ ଟଙ୍କା ଉଠିବ କେମିତି ?

—ସାର୍ । ଆଉ ଟିକେ ପି ଦେଇ କହିଲା ଚୌଧୁରୀ : ପ୍ରଥମ ଦିନ, ମାନେ ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍‌ର ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ତ୍ତି ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦିନ 'ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ' କୁପନ ବିକ୍ରୀ ହେବ । ସେ ବିକ୍ରୀ ଚାଲୁ ରହିବ ସାତଦିନ ପାଇଁ । ଏ 'କୁପନ'ରେ ଇଲେକ୍‌ସନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ମାନେ ଗୋଟାଏ ବର୍ଷ ରହିଲା ଠିକ୍ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାର ନିର୍ବାଚନ, ସେଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପନ୍ଦର ପର୍ସେଣ୍ଟ୍ କନ୍‌ସେସନ୍ ରେଟ୍‌ରେ ଆମ 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍' ତିଆରି 'ଲେବର ବିଏର' ଆଉ ସ୍ୱପ୍ନାହ୍ୱିସ୍କି କିଣିପାରିବେ ସମସ୍ତେ । ଏଇ କୁପନର ତିନିଟା ଅଂଶ ରହିବ । ନମ୍ବର ହୋଇଥିବ ଟ୍ରିପ୍ଲିକେଟ୍ । ପ୍ରଥମଟି ଦିଆଯିବ କୁପନ କିଣିବା ଲୋକକୁ । ଦ୍ୱିତୀୟଟି ମହଜୁଦ୍ ରହିବ । ଶେଷ୍‌ଦିନ ଲଟେରୀ ଉଠିବା କୁପନଗୁଡ଼ାକ ସହିତ ଏକାଠି ମିଶିବା ପାଇଁ । ତୃତୀୟ କୁପନଟି ରହିବ ଆମ ଅଫିସରେ ରେକର୍ଡ଼ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଦଶଟା ସେଣ୍ଟରରେ ପ୍ରାଇଜ୍ ଦିଆଯିବ । ଆପଣ ଦେଖିବେ ପାଞ୍ଚହଜାର, ତିନିହଜାର, ଦୁଇହଜାର ଟଙ୍କା ଲୋଭରେ ସେଇ ସାତ ଦିନ ଭିତରେ ଇସ୍ପାତ ସହର ଆଉ ତା ଆଖ ପାଖ ଅଞ୍ଚଳର ନବେ ଭାଗ ଲୋକ ଆସି କୁପନ କିଣିବେ । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ଜାଣୁ ଏ ସହରରେ ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ସତୁରୀ ଭାଗ ଲୋକେ ପିଆ-ପି କରନ୍ତି । ଏ କୁପନ କିଣା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଚାଲୁହେବା ଫଳରେ ବାକୀ ରହିଥିବା ତିରିଶଭାଗ ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ସୋମରସର ଭକ୍ତ ହୋଇଯିବେ । ଭକ୍ତ ହୋଇଯିବେ 'ସ୍ୱପ୍ନାହ୍ୱିସ୍କି'ର । ସ୍ୱପ୍ନାହ୍ୱିସ୍କିର ଅର୍ଥ

'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍' । ଆଉ 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍'ର ଅର୍ଥ ତା'ର ମହାନ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ମିଷ୍ଟର୍ ପ୍ରବୀର ଦାସଙ୍କର ।

କଥା ଗୁଡ଼ାକୁ ଏକ ଧ୍ୟାନରେ ଶୁଣି ଯାଉଥିଲେ ପ୍ରବୀର ଦାସ । ତାଙ୍କ ଆଗରେ 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର'ର ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ତ୍ତି ଦିବସଟିର ଉତ୍ସବ ସମାରୋହର ଏକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ ଭାସି ଉଠୁଥିଲା । ଉତ୍ସାହ ଆଉ ଉଦ୍ଦୀପନାରେ ସେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠୁଥିଲେ ।

ଏକ ସମୟରେ ଚୈତନ୍ୟ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ନିଷ୍କପଟ ମନରେ ପ୍ରଶଂସାକରି ପ୍ରବୀର ଦାସ ନିଜେ ଖାତା, ପେନ୍ସିଲ ଧରି ପ୍ଲାନ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ ।

ooo

।। ଛବିଶ ।।

ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ରମଣୀବଲ୍ଲଭଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ସୁବ୍ରତ ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲ ମାଳମା ମିଶ୍ର । କହିଲା : ଆପଣଙ୍କୁ କହିଯାଇଥିଲି ବଲ୍ଲଭଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ଡାକି ଆଣିବି, ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଟାଣି ଟାଣି ଆଣିଚି, ଆପଣ ଟିକିଏ କଷ୍ଟକରି ଗୁରୁନାମ ଦିଅନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ।

— ଗୁରୁନାମ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ : ଶିଷ୍ୟଭାବରେ ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବେ ବଲ୍ଲଭ, ମୋ ପାଖରୁ ? ତାଙ୍କପରି ବିଦ୍ୱାନ୍ ଯୁବକଙ୍କୁ ଦୀକ୍ଷା ଦେବାର ଯୋଗ୍ୟତା ଅଛି ମୋର ?

ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ବି ହାତଯୋଡ଼ି ନମସ୍କାର କଲା ରମଣୀବଲ୍ଲଭ । କହିଲା : ନା, ନା, ସେପରି କୁହନ୍ତୁ ନାହିଁ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଡିଗ୍ରୀଟା ସବୁ ଯୋଗ୍ୟତାର ମାପକାଠି ନୁହେଁ । ସେଇଟା କେବଳ ସରକାରୀ ଅଫିସରେ ବା ବଡ଼ ବଡ଼ କମ୍ପାନୀରେ ମୋଟା ଦରମାର ଚାକିରୀ ପାଇବାପାଇଁ ସହାୟକ ହୋଇପାରେ । ଅସଲ ଯୋଗ୍ୟତା, ଯାହା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷକୁ ସମାଜର ଦଶଜଣଙ୍କ ପାଖରେ ସମ୍ମାନିତ ହେବାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦିଏ ସେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗୁଣ । ସେ 'ଗୁଣ'ଟିକୁ ଅର୍ଜନ କରିବା ଏକ ଜୀବନବ୍ୟାପି ସାଧନାର କଥା । କିଛି ମହତ୍ ଆଦର୍ଶକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ଦେଶ ଓ ଦଶର ସେବାପାଇଁ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ ନକଲେ, ତା' ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ ଏବଂ ମୋ ମତରେ ଯେତେ ବଡ଼ ଚାକିରୀ ହେଉନା କାହିଁକି, ଗୋଲାମଗିରୀ ଭିତରେ ସ୍ୱାର୍ଥତ୍ୟାଗ ବା ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶ ଏ ଦୁଇଟାକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ଗୋଟିଏ ପାହୁଣ୍ଡ ବି ଚାଲିବା ମୁସ୍କିଲ ।

ସୁବ୍ରତ ଟିକିଏ ହସିଲା । କହିଲା : ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କିନ୍ତୁ ଏଇ ମଣିଷରେ କରେ । ତୁମ ଚରିତ୍ରରେ ସେଇ ବଳିଷ୍ଠତା ନାହିଁ ଯୋ' କାହିଁକି ଭାବୁଚ ?

—ମୁଁ ବଡ଼ ବାସ୍ତବବାଦୀ ।

ବାସ୍ତବବାଦୀ ମାନେ ଆତ୍ମସମୀକ୍ଷା କରନ୍ତି ବରାବର । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଯୋଉମାନେ ତା' କରନ୍ତି ସେମାନେ ଏକ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ । ମୁଁ ଭାବୁଚି...

ଆପଣ ଯାହା ଭାବୁଚନ୍ତି ତା' ଏଇ ମିସ୍ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣା ମୋ ସମ୍ପର୍କରେ କେତେକ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା, ଯାହା ଅତିମାତ୍ରାରେ ଅତିରଞ୍ଜିତ । ମୋ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମୋହର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ !

ଲାଜରେ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲା ମାଳମା ।

ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ମିସ୍ ମିଶ୍ରଙ୍କର ସେ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ପାଇଁ, ତୁମର ତ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବାର କଥା !

- ହଁ ଧନ୍ୟବାଦ, ମିସ୍ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ । ରମଣୀବଲ୍ଲଭ କଣେଇ କରି ଚାହିଁଲା ମାଳମା ମୁହଁକୁ ।

— ହଁ, ମିସ୍ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବାର କଥା । କାରଣ କ'ଣ ଜାଣ ? ସମାଜର ଶିକ୍ଷିତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବି ଯେଉଁମାନେ 'ଇଣ୍ଟେଲେକ୍ଚୁଆଲ୍' ବୋଲି ଗର୍ବ କରନ୍ତି ସେମାନେ ସାଧାରଣତଃ କାହାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମିସ୍ ମିଶ୍ର ଯେତେବେଳେ ସେତକ କରିଚନ୍ତି, ଧନ୍ୟବାଦଟିଏ ପାଇବାର ହକଦାର ସେ ।

କିନ୍ତୁ ମିସ୍ ମିଶ୍ରଙ୍କର ଏ ଗୁଣଟା କ'ଣ ଚରିତ୍ରଗତ ?

— ନ ହେଇଥିବ ବୋଲି ସନ୍ଦେହ କରୁଚ କାହିଁକି ?

— କରୁଚନ୍ତି ବୋଧହୁଏ ଏଇଥିପାଇଁ, ମାଳମା ଏତେବେଳକେ ପଦୁଟିଏ କହିଲା : ଆମ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଏକମାତ୍ର ଗୁଣ ହେଲା—ଜଣେ ଆଉଜଣକୁ କାମୁଡ଼ିବା । ଜଣେ ଆଉଜଣକ ଗୋଡ଼ଟାଣି ତଳକୁ

ଖସେଇବା ଏବଂ ଏଇଆ କରୁ କରୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଯେ ଏକସାଙ୍ଗରେ ରସାତଳକୁ ଖସି ଆସୁଚୁ...ସେକଥା କେହି ଚିନ୍ତା କରି ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ ।

—ଦେଖିବେ କେମିତି ? ରମଣୀବଲ୍ଲଭ କହିଲା : ସେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଦୃଷ୍ଟି ଥିଲେ ତ ! ତା ଛଡ଼ା, ଆମେ ସମସ୍ତେ ଯେତେବେଳେ ସୁବିଧାବାଦୀ, ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ 'ଚାଳ'ରେ ଅଛୁ, ଯେ କୌଣସି ଉପାୟରେ କିଛି ବାଗେଇ ନବୁ, ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ପୁରାପୁରି 'ମତଲବ ବାଜ' ସେତେବେଳେ ଶିକ୍ଷିତ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବି ମାନଙ୍କର ଆତ୍ମ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଜ୍ଞାନ ଲୋପ ହୋଇଚି ବୋଲି ମୁଁ ଭାବୁଚି ଏବଂ ତାରି ଫଳରେ ସେମାନେ ନିଜପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ହରେଇଚନ୍ତି ବୋଲି ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ନିଜର ବିଶ୍ୱାସ ଆଉ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହରେଇଚନ୍ତି ବୋଲି, ଅନ୍ୟ କାହାର ଯେ କିଛି କନଭିକ୍‌ଶନ, କମିଟ୍‌ମେଣ୍ଟ ବା ଆଦର୍ଶ ଥାଇପାରେ ତା ବି ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଆମେ ନିଜେ ଦୋଷୀ, ସେଇଥିପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷ ଦେଇ ବୁଲୁଚୁ, ଯେପରି ଆପଣଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ଜାଣିପୁଚାବାଗି ଲୋକ ହିସାବରେ କିଛିଟା ଶ୍ରଦ୍ଧା କରୁଥିବା ବେଳେ, ଆମରି ନିଜ ଜାତିଭାଇ ଓଡ଼ିଆମାନେ ନାନା ପ୍ରକାର ଆକ୍ଷେପ, ଆକ୍ରୋଶ, ସମାଲୋଚନା କରି ବୁଲିଚନ୍ତି । କରୁଚନ୍ତି ପୁଣି କୋଉମାନେ ? ବିପଦ୍‌ ଆପଦରେ ପଡ଼ି, ସାହାଯ୍ୟ ସହାନୁଭୂତି ପାଇଁ ଧାଇଁ ଆସୁଚନ୍ତି ଯେଉମାନେ ବରାବର ।

ସୁବ୍ରତ ହସିଲା ।

—ହସୁଚନ୍ତି କ'ଣ ? ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ଖୁବ୍‌ ମର୍ମାହତ ଗଳାରେ କହିଲା : ଧରନ୍ତୁ ଆପଣ ଜଣେ ବେକାର ଲୋକକୁ ସୁପାରିଶ କରି ଚାକିରି ଖଣ୍ଡେ କରେଇଦେଲେ । ତା ଯୋଗ୍ୟତା ଅନୁସାରେ ସେ ମେସିନ୍‌ସପ୍‌ରେ ହେଲପର୍ କାମଟିଏ ପାଇଲା । କାମଟିଏ ପାଇ ସାରିଲାପରେ, ଆଉ କାହାକୁ ଧରି ଧରି କରି ସେ ଆଉ ଧାପେ ଉପରକୁ ଉଠିଲା । ଉଠି ସାରିଲାପରେ ସେ ସିଧାସଳଖ କହିବ : ଅମୁକ ମୋର କ'ଣ କରିଚି ? ହେଲପର୍‌ ଗୋଟାଏ କାମ ମେସିନ୍‌ସପ୍‌ରେ ? ମୋ ଚେଷ୍ଟାରେ ମୁଁ ଆଜି ମେସିନ୍ ମେକାନିକ୍‌ ।

ସବୁ ସ୍ତରରେ ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ ଚରିତ୍ର ଏଇଆ । ସାମାନ୍ୟତମ ଉପକାରକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ମନୋବୃତ୍ତି ଯେଉଁଠି ନାହିଁ, ସେଠି ସମାଜିକ ସୌଜନ୍ୟ, ଆଉ ସାଂସ୍କୃତିକ ଐକ୍ୟବୋଧର ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ?

କିଛିକ୍ଷଣ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସି ରହିଲା ସୁବ୍ରତ ।

ମାଳମା କହିଲା : ଏଇ ହୀନମନ୍ୟତାରୁ ଜାତିକି ଉଠାଇବାକୁ ତ ପଡ଼ିବ ?

—ପଡ଼ିବ ମାନୁଚି, କିନ୍ତୁ ତା' ଜଣଙ୍କର କାମ ନୁହେଁ । ଏକା ସୁବ୍ରତ ପଟ୍ଟନାୟକର ନୁହେଁ କି ରମଣୀବଲ୍ଲଭର ନୁହେଁ । ଏଥିପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସିବା ଉଚିତ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ଯୁବଶକ୍ତି !

—ଏତ ଏକ ନୂତନ ଜାଗରଣର କଥା କହୁଚ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା ।

—ହଁ, ନୂତନ ଜାଗରଣର କଥା ।

—ତେବେ ସେ 'କଥା'ଟିକୁ କହିବ କିଏ ? ଆହ୍ୱାନ ଦିବ କିଏ ?

—ପୁଣି ଆପଣ ସେଇ 'ଜଣେ' ଲୋକର କଥା କହୁଚନ୍ତି । ଜଣେ ଅସାଧାରଣ, ମହାନ୍, ଉଦାର ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷର କଥା । ରମଣୀବଲ୍ଲଭ କହିଲା : କିନ୍ତୁ ଭୁଲ୍ କରୁଚନ୍ତି; ଆଜିର ସମାଜ, ଆଜିର ଜନତା, କାହାର ଅସାଧାରଣତ୍ୱକୁ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ ଯେତେବେଳେ, କାହା ପକ୍ଷରେ ଉଦାର ଆଉ ମହାନ୍ ହୋଇ କିଛି କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଉଚି କିଏ କୋଉଠି ? ଆପଣ କି ସୁଯୋଗ ପାଉଚନ୍ତି ଏଠି ଓଡ଼ିଆ ଜାତୀୟତାର ଅଗ୍ନିମନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର କରିବାପାଇଁ ? ଜାଣନ୍ତି, ଏ ସହରରେ ଆପଣଙ୍କର ଏଗାର-ବାରବର୍ଷ ରହଣି ଭିତରେ, ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଇଁ କହିବା, ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଇଁ ଲେଖିବା, ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଇଁ ଲଢ଼ିବାର ପ୍ରତିଦାନ କ'ଣ ପାଇଚନ୍ତି ? ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଆପଣ ଜଣେ ଉଗ୍ର ଜାତୀୟତାବାଦୀ, ଜଣେ ଅସାମାଜିକ ବ୍ୟକ୍ତି । ଗୁଣ୍ଡା, ବଦମାସ୍ ଲୋକଙ୍କୁ ମଦତ୍ ଦିଅନ୍ତି । ଅଣ-ଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ ମାରିପିଟି ଏଠୁ ତଡ଼ିବାପାଇଁ ଆପଣ ଏଠି ସଙ୍ଗଠନ ମଜବୁତ୍ କରୁଚନ୍ତି । ଆପଣ ଚାହାନ୍ତି ଓଡ଼ିଶା, ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଇଁ । ଆପଣ ଚାହାନ୍ତି ଇସ୍ପାତ୍ କାର୍ଖାନାରେ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ହେବ

ଶହେରେ ନବେ । ଆପଣ ଗୃହାନ୍ତି, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା କହିବେ ଯେତେକ ଅଣଓଡ଼ିଆ ଆସିବେ ଏଠିକି ଚାକିରି କରିବାପାଇଁ କି ବ୍ୟବସାୟ ବେପାରରେ ନିଜ ନିଜର ରୋଜି ରୋଜଗାର ପାଇଁ । ଆଉ ସବୁଠୁ ମଜାର କଥା ହେଲା : ଆପଣଙ୍କର ଏଇ ଭାବଧାରାକୁ ଯେଉଁମାନେ ଆସି ବାହାବା ଦେଇ ଯାଆନ୍ତି ଏଠି ବସି, ଏବଂ ତାର ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ନିଅନ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହାସଲ ପାଇଁ, ସେଇମାନେ ପ୍ରଚାର କରନ୍ତି "ଆପଣ ବଡ଼ କମ୍ୟୁନାଲ" । କେବଳ ପ୍ରଚାର କରନ୍ତି ନାହିଁ, ଆପଣଙ୍କୁ ଏଠୁ ତଡ଼ିବା ପାଇଁ ବି ବଦ୍ଧପରିକର ଯୋଜନା ଚାଲିଚି, କେତେଜଣ ବଡ଼ ବଡ଼ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କର । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି ବରିଷ୍ଠ ବ୍ୟବସାୟୀ, ମହାନ୍ ନେତା, ସୁବିଧାବାଦୀ ପ୍ରଶାସକ ।

—ତେବେ ବି ମୋ କାମ ମୁଁ କରିଯିବି ବଲ୍ଲଭ ବାବୁ, ମୋ ପାଇଁ ସାରା ଭାରତବର୍ଷ ପଡ଼ିଚି ଦି ପଇସା ରୋଜଗାର ପାଇଁ, କିନ୍ତୁ ଜାତିଭାଇ ପାଇଁ, ଜନ୍ମମାଟି ପାଇଁ, ମାତୃଭାଷା ପାଇଁ କିଛି କରିବାର ଆନନ୍ଦ କେଉଁଠି ପାଇବି ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ? ଜୀବନର ଅର୍ଦ୍ଧ ପଚିଶବର୍ଷକାଳ ବିହାରରେ ରହି, ମୁଁ ଦେଖିଚି ଓଡ଼ିଶାର ବଡ଼ ଠାକୁର ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ବଙ୍ଗାଳି, ବିହାରୀ ଉଭୟେ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣିପାତ କରି ଜୀବନର ସଦ୍‌ଗତି କାମନା କରୁଥିବା ବେଳେ, ଏ ପ୍ରଦେଶର ବାସିନ୍ଦାଙ୍କୁ, ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ଆଉ ତା'ର ଭାଷାକୁ କି ସାଂଘାତିକ ଭାବରେ ବ୍ୟଙ୍ଗ ବିଦ୍ରୂପ କରି ଗାଳି ଗୁଲଜ୍ କରନ୍ତି । ହୁଏତ ସେଇଆ ଦେଖିଚି ଆଉ ତାର ପ୍ରତିବାଦ କରି ବହୁ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ସହି ଆସିଚି ବୋଲି, ଆଜି ଓଡ଼ିଶା ଭୂଇଁରେ ସେମାନଙ୍କର ଔଦ୍ଧତ୍ୟକୁ ମୁଁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ ।

—କିନ୍ତୁ ସେଥିପାଇଁ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ପରିମାଣଟା ଯେ ସହସ୍ର ଗୁଣ ଅଧିକ ହେବ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତି, ନିଜ ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାର ତରଫରୁ...

—ତା' ହେଉ, ମୁଁ ମୁକାବିଲା କରିବି ସାଧ୍ୟମତ । କିନ୍ତୁ...

—ଖାଲି ସରକାରଙ୍କର ତ ନୁହେଁ, ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କର ମଧ୍ୟ । କେଉଁଆଡ଼େ ସମ୍ଭାଳିବେ ଆପଣ ?

—ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ ଆକ୍ଷେପ ଆଉ ଆକ୍ରୋଶଟା ବେଶୀ ବାଧେ... କହି ଟିକିଏ ରହିଗଲା କଥା ମଝିରେ ସୁବ୍ରତ । ତା'ପରେ କିଛି ସମୟ ପରେ କ'ଣ ଟିକିଏ ଚିନ୍ତାକଲା ପରି କହିଲା,ତଥାପି ଗୋଟାଏ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଅଛି । ବଡ଼ି, ମରୁଡ଼ିରେ ଦୁଃସ୍ଥ ଦୁର୍ଗତ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରାଣପାତ କରୁଥିଲେ ଗୋପବନ୍ଧୁ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁଇ ବଦନାମ ଦିଆଗଲା 'ବଡ଼ି କଉଡ଼ି ଖାଇଗଲେ' ? ମେଲେରିଆ ଜରରେ ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ପ୍ରଦେଶର ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଏଇ ଆକ୍ଷେପ, ହୁଏତ ସବୁଠାରୁ ବଳି ଦୁଃସହ ଆଘାତର କାରଣ ହୋଇଥିଲା ତାଙ୍କ ପାଇଁ, ହୁଏତ ତାହାହିଁ ଥିଲା ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ।

—ଭାରତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ତୁଙ୍ଗ ନେତାମାନେ ଓଡ଼ିଶାରେ ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଦାବୀକୁ ବିହାର ବଙ୍ଗଳାର ନେତାମାନଙ୍କ ଚାପରେ ସ୍ୱୀକାର କରୁନଥିଲେ ବୋଲି ଜାତିର ଜନକ କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁସୂଦନ, କଂଗ୍ରେସ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ବିରୋଧ କରୁଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାରେ, ଅଥଚ ଆଉ କେହି କହୁ ନକହୁ ଓଡ଼ିଶାର ନେତାମାନେଇ ମଧୁବାବୁଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ ସମାଲୋଚନା କରୁଥିଲେ ଖୋଲା ଭାବରେ, ମାଳମା କହିଲା ।

—ଠିକ୍ କହିଛ । ଅଥଚ ମଧୁବାବୁ ସେ ସମାଲୋଚନାକୁ ଭ୍ରୁକ୍ଷେପ କରୁନଥିଲେ । ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଟଳ ରହିଥିଲେ ତାଙ୍କ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ପାଇଁ, ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ସାଙ୍ଗରେ ଏକା ଲଢ଼ି ଚାଲିଥିଲେ ଜୀବନର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

—ଆପଣ ତା'ହେଲେ ଲଢ଼ିବେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ? ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ପଚାରିଲା ।

—କେବଳ ମୁଁ ନୁହେଁ, ଆପଣ ବି ଲଢ଼ିବେ ସାମିଲ ହେବେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ।

—ମତେ 'ଆପଣ' ସମ୍ବୋଧନ କାହିଁକି ? ମୁଁ ତ ଅନେକ ଛୋଟ ଆପଣଙ୍କଠୁ ବୟସରେ ।

—କିନ୍ତୁ ଶିକ୍ଷା ଆଉ ସୁନାମରେ ?

—ମୋର କି ସୁନାମ ? ମଦ୍ୟପ ଆଉ ଚରିତ୍ରହୀନ ଭାବରେ, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ କହିଲା : ବଦନାମର ତ ଶେଷ୍ ନାହିଁ ମୋର...

—ନା, ନା, ସୁବ୍ରତ ପ୍ରତିବାଦ କଲା ।

—ମୁଁ କହୁଛି ସବୁ, ସୁନାମଟା ଯୋଉଥିରେ ଅଛି ଅଳ୍ପ ବହୁତ, ସେଇଟା ହେଲା, ସଭା ସମିତି ପାଇଁ ମୋଠୁ ମୋଟା ରକମର ଚାନ୍ଦା ପାଇବା କଥା । ଅବଶ୍ୟ ମୋଟା ଅଙ୍କରେ ଚାନ୍ଦା ଦବାର ବୋକାମିଟା ମୋ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ସାଂଘାତିକ ବୋଝର ପାହାଡ଼ ନେଇ ଆସିଥିଲା ଚାପି ଦବାପାଇଁ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ—ସାମନ୍ତ ସିଂହାର ସଂସଦର ସଭାପତି ଦାୟିତ୍ୱ । ଏଇ ମିସ୍ ମିଶ୍ରଇ ସଂସଦର ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବାନ୍ଧି କଡ଼େଇ ଆଣିଥିଲେ । ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରୟୋଗକରି ରକ୍ଷା ପାଇଗଲି କୌଣସି ମତେ, ତା' ନହେଲେ ଆଜି ହୁଏତ ଏଠାକାର ଅନ୍ୟ ଦଶ ପନ୍ଦରଟା ଓଡ଼ିଆ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମୋର ଶବ୍ଦୁ ହେଇ ଛିଡ଼ା ହୁଅନ୍ତେଣି । ଆଚ୍ଛା କହିପାରିବେ, କ'ଣ ହେଇଚି ଏ ଜାତିର ? ଅଢ଼େଇକୋଟି ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଶହେ ଦିଶହ ପଇସାଦିଆ ପାଠକ ନଥାଇ ବି ଗୁଚ୍ଛରମାସ ବଞ୍ଚୁନଥିବା ହଜାର ହଜାର ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା । ଦଶ ପାଞ୍ଚଜଣ ଡେଡ଼କେଟେଡ଼ କର୍ମୀ ନଥାଇ ଶହ ଶହ କ୍ଲବ୍, ସଂଘ, ସମିତି ! ପନ୍ଦର କୋଡ଼ିଏଜଣ ଶ୍ରୋତା ନଥାଇ ସଭାମଣ୍ଡପ ଉପରେ ସଭାପତି, ଉଦ୍‌ଘାଟକ, ବିଶିଷ୍ଟ ଅତିଥି, ସମ୍ମାନିତ ଅତିଥି, ବିଶିଷ୍ଟ ବକ୍ତା, ସମ୍ମାନିତ ବକ୍ତା ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ଯେତେ ରକମର ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ବ୍ୟବସ୍ଥା ! ଜାଣିପୁ ଜୀବନର ଗତି କୁଆଡ଼େ ? କହି ହଠାତ୍ କଥାର ମୋଡ଼ ବଦଳେଇ ଦେଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । ପଚାରିଲା : ଯୋଉମାନେ ଦେଶ ଆଉ ଜାତି ପାଇଁ କିଛି କରିବାର ବ୍ରତ ଗ୍ରହଣ କରିବେ, ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସଂସାରୀ ହେବା କ'ଣ ଉଚିତ ହେବ ?

—ହେଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ? ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ସଂସାରୀ ହେବା ମାନେ ତୁମେ କହୁଚତ ବିବାହକରି ଗୃହସ୍ଥ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବା !

ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲା ।

—କ୍ଷତି କ'ଣ ସେଥିରେ ?

—କ୍ଷତି ମାନେ, ଆଠଘଣ୍ଟା ଅଫିସରେ ଖଟି, ତାପରେ ଘରକୁ କ୍ଳାନ୍ତ ହେଇ ତେଲ ଲୁଣର ସଂସାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦେଖିବା ପରେ ଆଉ ସମୟ ରହିବ କେତେ, ଦେଶକଥା ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ? ମାଳମାଙ୍କୁ ମୁଁ ସେଇକଥା ବୁଝଉଚି : ଭଲ ପାଇବାର ଏକମାତ୍ର ପରିଣତି ନୁହେଁ ବିବାହକରି ଘର ସଂସାର ଜଞ୍ଜାଳରେ ଛନ୍ଦି ହେବା । ଭଲପାଇବା ଯଦି ପବିତ୍ର ହୁଏ, ଜାତି ପାଇଁ କିଛି ତ୍ୟାଗ ଆଉ ସେବା ଏକାଠି ମିଳମିଶି, କ୍ଷତି କ'ଣ ସେଥିରେ ? ମୋ ମତରେ ଭଲ ପାଇବାର ପ୍ରମାଣ ଦେବାକୁ ହୁଏ ସାମାଜିକ ମତରେ, ବିବାହ କରି, ଯେଉଁଠି ଝିଅକୁ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ପଡ଼େ ପୁଅ ଉପରେ ଭରଣପୋଷଣ ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଠି ଝିଅର ଶିକ୍ଷା ଅଛି, ଏବଂ ସେ ସ୍ୱାବଲମ୍ବି, ଚାକିରି କରୁଚି, ମୋଟା ଦରମା ବି ପାଉଚି, ସେଠି ପୁରୁଷର ଆନୁଗତ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବ ସେ କାହିଁକି ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ?

—ବିବାହଟା କ'ଣ ଆନୁଗତ୍ୟ ? ମାଳମା ପଚାରିଲା ।

—ଖାଲି ଆନୁଗତ୍ୟ ତ ନୁହେଁ ଦାସତ୍ୱ ଆମର ଆଜିକା ସମାଜରେ । ପୁରୁଷର ପ୍ରାଧାନ୍ୟକୁ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁ ମାନନେବା, ଏଇ ହେଲା ବିବାହ ବନ୍ଧନର କୁତ୍ସିତ ରୂପ ।

ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଏ କୁତ୍ସିତ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ବଦଳାଇ ଦେଇପାରିବ ତୁମେ ବଲ୍ଲଭ, ମିସ୍ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ବିବାହକରି ତୁମେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାଧୀନ ମତ ଉପରେ ଯଦି ହସ୍ତକ୍ଷେପ ନକର...

—କିନ୍ତୁ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାଟା ଉପରି ଗତାନୁଗତିକ ହେଇ ପଡ଼ିଚି । ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ ବି ଗୃହେଁ, ତାର ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଚାଲିଚଳଣି, କଥାବାର୍ତ୍ତା, ସବୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେଉ ତା ବିବାହିତ ସ୍ୱାମୀ ଦ୍ୱାରା । ତା ଯଦି ନହୁଏ, ମନରେ ସନ୍ଦେହ ଆସେ ତା'ର, ବିବାହିତ ସ୍ୱାମୀଟି କ'ଣ ଭଲପାଏନା ତାକୁ ? କ'ଣ ଆଉ କାହା ସ୍ୱପ୍ନରେ ସେ ପାଗଳ ?

ହସି ଉଠିଲା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ତୁମର ଏ ଉକ୍ତିକୁ ପୂରାପୂରି ଉଡ଼େଇଦବାର କଥା ନୁହେଁ । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମାଳମାଙ୍କୁଇ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

—ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେବ ଗୋଟିଏ ସର୍ତ୍ତରେ । ହୁଏତ 'ବଲ୍ଲଭ'ର ପ୍ରସ୍ତାବରେ ମୁଁ ସମ୍ମତ ହେବ, ଯଦି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପାଏ, ଏଠି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଆଉ ସଂସ୍କୃତି ରକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରେ, ଆଉ ସେଥିରେ ମତେ ତା'ର ପ୍ରଧାନ ସହକର୍ମୀ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରେ । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତା'ର ପ୍ରଭୁତ୍ୱକୁ ମୁଁ ସର୍ବାନ୍ତକରଣରେ ସ୍ୱୀକାର କରିବି ।

ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର ହାତ ବଢ଼େଇ ଦେଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ମାଳମା ମିଶ୍ର ଆଡ଼କୁ । କହିଲା : ଯେତେଦିନ ଏ ସହରରେ ଅଛି ଅନ୍ତତଃ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି କରିବା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ତୁମର ସାହାଯ୍ୟ କେବଳ ନୁହେଁ, ତୁମର ଆଦେଶ ଆଉ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ମୁଁ ସ୍ୱାଗତ କରିବି । କିନ୍ତୁ ସେତିକିରୁ ତୁମପ୍ରତି ମୋ ଭଲ ପାଇବାର ମମତାକୁ କ'ଣ ଉପଲବ୍ଧି କରିପାରିବ ?

—ଦେଶ ଓ ଜାତିର ସେବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ରାଜପଥ ଉପରକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯିବାରେ ଯେ କି ଆନନ୍ଦ, ସେକଥା ମୁଁ ଜାଣେ । ସେଇ ଟିକିକ ସୁଯୋଗହିଁ ମୋ ପାଇଁ ନାରୀ ଜୀବନର ସାର୍ଥକ ଉପଲବ୍ଧି । କହି, ଖୁର୍ଚ୍ଚି ଉପରୁ ନଇଁପଡ଼ି, ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭର ପାଦଧୂଳି ନେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ମାରିଲା ମାଳମା ।

ହଠାତ୍ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭର ଆଖି ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଆସିଲା, ସୁବ୍ରତ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲା । କହିଲା : ଏଠି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓଡ଼ିଆ ନିଜ ଅଜ୍ଞାତରେ ଅଣଓଡ଼ିଆଙ୍କ ସହିତ ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଚି, ସ୍ପଷ୍ଟ ବୁଝି ପାରିଲି ଆଜ ତୁମ ଦୁହିଁଙ୍କ କଥାରୁ । ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତୁମେମାନେ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କର, ଆଗେଇ ଯାଅ ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ପଦକ୍ଷେପରେ, ଏ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଚି ସର୍ବାନ୍ତକରଣରେ ।

ମାଳମାର ହାତଧରି ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ । କହିଲା : ପ୍ରସ୍ତୁତି କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ହେଲା—ଏଠାର ସବୁ ଓଡ଼ିଆ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଗୋଟିଏ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ପରିଣତ କରିବା । ଗୋଟିଏ ଜାତି, ଗୋଟିଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ଗୋଟିଏ ନେତୃତ୍ୱ...

—ଆଉ ଗୋଟିଏ ଶ୍ଳୋଗାନ 'ଜାତି ପ୍ରେମ ବହ୍ନି ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ କର' ମାଳମା କହିଲ ଧୀପ୍ତ ଗଳାରେ ।

—କୁଳବୃଦ୍ଧଙ୍କୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକର ଏ ସହରର ପ୍ରାଣ କେନ୍ଦ୍ରରେ, ସୁବ୍ରତ ଯୋଗକଲା : କର୍ମ ସାଧନାର ମାଳ ଦିଗନ୍ତ ଏଠି ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତିର ମନନଶୀଳତାରେ ସ୍ୱପ୍ନ ସ୍ନିଗ୍ଧ ହୋଇ ଉଠୁ...ଏତିକି ଦେଖ ତୁମେମାନେ ।

ଗାଡ଼ିରେ ଯାଇଁ ବସିବା ଆଗରୁ, ମାଳମା ଆଉ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଦୁହେଁ ବିନମ୍ର ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇଲେ ସୁବ୍ରତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ।

□□

॥ ସତେଇଶ ॥

ବେଶ୍ ମୋଟା ଟଙ୍କାର ପ୍ରିଣ୍ଟିଙ୍ଗ ଅର୍ଡ଼ର ନେଇ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଚୌଧୁରୀ । କହିଲା : ଆଜ୍ଞା ! ସବୁ ଶୁଣିଥିବେ । 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍'ର ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ତ୍ତି ଉପଲକ୍ଷେ ଉତ୍ସବର ଆୟୋଜନ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକ ଅଭିନବ, 'ଡ୍ରିଙ୍କସ୍'ର ମାନୁଫ୍ୟାକଚରିଂ କମ୍ପାନୀ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଏଇ ସହରରେ । ଦେଶୀ-ବିଦେଶୀ ମାଲ୍‌ର ସମିଶ୍ରଣ । ମହୁଲ ଆଉ ଗୁଡ଼ର ଦୁଇଟା ଭେରାଇଟି । କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ରିଫାଇନ୍‌ଡ୍ । ଗୋଟାଏ ବିଅର, ଗୋଟାଏ ହ୍ୱିସ୍କି । ବିଅର ବୋତଲ ଟଙ୍କାଏ, ଖୁବ୍ ଚିପ୍, ମୂଲିଆ, ମଜଦୁର୍‌ଙ୍କ ପାଇଁ ଶସ୍ତା ଅଥଚ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କଡ଼ା, ବଜାରରେ ବିକ୍ରୀ ହେଉଥିବା ବିଅର୍ ତୁଳନାରେ । ନାଁଟା ଦିଆ ହୋଇଚି 'ଲେବର ବିଅର' 'ଲେଗର' ଯାଗାରେ 'ଲେବର ହ୍ୱିସ୍କି' ନାଁ ହେଲା 'ସ୍ୱପ୍ନା' 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍'କୁ ଚିରସ୍ମରଣୀୟ କରି ରଖିବା ପାଇଁ ଏ ନାମକରଣ କରିଚି ମୁଁ । କହି ପାନାମା ସିଗ୍ରେଟ ପ୍ୟାକେଟ ଖୋଲି ବଢ଼େଇ ଦେଲା ସୁବ୍ରତ ଆଡ଼କୁ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ । ପଚାରିଲା : ଦିଇଟାଯାକ ଡ୍ରିଙ୍କ୍‌ସର ନାଁ । କେମିତି ମନକୁ ପାଇଚି ଆପଣଙ୍କର ?

—ମୋ ମନକୁ ପାଇବା ନପାଇବାର କ'ଣ ଅଛି ? ତୁମ ବାବୁଙ୍କ ମନକଥା କୁହ ।

—ବାବୁଙ୍କ ମନକଥା କ'ଣ ? ଏ ସବୁରେ କ'ଣ ତାଙ୍କର କିଛି ଆଇଡିଆ ଥିଲା ? ସବୁ ଭାବି ଚିନ୍ତି କରଉଚି ମୁଁ । ଗୋଟିଏ ଲୋକ ସେ ଏଠି ଆମର, ଟଙ୍କା ପଇସା, ପ୍ରତିପତ୍ତି ସବୁଥିରେ ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ଗର୍ବ ।

ତାଙ୍କ ପାଇଁ ତ ଆମମାନଙ୍କର ସବୁ କରିବା ଉଚିତ ଆଗଭରି ହୋଇ । ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ମୋଟା ଟଙ୍କାର ଅର୍ଡ଼ର ନେଇ ଆସିଚି । ଦଶ ହଜାର ପୋଷ୍ଟର, ପଚିଶ ହଜାର ହାଣ୍ଡବିଲ ଆଉ ଦି ଲକ୍ଷ କୂପନ-ଇନ୍-ଟ୍ରିପ୍ଲିକେଟ ଛାପି ଦେବେ ପ୍ରଥମ କିସ୍ତିରେ । ଫର୍ମା ସର୍ଟିଂବେନ, ରଖିଥିବେ । ଦି ଦିନ ପରେ ଆହୁରି ସେତିକି । କେତେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ହିସାବ କରି କୁହନ୍ତୁ ମତେ । ବାବୁ କହିଚନ୍ତି ଆଜ ରାତି ସୁଦ୍ଧା ଯେପରି ସବୁ ହୋଇଯିବ । ଅନ୍ତତଃ ପୋଷ୍ଟର ଆଉ ହାଣ୍ଡବିଲ୍ । କାଲି ଦିନକ ଭିତରେ, ହାମିରପୁର, ଯୁ ରୁଣାପାଣି ଲଗାଏଚ, ଇସ୍ପାତ ଟାଉନସିପ୍, ମଡ଼ର୍ଣ୍ଣ ଇଣ୍ଡିଆ, ପୁରୁଣା ରାଉରକେଲା, ପାନପୋଷ, ଜଲଦା କଲୋନୀ । ସବୁଆଡ଼େ ପୋଷ୍ଟର ଆଙ୍କି ଦିଆଯିବ, ଆଉ ହାଣ୍ଡବିଲ ବାଣ୍ଟି ଦିଆଯିବ କମ୍ପାନୀ ଗେଟ୍‌ରେ ତିନି ସିଫ୍ଟ ଲୋକଙ୍କୁ । ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା କ୍ୟାସ ପ୍ରାଇଜ ଦିଆଯିବ କୂପନ କିଣାଳିମାନଙ୍କୁ । ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ କୂପନଟିଏ ଯେ କିଣିବ, ସେ ଆଗାମୀ ବର୍ଷଟାସାରା ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ ହ୍ୱିସ୍କି ବୋତଲଟିଏ କିଣିଲେ ବି ଟଙ୍କିକିଆ ବିଅର ବୋତଲଟିଏ ଫ୍ରି ପାଇବ । ଆଉ ଏଇ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ କୂପନର ଲଟେରି ବି ଉଠିବ । ସହର ବ୍ୟାପି ଦଶଟା ସେଣ୍ଟରରେ ପାଞ୍ଚ ହଜାରିଆ, ତିନିହଜାରିଆ, ଦି ହଜାରିଆ ତିନି ତିନିଟା ପ୍ରାଇଜ୍ । ମୋଟ ଦିଆଯିବ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା । ବାବୁଙ୍କର ଖୁବ୍ ସାହାସ ମାତ୍ର ତିନିଟା କରି କୂପନ ବି ଯଦି ବିକ୍ରୀ ହୁଏ ଦଶଟା ସେଣ୍ଟରରେ, ତେବେ ବି ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଗଣିଦେବେ ଅକାତରରେ । ଖୁବ୍ ଦିଲଦାର ମଣିଷ । କୌଣସି କଥାକୁ ହଜେଇବା ଲୋକ ନୁହନ୍ତି । ମତେ କହି ପଠେଇଚନ୍ତି...ଆପଣ ଯେପରି ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ଟିକିଏ...

— ମୁଁ କି ସାହାଯ୍ୟ କରିବି ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

— ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିବେ ଉତ୍ସବ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବା ପାଇଁ । ଗୋଟାଏ ମାନପତ୍ର ଲେଖିଦେବେ ଆପଣ ।

—ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଫୁଲମାଳ ଦବ କିଏସ୍ ?

—ବାବୁ ।

— ମାନପତ୍ର ପଢ଼ିବ କିଏ ?

— ବାବୁ ଡରିଥାନ୍ତେ ଯେ, ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ୍ଟି ଖନ ବାଜିପିବାର ଆଶଙ୍କା ଅଛି—କାଲେ ଓଭର ଡ୍ରଙ୍କ୍ କରିପକେଇବେ ସେଦିନ । ଧରିବା ଦାୟିତ୍ୱଟା ମୋର ।

—ତୁମେ ସେଦିନ ଡ୍ରଙ୍କ୍ କରିବନି ?

—ସେଦିନଟା ମୁଁ ଉପାସ ରହିବ । ବାବୁ କହିଛନ୍ତି : ମୋ'ର ପ୍ଲାନ ପ୍ରୋଗ୍ରାମରେ ଯେତେବେଳେ ସବୁକିଛି ହେଉଚି, ସେଦିନ ଯୋଉ ପୂଜାପାଠ ହେବ, ହୋମ ଇତ୍ୟାଦି, ସେଥିରେ ସଂକଳ୍ପ ନେଇ ବସିବ ମୁଁ ।

—ଏ ଡ୍ରଙ୍କ୍ସ ମାନୁଫାକ୍ଚରିଙ୍ଗ୍ କମ୍ପାନିରେ ତୁମେ ପାର୍ଟନର ଅଛ ?

—ନା, ପାର୍ଟନର ହେବାର ଭାଗ୍ୟ କାହିଁ ମୋର ? ତେବେ ମୁଁ ହୋଲସେଲ୍ ଏଜେଣ୍ଟ୍ ହେଇଚି ରାଉରକେଲା ପାଇଁ । ଟଙ୍କାକେ ଚାରଣା କମିସନ ପାଇବ ।

—ବାସ୍ ?

— ଅବଶ୍ୟ ମାନୁଫାକ୍ଚରିଂ ସ୍କିଲ୍ଟା ମୋର ବୋଲି କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ଟଙ୍କା ପାଇବ, ଚୁକ୍ତି ହେଇଚି । କହି ଗର୍ବରେ ଦି ଖନକଲ ସିଗରେଟ ଟାଣିଲା ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ।

—କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ? କୌତୁହଳ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଗ୍ରିନ୍ବାର୍ ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର ସମସୁଲ୍ ହକ—ମତେ ପଚାଶହଜାର ଦେବ କହୁଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଲାଇସେନ୍ସ୍ ଆଣିବାର ଯୋଗାଡ଼ କରିପାରିଲାନି ସେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କଠୁ । ବାବୁଙ୍କର ସବୁ ମନ୍ତ୍ରୀଯାକ ତ ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍, ଫୋନ୍ ଉପରେ ପରମିସନ୍ ଆସିଗଲା ଦି ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ । ଅବଶ୍ୟ ବାବୁଙ୍କୁ ବି ମୋଟା ରକମର ଦବାକୁ ହେଲା... .

—କେତେ ?

—ସେଇଟା କ'ଣ ମତେ କୁହାଯିବା କଥା ? ତେବେ ଯାହା ଅନୁମାନ କରୁଚି, ଅଧଲକ୍ଷରୁ କମ୍ ନୁହେଁ ।

—ଟଙ୍କା ଉଡ଼ୁଚି ଏଠି ହାଓ୍ୱାରେ, ନା ଚୌଧୁରୀ ? ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଖାଲି ଧରିପାରିଲେ ହେଲା...

—ଆପଣ କ'ଣ ଧରିପାରନ୍ତେ ନାହିଁ ?

—ନା, ମୁଁ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଚୌଧୁରୀ, ମୁଁ ପାରିଲି ନାହିଁ, ହାରିଗଲି । ବହୁତ ପଛରେ ପଡ଼ିଗଲି ।

—ଏବେ ବି ତ ସମୟ ଅଛି...

—ଅଛି ନା କ'ଣ ?

—ହଁ, କେତେଟା ମାସ ପରେ ଇଲେକ୍ସନ...ଆପଣ ଠିଆ ହୁଅନ୍ତୁ ।

—ଠିଆ ହବା ବଡ଼ କଷ୍ଟ ଚୌଧୁରୀ, ବେଶ୍ ଆରାମରେ ବସିଚି ଏଠି । ତୁମ ବାବୁ ଛିଡ଼ା ହେବେ ବୋଧହୁଏ ।

ନା, ବାବୁ ଠିଆ ହେବେନି, ବାବୁ ଛିଡ଼ା କରେଇବେ ମତେ । ସେଇ କଥା ଦେଇଚନ୍ତି ବୋଲିତ ଏତେ ସବୁ କରୁଚି ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ।

—ଆଗରୁ ବୁଝାପଡ଼ା ହେଇଯାଇଚି, ଅଥଚ ମତେ କହୁଚ ଛିଡ଼ା ହବାପାଇଁ ।

—ଆପଣ ଛିଡ଼ାହେଲେ, ମୁଁ ରହିଯିବି ।

—ହଉ ଧନ୍ୟବାଦ । କିନ୍ତୁ ଶୁଣ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଏ ସବୁ ଛପାଛପି ବ୍ୟବସ୍ଥା ତ ପ୍ରେସ୍‌ରେ ହେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଭଙ୍ଗୀରେ ସୁବ୍ରତ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ଚୌଧୁରୀ । କହିଲା : ହେଇ ପାରିବନି କାହିଁକି ? ଆଗଭୂରା ଟଙ୍କା ଦିଆଯିବ ।

—ଟଙ୍କାଟା ସବୁ କିଛି ନୁହେଁ ଚୌଧୁରୀଏ, ଏ ସବୁ କାମ ମୁଁ କରିବ ନାହିଁ ।

—ପ୍ରେସ୍ ନାଁ ନଦେଇ ଛାପି ଦିଅନ୍ତୁ !

— ସେ ତ ଆହୁରି ବଡ଼ ଅପରାଧ ।

— ଆପଣ ବ୍ୟବସାୟ କରିଚନ୍ତି । ଟଙ୍କା ଦିଆଯିବ, ଆପଣ ଗ୍ରହିବେ । ବଦନାମ ଯାହା ହବ ସେ ବାବୁଙ୍କର ।

ସୁବ୍ରତ ହସିଲା । କହିଲା : ବ୍ୟବସାୟ କରୁଚ ବୋଲି—ଯାହା-ତା' ଗ୍ରହିବ ? ମୋର ବିବେକ ନାହିଁ ? ଲୋକେ ମଦ ଖାଆନ୍ତି ବୋଲି, ମଦ ବୋତଲର କୁପନ କିଣିବା ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖେଇ ହବ ସେମାନଙ୍କୁ ୬ମୋଟା ଟଙ୍କାର ପ୍ରାଇଜ ଡିକ୍ଲେଆର କରାଯାଇ ? କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ସାରା ସହରର ଦି' ତିନି ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କୁ ମଦୁଆ କରିଦବ ନା କ'ଣ ଚୈତନ ବାବୁ ? ତୁମେ ବାବୁଙ୍କୁ ଭୋଟରେ ଛିଡ଼ା କରେଇବ ବୋଲି, ବର୍ଷେ ଆଗରୁ 'ଲୋକପ୍ରିୟ' ହେବାର ଖାସା ଯୋଜନା ତ କରିଚ । ଧନ୍ୟ ତୁମ ବୁଦ୍ଧି !!!

ରାଗରେ ଜଳି ଉଠିଲା ପରି ମୁହଁ ଗମ୍ଭୀର କରି ଛିଡ଼ା ହେଲା କିଛିକ୍ଷଣ ଚୌଧୁରୀ । କହିଲା : ବାବୁ ପଚାରିଲେ କ'ଣ କହିବ ?

—ତୁମକୁ ଉତ୍ତର ଶିଖେଇ ଦେବ ? ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଯଦି ନିହାତି ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁ, କହିଦେବ—'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍'ର ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ତ୍ତି ଉତ୍ସବ ଦିନ ପିକେଟିଙ୍ଗ୍ ହେବ ବାର୍ ଦୁଆର ମୁହଁରେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କଳାପତାକା ଦେଖାଇ ସ୍ୱାଗତ କରାଯିବ ।

— କଳାପତାକା ? ତା'ହେଲେ ଏ ତ ଗୋଟାଏ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ୍ । କ୍ଷିପ୍ତ ଆକ୍ରୋଶରେ ଉଠି ଚାଲିଗଲା ଚୈତନ ।

ଉତ୍ସବଦିନ ସକାଳେ ଦେଖାଗଲା ବାର୍ ସାମ୍ନାରେ କଡ଼ା ପୁଲିସ ପହରା ।

ସହରରେ ରାସ୍ତା କାନ୍ଥ ବାଡ଼ ଚାରିଆଡ଼େ ମରା ହେଇଚି ପୋଷ୍ଟର— ଲକ୍ଷପତି ହୁଅ । ବୋତଲ କିଣି କମ୍ପିଟିସନରେ ଯୋଗ ଦିଅ । ଭାଗ୍ୟ ପରୀକ୍ଷାର ଅପୂର୍ବ ସୁଯୋଗ ।

ହାଣ୍ଡବିଲ୍ ମାନ ମାଲ । ସହରର ସବୁ ରିକ୍ସାବାଲାମାନେ ନିଯୁକ୍ତ ହେଇଚନ୍ତି ହାଣ୍ଡବିଲ୍ ବଣ୍ଟା କାମରେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ଛ'ଟାରେ ଫଙ୍କସନ୍ । ଅବକାଶ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିବେ । ସକାଳ ଆଠଟାରୁ ସହରର ଦଶଟା କେନ୍ଦ୍ରରେ ଆଉଟ୍ଲେଟ୍ସ ସେଲ୍ ହେଲା କୁପନର ।

ମାଇକ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା ଦୂରରୁ । ପ୍ରୋଗ୍ରାମର ପରିବର୍ତ୍ତନ ? ସାତଦିନ ବ୍ୟାପି ବୋତଲ କିଣା କୁପନ ବିକ୍ରୀର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ସାତଦିନ ପରିବର୍ତ୍ତେ ମାତ୍ର ସାତଘଣ୍ଟା ପାଇଁ କୁପନ ବିକ୍ରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଖୋଲା ରହିବ । ସକାଳୁ ଆଠଟାରୁ ଦିନ ତିନଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଦୁଇଘଣ୍ଟା ଭିତରେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଞ୍ଚଟା ସୁଦ୍ଧା କୁପନ ଲଟେରୀ ଉଠିବ ନେହେରୁ ମୈଦାନରେ । ଏହି ଉପଲକ୍ଷେ ଆୟୋଜିତ ସଭାରେ ଅବକାଶ ବିଭାଗ ଉପମନ୍ତ୍ରୀ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କ ସହରରେ ପହଞ୍ଚି ଗଲେଣି । ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କୁ ଯୋଗ ଦେବାପାଇଁ ଅନୁରୋଧ । ପାଞ୍ଚହଜାର, ତିନିହଜାର, ଦୁଇହଜାର ଟଙ୍କାର ତିରିଶ ଜଣ ବିଜେତା ମୁହଁରୁ 'ସ୍ୱପ୍ନା ହ୍ୱିସକି'ର ଉପକାରିତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବକ୍ତୃତା ଶୁଣନ୍ତୁ । "ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ଦେଇ କୁପନ କିଣନ୍ତୁ ।"

ପ୍ରଚାର କରୁଥିବା ଟାକ୍ସିଟା ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା ପ୍ରେସ୍ ସାମ୍ନା ରାସ୍ତା ଉପରେ ।

ଗାଡ଼ି ଭିତରକୁ ହାତ ବଢ଼େଇ ଖଣ୍ଡେ ହାଣ୍ଡବିଲ ନେଇ ନେଇ ଜଣେ କିଏ ପଚାରିଲା : ସାତ ଦିନ ବଦଳରେ କୁପନ କିଣା ସାତଘଣ୍ଟାରେ ଶେଷ କରିଦିଆ ଯାଉଚି କାହିଁକି ?

—ଅବସ୍ଥା ଅସମ୍ଭାଳ, ଜବାବ ମିଳିଲା ଗାଡ଼ି ଭିତରୁ ।

—ଅସମ୍ଭାଳ କ'ଣ ?

—କୁପନ କିଣିବା ପାଇଁ ବାଡ଼ିଆ ପିଟା । ରାତି ଅଧରୁ ଲୋକେ ଆସି ଲାଇନ୍ ଦେଇଚନ୍ତି । ଦି ଗୁଟିଏ ସେଣ୍ଟରରେ ବାଡ଼ିଆପିଟା ଲାଗିଗଲାଣି । ଦି ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ କୁପନ ବିକ୍ରୀ ଶେଷ୍ ।

—ବାଃ, ଭଲ ଧନ୍ଦା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଚନ୍ତି ପ୍ରଚାର ବାବୁ । ଆଉ ଜଣେ କିଏ ସାଇକେଲରୁ ଓହ୍ଲେଇ ପଡ଼ି ହାଣ୍ଡବିଲଟିଏ ମାଗି ନେଇ

କହିଲା : ବଡ଼ ଇଣ୍ଟରେଷ୍ଟିଙ୍ଗ୍ । ରାତିରେ ନ ଶୋଇ 'ସ୍ୱପ୍ନା ହ୍ୱିସ୍କି' କୁପନ କିଣିବା ପାଇଁ ଧାଇଁଚନ୍ତି ସମସ୍ତେ ।

ସୁବ୍ରତ କାନରେ କଥାଟା ପଡ଼ିଲା ମାତ୍ରେ ଫାଏଁ କରି ହସି ଉଠିଲା ସେ । ମେସିନ୍ ପାଖରେ କାମ୍ କରୁଥିବା ଲୋକଟାକୁ ଉଠେଇ ରାସ୍ତା ଉପରୁ ଡାକି ଆଣିଲା ସାଇକଲ ବାଲାକୁ ।

—କ'ଣ ସେ ହାଣ୍ଡବିଲ୍ ଟା ଦେଖେ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା ।

—ଆଜ୍ଞା ନମସ୍କାର, ମୁଁ କାଶୀନାଥ । ମତେ ଚିହ୍ନି ପାରୁଛନ୍ତି ?

—ହଁ କୋଉଠି ଦେଖିଲାପରି ମନେ ହେଉଚି ।

—ସେଇ ରାଏଟ ବେଳେ ଧରା ହୋଇଯାଇଥିଲି ଥାନାକୁ । ଆପଣ ଯାଇଥିଲେ ଦେଖିବାକୁ । ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ଧରି ଥାନାରେ ପୂରାଉଛନ୍ତି କାହିଁକି ପଚାରିଥିଲେ ।

—ହଁ ମନେ ପଡ଼ିଲା ।

—ଆଜ୍ଞା ବଡ଼ ମୁସ୍କିଲରେ ଛୁଡ଼ି ପାଇଲି । ଘୁସ୍ ଦେଲି ପାଞ୍ଚଶ' ଟଙ୍କା ।

—ପାଞ୍ଚଶ ?

—ଆଜ୍ଞା, ଖାଲି କ'ଣ ପୁଲିସବାଲାଙ୍କୁ, ଦଇଟା ଡାକ୍ତରରେ ଓକିଲ ଫି ନେଇଗଲା ସାତ ଶହ । ଏଇ ରାଏଟରେ ସବୁଠୁ ଲାଭବାନ ହେଇଚନ୍ତି ଓଡ଼ିଆ ଓକିଲମାନେ । ଆଖିବୁଜା ଟଙ୍କା ନେଇଚନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଡାକ୍ତରରେ ତିନଶ' ଚାରିଶ' । କହି କାଶୀନାଥ ଆପେ ଆପେ ଆସି ବସିଲା ଖୁର୍ଚ୍ଚି ଉପରେ । କହିଲା : ରାଉରକେଲାରେ ଟଙ୍କା କମାଇବାରେ କେତେ ଯେ ଧନ୍ଦା ! ଏ ଦେଖନ୍ତୁନା ବୋତଲ କଣା କମିଟିସନ୍ ।

—ଏଣେ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲ ? ଟାଉନ ସିପ୍‌ରେ ରୁହ ପରା ?

—ହଁ ରହେ ତ ଟାଉନ ସିପ୍‌ରେ, ଯାଇଥିଲି ପାନପୋଷ । ଦଶଟା ସେଣ୍ଟର ହେଇଚି । ସବୁ ସେଣ୍ଟରରୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ

କୁପନ କିଣୁଚି ମୁଁ । କୋଉଠି ଗୁନ୍‌ସ ବାଜିଯିବ କିଏ ଜାଣେ ? ଛ'ଟା ସେଣ୍ଟରରୁ କିଣି ସାରିଲିଣି, ଆଉରି ଗୁରିଟା । ମଡ଼ର୍ଣ୍ଣ ଇଣ୍ଡିଆ ଆଉ ସେପାଖେ ଫର୍ଟିଲାଇଜର ଟାଉନ ସିପ୍‌ରେ ଦିଇଟା ସେଣ୍ଟର । ସେଠୁ କିଣି, ଯିବି ପୁରୁଣାପାଣି, ତା'ପରେ ହାମିରପୁର ।

—ଡ୍ୟୁଟି କେତେବେଳେ ?

—ଆଜି ଦିନକ ଛୁଟି ନେଇଚି । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଲଟେରି ଉଠିବ । ପ୍ରାଇଜ୍ ଦେବେ ମନ୍ତ୍ରୀ । କାହା ଭାଗ୍ୟରେ ଅଛି କେଜାଣି ? ଗୋଟାଏ ଦି ହଜାରିଆ ପ୍ରାଇଜ୍ ମିଳିଗଲେ ବି କରଜ ଦାମ ଶୁଝି ଦିଅନ୍ତି କିଛି । ଦେ'ଣାରେ ଡୁବି ଗଲିଣି ।

—ଛ'ଟା ସେଣ୍ଟର ବୁଲି ଆସିଲିଣି, କ'ଣ ଦେଖିଲ ?

—ଆଜ୍ଞା ପିଟାପିଟି । କାର୍ଖାନାର ଅଧେ ଲୋକ କାମକୁ ଯାଇ ନାହାନ୍ତି । ଖୁବ୍ ମଜା କମ୍ପିଟିସନ କରିଚନ୍ତି ପ୍ରଭାରି ବାବୁ । ଲୋକଟା ବଡ଼ ବୁଦ୍ଧିଆ ।

—ମଦ ଖାଅ ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଏଠି ଆଉ କିଏସ୍ ନଖାଏ । ସେ ବି ନଖାଉଥିଲେ, ଏ କମ୍ପିଟିସନରେ ଜିତିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ କୁପନ କିଣିଲେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ । ବର୍ଷଟାଯାକ କନସେସନ୍ ରେଟ୍‌ରେ ପାଇବେ । ଗୋଟାଏ 'ସ୍ୱପ୍ନା ହ୍ୱିସ୍‌କି' ସାଙ୍ଗରେ 'ମଜଦୁର ଦିଅରି' ବୋତଲଟାଏ ଫ୍ରି । ଏ ଗୁନ୍‌ସ କିଏ ଛାଡ଼ିବ ? କହି ଉଠି ଛିଡ଼ାହେଲା କାଶୀନାଥ । କହିଲା : ଯାଉଚି, ଯାହା ଭିଡ଼, କୁପନ ସରିଯିବ କାଳେ...

ସାଇକେଲଟାକୁ ଦୌଡ଼େଇ ଦୌଡ଼େଇ ନେଇ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଡିହୁଙ୍କି ବସି ପଡ଼ିଲା ସିଟ୍‌ରେ । ତା'ପରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ପାଡ଼େଲ କରି ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଗଲା ଗହଳି ଭିତରେ ।

ପ୍ରେସ୍ ଅଫିସରୁ ବାହାରକୁ ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା ସୁବ୍ରତ । ରାସ୍ତା ଉପରେ ଅସଂଖ୍ୟ ରିକ୍‌ସା, ସାଇକଲ୍, କାର୍ ଛୁଟି ଚାଲିଚି ! କେବଳ

କାଶୀନାଥ ଏକା ତା' ସାଇକଲ ଦୌଡ଼େଇ ଛୁଟି ଚାଲନ୍ତି, ଛୁଟି ଚାଲିଚନ୍ତି ବିରାଟ ଇସ୍ପାତ ସହରର ତିନିଲକ୍ଷ ଲୋକ । ସମସ୍ତେ 'ସ୍ୱପ୍ନା ହ୍ୱିସ୍କି' କୁପନ କିଣିବେ, କମ୍ପିଟିସନ୍‌ରେ ଯୋଗ ଦେବେ, ଫାଷ୍ଟହେବେ, ପ୍ରାଇଜ୍ ନେବେ, କରଜ ସୁଝିବେ, ସ୍କୁଟର କିଣିବେ ।

ଏ ସହରଟା ଗୋଟାଏ ଭାଗ୍ୟ ପରୀକ୍ଷାର ସହର । ବଡ଼ ମଣିଷ ହେବାର ସହର । ବେଶୀ ରୋଜଗାର କରି ଟଙ୍କା ଜମେଇବାର ସହର । ମଉଜ ମଜ୍‌ଲିସ୍‌ରେ ରହିବା ସହର । ଖାଇ-ପିଇ ହେଉଡ଼ି ମାରି, ରାତିରେ ଗୋଲାପି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବାର ସହର । କାଶୀନାଥ ସାଇକଲ ଦୌଡ଼େଇ ଛୁଟିଚି, ସେଇ ଲୋଭରେ । ସୁବ୍ରତର ମନେହେଲା ସେ ଲୋଭ ଲାଳସାରେ ସାରା ସହରଟା ଆଜି ଉତ୍‌କ୍ଷିପ୍ତ । କେବଳ ସେ ଏକା, ସେ ଏକା ବାଦ୍ ପଡ଼ଯାଇଚି ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରୁ । ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ବାଦ୍ ପଡ଼ଯାଇଚି ।

ରାସ୍ତା ଆଡ଼ୁ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଆଣି ପ୍ରେସ୍ ଘର ଭିତରକୁ ଦି ପାହୁଣ୍ଡ ଆଗେଇଚି, ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଟାକ୍‌ସି ଆସି ଛିଡ଼ା ହବାର ଧଅଁସ ପାଇଲା ସୁବ୍ରତ !...ଓଃ, ବିକ୍ରମ ! ଆସ ଆସ । ଏଠି ନଥିଲ ନା କ'ଣ ? ବହୁତ ଦିନୁ ଦେଖିନି ।

—ସିଧା ସଳଖ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଆସୁଚି । ଆମ ଲେବର କୋପରେଟିଭ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ପାଇଚି ସରକାରଙ୍କଠୁ । ଆଜି ସବୁ ବଣ୍ଟାଯିବ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ।

—ଲୋକମାନଙ୍କୁ ? କିଛି ନବୁଝିପାରିଲା ପରି କାବ୍‌ବା ହେଇ ଚାହିଁ ରହିଲା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ଖୁବ୍ ଉନ୍ନତି କଲ । ଗରିବଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି କର ।

ମୁହଁଟାକୁ କପଟ ଗମ୍ଭୀର କରି ପକେଇ ଖୁର୍ଚ୍ଚି ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲା ବିକ୍ରମ । କହିଲା : ପାନପୋଷ ଠି ଶୁଣିଆସିଲି : ପ୍ରଭାକର ଦାସ ଏଠି କୁଆଡ଼େ ଗୋଟାଏ କମ୍ପିଟିସନ ଧନ୍ଦା କରିଚି । ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିଚନ୍ତି, ଦଇଟା ଡ୍ରିଙ୍କସ୍‌ର ଶୁଭ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବେ ?

—ବ୍ୟାଣ୍ଡ ବାଜା ବଜେଇ, ସଂକୀର୍ତ୍ତନ କରି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଅଣାଯିବ ବିରାଟ ପ୍ରୋସେସନରେ ଇନ୍‌ସପେକସନ୍ ବଙ୍ଗଲୋରୁ । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ମୁଁ ଠିକ୍

କରିଚ, କଳାପତାକା ଦେଖେଇବ । ତୁମକଥା ସକାଳ ପହରୁ ଭାବୁଥିଲି । କେତେଜଣ ଲୋକ ଆଣିପାରିବ ବିକ୍ଷୋଭ ପାଇଁ ?

—ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବିକ୍ଷୋଭ ? ହଠାତ୍ କପରି ସ୍ୱରଟା ବଦଳିଗଲା ବନ୍ଧମର । କହିଲା : ଏ ସରକାର ମତେ ଖୁବ୍ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଚି । ମୁଁ ଚିହ୍ନାପଡ଼ିଲେ ସବୁ ଭଣ୍ଡୁର ହୋଇଯିବ । ତାଠୁ ମୁଁ ବରଂ କିଛି ଟଙ୍କା ଦଉଚି, କିଛି ଲୋକ୍ ଯୋଗାଡ଼ କରି ନିଅନ୍ତୁ ଆପଣ । ମତେ ଚିହ୍ନା ପକେଇବେନି ।

ମୁଣ୍ଡରୁ ଗୋଡ଼ଯାଏଁ ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ଅନେଇଲା ବନ୍ଧମକୁ ସୁବ୍ରତ । ହଁ ପୋଷାକ ପତ୍ରରେ ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ । ଆଗର ସେ ଦୁଃଖି, ଅଭାବୀ ମଣିଷ ଆଉ ନୁହେଁ ବନ୍ଧମ । ଏବେ ତା ପକେଟରେ ଶହ ଶହ ଟଙ୍କାର ନୋଟ ବିଡ଼ା । ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଦେଖାକରିବା ପାଇଁ ଟାକ୍ସି କରି ସିଧା ସଳଖ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇଁ ଫେରୁଚି ତୋଷାମଦକାରୀଙ୍କ ଗହଣରେ । ଆଜି ସେ ଏକ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତି, ଶ୍ରମିକ ନେତା । ଜିଲା-କଂଗ୍ରେସ କମିଟିର ବିଶିଷ୍ଟ ସଭ୍ୟ । ବ୍ୟାଙ୍କର ମ୍ୟାନେଜର । ଫୋନ୍‌ରେ ଧାଣ୍ଡି ଦଉଚି ବଡ଼ ବଡ଼ ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ । ସେ ଆଜି ବନ୍ଧମ ପଣ୍ଡା ନୁହେଁ, ମିଷ୍ଟର୍ ପଣ୍ଡା । ସ୍ଥଳବିଶେଷରେ ପଣ୍ଡାସାହେବ ।

ପାଞ୍ଚଖଣ୍ଡ ଶହେଟଙ୍କିଆ ନୋଟ କାଢ଼ି ରଖିଦେଲା ଟେବଲ ଉପରେ ବନ୍ଧମ । କହିଲା : ଏତିକ ପାଖରେ ଥିଲା, ଦେଇଗଲି । ଆଉ ଦର୍କାର ପଡ଼ିଲେ ଫୋନ୍ କରିବେ ମତେ । ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଥିବ ଏଗାରଟା ବେଳେ । ଘରେ ଟିକିଏ ରେଷ୍ଟ ନେଇ ଆସିବି । ରାତିସାରା ଜର୍ନି କରିଚି, ବଡ଼ କ୍ଲାନ୍ତ ।

—ଟଙ୍କା କ'ଣ ହେବ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ବିକ୍ଷୋଭ ପାଇଁ ଲୋକ ଯୋଗାଡ଼ କରିବେ ପରା ?

—କ'ଣ, ଶ୍ରମିକ ସଂସ୍ଥା ସବୁ ପଛୁଆର କାଢ଼ିବା ପାଇଁ ପ୍ଲାକାର୍ଡ଼ ଧରିବାର ଭଡ଼ାଟିଆ ଲୋକ ଯୋଗାଡ଼ କଲା ପରି ?

ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ପରି ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲା ବନ୍ଦନ । କହିଲା : ମୁଁ ଚାହେଁ ପ୍ରଭାର ଦାସର ଦେମାକ୍ ଭାଙ୍ଗିଦବା ପାଇଁ ।

—ସେଥିପାଇଁ ମତେ ନିମିତ୍ତ କରିବ ନା କ'ଣ ?

—ନା, ଆଜ୍ଞା, ସେକଥା କହୁନି । ମାନେ, ମୁଁ ଚିହ୍ନା ନପଡ଼ି କ'ଣ କଲେ ସଭା ସମିତି ସବୁ ଭଣ୍ଡୁର ହୋଇଯିବ ଆଜ୍ଞ ।

—ପଇସା ହେଲାଣି ତୁମ ପାଖରେ । ବୁଦ୍ଧି ଏଣିକି ଆପେ ଆପେ ଆସିଯିବ । ଯାଅ, ପ୍ରଭାରର ଦେମାକ୍ ଭାଙ୍ଗିବା କଥା ମୁଁ ଚିନ୍ତା କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଏ ସହରରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଦେମାକ ଅଛି । ପ୍ରଭାରର ଦେମାକ ରହିବା ଅନ୍ୟାୟ କ'ଣ ? ମୁଁ ବିରୋଧ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ତା'ର କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀର । ଏତେବଡ଼ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକଟାଏ ମଦ କାରବାର, ମଦ ଭାଟି, ମଦବୋତଲ କିଣିବା ପାଇଁ ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇବା, ସେଥିପାଇଁ କୁପନ କିଣି ବର୍ଷ ସାରା କନସେସନ ରେଟରେ ମଦ ବୋତଲ କିଣି ପିଇବା, ଏବଂ ସର୍ବୋପରି 'ସ୍ୱପ୍ନିଲବାର୍'ର ଦଶନ୍ଧିପୂର୍ତ୍ତି ଉପଲକ୍ଷେ ସଭାକରି, ଲକ୍ଷେଟଙ୍କା ପ୍ରାଇଜ୍ ଦେବାର ଜଘନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ...ସହର ତମାମ ଲୋକଙ୍କୁ ମଦ୍ୟପ କରିବାର ଯୋଜନା, ନିଜ ବ୍ୟବସାୟରେ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଆୟ ପାଇଁ ! ସେଇ କୁତ୍ସିତ ଅଭିସନ୍ଧିର ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ମୁଁ । କିନ୍ତୁ ହଠାତ୍ କଥା ମଝିରେ ରହିଯାଇଁ ମନକୁମନ କ'ଣ ଟିକିଏ ଭାବିଲା ସୁବ୍ରତ । ତା'ପରେ ବନ୍ଦନ ମୁହଁକୁ ସିଧା ସଳଖ ଅନେଇ କହିଲା : ତୁମେ ଯାଅ ଘରକୁ । ଭାବୁଚି, ଏ ବିକ୍ଷୋଭ ପାଇଁ ଦଶ ପାଞ୍ଚଜଣ ଯୋଗାଡ଼ କରିବାର କୌଣସି ଅର୍ଥ ନାହିଁ । ଯା'ର ପ୍ରତିବାଦ ମୁଁ ଏକା କରିବ ।

ହାତରେ ନ୍ୟୁଜ, ଫାଇଲ୍‌ଟା ଧରି ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଶଶଧର । କହିଲା : ଆମ ସାପ୍ତାହିକ କାଗଜଟା ବାହାରିବାର ତାରିଖ ଦୁଇଦିନପରେ । କିନ୍ତୁ ସେଇଟା ଆଜି ପ୍ରକାଶ କଲେ କେମିତି ହୁଅନ୍ତା ?

—କ'ଣ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଗମନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ପେଶାଲ ଇସ୍ୟୁ ? ସୁବ୍ରତ ଶ୍ଳେଷ କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲା ।

—ହଁ, ସହରବ୍ୟାପି 'ସ୍ୱପ୍ନା ହ୍ୱିସ୍‌କି' କୂପନ କଣିବାପାଇଁ ଯୋଉ ପ୍ରାଣମୂର୍ଚ୍ଛା କମ୍ପିଟିସନ ଚାଲିଚି, ସେଣ୍ଟରର ଦି ଚାରିଟା ସେଣ୍ଟରରେ ଛୁଆ ମରାମରି ହୋଇଗଲେଣି, ଜଣକ ଅବସ୍ଥା ସାଂଘାତିକ, ମୁଁ ନିଜେ ଦେଖି ଆସିଲି । ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କାର ଯୋଉ ତିରିଶଟା ପ୍ରାଇଜ୍ ରହିଚି, ତାଆରି ପାଇଁ ବାଦବୃନ୍ଦଆ ହେଇ କଣୁଚନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ଜଣେ ଜଣେ ପନ୍ଦର କୋଡ଼ିଏଟା କରି କୂପନ କିଣିଲେଣି ।

—ଏଥିରେ ସମ୍ବାଦର ଅଂଶଟା କ'ଣ ? କୂପନ ବିକା ଚାଲିଚି, ପ୍ରାଇଜ୍ ମିଳିବ, ଏକଥା ତ ସହରର ନବେ ଭାଗ ଲୋକ ଜାଣନ୍ତି । ଯାହା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚଶ ଖଣ୍ଡ କାଗଜରେ ଛାପି ବାଣ୍ଟିବାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

ଶଶଧର ଚୁପ୍ ହେଇଗଲା । କହିଲା : ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଶୁଭାଗମନ କଥା ଏ ସହରକୁ...

ହଠାତ୍ କ୍ରିଂ କ୍ରିଂ କରି ଫୋନ ବାଜି ଉଠିଲା । ରସିଭର ଉଠେଇ ନେଲା ଶଶଧର : କିଏ କହୁଚନ୍ତି ?

—ସୁବ୍ରତ ଭାଇ ଅଛନ୍ତି ? ସେ ପାଖରୁ ଆବାଜ୍ ଶୁଣାଗଲା ! ଟିକିଏ ଫୋନ୍ ଦିଅ, ମୁଁ ପ୍ରଭାକର କହୁଚି ।

ଫୋନ ବଢ଼େଇ ଦେଉଥିଲା ଶଶଧର, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ତୁମେ ପଚାର, କ'ଣ କହିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ମିଷ୍ଟର ଦାସ ।

— କ'ଣ ଦରକାର କୁହନ୍ତୁ । ଶଶଧର କହିଲା : ସୁବ୍ରତ ବାବୁ ଟିକିଏ ବିଜି ଅଛନ୍ତି ।

—ତୁମେ କିଏସ୍ ?

—ଶଶଧର ।

—ହଁ, ତୁମେ ତ ସାପ୍ତାହିକ କାଗଜର ସହ ସମ୍ପାଦକ । ସୁବ୍ରତ ଭାଇଙ୍କୁ କୁହ...ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିଚନ୍ତି । ମୋ ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ ଅର୍ଡ଼ର ନଛାପିଲେ ନାହିଁ, ତେବେ ଆଜି ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟାଏ ସ୍ପେଶାଲ ଇସ୍ୟୁ କାଢ଼ନ୍ତୁ କାଗଜର । 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍'ର ଦଶନ୍ଧ ପୂର୍ତ୍ତି ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ କେତେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ପଚାର ।

ରିସିଭର ମୁହଁରେ ହାତରଖି, ସୁବ୍ରତକୁ ପଚାରିଲା ଶଶଧର— ଆଜ୍ଞା, ସବୁ ଶୁଣିପାରୁଛନ୍ତି ତ, କଣ ଉତ୍ତର ଦେବି ?

—ହଁ, କହିଦିଅ, ସ୍ପେଶାଲ ଇସ୍ୟୁ ବାହାରିବ, କିନ୍ତୁ ଖର୍ଚ୍ଚ କିଛି ନଆସିବ ନା ତାଙ୍କଠୁ । ଏତିକ କହି, ଫୋନ୍ ରଖିଦିଅ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ।

ଠିକ୍ ସେଇମେତ କଲା ଶଶଧର ।

ରିସିଭର ରଖିଦେଇ ସୁବ୍ରତ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା : ଆଚ୍ଛା ପାନେ ଦେଲେ ଆପଣ । କିନ୍ତୁ ସତରେ କ'ଣ ସ୍ପେଶାଲ ଇସ୍ୟୁ ଗୋଟାଏ କାଢ଼ିବେ ?

—ତୁମ ମତ କ'ଣ ?

—କହିଲି ତ, ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଶୁଭାଗମନ କଥା...

—ସେ କଥା ସର୍ବସାଧାରଣ ଜାଣିବାରେ ଲାଭ କ'ଣ ଅଛି ? ମନ୍ତ୍ରୀ ତ ବରାବର ଆସୁଚନ୍ତି ଏ ସହରକୁ । ଲଞ୍ଚ୍, ଡିନର ଖାଇ ଚାଲି ଯାଉଚନ୍ତି କମ୍ପାନୀର ଅତିଥି ଭବନରୁ । ତେବେ, ଆଜି ଯୋଉ ଫଙ୍କ୍ସନ୍ଟି ଅଛି 'ସ୍ୱପ୍ନା ହ୍ୱିସ୍କି ବୋତଲ ଠିପି ଉନ୍ମୋଚନ' ଉତ୍ସବ, ସେଇଟା ଏକ ବିରାଟ ସମ୍ବାଦ ସମଗ୍ର ଜାତି ପକ୍ଷରେ । ସେଇ ସମ୍ବାଦଟିକୁ ପରିବେଷଣ କରିବା ଉଚିତ ସ୍ୱାଧୀନ ପତ୍ରିକାରେ । କେବଳ ଯୋଡ଼ିଏ ଧାଡ଼ି ଛପାଯିବ ଖଣ୍ଡିଏ କାଗଜରେ : "ସ୍ୱପ୍ନି ଲବାରି'ର ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ତ୍ତି ଉତ୍ସବ ପାଳନ ଏକ ଜାତୀୟ କଳଙ୍କ । ଏଇ ଉପଲକ୍ଷେ ଆୟୋଜିତ ସଭାରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଗମନକୁ କଳା ପତାକା ଦେଖାଇ ପ୍ରତିବାଦ ଜଣାଇବା ପଟୁଆରରେ ସାମିଲ ହୁଅନ୍ତୁ ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ।"

—ବ୍ରେକ୍ ଠୋକ୍ ଏପରି ଲେଖିବେ ? ପଚାରିଲା ଶଶଧର । ନିଆଁ ଲାଗିଯିବ ଚାରିଆଡ଼େ !

—ନିଆଁ ଲାଗୁ । ଦୁର୍ନୀତି, ଅନାଚାର, ବ୍ୟଭିଚାରର ଅନେକ ଆବର୍ଜନା ଜମା ହେଲାଣି ଏ ସହରରେ । ନିଆଁ ଲଗେଇ ଜାଳି ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ କରିଦବାର ବେଳ ଆସିଚି । ସୁବ୍ରତ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସିଲା କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ।

—ଲୋକେ କ'ଣ ଆସିବେ ଏ ପଠୁ ଆରକୁ ?

—ଲୋକେ ଆସିବେ ନ ଆସିବେ ସେକଥା ଲୋକଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ । ଲୋକମତ ଜାଗ୍ରତ କରାଇବା ସାମ୍ବାଦକର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

—ଏ ସମ୍ବାଦ ଛପା ହେବ, କିନ୍ତୁ କାଗଜ ବାଣ୍ଟିବ କିଏ ସେ ?

—ସମ୍ପାଦକ ସ୍ୱୟଂ ।

—ଆପଣ ନିଜେ ?

—ଏଇତ ଗୋଟିଏ ମୌକା ମୋ ପାଇଁ ଏତେ ଦିନକେ ।

—ନା, ନା, ଏ ଦାୟିତ୍ୱ ମତେ ଦିଅନ୍ତୁ ।

—ମୁଁ ସହ-ସମ୍ପାଦକ ।

—ବେଶ୍, ସହ ସମ୍ପାଦକ ଯଦି, ସହିତରେ ରହିପାରିବ ଇଚ୍ଛାକଲେ ।

ଗୁମ୍ ହୋଇ ବସିରହିଲା କିଛିକ୍ଷଣ ଶଶଧର ।

—କ'ଣ ଭାବୁଚ ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ । ଯାଅ, ଏଇ କେତେଧାଡ଼ି ଲେଖିନେଇ, କମ୍ପୋଜିଂ ରୁମ୍‌କୁ ଯାଅ । ଗୃରିଟା ବେଳକୁ ଛପା ଛପି ହୋଇ କାଗଜଟା ଯେପରି ବାହାରି ଯାଏ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରୋସେସନ୍ ବାହାରିବା ଆଗରୁ ଆମ କାଗଜ ବଣ୍ଟା ସରିବା ଉଚିତ ।

—କମ୍ପାନୀ ମେନ୍ ଗେଟକୁ ମୁଁ ଯିବି । ଶଶଧର କହିଲା : ସାତତାଲା ବିଲଡିଂ ପାଖରେ ଆଗେ ବାବୁ ଭାଇମାନଙ୍କୁ । ପାଞ୍ଚଟାରେ, କମ୍ପାନୀ ମଜ୍‌ଦୁରମାନଙ୍କୁ । ଛଅଟା ଆଗରୁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରୋସେସନ୍ ବାହାରୁନି ନିଶ୍ଚୟ । ବାଣ-ଫାଣ, ଆତସବାଜିର ବିରାଟ ଆୟୋଜନ ହୋଇଚି । ସଞ୍ଜ ନହେଲେ ଫାୟାର ଓ୍ୱାର୍କସ ଜମିବନି । ବ୍ୟାଣ୍ଡବାଜା, ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଦଳ, ଯୁଟି ଯୁଟି ସାତଟା ହୋଇଯିବ...କହି କମ୍ପୋଜିଂ ରୁମ୍ ଆଡ଼କୁ ଉଠି ଚାଲିଗଲା ଶଶଧର ।

ବଡ଼ ବଡ଼ କାଠ ଟାଇପ୍‌ରେ କମ୍ପୋଜ କରେଇ, ପ୍ରୁଫ୍ ଉଠେଇ ଆଣି ଦେଖେଇ ଦେଇଗଲା କିଛି ସମୟ ପରେ ।

— କେତେ ଛପା ହେବ ? ପଚାରିଲା ଶଶଧର ।

—ନାଆଁ ଲଗାଇବାକୁ ଦିଆସିଲି ପେଡ଼ି ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ କାଠିଇ ଯଥେଷ୍ଟ । ସୁବ୍ରତ ହସି ହସି କହିଲା : ଖଣ୍ଡିଏ ମୋର ହାତକୁ ଦେଇ, ତୁମ ଇଚ୍ଛା ଯେତେ ଛାପିପାରିବ ଚାରିଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଠିକ୍ ଚାରିଟାରେ ବାହାରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ।

ଚାରିଟା ବାଜିବାକୁ ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ ବାକି ।

ପ୍ରେସ୍ ସାମ୍ନାରେ ଗୋଟାଏ ଜିପ୍ ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା । ଭିତରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲା ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ : ବାବୁ ପଠେଇଲେ, ଆପଣଙ୍କ କାଗଜର ସ୍ପେଶାଲ ଇସ୍ୟୁ କ'ଣ ବାହାରିଚି ଖଣ୍ଡେ ଦିଅନ୍ତୁ, ମାଗିଚନ୍ତି । ଆଉ, ଏଇ ନିଅନ୍ତୁ ଚେକ୍‌ଟା, ହଜାରେ ଟଙ୍କାର, ଚୌଧୁରୀ କହିଲା : ପାଞ୍ଚଶ ଦଉଥିଲେ, ମୁଁ କହି ହଜାରେ ଲେଖେଇ ଆଣିଚି ।

—ଧନ୍ୟବାଦ, ସୁବ୍ରତ ହସିଲା ଟିକିଏ, ଚେକ୍‌ଟା ନେଇଯାଅ, ଫେରେଇ ଦବ, କିମ୍ବା ତୁମେ କ୍ୟାସକରି ନେଇଯିବ ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ।

—ସ୍ପେଶାଲ ଇସ୍ୟୁ ବାହାରିନି ? ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲାପରି ପଚାରିଲା ଚୌଧୁରୀ ।

—ନିଶ୍ଚୟ ବାହାରିଚି । ଶଶଧର ବାବୁ, ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ଆଣି ଦେଇଯାଆନ୍ତୁ ଚୌଧୁରୀ ସାହେବଙ୍କୁ । ସୁବ୍ରତ ଡାକିଲା ବଡ଼ ପାଟିରେ ।

ମେସିନ୍ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ କାଗଜ କାଢ଼ୁଥିଲା ଶଶଧର । ଖଣ୍ଡେ ନେଇ ଆସି ରଖିଦେଲା ଟେବଲ ଉପରେ ।

ଆଗେଇନେଲା ସେ ଖଣ୍ଡିକ ଚୌଧୁରୀ ଆଡ଼କୁ ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ଏଇ ଖଣ୍ଡିକ ହେଇଯିବ ବୋଧହୁଏ ।

ଛପା ଅକ୍ଷର ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ନେଇ ରାଗରେ ଚାଟି ଉଠିଲା ଚୌଧୁରୀ : ଆଚ୍ଛା ! କେବଳ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ବସିଲା ଯାଇଁ ଜିପ୍‌ରେ ।

ତା'ପରେ ପାଞ୍ଚ ମିନଟ ପରେ, କଣ୍ଟାରେ କଣ୍ଟା ଠିକ୍ ଚାରିଟା, ପୁଲିସ୍ ଭ୍ୟାନଟାଏ ଆସି ହଲ୍ଟ କଲା ପ୍ରେସ୍ ସାମନା ରାସ୍ତାଉପରେ ।

ବାହାରି ଆସିଲେ ହୁଣ୍ଡୁ ବାବୁ ପ୍ରଥମେ । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଦଶ ବାରଜଣ ସଙ୍ଗୀନଧାରୀ ପୁଲିସ । ଘେରେଇ କରିଦେଲେ ପ୍ରେସ୍ ଘର ଚାରିପାଖ । ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ହୁଣ୍ଡୁ ବାବୁ ଆସି ଖୁର୍ଚ୍ଚିରେ ବସିଲେ । କହିଲେ : ଆପଣଙ୍କ କାଗଜର ସବୁଯାକ କପି ଏଠିକି ଆଣନ୍ତୁ ।

—ମୁଁ ଆଣିବିନି, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଆପଣ ଯାହାଁ ସିଜ୍ କରିବେ ଯଦି କରନ୍ତୁ । କେବଳ ଖଣ୍ଡେ କପି ମତେ ଦିଅନ୍ତୁ ।

— ନା, ଖଣ୍ଡେ ବି ନୁହେଁ ।

—ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଖଣ୍ଡେ ନେବି । ସୁବ୍ରତ ଜୋର୍'ଜାର୍ ଗଳାରେ କହିଲା ।

—କ'ଣ କରିବେ ? ପଚାରିଲେ ଥାନା ଅଫିସର ।

— ଖଣ୍ଡିଏ ନେଇ ବାହାରକୁ ଯିବି ।

—ବାହାରକୁ ଯାଇପାରିବେନି ଆପଣ !

—ଯାଇ ପାରିବିନି ?

—ନା, ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମିଟିଙ୍ଗ୍ ନସରିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

—ଏଠି ଅଟକ ରଖିବେ ମତେ ?

—ହଁ, ଆପଣଙ୍କୁ ଆଉ ଆପଣଙ୍କ ଷ୍ଟାଫ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ।

—କିଛି ଲିଖିତ ଅର୍ଡ଼ର ନେଇ ଆସିଚନ୍ତି ? ପଚାରିଲା ଶଶଧର ।

—ଖୋଦ୍, ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ହୁକୁମ୍କୁ ତାଲିମ କରିବା ପାଇଁ ଆମକୁ କିଛି ଲେଖାଲେଖି କରି ଆଣିବାକୁ ସମୟ ଦିଆ ଯାଏନା !

— ହୁଣ୍ଡୁ ବାବୁ ? ସୁବ୍ରତ ଟିକିଏ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ।

—ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଡ୍ୟୁଟିରେ ।

—ବୁଝିଲି ।

—ଛପା କାଗଜ ଗୁଡ଼ାକ ଦିଅନ୍ତୁ ।

—ମୁଁ ଦେବିନି । ମେସିନ୍ ରୁମ୍‌ରୁ ନେଇଯାଆନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ଲୋକେ ।

ବାହାରେ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ଘୋ-ଘା ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା । କେତୋଟା କାର୍ ଆଉ ଟ୍ରକର ହର୍ନ ଆବାଜ ।

ହୃଷ୍ଣ୍‌ବାବୁ ରାସ୍ତା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ । ଆରେ, ଏତେ ଲୋକ ଜମିଗଲେଣି କାହିଁକି ଏଠି ? ହେଇ, ଚେଓ୍ୱାଲ୍, ତୁମେମାନେ କ'ଣ କନ୍ଷ୍ଟେ ସବୁ ଛିଡ଼ା ହୋଇ, ଦେଖୁଛ କ'ଣ ? ପିଟି ଭଗାଅ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏଠୁ, ଭଗାଅ... ଭଗାଅ ! ଯାଅ ତୁମେମାନେ, ଯାଅ...ଯାଅ ।

କିନ୍ତୁ ଜଣେ ହେଲେ କେହି ଘୁଞ୍ଚିଲେନି ଏପାଖ ସେପାଖ ।

ଫୋନ୍ ଧରିଲେ ହୃଷ୍ଣ୍‌ବାବୁ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ଥାନାକୁ... ଆଉ କିଛି ସିପାହି ।

କ'ଣ ଉତ୍ତର ଆସିଲା କେଜାଣି, ସେପାଖରୁ ହଠାତ୍ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇ ସୁବ୍ରତ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲେ ଟିକିଏ ହୃଷ୍ଣ୍‌ ବାବୁ । କହିଲେ : ଟିକିଏ ଥାନାକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ଷ୍ଟେଟମେଣ୍ଟ୍ ନେବେ ଏସ୍. ପି ।

ହସିଲା ଟିକିଏ ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ଚାଲନ୍ତୁ । ଶଶଧର କିନ୍ତୁ ରହନ୍ତୁ ଏଠି ।

—ପୁଲିସ୍‌ମାନେ ବି ରହିବେ, ମିଟିଙ୍ଗ୍ ଶେଷ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ସୁବ୍ରତ ଯାଇଁ ଜିପ୍‌ରେ ବସିଲା ।

ପ୍ଲାଣ୍ଟ ସାଇଟ୍ ଥାନାରେ ଦୀର୍ଘ ଚାରିଘଣ୍ଟା କାଳ, ସାଢ଼େ ଚାରିଟାଠାରୁ ରାତି ସାଢ଼େ ଆଠଟା ଅପେକ୍ଷା କଲା ପରେ ଆବିର୍ଭାବ ହେଲା ଏସ୍. ପି. ସାହେବଙ୍କର । ଗଲା ଶୁଣାଗଲା ସେଇ ଥାନା ବାରଣ୍ଡାରେ : ଶୀଘ୍ର ଆସ ହୃଷ୍ଣ୍‌ବାବୁ ଆମ୍ବୁଲାନ୍‌ସ ଡକେଇ ପଠାଅ ଫୋନ୍ କରି । ଦଇଟା

—ଡେଡ୍‌ବଡ଼ିକୁ ଶୀଘ୍ର ରମୁଭ କର । ଚାରିଜଣ ଅନ୍ଧ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି ହ୍ୱିସ୍କି ପିଇ ପିଇ, ଅନ୍ ଦି ସ୍ପଟ୍ ! ସାଂଘାତିକ ଅବସ୍ଥା । ପ୍ରେସ୍‌ବାଲାମାନେ ମୁସ୍କିଲକାଣ୍ଡ କରିଦେଲେଣି । ମୁଁ ଖସିପଳେଇ ଆସିଛି । ଦେଖ ଯାଇ, ଯଦି କୌଣସିମତେ ପଟିଆପଟି କରିପାରି ସେମାନଙ୍କୁ ।

—ଆପଣଙ୍କ ଅପେକ୍ଷାରେ ବସେଇ ରଖିଛି ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁଙ୍କୁ ଅଫିସଘରେ । ହୁଣ୍ଡ୍ରୁ ବାବୁଙ୍କ ଉତ୍ତର ଶୁଣିପାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଇସ୍, ସାଂଘାତିକ ଭୁଲ୍ ହୋଇଗଲା । ଏ ଗ୍ରେଟ୍ ବ୍ଲଣ୍ଡର ! କାହାନ୍ତି ମିଷ୍ଟର ପଟ୍ଟନାୟକ ? ଏସ୍. ପି. ଯୋତା ମଚ ମଚ କରି ପଶି ଆସିଲେ ଅଫିସ ଭିତରକୁ । କହିଲେ : ସୋ ସୋରି, ବହୁତ ବେଳଯାଏଁ ବସେଇ ରଖିଲି ଆପଣଙ୍କୁ । କିନ୍ତୁ କ'ଣ କରିବି ? ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍ । ସେଠି ଉପସ୍ଥିତ ନରହି ଉପାୟ ନାହିଁ । ଚାଲନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଆସିବି ପ୍ରେସ୍‌ରେ ।

—କ'ଣ କହିଲେ ! ପିଇ ପିଇ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଚାରିଜଣ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଲଜ୍ଜାର କଥା, କଣ କହିବି ଆପଣଙ୍କୁ । 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍'ର ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ତ୍ତି ଉତ୍ସବର ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଭାଷଣ ଦେଇ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟ 'ସ୍ୱପ୍ନା ହ୍ୱିସ୍କି' ଆଉ 'ଲେବର ବିଅର' ବୋତଲ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ହାତରେ ଧରି 'ଠିପି ଉନ୍ମୋଚନ କଲି' କହି ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ରଖି ଦେବା ମାତ୍ରେ, ସେଣେ ବାର୍ ଭିତରେ ସେଲ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ବୋଧହୁଏ, ହୋ-ହା ହୋଇ ପଶିଗଲେ ଦଳେ । ପଇସା ଦେଇ କିଣିଲେ କି ଜୋର ଜବରଦସ୍ତ ଛଡ଼ାଛଡ଼ି କରି ପିଇଲେ, ହଠାତ୍ ପାଟି ଶୁଭିଲା : ମରିଗଲୁ, ମରିଗଲୁ । ଛାତି ଜଳଯାଉଛି । କିଛି ଦେଖାଯାଉନି । ଅନ୍ଧ ହୋଇଗଲୁ । ଲୋକଙ୍କୁ ଠେଲି ପେଲି କରି ଭିତରକୁ ପଶି ଦେଖିଲି ଆଉ ଦି ଜଣ ବି ହାଉଳି ଖାଉଛନ୍ତି । ଚିତ୍କାର କରୁଛନ୍ତି ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଧରୁ ଧରୁ କଚଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ତଳେ । ଇନଷ୍ଟାଣ୍ଟ ଡେଥ ।

ସ୍ୱପ୍ନା ହ୍ୱିସ୍କି ପି’ ସବୁଦିନପାଇଁ ଯାଇଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲେ ସ୍ୱର୍ଗପୁରୀରେ । ସାଂଘାତିକ ଅବସ୍ଥା । ପ୍ରଶାର ବାବୁଙ୍କ ଲିକର ଫ୍ୟାକ୍ଟ୍ରିରୁ ଲୋକ ପଠେଇ ସବୁ ବୋତଲତକ ଜବ୍ତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ । ବାର୍ ଇଜ୍ ଅଣ୍ଡର ପୁଲିସ ଗାର୍ଡ଼ । ତାଙ୍କ ମ୍ୟାନେଜର, ଦାଟ ସ୍କାଉଣ୍ଡ୍ରେଲ ଚୌଧୁରୀ ଇଜ୍ ଆବସ୍‌କଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍, ହରିବଲ୍ । ମିନିଷ୍ଟରଙ୍କୁ ବହୁତ ମୁସ୍କିଲରେ ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ମସ୍‌ଙ୍କ ଭିତରୁ ପ୍ରୋଟେକ୍‌ସନ୍ ଦେଇ ଆଇ. ବି.ରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିଛି ।

—ଏହା’ ଉପରେ ଆପଣଙ୍କର ଆଗାମୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କ’ଣ, ଜାଣିପାରିବିକି ? ସୁବ୍ରତ ଧୀର ସ୍ଥିର ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ।

—ପ୍ଲିଜ୍, ମତେ ଅକୱାର୍ଡ଼ ପୋଜିସନରେ ପକେଇବେନି ଦୟାକରି, ଏସ୍. ପି. କହିଲେ : ଆପଣ ଜର୍ନାଲିଷ୍ଟ ଭାବରେ ନ୍ୟୁଜ୍ ରିପୋର୍ଟିଙ୍ଗ୍ ପାଇଁ ବୋଧହୁଏ ସବୁକିଛି ଜାଣିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୋର ଅନୁରୋଧ, ମତେ ଆଜି ରାତିଟା ସମୟ ଦିଅନ୍ତୁ । କାଲି ସକାଳେ ସବୁକିଛି ଜାଣିପାରିବେ ଆପଣ । ବଡ଼ ଲଜ୍ଜାର କଥା ବାସ୍ତବିକ, ଦେଶୀ ଡିଷ୍ଟିଲେରିର ମଦ ପିଇ, କେରଳ, ଆନ୍ଧ୍ର, ବିହାର, ପଞ୍ଜାବ, ଏପରିକି ଦିଲ୍ଲୀରେ ବି ଲୋକ ଅନ୍ଧ ହୋଇଯିବା କଥା ଆମେ କାଗଜରେ ପଢ଼ିଥିଲୁ, ଅନେକ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଯାଇଁ ମରିଥିବା କଥା ବି ଶୁଣିଛୁ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ମିସ୍‌ହାପ୍ ହୋଇ ନଥିଲା । ଆଜି ସେ କଳଙ୍କ ଲାଗିଲା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କଠି ।

—ଏ କଳଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ କରିବ କିଏ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ହଁ, ଇଏ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ବାସ୍ତବିକ ! ଏସ୍. ପି. ଛୋଟ ହାତବାଡ଼ିଟିକୁ ବୁଲେଇ ବୁଲେଇ ଦେଖୁ ଦେଖୁ କହିଲେ : ଆପଣ କ’ଣ ମନେକରୁଛନ୍ତି ।

—ମୁଁ ମନେକରୁଚି, ଏ ସହରର ପ୍ରଶାସକମାନେ, ଯୋଉମାନେ ଆଇନ କାନୁନ୍‌କୁ ହାତରେ ନେଇ ପ୍ରିୟାପ୍ରୀତି ତୋଷଣରେ ଲିପ୍ତ ରହି ଜନତାର ସର୍ବନାଶ କରୁଚନ୍ତି ।

ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲେ ଏସ୍. ପି. ।

ନୀରବ ପଦକ୍ଷେପରେ ବାହାର ଆସିଲା ସୁବ୍ରତ ।

ପଛେ ପଛେ ଧାଇଁ ଆସିଲେ ଏସ୍. ପି । କହିଲେ : ରୁହନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କୁ ନେଇ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିବ ମୋ କାର୍‌ରେ ।

ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲା ଟିକିଏ ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ବହୁତ ଧନ୍ୟବାଦ !!

॥ ଅଠେଇଶ ॥

ସମୟର ପ୍ରବାହରେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆସେ, ଯେତେବେଳେ ମନେ ହୁଏ ସବୁ କିଛି ସ୍ଥିର, ନିଶ୍ଚଳ । ପବନର ଗତି ନାହିଁ, ଆଲୋକର ଦୀପ୍ତି ନାହିଁ, ଧ୍ୱନିର ମର୍ମର ନାହିଁ । ଅବରୁଦ୍ଧ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ସବୁ ଜଡ଼, ନିର୍ବେଦ ବ୍ୟର୍ଥତାର ହାହାକାର ଭିତରେ ଛଟପଟ କରୁଛି ପୃଥିବୀର ଆତ୍ମା ।

ସୁବ୍ରତ ଜୀବନରେ ସେଇପରି ଗୋଟିଏ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଘଡ଼ିସନ୍ଧି ଆସିଛି । କ୍ଳାନ୍ତ ବିମୂଢ଼ ହୋଇ ବସିଛି ସେ । ଭାବୁଛି ତାର ସ୍ଥିତି କେଉଁଠି ? ଏତେ ଦିନ ଧରି, ଦୀର୍ଘ ତେର ବର୍ଷକାଳ, ଯାହା ସବୁ କରି ଆସିଲି, ଜାତୀୟତାର ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶକୁ ଟେକି ରଖିବା ପାଇଁ, ତା'ର ସମର୍ଥନ ଆଜି ସମାଜର କେତେଜଣଙ୍କ ପାଖରେ ?

ଦୁଇଟି ନିଃଶବ୍ଦ ପ୍ରାଣ ଅକାଳରେ ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ କଲା, ବିଷାକ୍ତ ମଦ ପିଇ । ଗୁଡ଼ାଏ ଲୋକର ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ବି ଲୋପ ପାଇଲା ସବୁଦିନ ପାଇଁ, କାହିଁ ସେଥିରୁ କେହି ତ ଶିଖିଲେ ନି କିଛି ! ସର୍ବସାଧାରଣରେ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱରଟିଏ ତ ଶୁଣାଗଲା ନାହିଁ । ଶାସନର ନିୟମରେ କୌଣସି ଶାସ୍ତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ତ ହେଲା ନାହିଁ ପ୍ରଭାତ ଦାସଙ୍କ ପ୍ରତି । ବରଂ ଅଳ୍ପ କେତେ ହଜାର ଘୁଷଘାଷ୍ ଦେଇ, ଆଜି ଆହୁରି ଜୋରସୋରରେ ଚାଲେଇଚନ୍ତି ସେ ଡ଼ିଷ୍ଟିଲେରିର ପ୍ରୋଡ଼କସନ ।

ପ୍ରୋଡ଼େକସନ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ ଏଇ ଇସ୍ପାତ ସହରର । ଉତ୍ପାଦନ, ଲୌହପିଣ୍ଡର କାରଖାନାର ବ୍ଲାଷ୍ଟ ଫର୍ନିସ୍‌ରେ । ଉତ୍ପାଦନ

ଫିନସ୍ ଗୁଡ଼ସ୍ କାରଖାନାର ଷ୍ଟକ୍ୟାର୍ଡରେ । ଉତ୍ପାଦନ, ବିଭିନ୍ନ ସରଞ୍ଜାମର, ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଆଲ ଇଷ୍ଟେଟରେ, ପ୍ରାଇଭେଟ କମ୍ପାନୀ ମାନଙ୍କର ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନରୁ ବର୍ଦ୍ଧିତଆୟ, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର । ଆୟରୁ ମୁନାଫା, ଶତକଡ଼ା ପଚଶରୁ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଆଉର ବେଶୀ, ଆଉର ବେଶୀ, ଶହେରେ ଶହେ ବା ତାକୁ ଟପି ଯାଇଁ, ହିସାବ କସାକସି ନକରି, କେବଳ ନିଜ ହାତରେ ସାଉଁଟି ନେଇ ସିନ୍ଦୁକରେ, ଆଲମିରାରେ, ବ୍ୟାଙ୍କ୍‌ରେ ତଡ଼ା ତଡ଼ା ନୋଟ ଆକାରରେ ଜମେଇ ରଖିବାର ନିଶା ।

ନିଶାରେ କ୍ଷିପ୍ତ ସାରା ସହରର ଅଶାନ୍ତ ପ୍ରାଣ । ହଁ, ଅଶାନ୍ତ ! ଉତ୍ପାଦନ ଅଛି ଉପାର୍ଜନ ଅଛି, ହେଲେ ଶାନ୍ତି କାହିଁ ? ସୁଖ ନିଦ୍ରା କାହିଁ ? ଖାଲି ଉଦ୍‌ବେଗ । ମାତ୍ର କେତେ ଘଣ୍ଟାର ବିକାଶ ଭିତରେ, ହଠାତ୍ ନିଦରୁ ଉଠି ପଡ଼ିବାର ଉତ୍ତେଜନା । ସେ ଉତ୍ତେଜନାକୁ କୌଣସି ମତେ ଆୟତ୍ତାଧୀନ କରି ରଖିବାପାଇଁ କିଛି ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ ସେବନ । ଦି ତିନପେଗ୍ ହ୍ୱିସ୍କି ! କିଛି ମନ୍ଦ ନୁହେଁ ଦେହ ପ୍ରତି, ବରଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ରହେ । ଦାମ ବିଶେଷ କିଛି ନୁହେଁ 'ସ୍ୱପ୍ନା ହ୍ୱିସକି'ର ।

ଦେଶୀ ବିଦେଶୀ ବ୍ଲେଣ୍ଡର ଗୋଟାଏ ଅଭିନବ ଉଦ୍ଭାବନ । ପ୍ରବୀର ଦାସଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ପୋଖତ ! ସହର ତମାମ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରଶଂସା ! ପ୍ରବୀର ଦାସ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକଙ୍କ ଗର୍ବ ଏଠି ! ଯେମିତି ରୋଜଗାର, ସେଇମିତି ପ୍ରତିପତ୍ତି । ପ୍ରବୀର ଦାସ...

ସୁବ୍ରତର ଭାବନା ରାଜ୍ୟରେ ଗୋଟାଏ ଦମକା ହାଓ୍ୱା ବହିଯାଏ । 'ଝଡ଼ ନୁହେଁ, କିଛି ଧୂଳି ଉଡ଼େଇଲା ପରି ପ୍ରଖର ପବନ । ଯୋଉ ପବନରେ ଘର କାନ୍ଥରେ ଝୁଲୁଥିବା କାଲେଣ୍ଡରର ଫର୍ଦ୍ଦ ଉଡ଼େ ଫର୍ ଫର୍ ହେଇ । ଘର ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଶବ୍ଦ ହୁଏ । ତା'ପରେ କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ଶାନ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ଶାନ୍ତ ହୋଇଯାଏ ଅବଶ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ଘର ଭିତରେ ବସିଥିବା ଲୋକଟିର ଧ୍ୟାନ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଗୋଲମାଲ ହୋଇଯାଏ ସବୁ । ଚିନ୍ତାରେ ନାନା ବିଭ୍ରାଟ ! ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଉନ୍ମାଦ ହେଇ ଧାଉଁଥିବା ଉପାର୍ଜନ ଲୋଭୀ ଲୋକଙ୍କୁ ଟିକିଏ

ଛିଡ଼ା ହୋଇ ତା' କଥା ଶୁଣିବାକୁ ସେ କହୁଚ କାହିଁକି ? ସେମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ବଦଳେଇବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦଉଚ କାହିଁକି ? ହାଓ୍ୱାରେ ଏଠି ଉଡ଼ୁଚି ପଇସା । ପଚିଶ କି ଷାଠିଏ ଲକ୍ଷ ନୁହେଁ, ବାର କୋଟି ଟଙ୍କା ଏଠି ବଣ୍ଟାହଉଚି ବେତନ ଆକାରରେ ଶ୍ରମିକ ମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିମାସରେ । ମାତ୍ର ଦୁଇଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ବାରକୋଟୀ । ଯେ-ଯେତେ ପାରିବ ଏଥିରୁ କମେଇ ନବାର ନିଶାରେ କ୍ଷିପ୍ର ହବନାହିଁ କାହିଁକି ? ପୁଣି ମୂଲିଆ ମଜଦୁର୍‌ଙ୍କ ପ୍ରଚୁର ଆୟରୁ ବ୍ୟବସାୟୀ ମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୁଟି ନବାର ଲୋଭ ବା ନରହିବ କାହିଁକି ? ଏବଂ ସେ ଲୋଭକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବାପାଇଁ, ଯେ କୌଣସି ଉପାୟ, ଚୋରି ବା ଡକାଏତି, ଦୁର୍ନୀତି ବା ଧପ୍‌ପାବାଜି, ଏ ସବୁର କାରସାଦି କରିଯାଏ ଯଦି...କ୍ଷତି କ'ଣ ? କିଏ ବା ଏସବୁରୁ ମୁକ୍ତ ? ଏ ସହରରେ କୋଉଠି କ'ଣ ହେଉଚି, କିଏସ୍ ଖବର ରଖୁଚି ସେ ସବୁର ?

ସମୟର ପ୍ରବାହରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆସେ, ଯେତେବେଳେ ଗୁରଆଡ଼ ସ୍ଥିର, ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇପଡ଼େ, ଏକଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଦେଖୁଚି କିଏ ଏ ସହରରେ ? ସୁବ୍ରତ ଭାବିଲା : କାହା ହାତର ଆଙ୍ଗୁଠି ଏଠି ନୋଟ ବଣ୍ଡା ଗଣୁ ଗଣୁ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଉଚି ? କାହା ସାଇକଲର ଚକା ଏଠି ଗଡ଼ି ଯାଉ ଯାଉ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଉଚି ରାସ୍ତା ମଝିରେ ? ଉପାର୍ଜନ ପଛରେ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ଛୁଟୁଥିବା କୋଉ ଲୋକର ପାଦ ହଇଠା ଝୋଳ ହୋଇପଡ଼ୁଚି ବ୍ୟଥା ଆଉ ବେଦନାରେ ? ଏଠି କ୍ଲାନ୍ତ କିଏସେ ? ଏଠି ଭଲମନ୍ଦ, ନ୍ୟାୟ ଅନ୍ୟାୟ, ଉଚିତ ଅନୁଚିତ ଏସବୁ ଭାବିଚିନ୍ତି ଦେଖୁଚି କିଏସ୍ ?

ଗୁରି ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଲୋକଙ୍କର ଜନବସତିରୁ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ସବଂଭାରତୀୟ ସହରରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିବା ଏଇ ଇସ୍ପାତ ନଗରୀ, ମାତ୍ର ଦଶ ବାରବର୍ଷ ଭିତରେ ସବୁ କିଛି ଦେଖିନେଲା—ଅନ୍ୟାୟ, ଅବିଚାର, ଚୋରି, ଡକାଏତି, ଖୁଣ୍, ଦୁର୍ନୀତି ଆଉ ଧର୍ଷଣର ସବୁ ବିଭତ୍ସତା । ହିନ୍ଦୁ-ମୁସଲମାନ ଦଙ୍ଗାଠୁ ନେଇ ପ୍ରଶାସକଙ୍କ ଅପାରଗତା, ଓଡ଼ିଆ ଅଣଓଡ଼ିଆ ବାଦ ବିସମ୍ବାଦର କୁତ୍ସିତ ରୂପ । କିନ୍ତୁ ଉପଲବ୍‌ଧି କଲା

କ'ଣ ? ସଭ୍ୟତାର ଇତିହାସରେ କ'ଣ ଲେଖା ହେବ ଏ ସହର ସମ୍ପର୍କରେ !

—ଆପଣ କିଛି ଲେଖିବେ, ଗଳ୍ପ କି ଉପନ୍ୟାସ ? ହଠାତ୍ ହଠାତ୍ ଆସି ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ଅଶୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର । କହିଲା : ଚମତ୍କାର ଉପାଦାନ ଯୋଗାଇ ଦେବି ମୁଁ ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖିବା ପାଇଁ...

—ଯଥା ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ଅନେକ ଘଟଣା, ଅନେକ ସମ୍ବାଦ । ଯେମିତି ଅଶ୍ରୁତପୂର୍ବ, ସେଇମିତି ରୋମାଞ୍ଚକର ।

—ଗୋଟିଏ, ଦିଓଟି......

—ଗୋଟିଏ ହେଲା, ମୋ ମାନସୀ ସମ୍ପର୍କରେ । ବଲିତା ପଳେଇଛି ଏଠୁ, ତା' ଜର୍ମାନ ଲଭର ସାଙ୍ଗରେ ।

—ଏଥିରେ ରୋମାଞ୍ଚ କ'ଣ ଅଛି ? ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ସେଇଟା ହେଲା, ବହୁ ଯୁବକ ହତାଶ । କେହି କେହି ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ ବି ବସିଛନ୍ତି ।

—ତୁମେ ବି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଅଛ ନିଶ୍ଚୟ ?

—ରହିଥାନ୍ତି, ଯଦି କୌଶଳରେ କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ ଚିଠି ପତ୍ର ସଂଗ୍ରହ କରି ରଖିନଥାନ୍ତି ତା'ଠୁ ।

—କିଛି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଖୋଜି ପାଇବା ପାଇଁ, ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଯିବା ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ।

ଲଜ୍ଜାରେ ଟିକିଏ ହସିଲା ଅଶୀନ୍ଦ୍ର । କହିଲା : ଯାହା କୁହନ୍ତୁ ।

—ଦ୍ୱିତୀୟଟା କ'ଣ ?

—ହଁ ଦ୍ୱିତୀୟଟା ତ ଆହୁରି ଚମତ୍କାର । ମିସେସ୍ ବିଶ୍ୱାସଙ୍କ ଲଭ୍ ଏପିସୋଡ଼ କଥା କହିଥିଲି ବୋଧେ, ଆପଣଙ୍କୁ ?

—ନା ।

—କହିବ ? ତେବେ ଶୁଣନ୍ତୁ । ମିସେସ୍ ବିଶ୍ୱାସ ଶାନ୍ତି ନିକେତନର ଛାତ୍ରୀ ଥିଲାବେଳେ ଦୁଇଜଣ ଛାତ୍ର ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଥିଲେ । ଜଣେ ମାଡ୍ରାସୀ । ବଙ୍ଗାଳି ଛାତ୍ରବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ସେ ବିବାହ କଲେ । ଅବସ୍ଥା ଚକ୍ରରେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ମାଡ୍ରାସୀ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆସି କାମକଲେ ଏଠି ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ । ମିସେସ୍ ବିଶ୍ୱାସଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଛ' ସାତବର୍ଷର । ପୂର୍ବ ବନ୍ଧୁତା...ପାରିବାରିକ ବନ୍ଧୁତାରେ ପରିଣତ ହେଲା ଏକପ୍ରକାର । ମାଡ୍ରାସୀ ବନ୍ଧୁ ଅବିବାହିତ ରହିଛନ୍ତି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାହିଁପାଇଁ ଆପଣ ଅନୁମାନ କରିପାରିବେ ସହଜରେ । କହି ଟିକିଏ ସିଗାରେଟ୍ଟା କାଢ଼ି ଲଗେଇଲା ଅଶ୍ୱିନ୍ । ଦି ତିନିଥର ଫୁ ଫୁ କରି ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ି କହିଲା : ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ତରଫରୁ ବିଦେଶକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ମିଷ୍ଟର୍ ବିଶ୍ୱାସଙ୍କୁ ଦେଢ଼ବର୍ଷ ପାଇଁ । ଗଲାବେଳେ, ତାଙ୍କର ମାଡ୍ରାସୀ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ସେ ଅନୁରୋଧ କରିଗଲେ, ତାଙ୍କ ପରିବାରର ଭଲମନ୍ଦ ଟିକିଏ ବୁଝିବା ପାଇଁ ସମୟ ଅସମୟରେ । ବନ୍ଧୁଙ୍କର ଆନ୍ତରିକତା ପ୍ରତି ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ମାନ ଥିଲା ମିଷ୍ଟର ବିଶ୍ୱାସଙ୍କର । କିନ୍ତୁ ଦେଢ଼ବର୍ଷ ପରେ ଯେତେବେଳେ ଫେରିଆସିଲେ, ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କ ମିସେସ୍ ଯାଇଁ ରହିଛନ୍ତି ମାଡ୍ରାସୀ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଘରେ । ଏ ଭିତରେ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ବି ହୋଇଛି ।

—ତା'ପରେ ?

—ଏଠିକା ବଙ୍ଗାଳି ସମାଜରେ ବେଶ୍ ଆଲୋଡ଼ନ ହେଲା ଏ କଥାଟାର । ଲଜ୍ଜା, ଅପମାନ । ପୁଣି ମିଷ୍ଟର୍ ବିଶ୍ୱାସ ଜଣେ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ଅଫିସର, ମୁହଁ ଦେଖେଇବେ ସେ କେମିତି ଦଶଜଣଙ୍କ ଆଗରେ ? କହି ହଠାତ୍ ଜଣେ ଅଭିନେତା ଥାଇରେ ହୋ ହୋ କରି ହସି ଉଠି ପଚାରିଲା ଅଶ୍ୱିନ୍ : ଆପଣତ ଔପନ୍ୟାସିକ । କହିପାରିବେ, କ'ଣ ହେଲା ତା' ପରେ ?

ସୁବ୍ରତ ହସିଲା । କହିଲା : ଏ ଧରଣର କାହାଣୀ କଳ୍ପନାର କଥା ନୁହେଁ; ଲେଖକ ନିଜ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ କାହାକୁ ଜହର ପିଆଇ ମାରିଦେବ, କି କାହାକୁ ପାଗଳକରେଇ ମଜ୍‌ନୁ ସଜେଇବ । ଇଏ ହେଲା ବାସ୍ତବ ଘଟଣା—ପରିଣତିଟା 'ଅବାସ୍ତବ' ହେବା ସୁନିଶ୍ଚିତ !

—ଠିକ୍ କହିଚନ୍ତି, ପରିଣତିଟା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ । ମିଷ୍ଟର୍ ବିଶ୍ୱାସ, ନିଜ ଇଜ୍ଜତ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ମାଡ୍ରାସୀ ବନ୍ଧୁଙ୍କଠୁ ତାଙ୍କ ମିସେସ୍‌ଙ୍କୁ ନେଇ ଆସିଚନ୍ତି ନିଜ ଘରକୁ ।

—ତାଙ୍କ ମିସେସ୍ ସତୀ ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ ପରି ଫେରିଆସିଲେ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଆସିଲେ । ଆସିଲେ ନବଜାତ ପୁତ୍ର ସହିତ ।

— ମିଷ୍ଟର୍ ବିଶ୍ୱାସ ଗ୍ରହଣ କଲେ ସେ ପୁତ୍ରକୁ ?

—ଆନନ୍ଦରେ ।

—ମାଡ୍ରାସୀ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ?

—ସେ ଏକ ହିରୋ ! ତାଙ୍କର ପଦୋନ୍ନତି ହୋଇଚି, ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ଥାନକୁ ।

—ମିଷ୍ଟର୍ ବିଶ୍ୱାସ ସେଇ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ?

—ହଁ ତାଙ୍କର ସହକାରୀ ଭାବରେ ଆହୁରି ଘନିଷ୍ଠହୋଇ ଉଠିଚନ୍ତି ।

—ଲୋକାପବାଦ ?

— କିଏ ପଚାରୁଚି ତାକୁ ଏ ସହରରେ ? କାହାର ଦାୟ ପଡ଼ିଚି ଏତେ ସବୁ ତନଖି କରି ଦେଖିବାକୁ ।

—ଦ୍ୱିତୀୟ ଘଟଣା କ'ଣ ?

—ମାଳମା ମିଶ୍ର ଏଠିକି ଆସନ୍ତି, ଶୁଣିଚି ।

—ଆସନ୍ତି ।

— ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ ଠିକ ଦେଇଚି ତାଙ୍କୁ । ବଲ୍ଲଭ-ମାଳମା ସ୍କାଣ୍ଡଲ... ଭୀଷଣ ଆକାର ଧାରଣ କରିଚି ଟାଉନ୍‌ସିପ୍‌ରେ ।

—ଆଉ ସବୁ କ'ଣ ?

—ଆଉରି ଅଛି । ମିଷ୍ଟର୍ କପୁରଙ୍କର ସେଇ ଅପ୍ସରାରୂପୀ ଝିଅଟି, ଆପଣଙ୍କର ଏଇ ଡେଲି ମାର୍କେଟର ଗୋଟିଏ ଓଡ଼ିଆ ଯୁବକ ସହିତ ପଳେଇଯାଉଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଧରା ହୋଇଛି ରାସ୍ତାଟି ।

—ସରିଲା ନା ଆଉରି ଅଛି ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଆଉରି ଅଛି ଅନେକ । ଅଶାନ୍ତ କହିଲା ଗର୍ବିତ ଭଙ୍ଗୀରେ । ଏମିତି ଠିକେ ଠିକେ ଶୁଣି କ'ଣ କରିବେ । ସବିଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣନା ନଶୁଣିଲେ ଲେଖିବେ କେମିତି ?

—କେତେ ସମୟ ବରବାଦ କରି ସଂଗ୍ରହ କରିଛ ଏସବୁ ?

—ବହୁତ ସମୟ, ବହୁତ । ଦିନ ଦିନ, ମାସ ମାସ...

—କ'ଣ ପାଇଲ ଏ ସବୁରୁ ?

—ଆନନ୍ଦ, ଉତ୍ତେଜନା, କହି ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସିଲା ଅଶାନ୍ତ । କହିଲା : ଆପଣ ମୋ ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ବୋଧହୁଏ ।

—ନାଁ ବିରକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏସବୁ ଯେ ଲେଖିବାର ଉପାଦାନ, ଏ ଧାରଣା ତୁମର ହେଲା କେମିତି ?

—ରାମାୟଣର ସବୁଠୁ ରୋମାଞ୍ଚକର ଘଟଣା ହେଲା ମାୟା ହରିଣୀ ପଛରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଧାଇଁବାର କାହାଣୀ, କିମ୍ବା ସୀତାଙ୍କୁ ଅପହରଣ କରିନେଇ ଯିବାରେ ରାବଣର କାରସାଦି । ମହାଭାରତରେ ବି ସବୁଠୁ ରୋମାଞ୍ଚକର ଅଧ୍ୟାୟଟି ହେଲା କୁରୁ ସଭାତଳେ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ଉଲଗ୍ନ କରିବାର କୁତ୍ସିତ ପ୍ରୟାସ । ଅଥଚ ଏ ଦୁଇଟିଯାକ ଗ୍ରନ୍ଥ ହେଲା ଭାରତବର୍ଷର ମହାନ୍ କାବ୍ୟ ସମ୍ପଦ ।

ସୁବ୍ରତ ହୋ ହୋ କରି ହସି ଉଠିଲା । କହିଲା : ଏ ସହରର ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଲା ତା'ହେଲେ—କୁତ୍ସିତ ପ୍ରେମ ଘଟିତ ବ୍ୟାପାର ବା ଦଙ୍ଗାହେଙ୍ଗାମର ହଟ୍ଟଗୋଳ ଭିତିରେ ଜଣେ ଆଉଜଣଙ୍କୁ ଦଳି ଚକଟି ଆଗେଇ ଯିବାର ବାହାଦୁରୀ । ସଭ୍ୟତା, ସଂସ୍କୃତି ଆଉ ଶାଳୀନତା, ସବୁ ନିରର୍ଥକ ଏଠି ।

—କାରଣ, ଅନାୟାସରେ ଅର୍ଥଲାଭର ସୁଯୋଗ ଏଠି ଏତେ ବେଶୀ ସଭ୍ୟତା, ସଂସ୍କୃତି, ଶାଳୀନତାର ପ୍ରୟୋଜନ କିଛି ଅଛି ନିଜର ସ୍ଥିତି ପାଇଁ, କେହି ଉପଲବ୍ଧି କରେନା ।

—ତାହେଲେ ଇଜ୍ଜତ, ମହତ୍ତ୍ୱ, ଚରିତ୍ର ଏ ସବୁର କିଛି ଦାମ୍ ନାହିଁ ଏଠି ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଅଛି ବୋଲି ଆପଣ ଭାବୁଥାନ୍ତୁ କେବଳ, ପ୍ରଭାର ଦାସ ଭାବେନା ! ଆପଣଙ୍କର ସେଇ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଯୁବକ ବିକ୍ରମ, ଯେ କଂଗ୍ରେସରେ ପଶି କୋପରେଟିଭ୍ ବ୍ୟାଙ୍କର ମାଲିକ ବନି, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଆଣି, ମୁଠା ମୁଠା କରି ବାଣ୍ଟି ଦେଇଗଲା ଯାହାକୁ ଇଚ୍ଛା, ନାମ ଧାମ ନଥିବା କେଉଁଠା ବେନାମୀ ଲୋକଙ୍କ ନାଁରେ ଋଣ ଦେଖେଇ କ୍ୟାସ ବୁକ୍‌ରେ ଆତ୍ମସାତ କଲା, ତାପରେ ଆରେଷ୍ଟ ହେଇ ହାତକଡ଼ା ପିନ୍ଧି ବଡ଼୍ ରାସ୍ତାଉପରେ ବୁଲିଲା, ଜେଲ୍ ଗଲା, ତା'ର କ'ଣ ଲୋକସାନ୍ ହେଇଯାଇଚି ? କେତେଦିନ ହାଜତରେ ରହିଲା ପରେ ଖଲାସ ହେଇ ଆସି, ଆଜି ପୁଣି ତ ସେ ନେତାଗିରି କରୁଚି ଏ ସହରରେ । ଦଳ ମଜବୁତ୍ କରୁଚି, ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ...ସରକାରଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଲଢ଼ିବ । କାହାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ କ'ଣ, କିଏ ସେସବୁ ପଚାରି ବୁଝୁଚି ସେକଥା । ଯିଏ ଯେମିତି ଫନ୍ଦି ଫିକର କରି ଟଙ୍କା କମେଇଲେ ହେଲା । ଏ ସହର ପ୍ରଭାର ଆଉ ବିକ୍ରମଙ୍କର ।

ଅଖିଳନ୍ଦ୍ରର କଥା ଶୁଣି ଅବାକ୍ ହେଲା ସୁବ୍ରତ । ମନକୁ ମନ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା : ତା'ହେଲେ ମୁଁ ଏଠି କିଏ ? ସ୍ଥାନ କ'ଣ ମୋର ଏଠି ? କୋଉଠି କେତେଦୂରରେ ଅଛି ମୋ ସ୍ୱପ୍ନର ସହର ?

॥ ଅଣଚିରିଶ ॥

ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲେ ଗାନ୍ଧି : ଭାରତ ବର୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବ । ଜବାହାରଲାଲ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲେ : ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ ବର୍ଷରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ ସମାଜବାଦ, ଏବଂ ସେଇ ସମାଜବାଦର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ବିଶ୍ଲେଷଣ କରି ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ଭୁବନେଶ୍ୱର ଅଧିବେଶନରେ ଓଡ଼ିଶାର ଯେଉଁ ନେତା ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କରି ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ 'ବାହାବା' ପାଇଥିଲେ, ସେଇ ନେତା, ଊଣେଇଶ' ସତଷଠି ନିର୍ବାଚନବେଳେ, ଶ୍ରମିକ-ସହର ରାଉରକେଲାରୁ ଜଣେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ରାଜାକୁ ଲୋକପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ଛିଡ଼ା କରାଇବେ କଂଗ୍ରେସ ତରଫରୁ, ଏକଥା ଆଦୌ କଳ୍ପନା କରିପାରିନ୍ତି ନାହିଁ ସୁବ୍ରତ । ବଜ୍ରଘୋଷ କଣ୍ଠରେ ପ୍ରତିବାଦ କଲା ଏ ଚାନାସାହି ନେତୃଭୂଇଁର । କହିଲା : ଗରିବ ପ୍ରଜାର ରକ୍ତ ଶୋଷିତ ଯୋଉ ରାଜା ଜୀବନବ୍ୟାପି, ଏ ସହର ହେବାର ତେର ବର୍ଷ ଭିତରେ ଦିନେ ହେଲେ ମୂଲିଆ, ମଜ୍‌ଦୁର ପାଖରେ ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଇନି ଦୁଃଖ ସୁଖ ବୁଝିବାକୁ, ସେ କିପରି ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିବ ଖଟିଖିଆ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରେଣୀର ଓଡ଼ିଶାର ବିଧାନ ସଭାରେ ?

ଚହଲି ପଡ଼ିଗଲା ସାରା ସହର ବ୍ୟାପି । ଦଳ ଦଳ ହେଇ ଆସିଲେ ବିଭିନ୍ନ ଏରିଆର ଲୋକ । ବୈଠକ ଆଉ ଆଲୋଚନାରେ ସରଗରମ ହେଇ ଉଠିଲା ପ୍ରେସ୍ ସାମ୍‌ନା ପଡ଼ିଆଟିର ବାତାବରଣ । ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଆଡ଼ୁ ଯେତେବେଳେ ଏକ ସ୍ୱରରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଲା ତା ନିଜ ସପକ୍ଷରେ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ, ସ୍ପଷ୍ଟ ଗଳାରେ କହିଲା ସୁବ୍ରତ : କୌଣସି ମିଲ୍ ବା ଫର୍ନିସର ମଜ୍‌ଦୁରକୁ ଖୋଜି ବାହାର କର, ସେ ମେସିନ୍ ସପ୍‌ରେ

ହାମର ପିଟ୍ଟୁଚି ବା ଅଗ୍ନିଗର୍ଭ । ଓପନ୍‌ହାର୍ଥ ଚୁଲ୍ଲୀ ଭିତରକୁ କୋଇଲା ଫିଙ୍ଗୁଚି । ବେଲଚ୍ଚ ଧରି ଛୁଡ଼ା ହେଉଚି ଝାଳ ନାଳ ହୋଇ ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଧରି; ସେଇ ହିଁ ଯଥାର୍ଥ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ଏ ବିରାଟ ଶ୍ରମିକ ସହରର । ସେଇ ହିଁ କହିପାରିବ ଖଟିଖିଆ ମଣିଷର କଥା । ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ କାରଖାନା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏଠି ସେଇ ବ୍ରିଟିଶ ଅମଲର ଯୋଉ ବୁର୍ଜୋୟାଟିକ ଶାସନ ଚାଲିଚି, ଯୋଉ ପାତର ଅନ୍ତର, ପ୍ରିୟାପ୍ରୀତି ତୋଷଣ, ଅନ୍ୟାୟ, ଅବିଚାର ଦୁର୍ନୀତିର ତାଣ୍ଡବଲୀଳା, ତା'ର ମୁଖା ଖୋଲିଦେବ ସେ । ଏଇ ରାଉରକେଲାରୁ ଆରମ୍ଭ ହେଉ ସମାଜବାଦର ପ୍ରଥମ ଜୟଯାତ୍ରା । ନେହେରୁଙ୍କ ଆଇଡ଼ୋଲଜିର ପ୍ରଥମ ଶ୍ଲୋଗାନ ଏଇଠୁ ମନ୍ଦ୍ର ନିନାଦରେ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହେଉ । ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷ ଦେଖୁ, ଯୋଉ ଓଡ଼ିଶା ମାଟିରେ 'ସମାଜବାଦ'ର ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ ହୋଇଥିଲା...ସେଇ ପ୍ରଦେଶର ସର୍ବଭାରତୀୟ ସହରରେ 'ସମାଜବାଦ' କାଏମ କରିବାର ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ ଉଠାଇଲା ଭାରତର ଦରିଦ୍ରତମ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି । 'କୁଲି' 'ମୂଲିଆ' ଅପବାଦ ଲାଞ୍ଛିତ, ଓଡ଼ିଶାର ମେହନତି ମଣିଷ ଆଜି ହୁଙ୍କାର ଦେଇଚି ଯୁଗ ଯୁଗ ବ୍ୟାପି ଶୋଷଣର ଶେଷ୍ ପାଇଁ, ସମାଜବାଦର ନୂତନ ଶ୍ଲୋଗାନ "ଶ୍ରମିକ ରାଜ୍ କାଏମ ହେଉ, କାଏମ ହେଉ" ମନ୍ଦ୍ର ନିନାଦରେ ଶୁଣାଯାଉଛି ଇସ୍ପାତ ସହରରେ ।

ରାତି ଏଗାରଟା ପ୍ରାୟ । ଟିକକ ଆଗରୁ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିବା ଶ୍ରମିକମାନେ ଚାଲି ଯାଇଚନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ନେତା ବାଛିବାର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଉପରେ ଶେଷ୍ ବିଚାର ନେଇ । ସୁବ୍ରତ,ପ୍ରେସ୍‌ର କେତୋଟି ପ୍ରୁଫ୍ କପି ଉପରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ନେଉଚି ତରତରରେ, ହଠାତ୍ ଫୋନ୍ ବାଜି ଉଠିଲା । ରିସିଭରଟା ଉଠେଇ ନେଲା ସେ । କିଏ କହୁଚନ୍ତି ? ପଚାରିଲା ନମ୍ର ଗଳାରେ ।

— ମୁଁ ପ୍ରଭାକର କହୁଚି ଭାଇ, ପ୍ରେସର କାମ ସରିନି ?

— ନା, କ'ଣ ଦରକାର ?

— ଖୁବ୍ ଜରୁରୀ । ମୁଁ ଟିକିଏ ଦେଖା କରିବାକୁ ଯିବି ।

ପ୍ରାୟ ବର୍ଷକ ପରେ ଆଜି ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଫୋନ୍ କରିଚି ପ୍ରଭାକର । ସେଇ 'ସ୍ୱପ୍ନିଲବାର୍'ର ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ତ୍ତି ଉତ୍ସବ ସମୟର

ଅଶୋଭନୀୟ ଘଟଣା ପରଠୁ, ଆଉ କେବେ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ବା କଥା ବାର୍ତ୍ତା ନଥିଲା ପ୍ରଣବର ସୁବ୍ରତ ସହିତ ! ଆଜି ଏତେ ରାତିରେ ଫୋନ୍ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ? ଟିକିଏ ସନ୍ଦେହରେ ପଡ଼ିଲା ସୁବ୍ରତ ।

— ମୁଁ ଯିବି ନା, ଗାଡ଼ି ପଠେଇ ଦେବି, ଆପଣ ଆସିବେ ଅଧ ଘଣ୍ଟା ପାଇଁ ?

କଥା ଗୁଡ଼ାକୁ ମନ ଦେଇ ଶୁଣିଲା ସୁବ୍ରତ । ଶବ୍ଦର ଉଚ୍ଚାରଣ ଛନ୍ଦଣି-ମନ୍ଦଣି, ଅସ୍ପଷ୍ଟ । ଗୋଟାଏ ଉପରେ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ପରି । ହଁ, ଇଏ ଏକ ମାତାଲ ଗଳାର ଆବାଜ । ପ୍ରଣବର ପିଇଛି ନିଶ୍ଚୟ, କିନ୍ତୁ ଅତିମାତ୍ରାରେ ନୁହେଁ ବୋଧହୁଏ । ନିଜ ଆୟତ୍ତରେ ଅଛି । ହଉ, ଶୁଣାଯାଉ, କ'ଣ କହୁଛି ସେ । ପଚାରିଲା : ମୁଁ ଯାଇ ପାରିବନି ବୋଧହୁଏ, ଟିକିଏ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛି । କ'ଣ ଦରକାର କୁହ ।"

— ମୁଁ ଯିବି ?

— ଆସିପାର । କିନ୍ତୁ ଆଗେ କୁହ, ଘଟଣା କ'ଣ ?

— ସେଠି ସବୁ ଲୋକ ବସିଚନ୍ତି ନା ?

— ଗଲେଣି ସେମାନେ ! କାହିଁକି ?

— ମୋର ଗୋଟାଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ।

— କ'ଣ ?

— ଏଥର ଇଲେକସନ୍‌ରେ ଆପଣଙ୍କ ଭାଇବୋହୂ କହୁଚି ଛିଡ଼ା ହେବ ।

— ଭାଇ ବୋହୂ ? ସୁବ୍ରତ ଚମକି ଉଠିଲା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ : ମାନେ ମିସେସ୍ ଦାସ ?

— ହଁ, ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ, ଆପଣଙ୍କ ଭାଇବୋହୂ । 'ଭାଇବୋହୂ' ଶବ୍ଦଟା ଉପରେ ଖୁବ୍ ଜୋର୍ ଦେଲା ପ୍ରଣବ । କହିଲା : କୁହନ୍ତୁ, ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବେ କି ନାହିଁ ?

— ଆଶୀର୍ବାଦ ?

—ହଁ, ଆପଣଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ମୁଁ ଚାହେଁ କେବଳ ।

—ଆପଣ ତ କଂଗ୍ରେସର ?

—ମତେ 'ଆପଣ' 'ଆପଣ' କହୁଚନ୍ତି କାହିଁକି ? ହଁ, ମୁଁ କଂଗ୍ରେସର । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶା କଂଗ୍ରେସର ହାଇକମାଣ୍ଡ, ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଏଠି ଥାଉ ଥାଉ ମତେ ନପଚାରି ଗୋଟାଏ ରାଜାକୁ ଛିଡ଼ାକରାଇବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଚ, ମୁଁ ଅଲବତ୍ ପ୍ରତିବାଦ କରିବ । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଏଠୁ କଣ୍ଟେଷ୍ଟ୍ କରିବ । ପ୍ରଭାର ଦାସ ଦେଖେଇଦେବ, ସେ ଏଠି କ'ଣ ? ମୁକାବିଲା କରନ୍ତୁ ସେମାନେ ମୋ' ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ୍ର ।

— ବେଶ୍ ତ ! ଏଇଥିପାଇଁ ମୋ ଆଶୀର୍ବାଦର ଦରକାର କ'ଣ ?

—କ'ଣ, ସେକଥା ମୁଁ ଜାଣେ ? ଆପଣ ଦେବେ କି ନାହିଁ ମତେ କୁହନ୍ତୁ ।

—ମୁଁ ଟିକଏ ଭାବି ଦେଖେ ।

—ଭାବି ଦେଖିବେ କ'ଣ ? ଆପଣ ଛିଡ଼ା ହେବେ କି ?

—ନା ।

—ଆପଣଙ୍କର ମତାମତ କ'ଣ ? କାହାକୁ ସପୋର୍ଟ କରିବେ ଆପଣ ?

—ଶ୍ରମିକ ପ୍ରତିନିଧି, ଜଣେ କେହି ଯଥାର୍ଥ ଶ୍ରମିକ ପ୍ରତିନିଧିକୁ ।

— ସେ କିଏ ?

—ମୁଁ ଜାଣେନା । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ତେବେ ଯୋଉମାନେ ଆସିଥିଲେ ଏଠିକି ମୋ ମତାମତ ବୁଝିବାକୁ, ମତେ ଜୋର କରୁଥିଲେ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ, ସେଇମାନଙ୍କୁ କହିଦେଇଚି, କାରଖାନାର ଜଣେ ଟାଣୁଆ ମଜଦୁରକୁ ବାଛନ୍ତୁ ସେମାନେ ।

— ବାଛିଲେ, ଆପଣ ମଦତ୍ ଦେବେ ତାକୁ ?

—ଭାବୁଛି ।

—ଆଜି ମୋ ଅନୁରୋଧ ? ଆପଣଙ୍କ ଭାଇବୋହୂ ପଦ ଛାଡ଼ା ହବାକୁ କହନ୍ତି ?

—ଇଏ ଏକ ସମସ୍ୟା, ଭାବି ଦେଖିବାକୁ ହେବ ।

—କ'ଣ ଭାବିବେ ?

—ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼ିବା ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଅଟଳ ରହିବ ତ ତମେ ?

— ରହିବ, ନିଶ୍ଚୟ ରହିବ । ମର୍ଦ୍ଦ କା ବାତ୍, ହାତୀ କା ଦାନ୍ତ । 'ଦାନ୍ତ' ଶବ୍ଦଟା ଉଚ୍ଚାରଣ କଲାବେଳେ, ପ୍ରଭାକରର ସ୍ୱର ପୂରାପୂରି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା । ନିଶା ତାଙ୍କୁ ଛୁଇଁଲାଣି, ବୁଝିପାରିଲା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ହଉ, କାଲି ସକାଳେ ଆସ, କଥା ହେବା । ଯାହା ଗୋଟାଏ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେବା ବେଶ୍ ବିଚାର-ବିମର୍ଷ କରି ।

—ସକାଳେ ଆସିବି ତା'ହେଲେ ?

—ଆସ ।

ପ୍ରଭାକର ରିସିଭରଟା ରଖିଦେଲା ବୋଧହୁଏ, ଠକ୍ କରି ଆବାଜ ହେଲା ଏ ପାଖରେ ।

ଏ ଗୋଟାଏ ଗୁଲ୍ ପ୍ରଭାକରର ! ଗୋଟାଏ ସୁଚିନ୍ତିତ ଚକ୍ରାନ୍ତ । କିନ୍ତୁ ତା' ପାଖରେ କେତେଜଣ ଆସି ଇଲେକସନ୍ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରିବା କଥା, ଜାଣିଲା କେମିତି ପ୍ରଭାକର ଏତେ ଶୀଘ୍ର ? କ'ଣ, ତା'ର କେହି ଗୁଇନ୍ଦା ଏଠି ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲା ଆଲୋଚନା ବେଳେ ? ନା ଆକୁଳ କି ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ଦେଖିଗଲେ ଏଠୁ ରାସ୍ତା ଉପରୁ—ଲୋକବାକ ଏକ୍ଯୁଟ ହେଇ ଆଲୋଚନା ଚଳେଇଚନ୍ତି, ହୋଇପାରେ...

ସାରା ରାତିଟା ନିଦ ହେଲାନାହିଁ ସୁବ୍ରତକୁ । ପ୍ରଭାକରର ଗୁଲେଇଟା ଓଡ଼ିଶା କଂଗ୍ରେସ ନେତାଙ୍କୁ ନୁହେଁ, ପରୋକ୍ଷରେ ତାର ବିରୁଦ୍ଧରେ, ସୁବ୍ରତ ବେଶ୍ ଅନୁମାନ କରିପାରିଲା ।

ସକାଳେ, କେତେଜଣ ପାର୍ଶ୍ୱଚରଙ୍କୁ ଧରି ପ୍ରେସ୍ ଅଫିସରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ପ୍ରଭାକର । କହିଲା : ମତେ କଥା ଦିଅନ୍ତୁ ଭାଇ, ମୁଁ ଓଡ଼ିଶା କଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନଙ୍କୁ ଆଚ୍ଛାକରି ଶିକ୍ଷାଟାଏ ଦିଏଁ । ଗୋଟାଏ ମେମ୍ବରସିପ୍ ମିତ ଚଳେଇଚନ୍ତି ଏଠି ।

—ସେଥିପାଇଁ ମୋ 'କଥା'ର ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ ତୁମର ? ଚାହିଁଲେ ଏକା ତୁମେ ସେ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜଟା ଦେଇପାରିବ । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ତାଛଡ଼ା ମେମ୍ବରସିପ୍ ମିତତ ସେମାନଙ୍କର ତେରବର୍ଷ ହେଲା ଚାଲିଚି । ସେତେବେଳେ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ ନଦେଇ, ଏଇ ଗୋଟାଏ କଥାରେ ବିରୋଧ କରିବାଟା କ'ଣ ସୁନ୍ଦର ହେବ ?

—ଏଇଟା ଯେ ଆଗାମୀ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପାଇଁ ଏ ସହରର ଭାଗ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର କଥା ।

—ତେରବର୍ଷ ହେଲା ଭାଗ୍ୟ ଯେପରି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ଆସୁଚି ଏ ସହରର ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା, ସେଇପରି ଚାଲିବ । ଏଥିରେ ଆତଙ୍କିତ ହେବାର କ'ଣ ଅଛି ?

ଟିକିଏ କପଟ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଗଲା ପ୍ରଭାକର । କହିଲା : ନା, ନା, ଏଣିକି ଆଉ ସେଇପରି ଚାଲିବାକୁ ଦବାନାହିଁ ଆମେ । ମତେ ଗୋଟିଏ କଥା ପରିଷ୍କାର କୁହନ୍ତୁ : ଆପଣଙ୍କ ଭାଇବୋହୂ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ଆପଣ ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ କି ନାହିଁ ?

—ଏ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ମୁଁ ଦେଲେ, ତୁମର ସବୁ ହୋଇଯିବ ?

—ସବୁ ହୋଇଯିବ ମାନେ, ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ଜିତିବି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

—ଅନ୍ୟ ଦଳ ସବୁ ଅଛନ୍ତି ଏଠି ! ସେମାନେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ଛିଡ଼ା କରେଇବେନି ?

—କରନ୍ତୁ । ପ୍ରଭାକର, ବେପରୁଆ ଗଳାରେ କହିଲା : ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହାତ ଫୁଟ୍‌କରେ ଉଡ଼େଇଦେବି ମୁଁ ।

—ସୋସିଆଲଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଇଉନିଅନର ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ ? ତାଙ୍କର ତ ଏଠି ଖୁବ୍ ସୁନାମ ।

—ସୁନାମ ନା ଦୁର୍ନାମ ? ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ କହିଲ କଥା ମଝିରେ : ତାଙ୍କ ଇଉନିଅନର ବଡ଼ ବଡ଼ ନେତାତକ ଆମ ସହିତ ଆସି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିଗଲେଣି ।

—ମୋ ସାହାଯ୍ୟଟା କୋଉ ପ୍ରକାରର, ତୁମେ ଆଶା କରୁଛ ?

—ଅନ୍ୟ କୋଉ ପାର୍ଟିର ପ୍ରାର୍ଥୀକୁ ଆପଣ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ହେଉ, ପରୋକ୍ଷରେ ହେଉ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେନି ।

—କିନ୍ତୁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ତରଫରୁ କେହି ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରିବାକୁ ଚାହେଁ କି ନାହିଁ, ମୁଁ ଆଗେ ବୁଝିସାରେ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା ।

ଶ୍ରମିକମାନେ ବୋଲି କଏସ୍ ଏଠି ? ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଯୋଉମାନେ ଆସିଥିଲେ ଗତକାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ, ସେମାନେ ପ୍ରତିନିଧି ବାଛିବେ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ ? ପ୍ରଭାକର ବେଖାତିରିଆ ଗଳାରେ କହିଲା : ଆଚ୍ଛା ସେମାନଙ୍କ କଥା ଯଦି ମୁଁ ବୁଝିନିଏ...

ତେବେ ମୁଁ ବିଚାର କରିବି, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ, ତୁମ ପ୍ରସ୍ତାବର ଓଜନ କେତେ ? ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଉ ଭବିଷ୍ୟତ୍ କ'ଣ ?

—ଆପଣ ଦ୍ୱିଧାଗ୍ରସ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ପ୍ରଭାକର ପଚାରିଲା ।

—ହେଉଛି, ଗୋଟିଏ କଥା ଯୋଗୁଁ...ହୁଏତ ଲୋକେ ପସନ୍ଦ କରିବେନି—ରାଉରକେଲା ପଲିଟିକସ ଇଜ୍ କଣ୍ଟ୍ରୋଲଡ୍ ଫ୍ରମ୍ ଏ ବାର୍ । ରାଜନୀତିଟା ପାନଶାଳାରୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେଉ, ଏଇଟା ସର୍ବସାଧାରଣ କେତେଦୂର ଅନୁମୋଦନ କରିବେ ମୁଁ ସେଇଆ ଭାବୁଚି ।

—ସର୍ବସାଧାରଣ ବୋଲି ଆପଣ କ'ଣ ମିନ୍ କରନ୍ତି । ଶହେରେ ଏକାବନ ଜଣ ହେଲେ ତ ମେଜେରିଟି ? ତା'ହେଲେ, ଚୌଧୁରୀ, ପ୍ରଭାକର ଚୈତନ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ପଚାରିଲା : ଆମ 'ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍'ର ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ତ୍ତି

ଉପଲକ୍ଷରେ ଯୋଉ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ କୁପନ ବିକ୍ରୀ ହୋଇଥିଲା, ମାତ୍ର ଗୋଟାଏ ଦିନର ଆଠଘଣ୍ଟା ଭିତରେ, ସେଇଟା କେତେ ହୋଇଥିଲା...ମନେ ଅଛି ଫିଗରଟା ?

—ପଞ୍ଚସ୍ତରି ହଜାର ଆଠଶହ କୋଡ଼ିଏ, ଚୌଧୁରୀ ମୁଖସ୍ଥକରି ରଖିଥିଲା ପରି ଅଙ୍କଟା କହିଲା । ଆଉ ଗୋଟାଏ ଦିନ ଚାଲୁ ହୋଇଥିଲେ, କ'ଣ ହୋଇଥାନ୍ତା...କହିହେବ ନାହିଁ ।

—ଯେତିକି ହୋଇଚି, ସେଇଥିରୁ, କ'ଣ ବୁଝି ହେଉନି, ଏଠାର ଭୋଟରଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଯଦି ଲକ୍ଷେ ପାଖାପାଖି ହୁଏ, ଲକ୍ଷେକୁ ଟପିନି, ଯାହା ଭୋଟର ଲିଷ୍ଟରୁ ଜଣା ପଡ଼ୁଚି, ତା'ହେଲେ ସତୁରିଭାଗ ଲୋକ, ମାନେ ମେଜୋରିଟିଠୁ ଆହୁରି ଚବିଶ, ପଚିଶ ଭାଗ ବେଶୀ ଲୋକ 'ବାର୍'ର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇଚନ୍ତି ଯେତେବେଳେ...'ବାର୍'କୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ ସର୍ବାନ୍ତକରଣରେ...ଏଇଟା ଧରିନିଆ ଯାଇ ପାରିବନି ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ ?

ମନକୁମନ ହସିଲା ଟିକିଏ ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ସେ ହିସାବ କିତାପ ଚୈତନ୍ୟ ଚୌଧୁରୀ କରିବେ । ମୁଁ ଆଉ ଗୋଟାଏ କଥା ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ ଆଜି ତମ ମିସେସ୍‌ଙ୍କୁ ଛିଡ଼ା କରାଇ, ଠିକ୍ ପ୍ରାର୍ଥୀପତ୍ର ଯାଞ୍ଚବେଳେ ଓ୍ୱିଥଡ୍ରଆଲ ଦିନ, କଂଗ୍ରେସ ହାଇକମାଣ୍ଡଙ୍କ ପ୍ରେସର୍‌ରେ ଆପଣ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନାଁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନେବେନି ତ ?

—ଆଉ କିଛି କଣ୍ଡିସନ ଅଛି ଆପଣଙ୍କ ଆଡ଼ୁ ? ପ୍ରବୀର ପଚାରିଲା ।

—ଅଛି । ଆପଣଙ୍କ ମିସେସ ନିର୍ବାଚନରେ ଜିତିଲେ, ଆପଣଙ୍କୁ 'ବାର୍' ବନ୍ଦ କରିଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

— ବେଶ୍, ଏଥିରେ ବି ମୁଁ ରାଜି ।

—ଆପଣଙ୍କ ନିର୍ବାଚନ ଇସ୍ତାହାରରେ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଭିତରେ, ଏକଥାର ଉଲ୍ଲେଖ ରହିବ । ସୁବ୍ରତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଗଳାରେ କହିଲା ।

—ଇସ୍ତାହାର ତ ଆପଣ ଡ୍ରାଫ୍‌ଟ୍ କରିବେ, ଆପଣ ଛାପିବେ, ଯାହା ସର୍ତ୍ତ ରଖିବା କଥା ଜନତାର ହିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ସବୁ ଛାପିବେ ।

ମୁଁ ସମ୍ମତ ହେଲି, କ'ଣ କହୁଚ ଚୌଧୁରୀ, ପ୍ରବୀର ଚୈତନ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ପଚାରିଲା ।

— ହଁ, 'ବାର'ର ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର ସିପ୍ ମୋ ନାଁରେ ଟ୍ରାନସଫର୍ କରିଦେବେ । କିଛି ଅସୁବିଧା ହବନି, ଚୌଧୁରୀ କହିଲା ।

— ନା, ତୁମ ନାଁରେ ନୁହେଁ, ମାଲିକଆନା ସର୍ତ୍ତଟା ଟ୍ରାନସ୍‌ଫର୍ କରାଯିବ ଆକୁଳ ନାଁରେ, ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ । ପ୍ରବୀର କହିଲା : କୁହନ୍ତୁ ଏଥର, କଥା ଦିଅନ୍ତୁ ।

— ମୁଁ ତ କଥା ଦେବି । କିନ୍ତୁ ତୁମ କଥାର ସ୍ଥିରତା ?

· ମୋ କଥାର ସ୍ଥିରତା, ମୋ ପୁଅ ମୁଣ୍ଡ ଛୁଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରୁଚି । ଏଥର ବିଶ୍ୱାସ ହେଲା ତ ?

— ଛି, ଛି, ଏତେ ଦୂର ଚାଲିଯାଉଚ କାହିଁକି ? ସୁବ୍ରତ ମର୍ମାହତ ଗଳାରେ କହିଲା : କୋଉ କଥା ପାଇଁ...ପୁଅ ଝିଅଙ୍କ ରାଣ, ନିଆମ...

—ଦେଶ କାମପାଇଁ ସର୍ବସ୍ୱ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ମୁଁ ତ ସାମାନ୍ୟ ରାଣ ନିଆମ ପକେଇଲି । ପ୍ରବୀର କହିଲା : ତା'ହେଲେ କାଲି ଫର୍ମ ସବୁ ନେଇ ଆସିବ ଚୌଧୁରୀ, ଆସି ଏଇଠି ପୂରଣ କରିନେବ । ଆଉ ଦିନ ନାହିଁ । କହି ପ୍ରବୀର ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା । କହିଲା : ସାର୍, ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଯୋଉମାନେ ଆସିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ପଚାରି ପଚାରି କରି ଏଠିକି ନେଇ ଆସେ । ଆପଣଙ୍କର ଗୋଟିଏ ସର୍ତ୍ତ ରହିଲା—ଶ୍ରମିକ ପ୍ରତିନିଧି କେହି ଛିଡ଼ା ହେଲେ ଆପଣ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରାର୍ଥୀତ୍ୱକୁ ସମର୍ଥନ କରିବେ ନାହିଁ, ଏଇତ...?

—ହଁ, ଏକ ପ୍ରକାର । ସୁବ୍ରତ ଛୋଟ ଉତ୍ତରଟିଏ ଦେଲା ।

ପ୍ରବୀର ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଗଲା ଆକୁଳ ଆଉ ମାଷ୍ଟର ପ୍ରସାଦ । ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ବସି ରହିଲା ଇଚ୍ଛାକରି । ପାନାମା ସିଗ୍ରେଟ କାଢ଼ି ଲଗେଇଲା । ସେପରି କ'ଣ ଗୋଟାଏ ପଚାରିବ, ଏଇପରି ଛକ ଚକ ହବ ।

ଫୋନ୍ ରିଙ୍ଗ୍ ହେଲା । ରିସିଭର ଉଠେଇ ନେଲା ସୁବ୍ରତ : କିଏ, ବିଦ୍‌ଓ୍ୱାମୀ କହୁଚ ? ବହୁତ ଦିନପରେ...

—ହଁ, ଏଠି ନଥିଲି କିଛି ଦିନ । ଆଜି କଲିକତାରୁ ଫେରିଲି । ବିଦ୍‌ଓ୍ୱାମୀ କହିଲା : କ'ଣ ଶୁଣୁଚି, ଆପଣ ଛିଡ଼ା ହେଉଚନ୍ତି ଏଠି ଆସନ୍ତା ଇଲେକ୍‌ସନ୍‌ରେ ?

—କାହାଠୁ ଶୁଣୁଚ ?

—ଏଠି ଟାଉନସିପ୍‌ରେ ସେଇ ହଲ୍ଲା ।

—ମୁଁ ଛିଡ଼ା ହେଉନି—ଜଣେ ଶ୍ରମିକ ପ୍ରତିନିଧି କେହି ଛିଡ଼ା ହେଉ...ଏଇଆ ମୁଁ ଚାହେଁ । ଶ୍ରମିକ ସହରରେ ଛିଡ଼ା ହେବେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ରାଜା...କଂଗ୍ରେସର କି ଅଦ୍ଭୁତ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଦେଖନ୍ତୁ...

—ସେମ୍, ସେମ୍ ! ବିଦ୍‌ଓ୍ୱାମୀ କହିଲା : ମୋର ପୁରାମାତ୍ରାରେ ସପୋର୍ଟ ଅଛି ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ । କିନ୍ତୁ...

—କିନ୍ତୁ କ'ଣ ?

—ଶୁଣିଲି ମିସେସ୍ ଦାସ ଛିଡ଼ା ହେଉଚନ୍ତି ।

—ହେଉଥିବେ ।

—ଆପଣ ବୁଆଡ଼େ ସପୋର୍ଟ କରୁଚନ୍ତି ।

—କଣ୍ଡିସନାଲ । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : କିନ୍ତୁ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଆପଣ ଜାଣିଲେ କେମିତି ।

—ଏଇତ ପ୍ରଭାକର ବାବୁ ଫୋନ୍ କରିଥିଲେ ମତେ ।

—ଏତେ ଶୀଘ୍ର । ଏଠୁ ଯିବାର ଦି ତିନି ମିନିଟ୍ ହେଇନି, ଆପଣଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦିଆଗଲାଣି ? ବିରକ୍ତିରେ ରିସିଭରଟା ରଖିଦେଲା ସୁବ୍ରତ । ଚୌଧୁରୀକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି କହିଲା : କିଛି ନ ହେଉଣୁ ଚାରିଆଡ଼େ ରାଷ୍ଟ୍ର...

—ମିଷ୍ଟର ଦାସ ବଡ଼ ପ୍ରମ୍ପଟ୍ ଏ ସବୁରେ, ଚୌଧୁରୀ କହିଲା : କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଗୋଟାଏ କଥା ପରାମର୍ଶ କରିବାକୁ ଆସିଚି ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ।

—କ'ଣ ?

—ଇଲେକସନ୍‌ରେ କଂଗ୍ରେସ ଟିକଟ ମତେ ଦିଆଇବେ । ମିଷ୍ଟର ଦାସ କଥା ଦେଇଥିଲେ ମତେ...

—କାହିଁକି ଦିଆଇଲେ ନାହିଁ ।

—କିଛି ଚେଷ୍ଟା କଲେନି । ଖାଲି ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ଲେଖି ଦେଲେ—ସେତିକିରେ କ'ଣ ହୋଇଯିବ ?

—ମୋର କିଛି ଧାରଣା ନାହିଁ ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ସୁବ୍ରତ କହିଲା ।

—ଆପଣଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଚାହୁଁଛି ।

- କି ପରାମର୍ଶ ?

—ମୁଁ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ଚାହେଁ ।

—ହେବା ଉଚିତ, କାରଣ ତମେ ଏଠିକା ସୋସାଲ୍ ୱାର୍କର । କଂଗ୍ରେସର ସାଧାରଣ ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥୀପଦକୁ ବିଚାରକୁ ନେଲେ ନାହିଁ ଯେତେବେଳେ ହାଇକମାଣ୍ଡ, ସେତେବେଳେ ସୋସାଲ୍ ୱାର୍କର ଭାବେ କଣ୍ଟେଷ୍ଟ କରିବାର ଯୁକ୍ତି ହୁଏତ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ପାର୍ଟି ଶୃଙ୍ଖଳା, ମାନେ ଡ଼ିସିପ୍ଲିନ, ସୁବ୍ରତ ଥଣ୍ଡାଳିଆ ଗଳାରେ କହିଲା ।

— ଆଉ କି ଡ଼ିସ୍‌ପ୍ଲିନ୍ ? ଚୌଧୁରୀ କ୍ରୋଧ ଜର୍ଜର ଗଳାରେ କହିଲା : ମୋ ସାଙ୍ଗେ ଧୋକାବାଜି କଲା ଯେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ପାର୍ଟି...

—ଖାଲି କଂଗ୍ରେସ ପାର୍ଟି ନା ପ୍ରଭାକର ଦାସ ?

—ହଁ ମିଷ୍ଟର ଦାସ ମଧ୍ୟ ! ଚୌଧୁରୀ ଆହତ ଗଳାରେ କହିଲା : ଯାଉଚି, ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ ଥରେ ପଚାରି ଦେବି, କଂଗ୍ରେସ ଟିକଟ ଯଦି ନ କରେଇଦେଲେ ମତେ, ଅନ୍ତତଃ ଟଙ୍କା ଦିଅନ୍ତୁ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ, ଲକ୍ଷେ ଖଣ୍ଡେ ଟଙ୍କା...

—ଲକ୍ଷେ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଚାରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

– ହଁ, ତାଆଠୁ ବହୁତ ବେଶୀ ପ୍ରାପ୍ୟ ମୋର ତାଙ୍କଠୁ ! ଜାଣନ୍ତି କୁପନ କେତେ ବର୍ଷୀ ହୋଇଥିଲା ? ଏବର୍ଷ ସାରଟା ଧର, ଯେଉ

ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ତ୍ତି ଉତ୍ସବ ପରଠାରୁ, 'ସ୍ୱପ୍ନା ହ୍ୱିସକି'ର ଆୟୁ କେତେ ହେଇଚି ମିଷ୍ଟର୍ ଦାସଙ୍କର ?

—ମୋର ଜାଣିବା ଦର୍କାର ନାହିଁ ସେ ସବୁ । ବିଜନେସ୍ ସିକ୍ରେଟ ମୋ ପାଖରେ କହିବା ଉଚିତ୍ ବି ନୁହେଁ ତୁମର ।

—ହଁ, ଠିକ୍ କଥା, ହଠାତ୍ ନିଜକୁ ସଂଯତ କରିନେଲେ ଚୌଧୁରୀ, କହିଲେ : ଯାଉଚି, ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଆସିବି ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ । ଆପଣଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହବ ମତେ । ଆପଣଙ୍କୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାନି ଆସିଚି ମୁଁ ...

—ଖୁବ୍ ଖୁବ୍, ସୁବ୍ରତ ଶ୍ଳେଷାତ୍ମକ ଗଳାରେ କହିଲେ : ଆଗେ ଯାଅ, ପ୍ରଭାକର ଦାସଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ନିଷ୍ପତ୍ତି କର ।

ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଇ ଶେଷ୍ ରୂପରେଖ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ତୃତୀୟଦିନ ପରେ । ପ୍ରଭାକର ଦାସ ଆଉ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଭିତରେ ଏକ ବୁଝାମଣା ହେଇଗଲା ହୁଏତ—ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥୀଭାବରେ ନମିନେସନ୍ ପେପର୍ ଦାଖଲ କରିବେ ଉଭୟେ—ମିସେସ୍ ଦାସ୍, ଆଉ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ । ସ୍କ୍ରୁଟିନି ପରେ, ପ୍ରାର୍ଥୀପତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟାହାର ଦିନ, ଯାହା କିଛି ବିଚାର କରାଯିବ । ଇଲେକ୍ସନ୍ ଝୋଙ୍କୋଟା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯିବ । ଲୋକମତ ଯାହା ପକ୍ଷରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବ ବେଶୀ, ସେଇ ହିଁ ରହିବ ଲଢ଼େଇ ମୈଦାନରେ । ସବୁବେଳେ ଜଣେ 'ଡମି' କ୍ୟାଣ୍ଡିଡେଟ ରହିବା ଉଚିତ, ପ୍ରଭାକର କହିଲେ : ଚୌଧୁରୀଟା ଆମ ଲୋକ । କହି ସୁବ୍ରତ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଆଖି ଟିପି ଦେଲେ ପ୍ରଭାକର, ଚୌଧୁରୀର ଅଜ୍ଞାତରେ ।

ପ୍ରଭାକର ଯେ ଖୁବ୍ କୌଶଳୀ ଏବଂ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ହାସଲ କରିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅତି ଧୁରନ୍ଧର ଏକଥା ଆଗରୁ ଯେତିକି ଜାଣିଥିଲା ତାଆଠୁ ସହସ୍ର ଗୁଣରେ ଅଧିକା ଜାଣିଲା ସୁବ୍ରତ, ଯୋଉଦିନ କେତେଜଣ ଶ୍ରେଷ୍ଠବଡ଼ ଶ୍ରମିକ ନେତାମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା, କାର୍ଖାନାର ଯେତେକ ଓଡ଼ିଆ ମଜ୍‌ଦୁର ଅଛନ୍ତି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅକପଟ ସମର୍ଥନର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ନେଇ । କହିଲା : ଦେଖନ୍ତୁ, ଏଇମାନେ ଆପଣଙ୍କୁ ଆସି କହୁଥିଲେ ନା

ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁ ? ଏବେ କ'ଣ କହୁଚନ୍ତି ଶୁଣନ୍ତୁ, ସେଇମାନଙ୍କ ମୁହଁରୁ । କହୁଚନ୍ତି, ହଁ ସୁବ୍ରତ ବାବୁଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରିବୁ ଆମେମାନେ, କିନ୍ତୁ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମଦ ଆଉ ଟଙ୍କା ଏ ଦୁଇଟାଯାକର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନହେଲେ, ଭୋଟରେ ଜିତିବା ମୁସ୍କିଲ ।

ସୁବ୍ରତ ଶ୍ରମିକ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା । ପଚାରିଲା : କ'ଣ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେଲ ? ପ୍ରଚାର ବାବୁ ଯୋଉ ଦୁଇଟାକଥା କହୁଚନ୍ତି ତୁମମାନଙ୍କ ତରଫରୁ, ତାହାହିଁ ଯଦି ଦରକାର ହୁଏ ତୁମମାନଙ୍କର...

—ହଁ ଦରକାର ପଡ଼ିବ ସେ ଦୁଇଟା ଯାକର, ବନ୍ଧୁ ସର୍ଦ୍ଦାର କହିଲା : ଏଠିକା ମୂଲିଆ ମଜ୍‌ଦୁର ଯୋଉ ଚଖା ପାଇଲିଣି ଗତ ଇଲେକ୍‌ସନ୍‌ଠୁ, ଏବେଠୁ ଅଡ଼ି ବସିଲେଣି, ଭୋଟ ଖଣ୍ଡିକୁ ଦଶଟଙ୍କା ନେବୁ । ଆପଣ ପାରିବେନି । କଂଗ୍ରେସ ବାଲାଏ ଟଙ୍କା ଲୁଟେଇ ଦେବେ, ଭାଟି ଖୋଲିଦେବେ ରାସ୍ତା ଦି ପାଖରେ...

—ମୋର ତ ଛିଡ଼ା ହବାର କଥା ନଥିଲା, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ହଠାତ୍ ତୁମେ ବଦଳି ପଡ଼ିଲ କେମିତି ବନ୍ଧୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ? ତୁମେଇ ତ ଦଶଜଣଙ୍କର ହେଇ ସେଦିନ ରାତିରେ ଜିଦ୍ ଧରିଥିଲ...ମତେ ଅଲବତ୍ ଛିଡ଼ା କରେଇବ । ମୁଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ମନା କରିଦେଇ କହିଥିଲି : ତୁମ ଶ୍ରମିକ ମଜ୍‌ଦୁରଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ କାହାକୁ ବାଛ, ସେ ଲଢ଼ୁ ନିର୍ବାଚନରେ ।

—ହଁ କହିଥିଲେ ସେ କଥା । କିନ୍ତୁ କଂଗ୍ରେସ ସାଙ୍ଗରେ ଠୋକର ଦେବା ପୁଅ କିଏ ଅଛି ଏଠି, କାହିଁ ମୁଁ ତ ଦେଖୁନାହିଁ ।

—ତୁମେ ସାଙ୍ଗରେ ତ ଛ,ସାତଜଣ ଆସିଚନ୍ତି, ସେଦିନ ଦେଢ଼ଶ, ଦୁଇଶ' ଲୋକ ଆସିଥିଲେ, କାହାନ୍ତି ସେମାନେ ?

—ସେଗୁଡ଼ାକ ମୁତଫରକା, ସର୍ଦ୍ଦାର କହିଲା : ଆପଣ ଜାଣନ୍ତିନି ସେମାନଙ୍କୁ । ଠେକାଠେକି କରି ଗଛକୁ ଚଢ଼େଇଦେବେ, ତାପରେ ଗୋଟାଏ ବୋତଲ ପାଇଲେ ଓଲଟି ପଡ଼ିବେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ । ସେମାନଙ୍କ କଥାରେ କିଛି ଠିକ୍ ଅଛି ? ଆମ ଦାସ୍ ସାହେବଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଛିଡ଼ା

ହୁଅନ୍ତୁ, ସମସ୍ତେ ମଦତ୍ ଦବୁ ଆମେ । କଂଗ୍ରେସକୁ ପାନେ ଦବାକୁ ହବ । ରାଜା ଟୋକା ଗୋଟାଏ ଗୃଲକ ପଡ଼ିଚ । ଉପରେ ଉପରେ ବାଳଆ ପିଟି ପାର୍ ହେଇପିବ । ଏଇଠି ଚେଖାଁଏ ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ ଆଜ୍ଞା କରି...

—ତା'ହେଲେ ଯାଅ ପ୍ରଭାର ବାବୁ, ଆଗେଇ ଯାଆନ୍ତୁ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବା ଧନ୍ଦାରେ । ଏଇମାନଙ୍କ ଜରିଆରେ ଗୃରିଆଡ଼ୁ ଲୋକ ଡକାଡକି କରି ଗୋଟାଏ କର୍ମୀ ସଭା ଡାକନ୍ତୁ ପ୍ରଥମେ । ସେଇଠି କଥା ପକାନ୍ତୁ; ଆପଣଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଜଣାନ୍ତୁ...

—ମୁଁ କ'ଣ ଜଣେଇବି ? ପ୍ରଭାର କହିଲେ : ସବୁ ଆପଣ କହିବେ । ଆପଣଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସବୁ ହେବ ।

— ମୋ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ନୁହେଁ, ମୁଁ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବି ଦର୍କାର ହେଲେ, ସେ ସଭାରେ । ସଭାର ଆୟୋଜନ କରିବେ କିନ୍ତୁ ଏଇମାନେ । ଏଇ ବନ୍ଧୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ଆଉ ତାଙ୍କର ଚେଲା ଗୃମଣ୍ଡାମାନେ ।

ଗ୍ଲେଟ-ଖାଟ ବୈଠକ ତ ନୁହେଁ, ବିରାଟ ଏକ ଜନସଭା ! କେବଳ କର୍ମୀମାନଙ୍କର ନୁହେଁ, ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଭିତରେ ନେତା, ଉପନେତା, ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ, ଏମ୍. ପିଙ୍କଠୁ ନେଇ ବେପାରୀ, ବ୍ୟବସାୟୀ, ଗୁଣ୍ଡା, ଟାଉଟର ସବୁ ଶ୍ରେଣୀର, ନାନା ମତବାଦର ଲୋକ । କେହି ଶୁଣିବାକୁ ଆସିଚ, କେହି ମଜା ଦେଖିବାକୁ ଆସିଚ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନଭିତରେ ଗୋଟାଏ ବିରାଟ କୌତୁହଳ—କଂଗ୍ରେସକୁ ଗୃଲେଞ୍ଜ୍ ଦବ ପ୍ରଭାର ଦାସ । ଖୁବ୍ ମଜା ହବ ଏଥର ଇଲେକ୍‌ସନ୍‌ରେ ।

ଅସଲ ମିଟିଙ୍ଗ୍‌ରେ କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭାର ଦାସଙ୍କର ଦେଖା ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ତରଫରୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରୁଚନ୍ତି ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ।

—କଥା କ'ଣ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପଗ୍ଚରିଲା ସୁବ୍ରତ । ଏଇଟା ପ୍ରଭାର ଦାସଙ୍କ ସଭା ? ନା କଂଗ୍ରେସ ବାଲାଙ୍କର ! ରଜାଙ୍କ ଖୁସାମଦିଆତକ ଆସି ଭିଡ଼ କରିଚନ୍ତି ଏଠି । କଥା କ'ଣ ଚୌଧୁରୀ ?

ଆକୁଳ ଧାଇଁ ଆସିଲା ରାସ୍ତା ଉପରୁ । କହିଲା : ବାବୁ ଫୋନ୍ କରିଚନ୍ତି...ଟଙ୍କା ଆଣିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ, ପାନପୋଷ ପାଖରେ ଗାଡ଼ି ପହଞ୍ଚି-ଗଲାଣି, ଆପଣ ଟିକିଏ ସଭା କାମ ଚଳାଉଥାନ୍ତୁ, ସେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବେ ଦଶ ମିନିଟ ଭିତରେ ।

ସୁବ୍ରତ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା, କହିଲା : ଆଜିର ସଭାରେ ଚୌଧୁରୀ ସଭାପତିତ୍ୱ କରିବେ ।

—କିଏ ଗୋଟାଏ ପାଟିକଲା ସଭା ଭିତରୁ...ନା, ନା ଦଲାଲଟାକୁ କାଢ଼ନ୍ତୁ ଏଠୁ, ଆପଣ ସଭାପତି ହୁଅନ୍ତୁ ।

ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଉ ହେଉ ଲାଜରା ହୋଇ ବସି ପଡ଼ିଲା ନୈତନ ଚୌଧୁରୀ ।

ସୁବ୍ରତ ଏକ ବିପଦରେ ପଡ଼ିଗଲା । ହଠାତ୍ କ'ଣ ଭାବି ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ସେ ଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ : ଏ ସଭାରେ ସଭାପତି କିଏ ହେବ ସେଇଟା ବଡ଼ କଥା ନୁହେଁ, ନିର୍ବାଚନ ରହିଲା ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ମାସ । ଏ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବେଳେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାକଥା, ଆପଣମାନେ କାହାକୁ ବାଛିବେ ପ୍ରତିନିଧି ହିସାବରେ ଏ ସହରର ଦୁଇଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କ ତରଫରୁ ? କାହାର କ'ଣ କହିବାକୁ ଅଛି କୁହନ୍ତୁ ଏଠିକି ଆସି । ପ୍ରଭାକର ବାବୁଙ୍କ ତରଫରୁ ଏ ସଭା । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରିବେ, ଯୁଁ। ଉପରେ ମତାମତ ଲୋଡ଼ୁଚନ୍ତି ସେ ଆପଣମାନଙ୍କର, କୁହନ୍ତୁ ..

—ହଁ, ମୁଁ କିଛି କହିବି, ଆଗେଇ ଆସିଲା ସଭା ଭିତରୁ ଜଣେ ସ୍ଥୂଳକାୟ କଳା ମଚ ମଚ ଲୋକ ।

ସଭା ଭିତରେ ଦି ଗୁରୁଟା ହ୍ୱିସିଲ୍ ବାଜି ଉଠିଲା ଥଣ୍ଡା ଟାପରା କଲାପରି । ଜଣେ କିଏ କହିଲା...ଦିଲ୍ଲୀ ରାଜ୍ୟ ସଭାରୁ ଏ ବ୍ୟକ୍ତି ଆସିଚନ୍ତି ନା କ'ଣ ? ରାଉରକେଲାର ପ୍ରତିନିଧି ହୋଇ ଦିନେ ତ ଦେଖା ନଥିଲା ଏ ମହାଶୟଙ୍କର ।

ପ୍ରବଳ ପ୍ରତିରୋଧ ଭିତରେ ଯାହା କହିଲା ଲୋକଟି ତା' ହେଲା : କଂଗ୍ରେସ ପାର୍ଟି ଭାରତକୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆଣି ଦେଇଚି, ଜନତାର ସୁଖ ଦୁଃଖ

ବୁଝିବାକୁ ଏକମାତ୍ର ସକ୍ଷମ ସେଇ ଦଳ । ଏଣୁ ସେ ଇ ଦଳର ମନୋନୀତ ପ୍ରାର୍ଥୀ...

—ପ୍ରଜାରକ୍ତ ଶୋଷଣକାରୀ ରାଜା ? ଜଣେ ପାଟି କଲା ସଭା ଭିତରୁ ...ବସିପଡ଼ ତୁମେ ରାଜାଙ୍କ ଦଲାଲ !

ମୂରବ୍ୟାନା ଢଙ୍ଗରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ଓକିଲ । କହିଲେ : ଆପଣମାନେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ଶୁଣନ୍ତୁ । ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆ ସରିଲାଣି ସେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ପାର୍ଟିର, ବେଦୀ ଉପରେ ବର ବସି ସାରିଲାଣି...

—ବର ବାହୁଡ଼ିଯିବ, ସୁବ୍ରତ ଉଠିପଡ଼ି ପ୍ରତିବାଦ କଲା ବଜ୍ର-ନିର୍ଘୋଷ ଗଳାରେ : ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ଯଦି ବରୁଯାଏ, ଲୋକଙ୍କୁ ନ ପଚାରି ଜନତାର ମତାମତ ନ ନେଇ, ତେବେ ସେ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ଫେରିଯିବାକୁ ହେବ ବିବାହ ବେଦୀ ଉପରୁ...

'ରାଜାସାହେବ ଡାଉନ ଡାଉନ୍ ।'

ଭୁମୁଲ ପାଟିତୁଣ୍ଡ ସଭା ଭିତରେ । ହୋ-ହୋ, ହଟ୍ଟଗୋ କଂଗ୍ରେସ ରୁଲ୍, ନେହିଁ ଚଲେଗା, ନେହିଁ ଚଲେଗା...

ଗୋଟାଏ ଢେଲା ଆସି ପଡ଼ିଲା ମିଟିଙ୍ଗ୍ ମଝିରେ । ଧୋ-ଧା-ଠେଲା-ପେଲା ହୋଇ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ ସମସ୍ତେ । ଛିନ୍ନ-ଛତ୍ର ହୋଇ ପଳେଇଲେ ଯିଏ ଯୁଆଡ଼େ ।

ହଠାତ୍ କୋଉଠି ଲୁଚିଥିଲା କ'ଣ, ପ୍ରବୀର ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା ରାସ୍ତା ଉପରେ । ସୁବ୍ରତ ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସି କହିଲା : ଆମ ମିଟିଙ୍ଗ୍ କୁ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ଆସିଥିଲେ ସେମାନେ, ଗୋଟାଏ ଢେଲାରେ ତୁରନ୍ତ ପଳେଇଛନ୍ତି । ଠିକ୍ କହିଚନ୍ତି ଆପଣ—ବେଦୀ ଉପରୁ ବରକୁ ଗଳା-ଧକ୍କା ଦେଇ ତଡ଼ି ଦିଆଯିବ ।

—ହୁଁ, ଚୁପ୍ ଚାପ୍ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ପ୍ରେସ୍ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଲା ସୁବ୍ରତ ।

ପ୍ରାର୍ଥୀପତ୍ର ଦାଖଲ ହେବା ପରଠୁ ଦଶ ବାର ଦିନ ବିଭିନ୍ନ ଦଳ ତରଫରୁ ତନାଘନା ପ୍ରଚାର ପରେ ଏସ୍. ଡି. ଓ. ଙ୍କ କୋର୍ଟରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ପତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରନେବାର ଶେଷ୍ ତାରିଖ ।

ଖୁବ୍ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଦଶ ପାଞ୍ଚଜଣ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ସୁବ୍ରତ ପାଖରେ : ଏ କ'ଣ ଶୁଣୁଚୁ ସବୁ, ମିସେସ୍ ଦାସ ଓ୍ୱିଥ୍‌ଡ୍ର କରୁଚନ୍ତି ଆଜି, ଏକ ସ୍ୱରରେ ପଚାରିଲେ ସମସ୍ତେ ।

ସୁବ୍ରତ କାବ୍‌ବା ହୋଇ ଚାହିଁଲା ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁକୁ : କାଲି ରାତି ଏଗାରଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତ କିଛି ଖୋଜଖବର ପାଇନଥିଲି ମୁଁ । ହଠାତ୍ ଆସିଚ ତୁମେମାନେ ମୋ ପାଖକୁ, କାହାଠୁ ଶୁଣିଲ ?

—କାଲି ରାତି ଦୁଇଟାରେ ଟ୍ରଙ୍କକଲ୍ ଆସିଥିଲା ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ, ବନ୍ଧୁ ସର୍ଦ୍ଦାର କହିଲା : ଆପଣ ଜାଣି ନାହାନ୍ତି କେମିତି ? ଆପଣ ସବୁ କରାଇଲେ...

—ମୁଁ କରେଇଲି ମାନେ ? ସୁବ୍ରତ ନିଆଁବାଣ ହୋଇଗଲା, ମଦ ପିଇବା ପାଇଁ, ଟଙ୍କା ଲୁଟିବା ପାଇଁ, ଏକ ସ୍ୱରରେ କହିଲ ତୁମେମାନେ ମିସେସ୍ ଦାସ ଛିଡ଼ା ହୁଅନ୍ତୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ କହୁଚ...ମୁଁ ସବୁ କରେଇଲି ?

ନରମିଗଲା ସର୍ଦ୍ଦାର । କହିଲା : ଆପଣ ଠିକଏ ରହିଲେ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ, ଆମେ ମୁହାଁ ମୁହିଁ ପଚାରିବୁ ଦାସ୍ ବାବୁଙ୍କୁ । ଇଲେକସନ୍ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ତାମ୍‌ସା ?

– ମୁଁ ଯିବି ମାନେ ? କାହିଁକି, ତୁମମାନଙ୍କର କ'ଣ ସାହାସ ନାହିଁ ମୁହାଁ ମୁହିଁ ପଚାରିବାକୁ ।

—ସାହାସ କାହିଁକି ନାହିଁ ? କି ଲାଟ ସାହେବ ! ସେ ଏମିତି ? ଅସଲକଥା ହେଲା, ଘରେ ଲୁଚିଚନ୍ତି, ପଦାକୁ ବାହାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଆଲ୍‌ସେସିଆନ୍ କୁକୁରଟା । ତା ନହେଲେ ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଆନ୍ତି ।

—କାଲି ରାତି ଦୁଇଟାରେ ଟ୍ରଙ୍କ୍‌କଲ୍ ଆସିଥିଲା । କଣ ଆସିଥିଲା ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା : କିଏ କରିଥିଲା ?

—ମନ୍ତ୍ରୀ ସର୍ଦ୍ଦାର କହିଲା : ଧମକ ଦେଇଚି ମନ୍ତ୍ରୀ, ତୁମ ମିସେସ୍‌ଙ୍କ ନାଁ ଯଦି ଓ୍ୱିଥ୍‌ଡ୍ର ନ କରିବ, ତୁମ ବାର୍ ଲାଇସେନ୍‌ସ, ତୁମ ବସ୍ତି

ଲାଇସେନ୍‌ସ । ତୁମ ବଡ଼ଲୋକ ପଡ଼ିଆରୀ, ସବୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ଦବୁ ଏକା-ଘଣ୍ଟାକେ ।

—କିଏ ଶୁଣିଚ ଏକଥା ?

—ଧଡ଼ିରାମ । ସର୍ଦ୍ଦାର ଗୃହିଁଲା ଧଡ଼ିରାମ ଆଡ଼କୁ : କ'ଣ କହୁନୁ ଯାହା ସବୁ ଶୁଣିଚୁ ।

—ହଁ, କହୁଚତ, ଆଉ ମୁଁ ଅଧିକା କ'ଣ କହିବ ?

—ଆଉ କିଏ ଥିଲା ତୁମ ପାଖରେ, ପଗୃରିଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ନା, ମୁଁ ଏକା ଥିଲି, ମୋ ପାଉଣାଟା କାଲି ପାଇନଥିଲି ମୁଁ ।

—ପାଉଣା ?

—ହଁ ଦଇଟା ବୋତଲ 'ସ୍ୱପ୍ନ ହ୍ୱିସ୍‌କି' ଆଉ ପଗୃଶଟା ଟଙ୍କା, ପ୍ରଗୃର କରିବା ପାଇଁ ରେକ୍, ପାଉଚୁ ଆମେ ଦଶଦିନ ହେଲା କୋଡ଼ିଏ ଜଣ କର୍ମୀ ।

—ରାତି ଦଇଟାରେ ଶୁଣି, ଭୋରୁ ଭୋରୁ ଯାଇଁ କହିଦେଲଣି ବନ୍ଧୁ ସର୍ଦ୍ଦାରକୁ ଜଲଦୀ ବସ୍ତିରେ ?

– ଆଜ୍ଞା ପେଟ-ପାଟଣା କଥା । ଏତିକବେଳେ ତ ଦି ପଇସା କମେଇବା କଥା । ଜାଣନ୍ତି କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀକୁ ରାଜା କେତେ ଦଉଚ ?

— ମୋର ଜାଣି ଲାଭ ନାହିଁ । ଗଲନାହିଁ କଂଗ୍ରେସ କ୍ୟାମ୍ପ୍‌କୁ ।

—ଆଜ୍ଞା ଆପଣଙ୍କ ମୁହଁକୁ, ଧଡ଼ିରାମ କହିଲା, ଦି ଗୃରିକଳି ସିଗ୍ରେଟ ଟାଣିନେଇ ।

—ସଟଅପ୍ । ମୋ ମୁହଁକୁ କ'ଣ ? ପ୍ରଗୃରଙ୍କ ମିସେସ୍ ଛିଡ଼ା ହେବେ, ତୁମେ ତାଙ୍କଠୁ ପିଇବ, ଟଙ୍କା ନେବ, ଆଉ ସେଥିରେ ବାଧା ପଡ଼ିବାରୁ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିବ ଫେରାଦ ହବାପାଇଁ ? ଯାଅ ତୁମେମାନେ ଏଠୁ ସବୁ ।

ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ପଳେଇଲା ଧଡ଼ିରାମ । କିନ୍ତୁ ଘଣ୍ଟାକପରେ ଦେଖାଗଲା, ଫେଟେ ପି ଦେଇ ଆସି, ରାସ୍ତା ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ସେ

ପାଟିକରୁଚି—କଂଗ୍ରେସକୁ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ପକେଇ ଦେଇ ପ୍ରଭାତ ଦାସ ଓ୍ବିଥ୍‌ଡ୍ର କରୁଚି । ଆମେ କରେଇ ଦବୁନି ତାକୁ । ଆଗେ ଆମକୁ ପଚିଶ ହଜାର ଦଉ...

—ଦଉ, ଦଉ, ପଚିଶ ହଜାର । ରାସ୍ତା ଉପରେ ଭିଡ଼ ଜମି ଉଠିଲା କ୍ରମଶଃ, କ୍ରମଶଃ ।

ଦିନ ଦଶଟା ବେଳକୁ ଗୋଡ଼ଟିଏ ପକାଇବାକୁ ଜାଗା ନାହିଁ ।

କେତେଜଣ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ସୁବ୍ରତ ପାଖରେ : ଆଜ୍ଞା ଆମେ ଯିବୁ କଚେରୀ ପାଖକୁ, ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଚାଲନ୍ତୁ । ପ୍ରଭାତ ଓ୍ବିଥ୍‌ଡ୍ର କରିବାକୁ ଯିବ । ଦୁର୍ଗେଶ୍ବରବାବୁ ଘରେ ସେଇ ଏମ୍‌. ପି ବସିଚି । ପ୍ରଭାତ କୋଉବାଟେ ଛପି ଛୁପି ଯାଇଁ ସେଇଠି ଲୁଚିଚି ଶୁଣୁଚୁ । ଟିକିଏ ଚାଲନ୍ତୁ ।

—କ'ଣ ପଚାରିବ ?

—କାହିଁକି ସେ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରୁଚନ୍ତି ନାଁଟା, ସେତିକି କହିବେ ଏ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ; ଯୋଉମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର କଥାରେ ଆମେ ମତେଇଥିଲୁ ଭୋଟ ଦେବା ପାଇଁ, କଂଗ୍ରେସ୍‌କୁ ବଏକାଟ୍‌ କରିଥିଲୁ ।

ଲୋକପ୍ରତିନିଧି କେତେଜଣଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଦୁର୍ଗେଶ୍ବରଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲା ସୁବ୍ରତ । ଠିକ୍‌କଥା, ପ୍ରଭାତ ବସିଚି ଏଇଠି । ସମସ୍ତେ ଗମ୍ଭୀର ହେଇଗଲେ ସୁବ୍ରତକୁ ଦେଖି ମୁହାଁମୁହିଁ ।

—ପ୍ରଭାତ ବାବୁ, ଶୁଣ ! ସୁବ୍ରତ ଡାକିଲା ବାରଣ୍ଡା ଉପରକୁ : ଯାହା ଶୁଣାଯାଉଚି କ'ଣ ସତ ?

—ହିଁ, କାଲି ଟ୍ରଙ୍କ୍‌କଲ୍‌ ଆସିଲା ଭୁବନେଶ୍ବରରୁ ।

— ଏଇ କଥାଟାକୁ ମୁଁ ଆଶଙ୍କା କରି କହୁଥିଲିନା ପ୍ରଥମ ଦିନ...

ପ୍ରଭାତ ଫୁ ଫୁ କରି ସିଗାରେଟ ଟାଣିଲା ।

—ମତେ ଅପଦସ୍ତ କଲେ...

—ନା, ଆପଣ କାହିଁକି ଅପଦସ୍ତ ହେବେ ?

—ତା'ହେଲେ, ହଜାରେ ଦେଢ଼ହଜାର ଲୋକ ଜମିଛନ୍ତି ରାସ୍ତା ଉପରେ । ସେମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ଦଶ ପନ୍ଦର ଜଣ ସେଣେ ଗଛମୂଳେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଚନ୍ତି । ଆପଣ ଯାଇଁ ବୁଝେଇ ଦିଅନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ, କି ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ି ଆପଣଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନାମ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେବାକୁ ଯାଉଚନ୍ତି ଆପଣ ।

—ହଁ ବୁଝେଇଦେବି ।

— ଆସନ୍ତୁ ତା'ହେଲେ ।

—ଯାଉଚି, ଆପଣ ଆଗରେ ଯାଆନ୍ତୁ ।

—ସାଙ୍ଗରେ ନେଇକରିଯିବି । ସୁବ୍ରତ ଅଟଳ ମହାମେରୁ ପରି ଛିଡ଼ା ହେଲା ।

—ଆଚ୍ଛା, ଚାଲନ୍ତୁ । ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ଆସି ବସିଲା ପ୍ରବୀର । ତା ସାଙ୍ଗରେ ରାଜ୍ୟସଭାର ସଭ୍ୟ ମହୋଦୟ ।

ସେଇ ପ୍ରଥମ ନିର୍ବାଚନ ସଭାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହାଲ୍‌ଟି ।

ରାସ୍ତା ଉପରେ ଗାଡ଼ି ରଖି ପ୍ରବୀର ଯେମିତି ପଶି ଯାଇଚି ସଭା ଭିତରକୁ, ହଠାତ୍ ହଲ୍‌ର ଦୁଆରଟାକୁ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ ସମସ୍ତେ ।

ସାଂଘାତିକ ଅବସ୍ଥା । ଦିନ ଏଗାରଟାରେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରାୟ ଆକଣ୍ଠ ପି' ନିଶାରେ ଚୁପ୍ ।

—'ଲକ୍ଷେ ପାଇଚ, ଦିଅ ପଚିଶ ହଜାର ଆମକୁ' ଗୋଟିଏ କଥା ସମସ୍ତଙ୍କ ଗଳାରେ...

—ବାବୁ କ'ଣ କହୁଚନ୍ତି ଶୁଣ, ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀ ହଲ୍‌ର ଉତ୍ତରପଟ କାନ୍ଥ ପାଖକୁ ଛିଡ଼ା ହୋଇ କହିଲା : ସମସ୍ତେ ବସିପଡ଼ ।

—ଠେଲ ବାହାର କରିଦିଅ ସେ ଦଲାଲକୁ, ଜଣେ କେହି ପାଟିକଲା ।

ପ୍ରବୀର କହିଲା : ସବୁ କଥା ବୁଝେଇ କହିବେ ତୁମମାନଙ୍କୁ ଆମ ରାଜ୍ୟସଭାର ସଭ୍ୟ ।

ସେଇଟା କିଏ ?

—ଆଃ, ବନ୍ଦକର ତୁମେମାନେ, ସୁବ୍ରତ ଉଠି ପାଟିକଲା : କହିବାକୁ ଦିଅ ।

—ନା, କିଛି କହିବାକୁ ଦିଆଯିବନି । କେବଳ ଆପଣଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ପ୍ରଶ୍ନ । ଏ କଂଗ୍ରେସ ଦଲାଲ ପ୍ରଭାକରକୁ ଆପଣ କାହିଁକି ସମର୍ଥନ ଦେବାକୁ କହିଥିଲେ ?

—ମୁଁ କହିନି, ସ୍ପଷ୍ଟଗଳାରେ କହିଲା ସୁବ୍ରତ : ମୁଁ କହିଥିଲି, ମୂଲିଆ ମଜ୍‌ଦୁର୍ ତୁମେମାନେ, ପ୍ରତିନିଧି ବାଛ ତୁମମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ।

—ଯଦି କହିଥିଲେ, ତେବେ ଆମମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇ ଯେ ଏତେଦୂର ଆମମାନଙ୍କୁ ଆଣି ଅଧବାଟରେ ଛାଡ଼ିଦେଲେଇ, ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ସିଦ୍ଧି ପାଇଁ, ଖସି ପଳେଇଯିବାକୁ ଚାହେଁ, ତାକୁ ପାନେ ଦେବାକୁ ମଦତ୍ କରନ୍ତୁ ଆମକୁ ।

—ମଦତ୍ କରନ୍ତୁ, ନଇଲେ ଆପଣଙ୍କୁ ବି ଆମେ ଦେଖିନେବୁ । ଜଣେ ହଠାତ୍ ଗୋଟିଏ ଛୁରୀ କାଢ଼ି ଧାଇଁ ଆସିଲା ସାମନାକୁ ଗହଳି ଭିତରୁ । ଆସି ଛୁରୀଟା ଖୋବି ଦେଲା ଟେବଲ ଉପରେ । ତା'ପରେ ଧରିପକେଇଲା ପ୍ରଭାକରର ବୁସ୍‌ସାର୍ଟଟାକୁ । ଟାଣି ଆଣିଲା ସୁବ୍ରତ ସାମ୍‌ନାକୁ । ପଚାରନ୍ତୁ ଆମ ସାମ୍‌ନାରେ...କାହିଁକି ଏ ଧୋକ୍‌କା ବାଜ !

—ଆକୁଳ ! ଚିତ୍କାର କଲା ପ୍ରଭାକର ।

ଆଉ ଜଣେ ଉଡ଼ିଗଲା ରାଜ୍ୟସଭା ସଭ୍ୟଙ୍କ ଆଡ଼କୁ । ଛଡ଼ାଇ ଆଣିଲା ମୁଣ୍ଡର ଚୁଟି ।

ତା'ପରେ ଦିନ ଦୁଇଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ବାରମ୍ବାର ଉଠ୍‌ବସ୍ । ହୋ-ହା, ଘୋ-ଘା ଭିତରେ କିଛି କୈଫିୟତ ପ୍ରଭାକରଙ୍କ ଆଡ଼ୁ, କିଛି ଗାଳି ଫଜିତ୍ ଲୋକଙ୍କ ତରଫରୁ ।

—ମୋର ଦୋଷ ହୋଇଛି, ହାତଯୋଡ଼ି କ୍ଷମା ମାଗିଲା ପ୍ରଭାକର ।

ହଠାତ୍ ଶାନ୍ତ ହୋଇଗଲା କ୍ଷୁବ୍ଧ ଜନତା ।

କୋଉଠି ଥିଲା ଆକୁଳ, ଧାଇଁ ଆସି ଏକପ୍ରକାର କାନ୍ଧରେ ବସେଇ ଟେକି ନେଲାପରେ, ହଲ୍‌ର ପଛପଟ ଦୁଆରବାଟେ ନେଇ ପଳେଇଲା ପ୍ରଶାନ୍ତକୁ ।

ପଳେଇଯିବାକୁ ବସିଥିଲା ଚୌଧୁରୀ ।

ଧରି ପକେଇଲେ ସମସ୍ତେ ।

—ଯ୍ୟାରଠୁ ଅସୁଲକରି ପଚିଶ ହଜାର । ବେଟା ଦଲାଲ ! ଛାଡ଼ନା ଯ୍ୟାକୁ । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବେ ଛିଡ଼ା ହେଇଛି । ଏ ବ ନାଁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିବାପାଇଁ କଂଗ୍ରେସଠୁ ନେଇଚି ପଚିଶ ହଜାର । ଅସୁଲକରି ଅଧାଅଧି । କହି ବନ୍ଧୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ଡାକିଲା ସୁବ୍ରତକୁ । କହିଲା : ଚାଲନ୍ତୁ କଚେରୀ ଆଡ଼େ । ପ୍ରଶାନ୍ତ ଗଲା ବୋଧହୁଏ ଓ୍ୱିଥ୍‌ଡ୍ର କରିବାକୁ ।

—ଓ୍ୱିଥ୍‌ଡ୍ର କରିସାରିଚି ସେ ସେତିକିବେଳେ, ଏଠିକି ଆସିବା ଆଗରୁ ଲେଖି ଦେଇ ଆସିଚି ଏସ୍. ଡି. ଓ. ଙ୍କୁ ଦବାପାଇଁ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱରଙ୍କ ହାତରେ ଦରଖାସ୍ତ । ଧର ଏଇ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀକୁ । ରିକ୍ସାଟାଏ ଡାକ । ପ୍ରୋସେସନ କରି ନେଇ ଚାଲ...'ସିଂହ' ଗ୍ରୁପ ବାଛିଚି...। ସିଂହ ଖାଇବ କଂଗ୍ରେସୀ ବଳଦକୁ, ଜୟଜୟ କରି ସିଂହ ପ୍ରାର୍ଥୀର ।

—ସିଂହ ଚୌଧୁରୀର ଜୟ, ଏକାଠି ପାଟିକରି ଉଠିଲେ ସମସ୍ତେ ।

ଘେରକୁ ସଙ୍ଗୀନଧାରୀ ପୁଲିସ ଠେଲି ଠେଲି ନେଲାପରେ ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀକୁ ପେଲି ପେଲି ନେଲେ ସମସ୍ତେ କଚେରୀ ଆଡ଼େ ।

କଚେରୀ ବାରଣ୍ଡାରୁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସି ସୁବ୍ରତର ହାତଧରି ପକେଇ ଆନନ୍ଦ ଗଦ୍‌ଗଦ୍ ଗଳାରେ କହିଲେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ଆଜି ମାନିଲି, ଆପଣ ପକ୍‌କା ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ।

—ଅର୍ଥାତ୍ ? ସୁବ୍ରତ ଛୋଟ ପ୍ରଶ୍ନଟିଏ କଲା ।

—ଯୋଉ ଦୁଇଜଣ ଏଠି କଂଗ୍ରେସ ହାଇକମାଣ୍ଡଙ୍କ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଥିଲେ, ସେ ଦୁଇଜଣଙ୍କର ମୁଖା ଖୋଲିଦେଲେ ଆପଣ । ରିଙ୍ଗ୍ ଲିଡ଼ରଙ୍କୁ

ବଦନାମ କରେଇଲେ, ଆଉ ତାଙ୍କ ପାର୍ଶ୍ୱଚରଙ୍କୁ ସିଂହ ବାହନରେ ବସେଇ ଦେଲେ କଂଗ୍ରେସୀ ଯୋଦ୍ଧବଳଦଙ୍କ ରକ୍ତ ଝୁଣିବା ପାଇଁ ।

—ଆପଣ ପରା କଂଗ୍ରେସର...

—ମୁଁ କଂଗ୍ରେସର, କିନ୍ତୁ କଂଗ୍ରେସ ମୋର ନୁହେଁ ।

—ଏ ପାର୍ଟି ଲିଡ଼ରମାନଙ୍କ ଅପ୍‌ଶୋଷ୍‌ର କଥା ସେତିକି ! ସୁବାସ ବୋଷଙ୍କ ପରି ନେତା ବି ଏଇଆ କହି ଅବ୍‌ଶୋଷ କରିଥିଲେ ଦିନେ । ଗାନ୍ଧି ବଞ୍ଚିଥିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଂଗ୍ରେସଟା କେବଳ ତାଙ୍କରିଇ ଥିଲା । ତାଙ୍କ ପରେ କାହାର ହୋଇଛି କେଜାଣି ? ବୋଧହୁଏ କେବଳ ନେହେରୁଙ୍କର ।

—ମିଛ ନୁହେ, ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର କହିଲେ ।

—ତେବେ ବି ଆପଣ ଏ ଦଳରେ ଅଛନ୍ତି ଆଉ ରହିବେ...

ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଚଟକଣା ଖାଇଲା ପରି ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି-ଦେଲେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର । କହିଲେ : ଟିକିଏ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛି । ପରେ ଯିବି ଆଲୋଚନା କରିବାପାଇଁ ଏ ବିଷୟରେ...

ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ସୁବ୍ରତ ପାଖକୁ ନଆସି ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ଯାଇଥିଲେ ପ୍ରଭାକରଙ୍କ ପାଖକୁ । ତିନି ଦିନପରେ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସ, ଜାନୁୟାରୀ ଛବିଶ ତାରିଖ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସେଇଟା ଜଣାପଡ଼ିଲା; ସୁବ୍ରତକୁ ଶେଷ କରିଦେବା ପାଇଁ ଏକ ଭୟାବହ କୂଟଚକ୍ରାନ୍ତର ବିବରଣୀରୁ । ସୁବ୍ରତର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ସହରବ୍ୟାପି ପ୍ରଚାରିତ ହୋଇଗଲା ଘଟଣାଟି ।

ପେଟ୍ରୋଲ ପକେଇ ପ୍ରେସ୍ ଘରଟିକୁ ଜାଳିଦେବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଥିଲା ଜାନୁୟାରୀ ଛବିଶ ତାରିଖ ରାତିରେ । ଇସ୍‌ପାତ ସହରର ଆବାଳବୃଦ୍ଧବନିତା ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲେ କଥାଟି, କେବଳ ସୁବ୍ରତ ଛଡ଼ା ।

ବାଇଶ ତାରିଖ ଦିନ ଥିଲା...ପ୍ରାର୍ଥୀ ପଦ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିବାର ଶେଷ ଦିନ । ସେଇଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ କଚେରୀରୁ ଏକ ଘାଣ୍ଟହାନ୍ତ ମନ ନେଇ ଫେରିଆସି ପ୍ରେସ୍ ଘରେ ବସିଥିଲା ସୁବ୍ରତ । ସନ୍ଧ୍ୟାର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ

ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ପ୍ରବୀର । କହିଲା : ମୋ ପାଇଁ ଆପଣ ଅପଦସ୍ତ ହେଲେ । ଘଟଣାଟା ଏପରି ମୋଡ଼ ନେବ ମୋର ଧାରଣା ନଥିଲା ।

—ସେ ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଆଲୋଚନା ନକରିବା ବରଂ ଭଲ । ସୁବ୍ରତ ନିର୍ଲିପ୍ତ ଗଳାରେ କହିଥିଲା ।

—ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରେସ୍ କାମରେ ଅନେକ ବାଧା ପଡ଼ିବ ।

—ପଡ଼ିବା ସ୍ୱାଭାବିକ ।

—ଇଲେକସନ୍ କାମ ହେବ ଅନେକ, ସବୁ ଗୁଡ଼ାକ ଆପଣ ପାଇବେ । ମୁଁ ଦେଖିବି...

—ସେ କାମ କରିବାକୁ ମୁଁ ଏଠି ରହିବି ନାହିଁ । ଆଜି ରାତିରେ ଗାଁକୁ ଯାଉଛି । ମୋ ନାତିର କାନଫୋଡ଼ା ଉତ୍ସବ ଜାନୁୟାରୀ ଅଠେଇଶିରେ ।

—ଆଜି ରାତିରେ ଯିବେ ? ପ୍ରବୀର ପଚାରିଲା ।

—ହଁ, ରାତି ଏକସ୍‌ପ୍ରେସ୍‌ରେ ।

—ଫେରି ଆସନ୍ତୁ । ସେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାମ ଅଟକେଇ ରଖିଥିବି ।

—ନା, ସେ କାମ ମୁଁ କରିବି ନାହିଁ ।

—କାହିଁକି ?

— ମୋ ଆଦର୍ଶ ଦୃଷ୍ଟିରୁ । ସୁବ୍ରତ କହିଲା ।

—ବ୍ୟବସାୟରେ ରାଜନୀତି କାହିଁକି ?

—ମୁଁ ଗୋଟାଏ । ଯାହା ଭାବେ ତା କରେ । ଯୋଉ ରାଜନୀତିକୁ ପସନ୍ଦ କରେନା, ତା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବି କାହିଁକି ?

—ବ୍ୟବସାୟଟା କ'ଣ ଅଲଗା ନୁହେଁ ?

—ନୁହେଁ ମୋ ମତରେ ।

ଅପମାନିତ ହୋଇ ଫେରିଯାଇଥିଲା ପ୍ରବୀର । ତା'ର ତିନିଦିନପରେ, କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଜିତେଇବା ପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ଆଲୋଚନା ହେଉଥିଲା ବାର୍ ସଲଗ୍ନ କକ୍ଷ ଭିତରେ, ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ

କହିଥିଲ ପ୍ରକାଶ : ସୁବ୍ରତ ଫେରିଆସି ବୋଧହୁଏ, କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରାର୍ଥୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଚାର କରିବ ।

– କେମିତି ଜାଣିଲ ? ପଚାରିଲେ ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର ।

—କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ କାର୍ଯ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ ଛପାଛପିରକ, ସିଏ କରିବାକୁ ନାରାଜ, ସ୍ପଷ୍ଟ କହିଲା ଯେ...କଂଗ୍ରେସକୁ ପସନ୍ଦ କରେନା ଯେତେବେଳେ, ତା କାର୍ଯ୍ୟ କାହିଁକି କରିବ...

—କହୁଛି ନା କ'ଣ ? ରାଜ୍ୟସଭା ସଭ୍ୟ ଜଣକ ପଚାରିଲେ : ଖୁବ୍ ଦେମାକ୍ ତ ! କହି ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇ କହିଲେ : ମୁଁ ଜାଣେ ଖୁବ୍ ଜିଦ୍ଖୋର ସେ ।

—କିପରି ଜାଣିଲେ ? ପଚାରିଲା ପ୍ରକାଶ ।

—ସେ ଜାଣିବେନି କେମିତି ? ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର କହିଲେ : ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ତାଙ୍କୁ ମତେଇ, ତାଙ୍କ ଅର୍ଜିପତ୍ର, ରାଜ୍ୟସଭାକୁ ଯିବାପାଇଁ ତାଙ୍କ ସ୍ୱୀକୃତି ନେଇ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇଁ କଂଗ୍ରେସର ବଡ଼ପଣ୍ଡାଙ୍କୁ ଧରି ଯେତେ ସବୁ ନାଟ ତାମସା କରା ହୋଇଥିଲା, ତା ମୂଳରେ ତ ଥିଲେ ସେଇ ମହାଭାଗ !

—ନା, ନା, ସେ କ'ଣ କରିଛି ମୋ ପାଇଁ ?

—ସେ ନୁହେଁ ତ ଆଉ କିଏ ? ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର କହିଲେ, ତୁମେ ମାନ, ନମାନ ମୁଁ ଜାଣେ, ରାଜ୍ୟସଭା ସଭ୍ୟ ଭାବରେ ତୁମେ ଏଠୁ ଯିବା ମୂଳରେ ସେଇ ସୁବ୍ରତ ହିଁ କରିଛି ସବୁ । ତାଙ୍କୁ ମୁକାବିଲା କରିବା ସହଜ ନୁହେଁ ।

—କିନ୍ତୁ ରାଜାସାହେବଙ୍କୁ ଜିତେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

—ତା ତ ସମସ୍ତେ ଗୃହୁଁଚୁ ଆମେ । ଦୁର୍ଗେଶ୍ୱର କହିଲେ ।

—ଆଚ୍ଛା ଆପଣମାନେ ଯାଆନ୍ତୁ । ଆମେ ଦୁହେଁ ଟିକେ ଏକାନ୍ତରେ ପରାମର୍ଶ କରିବୁ ।

ପରାମର୍ଶ ଚାଲିଲା ବେଶ୍ କିଛିକ୍ଷଣ, ରାଜ୍ୟସଭା ସଭ୍ୟ ଆଉ ସ୍ୱପ୍ନିଲ ବାର୍‌ର ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର ପ୍ରକାଶଦାସଙ୍କ ଭିତରେ ।

ଚୈତନ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ଭିତରକୁ ଡ଼ାକଲେ ପ୍ରଭାକର ଦାସ । କହିଲେ : ତୁମେ ପ୍ରାର୍ଥୀପତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନେଇଥିଲେ, କଂଗ୍ରେସ ପାଇଁ କାମ କରିଥାନ୍ତ । ଦୁଇ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ଏଠି ଇଲେକସନ୍‌ରେ କଂଗ୍ରେସ ତରଫରୁ । ସେଥିରୁ ଅଧାଅଧି ଟଙ୍କା ଅନ୍ତତଃ ତୁମ ମାରଫତରେ ରହିଥାନ୍ତା । ସୁବ୍ରତ, ଚନ୍ଦ୍ରାନ୍ତକରି ତୁମକୁ ନାଁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନେବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦେଲା ନାହିଁ । କ'ଣ କରିବ ଭାବୁଚ ?

— ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବି, ଚୌଧୁରୀ କହିଲା ।

—କି ପ୍ରକାର ପ୍ରତିଶୋଧ ?

—ମର୍ଡ଼ର ।

—ସେ ତ' ନାହିଁ ଏଠି !

—ନାହିଁ ଯଦି ତା ପ୍ରେସ୍‌କୁ ଜାଳି ଧ୍ୱଂସ କରିଦେବି ଆଜି ।

— କଥାରେ, ନାଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ? ପ୍ରଭାକର ହସି ହସି ପଚାରିଲେ ।

—କାର୍ଯ୍ୟରେ, ଚୌଧୁରୀ କହିଲା : ଆପଣ ଯଦି ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ।

—କି ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ ?

—ଥାନା ପୁଲିସଙ୍କୁ ଟିକିଏ ହାତରେ ।

—ହାତରେ ଅଛନ୍ତି କି ନାହିଁ କ'ଣ ଅଜଣା ତୁମକୁ ?

—ତା' ହେଲେ, କିଛି ପେଟ୍ରୋଲ ।

— ଦି ଦିଇଟା ଗାଡ଼ି ଛିଡ଼ା ହୋଇଚି ବାହାରେ । କିନ୍ତୁ, ପେଟ୍ରୋଲ କ'ଣ କରିବ ?

—ପ୍ରେସ୍ ଘର ଉପରେ ପକେଇ ଦେଇ, ମାଞ୍ଚିସ୍ ଲଗେଇ ଦିଆଯିବ ।

—କିଏ କରିବ ?

—ଆକୁଳ୍ ।

—କାହିଁ ସେ ? ପ୍ରଭାକର ପାଟିକରି ଡ଼ାକିଲେ : ଆକୁଳ !

— ଆଜ୍ଞା, ବାରି ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସି ସାମ୍‌ନାରେ ଛିଡ଼ା ହେଲା ଆକୁଳ ।

— କରିପାରିବ ? ପ୍ରେସ୍ ଘର ଉପରେ ପେଟ୍ରୋଲ୍ ପକେଇ ନିଆଁ ଲଗେଇ ଦେଇ ପାରିବ ?

ଆକୁଳ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହେଲା ।

—କ'ଣ ଭାବୁଚ ? ପଚାରିଲା ପ୍ରଭାକର ।

— ବକ୍‌ସିସ୍ ପାଇବ, କହିଲା, ରାଜ୍ୟସଭା ଏମ୍. ପି. । ନିଅ, ଧର ଏଇ ହଜାରେ ଟଙ୍କା, ପରେ ଆଉରି ଦେବି । ଯାଅ, ମୋ ଗାଡ଼ି, ଆଉ ପ୍ରଭାକରଙ୍କ ଗାଡ଼ିରୁ ପେଟ୍ରୋଲ୍ କାଢ଼ ।

କାଢ଼ା ହେଲା ପେଟ୍ରୋଲ୍ ।

ରାତି ଦେଢ଼ଟା ।

ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସ ଉପଲକ୍ଷେ, ଲମ୍ବା ଫିଲମ୍ ସୋ ଶେଷ ହୋଇଚି ଟିକିଏ ଆଗରୁ । ରିକ୍‌ସା ଧରି ଦର୍ଶକମାନେ ଚାଲିଯାଇଚନ୍ତି ଯେଝା ଘରକୁ । ସଦରରାସ୍ତା ଶୂନ୍‌ଶାନ୍ । କେବଳ ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍ ଲାଇଟ୍ ଜଳୁଚି ମିଞ୍ଜି ମିଞ୍ଜି ହୋଇ ଶୀତରାତିର କୁହୁଡ଼ି ଭିତରେ ।

ହଠାତ୍ ଜଳି ଉଠିଲା ନିଆଁ ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ।

—କୌନ୍ ହେ ? ପାଟିକରି ଉଠିଲା ରାସ୍ତାର ନେପାଳୀ ପହରାଦାର । କୌନ୍ ହେ...

ରିକ୍‌ସାବାଲା ପାଟିକରି ଉଠିଲା : ଆରେ, ଆରେ, ପ୍ରେସ୍ ଘରଟା ଜଳି ଯାଉଚି ? ମୋହନ ସିଂ ଶୋଇଥିଲା ରିକ୍‌ସା ଭିତରେ, ଜଣେ କାହାକୁ ଗୁଡ଼ି ଦେଇ ଆସି । ଧାଇଁ ଆସିଲା । ରାସ୍ତାକରରେ ଗଦା ହୋଇଥିଲା ବାଲିକଢ଼ି । ଆଞ୍ଜୁଳା ଆଞ୍ଜୁଳା କରି ଛାଟିଲା ନିଆଁ ଉପରକୁ ।

ଘୋଡ଼ି ହୋଇଥିବା କମ୍ବଳଟାକୁ ନେଇ ପକେଇ ଦେଲା କବାଟ ଉପରେ ନେପାଳି । ନିଆଁଟା ସେଇଠି ଜଳୁଚି । ପେଟ୍ରୋଲ୍ ଗନ୍ଧ ଚାରିଆଡ଼େ ।

—ହେଁ, ତୁମ ଲୋକ କ୍ୟା କରରହେ ହୋ, ହଟୋ, ହଟୋ... ଜଲ୍ ଯାନେ ଦେଓ...

ପଛକୁ ବୁଲିପଡ଼ି ଗୋଡ଼େଇଲେ ଦୁଇ ଜଣ ନେପାଳୀ ଆଉ ମୋହନ ସିଂ ।

—ଆରେ ଓ ଓହି ହେନା ? ନେପାଳୀ ଜଣକ ଚହ୍ଲି ଲିପଡ଼ି କହିଲା । ଫଗଡ଼ୋ, ଫଗଡ଼ୋ, ଛୁରୀ କାଢ଼ି ଗୋଡ଼େଇଲା ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ।

—ହେ, କିଏ ଅଛ ଭିତରେ ? ଉଠ, ଉଠ, ମୋହନ ସିଂ ଡାକପକେଇଲା ଦୁଆର ମୁହଁରେ ।

ବାଲି ମାଡ଼ରେ ପେଟ୍ରୋଲ ନିଆଁ ଲିଭିଗଲା ଅଗ୍ନିକ ଭାବରେ । କମ୍ବଳଟା ବି ପଡ଼ିଚ ଠିକ୍ ସମୟରେ, ମୋହନ ସିଂ କହିଲା, ପ୍ରେସ୍ କମ୍ପୋଜିଟରକୁ । ବାଞ୍ଛାନିଧି ନିଦ ବାଉଳାରେ ଛୁଟି ହେଲା ଆସି ଦୁଆର ଖୋଲି ।

—ଯାଅ, ଖବର ଦିଅ ଥାନାରେ । ମୋହନ ସିଂ କହିଲା : ବଦମାସ୍‌କୁ ଜାଣୁ ଆମେ । ସାକ୍ଷୀ ଦବୁ ଥାନାରେ । ଯାଅ !

—ବାବୁ ନାହାନ୍ତି, ବାଞ୍ଛା କହିଲା : ଯାଏଁ, ପାଖ ମାରଓ୍ୱାଡ଼ିଙ୍କୁ ଡାକେ ।

ରାମହରି ଅଗ୍ରଓ୍ୱାଲ ଉଠିଲା ଧଡ଼ପଡ଼ ହେଇ । ପଚାରି ବୁଝିଲା ସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ନେପାଳୀ ଠାରୁ । ସବୁ ଶୁଣିସାରି କହିଲା ପଦୁଟିଏ...ଯୋଉମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚଉଚନ୍ତି ବିପଦ ଆପଦରେ, ସେମାନଙ୍କର କି ନିମକ ହାରାମି !! ସକାଳେ ଟେଲିଗ୍ରାମ କଲା ସୁବ୍ରତ ପାଖକୁ ଅଗ୍ରଓ୍ୱାଲ ।

ଟେଲିଗ୍ରାମ ପାଇ, ସବୁ ଆସି ଦେଖିଲା ସୁବ୍ରତ । ପ୍ରେସ୍ ଅଫିସ ଘର ଦୁଆରଟା ପୁରା କଳା ପଡ଼ିଯାଇଚି ପେଟ୍ରୋଲ ନିଆଁ ଧାସରେ । କିନ୍ତୁ ଜଳି ଯାଇନାହିଁ କୌଣସି ଅଂଶ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା । ପେଟ୍ରୋଲ ପକେଇ ନିଆଁ ଲଗେଇଲେ ପାହାଡ଼ ଜଳି ପାଉଁଶ ହୋଇଯାଏ, ଅଥଚ ପ୍ରେସ୍ ଘରର ଏତେ ଟିକିଏ କିଛି ନଷ୍ଟ ହେଇନି । ଜିନିଷ ପତ୍ର ସବୁ ସେଇମିତି ଅଛି ।

ରିକ୍ସା ଚାଳକ ମୋହନ ସିଂ ଆସି ଛିଡ଼ା ହେଲା । କହିଲା...ମୁଁ ଦେଖିଛି ସବୁ । ନେପାଳ ସାଥୀକୁ ଡାକ ଦଉଛି ଶୁଣନ୍ତୁ ।

—ଓଇ ଆକୁଲ ବଦମାସ୍, ସାଥୀ କହିଲା : ହାମ୍ କୋ ଛୁରି ଦେଖାତା ଥା, ହାମ୍ ଭୁଜାଲି ନିକାଲା ତୋ ଭଗା ଜାନ୍ ଲେକର ।

ଥାନାକୁ ଗଲା ସୁବ୍ରତ । ପଚାରିଲା : ମୋ ପ୍ରେସ୍ ଲୋକ ଆସି ଖବର ଦେଲେ ଆପଣଙ୍କୁ, ଅଥଚ...

—କ'ଣ କରିବୁ ଆମେ ? ଥାନା ଅଫିସର୍ କହିଲେ...ସାକ୍ଷୀ କିଏ ଦେବ ? କାହାକୁ କିଏ ଦେଖିଛି ?

— ରିକ୍ସା ବାଲା ମୋହନ ସିଂ, ଆଉ ସେଇ ନେପାଳ ସାଥୀ—

—କେହି ଠିକ୍ ରହିବେନି ଶେଷ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କେସ୍ କଚେରୀକୁ ଗଲେ ସମସ୍ତେ ଖସିଯିବେ । ତା' ଛଡ଼ା, ଏ ସବୁ ଆପଣମାନଙ୍କର ନେତା ନେତା ଭିତରେ କଳି ତକରାଳ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି । ଆମେ ଚକ୍ରା-ପଡ଼ିବା ସାର ହେବ ।

—ଘରଟା ଜଳି ଯାଇଥାନ୍ତା ଯଦି ?

—ଯାଇଥିଲେ ବି ଆମେ କିଛି କରିପାରିନଥାନ୍ତୁ । ଜଳି ନାହିଁ, ସେ ଆପଣଙ୍କ ଭାଗ୍ୟ...ଧର୍ମର ଜୟ ।

— ବାସ୍, ଏଇ ହେଲା ଆପଣଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ?

—ଏଠି 'ଆମେ' ଅଛୁ, କିନ୍ତୁ ଅକ୍ତିଆର ନାହିଁ । ସବୁ ବୁଝୁଛି, କିନ୍ତୁ କିଛି କରିପାରିବୁ ନାହିଁ ।

—ଧନ ଜୀବନ ନିରାପଦ ନୁହେଁ ତେବେ ଏଠି ।

—ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ନୁହେଁ ଅନ୍ତତଃ, ଥନା ଅଫିସର କହିଲେ ।

— ମୋ ପାଇଁ ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭାକର ଦାସଙ୍କ ପାଇଁ ?

—ତାଙ୍କପାଇଁ ଷୋଳଣାରେ ଆଉର ଷୋଳଣା । ଏଠି ପ୍ରଭାକର ଦାସ ସବୁ କିଛି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପରେ ବଡ଼ ମନ୍ତ୍ରୀ ।

—ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସବୁକିଛୁ ବୁଝନ୍ତି ନିଷ୍ଟପୁ ! ପେଟ୍ରୋଲ ପକେଇ ଜାଳିଥିଲେ ମୋ ଘରଟା । ନଜିର ରହିଲା କେମିତି ?

—ଉପରେ ଭଗବାନ ଅଛନ୍ତି, ଧର୍ମ ଅଛି ।

—ଉପରେ ଥିଲେ ଥାଇ ପାରନ୍ତି ଭଗବାନ୍, କିନ୍ତୁ ତଳେ କିଏ ଅଛି ବୁଝନ୍ତୁ ?

କିଛି ନବୁଝିପାରିଲା ପରି ବକ୍ ବକ୍ କରି ଚାହିଁ ରହିଲେ ଥାନା ଅଫିସର ।

—କହି ପାରିବେନି ନିଷ୍ଟପୁ, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : କେବଳ ଧର୍ମ ନୁହେଁ କର୍ମ ବି ଅଛି ତା ସାଙ୍ଗକୁ, ତା' ନହେଲେ ସବୁ ପୋଡ଼ି ଜଳି ଅଙ୍ଗାର ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତା । ନିଆଁ ଲିଭେଇଗଲା କିଏ ଜାଣନ୍ତି ? ନେପାଳୀ ପହରାଦାର ଆଉ ମୋହନ ସିଂ ରିକ୍ସାବାଲା । ସେମାନେ ସାହାସ କରୁଚନ୍ତି ଦୋଷୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସାକ୍ଷୀ ଦେବେ ବୋଲି, କିନ୍ତୁ ସଙ୍ଗୀନଧାରୀ ପୁଲିସ୍ ହେଇବି ଆପଣମାନଙ୍କର ସାହାସ ନାହିଁ ଦୋଷୀକୁ ହାତକଡ଼ା ଦବାକୁ ।

ଲଜ୍ଜିତ ହେଲାପରି ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲେ ଥାନା ଅଫିସର ।

।। ତିରିଶ ।।

ନିଆଁ ଭିତରେ ପୋଡ଼ି ଜଳି ଅଙ୍ଗାର ହେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଚକ୍ ଚକ୍ ଷ୍ଟୀଲଖଣ୍ଡ ପରି ଝଟକିଲା ସୁନ୍ଦରତର ନାଲି ଖପର ଛୁଆଣି ଝାଟି ମାଟିର ଘର ଖଣ୍ଡିକ । ଘଟଣାଟି ଗୋଟିଏ ଦମକା ହାଓ୍ୱା ପରି ବହିଗଲା ସହର ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡଯାଏଁ ।

ଇସ୍ପାତ ସହର ରାଜପଥରେ ଦମ୍କା ହାଓ୍ୱା ! ଯୋଉ ହାଓ୍ୱାରେ ଧୂଳି ଉଡ଼େନା । ଗାଢ଼ କଳା ପିଚୁ ରାସ୍ତା ଉପରେ କେବଳ ଗୋଟାଏ ଶିହରଣ ଖେଳଯାଏ ଉତ୍ସୁକତାର । ହୁଏ ତ କୋଉ ପଥିକର ପଦକ୍ଷେପ ହଠାତ୍ ଥମିଯାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ । ପଛକୁ ବୁଲିପଡ଼ି ଚାହିଁ ନିଏ ସେ ଥରୁଟିଏ । ତା'ପରେ ପୁଣି ଚାଲେ ତା' ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ, ନିର୍ଲିପ୍ତ ନିର୍ବିକାର ।

ତେବେ ବି ଏଇ ହାଓ୍ୱାର ଯୋଉ ତରଙ୍ଗ, ତା ବ୍ୟର୍ଥ ହେଇ ଯାଏନି । କେଉଁଠି ନା କୋଉଠି ଯାଇଁ ଧକ୍କା ଦିଏ । ହୁଏତ ଜନ-ସମୁଦ୍ରର ଅତଳ ତଳେ କମ୍ପନ ଜଗାଏ । ସେ କମ୍ପନ ବୁଦ୍ ବୁଦ୍ ହୋଇ ଫୁଟି ଉଠେ । ସମୟର ପ୍ରବାହରେ ସେ ବୁଦ୍ ବୁଦ୍ ରଖିଯାଏ କିଛି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, କିଛି ଧ୍ୱନି । ସେଇ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, କେତେବେଳେ ହୁଏ ସାହିତ୍ୟର ଉପାଦାନ । ସେ ଧ୍ୱନି ହୁଏ ଇତିହାସର କଥାବସ୍ତୁ ।

ଯଦିଓ ଇତିହାସ କେହି ମନେ ରଖେନା; କାରଣ ଇତିହାସର ଅନ୍ୟନାମ ବିସ୍ମୃତି । ତଥାପି ମନେ ପକେଇ ଦିଆଗଲେ ସେ ନିଜ ମହିମାରେ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠେ ।

ବସ୍ତୁ ଭିର ଅନ୍ୟନାମ ବି ଇତିହାସ । ଯେପରି ବସ୍ତୁଭିର ଅନ୍ୟନାମ ପ୍ରେମ ଅଥବା ଘୃଣା । ଗୋଟିଏ ଭାବନାର ଏପାଖ ସେପାଖ । ଯାହାକୁ ମନେ ରଖୁ ସେ ଜୀବନ୍ତ, ତାର ମୃତ୍ୟୁ ନାହିଁ । ଯାହାକୁ ଭୁଲି ଯାଉ, ଯାହାର ସ୍ମୃତି ଟାଣି ଓଟାରି ବାହାର କରିବାକୁ ହୁଏ ବହିର ଅକ୍ଷର ଭିତରୁ, ସେ ଇତିହାସ ।

ସୁବ୍ରତ, ଏଇ ସହରର ଇତିହାସରେ କେତୋଟି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅକ୍ଷରର ଅସଂଖ୍ୟ ଧାଡ଼ି ହୋଇଗଲା । ମାତ୍ର ଦଶ ପନ୍ଦରଟା ଦିନ ଭିତରେ ସେ ହେଲା ବହୁ ଆଲୋଚନାର ଅସରନ୍ତି କଥା ବସ୍ତୁ ; ଅପାଠୁଆ ଶ୍ରମିକ ଆଉ ଶିକ୍ଷିତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବି, ଉଭୟଙ୍କ ପାଇଁ । ରାଜନୈତିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସିଦ୍ଧି ପାଇଁ, ଜଣକର ସର୍ବସ୍ୱ ଜାଳି ପୋଡ଼ି ଦେବାର କୁଟଚକ୍ରାନ୍ତ ଯେ ବର୍ବରତାର ନଗ୍ନ ରୂପ, ଏଇ ପରିପ୍ରଶ୍ନର ଗୁଞ୍ଜରିଲା ମୁହେଁ ମୁହେଁ, ସହରର ନିର୍ବାଚନ ମୁଖର ରାଜପଥରେ । ଘଟଣାଟିର ଗୁରୁତ୍ୱ, ସାମୁହିକ ଉପଲବ୍‌ଧିର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଭିତରେ ସଞ୍ଚାରିତ ହେଲା, ଜନଜୀବନର ଶିରା ପ୍ରଶିରାରେ, ଉତ୍ତେଜନାର ଜ୍ୱାଳାମୁଖୀ ସ୍ରୋତପରି ।

ସୁବ୍ରତ ଇତିହାସ ହୋଇଗଲା ।

ଏକ ସନ୍ଧ୍ୟାର ମଳିନତା ଭିତରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ମାଳମା । ପ୍ରେସ୍‌ ଅଫିସ୍‌ର ଶାନ୍ତ ପରିବେଶ ଭିତରେ ତା ଉପସ୍ଥିତି କିପରି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ମନେ ହେଲା ଆଜ ।

କିଛିକ୍ଷଣ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ କରି ବସି ରହିଲା ସେ । ଯେପରି କୋଉଠୁ କ'ଣ କଥା ଆରମ୍ଭ କରିବ କିଛି ଭାବି ପାରୁନାହିଁ । ତା ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ସବୁ ଗୋଳମାଳ ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ସୁବ୍ରତ ବୁଝିପାରିଲା ମାଳମାର ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ମନର ଅବସ୍ଥା । କହିଲା : ଯା ହେଉ, ତୁମେଇ ଆସିଲ ଜଣେ, ପନ୍ଦର ଦିନପରେ ପ୍ରଥମ କରି...

—ତୁମର ସେ ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ ?

—ନା ।

—କାରଣ ?

—କାରଣ ମୁଁ ଜାଣେ, ଯୋଉ ଘଟଣାଟି ଇତିହାସର କଥାବସ୍ତୁ ହେବାକୁ ଯାଉଚି ଏ ସହରପାଇଁ ତାକୁ ଥରେ ଦେଖିଯିବାର ସତ୍ସାହସ ନ ଦେଖାଇବାଟା କେବଳ ଭୀରୁତା ନୁହେଁ ଏକ ନିର୍ଲଜତାର କଥା ।

—କ'ଣ ଲାଭ ଆସି ଦେଖିଯିବାରେ ? ଇତିହାସରୁ କି ଉପକାର ପାଏ ବା କିଏସ୍ ? ଯୋଉଥିରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ପ୍ରତିହିଂସାର ସଂଘର୍ଷ, ପରାଜୟର ଗ୍ଲାନି, ସଂଗ୍ରାମର ରକ୍ତାକ୍ତ ଦୃଶ୍ୟ, ତାକୁ ମନରୁ ପୋଛି ନ ଦେଲେ ଆଗକୁ ଚାଲିବା ଯେ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇପଡ଼େ ।

—ଆପଣ ତେବେ ଚାହାନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ଭୁଲି ଯାଆନ୍ତୁ ଏ କଥାଟା ? ନୀଳିମା ପଚାରିଲା : ପ୍ରତିକାର କରାଯିବନି ଏ ଅନ୍ୟାୟର ? ପ୍ରତିଶୋଧ ନିଆଯିବନି ?

—ମୁଁ କ'ଣ ଚାହେଁ ନ ଚାହେଁ, ସେ କଥା ମୋ ମୁହଁରୁ କ'ଣ ଶୁଣିବା ଉଚିତ ତୁମର ? ଯେତେବେଳେ ଆକ୍ରମଣଟା ମୋ ଉପରେ ହୋଇଚି ସିଧାସଳଖ, ପ୍ରତିହିଂସା ପରାୟଣ ହୋଇ ଉଠିବା ତ ସ୍ୱାଭାବିକ । କିନ୍ତୁ ଏମିତି କାପୁରୁଷଙ୍କଠୁ କି ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବ ? ଯାହାର ସାହାସ ନାହିଁ ସାମ୍ନା ସାମ୍ନି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ । ଲୁଚି ଛପି ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଆସି ସେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ପଳେଇଯାଏ, ତାକୁ ତ ଦୟା କରିବାର କଥା, ସୁବ୍ରତ ବେଶ୍ ବାସ୍ତବବାଦୀ ଗଳାରେ କହିଲା : ଯିଏ ଛଡ଼ା କହିପାରିବ, ମୋର ହୋଇ ଏଠି ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନଙ୍କଠୁ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବ କିଏସ୍ ? ଏଇ ସହାନୁଭୂତି ଟିକକ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ତୁମେ ବା ଆସିଲ ଏଠିକି କେତେଦିନ ପରେ ?

—ଟିକିଏ ବ୍ୟସ୍ତଥିଲି, ଲଜ୍ଜିତ ଗଳାରେ କହିଲା ନୀଳିମା ।

—ହଁ, ଏ ସହରରେ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟସ୍ତ ଅହରହ, ମିସ୍ ମିଶ୍ର ! ଦିନର ଚବିଶ ଘଣ୍ଟା ବି ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ଏଠି କାହାପାଇଁ । ସୁବ୍ରତ ପଟ୍ଟନାୟକ ନାମଧାରୀ ଜଣେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଅପମାନ, ବା ଲାଞ୍ଛନାରେ ଆଜି ଜଣେ

ବୁଦ୍ଧିଜୀବିର କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବରବାଦ୍ ହେବ ଏଇଟା ଆଶା କରାଯିବାର ଯୁକ୍ତି କୋଉଠି ? ଅନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିବାଦ କରି ଜଣେ ହେଲେ କେହି ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କଲେନାହିଁ, ରାସ୍ତାରେ ପଶି ଆଉ ବାହାରିଲେ ନାହିଁ, ଚକ୍ରାନ୍ତକାରୀମାନଙ୍କୁ ମୁହାଁମୁହିଁ ପଚାରିବା ପାଇଁ ମୁକାବିଲାର ତୋଡ଼ଯୋଡ଼ ହେଇ ପାରିଲେନି ଦଶ ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କ ଭିତରେ, ଇଏତ ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ କଥା । କାରଣ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବିମାନଙ୍କର କୌଣସି ଶ୍ରେଣୀ ନାହିଁ । ଐତିହାସିକ, ସାମାଜିକ ଭୂମିକାରେ ସେମାନେ କ୍ଷମତାର ଦାସ । ସେମାନେ ସ୍ୱାର୍ଥପର, ଶୂନ୍ୟକୁମ୍ଭ । ନା ଅଛି ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ସେମାନଙ୍କର ନା ଅଛି ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା । ନିଜ ଶ୍ରେଣୀରେ ଛିଡ଼ା ହେଇ ଅନ୍ୟ କାହାକୁ କିଛି ଦେଲାପରି ସାମାନ୍ୟତମ ସମ୍ପଦ କି ଉଦାରତା ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କର । ସେମାନେ ନିଃସ୍ୱ, ପରସ୍ପରର ମାଂସ ଲୋଭୀ, ପରଶ୍ରୀକାତର ।

— ମତେ କ୍ଷମା କରିବେ, ମାଳମା କହିଲା : ଆପଣ ଏପରି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଦେଖିଚନ୍ତି, ପରିସ୍ଥିତିର...

—କ୍ଷମା କରିବାର କିଛି ନାହିଁ, କାରଣ ଦୋଷ ତୁମର ନାହିଁ ଏତେ ଟିକିଏ । ଏଠି ନାଗରିକ ଚରିତ୍ର ଏଇଆ । ସମସ୍ତେ ଅସନ୍ତୋଷରେ କୁହୁଳୁଚନ୍ତି । ଅସନ୍ତୋଷ, ଆହୁରି ଆହୁରି ଉପାର୍ଜନ କରି ପାରିବାର ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ପାଉନାହାନ୍ତି ବୋଲି । ଅନୁଶୋଚନା, ତାଙ୍କର ପାଖ ପଡ଼ୋଶିଟି ରୋଜ ମାଛ, ମାଂସ ଖାଇ ସ୍କୁଟର ପଛରେ ତା ପ୍ରାଣପ୍ରିୟାଟିକୁ ବସେଇ ସହର ଘୁରି ବୁଲୁଚି, ଅପଶୋଷ, ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ତା'ର ପଦୋନ୍ନତି ହେଇ ପାରୁନାହିଁ ବୋଲି ହେଲ୍ପରରୁ ଫୋରମ୍ୟାନ୍, ଫୋରମ୍ୟାନ୍‌ରୁ ଅଫିସ୍ ସୁପରିନ୍‌ଟେନ୍‌ଡେଣ୍ଟ୍ । ଏଠି ସମସ୍ତେ ବୈଷୟିକ ମତଲବ୍‌ରେ ଅସ୍ଥିର । କିପରି ଟପିଯିବେ ଆଉ ଦଶ ଜଣକୁ ବଡ଼ଲୋକରେ । ଏଠି ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାର ଛକା ପଂଝା ମାତିରେ ସମସ୍ତେ ପାରଙ୍ଗମତା ଦେଖାଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନିଜ ଚାଲାଖ ଚତୁରତାର । ବାଜି ମାରି ସମସ୍ତେ ଏଠି ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ସଓ୍ୱାର ହେଇ ଛୁଟିଛନ୍ତି କେମିତି ରେସ୍‌ରେ ଜିତିବେ । ପାଖଲୋକ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଦେଖିବାର ଫୁରସତ୍ କାହିଁ ଏଠି ?

—ତା ହେଲେ ଏଠି କେହି ଦୋଷୀ ନୁହେଁ । ଏଠି କାହାର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ।

—ନାଇଁ କେମିତି ? ଏଠି ଦୋଷ ତାଆର, ଯେ ଏ ସହରରେ ଶତକଡ଼ା ଅନେଶୋଇ ଲୋକଙ୍କର ଏଇ ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରଣୋଦିତ ଚରିତ୍ରର ସମାଲୋଚନା କରୁଚି । ଆକ୍ଷେପ କରୁଚି ଏଠି ନାଗରିକ ଜୀବନର ଆତ୍ମକୈନ୍ଦ୍ରିକ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ । ଦୋଷୀ ହୁଏତ ମୁଁ,—ଆଜି ମୋ' ଠାରୁ ବି ଗୁରୁଜଣ, ଯୋଉମାନେ ଜାତୀୟତାବାଦ, ଓଡ଼ିଶାର ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତିକୁ ଯେଉଁମାନେ ଟେକି ଧରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ଏଇ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସହରରେ, ଅଣ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଖରେ ।

—ନା, ସେପରି କାହିଁକି କହୁଚନ୍ତି ? ଏ ଦୋଷ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର । ଏ ଲଜ୍ଜା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓଡ଼ିଆର । ମିଳମା କହିଲା : ସାରା ଭାରତବର୍ଷରେ ବୋଧହୁଏ ଆମେଇ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଜାତି...ଯେ ନିଜର ଐତିହ୍ୟ ଆଉ ସଂସ୍କୃତି କଥା ସଭା ସମିତିରେ କହିଲେ ବି ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ପୁଣିପୁଣି ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ବସୁ । କେବଳ ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ବସିବା କଥା ନୁହେଁ... ଉଦାରତାର ପ୍ରହସନକରି ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଭାଷା, ହାବ୍‌ଭାବ, ଚାଲି-ଚଲଣକୁ ନକଲ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରୁ ଆନ୍ତରିକ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହିତ । କହି, ଏକ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ନିକ୍ଷେପ କଲା ମିଳମା ।

—ଏ ଦୁର୍ଗତି ଭିତରେ କୋଉଠି କି ଯିବ ? କାହା ପାଖରେ ଫେରାଦ ହେବ ? ସୁବ୍ରତ ପଗ୍ଭରିଲା ।

—ଆପଣଙ୍କର ଖୁବ୍ କଷ୍ଟ ହେଉଚି ନା ? ମିଳମା ପଚାରିଲା : ଲାଗୁଚନ୍ତି ଆପଣ ହାରିଗଲେ ।

– ହାରି ଜିତିର ପ୍ରଶ୍ନ ନାଇଁ ମିସ୍ ମିଶ୍ର, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ମୁଁ ତ ଏଠିକି ଲଢ଼ିବାକୁ ଆସିନଥିଲି କାହା ସାଙ୍ଗରେ ? ମୋ ଜାତୀୟତାବାଦୀ ମନୋଭାବ ପାଇଁ ମୁଁ ଯେପରି ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭୋଗୁଥିଲି ପ୍ରବାସ ଭୂମିରେ, ମୋ ନିଜ ପ୍ରଦେଶରେ ଅନ୍ତତଃ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ଭାବରେ, ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି କଥା କହି ଗର୍ବରେ ମୁଣ୍ଡଟେକି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପାରିବି ଏଇ ବିଶ୍ୱାସ ନେଇ ଆସିଥିଲି ଏ ଇସ୍ପାତ ସହରକୁ କିନ୍ତୁ ଦେଖୁଚି ଏଠି ବି ମୋର ନିଷ୍କୃତି ନାଇଁ ହୁଏତ ଉଗ୍ର ଜାତୀୟତାବାଦୀଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ଆଉ ପସନ୍ଦ

କରୁ ନାହିଁ । ଏଠି ନିଜ ଜାତି ଭାଇ ହିଁ ମୋର ଶତ୍ରୁ । (ବିହାରରେ ଅପମାନିତ ହୋଇଥିଲି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଉପେକ୍ଷିତ ହେଲି ।)

— ଆପଣ ବଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।

— ଭୁଲ୍ । ମୁଁ ବରଂ ସୂକ୍ଷ୍ମଦର୍ଶୀ ହୋଇ ଉଠିଛି ! ସର୍ବଭାରତୀୟ ସହରରେ, ମୋ ଜାତି ନିଜ ଘରେ ଥାଇ ବି କିପରି ଅସହାୟ, କାର୍ଖାନାର ଅଣଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରଙ୍କ ପାଖରେ ହାତଯୋଡ଼ି ଠିଆ ହେବାଠୁ ନେଇ, ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ କିପରି ଐକ୍ୟହୀନ, ଅସଂଗଠିତ, ସଂସ୍କୃତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ସୀମାବଦ୍ଧ, ଅଣଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପାଖରେ କେବଳ ଅତୀତ ଆଉ ପ୍ରାଚୀନକୁ ନେଇ ଅନ୍ତମାନ୍ଦାରେ ସ୍ଥାଣୁ ଆଉ ନିର୍ବେଦ, ସେଇଆ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ହତାଶ ହେଉଛି । ଅନେକ ଆଶା ନେଇ ମୁଁ ଆସିଥିଲି ଏ ସହରକୁ ମିସ୍ ମିଶ୍ର...ଅନେକ ସ୍ୱପ୍ନ ନେଇ ଆସିଥିଲି !

—ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି ?

—ସେପରି ଭାବନା ମୋ ମନକୁ ଆସିବା ଆଗରୁ ମୁଁ ଯେପରି ଏଠୁ ଚାଲିଯାଏ ମିସ୍ ମିଶ୍ର ! ଏ ସହର ଛାଡ଼ି ଖୁବ୍ ଦୂରକୁ, ଯେଉଁଠି ମୋ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଜାହିର କରିବାର ସୁଯୋଗ ଆଉ ରହିବନି । ରହିବନି ଓଡ଼ିଶାର କଳା ସଂସ୍କୃତିକୁ ବଞ୍ଚାଇବା କରିବା ପାଇଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପରାୟଣତାର ସଚେତନତା । ଦରକାର ପଡ଼ିବନି ଆଗଭର ହୋଇ ଓହ୍ଲାଇପିବାକୁ ପ୍ରତିଯୋଗୀତା କ୍ଷେତ୍ରକୁ, ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକଙ୍କ ସଂସ୍କୃତିକୁ ମୁକାବିଲା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆକ୍ରମଣର ସଂଗ୍ରାମୀ ମନୋଭାବ ନେଇ । ସେଇପରି ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଲୁପ୍ତ ସ୍ଥାନକୁ ମୁଁ ଯିବାକୁ ଚାହେଁ ଯେଉଁଠି ମୋର 'ମୁଁ'ଭିତରୁ ମୁଁ ହରେଇ ବସିପାରିବି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ । ନିର୍ଲିପ୍ତ ଆଉ ନିର୍ବିକାର ରହିପାରିବି ଜୀବନର ବାକି ଦିନତକ...

—ରହି ପାରିବେ ? ମାଳବୀ ପଚାରିଲା ।

—ପାରିବାକୁ ହେବ ।

—ଇଏତ ନିଜଠୁ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଲାପରି ଏକ ଶପଥ ।

—ଜାତିପ୍ରୀତିବାଦୀ ହେଲେ ଅନେକ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ ମିସ୍ ମିଶ୍ର ! ସମ୍ମୁଖ ରଣରେ ମୁଁ ରକ୍ତ ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲି ଅଣ-ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ସହିତ ସଂଘର୍ଷରେ । କିନ୍ତୁ ନିଜ ଭାଇ ସହିତ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା, ତା’ ପୁଣି ଭାଷା, ସଂସ୍କୃତିକୁ ନେଇ । ସ୍ୱା ଯେ, କି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର କଥା, ତା’ ତୁମେ ବୁଝିପାରିବ ନାହିଁ । ତା’ଠୁ ବରଂ ଛାଡ଼ିଦେଇଯାଏ ସେଇମାନଙ୍କ ହାତରେ, ଯୋଉମାନେ ନିଜ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧି ପାଇଁ, ଜାତିପ୍ରୀତିବାଦୀ ମନୋଭାବକୁ ଏକ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଦେଶିକତା କହି, ଶତ୍ରୁତା କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ମୁକାବିଲା କରିବାର ବିରୋଧ ଆସୁ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଭିତରୁ । ଏଇ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୋ ପରି କେତେଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ ଏଠି ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଚି ଏକ ପ୍ରକାର । ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା କାମଟି କେବଳ ପଣ୍ଡିତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ବା କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁସୂଦନଙ୍କଠି ସୀମାବଦ୍ଧ ନଥିଲା । ବ୍ରିଟିଶ ଅମଳରେ ସେମାନେ ଯେତିକି ବାଟ ଦେଖେଇବା କଥା, ଆମମାନଙ୍କୁ ଦେଖେଇଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଏଣିକି ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓଡ଼ିଆର । ତା’ ଯଦି ନହୁଏ, ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ପ୍ରଗତି ସହିତ ଓଡ଼ିଶା ଠିକ୍ କରି ଦେଇ ପାରି ଉଠିବା ଅସମ୍ଭବ । ଏଇ ଇସ୍ପାତ ସହରରେ ଆମର ଯୋଉ ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥା, କେବଳ ନିଯୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ, ସାମାଜିକ, ବୈଷୟିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ, ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ପ୍ରଦେଶର ଏଇ ଏକମାତ୍ର ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ସହରରେ ଆମେ ସେପରି ପଛରେ ପଡ଼ିଚୁ, ସେ ସବୁ ଅନୁଭବ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ପ୍ରତିକାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସି ପାରୁନୁ । ଏହାଠୁ ବଳି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର କଥା କ’ଣ ହୋଇପାରେ ? କହି, ଟିକିଏ ଥଙ୍ଗ ଥଙ୍ଗ ହେଲା ପରି ସୁବ୍ରତ ପୁଣି କହିଲା : ଏଠି ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ କୁଲି, କିରାଣି, ହେଲ୍ପର କରି ରଖିବାକୁ ଏକ ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ ଯୋଜନା କରିଯାଇଥିଲେଣି ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ଅଣଓଡ଼ିଆ ଅଫିସରମାନେ । ଦିଲ୍ଲୀ ଦପ୍ତରରୁ ସବୁକିଛି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେବ ଏବଂ ଅଣଓଡ଼ିଆ ଅଫିସର, ଇଞ୍ଜିନିଅର, ଟେକ୍ନିସିଆନ୍ସଙ୍କ ପୁଅ, ନାତି, ଅଣନାତିମାନେ ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ବିସ୍ତାର କରିଚାଲିବେ ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଉପରେ, ଯା’ର ସୂକଳ୍ପିତ ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ି ସାରିଚି ବହୁତ ଆଗରୁ । ହୁଏତ ଏପରି ଦିନ ଆସିବ, ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠୁ ନେଇ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ପ୍ରଶାସକମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ଯ ଏଠିକା କମ୍ପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଭ୍ରକ୍ଷେପ କରିବେ ନାହିଁ ।

—ସେ ଚକ୍ରାନ୍ତର ଆଭାସ ତ ମିଳସାରିଲାଣି, ମାଳମା କହିଲା : ଯୋଉ ଦଶ, ବାର ଜଣ ଓଡ଼ିଆ ଅଫିସର ଅଛନ୍ତି ଏଠି ସମ୍ମାନଜନକ ପୋଜସନ୍‌ରେ, ସେମାନଙ୍କୁ ରାଞ୍ଚି, କଲିକତା, ଦିଲ୍ଲୀ ବଦଳି କରିବାର ମାରପେଞ୍ଚ ଚାଲିଚି, ସବୁବେଳେ । ଏଇଥିପାଇଁ ବୋଧ ହୁଏ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭ, ତା' ସମ୍ମାନ ନେଇ ଏଠୁ ଚାଲିଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ଯାଇଚି ବର୍ଲିନ ।

—ବର୍ଲିନ ? ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ଏଠି ନାହିଁ ନା କ'ଣ ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ନା ।

—ହଠାତ୍ ଜର୍ମାନ ଯିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ?

—ଷ୍ଟିଲ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟର ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ପାଇଁ ଜର୍ମାନ ଟେକ୍‌ନିସିଆନ୍‌ସଙ୍କ ସହିତ କିଛି ପରାମର୍ଶ ଥାଇପାରେ । ହୁଏତ ମେସିନ୍ ଯନ୍ତ୍ରପାତି କଣାକଣି କାମ ବି ଅଛି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଭାବୁଚି ତା'ର ଭିତର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ଜର୍ମାନରୁ ଫେରିବା ବାଟରେ ତେହେରାନରେ ଓହ୍ଲେଇ, ନିଜ ପାଇଁ କିଛି ନିଯୁକ୍ତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଆସିବ ।

—ଇରାନ୍ ଦେଶଟା ପ୍ରତି ହଠାତ୍ କାହିଁକି ଝୁଙ୍କ୍ ଉଠିଲା ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭର ? ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା ।

—ଠିକ୍ କହିପାରିବିନି, ମାଳମା ଅର୍ଦ୍ଧସଙ୍କୁଚିତ ଗଳାରେ କହିଲା : ତେବେ ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ, ସେଇ ଜର୍ମାନରେ ଶେଷ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଯିବାକୁ ଜେସ୍‌ମିନ୍ ପାଖୋଲେଇବ ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭକୁ । ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇଚି ସେଇଥିପାଇଁ ।

—ଜେସ୍‌ମିନ୍ ? ନାଁ ଟିକୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲା ସୁବ୍ରତ ।

—ହଁ, ବେଶ୍ କେତେଦିନ ଧରି ରମଣୀ ବଲ୍ଲଭର ପିଚ୍ଛା ଧରିଥିଲା ଜେସ୍‌ମିନ୍ ।

—ତୁମେ କ'ଣ କିଛି ସନ୍ଦେହ କରୁଚ ?

ଉତ୍ତର ଦେଲା : ନାହିଁ ମାଲମା । ଚୁପ୍ ଚାପ୍ ବସି ରହିଲା ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ।

—ମୁଁ କିନ୍ତୁ ରମଣୀବଲ୍ଲଭ ଫେରି ନ ଆସିବାର କାରଣ ଦେଖୁନି, ସୁବ୍ରତ କହିଲା : ଭୁଲ୍ ସେ କରିବନାହିଁ କଦାପି, ଇଏ ମୋର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ । ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ତା'ର ଅନେକ କିଛି କରିବାର ଅଛି, ଏକଥା ସେ ମତେ କହିଚି ଅନେକ ଥର । ନିଜ ଚରିତ୍ରହୀନତାର ସ୍ୱୀକୃତି ଭିତରେ ତା' ବଳିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଚେହେରା ମୁଁ ଦେଖିଚି । କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ କଥା, ଏତେ ସମୟ ଧରି ମୋ ପାଖରେ ବସି ରହି, ଏକଥାଟା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କହିନଥିଲ କାହିଁକି ?

—କହି କ'ଣ ହେବ ? ମୁଁ ଜାଣେ ରମଣୀବଲ୍ଲଭ କାହାର ନୁହେଁ । ତାକୁ ନେଇ କିଛି ଆଶା କରିବା କେବଳ ଗୋଟାଏ ସାନ୍ତ୍ୱନା । ସେ ଏଠି ନାହିଁ, ଏ ସହରକୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିଚି, ଏକଥା ଜାଣିଲେ ଆପଣ ଆହୁରି ହତାଶ ହୋଇ ପଡ଼ିବେ । ଏ ଦୁଃସମୟରେ ସେ କଥା କହିବାକୁ ମୁଁ ଉଚିତ ମନେ କଲିନାହିଁ ।

—ଦୁଃସମୟ କଥା କ'ଣ କହୁଚ ମାଲମା, ସୁବ୍ରତ ପଚାରିଲା : କାହିଁ ମୁଁ ତ ସେପରି କିଛି ଅନୁଭବ କରୁନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଏ ସହରକୁ ନେଇ ମୋର ଯୋଉ ଆଶା, ଆକାଂକ୍ଷା, ସ୍ୱପ୍ନ ଆଉ ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା, ସବୁ ନଷ୍ଟ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଚି, କିନ୍ତୁ ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ତ ମୋ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆୟ ବା ଉନ୍ନତିକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ନଥିଲା, ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଥିଲା ସମଗ୍ର ଜାତି ପାଇଁ । ଓଡ଼ିଆ ଜାତି, ତା' ଭାଷା, ସଂସ୍କୃତି ଆଉ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶର ଏକ ବିରାଟ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଦେଖିବି ଏ ସହରରେ, ଏଇ କଳ୍ପନାରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇଥିଲି ମୁଁ । ସେ ଆଶା ଚୁରମାର ହୋଇଗଲା, ଏକଥା ସ୍ୱୀକାର କରୁଚି । ସମଗ୍ର ଜାତି ପକ୍ଷରେ ଇଏ ଏକ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର କଥା । ହେଲେ ଏ' ବିଷୟରର ଅନ୍ୟ ଦିଗ ଅଛି । କଳାବଜାର, ଦୁର୍ନୀତି, ଗୁଣ୍ଡା-ଗରଦିର ଶାସନ ଶୃଙ୍ଖଳାହୀନ ଏକ ସହର, କୌଣସି ଜାଣିପୂତାବାଦୀ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ପାଇଁ, କେବଳ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ନିବାସଭୂମିର ସ୍ୱର୍ଗ ହୋଇ ନପାରେ ।

—ଏ ସହର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବେ ତା'ହେଲେ ? ମାଳମା—ପଚାରିଲା ବିମର୍ଷ ଗଳାରେ ।

—ମଣିଷକୁ ଏ ପୃଥିବୀ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାକୁ ପଡ଼େ ଦିନେ, ଯୋଉ ପୃଥିବୀକୁ ଏତେ ଭଲ ପାଇଥାଏ ସେ ।

—କିନ୍ତୁ ଜୀବନରେ ଏ ପରାଜୟର ଗ୍ଲାନି ନେଇ, କ'ଣ ଆପଣ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିପାରିବେ ?

—ପରାଜୟର ଗ୍ଲାନି କ'ଣ ଅଛି ଏଥିରେ ? ବରଂ ଏତେଦିନକେ ଗୋଟାଏ ସୁଯୋଗ ପାଇଲି ମୋ ଜାତିଭାଇଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବାପାଇଁ । ପ୍ରଦେଶ ବାହାରେ, ବହୁବର୍ଷ ଅତିବାହିତ କରି, ଜାତୀୟତାର ଅଗ୍ନି ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗରେ ଦୀପ୍ତିମାନ ହୋଇ, ମୋ ଭାଷା, ମୋ ସାହିତ୍ୟ, ମୋ ସଂସ୍କୃତି ନେଇ ଅଣ-ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପାଖରେ ଷୋଳ-ଚମ୍ପୁ-ତୋଫାନ କରି ଆସୁଥିଲି । ଆଜି ନିଜ ପ୍ରଦେଶର ଏଇ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସହରରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଆତ୍ମଘାତି ଚେହେରାଟା ଦେଖି ମୁଁ ଯେ ଖୁବ୍ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇପାରିଚି, ଇଏ ଏକ ବିରାଟ ଉପଲବ୍ଧିର କଥା ମୋ ପାଇଁ । ବାସ୍ତବତାର ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ବୁଝିପାରିଛି, ଏ ଜାତିର ଦେଶପ୍ରାଣତା ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ । କେବଳ ଅତୀତର ସ୍ଥାପତ୍ୟକଳାକୁ ନେଇ କିଛି ହାମ୍‌ବଡ଼ା ଗର୍ବ ଆଉ ଅହଙ୍କାର । ପୁଣି ସବୁଠାରୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ହେଲା ତା' ଜନ୍ମମାଟିରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ ଏକଜୁଟ ହୋଇ ରାଜନୀତି ବିସ୍ତାର କରି ଚାଲିଥିବେ, ସେ ନୀରବ ଦ୍ରଷ୍ଟା ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିବ । ସେମାନଙ୍କ ସଂଗଠିତ ମାରପେଞ୍ଚରୁ ଏ ଜାତି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିଛି ଶିଖିଲା ନାହିଁ ।

—ଶିଖିବ କେମିତି ? ଭୁଲ୍‌ଟାକୁ ଦେଖାଇଦବା ପାଇଁ ଜଣେ ଆଦର୍ଶ ଚରିତ୍ର ଜନନାୟକ କାହିଁ ଏ ପ୍ରଦେଶରେ ?

—ଭୁଲ୍ କହୁଚ ମାଳମା, ନେତା ବା ଜନନାୟକର ଆବିର୍ଭାବ ଆଉ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ଏ କାଳରେ । ସେତେବେଳେ ବ୍ରିଟିଶ ରାଜନୀତି ଥିଲା, ଗୋଳା, ବାରୁଦ, ବାଏନେଟ୍‌କୁ ଡରୁଥିଲେ ସମସ୍ତେ । ଯୋଉ ଜଣେ ଦି ଜଣ

ସାହସକରି ବାହାରୁଥିଲେ; ସେମାନଙ୍କ ଗୌରବକୁ ପ୍ରଶଂସିତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଥିଲା ଜନତା । 'ନେତା'ର ସମ୍ମାନ ଦେଉଥିଲା । ସେ ଦିନ ଆଜି ବଦଳି ଯାଇଛି । ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଭାରତବର୍ଷରେ 'ଗଣ'ହିଁ ଦେବ ସେ 'ନେତୃତ୍ୱ' । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବାହାରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏକଯୁଟ୍ ହୋଇ, ଏକ ସାଙ୍ଗରେ । ଇଏ ସମଷ୍ଟିର ଯୁଗ । ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷର ନୁହେଁ । ସମଗ୍ର ଜାତି ଉଠିବ ହୁଙ୍କାର ଦେଇ ଅବିଚାର ବିରୁଦ୍ଧରେ । ତା' ନହେଲେ ବିପଦ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ଜଣେ ଯଦି ଆଗେଇ ଆସି ପ୍ରତିବାଦ କରେ, ପ୍ରଶାସନିକ ହୁକୁମତ୍ ଅଛି ଯାହା ହାତରେ, ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ବାହାରିବ ସେ । କାରଣ ତା' ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ନେତୃତ୍ୱ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗଠିତ ବିଦ୍ରୋହ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ, ଏଇ ଆଶଙ୍କାରେ ଯେତେଦୂରପାରେ ବିରୋଧି ଶକ୍ତିକୁ ଦବେଇଦବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ । ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା ନାଁରେ ଉଠେଇବ ଧର୍ଷଣର ତଲୱାର । ତା' ସରକାରର ଗୁଇନ୍ଦା ଆଉ ପୁଲିସମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦବ, ଖତମ କରିଦିଅ 'ଦେଶଦ୍ରୋହୀ'ଙ୍କୁ ।

ମାଳମା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଶୁଣିଲା ।

—ସେଇଥିପାଇଁ, ସୁବ୍ରତ କହି ଚାଲିଲା : ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷର ଚେଷ୍ଟା ଆଜି ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯାଉଛି ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ କେବଳ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶରେ ନୁହେଁ, ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ବି ଗଣତନ୍ତ୍ର ନାଁରେ ଯୋଉମାନେ ଶାସନ ଗାଦିକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱୈରାଚାର ଆଉ ଏକଛତ୍ରବାଦ କିପରି ଉତ୍କଟ ଆକାର ଧାରଣ କରିଛି, ଦେଖିପାରୁଛ ତ ?

—ଆପଣ ଲେଖକ, ଆପଣ ସୂକ୍ଷ୍ମଦର୍ଶୀ । ହେଲେ, ଲୋକଶକ୍ତିକୁ ବାଟ ଦେଖେଇବ କିଏ ?

—ଦେଖେଇବ 'ସମୟ' । ଲୋକ ଶକ୍ତି ହିଁ 'ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ'ଙ୍କୁ ବାଛିବ ସମଷ୍ଟି ଭିତରୁ । ବସେଇବ ନେଇ ପ୍ରଶାସନର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସିଂହାସନରେ । ପୁଣି ସମୟ ପଡ଼ିଲେ, ଟାଣି ଆଣି ଫିଙ୍ଗିଦେବ ରାସ୍ତା ତଳରେ ଯଦି ଜାତିର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଅବଜ୍ଞା କରି ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧିର କୁତ୍ସିତ ଜୀବିକା ଆରମ୍ଭ କରିଦିଏ ସେ ପ୍ରିୟାପ୍ରୀତି ତୋଷଣ ଭିତରେ ।

—ଯଦି କ'ଣ ? ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ଦୁଇ ଦଶକ ଭିତରେ ଲୋକପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରର ତ ସୀମା ଟପିଗଲାଣି, ହେଲେ ସିଂହାସନ ଉପରୁ ଟାଣି ଆଣି ତଳେ କଚାଡ଼ି ଦବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ କାହିଁ ?

—ସେ ସମୟ ଆଉରି ଆସିନି ମାଲମା ! ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅତ୍ୟାଚାରୀ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସକଙ୍କୁ ହଟେଇବାକୁ ଦେଢ଼ଶ' ବର୍ଷ ଲାଗିଥିଲା ଆମକୁ ନିଜ ଦେଶରେ । ରାଜନୀତିକୁ ରୋଜଗାରର ପନ୍ଥା ଭାବେ ବାଛି ନେଇଥିବା ଶାସକଦଳଙ୍କୁ ମୂଳପୋଛ କରିବାକୁ ତିନି ଶହ ବର୍ଷ ଲାଗିଯାଇପାରେ । କାରଣ, ଘର ଶତ୍ରୁ ବାହାର ଶତ୍ରୁଠୁ ଆହୁରି ଭୟଙ୍କର ।

—ମାଧ୍ୟମ କ'ଣ ?

—ମାଧ୍ୟମ : ସଂଗଠିତ ଗଣଶକ୍ତି । ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ, ନିଗୃହୀତର ଅସନ୍ତୋଷରୁ ନିଆଁ ଜଳି ଉଠିବ ଦିନେ । ସେଇ ନିଆଁ ଦେଖେଇବ ଆଲୋକ, ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ । ମାଧ୍ୟମ ହେବ, ପ୍ରତି ଘରେ ଘରେ ଝୁଲି ପକେଇବାର ପ୍ରସ୍ତୁତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାଣର ଅନୁଭବ ଭିତରେ ଯେଉଁ ବିଦ୍ରୋହ ରୂପ ନେବ, ସେଇ ହେବ କ୍ଷମତାଲୋଭୀ ଶାସକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଶ୍ରୁତପୂର୍ବ ବିପ୍ଳବର ଅଭିନବ ଆହ୍ୱାନ । ସେ ବିପ୍ଳବ ରୁଷିଆ ବା ଚୀନର 'ସାମ୍ୟବାଦ' ଚିନ୍ତାଧାରାରୁ ଉଧାର ହେଇ ଆସିବନି, ଆସିବ ଏଇ ଦେଶର କ୍ଷେତ ଖମାରର ଚାଷି, କଳକାରଖାନାର ମଜଦୁର, ରାସ୍ତା ଘାଟରେ ବାବନାଭୂତ ହେଇ ବୁଲୁଥିବା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଶିକ୍ଷିତ ବେକାରଙ୍କ ସଂଗଠିତ ଆନ୍ଦୋଳନରୁ ।

—କି ଭୟଙ୍କର କଳ୍ପନା ଆପଣଙ୍କର ! ସାମାନ୍ୟ ଉତ୍ତେଜିତ ହେଲାପରି କହିଲା ମାଲମା ।

—ଭୟଙ୍କର ନୁହେଁ, ଖୁବ୍ ସହଜ ଆଉ ସ୍ୱାଭାବିକ । ଯେଉଁମାନେ ବିଧାନସଭା, ଲୋକସଭା ଆଉ ରାଜ୍ୟସଭାକୁ ଲୋକଙ୍କ ଭୋଟରେ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ଆସି, କଳାବଜାରୀ ମୁନାଫାଖୋରଙ୍କ ହାତବାରିସି ହେଇ ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା କଳାପୋତେଇ ନେଇ ସାତ ସାତ ପୁରୁଷକୁ କୋଠା, ବାଡ଼ି, ଧନ, ଦୌଲତ ମହଜୁଦ୍ କରି ଚାଲିଚନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଚାଲେଞ୍ଜି ଦବ କିଏ,

ଏକମାତ୍ର ଗଣଶକ୍ତି ଛଡ଼ା ? ମୋର ତ ମନେ ହୁଏ, ସମୟ ଆସିବ, ଗଣଶକ୍ତି ଉପରେ ସୁବିଧାବାଦୀ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ଦଳ, ଆଉ ରାଜନୀତରେ ପଶିବାପାଇଁ ସାହସ କରିବେନାହିଁ । ପୂରାପୂରି ବଦଳଯିବ ରାଜନୈତିକ ବାତାବରଣ । ସାମଗ୍ରିକ ବିପ୍ଳବରେ ମାନବବାଦୀ ଧୂଳି ଭିତରେ ସେଦିନ ପ୍ରାଦେଶିକ ମନୋଭାବର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ବି ଆଉ ରହିବନାହିଁ କାହା ପାଖରେ । କାରଣ କେନ୍ଦ୍ରରେ ସମାରୂଢ଼ ହେବେ ଯେଉଁ ଲୋକପ୍ରତିନିଧିମାନେ, ଭୟ କରିବେ ସେମାନେ ଦରିଦ୍ର, ଅନଗ୍ରସର ପ୍ରଦେଶର ଜନତାକୁ ବେଶୀ, କାରଣ ସେମାନେ ବୁଝିନେଇ ସାରିଥିବେ ସବୁ କାଣ୍ଡକୁ ଓଲଟ ପାଲଟ କରିଦବାର ଦୁର୍ବାରଶକ୍ତି ବାସ୍ତବିକ ଏଇ ସର୍ବହରା ବୁଭୁକ୍ଷୁମାନଙ୍କର ପ୍ରତିହିଂସା ଜର୍ଜର ହୁଙ୍କାର ଭିତରେ ଏବଂ କ୍ଷମତାରେ ରହିବାକୁ ହେଲେ ଏଇମାନଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର ସମାଧାନ କରିବାକୁ ହେବ, ସର୍ବାଗ୍ରେ । ତା' ନ ହେଲେ ବିପ୍ଳବ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ । କହି, ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇପଡ଼ି ମାଳମା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲା ସୁବ୍ରତ : ଏଇ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ଖଣିଜ ସମ୍ପଦରେ ଭରପୂର ଓଡ଼ିଶା, ପଛରେ ପଡ଼ିଥିବ ଅଥଚ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ ସେଠିକି ଆସି ବେପାର ବାଣିଜ୍ୟ କରି ଲୁଟ୍ ପାଟ୍ କରି ସବୁ ମାରିନେଇ ଚାଲିଯିବେ, ଏ ଅନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିବାଦ ଆଉ ପ୍ରତିକାର ସେଇମାନେଇ କରିବେ ଆମମାନଙ୍କ ତରଫରୁ, ମୋର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ।

—ଆପଣ କହିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ଓଡ଼ିଆଙ୍କୁ ଗରିବ ଆଉ ନିଃସ୍ୱ କରି ଅଣ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଚାଲିଛି, ତା'ର ପ୍ରତିକାର ହେବ, ଯୋଉ ଦିନ ସାରା ଭାରତରେ ସୁବିଧାବାଦୀ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ଗୋଷ୍ଠୀଶାସନର ଶେଷ୍ ହେବ ? ମାଳମା ପଚାରିଲା ।

—ହୁଏ ତ ସେଇଆ । ସୁବ୍ରତ କହିଲା : କାରଣ କ'ଣ ଜାଣ ? ଆମ ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାରର ଭୟ, କେନ୍ଦ୍ରଶାସକ ବର୍ଗଙ୍କୁ । କାଳେ ନିଜ ଲୋକଙ୍କ ହକ୍ କଥା କହିଲେ, କେନ୍ଦ୍ରରେ ବଡ଼ ମନ୍ତ୍ରୀଟାଏ ହବାର ସମ୍ଭାବନା ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯିବ ! ଏଇଥିପାଇଁ, ଓଡ଼ିଶା ଭୂଇଁରେ ଅଣ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଇ ତାଙ୍କ ମହାଭାରତୀୟ ପ୍ରେମର ଆଦର୍ଶବାଦ ପ୍ରଚାର କରିବାରେ ବାହାଦୁରୀ ଦେଖେଇ ହଉଚନ୍ତି ସବୁଠୁ ବେଶୀ ।

—ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ତେବେ ଆପଣଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପରାଜୟର ଗ୍ଲାନି କଥା ଆଉ କ'ଣ ଥାଇପାରେ ? ପ୍ରଦେଶର ଶାସନକଳ ଯେତେବେଳେ ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥବିମୁଖ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଦଳବଦଳ ନ ହେଲେ ପ୍ରଶାସନିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ଅନ୍ଧକାରାଚ୍ଛନ୍ନ ! ଏ ସହରର ଅଭିବୃଦ୍ଧିରେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଘିଅ ମହୁରେ ଭାସିବ, ଏ ଯୋଉ କଳ୍ପନା-ଜଳ୍ପନା ରହିଥିଲା ତା' ଯେ ଏକ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ...

—ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ! ହଠାତ୍ କଥା ମଝିରେ ବାଧା ଦେଇ ମାଳମା ମୁହଁରୁ 'ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ' ଶବ୍ଦଟାକୁ ଟାଣି ନେଲା ସୁବ୍ରତ । କହିଲା : ବାଃ, ଠିକ୍ ଶବ୍ଦଟିଏ କହିଚ ମାଳମା, ଏ ସହରରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଆଶା, ଭରସା ସବୁ ଏକ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ !

ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ !!

॥ ଏକତିରିଶ ॥

ରାତି ଅନେକ ହୋଇଥିଲା ।

ମଣିବନ୍ଧରେ ଥିବା ଘଡ଼ିଟିକୁ ଚାହିଁ, ମାଳମା ବିଦାୟ ନେବାପାଇଁ ଉଠି ଛିଡ଼ା ହେଲା ।

କିଛି ଦୂର ବଳେଇଦବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ପ୍ରେସ୍ ଘରର ସାମ୍ନା ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ଆସିଲା ସୁବ୍ରତ ।

ଅପେକ୍ଷାକରି ରହିଥିବା ରିକ୍ସା ଉପରେ ବସି ବିନମ୍ର ଭଙ୍ଗୀରେ ନମସ୍କାରଟିଏ କରି ଚାଲିଗଲା ମାଳମା ।

ଘର ଭିତରକୁ ଫେରିବା ଆଗରୁ ଥରେ ନକ୍ଷତ୍ରପୂରିତ ଶୂନ୍ୟଲୋକକୁ ଚାହିଁଲା ସୁବ୍ରତ । ନିଶୁତି ପ୍ରହରର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ରାତିର ଗମ୍ଭୀରତାକୁ ଯେପରି ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ କରି ତୋଳିଛି ।

ଦକ୍ଷିଣପଟ ଆକାଶଟା ଚିମ୍ନିର କଳାଧୂଆଁରେ ଡ଼ାର୍କ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ତା'ର ତଳେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକ ଉଦ୍ଭାସିତ କାରଖାନାର ଧୂସର ବିସ୍ତୃତ କେଉଁ ଏକ ପଥହରା ବାଟୋଇପରି ଅବରୁଦ୍ଧ ବେଦନାରେ ଫାଟି ପଡ଼ିଲା ପରି ସ୍ତବ୍ଧ ବିମୂଢ଼ । ଚାରିଆଡ଼େ ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ଭାବ । ସୁବ୍ରତର ହଠାତ୍ ମନେହେଲା ସେ ଯେପରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସହାୟ ଆଉ ନିଃସଙ୍ଗ । ବହୁଦିନର ବନ୍ଧୁ ମଳିନ ସ୍ମୃତି ଛଡ଼ା ଆଜି ଆଉ ପ୍ରାଣ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇ କିଛି ନାହିଁ ତା'ର । କେହି ଜଣେ ହେଲେ ନାହିଁ ଏଠି ତା' ପାଖରେ ଆସି ଛିଡ଼ା ହେବା ପାଇଁ ଅସମୟରେ ବିପଦ ଆପଦର ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ।

ଭାବଥିଲା ସୁବ୍ରତ : ତା' ଜୀବନ ଏଇ ସହରରେ ଏକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସାର୍ଥକତା ଦିଗରେ ପ୍ରସାରିତ ହେବ । ସାଂସ୍କୃତିକ ଚେତନାର ବିଶ୍ୱମୈତ୍ରୀ ଭାବରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହେବ ସେ ।

ଝାଙ୍ଗର ପାହାଡ଼ ଜଙ୍ଗଲରୁ ଚେଇଁ ଉଠିବ ଶିଳ୍ପ-ସଭ୍ୟତାର ଏପରି ଏକ ମହାନଗରୀ, ଯାହାର ବ୍ୟସ୍ତ ମୁଖର କର୍ମ ଜଞ୍ଜାଳ ଭିତରେ ସେ ଦେଖିବ ଅସରନ୍ତି ସୁଖ ସମୃଦ୍ଧିର ଫେନାୟିତ ପ୍ରାଣ ତରଙ୍ଗ ।

ସେଇଥିପାଇଁ ଏ ସହର ନିର୍ମାଣର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଭାତରେ ଉତ୍ତିନ୍ହିତ ପ୍ରତିଟି ଇଟାଖଣ୍ଡରେ ସେ ଦେଖିଥିଲା ନବ ଶିଳ୍ପାୟନର ସ୍ୱପ୍ନ । କୋଣାର୍କ କଳାଶୈଳୀର ସ୍ୱପ୍ନ ! ଗୋଟିଏ ଐତିହାସିକ ଜାତିର ଉତ୍ତରଣର ସ୍ୱପ୍ନ !!

କିନ୍ତୁ କ'ଣ ହେଲା ?

ଧୂଆଁ ଉଦ୍‌ଗାରକାରୀ ଲୌହ ଦାନବକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ କ'ଣ ସେ ଏଠି ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା ?

ସେ ସିନା ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା ଏକ ସଜଳ ସକାଳକୁ ! ଯୋଉ ସକାଳ, ସୁସ୍ଥ ମଣିଷର ଆରାଧନାରେ ସ୍ପନ୍ଦିତ ହୋଇଥାନ୍ତା; ମୁଖରିତ ହୋଇଥାନ୍ତା ମହାମାନବର ଐକ୍ୟତାନରେ ।

ଏଇ କାରଖାନା ହୋଇଥାନ୍ତା ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶାର କର୍ମ ମନ୍ଦିର । ଅତୀତର ସ୍ଥାପତ୍ୟ ନୈପୁଣ୍ୟ ଆଉ ବର୍ତ୍ତମାନର ଅର୍ଥନୈତିକ ସମୃଦ୍ଧି, ଏଇ ଦୁଇଟିର ସମନ୍ୱୟରେ ଏପରି ଏକ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାନ୍ତା ଏ ଜାତିର, ଯାହା ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ବିପୁଳ ସମ୍ମାନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

କିନ୍ତୁ କାହିଁ ? କାହିଁ ସେଇ ସଜଳତାର ସରସ ସ୍ୱପ୍ନ ? ସେ ସ୍ୱପ୍ନର ସାମାନ୍ୟତମ ସୂତ୍ର ବା ସମ୍ଭାବନା କାହିଁ ଏଇ ଇସ୍‌ପାତ ସହରରେ ?

ହଠାତ୍ ଏକ ଉତ୍ତେଜନାରେ ଖୁବ୍ ହିଂସ୍ର ହୋଇ ଉଠିବାକୁ ଭାବିଲା ସୁବ୍ରତ । ଶାଣିତ ଆକ୍ରୋଶରେ ସବୁ କିଛି ଲଣ୍ଡଭଣ୍ଡ କରିଦେଇ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀମାନଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ନଖରେ ଚିରି ବିଦାରି, ଲହୁ ଲୁହାଣ କରି-ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା ତା'ର । କିନ୍ତୁ ପରକ୍ଷଣରେ ସଂଯତ କରିନେଲା ନିଜକୁ ।

ମ୍ରିୟମାଣତାର ନିସ୍ତେଜ ମନ ନେଇ ଫେରି ଆସିଲା ଘର ଭିତରକୁ । ଆସି ଟେବଲ ପାଖରେ ବସିଲା । ଡ୍ରୟର ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ଖାତା ଖୋଜି ବାହାର କଲା । ଏଇଟି ତା'ର ଡାଏରୀ । ଏ ସହରକୁ ଆସିଲା ଦିନଠୁ, ମଝିରେ ମଝିରେ ମନର ଅସଲଗ୍ନ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଲେଖି ରଖିବା ଏକ ଅଭ୍ୟାସରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଥିଲା ତା'ର । ସେଇ ଗୁଡ଼ିକୁ ମୂଳରୁ ଶେଷଯାଏଁ ଥରେ ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟେଇ ଦେଖିନେଲା ସେ । କଲମଟା କାଢ଼ି ଦି ଧାଡ଼ି କ'ଣ ଲେଖିଲା ଖୁବ୍ ମନଯୋଗ ସହକାରେ । ପଢ଼ିଲା ବାରମ୍ବାର । ତା'ପରେ ହଠାତ୍ ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ମନ ନେଇ ଉଠି ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଡାଏରୀ ଖାତାଟିକୁ ବନ୍ଦ କରି ରଖିଦେବା ପାଇଁ ବି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ରହିଲାନି ତା'ର । ଫ୍ରେମ୍ ଘରର ସୁଇଚ୍ ଅଫ୍ କରିଦେଇ ଶୋଇଲାଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା ।

କାନ୍ଥ କଡ଼କୁ ଗ୍ଲେଟ ଟେବଲ୍ ଉପରେ ରଖା ହୋଇଛି ଦି ଖଣ୍ଡ ରୁଟି ଆଉ ତରକାରୀ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ଆଉ କିଛି ଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା ନାଇଁ ତା'ର । ଲାଇଟ୍ ଅଫ୍ କରିଦେଇ, ତକ୍ତପୋଷ ଉପରେ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ସେ ।

ଯେପରି ଅନେକ କ୍ଳାନ୍ତ ଆଖି ତୋଳା ଭିତରେ । ଘନ ଅନ୍ଧକାରର କରୁଣ କୋମଳତା ତା' ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗକୁ ଅବଶ କରିଦେଲା । ଅନ୍ଧାରର ଅମୃତ ଶିହରଣ ଦେହରେ, ମୁଣ୍ଡରେ, ସ୍ନାୟୁରେ ।

ଘୁଲି ଘୁଲିଆ ହୋଇ ନିଦ ଘୋଟି ଆସିଲା ।

ଉତ୍ତେଜନାର ଲେଶ୍ ଆଉ ନାଇଁ । ପରିସ୍ଥିତିର ବିଡ଼ମ୍ବନା ଭିତରେ ସବୁ କଷ୍ଟର କରୁଣ ସମାପ୍ତି । ବେଶ୍ ଶାନ୍ତ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଭାବ ମନ ଭିତରେ ।

କଟିଗଲା ପ୍ରହର ପରେ ପ୍ରହର । ଥରେ ଦୁଇଥର ଏ ପାଖ ସେ ପାଖ କଡ଼ ଲେଉଟେଇଲା ସେ ତନ୍ଦ୍ରାଚ୍ଛନ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ । ତା'ପରେ ଚିତ୍ ହୋଇ ଶୋଇଲା ।

/ତିନଟା ସ୍ୱପ୍ନମୂର୍ତ୍ତି ଆସି ଠିଆ ହେଲେ ସାମ୍ନାରେ ।

— କିଏସ୍ ତୁମେମାନେ ? ସୁବ୍ରତ ଭୟ ବିହ୍ୱଳିତ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା ।

ଅଟ୍ଟହାସରେ ଥରି ଉଠିଲା ଘରର ଅନ୍ଧକାର ।

ଆଗେଇ ଆସିଲା ପ୍ରଥମ ଛାୟା ମୂର୍ତ୍ତି । ରକ୍ତ ଲୋଭ ହିଂସ୍ର ବ୍ୟାଘ୍ର ପରି କଠିନ ମୁଖାକୃତି । କହିଲା : ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର !

ଦ୍ୱିତୀୟ ଛାୟାମୂର୍ତ୍ତି, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଲଗ୍ନ ଆଉ ବିଭତ୍ସ । ପଙ୍କ କାଦୁଅର ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ବାହାରୁଛି ଶରୀରପାଖରୁ । ଦୃଷ୍ଟିରେ ପ୍ରତିହିଂସାର ନିଆଁ ଝୁଲି ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ଜଳୁଛି । ଦାନ୍ତ କଟମଟ କରି କହିଲା : ମୁଁ ଦୁର୍ନୀତି ।

ଏଥର ଚମ୍ପସାପ ପରି ଉଦ୍ଧତ ଫଣା ଟେକି ଚୋଟ ମାରିବାକୁ ମିଶି ଆସିଲା ତୃତୀୟ ଛାୟାମୂର୍ତ୍ତି । କହିଲା : ମତେ ଚହ୍ନିପାରୁଚୁ ନିଷ୍ଟୟ !

—କିଏ ତୁମେ ?

—ପ୍ରଶାସନ ।

—ପ୍ରଶାସନ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଚିହିଁକି ଉଠିଲା ସୁବ୍ରତ : ତୁମେ କେମିତି ଏ ଦୁହିଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ? ଏମାନଙ୍କୁ ଜବ୍ଦ କରିବା ଶାସନ ଦଣ୍ଡପରା ତୁମ ହାତରେ ? ଏକ ସାଙ୍ଗରେ ମିଳିମିଶି ଆସିଚ ଯେ ? ସଲ୍ଲ ସୁତର ଦୋସ୍ତି ?

— ଚୁପ୍ କର । ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ ତିନ୍ ଛାୟା ମୂର୍ତ୍ତି ।

—କାହିଁକି ଚୁପ୍ କରିବ ?

—କ'ଣ କରୁଚୁ ତୁ ଏ ସହରରେ ?

—ସଂଘର୍ଷ ।

—ସଂଘର୍ଷ ନା ସଂଗଠନ ?

— ସଂଘର୍ଷ !

—କ'ଣ ପାଇଁ ସଂଘର୍ଷ ?

—ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ।

— ବଞ୍ଚିବାପାଇଁ ଯେ ସଂଘର୍ଷ କରେ, ସେ କ'ଣ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ ?

— କାହିଁକି ନୁହେଁ ? ସ୍ୱପ୍ନ ତ ମଣିଷର ସହଜାତ ।

—କିନ୍ତୁ ସେ ସ୍ୱପ୍ନ ଯେଉଁଠି ବ୍ୟକ୍ତି କୈନ୍ଦ୍ରିକ ନହୋଇ, ଜଣେ ଜାତୀୟତାବାଦୀର ସ୍ୱପ୍ନ-ସାଧନା ହୁଏ, ଜାଣ ! ସାଂଘାତିକ 'ଦେଶଦ୍ରୋହୀ' ଭାବରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହୋଇ...

—ଦେଶଦ୍ରୋହୀ ? ସୁବ୍ରତ ବେପରୁଆ ଗଳାରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ।

—ହିଁ ଦେଶଦ୍ରୋହୀ ! ଆଉ ଜାଣ, ଶାସ୍ତି କ'ଣ ?

—ଶାସ୍ତି ?

—ଅଲ୍‌ବତ୍ ।

—କ'ଣ ସେ ଶାସ୍ତି ?

—ନିର୍ବାସନ ।

—ଯାବ ନଯାଏ...

ହଠାତ୍ ଦୁଲ୍‌କି ଉଠିଲା ସାରାଘରଟା ଭୂମିକମ୍ପ ହେଲାପରି । ଖପରଲି ଛପରର କାଠ ରୁଅ, ବତା-ବାଉଁଶ ସବୁ କଟ ମଟ କରି ଉଠିଲା ? ଭୁସ୍‌କରି ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିବ ସତେ ଯେମିତି ।

ଚିତ୍କାରରେଇ ଉଠିଲା ସୁବ୍ରତ ।

ଶୂନ୍ୟେ ଶୂନ୍ୟେ ଟେକି ନେଇଗଲେ ସେଇ ଛାୟାମୂର୍ତ୍ତିମାନେ ତାକୁ, ଖୁବ୍ ଉପରକୁ । ନେଇ ନିର୍ମମ ଭାବରେ କଚାଡ଼ି ଦେଲେ ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ।

ଭାଙ୍ଗି ଚୂରମାର୍ ହୋଇଗଲା ହାତ ଗୋଡ଼ି ।

ଆତଙ୍କରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ସୁବ୍ରତ : ଏ କ'ଣ ? କୋଉଠି ଆଣି ଫିଙ୍ଗି ଦେଲ ମତେ ? ସେଇ ସହର କାହିଁ ? ବୁକୁଫଟା ଆର୍ତ୍ତନାଦ, ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ । ଏକ ଭୟଙ୍କର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି : କାହିଁ ସେଇ ସହର ?

—ସେଇ ସହର ?

—ମୋ' ସ୍ୱପ୍ନର ସହର ?!

□ □